UNG LIVSSTIL MALMÖ 2021

En studie om levnadsvillkor, delaktighet och preferenser i åldersgruppen 10–19 år

Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Karolina Bergmark

Ung livsstil

Malmö stad

UNG LIVSSTIL MALMÖ

Ung livsstil i Malmö stad:
https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Barn-och-ungas-fritid/Ung-livsstil-Malmo.html

Forskningsgruppen Ung livsstil:
https://www.unglivsstil.org/" Ung livsstil – Forskningsgrupp som studerar idrott, kultur, fritid och hälsa bland barn och ungdomar

Juni 2021
ISBN: 978-91-639-8139-5

Från kunskap till förändring

Unga i Malmö är vår framtid och deras röster och perspektiv är avgörande när vi tillsammans skapar ett hållbart kultur- och fritidsutbud för alla unga malmöbor. Deras intressen, behov och önskemål ska vara vägledande. Unga har oavsett kön, ekonomi, funktion, bostadsområde eller familjebakgrund rätt till en meningsfull fritid. Med ett tillgängligt och rikt kultur- och fritidsutbud är vi alla med och skapar bättre möjligheter för unga malmöbor att förverkliga sig själva, både nu och i framtiden.

Det här är andra gången som Malmö stad utvärderar högstadieelevers kultur- och fritidsvanor i stor skala, men i denna rapport inkluderas även mellanstadie- och gymnasieelever. Fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen kan därmed tillsammans med unga malmöbor utveckla och möjliggöra ett kultur- och fritidsutbud som utgår ifrån de behov, förutsättningar och önskemål som barn och unga i hela Malmö har.

Vi vill, med denna forskningsrapport som utgångspunkt, tillsammans möta de utmaningar Malmös kultur- och fritidsutbud står inför. Vi vill förbättra förutsättningarna för alla barn och unga att vara aktiva på sin fritid, att bredda sina nätverk och erfarenheter, att mötas över stadsdelsgränser och därigenom möjliggöra en bättre hälsa och bättre framtidsutsikter.
Vi hoppas att vi får göra detta tillsammans med dig.

Pernilla Conde Hellman

Kulturdirektör

Johan Hermansson

Fritidsdirektör

Malmö

CENTRUM
KIRSEBERG
VÄSTRA INNERSTADEN
SÖDRA INNERSTADEN
ROSEN-GÅRD
HUSIE
HYLLIE
FOSIE
LIMHAMN-BUNKEFLO
OXIE

Författarnas förord

Forskningsgruppen Ung livsstil i Sverige genomför kontinuerligt studier kring resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet. Forskningsgruppen startades 1984 av Stockholms universitet (sociologiska institutionen och institutionen för socialt arbete) och Stockholms stad (fritidsförvaltningen), Göteborgs stad, Norrköpings stad, Västerås kommun och Eskilstuna kommun.

Studier om ungdomars levnadsvillkor och preferenser i högstadiet Malmö har genomförts tillsammans med forskningsgruppen Ung livsstil 1990, 1996 och hösten 2015. Ung livsstil är idag ett samarbetsprojekt mellan Malmö stad och 18 andra kommuner, t.ex. Stockholm stad, Helsingborg stad, Jönköpings kommun, Sävsjö kommun och Eskilstuna kommun. Särskolan har undersökts i Stockholms stad, Haninge kommun, Huddinge kommun, Kalmar kommun och Tyresö kommun. Den första särskolestudien genomfördes i Jönköping år 2000[1]. Nya studier i särskolan kommer under hösten 2021 att genomföras i Stockholm, Jönköping, Haninge och Tyresö.

Uppdragsgivare för studierna i Malmö 1990, 1996 och 2015 har fritidsnämnden varit. Den här studien 2019/2020 har genomförts på uppdrag av både fritidsnämnden och kulturnämnden i Malmö. Karolina Bergmark och Julia Böhler på fritidsförvaltningen och Hannes Frizén och Maria Andersson på kulturförvaltningen har varit ansvariga för studien i Malmö.

Huvudansvarig för både studien 2015 och 2019/20 har Karolina Bergmark varit. Ansvarig för fältarbetet har Julia Böhler, Mayari Cantoni och Michaela Ismaili varit. Till de ansvariga och fältarbetspersonalen framför vi vårt varma tack. Ett tack går också till Chang Cai och Jacob Zocherman som läst in undersökningen i en datafil. Vi framför också ett stort tack till alla som varit med och kodat hela denna stora undersökning, t.ex. Ivana Baukart, Camilla Bengtsson, Carolina Avelin, Dzemal Imsirovic, Ena Sazic, Sara Sätterberg, Hanad Hassan, Sanna Hansson, Hanna Ahlin. Ett speciellt tack går till Linda Lengheden från vår forskningsgrupp för hennes arbete i Malmö med kodningen.

Att skriva forskningsrapporter tar ofta mycket lång tid och vi har därför valt, sedan våra studier inleddes 1984, att mycket tidigt låta alla intresserade ta del av våra resultat. Vissa av resultaten i den här studien har presenterats för kulturnämnden, fritidsnämnden, ledningsgrupperna på fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen, personalen på fritidsgårdar och andra anställda. Fördelen med denna teknik är att de som är berörda mycket snart efter det att undersökningen genomförts kan starta förändringsarbete om så behövs. Nackdelen är att våra analyser i detalj inte finns med när resultaten presenteras.

Vi tackar följande personer för läsning av och synpunkter på olika utkast till den här rapporten: Maria Andersson, Julia Böhler, Linda Lengheden, Margaretha Hammarberg, Magnus Åkesson, Hannes Frizén, Camilla Bengtsson och Kajsa Lawaczeck Körner. Julia Böhler är medförfattare till kapitel 1 i den här rapporten.

Flera forskningsrapporter kommer senare att publiceras om Ung livsstil i Malmö.

Stockholm och Malmö i juni 2021

Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Karolina Bergmark

1 Redovisningar finns t.ex. i Blomdahl/Elofsson, **Idrott och motion bland ungdomar i särskolan**, och Lengheden m.fl. **Ung livsstil bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan.**

Abstrakt

Malmö stad har som mål jämställdhet, jämlikhet och delaktighet.
Fritidsnämnden och kulturnämnden i Malmö har gemensamt fattat beslut att genomföra studien Ung livsstil 2019 och 2020. **Huvudsyftet med den här undersökningen är att studera barns och ungdomars levnadsvillkor och livsstil i Malmö med speciell inriktning på idrott, kultur, fritid och hälsa**. Inom detta är syftet även:

1. Att jämföra resultaten i Malmö med resultaten i andra kommuner

2. Att jämföra resultaten i högstadiet i Malmö 1996, 2015 och 2019

Studier om deltagande i och preferenser för olika fritids- och kulturaktiviteter har gjorts av oss i Malmö 1996, 2015 och 2019/2020. Urvalet i Malmö och i de övriga kommunerna har genomförts genom ett slumpmässigt och stratifierat urval. I samtliga kommuner som Ung livsstil samarbetar med ingår både kommunala skolor och friskolor i urvalet. Resultaten är därför representativa för alla elever i de olika kommunerna.

I undersökningen 2019 och 2020 har 6 489 barn och ungdomar besvarat våra enkäter. Urvalet i studien var 8 080. Svarsfrekvensen i hela undersökningen är 80%. Högst är svarsfrekvensen i mellanstadiet, 87%. I högstadiet respektive gymnasiet är svarsfrekvensen 81% respektive 70%. I studien 2015 var urvalet 2 526 och antalet besvarade enkäter 2 186. Svarsfrekvens var alltså 87%. I studien 1996 var urvalet 851 och antalet besvarade enkäter 720, svarsfrekvensen 85%.

Malmö stad har, i förhållande till de flesta andra kommuner Ung livsstil undersökt, många invånare i lägre socioekonomiska grupper och många med utländsk bakgrund. Medelinkomsten i Malmö är också relativt låg. Betydande skillnader i levnadsvillkor mellan stadsdelarna i Malmö har noterats båda i vår egen studie 2015 och i andras forskning. I kapitlen i den här undersökningen studeras kultur- och fritidsvanor, andra levnadsvillkor och önskemål om satsningar utifrån kön, socioekonomisk bakgrund, medelinkomst, svensk/utländsk bakgrund, stadsdel, skolframgång och familjesituation.

Killar i alla stadierna önskar satsningar på idrott i mycket större utsträckning än satsningar på natur, fritidsgårdar/allaktivitetshus, kultur och övrigt föreningsliv. Tjejer vill i ungefär lika stor utsträckning att Malmö stad ska satsa på natur, kultur, fritidsgårdar/allaktivitetshus och idrott. Inga stora förändringar sedan studien 2015 kan noteras när det gäller vad Malmö stad i första hand ska satsa på.

Fotbollsplaner, simhallar/badhus, sporthallar och inomhushallar för fotboll finns på killars topp-fem-lista i alla tre stadierna när det gäller vad Malmö stad i första hand ska satsa på. I högstadiet och i gymnasiet toppar satsningar på gym listan bland killar. Simhallar/badhus och lokaler för dans finns på tjejernas topp-fem-lista i alla tre stadierna. Satsningar på gym kommer på första plats bland tjejernas önskemål i högstadiet och i gymnasiet.

Flest mellanstadiebarn tycker att kulturnämnden ska satsa på bibliotek och festivaler för musik, film, teater och dans. Både yngre och äldre tonåringar önskar i första hand att Malmö stad ska satsa på festivaler, bibliotek och disco/klubb. Det är alltså satsningar på bibliotek och festivaler som barn och ungdomar tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på inom kulturens område.

Killar i alla tre stadierna vill i första hand (öppen fråga) börja med att spela fotboll i klubb och tjejer i mellanstadiet, högstadiet och i gymnasiet vill i första hand börja med att dansa.

Malmö stads mål om delaktighet för barn och ungdomar är i stor utsträckning uppnått. 82% i mellanstadiet, 62% i högstadiet och 45% i gymnasiet deltar varje vecka i de tunga fritids- och kultursatsningarna (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård/allaktivitetshus eller simhall) i Malmö. Killar deltar mer än tjejer! 80 % i mellanstadiet (senaste 7 dagarna), 80% i högstadiet och 67% i gymnasiet (senaste 4 veckorna) deltar i fritidsnämndens eget tunga utbud+ tekniska nämndens spontanidrottsanläggningar. Killar deltar mer än tjejer! 60 % i mellanstadiet (senaste 7 dagarna), 60% i högstadiet och 54% i gymnasiet (senaste 4 veckorna) deltar i kulturnämndens eget tunga utbud+ andra offentliga organs kultursatsningar. Tjejer deltar mer än killar!

De två offentligt subventionerade eller drivna verksamheter som barn och ungdomar deltar i mest eller besöker i störst utsträckning i Malmö är förening och bibliotek. Barns och ungdomars besök på biblioteken på fritiden i Malmö skiljer positivt ut sig från andra kommuner. De unga i åldersgruppen 10–19 år i Malmö har i störst utsträckning i jämförelse med motsvarande grupp

i andra kommuner besökt bibliotek och vill i störst utsträckning att det ska satsas på bibliotek. Biblioteken besöks också i större utsträckning än vad som kan förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur. Deltagandet i de flesta fritids- och kulturaktiviteter har inte i någon större utsträckning förändrats sedan 2015 i Malmö.

Barn och ungdomar deltar i det offentligt subventionerade utbudet i den utsträckning som kan förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur. Barn och ungdomar önskar i högre grad än vad de gör nu delta i förening, kulturskola och besöka bibliotek, fritidsgård/allaktivitetshus och simhall.

Barns och ungdomars hälsa i Malmö skiljer inte ut sig nämnvärt från hur det ser ut i andra kommuner. Vi ser dock att de i högre socioekonomiska grupper i Malmö har bättre matvanor speciellt när det gäller frukostätande.

Malmö stads mål om jämställdhet är inte uppnått. Killar deltar mer i det tunga utbudet som fritidsnämnden och kulturnämnden själva driver eller ger ekonomiskt stöd till (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall). Killar deltar också mer i fritidsnämndens eget tunga utbud och fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsar på spontanidrottsanläggningar. Killar är signifikant överrepresenterade när det gäller deltagande i de enskilda aktiviteterna idrottsförening, nyttjande av spontanidrottsanläggningar och simhall samt besökt fritidsgård. Tjejer nyttjar kulturnämndens egna tunga satsningar och kulturnämndens egna tunga satsningar + andra offentliga kultursatsningar i större utsträckning än killar. Tjejer är överrepresenterade när det gäller att besöka besökt bibliotek, medialån på bibliotek, läsa böcker, med i kulturskola samt med i kulturell förening.

Malmö stads mål om jämlikhet är inte uppnått när det gäller ålder. Deltagande sjunker med ålder i nästan samtliga satsningar som fritidsnämnden, kulturnämnden och tekniska nämnden (spontanidrottsanläggningar) gör. Ett av undantagen är besök på bibliotek. Deltagande på bibliotek sjunker starkt från mellanstadiet till högstadiet. Ungdomar i gymnasiet nyttjar dock biblioteken på sin fritid i högre utsträckning än ungdomar i högstadiet.

Malmö stads mål om jämlikhet utifrån socioekonomisk bakgrund och svensk/utländsk bakgrund samt när det gäller stadsdelar är inte uppnått.

Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är underrepresenterade i instrumentella aktiviteter (förening+ kulturskola) och totalt (förening, kulturskola+ bibliotek+ fritidsgård/allaktivitetshus+ simhall/badhus). De i de lägre socioekonomiska grupperna är också underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud och i fritidsnämndens eget tunga utbud+ tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar. Speciellt kan noteras att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna också är underrepresenterade när det gäller deltagande i idrottsförening, kulturskola, fysisk aktivitet samt god hälsa och hög livskvalitet. De i de högre socioekonomiska grupperna är underrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek och fritidsgård/ allaktivitetshus.

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund är underrepresenterade i instrumentella aktiviteter och totalt. De med utländsk bakgrund är också underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud och i fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar. Barn och ungdomar med utländsk bakgrund är också underrepresenterade när det gäller deltagande i idrottsförening, kulturskola och fysisk aktivitet. Däremot är dessa överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek, fritidsgård, allaktivitetshus och simhall/badhus.

Barn och ungdomar i stadsdelar med låg medelinkomst är underrepresenterade i instrumentella aktiviteter och totalt. De som bor i låginkomstområden är också underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud och i fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar. Åldersgruppen 10–19 år i stadsdelar med låg medelinkomst är underrepresenterade när det gäller deltagande i idrottsförening, kulturskola, fysisk aktivitet, god hälsa, goda matvanor och hög livskvalitet. Däremot är dessa överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek och fritidsgård/ allaktivitetshus.

Innehållsförteckning

1 Inledning 16

2 Undersökningen 18

2.1 Undersökningsgrupper och syfte 18

2.2 Mått på jämställdhet och jämlikhet 19

2.3 Statistisk metod 20

3 Malmö stad, sociodemografisk situation jämfört med andra kommuner 22

3.1 Socioekonomisk bakgrund 22

3.2 Svensk respektive utländsk bakgrund 26

3.3 En sammanvägning av de fyra bakgrundsvariablerna 28

3.4. Hur ska resultaten i Malmö bedömas när jämförelser görs med andra kommuner? 30

4 Vad vill barn och ungdomar att Malmö stad ska satsa på? 32

4.1 Vad ska Malmö stad satsa på inom fritidsområdet? 32

4.2 Vilka idrotts- och fritidsanläggningar tycker barn och ungdomar att Malmö stad i första hand ska satsa på? 35

4.3 Vilka kulturverksamheter tycker barn och ungdomar att Malmö stad i första hand ska satsa på? 44

4.4 Sammanfattning 48

5 Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar börja med? 51

5.1 Inledning 51

5.2 Vad vill barn och ungdomar börja med i Malmö? 52

5.3 Vad vill de utomstående i Malmö börja med? 54

5.4 Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar i Malmö och andra kommuner börja med? 55

5.5 Sammanfattning 57

6 Vad använder ungdomar sin fritid till? 58

7 Förening 61

7.1 Inledning 61

7.2 Kön och ålder 64

7.3 Socioekonomiska grupper 68

7.4 Svensk respektive utländsk bakgrund 69

7.5 Stadsdelar 71

7.6 Vad förklarar deltagande i idrottsförening? 72

7.7 Med i idrottsförening i förhållande till andra kommuner 76

7.8 Når föreningar lika stor andel som kan förväntas utifrån sociodemografisk bakgrund? 77

7.9 Vad har hänt över tid? 80

7.10 Vill vara med i förening i förhållande till hur många som är med samt deltagande bland dem som vill delta 84

7.11 Slutat i förening 85

7.12 Vad är viktigt när barn och ungdomar tränar? 89

7.13 Sammanfattning 94

8 Kulturskolan 97

8.1 Inledning 97

8.2 Kön och ålder 97

8.3 Socioekonomiska grupper 99

8.4 Svensk respektive utländsk bakgrund 99

8.5 Vad förklarar deltagande i kulturskolan? 100

8.6 Deltar barn och ungdomar i kulturskolan i den utsträckning som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation? 101

8.7 Är med i Kulturskolan i jämförelse med andra kommuner 102

8.8 Med i kulturskolan över tid 102

8.9 Vill vara med i Kulturskolan i förhållande till hur många som är med? 103

8.10 Hur ska kulturskolan göras bättre enligt yngre tonåringar? 103

8.11 Vad är viktigt i kulturskolan för barn i mellanstadiet? 107

8.12 Sammanfattning 109

9 Fritidsgård och allaktivitetshus 111

9.1 Inledning 111

9.2 Kön och ålder 112

9.3 Socioekonomiska grupper 112

9.4 Svensk respektive utländsk bakgrund 113

9.5 Stadsdelar 114

9.6 Vad förklarar besök på fritidsgård? 116

9.7 Besökt fritidsgård i Malmö i jämförelse med andra kommuner 117

9.8 Besökt fritidsgård över tid 118

9.9 Vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus i förhållande till hur många som går 120

9.10 Vill att det satsas på fritidsgård i förhållande till andra aktiviteter 120

9.11 Viktigt på fredag – lördag kväll 122

9.12 Fasta ledarledda aktiviteter varje vecka 123

9.13 Sammanfattning 129

10 Bibliotek 131

10.1 Inledning 131

10.2 Kön och ålder 131

10.3 Socioekonomiska grupper 132

10.4 Svensk respektive utländsk bakgrund 133

10.5 Stadsdelar 134

10.6 Vad förklarar besök på bibliotek? 134

10.7 Besökt bibliotek i jämförelse med andra kommuner 135

10.8 Besökt bibliotek över tid 136

10.9 Vill gå på bibliotek i förhållande till hur många som går? 138
10.10 Vad gör barn och ungdomar på bibliotek? 139
10.11 Vad är bra med bibliotek enligt barn och ungdomar? 140
10.12 Sammanfattning 144

11 Läsvanor 146

11.1 Inledning 146
11.2 Kön och ålder 146
11.3 Socioekonomiska grupper 148
11.4 Svensk respektive utländsk bakgrund 149
11.5 Hur mycket läser barn och ungdomar i olika kommuner? 150
11.6 Vill läsa böcker 150
11.7 Vilken litteratur läser barn och ungdomar? 151
11.8 Sammanfattning 154

12 Utomstående i fritids- och kulturutbudet 156

12.1 Inledning 156
12.2 Begreppet utomstående 156
12.3 Vilka räknas som utomstående? 156
12.4 Instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter 156
12.5 Hur många är utomstående? 157
12.6 Förändringar inom skolstadierna 158
12.7 Familjesituation och relation till föräldrar 158
12.8 Skolbetyg och gymnasieprogram 159
12.9 Socioekonomisk bakgrund 160
12.10 Svensk och utländsk bakgrund 161
12.11 Skillnaden mellan olika stadsdelar 162
12.12 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner 164
12.13 Hur inverkar social bakgrund på andel utomstående? 166
12.13.1 Bristande jämställdhet 171
12.13.2 Bristande jämlikhet 171

13 Hur stor andel barn och ungdomar nås av de satsningar som Malmö stad gör? 173

13.1 Inledning 173
13.2 Mellanstadiet 174
13.3 Högstadiet och gymnasiet 176
13.4 Hur många deltar i/nås av fritidsnämndens satsningar? 183
13.5 Hur många deltar i/nås av kulturnämndens satsningar? 192
13.6 En jämförelse mellan hur många som nås av fritidssatsningarna respektive kultursatsningarna 200
13.7 Sammanfattning 202

14 Fysisk aktiv/inaktiv? 204

14.1 Inledning 204

14.2 Vårt mått på fysiskt aktiv/inaktiv 205

14.3 Kön och ålder 205

14.4 Familjesituation 206

14.5 Socioekonomisk bakgrund 208

14.6 Svensk och utländsk bakgrund 209

14.7 Skolbetyg och gymnasieprogram 210

14.8 Stadsdel 211

14.9 Andel fysiskt aktiva/inaktiv i förhållande till andra kommuner 214

14.10 Hur påverkar social bakgrund om man är fysiskt aktiv eller ej? 216

14.11 Vill vara fysiskt aktiv i förhållande till hur många som är det 220

15 Kulturellt aktiv 224

15.1 Inledning 224

15.2 Mått på kulturell aktiv 224

15.3 Kön och ålder 226

15.4 Socioekonomisk bakgrund 227

15.5 Svensk respektive utländsk bakgrund 228

15.6 Stadsdel 230

15.7 Sammanfattning 232

16 Inflytande och delaktighet 234

16.1 Inledning 234

16.2 Vill påverka samhället? 234

16.3 Uppdrag i förening i Malmö 237

16.4 Uppdrag i idrottsförening i Malmö och andra kommuner 242

16.5 Inflytande 243

16.6 Sammanfattning 246

17 Hindras att delta i olika fritids- och kulturaktiviteter 248

18 Hur har barn och ungdomar det på fritiden? 252

18.1 Hur har barn och ungdomar det på fritiden i Malmö? 252

18.2 Hur har ungdomar det på fritiden 1996, 2015 och 2019? 252

18.3 Hur har barn ungdomar det på fritiden i olika socioekonomiska grupper? 253

18.4 Hur har barn och ungdomar det på fritiden med svensk respektive utländsk bakgrund? 254

18.5 Hur har barn och ungdomar det på fritiden i Malmö och i andra kommuner? 255

18.6 Vilken inverkan har olika bakgrundsvariabler på hur barn och ungdomar har det på fritiden? 255

18.7 Sammanfattning 257

19 Framtidssyn **259**

19.1 Sämre eller bättre möjligheter än andra? 259

19.1.1 Kön och ålder 259

19.1.2 Socioekonomisk bakgrund 260

19.1.4 Skillnaden mellan olika stadsdelar 265

19.1.5 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner 267

19.1.6 En sammanfattande bild 270

19.2 Vad göra efter gymnasiet? 271

19.2.1 Kön. 271

19.2.2 Socioekonomisk bakgrund 272

19.2.3 Svensk och utländsk bakgrund 273

19.2.4 Skillnaden mellan olika stadsdelar 275

19.2.5 Skillnader mellan de som går på studie- och yrkesförberedande linjer 276

19.3 En sammanfattande bild 277

20 Matvanor **279**

20.1 Inledning 279

20.2 Kön och ålder 279

20.3 Familjesituation 281

20.4 Socioekonomisk bakgrund 283

20.5 Svensk och utländsk bakgrund 284

20.6 Skillnaden mellan olika stadsdelar 284

20.7 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner 286

20.8 Hur inverkar social bakgrund på frukost- och lunchätande? 288

20.9 Sammanfattning 291

21 Rädd att gå ut om kvällarna **293**

21.1 Inledning 293

21.2 Kön och ålder 294

21.3 Familjesituation och relation till föräldrar 296

21.4 Socioekonomisk bakgrund 297

21.5 Svensk och utländsk bakgrund 298

21.6 Skillnaden mellan olika stadsdelar 298

21.7 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner 299

21.8 Hur påverkar social bakgrund förekomst av rädsla? 301

21.9 Sammanfattning 306

22 Hälsa, psykosomatiska besvär och livskvalitet **308**

22.1 Inledning 308

22.2 Kön och ålder 311

22.3 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner 313
22.4 Familjesituation och relation till föräldrar 314
22.5 Socioekonomisk bakgrund 316
22.6 Svensk och utländsk bakgrund 318
22.7 Skillnaden mellan olika stadsdelar 319
22.8 Skolbetyg, gymnasieprogram och läxläsning mot hälsa och livskvalitet 321
22.9 Hur inverkar social bakgrund på hälsa och livskvalitet? 323
22.10 Matvanornas direkta inverkan på hälsa/livskvalitet. 330
22.11 Hur inverkar rädsla då man är ute på kvällarna på hälsa och livskvalitet? 334
22.12 Inverkar deltagandet i de offentligt finansierade verksamheterna på hälsa och livskvalitet? 337
22.13 En sammanfattande bild 338

23 Jämställdhet – en sammanfattning 341

23.1 Inledning 341
23.2 Vilka könsmönster kan vi notera i de tre stadierna? 341
23.3 Intersektionella samband 351
23.4 Sammanfattning 357

24 Jämlikhet – en sammanfattning 359

24.1 Inledning 359
24.2 Socioekonomisk bakgrund 359
24.3 Svensk respektive utländsk bakgrund 365
24.4 Sammanfattning 370

25 Slutdiskussion 371

25.1 Inledning 371
25.2 Studien 371
25.3 Deltar barn och ungdomar i fritids- och kulturutbudet i den utsträckning som kan förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur? 373
25.4 Varför deltar så många i fritids- och kulturutbudet i Malmö? 375
25.5 Hur ser delaktigheten och inflytande ut bland unga i Malmö? 377
25.6 Vad ska Malmö stad satsa på inom fritid och kultur? 381
25.7 Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar börja med? 385
25.8 Varför sjunker aktiviteten med ålder? 389
25.9 Varför inte jämställdhet? 392
25.10 Varför inte jämlikhet utifrån socioekonomisk bakgrund? 397
25.10.1 Inledning 397
25.10.2 Varför socioekonomiska skillnader? 398
25.11 Varför inte jämlikhet utifrån svensk respektive utländsk bakgrund? 402
25.11.1 Inledning 402

25.11.2 Varför skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund? 403
25.11.3 Vilken betydelse har antalet år i Sverige? 407
25.11.4 Vilken betydelse har ursprungsland? 408
25.12 Varför stora skillnader mellan stadsdelarna? 412
25.13 Varför har tjejer sämre hälsa? 414
25.14 Varför är hälsan ojämlik? 415
25.15 Avslutning 417
Litteraturförteckning **421**
Bilaga. Tabeller. **427**

1 Inledning

Malmö – Sveriges tredje största stad, till ytan en liten stad men med en befolkning där 40 procent är under 30 år, en stad där nästan alla världens språk talas och en stad där 184 nationaliteter finns representerade[2]. Malmö har 347 949[3] invånare och är den snabbast växande storstaden i Sverige.

Malmö ska enligt kommunfullmäktige vara en jämställd stad som utmanar fördomar och som är öppen för förändring och samarbete[4], en stad där alla malmöbor har likvärdiga förutsättningar för delaktighet i samhällslivet[5] och en stad för barn och unga där alla ska kunna växa upp under trygga och jämlika förhållanden och utveckla sin fulla potential[6].

Enligt fritidsnämndens budget för 2021 ska fritidsnämnden ”tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför”[7]. Enligt kulturnämndens budget för 2021 ska ”alla Malmös barn och unga såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själv skapa kulturupplevelser”[8]. I kulturförvaltningens åtagande anges även att kulturförvaltningen under 2021 ska agera kompensatoriskt i de delar av Malmö där barn och unga riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där behoven utifrån socioekonomiska utmaningar är som störst[9].

Huvudsyftet med den här undersökningen är att studera barns och ungdomars levnadsvillkor och livsstil i Malmö med speciell inriktning på idrott, kultur, fritid och hälsa. Inom detta är syftet även:

1. Att jämföra resultaten i Malmö med resultaten i andra kommuner

2. Att jämföra resultaten i högstadiet i Malmö 1996, 2015 och 2019

2 Malmö stad, **Budget 2021 med plan för åren 2022 och 2023** ***För ett öppet och tryggt Malmö i en ny tid***
3 31 december 2020.
4 Malmö stad, **Malmö stads budget 2021**, sid. 23.
5 Malmö stad, **Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö stad.**
6 Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad**
7 Malmö stad, **Fritidsnämndens budget 2021**.
8 Malmö stad, **Kulturnämndens budget 2021**.
9 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtagande 2021**.

2 Undersökningen

I det här kapitlet presenteras först de undersökningsgrupper som ligger till grund för den här forskningsrapporten. I ett andra steg beskrivs operationaliseringen av begreppen jämlikhet och jämställdhet. Kapitlet avslutas med en presentation av de statistiska metoder vi använder i rapporten.

2.1 Undersökningsgrupper och syfte

Studier har gjorts i Malmö 1996, 2015 och 2019–2020[10]. Studierna 1996 och 2015 gjordes i samarbete med fritidsförvaltningen i Malmö. I centrum för studierna 1996 och 2015 stod de verksamheter som fritidsförvaltningen organiserade eller gav bidrag till. I dessa två studier undersöktes också vissa kulturverksamheter, t.ex. bibliotek och musikskolan. I den forskningsrapport som behandlade ung livsstil i Malmö 2015 undersöktes dessutom vissa områden som tillhör andra förvaltningar än fritidsförvaltningen eller kulturförvaltningen, t.ex. matvanor och rädd att gå ut på kvällarna[11].

Studierna 2019–2020 är gjorda på uppdrag av både fritidsnämnden och kulturnämnden. Även andra nämnder har tillfrågats när enkäterna utformades och ”spikades”. Enkäterna 2019–2020 har breddats i förhållande till de tidigare enkäterna. Antal kulturfrågor är betydligt fler än tidigare.

Urvalet i Malmö och i de övriga kommunerna har genomförts genom ett slumpmässigt stratifierat urval[12]. I samtliga kommuner som Ung livsstil samarbetar med ingår både kommunala skolor och friskolor i urvalet. Resultaten är därför representativa för alla elever i kommunen[13]. I tabell 1 redovisas undersökningsgrupperna 1996, 2015 och 2019–2020.

Tabell 1. Malmö. Antalet barn och ungdomar i urvalet, besvarade enkäter och svarsfrekvens.

	Urval Antal	Besvarade enkäter Antal	Svarsfrekvens %
Högstadiet 1996	851	720	85
Högstadiet 2015	2 526	2 189	87
Mellanstadiet 2019	3 043	2 659	87
Högstadiet 2019	2 868	2 319	81
Gymnasiet 2020	2 169	1 511	70
Totalt 2019–20	**8 080**	**6 489**	**80**

I studien 2019–2020 har 6 489 barn och ungdomar besvarat våra enkäter. I urvalet ingick 8 080 barn och ungdomar. Svarsfrekvensen i det samlade materialet är alltså 80%. Bäst är svarsfrekvensen i mellanstadiet. Högstadieenkäten genomfördes under senvåren 2019, mellanstadieenkäten under senhösten 2019 och gymnasieenkäten 2020[14]. Studierna i högstadiet och mellanstadiet genomfördes alltså före pandemin (COVID-19).

10 Vi gjorde också en studie tillsammans med fritidsförvaltningen i Malmö 1990. Datafilen från studien finns inte kvar på grund av en datakrasch på universitet på 1990-talet. Någon rapport skrevs heller inte då och Malmö stad har inte kvar de redovisningar som då gjordes.
11 Se t.ex. Elofsson/Bergmark/Blomdahl, **Matvanor och hälsa. En rapport från Ung livsstil Malmö**.
12 För en detaljerad genomgång om hur urvalet i alla Ung livsstils studier gått till se: Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/ idrottar för lite och vilka är dom?** kapitel 2.
13 Vi har inte gjort någon studie i särskolan i Malmö.
14 Mellanstadiestudien genomfördes 11 november till 18 mars 2019 och studien i högstadiet 29 april – 13 juni 2019.

Studien i gymnasiet genomfördes i två delar. Den första delen ägde rum den 9 mars till 18 mars 2020. Det är en tidsperiod då smittspridningen var låg i Skåne. Inga fritids-aktiviteter eller kulturaktiviteter har under denna tid ställts in eller stängs ner i Malmö. Den 19 mars övergick undervisningen i gymnasiet till distansundervisning. Vår andra del av gymnasiestudien genomfördes under pandemin den 24 september till 14 oktober. Hur har deltagandet i fritids- och kulturaktiviteter och hälsa enligt ungdomarna själv påverkats av pandemi? Vi har undersökt detta genom att jämföra ungdomarnas svar före och under pandemin. Inga signifikanta försämringar har hänt när det gäller fysisk aktivitet, självskattad hälsa, psykosomatiska besvär, livskvalitet samt när det gäller frukostvanor, rädd att vara ute på kvällarna i centrum och gå på fritidsgård. Inte heller har det skett några försämringar när det gäller andelen som är med i idrottsförening eller förening totalt. Däremot är det 13 procentenheter färre som besökt simhallar/badhus på fritiden och 4 procentenheter färre som besökt bibliotek på fritiden.

Vid varje undersökningstillfälle har en anställd från fritidsförvaltningen eller kulturförvaltningen varit närvarande i klassen när enkäten fyllts i. Den anställde från förvaltningarna har också vid de flesta tillfällen introducerat enkäten för eleverna och samlat in enkäterna efter att de fyllts i. Har eleverna haft frågor eller svårigheter vid ifyllandet av enkäten har den anställde från kultur- och fritidsförvaltningarna och läraren hjälpt till. Eleverna har informerats om att deltagandet är frivilligt.

En hel del av resultaten i Malmö jämförs med resultaten från en rad andra kommuner, t.ex. Helsingborg, Jönköping och Eskilstuna[15]. Fördelen med att kunna jämföra resultaten i Malmö med andra kommuner är att vi då kan se om Malmö skiljer ut sig t.ex. när det gäller vilka aktiviteter barn och ungdomar vill börja med och hur stor andel som deltar i olika aktiviteter. Dessutom kan måluppfyllelse i Malmö när det gäller jämställdhet och jämlikhet på fritidsområdet jämföras med måluppfyllelse i andra kommuner.

Huvudsyftet med den här undersökningen är att studera barns och ungdomars levnadsvillkor och livsstil i Malmö med speciell inriktning på idrott, kultur, fritid och hälsa.

Delsyftet med undersökningen är:

1. Att jämföra resultaten i Malmö med resultaten i andra kommuner

2. Att jämföra resultaten i högstadiet i Malmö 1996, 2015 och 2019

2.2 Mått på jämställdhet och jämlikhet

Malmö stad har, som vi visat i kapitel 1, klart uttalade mål om jämställdhet, jämlikhet och delaktighet. I tidigare forskning har kön visat sig vara en av de viktigaste variablerna när resursutnyttjande på fritidsområdet och önskemål om vad kommunerna ska satsa på ska undersökas[16]. Därtill visar vår (Ung livsstils) och andras forskning att följande bakgrundsvariabler har starka samband med livsvillkor i allmänhet och nyttjandet av det offentliga fritids-och kulturutbudet i synnerhet[17]:

15 Se bilaga 1. Totalt ingår 32 137 barn och ungdomar i urvalet i dessa kommuner. Antalet barn och ungdomar som besvarat enkäten i dessa kommuner är 26 124. Svarsfrekvensen är alltså 81%.
16 Vi har undersökt det offentliga resursutnyttjandet i Stockholm i bl.a. följande rapporter: Blomdahl, U, **PM angående offentligt resursutnyttjande inom fritidsområdet**, Blomdahl/Widegren, **Missgynnas kvinnor av de offentliga satsningarna på fritidsområdet**, Blomdahl/Elofsson/Öhman, **Hur mycket satsas på fritidsgårdar år 2002 jämfört med 1981 och 1990?** Blomdahl, U, ”Fritidens dolda läroplan. En studie av resursfördelningen mellan män och kvinnor” i Zetterberg, O; red, **Fritid tid i ny tid.**
17 Se t.ex. Blomdahl, U, **Folkrörelserna och folket**, Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson, **Ungas livsstil i låg-och högstatusområden.**

- Ålder
- Familjeform (t.ex. bor med båda föräldrarna respektive en förälder)
- Socioekonomisk bakgrund
- Boendeform (villa/radhus, bostadsrätt, hyresrätt)
- Medelinkomst och medianinkomst
- Svensk respektive utländsk bakgrund
- Skolbetyg i högstadiet respektive studieförberedande program respektive yrkesförberedande program på gymnasiet
- Stadsdel/geografiskt område (i vilken stadsdel de intervjuade bor)

Ung livsstil har sedan 1985 alltid analyserat kön i olika socioekonomiska grupper och svensk respektive utländsk bakgrund. Det intersektionella perspektivet där kön studeras i relation till övriga bakgrundsvariabler, är en viktig utgångspunkt även i denna studie[18].

2.3 Statistisk metod

Redovisningarna av resultaten inleds med en presentation av allmänna övergripande könsskillnader. I dessa fall testas skillnaderna mellan killar och tjejer med χ^2 (chi-två) eller Fishers exakta test (då det enbart handlar om deltagande eller ej) respektive t-test – i de fall medelvärden används. Alla analyser med övriga bakgrundsvariabler redovisas separat för killar och tjejer, vilket gör det möjligt att studera intersektionella skillnader. Test av ursprungliga skillnader görs i dessa fall separat för kön med χ^2 (chi-två) eller envägs variansanalys (i de fall medelvärden används som mått).

För att få en tydligare bild av vilka faktorer som främst påverkar hur hög andel som t.ex. är fysiskt aktiva är det nödvändigt att studera sambanden med de olika faktorerna efter kontroll för inverkan från övriga faktorer. Som exempel kan man ställa socioekonomisk bakgrund mot boendeområde. Är det främst barn och ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund oberoende var de bor som är fysiskt inaktiva eller är det främst boendeområde som påverkar den fysiska aktiviteten? Detta har givetvis betydelse för hur insatser skall inriktas.

För att få en klarare bild av hur bakgrundsfaktorer inverkar på de olika utfallsvariablerna görs analyser med binär, logistisk regressionsanalys. En sådan analys innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, vilket innebär att vi får en bild av olika variablers direkta påverkan. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning och förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg (i högstadiet), gymnasieinriktning (studieförberedande respektive yrkesförberedande) samt boendeområde, där stadsdelarna delas i tre grupper utifrån socioekonomisk struktur: hög, medel, låg. I vissa fall tas även andra variabler med i analyserna. I samtliga fall görs analyserna separat för kön och skolstadium. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 presenteras.

18 Nina Lykke, **Intersektionalitet ett användbart begrepp för genusforskningen.**

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en viss variabelgrupp är t.ex. fysisk inaktiva i relation till hur det är i variabelns basgrupp. Ett värde under ett (1) innebär att det är färre som är fysiskt inaktiva, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer, eller alternativt en relativ stor del av individerna för att skattningarna skall bli säkra. Följande gäller för de olika variablerna:

- Årskurs - bas den yngsta årskursen på respektive stadium
- Familjesammansättning - bas de som bor med båda föräldrarna
- Förtroende för föräldrar - bas de som markerat att de har förtroende för bägge föräldrar
- Socioekonomisk bakgrund - bas mellangruppen
- Svensk/utländsk bakgrund - bas svensk bakgrund
- Skolbetyg - bas de som har högst betyg.
- Gymnasieinriktning - bas de som går på studieförberedande
- Boendeområde - bas Centrum
- Boendeområdets status - bas Medel

Signifikansnivån anger om den aktuella variabeln har en direkt påverkan eller inte.
Alla statistiska bearbetningar har gjort i SPSS, version 21.

3 Malmö stad, sociodemografisk situation jämfört med andra kommuner

I detta kapitel presenteras Malmöungdomars fördelning i olika socioekonomiska grupper, boendeform, medelinkomst/medianinkomst, andel med utländsk bakgrund samt meritvärde i årskurs 9. Malmöungdomarnas sociodemografiska och socioekonomiska situation och skolframgång jämförs med situationen för ungdomar i andra kommuner inom Ung livsstil. Kapitlet avslutar med en diskussion kring hur resultaten i Malmö ska värderas utifrån rådande befolkningsdemografi i förhållande till andra kommuner.

3.1 Socioekonomisk bakgrund

Socioekonomisk bakgrund kan mätas på flera sätt, t.ex. genom socialgrupp, socioekonomisk grupp, utbildning, inkomst och tillgång till kontantmarginal[19]. När barn och ungdomar själva ska svara på vilket yrke (grunden för socialgrupp och SCB:s socioekonomiska grupper) eller utbildning föräldrarna har blir de interna bortfallen, enligt Ung livsstils tidigare studier, stora eller mycket stora. Barn och ungdomar kan generellt inte heller svara på vilken inkomst eller utbildning föräldrarna har eller om familjen har tillgång till en kontantmarginal.

Ung livsstil har sedan 1984 valt att mäta socioekonomisk situation med hjälp av ett antal frågor om boendeform och tillgång till fritidskapitalvaror. Utifrån tillgången till dessa materiella resurser har vi bildat fem grupper. Med denna metod blir de interna bortfallet marginella[20]. De fem grupperna är:

Grupp 1: Bor i villa/radhus + har tillgång till bil + båt + sommarstuga

Grupp 2: Bor i villa/radhus/insatslägenhet/bostadsrättslägenhet + har tillgång till två av följande: bil, båt, sommarstuga

Grupp 3: Övriga t ex bor i hyreslägenhet + har tillgång till två av följande: bil, båt, sommarstuga

Grupp 4: Bor i hyreslägenhet + har tillgång till antingen bil, båt eller sommarstuga

Grupp 5: Bor i hyreslägenhet. Har inte tillgång till sommarstuga, bil eller båt

De fem grupperna benämns i Ung livsstils rapporter som socioekonomiska grupper. Av läsbarhetsskäl kallas de fem grupperna i vissa delar av rapporten: **stora resurser** (socioekonomisk grupp 1), **ganska stora resurser** (socioekonomisk grupp 2), **medelresurser** (socioekonomisk grupp 3), **ganska små resurser** (socioekonomisk grupp 4) och **små resurser** (socioekonomisk grupp 5).

Detta mått har använts i flera andra studier (se t.ex. Blomdahl, 1990; Elofsson, 1998; Nilsson, 1998, Blomdahl & Elofsson, 2006, Larsson, 2008, Elofsson & Karlsson, 2011). I internationella studier används likartade indikatorer på socioekonomisk bakgrund. I WHO:s hälsoenkät definieras de ungas socioekonomiska status ”utifrån svar på frågor om familjens ekonomi, bilinnehav, semestervanor, datorinnehav och om de unga har eget rum”[21].

19 Socialgrupp har använts av låginkomstutredningen. Se t.ex. Agneta Lundahl, **Fritid och rekreation**. Socioekonomiska grupper, utbildning och tillgång till kontantmarginal används av SCB. Se t.ex. SCB, **Fritid 1976–2002.**
20 I mellanstadiet är det interna bortfallet 1,9%, i högstadiet 0,6% och i gymnasiet 0,9%. Det är alltså så få ungdomar som inte svarat på frågorna om boendeform och tillgång till materiella fritidsresurser.
21 Se DN, Kihlström, S, **Fattiga unga mår sämre**, DN onsdag 4 februari 2015.

Under senare år har skalan FAS (Family Affluence Scale) utvecklats. FAS används i en rad internationella studier och speciellt inom Health Behavior in School-Aged Children (HBSC). Skalan har många likheter med det mått på socioekonomisk bakgrund som använts i studierna inom Ung livsstil. FAS innefattar uppgifter om tillgång till bil, eget sovrum, i vilken utsträckning ungdomen rest bort med familjen under helger/semestrar samt tillgång till dator[22].

Teoretiskt kan socioekonomisk bakgrund kopplas till Webers definition av social klass, vilket i sin tur kopplas till begreppet livschanser[23]. Med ett likartat mått finner sociologen Mikael Tåhlin en tydlig koppling bland vuxna mellan ekonomiska resurser och deltagande i flertalet fritids- och kulturaktiviteter även efter kontroll för ålder och socialgrupp[24]. Tåhlin har också i en senare rapport visat att individens ekonomiska resurser har en direkt inverkan på individens fritids- och hälsosituation[25]. Antagandet är i enlighet med Tåhlins hypotes att familjernas kontrollvidd - mängden av möjliga handlingar - ökar kontinuerligt från ekonomisk grupp 5 till ekonomisk grupp 1[26]. I de fall man i ungdomsgruppen kunnat jämföra samband mellan olika mått på socioekonomisk situation blir resultaten något olika starka men går dock nästan alltid i samma riktning[27] [28].

I tabell 2 redovisas hur stor andel av högstadieungdomarna som tillhör de olika socioekonomiska grupperna. Kommunerna rangordnas utifrån hur stor andel av ungdomarna som tillhör socioekonomisk grupp 4 och 5[29] [30].

22 Currie C, Molcho M, Boyee W, Holstein B, Torsheim T, Richter M. **Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale,** 2008, Social Science & Medicine 66 (2008);
23 Weber, M, **Ekonomi och samhälle.**
24 Tåhlin, M, **Fritiden i Välfärden. Svenska folkets fritids- och kulturvanor.**
25 Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader.**
26 Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**, sid 47.
27 Larsson, B, Larsson B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer.**
28 Elofsson, S, **Vilka ungdomar är med i en förening? En studie av barn och ungdomar på mellan- och högstadiet samt gymnasiet i Helsingborg.**
29 I alla kommunerna i Ung livsstil är urvalen dragna ur en bestämd urvalsram, dvs. alla elever som går i skolan i kommunerna. Både kommunala och friskolor ingår i urvalsramen. Urvalet är genomfört med en stratifierad och slumpmässig metod. Enbart studier med minst 70% svarsfrekvens presenteras.
30 En rad studier visar att ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade i idrottsföreningar och kulturskolan. De i lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek och att gå på fritidsgård.

Tabell 2. Andelen (%) ungdomar i högstadiet i olika socioekonomiska grupper i ett antal kommuner.

Socioekonomiska grupper	1	2	3	4	5
Malmö 2019	2	24	46	21	8
Stockholm 2014	6	33	38	15	9
Helsingborg 2018	3	18	57	18	5
Eskilstuna 2019/20	6	26	45	18	5
Haninge 2016/17	8	36	41	11	4
Sävsjö 2018	7	25	54	12	2
Askersund 2018/19	8	27	53	11	1
Huddinge 2015	10	41	2	9	2
Jönköping 2018	8	39	42	9	2
Heby 2018/19	7	37	47	9	1
Knivsta 2019	9	44	42	5	1
Lidingö 2019	23	49	21	5	1
Nacka 2016/17	14	46	34	4	2
Värmdö 2018/19	16	47	32	3	2
Vallentuna 2019	13	48	36	2	1
Täby 2018/19	21	53	23	2	1

Malmö har störst andel ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna i jämförelse med de andra studerade kommunerna. Ganska många ungdomar i Stockholm, Helsingborg och Eskilstuna kommer också från de socioekonomiska grupperna 4 och 5.

Knappast några ungdomar i Täby, Vallentuna, Värmdö, Nacka, Lidingö och Knivsta tillhör de lägre socioekonomiska grupperna.

3.2 Svensk respektive utländsk bakgrund

En rad studier visar att fritidspreferenser och deltagande i fritidsaktiviteter i många fall skiljer sig mellan de med svensk och utländsk bakgrund[31].

Som grund för beskrivningen av dem som har utländsk bakgrund i Ung livsstils studier används uppgifter om ungdomarna själva och deras föräldrar är födda i Sverige eller inte[32].

Frågorna har följande formulering:

Är du, din pappa, din mamma född i Sverige[33]? (Nej/Ja)

Utifrån antagandet att graden av utländsk bakgrund antingen genom att en av föräldrarna är född i Sverige eller genom att barnet med utländsk bakgrund är fött i Sverige, har betydelse för i vilken takt barnet erövrar fritidsvanor i Sverige har vi konstruerat följande fyra grupper[34]:

Grupp 1. Denna grupp innefattar barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. Denna grupp benämns i texten som ungdomar med **svensk bakgrund**.

Grupp 2. Denna kategori består av följande tre grupper:

* Föräldrarna födda i Sverige. Barnet fött utomlands

* En av föräldrarna född i Sverige. Barnet fött i Sverige

* En av föräldrarna född i Sverige. Barnet fött utomlands

Denna grupp benämns i texten som ungdomar med **ganska stark svensk bakgrund**.

Grupp 3. Båda föräldrarna är födda utomlands. Barnet är fött i Sverige. Denna grupp benämns i rapporten också som andra generationens invandrare.

Grupp 4. Båda föräldrarna är födda utomlands. Barnet är fött utomlands. Denna grupp benämns i rapporten också som första generationens invandrare.

31 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, och Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, Ung livsstil Malmö. Ungdomar med utländsk bakgrund är underrepresenterade när det gäller deltagande i t.ex. idrottsförening och överrepresenterade bland besökarna på fritidsgård och bibliotek.
32 En utförligare beskrivning finns i Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?**, sid. 33-34. I den här skriften används också begreppen första och andra generationens invandrare.
33 Vi frågar var för sig om barnet själv, pappa respektive mamma är född i Sverige eller utomlands. I enkäterna frågar vi också de barnen som är födda utomlands i vilket land de är födda. Om föräldrarna är födda utomlands har vi frågat ungdomarna om i vilket land.
34 För en närmare diskussion om antagandet se Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** sid. 33–34.

I tabell 3 visar vi andelen ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund. Kommunerna kommer i ordning efter hur stor andel som klassificeras som andra eller första generationens invandrare.

Tabell 3. Andelen barn (%) och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder eller barnet född utomlands	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet och föräldrarna födda utomlands
Malmö	34	19	28	20
Eskilstuna	51	13	15	22
Stockholm	48	17	23	12
Huddinge	55	17	18	11
Helsingborg	58	14	14	14
Haninge	56	18	14	12
Sävsjö	69	5	6	19
Jönköping	69	11	11	9
Heby	76	10	4	10
Lidingö	71	18	5	7
Täby	71	19	6	5
Knivsta	75	16	4	6
Vallentuna	75	15	5	5
Värmdö	74	18	3	6
Askersund	83	9	1	7

Andelen ungdomar med utländsk bakgrund skiljer sig stort mellan kommunerna. **Malmö är den kommun som har högst andel ungdomar** (28+20=48%) **med relativt stark utländsk bakgrund.** Stockholm och Eskilstuna har också många ungdomar med utländsk bakgrund. Askersund, Värmdö, Vallentuna, Knivsta, Täby och Lidingö har få med utländsk bakgrund.

3.3 En sammanvägning av de fyra bakgrundsvariablerna

I den här forskningsrapporten arbetar vi också med medianinkomst och meritvärde i årskurs 9[35]. Dessa variabler har var för sig i tidigare studier visat sig ha samband med t.ex. deltagande i idrottsförening och besök på bibliotek[36]. I tabell 4 visar vi alla fyra bakgrundsvariabler i samma tabell.

Tabell 4. Högstadiet. Socioekonomisk grupp, medianinkomst, meritvärde och svensk bakgrund i olika kommuner.

Socioekonomisk grupp 1–5. 1 är högst		**Medianinkomst i åldrarna 30–64 år**		**Meritvärde Årskurs 9**		**Svensk bakgrund Barnet och båda föräldrarna född i Sverige**	
Medelvärde		**Tkr**		**Poäng**		**procent**	
Täby	2,07	Täby	422	Lidingö	270	Askersund	83
Lidingö	2,13	Lidingö	403	Nacka	268	Heby	76
Värmdö	2,26	Nacka	394	Täby	261	Knivsta	75
Vallentuna	2,31	Knivsta	378	Värmdö	244	Vallentuna	75
Nacka	2,36	Vallentuna	377	Huddinge	243	Värmdö	74
Knivsta	2,45	Värmdö	372	Vallentuna	239	Nacka	72
Huddinge	2,56	Huddinge	340	Helsingborg	238	Lidingö	71
Heby	2,60	Jönköping	333	Jönköping	235	Täby	71
Jönköping	2,60	Haninge	331	Knivsta	230	Jönköping	69
Haninge	2,68	Askersund	328	Malmö	226	Sävsjö	69
Askersund	2,70	Sävsjö	318	Haninge	220	Helsingborg	58
Sävsjö	2,79	Helsingborg	314	Eskilstuna	220	Haninge	56
Eskilstuna	2,92	Eskilstuna	307	Askersund	213	Huddinge	55
Helsingborg	3,04	Heby	306	Heby	208	Eskilstuna	51
Malmö	3,10	Malmö	278	Sävsjö	205	Malmö	34

I topp när det gäller socioekonomisk bakgrund, medianinkomst och meritvärde finner vi Täby och Lidingö. Nacka ligger också högt när det gäller dessa tre variabler. I botten när det gäller socioekonomisk bakgrund och medianinkomst finner vi Malmö, Helsingborg och Eskilstuna. Meritvärdet är lägst i de tre små kommunerna Sävsjö, Heby och Askersund. Elever i Eskilstuna och Malmö har också ganska låga meritvärden. Högst är meritvärdena på Lidingö och i Nacka och Täby. Flest med svensk bakgrund finns i Askersund, Heby, Knivsta och Vallentuna. I Eskilstuna och Malmö är andelen med svensk bakgrund lägst.

Hur blir då rangordningen mellan kommunerna när en sammanvägning görs av bakgrundsvariablerna? Vi börjar med att i tabell 5 visa sammanvägningen av de två bakgrundsvariablerna som direkt mäter samhällsställning. Den som har högst medelvärde på socioekonomisk grupp respektive medianinkomst får värdet 1 osv. Malmö som har lägst medelvärde på socioekonomisk grupp får värdet 15.

35 Det högsta meritvärdet en elev kan få är 320 poäng.
36 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, och Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, och Larsson, B, Larsson B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer.**

Tabell 5. Högstadiet. Rangtal. Rangordning utifrån socioekonomi och medianinkomst.

Täby	2
Lidingö	4
Nacka	8
Värmdö	9
Vallentuna	9
Knivsta	10
Huddinge	14
Jönköping	18
Haninge	19
Askersund	21
Heby	22
Sävsjö	23
Helsingborg	25
Eskilstuna	26
Malmö	30

Utifrån rangordningen på samhällsställning kommer Täby, Lidingö och Nacka i topp. Lägst samhällsställning med ovanstående mått har man i Helsingborg, Eskilstuna och Malmö. Meritvärde i årskurs 9 är i många fall, men inte i alla, en effekt av föräldrarnas samhällsställning. I tabell 6 visar vi rangordningen av kommunerna utifrån socioekonomi, medianinkomst och meritvärde.

Tabell 6. Högstadiet. Rangtal. Rangordning utifrån socioekonomi, medianinkomst och meritvärde.

Täby	5
Lidingö	5
Nacka	10
Värmdö	13
Vallentuna	15
Huddinge	18
Knivsta	19
Jönköping	27
Haninge	30
Helsingborg	33
Askersund	34
Heby	36
Sävsjö	38
Eskilstuna	38
Malmö	40

Vi kan konstatera att rangordningen mellan kommunerna inte nämnvärt förändras när vi för in meritvärde i modellen. Helsingborg tar dock några kliv upp i rangordningen.

Svensk respektive utländsk bakgrund är en annan kategori av bakgrundsvariabler som vi arbetar med i våra studier. Teoretiskt skulle den inte alls behöva spegla samhällsställning. Vår och andras forskning visar dock att den speglar samhällsställning. I tabell 7 visar vi konsekvenserna av detta för rangordningen mellan kommunerna.

Tabell 7. Högstadiet. Rangordning utifrån socioekonomi, medianinkomst, meritvärde och andelen med svensk bakgrund.

	Rangordning utifrån socio-ekonomi, medianinkomst och meritvärde Rangtal	Rangordning utifrån socioekonomi, medianinkomst, meritvärde och andelen med svensk bakgrund. Rangtal	
Täby	5	Lidingö	12
Lidingö	5	Täby	13
Nacka	10	Nacka	16
Värmdö	13	Värmdö	19
Vallentuna	15	Vallentuna	19
Huddinge	18	Knivsta	22
Knivsta	19	Huddinge	32
Jönköping	27	Askersund	35
Haninge	30	Jönköping	36
Helsingborg	33	Heby	38
Askersund	34	Haninge	43
Heby	36	Helsingborg	43
Sävsjö	38	Sävsjö	48
Eskilstuna	38	Eskilstuna	52
Malmö	40	Malmö	55

Vi ser att rangordningen mellan de fem första och de tre sista inte förändras mer än i ett fall när vi tillför modellen rangordningen utifrån svensk bakgrund (föräldrarna och barnen är födda i Sverige). Täby och Lidingö byter dock plats i rangordningen.

3.4. Hur ska resultaten i Malmö bedömas när jämförelser görs med andra kommuner?

Malmö stad är den kommun, bland dem som Ung livsstil har undersökt, där högst andel ungdomar har en låg socioekonomisk bakgrund, medianinkomsten är lägst och där högst andel ungdomar har utländsk bakgrund. I samtliga Ung livsstils studier sedan 1984 konstateras att ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna och där medelinkomsten eller medianinkomsten är högre i betydligt högre utsträckning är med i förening totalt och i idrottsförening än ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna och där medelinkomsten eller medianinkomsten är låg[37]. Även studierna från Malmö 1996 och 2015 visade detta[38]. Studierna visar också barn med utländsk bakgrund deltar mindre i förening totalt och idrottsförening i alla kommuner än de ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige[39]. Studierna visar också att de med låg socioekonomisk bakgrund, låg medianinkomst och där många har utländsk bakgrund i störst utsträckning besöker bibliotek och går på fritidsgård. Undersökningarna visar också att de med höga betyg (eller meritpoäng i åk 9) är med i förening och i kulturskolan i högre grad än de som har låga betyg. Det motsatta gäller att besöka fritidsgård.

37 Se t.ex. Larsson B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**, Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Elofsson/Blomdahl/ Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden.**
38 Se Blomdahl m.fl. **Ung livsstil Malmö**.
39 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom? och Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, Segrar föreningslivet?

Enbart en direkt jämförelse med andra kommuner när det gäller andelen ungdomar som t.ex. är med i förening totalt, idrottsförening och går på bibliotek blir därför inte rättvisande eftersom denna inte tar hänsyn till olikheter när det gäller ungdomarnas socioekonomiska bakgrund och utländska bakgrund[40].

Malmö skiljer sig alltså i stor utsträckning från andra kommuner när det gäller ungdomarnas sociala bakgrund i dessa avseenden. För att söka ge en mer rättvisande bild av hur det ”ser ut” i Malmö har förväntade värden med utgångspunkt från den sociala strukturen bland de ungdomar som besvarat enkäten arbetats fram. Som bas för beräkningen används en sammanställning av studier som genomförts inom Ung livsstil under perioden 2013–2020[41]. Utifrån detta material skattas andel medlemmar i de 20 grupper som innefattas i kombinationen av socioekonomisk bakgrund (5 grupper) och svensk respektive utländsk bakgrund (4 grupper). Med tanke på den markanta könsskillnad som finns för t.ex. i medlemskap i idrottsförening görs dessa beräkningar separat för killar och tjejer. Med utgångspunkt från svarsfördelningen i dessa avseenden bland dem som besvarat enkäten i Malmö beräknas därefter ett ”förväntat” värde när det gäller andelen medlemmar i förening m.fl. aktiviteter som sedan kan jämföras med det aktuella utfallet. Beräkningar av det förväntade värdet i förhållande till utfallet görs för: förening totalt, idrottsförening, annan förening, besökt fritidsgård, besökt bibliotek, med i kulturskolan, utomstående i fritidsutbudet och fysiskt aktiv/inaktiv.

För att få en mer detaljerad bild av hur det ser ut för speciellt utsatta grupper presenteras vid sidan av detta i vissa fall även jämförelser för de fyra grupperna med svensk respektive utländsk bakgrund som kommer från familjer med små eller ganska små ekonomiska resurser, självklart även uppdelat efter kön[42]. Detta ger då en bild av i vilken utsträckning kommunen lyckats fånga upp mer utsatta grupper med svensk respektive utländsk bakgrund.

40 Till ”annan förening” förs alla föreningar som inte är idrottsföreningar. Se kapitel 7 i denna rapport.
41 Se t.ex. Elofsson/Blomdahl/ Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden**, och Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, Segrar föreningslivet?
42 De ”förväntade” värdena hämtas från samma material.

4 Vad vill barn och ungdomar att Malmö stad ska satsa på?

I detta kapitel presenteras vilka typer av verksamheter/anläggningar som barn och ungdomar tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på.

4.1 Vad ska Malmö stad satsa på inom fritidsområdet?

Malmö stad ska vara en stad som värnar barns rättigheter[43]. Enligt barnkonventionen ska barn ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Malmö stad, fritidsnämnden och kulturnämnden har därmed som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande.

Vi har frågat högstadieungdomarna och gymnasieungdomarna vad de tycker Malmö stad i första hand ska satsa på inom kultur och fritid[44]. De alternativ som tonåringarna fått ta ställning till är:

- **Idrott** (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)
- **Fritidsgårdar/Allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga**
- **Natur** (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden),
- **Kultur** (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar),
- **Föreningsverksamhet – inte idrott** (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar, religiösa föreningar/ församlingar/samfund)[45].

Ungdomarna har fått rangordna alternativen från 1 till 5 (1: a på det viktigaste, 2: a på det näst viktigast osv.). I tabell 8 redovisas ungdomarnas första önskemål (rangordning 1). Tabellen är rangordnad efter högsta önskemål i gymnasiet.

Tabell 8. Malmö. 2019/20. Ungdomars önskemål om vad Malmö stad ska satsa på inom fritidsområdet. Ande (%) som placerat olika alternativ på första plats.

	Högstadiet	Gymnasiet
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	29	32
Fritidsgårdar/Allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga	21	22
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden)	26	20
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar)	18	19
Föreningsverksamhet (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar och religiösa samfund)	5	7

Ungdomarna i Malmö önskar i första hand att kommunen ska satsa på idrott. Det gäller också för ungdomar i andra kommuner med något enskilt undantag **sedan första studierna på 1990-talet**[46].

43 Malmö stad, **Utvecklingsplan för barns rättigheter i Malmö stad**. FN, **Barnkonventionen.**
44 De här fem områdena täcker minst 80% av driftsbudgeten för fritids- och kulturverksamheter för barn och ungdomar. Den här frågan är inte ställd i mellanstadiet 2019. Någon studie genomfördes inte 2015 i gymnasiet.
45 I enkäten står det: med religiösa samfund menar vi religiösa förening eller verksamheter som t.ex. kristna, muslimska eller judiska församlingar.
46 I avsnitt 4.2 framgår vilka idrottsanläggningar ungdomar önskar att Malmö stad ska satsa på. Vilka kulturaktiviteter ungdomar önskar det ska satsa på framgår i avsnitt 4.3. Där redovisas också mellanstadieelevernas svar på vilka idrottsanläggningar och kulturaktiviteter som Malmö stad ska satsa på.

Vad har då hänt med preferenserna för satsningar på de fem olika områdena sedan 2015? I tabell 9 visar vi det i högstadiet. Tabellen är ordnad efter resultaten 2019 från det som flest vill ha satsningar på.

Tabell 9. Malmö. Högstadiet. Ungdomars önskemål om vad Malmö stad ska satsa på. Andel (%) som placerat olika alternativ på första plats.

	2015	2019
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	36	29
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden)	18	26
Fritidsgårdar/liknande mötesplatser för unga	20	21
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar)	21	18
Föreningsverksamhet (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar och religiösa samfund)	6	5

Satsningar på idrott prioriteras både 2015 och 2019 på första plats av ungdomar i yngre tonåren. På andra plats 2019 kommer satsningar på natur. Stödet för satsningar på idrott har minskat sedan 2015 medan stödet för satsningar på natur har ökat.

Vad tycker då killar respektive tjejer i högstadiet och gymnasiet 2019/2020? I tabell 10 ger vi svar på frågan. Tabellen är uppställd efter högsta önskemål bland killar i gymnasiet.

Tabell 10. Malmö. 2019/20. Ungdomars önskemål om vad Malmö stad ska satsa på. Andel (%) som placerat olika alternativ på första plats.

	Högstadiet 2019		Gymnasiet 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	38	21	41	23
Fritidsgårdar/Allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga	20	23	21	25
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden)	23	29	19	22
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar)	14	22	13	23
Föreningsverksamhet (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar och religiösa samfund)	6	5	6	8

Killar i Malmö, liksom i alla andra kommuner vi undersökt, **vill i första hand att kommunerna ska satsa på idrott**[47]. Skillnaderna mellan killar och tjejers önskemål i Malmö om satsningar på idrott är större än i flertalet andra kommuner.

Tjejer i högstadiet vill i första hand att det ska satsas på natur. I gymnasiet önskar tjejer i första hand att det ska satsas på fritidsgårdar/allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga. I nästa alla andra kommuner vi undersökt så önskar tjejer att kommunerna i första hand ska satsa på idrott[48].

Har killar och tjejers preferenser om vad Malmö stad i första hand ska satsa på ändrats sedan 2015? I tabell 11 visas högstadieelevernas svar.

47 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik** och Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?**, kapitel 7.
48 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik.**

Tabell 11. Malmö. Högstadiet. Ungdomars önskemål om vad Malmö stad ska satsa på efter kön. Andel (%) som placerat olika alternativ på första plats.

	Killar		Tjejer	
	2015	**2019**	**2015**	**2019**
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	46	38	25	21
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden)	18	23	18	29
Fritidsgårdar/liknande mötesplatser för unga	17	20	23	23
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar)	13	14	28	22
Föreningsverksamhet (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar och religiösa samfund)	6	6	6	5

Killars stöd för att Malmö ska satsa på idrott har minskat sedan 2015. Stödet för att staden ska satsa på natur och fritidsgårdar och har ökat något bland killar sedan 2015.

Tjejer i Malmö vill i mycket större utsträckning än 2015 att kommunen ska satsa på natur. Stödet för satsningar på kultur och idrott har däremot minskat.

Satsningar på idrott kommer högst i Malmö liksom i andra kommuner. Därför finns det anledningar att närmare undersöka om stödet skiljer sig utifrån socioekonomisk grupp och svensk respektive utländsk bakgrund. I tabell 12 visar vi andelen killar respektive tjejer i olika socioekonomiska grupper som önskar att kommunen i första hand ska satsa på idrott[49].

Tabell 12. Malmö. 2019/20. Andel (%) som i första hand vill att Malmö stad ska satsa på idrott efter kön och socioekonomisk bakgrund.

Socioekonomiska grupper	**1+2**		**3**		**4**		**5**	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Högstadiet	41	22	40	21	35	19	31	17
Gymnasiet	38	37	40	31	44	31	44	30

Några signifikanta skillnader mellan killar i de olika socioekonomiska grupperna finner vi inte när det gäller önskningar att staden ska satsa på idrott. Vi kan dock notera en tendens till att killar i socioekonomiska grupperna 4 och 5 i något mindre utsträckning än de i högre socioekonomiska grupper tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på idrott. Likartade resultat kunde noteras i studien 2015.

Mellan tjejer i olika socioekonomiska grupper finns inte heller några signifikanta skillnader när det gäller engagemang för att Malmö stad ska satsa på idrott. Inte heller i studien i 2015 finner vi några signifikanta skillnader.

Vi ser att killar i alla socioekonomiska grupperna i mycket högre grad än tjejer önskar att Malmö stad i första hand ska satsa på idrott. Även i högstadiet 2015 tycker killar i alla socioekonomiska grupperna i högre grad än tjejer i de olika socioekonomiska grupperna att Malmö stad satsar på idrott[50].

I tabell 13 visas i vilken utsträckning ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund i första hand önskar att Malmö stad i första hand ska satsa på idrott.

49 Det är endast få ungdomar som tillhör socioekonomisk grupp 1. Därför slår vi ihop grupp 1 och 2.
50 Blomdahl m.fl., **Ung livsstil Malmö**, kapitel 4.

Tabell 13. Malmö. 2019/20. Andel (%) som i första hand vill att Malmö stad ska satsa på idrott efter kön och svensk/utländsk bakgrund.

	Barnet och föräldrar födda i Sverige		En förälder eller barnet född utom-land+ adoptivbarn		Barnet född i Sverige. Föräldrarna födda utomlands		Barnet och föräldrarna födda utomlands	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Högstadiet	39	23	37	20	38	18	39	22
Gymnasiet	39	28	41	25	44	13	40	21

Killar med svensk respektive utländsk bakgrund tycker i ungefär samma utsträckning att Malmö stad ska satsa på idrott. Motsvarande kan noteras bland tjejer i högstadiet. Inga signifikanta skillnader kunde heller 2015 noteras i högstadiet. Tjejer med svensk bakgrund i gymnasiet tycker i signifikant större utsträckning än tjejer med utländsk bakgrund att Malmö stad ska satsa på idrott.

Killar oberoende av om de har svensk eller utländsk bakgrund tycker i mycket högre grad än tjejer i motsvarande grupper att Malmö stad i första hand ska satsa på idrott. Detta visade också studien 2015[51].

I gymnasiet har vi frågat ungdomarna ”vilken typ av mötesplats tycker du att Malmö stad i första hand ska satsa på”. Av samtliga tillfrågade är det 19% som inte tycker att Malmö stad ska satsa på någon kategori av mötesplatser[52]. I tabell 14 visas andelen som rangordnat något av alternativen som nr 1.

Tabell 14. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andel (%) av dem som har rangordnat något alternativ som nr 1.

	Totalt	Killar	Tjejer
Fritidsgård	32	35	29
Mötesplats för endast unga på gymnasiet	31	21	39
Allaktivitetshus (t.ex. Hermodsdal, Lindängen, Apelgård)	9	10	9

Killar i gymnasiet tycker i första hand att Malmö stad ska satsa på fritidsgårdar. Tjejer i gymnasiet tycker i första hand att staden ska satsa på mötesplatser enbart för de unga i gymnasiet.

4.2 Vilka idrotts- och fritidsanläggningar tycker barn och ungdomar att Malmö stad i första hand ska satsa på?

Vilka idrotts- och fritidsanläggningar tycker barn och ungdomar i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet att Malmö stad ska satsa på i första hand? Barn och ungdomar har fått kryssa för högst 4 alternativ[53]. I mellanstadiet har barnen haft 20 olika typer av anläggningar att ta ställning till. Dessutom har mellanstadiebarn själva kunna formulera egna alternativ. I högstadiet 2015 och 2019 och i gymnasiet 2020 har tonåringar haft 22 olika fasta alternativ att ta ställning. Dessutom har de utöver dessa fasta alternativ kunnat formulera egna önskemål. Svarsalternativen för gym, lokaler för gruppträning/pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga) och anläggningar för roller derby finns inte med i mellanstadieenkäten.

I tabell 15 ges svar på frågan vilka idrotts- och fritidsanläggningar barn och ungdomar i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet tycker att Malmö stad ska satsa på i första hand.

51 Se Blomdahl m.fl., **Ung livsstil Malmö**, Kapitel 4.
52 22% av killarna och 17% av tjejerna i gymnasiet i Malmö tycker inte det ska satsa på mötesplatser.
53 Har ungdomarna kryssat för flera än 4 alternativ räknas inte deras svar.

Tabell 15. Malmö. 2019/20. Barns och ungdomars önskemål om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på efter stadier. Andel (%).

Mellanstadiet	%	Högstadiet	%	Gymnasiet	%
Simhallar/badhus	31	Gym (inomhus)	36	Gym (inomhus)	40
Fotbollsplaner	21	Simhallar/badhus	32	Simhallar/badhus	29
Sporthallar (för inomhusidrott)	14	Fotbollsplaner	22	Fotbollsplaner	21
Ishallar	13	Badplatser utomhus med aktiviteter	15	Badplatser utomhus med aktiviteter	13
Klättervägggar	12	Sporthallar (för inomhusidrott)	14	Sporthallar	14
Inomhushall för fotboll	11	Lokaler för dans	12	Lokaler för dans	9
Utegym	10	Utegym	12	Utegym	12
Ridsportsanläggningar/stall	10	Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	10	Spontan aktivitetsyta	9
Lokaler för dans	9	Inomhushall för fotboll	9	Inomhushall för fotboll	10
Badplatser utomhus med aktiviteter	9	Motionsspår (t.ex. löpning eller promenad)	8	Motionsspår	10
Anläggningar för parkour	7	Ishallar	8	Ishallar	11
Specialanläggning för gymnastik	7	Klättervägggar	8	Klättervägggar	8
Motionsspår (t.ex. löpning)	6	Lokaler för kampsport	7	Lokaler för kampsport	9
Lokaler för kampsport	6	Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	6	Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	7
Friidrottsanläggningar	6	Beachvolleybollplaner	6	Beachvolleybollplaner	7
Anläggningar för skate/BMX	6	Anläggningar för parkour	5	Anläggningar för parkour	4
Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	5	Ridsportsanläggningar/stall	5	Ridsportsanläggningar/stall	5
Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	4	Anläggningar för skate/BMX	5	Anläggningar för skate/BMX	3
Beachvolleybollplaner	3	Friidrottsanläggningar	5	Friidrottsanläggningar	5
		Lokaler för gruppträning/pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga)	4	Lokaler för gruppträning/ pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga)	8
		Specialanläggning för gymnastik	3	Specialanläggning för gymnastik	2
		Anläggningar för roller derby	1	Anläggningar för roller derby	2
				Anläggningar för cricket	1
				Anläggningar för Amerikansk fotboll/rugby	3
				Motorsportanläggning	6

Först måste noteras de ganska stora likheterna mellan vad mellanstadiebarn och ungdomar i högstadiet och i gymnasiet önskar att Malmö stad ska satsa på. **Högt på önskemålen om satsningar på idrotts- och fritidsanläggningar i alla tre stadierna finns simhallar och fotbollsplaner**. Gym är det både elever i högstadiet och i gymnasiet önskar att staden i första hand ska satsa på. Frågan om gym är inte ställd i mellanstadiet.

Stödet för ishallar, klättervägggar och ridanläggningar är mindre bland tonåringar än bland barn. Tonåringar önskar i större utsträckning än barn att staden ska satsa på badplatser utomhus med aktiviteter och spontanidrottsanläggningar.

I vilken utsträckning har preferenserna för satsningar på olika idrotts- och fritidsanläggningar förändrats i högstadiet sedan 2015? I tabell 16 presenteras svaren. Förändringar på 2 procentenheter och mindre kan bero på slumpvariationer och kommenteras därför inte.

Tabell 16. Malmö. Högstadiet. Ungdomarnas önskemål om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. Andel (%).

	2015	2019	2019 plus/minus 2015 procentenheter
Gym (inomhus)	32	36	+4
Simhallar	27	32	+5
Fotbollsplaner	24	22	
Sporthallar (för inomhusidrott)	16	14	
Inomhushall för fotboll	14	9	-5
Lokaler för dans	12	12	
Utegym	10	12	
Badplatser utomhus med aktiviteter	9	15	+6
Motionsspår (t.ex. löpning eller promenad)	8	8	
Ishallar	8	8	
Klätterväggar	7	8	
Anläggningar för parkour	7	5	
Lokaler för kampsport	7	7	
Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	7	10	+3
Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	6	6	
Ridsportsanläggningar/stall	6	5	
Friidrottsanläggningar	6	5	
Lokaler för gruppträning/pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga)	5	4	
Anläggningar för skate/BMX	5	5	
Specialanläggning för gymnastik	4	3	
Beachvolleyplaner	4	6	
Anläggningar för roller derby	0,5	1	

Preferenser för vad Malmö kommun ska satsa på när det gäller idrotts- och fritidsanläggningar har förändrats obetydligt sedan 2015. **Ungdomarna tycker dock i större utsträckning 2019 än 2015 att fritidsnämnden i Malmö ska satsa på gym** (inomhus) **simhallar/badhus, badplatser utomhus med aktiviteter och ytor för spontanidrott**. Stödet för att kommunen ska satsa på fotbollshallar har minskat.

Nedan redovisas killars respektive tjejers önskemål i högstadiet[54]. Grundtabellerna för mellanstadiet och gymnasiet presenteras i tabell B.2 i bilagan. Resultaten kommenteras dock här i texten. Tabell 17 sorteras från högsta andel till lägsta bland tjejer.

54 Killars respektive tjejers preferenser för alla anläggningar presenteras i bilagan.

Tabell 17. Malmö. Högstadiet. 2019. Killars och tjejers önskemål om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. Andel (%).

	Killar	Tjejer	Signifikant
Gym (inomhus)	32	40	***
Simhallar/badhus	29	35	***
Lokaler för dans	2	21	***
Badplatser utomhus med aktiviteter	12	18	***
Fotbollsplaner	30	15	***
Sporthallar (för inomhusidrott)	15	12	Ns
Utegym	13	12	Ns
Motionsspår (t.ex. löpning eller promenad)	5	11	***
Klättervägar	7	10	Ns
Ridsportsanläggningar/stall	1	10	***
Ishallar	5	10	***
Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	9	10	Ns
Beachvolleyplaner	4	8	***
Lokaler för gruppträning/pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga)	2	7	***
Friidrottsanläggningar	5	6	Ns
Lokaler för kampsport	9	6	*
Inomhushall för fotboll	14	5	***
Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	8	5	*
Specialanläggning för gymnastik	2	5	***
Anläggningar för skate/BMX	7	4	Ns
Anläggningar för parkour	7	3	***
Anläggningar för roller derby	1	2	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Stora signifikanta skillnader kan konstateras mellan killars och tjejers önskemål. Båda könen sätter dock satsningar på gym och simhallar högt upp bland sina önskemål.

Noteras ska speciellt att tjejer i mycket större utsträckning än killar önskar att Malmö stad ska satsa på lokaler för dans och ridanläggningar. Killar vill i mycket större utsträckning att staden ska satsa på fotbollsplaner och fotbollshallar.

För följande anläggningar finns det inga signifikanta skillnader mellan killars och tjejers önskemål: sporthallar, utegym, klättervägar, spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll), friidrottsanläggningar, anläggningar för skate/BMX, anläggningar för roller derby.

I tabell 18 visas de fem anläggningstyper som killar och tjejer i de tre stadierna 2019/20 i första hand vill att Malmö stad ska satsa på.

Tabell 18. Malmö. 2019/20. De fem anläggningar som killar respektive tjejer i Malmö i första hand vill att staden ska satsa på. Andel (%).

Killar 2019 Mellanstadiet	**%**	**Tjejer 2019 Mellanstadiet**	**%**
Fotbollsplaner	28	Simhallar/badhus	34
Simhallar/badhus	27	Ridanläggning/stall	19
Sporthallar	16	Lokaler för dans	17
Inomhushall för fotboll	15	Klättervägggar	15
Utegym	11	Ishallar	17
Killar 2019 Högstadiet	**%**	**Tjejer 2019 Högstadiet**	**%**
Gym (inomhus)	32	Gym (inomhus)	40
Fotbollsplaner	30	Simhallar/badhus	35
Simhallar/badhus	29	Lokaler för dans	21
Sporthallar	15	Badplatser utomhus med aktiviteter	18
Inomhushall för fotboll	14	Fotbollsplaner	15
Killar 2020 Gymnasiet	**%**	**Tjejer 2020 Gymnasiet**	**%**
Gym (inomhus)	39	Gym (inomhus)	40
Fotbollsplaner	30	Simhallar/badhus	33
Simhallar/badhus	24	Badplatser utomhus med aktiviteter	19
Inomhushall för fotboll	16	Lokaler för dans	16
Sporthallar	15	Motionsspår	14

Vi ser att fotbollsplaner, simhallar/badhus och sporthallar och inomhushallar för fotboll finns på killars topp-fem-lista i alla stadierna. Killar oberoende av ålder är alltså ganska överens om vad Malmö stad ska satsa på. I högstadiet och i gymnasiet toppar satsningar på gym listan bland killar.

Tjejer i olika åldrar är mindre överens än killar om vad Malmö stad ska satsa på. Det är enbart simhallar/badhus och lokaler för dans som finns på tjejernas topp-fem-lista i alla tre stadierna. Satsningar på gym kommer på första plats bland tjejernas önskemål i högstadiet och i gymnasiet. Alternativet gym finns alltså inte med i mellanstadiets enkät.

I vilken grad killars och tjejers preferenser i högstadiet för vilka anläggningar staden ska satsa på i första hand har förändrats sedan 2015 visas i tabell 19.

Tabell 19. Malmö. Högstadiet. De fem anläggningar som killar respektive tjejer i Malmö i första hand vill att staden ska satsa på 2015 och 2019. Andel (%).

Killar 2015 Högstadiet	**%**	**Tjejer 2015 Högstadiet**	**%**
Fotbollsplaner	34	Gym (inomhus)	35
Gym (inomhus)	30	Simhallar/badhus	31
Simhallar/badhus	22	Lokaler för dans	22
Inomhushall för fotboll	20	Fotbollsplaner	14
Sporthallar	19	Sporthallar	13
Killar 2019 Högstadiet	**%**	**Tjejer 2019 Högstadiet**	**%**
Gym (inomhus)	32	Gym (inomhus)	40
Fotbollsplaner	30	Simhallar/badhus	35
Simhallar/badhus	29	Lokaler för dans	21
Sporthallar	15	Badplatser utomhus med aktiviteter	18
Inomhushall för fotboll	14	Fotbollsplaner	15

Vi kan konstatera att killar har samma fem anläggningskategorier på sin topplista både 2015 och 2019. 2015 kom fotbollsplaner på första plats och 2019 kom gym (inomhus) på första plats.

Tjejer 2015 och 2019 är inte lika överens som killarna om vad Malmö stad ska satsa på. De tre första önskemålen kommer dock i samma ordning i tjejernas önskemål 2015 och 2019. Satsningar på fotbollsplaner har bytt plats från fjärdeplats 2015 till femteplats 2019. Badplatser utomhus med aktiviteter är ny på tjejernas fem-i-topplista. Ut från fem-i-topplista har sporthallar åkt. Den återfinns 2019 dock på sjätte plats.

Studien Malmö 2015 visade liksom andra studier att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är minst fysiskt aktiva och i minst utsträckning är med i en idrottsförening[55]. Eftersom Malmö stad har jämlikhet som mål finns det speciell anledning att närmare studera vilka preferenser barn och ungdomar i lägre socioekonomiska grupper har. I tabell 20 visar vi preferenserna i högstadiet för satsningar på olika typer av idrottsanläggningar både 2015 och 2019 i olika socioekonomiska grupper.

55 Se Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden m.fl., **Ung livsstil Malmö**. Blomdahl m.fl. **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?** Blomdahl m.fl., **Ökar ojämlikheten utifrån socioekonomisk bakgrund när barn och ungdomar är med i flera idrotter**? Blomdahl/Elofsson, Jämställd och jämlik. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket.**

Tabell 20. Malmö. Högstadiet. Killar. Önskemål i olika socioekonomiska grupper om vad Malmö stad i första hand ska satsa på. Andel (%).

	2015	%	2019	%
Socioekonomisk grupp 1+2				
	Fotbollsplaner	38	Gym (inomhus)	38
	Gym (inomhus)	32	Fotbollsplaner	28
	Fotbollshallar	20	Simhallar/badhus	25
	Sporthallar	19	Sporthallar	17
	Simhallar/badhus	17	Fotbollshallar respektive Gym (ute)	16
Socioekonomisk grupp 3				
	Fotbollsplaner	31	Gym (inomhus)	42
	Gym (inomhus)	28	Fotbollsplaner	32
	Simhall/badhus	20	Simhallar/badhus	29
	Fotbollshallar	19	Sporthallar	16
	Sporthallar	19	Gym (ute)	15
Socioekonomisk grupp 4				
	Fotbollsplaner	33	Gym (inomhus)	40
	Gym (inomhus)	29	Simhall/badhus	30
	Simhallar/badhus	26	Fotbollsplaner	26
	Fotbollshallar	19	Sporthallar	12
	Sporthallar	18	Fotbollshallar	11
Socioekonomisk grupp 5[56]				
	Fotbollsplaner	42	Simhallar/badhus	35
	Gym (inomhus)	35	Gym (inomhus)	33
	Simhallar/badhus	31	Fotbollsplaner	27
	Fotbollshallar	23	Fotbollshallar	13
	Utegym	18	Sporthallar	11

Killar i olika socioekonomiska grupper har 2019 ganska lika preferenser för vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. I alla socioekonomiska grupper kommer gym (inomhus), simhallar/badhus och fotbollsplaner bland de tre första önskemålen. Noteras ska att satsningar på gym inte kommer på första plats bland killar i socioekonomisk grupp 5.

2015 ligger satsningar på fotbollsplaner på första plats bland killar. Det gör det inte 2019. Nu ligger satsningar på gym (inomhus) på första plats i socioekonomisk grupp 1+2, 3 och 4. Noteras ska också att stödet för simhallar/badhus har ökat i alla socioekonomiska grupper och att stödet för att satsa på fotbollshallar har minskat.

I tabell 21 visar vi tjejers preferenser för satsningar på olika typer av idrottsanläggningar både 2015 och 2019 i olika socioekonomiska grupper.

56 Sporthallar prioriteras av 17% år 2015.

Tabell 21. Malmö. Högstadiet. Tjejer. Önskemål i olika socioekonomiska grupper om vad Malmö stad i första hand ska satsa på. Andel (%).

	2015	%	2019	%
Socioekonomisk grupp 1+2				
	Gym (inomhus)	32	Simhall/badhus	35
	Simhallar/badhus	31	Gym (inomhus)	33
	Danslokaler	21	Badplatser ute	24
	Fotbollsplaner	14	Danslokaler	20
	Motionsspår	13	Klätterväggar	15
	Badplatser ute	13	Fotbollsplaner respektive Motionsspår	14
Socioekonomisk grupp 3				
	Gym (inomhus)	34	Simhallar/badhus	34
	Simhallar/badhus	29	Gym (inomhus)	34
	Danslokaler	22	Danslokaler	23
	Sporthallar	15	Badplatser ute	16
	Fotbollsplaner	13	Fotbollsplaner respektive fotbollshallar	14
Socioekonomisk grupp 4				
	Gym (inomhus)	35	Simhallar/badhus	39
	Simhallar/badhus	33	Gym (inomhus)	28
	Danslokaler	22	Fotbollsplaner	20
	Fotbollsplaner	16	Danslokaler	19
	Sporthallar	12	Badplatser ute	17
Socioekonomisk grupp 5				
	Gym (inomhus)	42	Simhallar/badhus	34
	Simhallar/badhus	38	Gym (inomhus)	27
	Danslokaler	24	Danslokaler	20
	Fotbollsplaner	14	Badplatser ute	15
	Motionsspår respektive sporthall	13	Motionsspår	12

Vi ser ganska stora likheter i vad tjejerna i olika socioekonomiska grupper tycker att Malmö ska satsa på 2019. Simhallar/badhus, gym (inomhus), badplatser ute, danslokaler och fotbollsplaner (ej socioekonomisk grupp 5) är med på fem-i-topplistan i de olika socioekonomiska grupperna. I alla socioekonomiska grupper kommer simhallar/badhus på första plats och gym (inomhus) på andra plats.

2015 ville tjejerna i första hand att Malmö stad skulle satsa på gym (inomhus). Gym (inomhus) har 2019 knappt förlorat sin första plats till satsningar på simhall/badhus. Satsningar på badplatser utomhus har 2019 starkare stöd än 2015. Notera att engagemang för satsningar på gym har minskat för de i de lägsta socioekonomiska grupperna.

I tabellerna 22 visas om killar med svensk respektive utländsk har likartade eller olika önskemål om vilka anläggningar Malmö stad ska satsa på.

Tabell 22. Malmö. Högstadiet. Killar. Önskemål om satsningar på idrottsanläggningar efter svensk respektive utländsk bakgrund. De fem mest efterfrågade alternativen. Andel (%).

Killar	2015	%	2019	%
Barnet och föräldrarna födda i Sverige				
	Fotbollsplaner	46	Gym (inomhus)	38
	Gym (inomhus)	28	Fotbollsplaner	31
	Sporthallar	22	Simhallar/badhus	27
	Simhallar/badhus	19	Sporthallar	17
	Fotbollshall	17	Fotbollshallar respektive badplatser ute	13
En förälder född utomlands eller adoptivbarn				
	Fotbollsplaner	36	Gym (inomhus)	31
	Gym (inomhus)	36	Fotbollsplaner	24
	Fotbollshallar	25	Simhallar/badhus	21
	Simhallar/badhus	22	Sporthallar	15
	Sporthallar	17	Utegym	15
Barnet fött i Sverige och föräldrarna födda utomlands				
	Fotbollsplaner	33	Fotbollsplaner	33
	Gym (inomhus)	33	Gym (inomhus)	31
	Simhallar/badhus	24	Simhallar/badhus	31
	Fotbollshallar	22	Fotbollshallar	17
	Sporthallar	19	Sporthallar respektive badplatser ute	14
Barnet och föräldrarna födda utomlands				
	Fotbollsplaner	42	Simhallar/badhus	30
	Simhallar/badhus	25	Fotbollsplaner	29
	Gym (inomhus)	24	Gym (inomhus)	25
	Fotbollshallar	16	Sporthallar	13
	Sporthallar	14	Fotbollshallar	11

Killar med svensk respektive utländsk bakgrund har ganska likartade preferenser för vad Malmö stad ska satsa på både 2015 och 2019.

År 2015 tyckte killarna oberoende av bakgrund att staden i första hand skulle satsa på fotbollsplaner. 2019 kommer fotbollsplaner på första plats enbart bland killar som själva är födda i Sverige och båda föräldrarna utomlands. Gym kommer 2019 på första plats bland killar med svensk bakgrund. Satsningar på simhallar/badhus har både bland de med stark svensk bakgrund respektive utländsk bakgrund ett starkare stöd än 2015. Stödet för att staden ska satsa på fotbollshallar har minskat i alla fyra grupperna bland killar sedan 2015.

I tabellerna 23 studeras om tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund har likartade eller olika önskemål om vilka anläggningar Malmö stad ska satsa på.

Tabell 23. Malmö. Högstadiet. Tjejer. Önskemål om satsningar på idrottsanläggningar efter svensk respektive utländsk bakgrund. De fem mest efterfrågade alternativen. Andel (%).

Tjejer	2015	%	2019	%
Barnet och föräldrarna födda i Sverige				
	Gym (inomhus)	31	Gym (inomhus)	40
	Simhallar/badhus	25	Simhallar/badhus	29
	Danslokaler	20	Danslokaler	24
	Motionsspår	16	Badplatser ute	19
	Sporthallar	16	Motionsspår respektive fotbollsplaner	16
En förälder född utomlands eller adoptivbarn				
	Gym (inomhus)	29	Gym (inomhus)	38
	Simhallar/badhus	25	Simhallar/badhus	35
	Danslokaler	23	Badplatser ute	24
	Badplatser ute	14	Danslokaler	21
	Fotbollsplaner respektive sporthallar	13	Fotbollsplaner	13
Barnet fött i Sverige och föräldrarna födda utomlands				
	Gym (inomhus)	37	Gym (inomhus)	44
	Simhallar/badhus	33	Simhallar/badhus	39
	Danslokaler	24	Danslokaler	17
	Fotbollsplaner	15	Fotbollsplaner	17
	Sporthallar	12	Badplatser ute	15
Barnet och föräldrarna födda utomlands				
	Gym (inomhus)	40	Simhallar/badhus	40
	Simhallar/badhus	37	Gym (inomhus)	36
	Danslokaler	21	Danslokaler	21
	Fotbollsplaner	13	Badplatser ute	16
	Sporthallar	13	Fotbollsplaner	14

Tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund är ganska överens om vad Malmö stad ska satsa på 2019. Gym (inomhus), simhallar/badhus, danslokaler, badplatser ute och fotbollsplaner finns med på alla fyra gruppernas fem-i-topplista.

Noteras ska att inga drastiska förändringar har skett sedan 2015. Andelen tjejer som vill att staden ska satsa på gym och simhallar har ökat med undantag av de tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands.

4.3 Vilka kulturverksamheter tycker barn och ungdomar att Malmö stad i första hand ska satsa på?

Vilka kulturverksamheter tycker elever i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet att Malmö stad ska satsa på i första hand? Barn och ungdomar har fått kryssa för högst 3 alternativ[57]. I mellanstadiet har barnen haft 10 olika typer av anläggningar/verksamheter att ta ställning till och i högstadiet och i gymnasiet 14.

57 Har ungdomarna kryssat för flera än 3 alternativ räknas inte deras svar.

I högstadiet 2015 hade också ungdomar 14 olika anläggningar/verksamheter att välja mellan. I varje enkät har eleverna kunnat formulera en annan kulturverksamhet än de fasta svarsalternativen. De alternativ som finns enbart i högstadiet och i gymnasiet är: disco/klubb, dansföreställningar (att se på), replokaler för dans/teater och lokaler för brädspel, rollspel och lajvat.

I tabell 24 visas vilka kulturverksamheter barn i mellanstadiet önskar att Malmö stad i första hand ska satsa på.

Tabell 24. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Barns önskemål om vilka kulturverksamheter Malmö stad ska satsa på. Andel (%).

	%
Bibliotek	29
Festivaler för musik, film, teater och dans	25
Lokaler för LAN och TV-/dator-spel	20
Museer och konstutställningar	17
Kulturskolan[58]	15
Konserter (att se på/lyssna)	13
Skapande verksamhet (t.ex. teater, musik, foto, skrivarverkstad, hantverk eller media/film)	12
Teater att se på	8
Replokaler för musik	6

Flest mellanstadiebarn tycker att kulturnämnden ska satsa på bibliotek och festivaler för musik/film/teater/dans.

I tabell 25 visas vilka kulturverksamheter killar och tjejer i mellanstadiet önskar att Malmö stad ska satsa på. Tabellen ställs upp utifrån det killar har önskat i störst utsträckning.

Tabell 25. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Killars och tjejers önskemål om vilka kulturverksamheter Malmö stad ska satsa på. Andel (%).

	Killar	**Tjejer**	**Sign. nivå**
Lokaler för LAN och TV-/dator-spel	34	7	***
Bibliotek	25	32	***
Museer och konstutställningar	17	16	Ns
Kulturskolan[59]	11	18	***
Konserter (att se på/lyssna)	10	16	***
Festivaler för musik, film, teater och dans	10	29	***
Skapande verksamhet (t.ex. teater, musik, foto, skrivarverkstad, hantverk eller media/film)	8	17	***
Teater att se på	8	16	***
Replokaler för musik	5	7	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Killar önskar i första hand att kulturnämnden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel. Tjejer tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på bibliotek samt festivaler. Bibliotek kommer på andra plats bland killars önskemål om satsningar inom kulturområdet.

58 Alternativet är formulerat på följande sätt: Kulturskola (Malmö Kulturskola finns i Kulturhuset Mazetti men också kurser på skolor i hela Malmö).
59 Alternativet är formulerat på följande sätt: Kulturskola (Malmö Kulturskola finns i Kulturhuset Mazetti men också kurser på skolor i hela Malmö).

Tjejer tycker i större utsträckning än killar att kommunen ska satsa på bibliotek, kulturskolan, konserter, festivaler, skapande verksamhet och att se på teater. Killar tycker i mycket större utsträckning än tjejer att kulturnämnden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel.

I tabell 26 visas vad högstadieelever och gymnasister i första hand vill att Malmö stad ska satsa på inom kulturområdet. Alternativen ställs upp utifrån det gymnasieelever önskar i störst utsträckning.

Tabell 26. Malmö. 2019/20. Ungdomars önskemål om vilka kulturverksamheter Malmö stad ska satsa på. Andel (%).

	Högstadiet	Gymnasiet
Festivaler för musik, film, teater och dans	34	39
Disco/klubb	21	30
Bibliotek	21	27
Konserter (att se på/lyssna)	19	21
Skapande verksamhet (t.ex. teater, musik, foto, skrivarverkstad, hantverk eller media/film)	11	16
Lokaler för LAN och TV-/datorspel	19	12
Museer och konstutställningar	8	9
Replokaler för musik	7	7
Kulturskolan	8	6
Dansföreställning att se på	7	5
Lokaler för brädspel, rollspel och lajv	5	5
Teater att se på	5	4
Replokaler för dans/teater	4	4

Ungdomar önskar i första hand att Malmö stad ska satsa på festivaler, bibliotek och disco/klubb.

I tabell 27 visas killars och tjejers preferenser för satsningar på olika former av kulturverksamheter. Alternativen är uppställda utifrån högsta önskemål hos gymnasietjejerna.

Tabell 27. Malmö. 2019/20. Killars och tjejers önskemål om vilka kulturverksamheter Malmö stad ska satsa på? Andel (%).

	Killar		Tjejer	
	Högstadiet	Gymnasiet	Högstadiet	Gymnasiet
Festivaler för musik, film, teater och dans	25	30	44	48
Bibliotek	17	21	24	33
Disco/klubb	17	27	25	32
Konserter (att se på/lyssna)	13	15	25	27
Skapande verksamhet (t.ex. teater, musik, foto, skrivarverkstad, hantverk eller media/film)	8	11	14	20
Museer och konstutställningar	8	8	8	10
Kulturskolan	6	5	10	8
Dansföreställning att se på	2	1	11	8
Teater att se på	4	2	6	6
Replokaler för dans/teater	1	1	7	6
Replokaler för musik	6	9	8	5
Lokaler för brädspel, rollspel och lajv	7	7	2	4
Lokaler för LAN och TV-/datorspel	35	21	5	4

Tjejer vill i större utsträckning än killar att det ska satsas på flertalet kulturverksamheter. Det är enbart lokaler för LAN och TV-/datorspel och lokaler för brädspel, rollspel och lajv som killar i båda stadierna i större utsträckning än tjejer önskar att Malmö stad ska satsa på. I gymnasiet vill också killar i högre grad än tjejer att det ska satsas på replokaler för musik.

Ungdomar i gymnasiet önskar i större utsträckning än ungdomar i högstadiet att Malmö stad ska satsa på festivaler, bibliotek och disco/klubb. Tjejer i gymnasiet önskar också i större utsträckning än tjejer i högstadiet att Malmö stad ska satsa på skapande verksamhet. Lokaler för LAN och TV-/datorspel önskar sig killar i högstadiet i mycket högre grad än gymnasiekillar.

I tabell 28 visas om preferenserna för olika kultursatsningar har förändrats sedan 2015 i högstadiet.

Tabell 28. Malmö. Högstadiet. Killars och tjejers önskemål om vilka kulturverksamheter Malmö stad ska satsa på efter undersökningsår och kön. Andel (%).

Högstadiet	Killar		Tjejer	
	2015	2019	2015	2019
Festivaler för musik, film, teater och dans	24	25	37	44
Bibliotek	17	17	23	24
Disco/klubb	23	17	21	25
Lokaler för LAN och TV-/datorspel	40	35	6	5
Konserter (att se på/lyssna)	9	13	20	25
Skapande verksamhet (t.ex. teater, musik, foto, skrivarverkstad, hantverk eller media/film)	8	8	15	14
Kulturskolan	6	6	10	10
Museer och konstutställningar	9	8	9	8
Replokaler för musik	5	6	10	8
Dansföreställning att se på	3	2	13	11
Teater att se på	4	4	6	6
Lokaler för brädspel, rollspel och lajv	6	7	2	2
Replokaler för dans/teater	1	1	8	7

Förändringar i preferenser mellan 2015 och 2019 är små. Killar vill 2019 i mindre utsträckning än 2015 att kommunen ska satsa på disco/klubb och lokaler för LAN och TV-/datorspel. Stödet för att satsa på konserter har dock ökat bland killar. Tjejer vill i större utsträckning än 2015 att Malmö stad ska satsa på festivaler, disco/klubb och konserter.

Bibliotek är en av kulturnämndens viktigaste satsningar för att stimulera barn och ungdomar till läsning och andra kulturella aktiviteter/upplevelser. I kapitel 10 visas att barn i de lägre socioekonomiska grupperna besöker bibliotek i större utsträckning än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna. I tabell 29 visas i vilken grad barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper tycker att kulturnämnden ska satsa på bibliotek.

Tabell 29. Malmö. 2019/20. Killars respektive tjejers önskemål om att Malmö stad ska satsa på bibliotek i olika socioekonomiska grupper. Andel (%).

	S-ek grupp 1+2		S-ek grupp 3		S-ek grupp 4		S-ek grupp 5	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet	26	27	23	35	29	33	26	32
Högstadiet	19	24	17	23	14	25	28	30
Gymnasiet	19	27	19	33	25	40	30	27

Några signifikanta skillnader mellan i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper önskar att Malmö stad ska satsa på bibliotek kan inte noteras. Tjejer i alla socioekonomiska grupper tycker genomgående i högre grad än killar i de olika socioekonomiska grupperna att det ska satsas på bibliotek.
I socioekonomisk grupp 5 i gymnasiet tycker dock killar i något större utsträckning än tjejer att det ska satsas på bibliotek.

I kapitel 10 visas att barn och ungdomar med utländsk bakgrund besöker bibliotek i störst utsträckning. I tabell 30 visar vi i vilken utsträckning ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund önskar att Malmö stad ska satsa på bibliotek.

Tabell 30. Malmö. 2019/20. Killars respektive tjejers önskemål att Malmö stad ska satsa på bibliotek bland de med svensk respektive utländsk bakgrund. Andel (%).

	Barnet och föräldrar födda i Sverige		En förälder eller barnet född utom-lands+ adoptivbarn		Barnet fött i Sverige och föräldrarna födda utomlands		Barnet och föräldrarna födda utomlands	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet	22	32	27	27	28	34	28	34
Högstadiet	17	20	17	14	18	34	18	28
Gymnasiet	20	30	22	26	20	40	27	35

Mellanstadiekillar med utländsk bakgrund önskar i något större utsträckning än killar med svensk bakgrund att Malmö stad ska satsa på bibliotek. I högstadiet tycker killar med svensk respektive utländsk bakgrund i samma utsträckning att staden ska satsa på bibliotek. Killar i gymnasiet som liksom sina föräldrar är födda utomlands tycker i störst utsträckning att Malmö stad ska satsa på bibliotek.

Mellanstadietjejer med svensk respektive utländsk bakgrund tycker i samma utsträckning att Malmö stad ska satsa på bibliotek. I högstadiet och gymnasiet önskar tjejer med utländsk bakgrund i högre grad än tjejer med svensk bakgrund att Malmö stad ska satsa på bibliotek.

4.4 Sammanfattning

Resultaten i detta kapitel visar sammanfattningsvis:

***** Ungdomarna i Malmö önskar i första hand att staden ska satsa på idrott. Det gör också ungdomar i andra kommuner, med något enskilt undantag, i alla studier vi gjort sedan 1990-talet. **Killar** i högstadiet och i gymnasiet i Malmö, liksom i alla andra kommuner vi undersökt, vill i första hand att kommunerna ska satsa på idrott. Skillnaderna mellan killars och tjejers önskemål i Malmö om satsningar på idrott är större än i flertalet andra kommuner. **Tjejer** i högstadiet i Malmö vill i första hand att det ska satsas på natur och tjejer i gymnasiet att det i första hand ska satsas på fritidsgårdar/allaktivitetshus/andra liknande träffpunkter. I nästan alla andra kommuner vi undersökt så önskar tjejer att kommunerna i första hand ska satsa på idrott.

***** Satsningar på idrott prioriteras både 2015 och 2019 på första plats av de i yngre tonåren. På andra plats 2019 kommer satsningar på natur. Stödet för satsningar på idrott har minskat sedan 2015 medan stödet för satsningar på natur har ökat. Högstadiekillars stöd för att Malmö ska satsa på idrott har minskat sedan 2015. Stödet för att staden ska satsa på natur och fritidsgårdar har ökat något bland killar i högstadiet sedan 2015. Tjejer i högstadiet i Malmö vill i mycket större utsträckning 2019 än 2015 att kommunen ska satsa på natur. Stödet för satsningar på kultur och idrott har däremot minskat.

***** Några signifikanta skillnader mellan högstadiekillar i de olika socioekonomiska grupperna finner vi inte när det gäller önskningar att staden ska satsa på idrott. Vi kan dock notera en tendens till att killar i de socioekonomiska grupperna 4 och 5 i något mindre utsträcknng än de i de högre socioekonomiska grupperna tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på idrott. Likartade resultat kunde noteras i studien 2015. Även bland tjejer i högstadiet och gymnasiet i de olika socioekonomiska grupperna finner vi inga signifikanta skillnader när det gäller i vilken utsträckning Malmö stad ska satsa på idrott. Inte heller i studien 2015 finner vi några signifikanta skillnader. Killar med svensk respektive utländsk bakgrund tycker i ungefär samma utsträckning att Malmö stad ska satsa på idrott. Motsvarande gäller även tjejer i högstadiet. Inga signifikanta skillnader kunde heller 2015 noteras. Tjejer med svensk bakgrund i gymnasiet tycker i signifikant större utsträckning än tjejer med utländsk bakgrund att staden i första hand ska satsa på idrott.

***** Ganska stora likheter kan noteras när det gäller vilka idrotts- och fritidsanläggningar mellanstadiebarn och ungdomar i högstadiet och i gymnasiet önskar att Malmö stad ska satsa på. Högt på önskemålen om satsningar på idrotts- och fritidsanläggningar i alla tre stadierna finns simhallar/badhus och fotbollsplaner. Gym är det som både elever i högstadiet och i gymnasiet önskar att staden i första hand ska satsa på[60]. Vi ser att fotbollsplaner, simhallar/badhus och sporthallar och inomhushallar för fotboll finns på killars fem-i-topplista i alla stadierna. Killar oberoende ålder är alltså ganska överens om vad Malmö stad ska satsa på. I högstadiet och i gymnasiet toppar satsningar på gym listan bland killar. Tjejer i olika åldrar är mindre överens än killar om vad Malmö stad ska satsa på. Det är enbart simhallar/badhus och lokaler för dans som finns på tjejernas fem-i-topplista i alla tre stadierna. Satsningar på gym kommer på första plats bland tjejernas önskemål i högstadiet och i gymnasiet. Alternativet gym finns alltså inte med i mellanstadiets enkät.

***** Vi kan konstatera att killar i högstadiet har samma fem anläggningskategorier på sin topplista både 2015 och 2019. 2015 kom fotbollsplaner på första plats och 2019 kom gym (inomhus) på första plats. Tjejer 2015 och 2019 är inte lika överens som killarna om vad Malmö stad ska satsa på. De tre första önskemålen kommer dock i samma ordning i tjejernas önskemål 2015 och 2019. Dessa tre anläggningar är: gym (inomhus), simhallar/bad och lokaler för dans.

***** Killar i olika socioekonomiska grupper har 2019 ganska lika preferenser för vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. I alla socioekonomiska grupper kommer gym (inomhus) simhallar/badhus och fotbollsplaner bland de tre första önskemålen. Vi ser också ganska stora likheter i vad tjejer i olika socioekonomiska grupper tycker att Malmö stad ska satsa på. Högstadietjejer i de olika socioekonomiska grupperna tycker 2019 att Malmö stad i första hand ska satsa på simhallar/badhus och i andra hand på gym (inomhus).

60 Frågan om gym är inte ställd i mellanstadiet.

* Killar med svensk respektive utländsk bakgrund i högstadiet har likartade preferenser om vilka anläggningar staden ska satsa på. Simhallar/badhus, gym och fotbollsplaner finns med på topplistan för både de med svensk och utländsk bakgrund. Tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund är ganska överens om vad Malmö stad ska satsa på 2019. Gym (inomhus), simhallar/badhus, danslokaler, badplatser ute med arrangemang och fotbollsplaner finns med på alla fyra gruppernas fem-i-topplista.

* Flest mellanstadiebarn tycker att kulturnämnden ska satsa på bibliotek och festivaler för musik, film, teater och dans. Ungdomar i högstadiet och gymnasiet önskar i första hand att Malmö stad ska satsa på festivaler, disco/klubb och bibliotek.

* Killar i mellanstadiet önskar i första hand att kulturnämnden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel. Tjejer i mellanstadiet tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på bibliotek. Högstadiekillar önskar i första hand att kulturnämnden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel och festivaler för musik, film, teater och dans. Tjejer i högstadiet vill i större utsträckning än killar att det ska satsas på flertalet kulturverksamheter. Först på högstadietjejernas önskelista står satsningar på festivaler för musik, film, teater och dans. Högst på högstadietjejernas önskelista om satsningar finns också konserter (att se och lyssna på), bibliotek och disco/klubb. Killar och tjejer i gymnasiet önskar i första hand att det ska satsas på festivaler, disco/klubb och bibliotek.

* Små förändringar i preferenser mellan 2015 och 2019 kan konstateras när det gäller önskade kultursatsningar. Killar vill 2019 i mindre utsträckning än 2015 att kommunen ska satsa på disco/klubb och lokaler för LAN och TV-/datorspel. Stödet för att satsa på konserter har dock ökat bland killar. Tjejer vill i större utsträckning än 2015 att Malmö stad ska satsas på festivaler, disco/klubb och konserter.

* Några signifikanta skillnader mellan i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper önskar att Malmö stad ska satsa på bibliotek kan inte noteras. Tjejer i alla socioekonomiska grupper tycker dock i högre grad än killar i de olika socioekonomiska grupperna att det ska satsas på bibliotek.

* Mellanstadiekillar med utländsk bakgrund önskar i något större utsträckning än killar med svensk bakgrund att Malmö stad ska satsa på bibliotek. Mellanstadietjejer och högstadie-killar med svensk respektive utländsk bakgrund önskar i samma utsträckning att Malmö stad ska satsa på bibliotek. Gymnasiekillar som är födda i Sverige och har föräldrarna födda utomlands tycker i störst utsträckning att Malmö stad ska satsa på bibliotek. I högstadiet och gymnasiet önskar tjejer med utländsk bakgrund i högre grad än tjejer med svensk bakgrund att Malmö stad ska satsa på bibliotek.

5 Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar börja med?

I det här kapitlet ska vi visa vilka aktiviteter barn och ungdomar vill börja med.

5.1 Inledning

Malmö stad ska vara en stad som värnar barns rättigheter[61]. Enligt barnkonventionen ska barn ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Malmö stad, fritidsnämnden och kulturnämnden har därmed som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande.

Ett sätt att möjliggöra inflytande är att stödja de aktiviteter som barn och ungdomar vill börja med. Den amerikanska framtidsforskaren Ronald Inglehart talar om den tysta värderingsrevolutionen[62]. Viktiga förändringar kan ske utan att förtroendevalda, förvaltningar eller civila organisationer uppmärksammar detta. Ekonomiska medel kan alltså satsas på aktiviteter och anläggningar trots att de är på väg ut ur ungdomskulturen.

Hur har preferenserna för att börja med nya aktiviteter förändrats över tid? Tyvärr har vi inte tidigare ställt denna fråga som öppen. Till barn och ungdomar har vi däremot sedan 2019 ställt följande öppna fråga: ”Vilken idrott/fysisk aktivitet/kulturverksamhet eller liknande skulle du vilja börja med?” Barn och ungdomar har alltså själva fått formulera sina önskemål.

61 Malmö stad, **Utvecklingsplan för barns rättigheter i Malmö stad**. FN, **Barnkonventionen.**
62 Ingleharts teori finns presenterad i Pettersson, T, **Bakom dubbla lås.**

Innan vi visar svaren finns det anledning att ställa frågan om vilka barn och ungdomar som har angett att de vill börja med en ny aktivitet. Vi vet genom tidigare forskning att de aktiva ofta har ytterligare fler önskemål än de som inte deltar i det tunga fritids- och kulturutbudet[63]. Är det de utomstående eller de icke utomstående som i störst utsträckning har önskemål[64]? Är det de som är med i idrottsförening eller inte som har önskemål att börja med en ny aktivitet på fritiden? I tabell 31 ges svaret.

Tabell 31. Malmö 2019/20. Andel (%) som har angett minst ett önskemål om att börja med en aktivitet på fritiden efter kön och stadium.

	Killar	Tjejer
Mellanstadiet		
Utomstående	55	76
Inte utomstående	62	75
Inte med i idrottsförening	61	63
Med i idrottsförening	60	67
Högstadiet		
Utomstående	42	58
Inte utomstående	47	64
Inte med i idrottsförening	44	61
Med i idrottsförening	46	62
Gymnasiet		
Utomstående	45	62
Inte utomstående	40	61
Inte med i idrottsförening	46	63
Med i idrottsförening	35	56

Några signifikanta skillnader när det gäller att vilja börja med en ny aktivitet kan inte noteras mellan de aktiva respektive icke aktiva. Det tycks alltså inte vara så att det främst är de redan aktiva som vill börja med en ny aktivitet i större utsträckning**.** Hypotesen om att det enbart är de aktiva som vill börja med ytterligare aktiviteter kan avvisas.

5.2 Vad vill barn och ungdomar börja med i Malmö?

Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar börja med? I tabell 32 visar vi barns och ungdomars svar. Vi presenterar i tabellen de aktiviteter som barn och ungdomar i första hand vill börja med.

63 Elofsson/Andersson, **Hur nöjda är vuxna med fritidsutbudet i Borås?** Blomdahl/Elofsson, ”En granskning av Ingemar Norlings artikel fritid och rekreation ur ett kvinnoperspektiv” i Blomdahl/Elofsson, **En granskning av utredningen fritid i förändring**, sid. 53-68.
64 De som inte deltar i förening, kulturskola eller besökt bibliotek, fritidsgård eller simhall benämns som utomstående. För en detaljerad definition av utomstående se kapitel 12 i den här forskningsrapporten.

Tabell 32. Malmö. 2019/20. Andelen (%) barn och ungdomar som vill börja med en aktivitet efter stadium och kön.

Mellanstadiet. Killar		**Mellanstadiet. Tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	13	Dans	16
Basket	7	Gymnastik	14
Kampsporter	6	Ridning	13
Boxning	5	Fotboll	10
Gaming	5	Simning	7
Simning	4	Teckna/måla/modellera	6
		Basket	6
		Spela musikinstrument	5
Högstadiet. Killar		**Högstadiet. Tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	12	Dans	20
Styrketräning/fys (gym)	8	Styrketräning/fys (gym)	11
Basket	6	Fotboll	9
Kampsporter[65]	6	Basket	7
Boxning	5	Simning	6
		Ridning	5
		Boxning	5
Gymnasiet. Killar.		**Gymnasiet. Tjejer.**	
	%		**%**
Fotboll	9	Dans	17
Styrketräning/fys (gym)	8	Styrketräning/fys (gym)	14
Boxning	6	Fotboll	6
Basket	6	Kampsporter	6
Kampsporter	5	Basket	5
		Ridning	5

Killar i mellanstadiet vill i störst utsträckning börja med fotboll och basket. Dans, gymnastik och ridning står högst på **tjejers** önskemål[66].

Fotboll, styrketräning/fys (gym) och basket står högst på **högstadiekillars** önskelista. **Högstadietjejer** önskar i första hand börja med dans och styrketräning/fys (gym).

Killar i gymnasiet vill i första hand liksom högstadiekillar börja med fotboll och styrketräning/fys (gym). **Gymnasietjejerna** vill liksom tjejerna i högstadiet i första hand börja med dans och styrketräning/fys (gym).

Fotbollen kommer i alla tre stadierna på första plats bland killars önskemål och dans kommer på första plats bland tjejers önskemål. Högt på killarnas önskelista i alla tre stadierna kommer också basket, boxning och kampsporter. I tonåren vill också killar i stor utsträckning börja med styrketräning/fys (gym). Ridning, fotboll och basket finns i alla tre stadierna högt upp bland tjejers önskemål.

65 Kampsporter är här: De stilar som tillhör budo- och kampsportförbundet samt Judo, Tai-boxning och Taekwondo.
66 Tjejer i alla stadsdelar i Malmö vill i första hand börja med dans.

Att börja med gymnastik kommer på andra plats bland tjejernas önskemål i mellanstadiet. I tonåren finns inte gymnastik med bland de idrotter som tjejer i stor skala vill börja med. Att börja med en kulturaktivitet finns inte med högt upp bland tonårstjejers och tonårskillarsönskemål.

5.3 Vad vill de utomstående i Malmö börja med?

Malmö stad liksom de flesta andra kommuner har till mål att stimulera de icke aktiva till aktivitet. I tabell 33 visas vilka aktiviteter de utomstående önskar börja med. De som inte senaste veckan deltagit i någon av följande fem aktiviteter räknas som utomstående: förening, kulturskolan, bibliotek, fritidsgård/allaktivitetshus och simhall. För en närmare definition av begreppet utomstående och presentation av resultaten se kapitel 12.

Tabell 33. Malmö. 2019/20. Andel (%) utomstående som önskar börja med en aktivitet efter kön och stadium.

Killar		**Tjejer**	
Mellanstadiet	**%**	**Mellanstadiet**	**%**
Fotboll	16	Dans	20
Basket	6	Gymnastik	14
Boxning	5	Ridning	13
Gaming	5	Fotboll	11
Simning	4	Teckna/måla/modellera	11
Parkour	4	Simning	9
Kampsporter	4	Spela musikinstrument	8
		Kampsporter	7
		Basket	6
Högstadiet	**%**	**Högstadiet**	**%**
Fotboll	15	Dans	18
Styrketräning/fys (gym)	8	Styrketräning/fys (gym)	11
Basket	7	Fotboll	11
Kampsporter	6	Basket	7
		Simning	7
Gymnasiet	**%**	**Gymnasiet**	**%**
Fotboll	11	Dans	19
Styrketräning/fys (gym)	10	Styrketräning/fys (gym)	15
Boxning	8	Fotboll	7
Basket	7	Samlade kampsporter	7
Samlande kampsporter	6	Ridning	6

De utomståendes önskemål skiljer sig inte speciellt mycket från vare sig de aktivas eller hela undersökningsgruppens önskemål. Både de utomstående och de aktiva samt alla i undersökningsgruppen vill bland mellanstadiekillar i första hand börja med fotboll och basket. I högstadiet och gymnasiet vill båda grupperna i första hand börja med fotboll och styrketräning/fys (gym).

Tjejer i mellanstadiet oberoende om de är utomstående eller inte önskar i första hand börja med dans, gymnastik, ridning och fotboll. Tonårstjejer i hela undersökningsgruppen och de utomstående önskar i störst utsträckning att börja med dans och styrketräning/fys (gym).

De som redan är aktiva och de utomstående är alltså ganska överens om vilka aktiviteter de vill börja med.

5.4 Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar i Malmö och andra kommuner börja med?

Resultaten i Malmö kan jämföras med resultaten i högstadiet i Vallentuna och i Eskilstuna. I gymnasiet kan vi jämföra resultaten i Malmö med resultaten på Lidingö. I tabell 34 visas högstadieungdomars önskemål i Malmö, Vallentuna och Eskilstuna. De önskemål som mellanstadiebarn i Malmö har kan inte jämföras med önskemålen i någon annan kommun. Orsaken till detta är att det är att vi inte genomfört någon mellanstadiestudie under 2019 och 2020.

Tabell 34. Högstadiet. Andelen (%) ungdomar som vill börja med en aktivitet på fritiden efter kön.

Malmö Killar		**Malmö Tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	12	Dans	20
Styrketräning/fys (gym)[67]	8	Styrketräning/fys (gym)	11
Basket	6	Fotboll	9
Kampsporter	6	Basket	7
Boxning	5	Simning	6
		Ridning	5
		Boxning	5
		Gymnastik	5
Eskilstuna killar		**Eskilstuna tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	12	Dans	14
Basket	7	Fotboll	10
Gym/styrketräning	4	Gym/styrketräning	6
Boxning	4	Gymnastik	5
Kampsporter	4	Spela instrument	3
		Ridning	3
Vallentuna killar		**Vallentuna tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	7	Dans	14
Innebandy	7	Spela instrument	6
Basket	5	Gymnastik	6
Spela instrument	4	Ridning	5
Pingis	4	Spela teater	5
Ishockey	4	Fotboll	5
Kampsporter	4	Kampsporter	5
		Gym/styrketräning	5
		Volleyboll	5
		Rita/måla	5

67 Att börja med styrketräning/fys (gym) är delvis annorlunda kodat i Malmö, Eskilstuna och Vallentuna. Att ungdomarna vill börja träna på gym är dock uppenbart för dem som kodat den öppna frågan. Vi väljer dock i tabellen att följa hur kodinstruktionerna i varje kommun. I texten skriver vi gym/styrketräning.

Killar i Malmö, Eskilstuna och Vallentuna vill i första hand börja med fotboll. Gym/styrketräning**,** basket och boxning kommer högt upp bland önskemålen bland killar i Malmö och Eskilstuna. Basket kommer också högt upp bland önskemålen hos Vallentunas killar liksom innebandy.

Tjejerna vill i första hand börja med dans i all tre kommunerna. I Malmö och Eskilstuna kommer också gym/styrketräning och fotboll högt på önskelistan**.** I Vallentuna önskar tjejer i andra hand börja med att spela ett musikinstrument och tredje hand börja med gymnastik.

I tabell 35 visas vilka aktiviteter gymnasieungdomar i Malmö och på Lidingö vill börja med. Medianinkomsten i Malmö bland föräldrar i åldersgruppen 35–65 år är 278 000 kronor och på Lidingö 403 000 kronor.

Tabell 35. Gymnasiet. Andelen (%) ungdomar som vill börja med en aktivitet på fritiden efter kön.

Malmö Killar		**Malmö Tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	11	Dans	17
Styrketräning/fys (gym)	10	Styrketräning/fys (gym)	14
Boxning	8	Fotboll	6
Basket	7	Kampsporter	6
Kampsporter	6	Basket	5
		Ridning	5
Lidingö killar		**Lidingö tjejer**	
	%		**%**
Fotboll	13	Dans	19
Basket	9	Fotboll	11
Paddel	8	Måla/designa	10
Spela instrument	8	Gymnastik	8
Boxning	8	Tennis	7
Kampsporter	7	Kampsporter	6

Trots stora skillnader i medianinkomst mellan de båda kommunerna vill killar i första hand börja med fotboll och tjejer med dans i både Malmö och på Lidingö.

I Malmö vill killar i andra hand börja med gym/styrketräning**,** och på Lidingö med basket. Basket, boxning och kampsporter finns med på topplistan både i Malmö och på Lidingö. På Lidingö saknas bland killar att börja gå på gym. Detta beror i första hand på att 70% av killarna i gymnasiet på Lidingö redan går på gym.

I Malmö vill tjejer i andra hand börja med gym/styrketräning och på Lidingö med fotboll. Fotboll finns även med på tjejers topplista i Malmö. Observeras ska också att måla/designa finns med på tjejers önskemål på Lidingö men inte i Malmö.

5.5 Sammanfattning

Resultaten i detta kapitel visar sammanfattnings:

***** De aktiva respektive de icke aktiva formulerar önskemål om att börja med en ny aktivitet i ungefär samma utsträckning.

***** Killar i mellanstadiet vill i störst utsträckning börja med fotboll och basket. Dans, gymnastik och ridning står högst på tjejers önskemål.

***** Fotboll, gym/styrketräning och basket står högst på högstadiekillars önskelista. Högstadietjejer önskar i första hand börja med dans, gym/styrketräning och fotboll.

***** Killar i gymnasiet vill i första hand liksom högstadiekillar börja med fotboll och gym/styrketräning. Gymnasietjejer vill liksom tjejer i högstadiet i första hand börja med dans och gym/styrketräning.

***** De utomståendes önskemål i Malmö skiljer sig inte speciellt mycket i förhållande till vare sig de aktiva eller hela undersökningsgruppens önskemål. Killar i mellanstadiet önskar i första hand börja med fotboll och basket medan killar i högstadiet och gymnasiet i första hand vill börja med fotboll och gym/styrketräning. Tjejer i mellanstadiet önskar i första hand börja med dans och gymnastik. Högstadietjejer och tjejer i gymnasiet önskar i störst utsträckning att börja med dans och gym/styrketräning.

***** Högstadiekillar i Malmö, Eskilstuna och Vallentuna vill i första hand börja med fotboll. Gym/styrketräning, basket och boxning kommer högt upp bland önskemålen bland killar i Malmö och Eskilstuna. Basket kommer också högst upp bland önskemålen hos Vallentunas killar. Det gör också innebandy. Tjejerna i högstadiet vill i första hand börja med dans i all tre kommunerna. I Malmö och Eskilstuna kommer också gym/styrketräning och fotboll högt på önskelistan. I Vallentuna önskar tjejer i andra börja med att spela ett musikinstrument och i tredje hand börja med gymnastik.

***** Killar på gymnasiet i Malmö och på Lidingö vill i första hand börja med fotboll och tjejer med dans. I Malmö vill tjejer i andra hand börja med gym/styrketräning och på Lidingö med fotboll. Fotboll finns även med på tjejers topplista i Malmö.

6 Vad använder ungdomar sin fritid till?

I det här kapitlet studerar vi hur mycket tid ungdomar i högstadiet och gymnasiet lägger ned på olika aktiviteter utifrån frågan *Hur många timmar har du ägnat dig åt följande under de senaste 7 dagarna på din fritid*? De alternativ som ungdomarna får besvara innefattar vanliga, dagliga aktiviteter men också aktiviteter som får ekonomiskt stöd från kommuner antingen genom satsningar på anläggningar/verksamheter eller genom mer direkt ekonomiskt stöd. Svarsalternativen är: Ingen tid alls, 1 timme, 2 timmar, 3–4 timmar, 5-10 timmar, 11-20 timmar samt mer än 20 timmar. Uppgifterna presenteras som medeltid (medelvärdet) där beräkning utgår från medelvärdet i de olika svarsalternativen[68].

I tabell 36 redovisas genomsnittligt antal timmar ungdomar lägger ned på olika aktiviteter uppdelat efter kön och stadium. Aktiviteternas har rangordnats från det som ungdomarna i högstadiet lägger mest tid på till det som de lägger minst tid på.

Tabell 36. Malmö, 2019/20 – högstadiet och gymnasiet. Tid ungdomar lagt på olika aktiviteter under de senaste sju dagarna i timmar (medelvärden)

	Högstadiet			Gymnasiet		
Aktivitet	**Killar**	**Tjejer**	**Sign nivå**	**Killar**	**Tjejer**	**Sign nivå**
Surfat på internet	7,96	9,83	***	9.48	11.11	***
Lyssnat på musik	6,57	8,71	***	10.55	11.82	**
Umgåtts med kompisar	6,14	7,09	**	8.54	8.22	
Tittat på film/TV/serier	5,30	6,70	***	6.54	8.26	***
Spelat/pratat i mobil	4,37	5,93	***	6.10	8.14	***
Idrottat/motionerat/ dansat	4,87	4,23	*	6.58	4.20	***
Deltagit i communities	2,99	4,93	***	#	#	
Spelat TV-/datorspel	6,38	1,47	***	6.24	0.89	***
Hjälpt till hemma	3,39	4,25	***	4.40	5.20	*
Gjort läxor	2,92	4,49	***	4.39	6.31	***
Spelat instrument, sjungit	1,35	2,02	***	1.32	1.47	
Läst böcker, tidning	1,12	1,89	***	1.57	2.08	*
Besökt en fritidsgård	0,76	0,59		#	#	
Besökt bibliotek	0,52	0,76	**	#	#	
Lyssnat på ljudböcker	0,39	0,47		0.46	0.59	
Besökt Allaktivitetshus	0,37	0,23		#		
Arbete för lön	#	#		2.23	2.18	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.# Dessa alternativ ingår inte i enkäten.

Högst upp kommer att surfa på internet, att lyssna på musik och att umgås med kompisar. Detta gäller både bland killar och tjejer i högstadiet och gymnasiet. I gymnasiet lägger tjejer också ganska mycket tid på att titta på film/TV/serier och att spela/prata i mobil. Ungdomarna lägger också ganska mycket tid åt idrott/motion/dans. För bägge könen gäller att besök på bibliotek, att lyssna på ljudböcker eller på fritidsgård/Allaktivitetshus är något som ungdomarna i högstadiet ägnar lite tid åt.

68 För alternativet mer än 20 timmar används värdet 24.

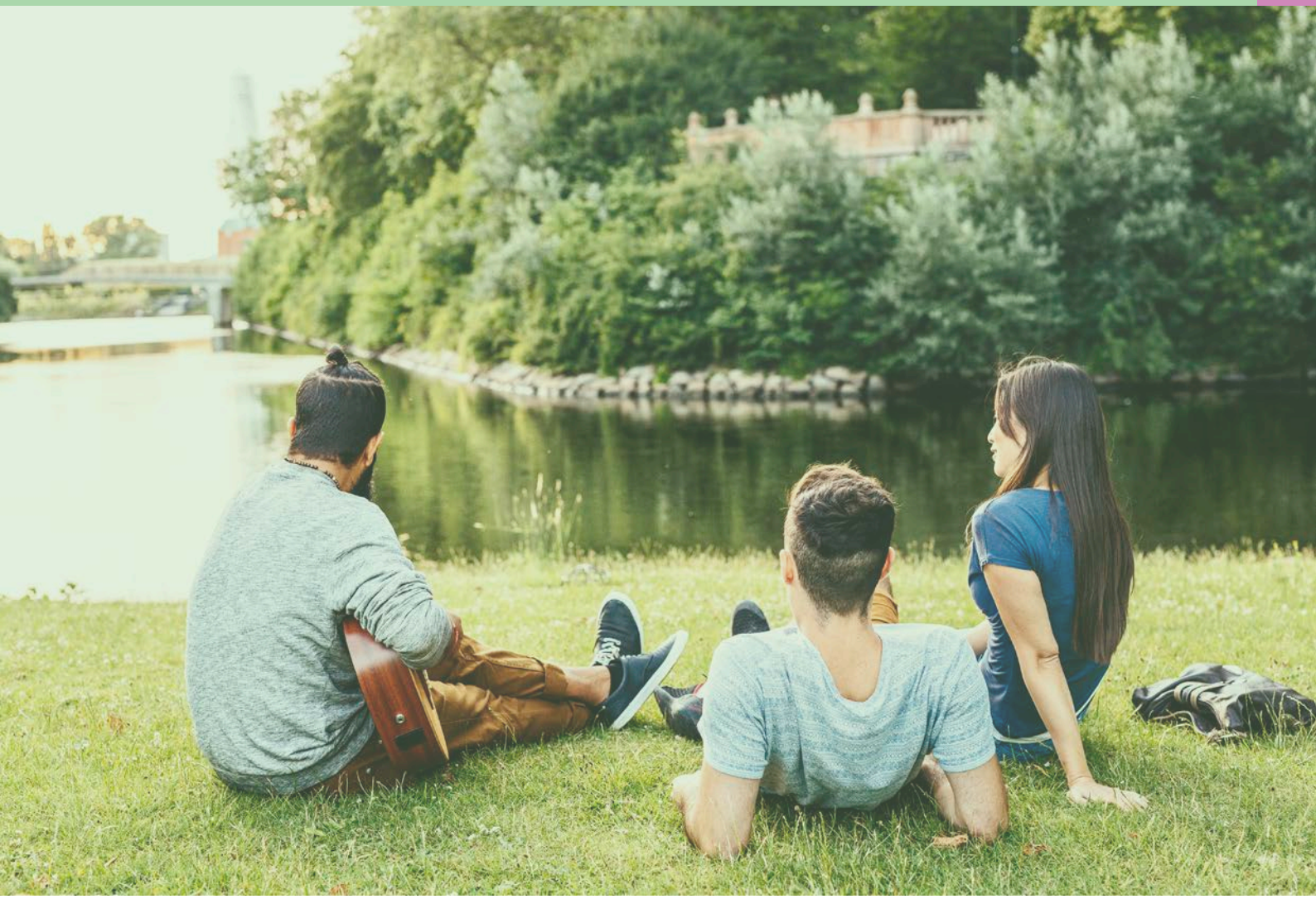

Det finns tydliga könsskillnader. Killar ägnar mer tid åt att idrotta/motionera samt att spela TV-/dataspel. I motsats lägger tjejer mer tid på att surfa på internet, att lyssna på musik, att umgås med kompisar (dock ej i gymnasiet), att titta på film/TV/serier, att spela/prata i mobil, att delta i olika communities, att hjälpa till hemma, att läsa läxor, att spela instrument/sjunga (liten skillnad i gymnasiet), att läsa böcker och att besöka bibliotek. Det är endast när det gäller besök på fritidsgård i högstadiet, att lyssna på ljudböcker samt besöka Allaktivitetshus i högstadiet som inga tydliga könsskillnader framträder. Även om skillnaderna inte blir signifikanta kan vi dock notera att killar i högstadiet lägger mer tid på att besöka fritidsgård och Allaktivitetshus.

Studien i gymnasiet genomfördes i två delar. Den första delen ägde rum den 9 mars till 18 mars 2020. Det är en tidsperiod då smittspridningen var låg i Skåne. Inga fritidsaktiviteter eller kulturaktiviteter har under denna tid ställts in eller stängs ner i Malmö. Den 19 mars övergick undervisningen i gymnasiet till distansundervisning. Vår andra del av gymnasiestudien genomfördes under pandemin den 24 september till 14 oktober. Vi har undersökt detta genom att jämföra ungdomarnas svar före och under pandemin. I huvudsak är skillnaderna ganska små[69].

69 Inga signifikanta försämringar har hänt när det gäller fysisk aktivitet, självskattad hälsa, psykosomatiska besvär, livskvalitet samt när det gäller frukostvanor, rädd att vara ute på kvällarna i centrum och gå på fritidsgård. Inte heller har det skett några försämringar när det gäller andelen som är med i idrottsförening eller förening totalt. Däremot är det 13 procentenheter färre som besökt simhallar/badhus på fritiden och 4 procentenheter färre som besökt bibliotek på fritiden.

En jämförelse med resultaten från högstadiet år 2015 tyder på att det – speciellt bland killar – har skett en del förändringar under perioden[70]. Bland killar har tiden man lyssnat på musik ökat med i genomsnitt cirka en timme. I motsats till detta kan vi se att tiden man ägnar sig åt communities, läsa läxor, läsa ljudböcker, motion/idrott samt spela TV-/dataspel ha minskat med en halv till något över en timme i genomsnitt. Bland tjejer har tiden de i genomsnitt ägnar sig åt att titta på film/TV ökat i genomsnitt (med 0,8 timmar) medan tiden har minskat när det gäller att använda communities – 1,7 timmar – liksom att läsa ljudböcker – 1.2 timmar.

För att få en viss bild av om ungdomarna i Malmö skiljer ut sig har vi gjort en jämförelse med resultat från en motsvarande studie i Helsingborg från 2018. Alternativen i denna studie skiljer sig delvis men det **mönster som framträder ser liknande ut när det gäller vad ungdomar lägger mest tid på. Även könsskillnader är i huvudsak likartade**. Går man däremot in mer detaljerat på hur mycket tid ungdomarna i genomsnitt lägger på olika enskilda aktiviteter så finns i många fall ganska tydliga skillnader. Till exempel lägger högstadiekillarna i Helsingborg i genomsnitt tre timmar mer tid på att spela TV-/dataspel och tjejerna cirka två och en halv timme mer tid på att surfa. Även i övrigt finns skillnader. I Helsingborg ägnar både killar och tjejer mer än en och halv timme mer tid åt idrott/motion. Detta tyder på att bilden kan se olika ut i olika kommuner.

70 Blomdahl, Elofsson, Bergmark **Ung livsstil Malmö**, sidorna 28 och 124.

7 Förening

I det här kapitlet ska vi presentera i vilken grad barn och ungdomar är med i förening, vilka föreningar de är med i vad som är viktigt när det tränar och varför de slutat i förening. Vi ska också visa hur föreningslivet har utvecklats sedan 1996 och 2015.

7.1 Inledning

Att mäta och följa upp barns och ungdomars deltagande i föreningsaktiviteter är i viss mån problematiskt. Vad som är en föreningsaktivitet eller inte är inte alltid självklart för de svarande. Det är få forskare eller utredare som har diskuterat svårigheten med att i en enkät få korrekta svar på om ungdomar är med i förening och i en idrottsförening eller inte. Denna problematik är något de flesta forskare inte ens uppmärksammat eller diskuterat. Två undantag från detta har vi funnit. Per Nilsson har formulerat att han låter ungdomar själva avgöra vad som är en idrottsförening och SCB har i sina studier på 1980-talet och 1990-talen påtalat att de mäter föreningsliknande verksamhet (se nedan)[71]. I bägge fallen handlar det alltså om en omdefinition av vad som menas med en förening totalt och vad som menas med en idrottsförening.

Det måste också noteras att forskare och utredare använder begrepp som organiserad idrott, idrott, idrottens, idrottsvanor, idrottande, fysiskt aktiva, utöva idrott och idrottsutövare när de presenterar resultat i samband med diskussioner kopplat till RF-idrotten[72]. Det är ganska ofta oklart vad som menas med dessa begrepp allmänt och när de ska ses som synonyma begrepp till RF-idrotten. Även centrum för idrottsforskning (CIF) glider mellan begreppen idrottsvanor och medlemskap i en idrottsförening. CIF sammanfattar resultaten på följande sätt:

> *Å ena sidan framkommer att familjesituation, socioekonomi och etnicitet påverkar ungdomars möjlighet att idrotta. Det finns alltså fog för påståendet att idrotten i praktiken inte är lika tillgänglig för alla. Å andra sidan är det påfallande många i alla kategorier som uppger sig idrotta regelbundet. Även i den kategori som är minst representerad – flickor med invandrarbakgrund – uppger över 40 procent att de idrottar minst en dag i veckan*[73].

Här använder de begrepp möjlighet att idrotta, idrotten i praktiken, uppger sig idrotta regelbundet och idrotta minst en dag i veckan. Här kan ju knappast ”idrotten i praktiken” betyda något annat än RF-idrotten och de tre andra begreppen står rimligtvis för idrotta/motionera eller.? För att komma ifrån den ovan nämnda problem har Ung livsstil sedan 1984 använt följande metod för att följa upp föreningsdriven verksamhet och/eller aktiviteter. Följande frågor har ställts till barn och unga:

71 Även Britta Thedin Jakobsson diskuterar i samband med sin kvalitativa delstudie om vilka som stannar kvar i RF-idrotten hur hon har försökt skilja RF-idrotten från t.ex. deltagande i SATS, Se Thedin Jakobsson, **Vilka stannar kvar och varför?** sid. 61.
72 RF= Riksidrottsförbundet.
73 Centrum för idrottsforskning, **Statens stöd till idrotten** 2013, sid. 74.

Är du medlem i någon/några idrottsföreningar/klubbar, kulturföreningar, organisationer, scouter eller något religiöst samfund? (Om du är osäker om det är en förening du är med i när du utför din aktivitet så skriv ändå upp den här)

Nej **Ja**

Om ja, vilken/vilka föreningar/klubbar eller kyrkor är du med i, vad sysslar ni med för aktiviteter?

Vilka föreningar/klubbar/ organisationer/samfund?	Vilka aktiviteter/idrottsgrenar/ verksamheter?
1.	
2.	

Med förening avses i den här skriften en demokratiskt uppbyggd organisation. Exempel på en sådan organisation är en fotbollsförening eller en bordtennisförening. Oftast är denna lokala idrottsförening ansluten till ett förbund t.ex. svenska fotbollsförbundet eller svenska bordtennisförbundet. Det är alltså de idrottsföreningar som kan få eller får ekonomiskt stöd från det offentliga som vi undersöker i den här rapporten[74]. En annan kategori av förening är en scoutförening.

I varje enkät har barnens och ungdomarnas svar granskats av forskningsgruppen Ung livsstil och anställda medarbetare på fritidsförvaltningar eller motsvarande. En allmän tendens är att ungdomar i alla stadier, men framför allt i gymnasiet, i allt högre grad sedan 1984 inte vet vad som är en idrottsförening eller förening. Barn och ungdomar upplever i allt högre grad att kommersiella eller kommunala gym är idrottsföreningar liksom att dansinstitutens och studieförbundens danskurser m.m. är föreningar. Många barn och ungdomar tror också att kulturskolan är en förening. Forskningsgruppen och de anställda vid kultur- och fritidsförvaltningarna har granskat samtliga enkäter. De svar som inte faller inom vår definition av förening har därmed flyttats till annan organiserad aktivitet alternativt strukits. Det är framför allt eleverna i storstäderna som i allt mindre grad vet vad som är en förening. Det är också rimligt att anta att även vissa föräldrar inte kan skilja på förening och t.ex. studieförbundets dansverksamhet.

Läsaren ska alltså observera att vi och flertalet andra forskare/utredare hanterar begreppet förening på skilda sätt[75]. Övriga forskare låter barn och ungdomar själva bestämma vad som är en förening. Det innebär att de redovisar en högre andel ungdomar i förening än vad vi gör. Bland gymnasieelever i Stockholmsområdet kan skillnaden vara så stor som omkring 15 procentenheter.

Det flesta forskare låtsas inte heller om att de redovisar en kraftig överskattning av andelen ungdomar i förening totalt och i en idrottsförening. SCB uttrycker dock i klartext att de **inte** undersöker organisationsformen förening. SCB skriver: ”I ULF (undersökningar om levnadsförhållanden) mäts också barnens föreningsaktiviteter, vilket även inbegriper föreningsliknande aktiviteter, eftersom det ibland kan vara svårt för en förälder att avgöra om en viss fritidsaktivitet sker inom ramen för någon förening eller ej. Härigenom kan vi anta att föreningsaktiviteterna överskattas något. Speciellt gäller detta i storstäderna, eftersom utbudet av olika verksamheter som kan anta en förenings karaktär är störst här”[76]. Idrottsforskaren Per Nilsson påpekar, som vi tidigare nämnt, att han låter ungdomar själva avgöra vad som är en förening. Nilsson skriver: ”Medlemskap i idrottsförening behöver t.ex. inte uteslutande avse föreningar inom Riksidrottsförbundets regi (även om det naturligtvis i detta sammanhang ligger närmast till hands).

74 Övrigt föreningsliv behandlas på likartat sätt. Se Blomdahl/Elofsson/Åkesson/Lengheden, **Segrar föreningslivet?**
75 För en närmare diskussion se Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar för lite och vilka är dom?** sid. 125–126.
76 SCB, Fritid 1976–1991, sid. 125-126.

Istället blir det ungdomarna själva som får avgöra hur deras aktiviteter, i det här fallet medlemskap i skilda föreningar och organisationer, ska benämnas och klassificeras”[77].

Att flertalet forskare och utredare liksom SCB väljer att undersöka föreningsliknande former, trots att de vill undersöka föreningsliv, beror bl.a. troligtvis på att det kräver för mycket tid och ekonomiska resurser att avgöra om det ungdomarna uppger är föreningsverksamhet eller inte. SCB liksom flertalet andra nöjer sig därför med att fråga ungdomarna om de är med i olika typer av föreningar, t.ex. är du med i en idrottsförening? Ungdomarna (eller deras föräldrar) uppmanas sedan att ”kryssa” ja eller nej på frågan. Ovanstående studier är alltså inte användbara för att göra utsagor om just hur många som är med i föreningslivet totalt, en idrottsförening eller i övrigt föreningsliv[78]. Istället har de sitt värde i att de undersöker kulturformen föreningsliknande verksamhet. Det ligger utanför den här skriftens syfte att presentera hur andelen barn och ungdomar som deltar i föreningsliknande verksamhet har utvecklats över tid.

En fråga är om andelen medlemmar i förening kan ha underskattats därför att barn/ungdomar inte vet att de är med i en förening då de sysslar med föreningsaktiviteter. För att säkerställa att det inte skett har samtliga enkäter granskats utifrån den öppna frågan ”Vilka är dina viktigaste intressen på fritiden?” för att se om den svarande uppgett något som kan vara förening trots att de inte angett att de är med i någon förening i föreningsfrågan. Därmed, om de i frågan om viktigaste fritidsintresse har skrivit t.ex. ”fotboll i min klubb”, har vi ändrat deras ”nej” i föreningsfrågan till ”ja”. Detta har dock skett i mindre än 50 fall i studierna under perioden 2013–2020. I dessa studier ingår 32 613 barn och ungdomar. Det problematiska är alltså motsatsen, d.v.s. att man uppger att man är med i förening, trots att det inte är en förening.

En ytterligare fråga som måste ställas är hur väl barn och ungdomars svar stämmer när vi jämför registerdata med svaren i enkäter. När det gäller deltagande i kulturskolan kan svaren i enkäter jämföras med registerdata. Det är ungefär fyra procentenheter färre som i våra studier anger att de är med i kulturskolan än vad kulturskolans register visar. Denna skillnad kan till stor del förstås om den svarande före ifyllande av enkäten slutat i kulturskolan. Då svarar eleven att den inte är med, samtidigt är de registrerade som deltagare i kulturskolans elevregister. Detta beror på att registret utgår ifrån hur många som vid terminens början var deltagare. Detsamma gäller för förening. Om ett barn slutar i sin pingisförening efter t.ex. onsdagsträningen är svarande enligt sig själv inte med i en förening dagen efter, därmed finns en viss felmarginal.

77 Nilsson, P, **Fritid i skilda världar**, sid. 116.
78 Även i Ungdomsstyrelsens (sedan några år tillbaka myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) enkäter får ungdomarna kryssa vilka föreningar de är med i. Dessa enkäter görs av t.ex. kommuner inom ramen för Ungdomsstyrelsens LUPP- undersökningar. Detta innebär att det inte går att dra slutsatser utifrån Ungdomsstyrelsens undersökningar (nuvarande MUCF) kring hur många som är medlemmar i en förening totalt eller i en idrottsförening.

7.2 Kön och ålder

I tabell 37 visas i vilken utsträckning barn i mellanstadiet, ungdomar i högstadiet och gymnasiet är med i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar.

Tabell 37. Malmö. 2019/20. Andel (%) medlemmar i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar efter kön och stadium.

	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Förening totalt			
Mellanstadiet	61	52	***
Högstadiet	51	40	***
Gymnasiet	44	34	***
Idrottsförening			
Mellanstadiet	58	48	***
Högstadiet	47	33	***
Gymnasiet	38	24	***
Övriga föreningar[79]			
Mellanstadiet	6	9	**
Högstadiet	8	12	Ns
Gymnasiet	9	13	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Killar i Malmö är med i förening totalt och i idrottsförening i signifikant högre grad än tjejer. I övrigt föreningsliv är tjejer något överrepresenterade.

Vi ser också att många fler är med i en idrottsförening i förhållande till övrigt föreningsliv. Hur stor andel av alla medlemskap i förening står idrottsförening för? Idrottsförening står i mellanstadiet för 92% av alla medlemskap bland killar och 75% bland tjejer. I högstadiet är motsvarande resultat 87% respektive 75%. Idrottsförening står i gymnasiet för 74% av alla medlemskap bland killar och 65% bland tjejer. På grund av idrottsföreningars dominerade andel av alla medlemskap kommer en del resultat i detta kapitel enbart att redovisas för idrottsförening.

Vilken åldersgrupp är då med i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar i störst utsträckning? I tabell 38 visar vi det.

79 Till övriga föreningar räknas alla föreningskategorier som inte är en idrottsförening.

Tabell 38. Malmö. 2019/20. Andel (%) medlemmar i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar efter kön och årskurs.

	Förening totalt		Idrottsförening		Övriga föreningar	
Årskurs grundskolan	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
4	61	52	57	48	7	12
5	61	57	57	52	8	9
6	61	47	60	43	3	8
7	55	44	52	37	7	10
8	51	42	47	33	8	13
9	46	34	42	27	7	13
Årskurs gymnasiet						
1	55	34	48	25	9	14
2	37	30	32	23	9	11
3.	40	37	35	25	8	16
Signifikansnivå	***	***	***	***	**Ns**	**Ns**
Åk 3 gymnasiet minus åk 4. Procentenheter	-21	-15	-22	-23	+1	+4

p<0.05; ** p<0.01; ***p<0.001; Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Killar i årskurs 4, 5 och 6 är i störst utsträckning med i förening totalt. Tjejer i årskurs 5 är med i förening totalt i större utsträckning än tjejer i andra årskurser. Killar i årskurs 6 och tjejer i årskurs 5 är i störst utsträckning med i idrottsförening. I övrigt föreningsliv är killar i årskurs 5 och 8 med mest. Tjejer i årskurs 3 på gymnasiet och killar i de två första årskurserna på gymnasiet är mest med i övrigt föreningsliv.

I vilka olika kategorier av föreningar barn och ungdomar är med i visas i tabell 39.

Tabell 39. Malmö 2019/20. Andel (%) killar och tjejer som är med i olika kategorier av föreningar efter stadium.

	Killar			Tjejer		
	Mellan-stadiet	Hög-stadiet	Gymnasiet	Mellan-stadiet	Hög-stadiet	Gymnasiet
Idrottsförening	58	47	38	48	33	24
Annan förening kulturell	4	2	2	5	4	4
Scouter	3	2	1	3	2	1
Annan förening idé	1	0	1	1	1	2
Friluftsförening	1	1	1	1	1	1
Invandrarorganisation[80]	0	0	0	0	1	0
Djurförening	0	0	0	0	0	0
Religiös förening/församling	0	2	3	1	3	7
Annan förening praktisk	0	1	0	1	0	0
Politiskt ungdomsförbund	0	0	0	0	1	1
Försvarsorganisation	0	0	0	0	0	0
Förening för funktionsrättsfrågor (Handikapporganisation)	0	0	0	0	0	0
Nykterhetsförening	0	0	0	0	0	0
Supporterklubb idrott	0	0	0	0	0	0

Idrottsförening är alltså den helt dominerande föreningskategorin i Malmö och i alla andra kommuner som Ung livsstil har undersökt. Kulturell förening, religiös förening/församling och scouter når också några procent av barn och ungdomar.

Vilka de största idrotterna är i Malmö visas i tabell 40.

80 Begreppet invandrarorganisation ifrågasätts ibland. Här avses begreppet organisationer för dem som är födda utomlands eller har föräldrar/släktingar som är födda utomlands eller identifierar sig med ett land eller etnisk grupp. Finska föreningen och turkiska förningen är ett exempel på organisationer som förs hit.

Tabell 40. Malmö. 2019/20. De största RF-idrotterna bland killar respektive tjejer efter stadium. Andel (%).

Killar Mellanstadiet	**%**	**Tjejer mellanstadiet**	**%**
Fotboll	28	Gymnastik	9
Kampsporter (budo+judo+taekwondo+karate)	7	Fotboll	9
Simning	4	Ridning	9
Tennis	3	Simning	6
Basket	3	Tennis	4
Boxning	3	Kampsporter (budo+judo+taekwondo+karate)	4
Innebandy	3	Handboll	2
		Friidrott	2
Killar Högstadiet	**%**	**Tjejer Högstadiet**	**%**
Fotboll	19	Gymnastik	6
Kampsporter (budo+judo+taekwonda+karate)	4	Ridning	5
Tennis	3	Fotboll	5
Basket	3	Kampsporter (budo+judo+taekwondo+karate)	2
Simning	3	Handboll	2
Innebandy	2	Tennis	2
Killar Gymnasiet	%	Tjejer Gymnasiet	%
Fotboll	15	Fotboll	4
Kampsporter (budo+judo+taekwondo+karate)	4	Ridning	3
Ishockey	3	Kampsporterna (budo+judo+taekwondo+karate)	2
Innebandy	2	Tennis	2
Tennis	2	Boxning	2
Friskis & Svettis	2	Gymnastik	2
Basket	2		
Boxning	2		

Fotbollen är den klart största idrotten i alla tre stadierna bland killar i Malmö och i andra kommuner. De samlande kampsporterna är också stora bland Malmös killar. **Det är fotbollen och ridningen som är de största RF-idrotterna bland tjejer i alla tre stadierna.** Gymnastiken är störst bland tjejer i mellanstadiet och i högstadiet och bland de största specialidrotterna i gymnasiet. De samlande kampsporterna är också stora bland Malmös tjejer i alla tre stadierna.

7.3 Socioekonomiska grupper

I tabell 41 visas andelen barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som är med i förening. Definitionen på socioekonomiska grupper visas t.ex. i kapitel 3.

Tabell 41. Malmö. 2019/20. Andel (%) medlemmar i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar efter socioekonomiska grupper, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. Nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. Nivå**
Förening totalt										
Mellanstadiet	75	61	46	40	***	67	54	36	29	***
Högstadiet	61	56	32	28	***	53	47	22	18	***
Gymnasiet	59	46	33	26	***	44	37	23	17	***
Idrottsförening										
Mellanstadiet	72	57	43	39	***	64	49	31	21	***
Högstadiet	57	52	30	26	***	46	40	15	10	***
Gymnasiet	52	40	29	21	***	34	27	13	11	***
Övriga föreningar										
Mellanstadiet	7	7	4	4	Ns	8	10	7	16	Ns
Högstadiet	11	7	5	5	**	13	13	9	10	Ns
Gymnasiet	11	10	7	6	Ns	15	14	12	10	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

Barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupper är med i förening totalt och i idrottsförening i signifikant större utsträckning än de från lägre socioekonomiska grupper. Skillnaderna är också signifikanta efter kontroll för utländsk bakgrund. **Det bör observeras att andelen som är med i idrottsförening sjunker kontinuerligt från högsta till lägsta socioekonomisk grupp både bland killar och bland tjejer i alla tre stadierna**. Killar i samtliga socioekonomiska grupper är med i idrottsförening i större utsträckning än tjejer.

Skillnaderna i deltagande i övriga föreningar är med undantag för killar i högstadiet inte signifikanta. Efter kontroll för utländsk bakgrund minskar styrkan i sambanden även bland killar i högstadiet men är ändå signifikanta på 5%-nivån.

Ganska många personer frågar om inte de socioekonomiska skillnaderna beror på att så många av de med utländsk bakgrund tillhör socioekonomisk 4 och 5. Vi har påtalat att de socioekonomiska skillnaderna kvarstår även efter kontroll för utländsk bakgrund. I tabell 42 visas de socioekonomiska skillnaderna enbart bland de barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. Det är för få ungdomar i socioekonomisk grupp 5 i gymnasiet bland de ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige.

Tabell 42. Malmö. 2019/20. Andel (%) idrottsförening och övriga föreningar bland de som liksom sina föräldrar är födda i Sverige efter socioekonomiska grupper, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. Nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. Nivå**
Idrottsförening										
Mellanstadiet	76	61	53	50	***	73	63	41	47	***
Högstadiet	63	59	46	44	*	51	54	31	6	**
Gymnasiet	49	47	39		*	44	34	14		**

p<0.05; ** p<0.01; ***p<0.001; Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå.

Även bland de barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige ser vi att de som tillhör socioekonomisk grupp 1+2 i högre grad än de i socioekonomiska grupperna 4 och 5 är med i en idrottsförening[81]**.** Störst är skillnaderna bland tjejer i högstadiet. Särskilt ska noteras ska att enbart 6% av tjejerna i socioekonomisk grupp 5 i högstadiet är med i en idrottsförening.

Ett annat mått på socioekonomisk tillhörighet är boendeform. Det finns ett starkt samband mellan socioekonomiska grupper och boendeform. I tabell 43 visar vi andelen medlemmar i en idrottsförening utifrån boendeform.

Tabell 43. Malmö 2019/20. Andel (%) medlemmar i idrottsförening efter boendeform, kön och stadium.

	Killar			Tjejer		
	Mellanstadiet	**Högstadiet**	**Gymnasiet**	**Mellanstadiet**	**Högstadiet**	**Gymnasiet**
Hyreslägenhet	44	37	29	32	18	14
Bostadsrätt	56	52	38	45	36	25
Radhus	64	56	46	56	41	28
Villa	71	58	46	66	50	33
Signifikantnivå	***	***	***	***	***	***

p<0.05; ** p<0.01; ***p<0.001; Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå.

De som bor i villa är mest med i en idrottsförening. Noteras ska att andelen som är med i en idrottsförening ökar kontinuerligt från hyreslägenhet via bostadsrätt, radhus till villa[82].

7.4 Svensk respektive utländsk bakgrund

1990 skrev Ung livsstil följande i forskningsrapporten ”Folkrörelserna och folket”: ”Vi ser att de ungdomar vars båda föräldrar är födda utomlands är medlemmar i förening i betydligt mindre grad än de som har en förälder som är född i Sverige respektive de vars båda föräldrar är födda i Sverige”[83]. Finns samma mönster och struktur idag?

81 Även i studien 2015 i Malmö kan vi se likartade resultat. Se Blomdahl m.fl. **Ung livsstil Malmö**, sid. 43. Se även Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. sid. 35.
82 Se t.ex. Dambergs studie i Farsta 1977. Denna presenteras i Blomdahl m.fl. **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?**
83 Blomdahl m.fl. **Folkrörelsernas och folket**, sid. 115. Resultaten bygger på vår första stora studie 1985. I denna studie ingick 7 582 barn och ungdomar. Bortfallet i studien var under 10%.

Inom samhällsvetenskaperna råder det delade meningar om det är rimligt att jämföra de med svensk respektive utländsk bakgrund utan kontroll för relevanta bakgrundsvariabler när levnadsförhållanden ska beskrivas. En rad studier har liksom denna visat att de med utländsk bakgrund i Sverige har en lägre socioekonomisk bakgrund än vad de med svensk bakgrund har. Med lägre socioekonomisk bakgrund följer vanligtvis sämre levnadsvillkor och mindre deltagande och delaktighet i t ex föreningsliv och musikskola/kulturskola och högre besöksfrekvens på t ex fritidsgård och bibliotek[84]. Det förefaller därför viktigt vid jämförelser mellan ungdomar med utländsk bakgrund och svensk bakgrund att kontrollera för socioekonomiska bakgrund.

En invändning mot ovanstående resonemang är att de med utländsk bakgrund i de länder de kommer ifrån kanske tillhörde en högre socioekonomisk grupp än vad de gör i Sverige och/eller har en högre utbildning än vad de med svensk bakgrund har som klassificeras i samma socioekonomiska grupper. De skulle därför i högre grad än de med svensk bakgrund i de lägre socioekonomiska grupperna vara bärare av en instrumentell fritidsstil[85]. Därför skulle det vara felaktigt att jämföra fritidsvanor för de med utländsk bakgrund och för de med svensk bakgrund i samma socioekonomiska grupp. Kontrollerar man för socioekonomisk bakgrund underskattas de eventuella skillnader som finns menar kritikerna. Motargumentet är att det finns en ganska stor risk om man underlåter detta, att man överskattar eventuella skillnader eftersom man inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till den speciella situation de med utländsk bakgrund har i Sverige. Vi väljer därför i denna rapport att redovisa resultat både utan och med kontroll för socioekonomisk bakgrund.

I vilken utsträckning deltar de med svensk respektive utländsk bakgrund i förening? Vi arbetar som presenteras i kapitel 3 med följande fyra kategorier:

1= Barnet och föräldrarna är födda i Sverige.

2= En förälder är född utomlands eller adoptivbarn.

3= Barnet född i Sverige och båda föräldrarna är födda utomlands. Andra generationens invandrare

4= Barnet och föräldrarna är födda utomlands. Första generationens invandrare

I tabell 44 visas i vilken grad de med svensk respektive utländsk bakgrund är med i förening.

84 Se t ex Blomdahl, U, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna**, och Blomdahl/Claeson, **Fritidsgården - dess besökare och framtid**, samt SCB, Fritid, 1976–2002.
85 För en definition och diskussion av begreppen instrumentell och expressiv fritidsstil se: Blomdahl, U, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**, sid. 18–25.

Tabell 44. Malmö. 2019/20. Andel (%) medlemmar i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar efter svensk respektive utländsk bakgrund, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
	1	2	3	4	Sign. nivå	1	2	3	4	Sign. nivå
Förening totalt										
Mellanstadiet	71	57	54	43	***	69	57	43	27	***
Högstadiet	61	56	32	28	***	53	47	22	18	***
Gymnasiet	54	46	39	26	***	45	36	22	23	***
Idrottsförening										
Mellanstadiet	65	64	53	42	***	63	54	39	24	***
Högstadiet	58	47	49	33	***	48	38	20	21	***
Gymnasiet	46	42	36	20	***	34	27	15	14	***
Övriga föreningar										
Mellanstadiet	10	7	2	3	***	14	8	6	5	***
Högstadiet	11	9	5	3	***	15	13	9	9	***
Gymnasiet	10	10	7	6	Ns	17	13	9	13	+

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

De barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige deltar i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar i störst utsträckning. Skillnaderna mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund är signifikanta även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund med undantag av tjejer i högstadiet. Minst med i idrottsförening är tjejer med utländsk bakgrund.

7.5 Stadsdelar

I tabell 45 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika stadsdelar är med i en idrottsförening. Stadsdelarna rangordnas efter medelinkomsten i de olika stadsdelarna[86].

Tabell 45. Malmö. 2019/20. Andel (%) medlemmar idrottsförening efter stadsdel, kön och stadium.

	Killar			Tjejer			
	Mellan stadiet	Högstadiet	Gymnasiet	Mellan-stadet	Högstadiet	Gymnasiet	Medelinkomst 34-65 år 2018
Limhamn- Bunkeflo	72	61	39	71	53	37	386 975
Västra innerstaden	70	53	42	47	45	26	341 583
Centrum	57	47	38	43	26	18	318 985
Husie	71	57	55	63	40	21	306 669
Oxie	59	49	45	47	38	9	278 737
Kirseberg	49	49	33	51	38	22	253 390
Hyllie	53	51	53	43	34	23	240 998
Södra innerstaden	46	31	24	31	20	18	213 297
Fosie	40	35	30	26	20	17	199 332
Rosengård	48	37	17	26	18	14	172 266
Signifikansnivå	***	***	**	***	***	**	

86 Vi arbetar här med den gamla stadsindelningen i Malmö. Se, **Ung livsstil Malmö**, sid. 11.

Barn och ungdomar som bor i stadsdelar där medelinkomsten är högre deltar i idrottsförening i större utsträckning än barn och ungdomar i områden där medelinkomsten är lägre. Störst är skillnaderna bland tjejer. Vi ser också att killar, med något undantag, är mer med i en idrottsförening än tjejer i de olika stadsdelarna.

7.6 Vad förklarar deltagande i idrottsförening?

Resultaten som hittills presenterats i detta kapitel visar att det finns skillnader mellan barn/ungdomar i olika grupper beroende på den sociala bakgrunden. Vi har t. ex. funnit att de som har högre socioekonomisk bakgrund oftare är med i idrottsförening än de som har lägre, liksom att de som har utländsk bakgrund ofta är med i lägre utsträckning än de som har svensk bakgrund. Ett problem är att de studerade variablerna i stor utsträckning samvarierar med varandra. Som exempel gäller att barn och ungdomar med utländsk bakgrund i genomsnitt har lägre socioekonomisk bakgrund. Bostadsområdena skiljer sig – som redan påpekats – markant både när det gäller den sociodemografiska och den socioekonomiska sammansättningen.

För att få en uppfattning om vilka faktorer som främst inverkar hur många som är med i idrottsförening är det nödvändigt att studera sambanden mellan de olika faktorerna efter kontroll för inverkan från övriga faktorer. Som exempel kan man ställa socioekonomisk bakgrund mot boendeområde. Är det främst barn och ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund oberoende av var de bor som är med i idrottsförening eller är det främst boendeområde som påverkar om man är med i en idrottsförening?

För att få en klarare bild av vilka bakgrundsfaktorer som främst inverkar på om barn och ungdomar är med i en idrottsförening eller inte har materialet analyserats med binär, logistisk regressionsanalys. En sådan analys innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, vilket innebär att vi får en bild av olika variablers direkta påverkan. I den modell vi använder används frågan om man är medlem i en idrottsförening eller inte som utgångspunkt. Utfallsvariabeln är alltså andelen som är medlemmar i en idrottsförening. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning och förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg (högstadiet) samt boendeområde. En separat analys görs också där stadsdelarna delas upp i tre grupper utifrån socioekonomisk struktur: hög, medel, låg. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 presenteras i tabell 46, uppdelat efter kön, stadium och undersökningsår.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en vis variabelgrupp är med i idrottsförening i relation till hur det är i variabelns basgrupp, vilken får oddskvoten ett (1). Ett värde under ett (1) innebär att det är färre som är med i en idrottsförening, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativ en relativ stor del av individerna för att skattningarna skall bli säkra. Följande gäller för de olika variablerna:

- Årskurs – bas den yngsta årskursen på respektive stadium
- Familjesammansättning – bas de som bor med båda föräldrarna
- Förtroende för föräldrar – bas de som markerat att de har förtroende för bägge föräldrar
- Socioekonomisk bakgrund – bas mellangruppen
- Svensk/utländsk bakgrund – bas svensk bakgrund
- Skolbetyg – bas de som har högst betyg
- Boendeområde i högstadiet – bas Centrum
- Typ av gymnasieprogram – bas studieförberedande
- Boendeområdets struktur – bas medel

Signifikansnivån anger om den aktuella variabeln har en direkt inverkan på om barn och ungdomarna är med i en idrottsförening eller inte.

För att illustrera hur resultaten skall utläsas och tolkas kan vi se till resultaten från mellanstadiet år 2019. Ser vi till förekomsten av signifikanta samband framträder sådana med årskurs (bland tjejer), förtroende för föräldrar (bland killar), socioekonomisk bakgrund (både killar och tjejer), svensk/utländsk bakgrund (tjejer), stadsdelens socioekonomiska struktur (både killar och tjejer). Vid sidan av detta framträder även tendens till samband ($p<0.10$) med familjesituation (tjejer) och svensk/utländsk bakgrund (killar). Sammantaget visar detta att en rad olika strukturella faktorer påverkar om barnen är med i idrottsförening eller ej. Möjligen kan inverkan från ålder och familjens sammansättning ses som mer begränsad. Här är det viktigt att observera att det handlar om en direkt inverkan, d v s efter kontroll för inverkan från de övriga variablerna.

Ser vi till förtroende för föräldrar visar resultaten att barn som inte markerat att de har förtroende för bägge föräldrarna deltar i idrottsförening i mindre utsträckning. Detta understryker att relationen till föräldrarna har en direkt inverkan på om man är med eller inte. De signifikanta sambanden med socioekonomisk bakgrund visar att deltagandet är ojämlikt – barn med lägre socioekonomisk bakgrund deltar i lägre grad. Detta är skillnader som gäller oberoende av svensk/utländsk bakgrund och i vilket bostadsområde man bor. Utöver detta finns en ojämlikhet kopplad till utländsk bakgrund, speciellt stark bland tjejer, men även bland killar finns tecken på att de som liksom sina föräldrar är födda utomlands deltar mindre. Slutligen visar analyserna att det finns en klar skillnad mellan bostadsområden med olika karaktär som inte kan återföras till skillnader i socioekonomisk och/eller svensk/utländsk bakgrund. Barn och ungdomar som bor i höginkomstområden är med i ovanligt hög utsträckning, medan de som bor i låginkomstområden är med i lägst utsträckning. Även bland killarna i gymnasiet gäller att deltagandet är lägre hos dem som bor i låginkomstområdena, men här finner vi det högsta deltagandet i mellangruppen. I dessa olika typer av områden finns troligen socialt olika inställning till värdet av att vara med i idrottsförening.

Tabell 46. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på om barn och ungdomar är med i idrottsförening. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R2) efter kön, stadium och undersökningsår.

	Mellan, 2019		Hög, 2019		Hög, 2015		Gym, 2020	
Malmö, år	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Årskurs		+	**	*		*	*	
4 7 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5 9 2	0,88	1,08	0,67*	0,92	0,93	1,12	0.59*	1.18
6 9 3	1,05	0,79	0,57**	0,60**	0,99	0,66*	0.53**	1.23
Familjekonstellation		+						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0,80	0,79	0,94	1,16	1,07	0,81	0.63	1.47
Ensam mamma	0,88	0,43**	0,64	0,66	1,13	1,26	0.61	1.03
Ensam pappa	0,88	1,45	0,67	0,42	0,19*	0,46	2.59	1.14
En föräld + annan vuxen	0,91	0,75	0,84	0,48	0,53	1,05	1.28	0.83
Ensam							1.40	1.20
Förtroende föräldrar	**	+						
Ingen	0,59**	0,64*	0,81	0,82	0,66+	0,99	0.37	0.78
En	0,60+	0,76	0,92	0,88	0,76	1,11	0.50+	0.70
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	***	**	**	***	**			
Hög	2,70	4,18+	0,92	1,60	0,74	1,44	1.58	1.64
Ganska hög	1,62**	1,48*	0,95	0,98	1,23	1,18	1.58	0.98
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0,68*	0,71	0,43***	0,38***	0,55**	0,70	0.94	0.50*
Låg	0,74	0,58	0,52*	0,25**	0,88	0,70	0.87	0.52
Sv/utländsk bakgrund	+	***		*		*	+	
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark sv. bakgrund	1,12	0,90	0,84	0,93	0,67+	0,83	1.33	0.89
Andra gen. invandrare	0,88	0,66*	0,67*	0,54**	0,89	0,50**	0.98	0.48*
Första gen. invandrare	0,66*	0,36***	0,65+	0,68+	0,64*	0,57*	0.51*	0.60
Betyg			***	***	***	***		
Högt	1,00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska högt			1,15	0,78	0,95	0,77		
Medel			0,84	0,74	0,90	0,65+		
Ganska låg			0,51**	0,64+	0,71	0,59*		
Lågt			0,34***	0,38***	0,38***	0,15***		
Program			***	***	***	***		
Studieförberedande	1,00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Yrkesföreberedande							0.69	0.68
Stadsdel	**	***		+	+	***		
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	0,52*	0,52*	0,70	0,80	1,19	2,33*	0.63	1.27
Husie	1,30	1,48	1,13	1,19	1,00	4,07**	1.85	1.13
Hyllie	0,76	1,16	1,08	1,24	0,99	3,40**	1.94	1.93
Kirseberg	0,67	1,26	0,84	1,22	1,19	2,31*	0.73	1.07
Limhamn-Bunkeflo	1,33	2,40***	1,06	1,98**	2,27**	5,40***	0.75	2.08*
Oxie	0,77	0,91	0,84	1,22	1,58	2,08+	1.37	0.41
Rosengård	0,78	0,61	0,73	1,12	1,42	1,27	0.33*	1.45
Södra innerstaden	0,65	0,76	0,61	0,89	0,88	1,56	0.50	1.40
Västra innerstaden	1,41	1,06	1,19	1,85	2,66*	2,09	1.11	1.80
Pseudo R^2	12,9	23,4	17,7	22,6	16,8	26,2	15.8	12.7
Områdets socioek. struktur	**	***	+	**	**	***	**	+
Hög	1,49*	1,76***	1,13	1,70**	2,11***	1,94**	0.65+	1.79*
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låg	0,72*	0,54***	0,71*	0,80	1,11	0,79	0.39	1.14

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I detta fall finns endast svarsalternativet "Någon förälder".

Resultaten från analyserna visar att andelen medlemmar i idrottsförening minskar med ålder under högstadiet samt bland killar i gymnasiet. Familjesituationen i vid mening – familjesammansättning och förtroende för föräldrar – tycks allmänt sett ha en mer begränsad påverkan. I mellanstadiet framträder dock klara samband med förtroende för föräldrar, något som pekar mot att relationen till föräldrarna har en viktig betydelse i denna åldersgrupp. De skillnader som finns mellan barn och ungdomar som bor i olika typer av familjer kan däremot i stor utsträckning återföras till skillnader i socioekonomisk bakgrund och kanske även till olikheter när det gäller i vilket område man bor.

Socioekonomisk bakgrund har en stark direkt inverkan i både mellan- och högstadiet medan dess inverkan (även om resultaten går i samma riktning) är mer nedtonad i gymnasiet. I de båda lägre stadierna leder lägre socioekonomisk bakgrund mycket klart till att färre är med i idrottsförening. Detta är på intet sätt förvånande och stämmer väl med resultat som tidigare presenterats[87]. När vi kommer till gymnasiet minskar skillnaderna, ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund som har varit med stannar i högre utsträckning kvar inom idrotten.

Vid sidan av och fristående från detta finns dock också en ojämlikhet kopplad till svensk/utländsk bakgrund. Även efter att hänsyn tagits till olikheter i den socioekonomiska bakgrunden leder utländsk bakgrund i sig självt till ett lägre deltagande i idrottsförening. Genomslaget blir inte lika starkt bland killarna i gymnasiet – här tycks det främst vara de som liksom sina föräldrar är födda utomlands som är underrepresenterade.

Indelning av boendeområdena i grupper utifrån deras socioekonomiska struktur visar att deltagandet i idrottsförening är högre i områden med högre socioekonomiska struktur, och lägre i områden med lägre socioekonomisk struktur än vad som kan förväntas med utgångspunkt från olikheter när det gäller socioekonomisk bakgrund och/ eller svensk/utländsk bakgrund.

87 Se t.ex. Blomdahl m fl. **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?** Blomdahl m.fl., **Ökar ojämlikheten utifrån socioekonomisk bakgrund när barn och ungdomar är med i flera idrotter?** Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket.**

7.7 Med i idrottsförening i förhållande till andra kommuner

I vilken utsträckning deltar barn och ungdomar i Malmö i en idrottsförening i förhållande till barn och ungdomar i andra kommuner? I tabell 47 visas detta.

Tabell 47. Mellanstadiet. Andel (%) medlemmar i idrottsförening efter kommuner och kön.

	Totalt	Killar	Tjejer	Medianinkomst 20–64 år Tkr.
Täby (2019)	77	81	71	422
Jönköping (2018)	70	74	67	333
Helsingborg (2018)	64	65	64	314
Malmö (2019)	53	58	48	278

Barn i mellanstadiet i Täby är med i en idrottsförening i störst utsträckning och barn i Malmö i minst utsträckning. **Andelen som är med i en idrottsförening sjunker från den kommun, Täby, där medianinkomsten är högst till den kommun där medianinkomsten är lägst, Malmö.**

I tabell 48 visas i vilken utsträckning ungdomar i högstadiet i olika kommuner är med i en idrottsförening.

Tabell 48. Högstadiet. Andel (%) medlemmar i idrottsförening efter kommuner, kön och medianinkomst.

	Totalt	Killar	Tjejer	Medianinkomst 20–64 år Tkr.
Täby (2019)	63	66	60	422
Lidingö (2019)	61	67	54	403
Sävsjö (2018)	55	60	50	318
Nacka (2016/17)	54	55	52	394
Knivsta (2018/19)	51	58	46	377
Värmdö (2018/19)	51	55	46	378
Jönköping (2018)	51	56	46	333
Helsingborg (2018)	50	54	46	314
Vallentuna (2019)	47	54	40	377
Heby (2019)	44	42	47	306
Haninge (2016/17)	41	47	35	331
Eskilstuna (2019/20)	41	41	41	307
Askersund (2019)	40	40	40	328
Huddinge (2015)	40	47	33	340
Malmö (2019)	40	47	33	278

I högstadiet är andelen medlemmar i idrottsförening högst i Täby och Lidingö och lägst i Haninge, Eskilstuna, Askersund, Huddinge och Malmö. **Där medianinkomsten är hög är andelen i idrottsförening högre än där medianinkomsten är låg**. Sävsjö avviker starkt från detta mönster. Trots att medianinkomsten är låg där ligger andelen som är med i idrottsförening på tredje plats.

I tabell 49 visas andelen medlemmar i idrottsförening i gymnasiet.

Tabell 49. Gymnasiet. Andel (%) medlemmar i idrottsförening efter kommuner och kön.

	Totalt	Killar	Tjejer	Medianinkomst 20–64 år Tkr.
Täby (2019)	35	36	34	422
Lidingö (2019/20)	45	53	36	403
Jönköping (2018)	39	46	33	333
Helsingborg (2018)	27	28	26	314
Malmö (2020)	31	38	24	278

Andelen som är med i en idrottsförening är högst på Lidingö och näst lägst i Malmö och lägst i Helsingborg. Tjejer i Malmö i gymnasiet är i minst utsträckning med i idrottsförening. Killar i Malmö i gymnasiet är med i en idrottsförening i högre grad än gymnasiekillar i Helsingborg. Generellt är sambanden här ganska svaga mellan medianinkomst i kommunerna och andelen som är med i en idrottsförening.

7.8 Når föreningar lika stor andel som kan förväntas utifrån sociodemografisk bakgrund?

Malmö stad är den kommun, av alla de som deltagit i Ung livsstil sedan år 2000, där högst andel ungdomar tillhör en lägre socioekonomisk grupp, där både medelinkomst och medianinkomst är lägst och där flest andel har utländsk bakgrund.

Utifrån Ung livsstil samlade forskning kan tydliga strukturer urskiljas. Ungdomar som tillhör socioekonomisk grupp 1 och 2 deltar i större utsträckning i förening totalt och i idrottsförening än ungdomar i socioekonomisk grupp 4 och 5[88]. Studierna visar också att de med utländsk bakgrund deltar mindre i förening totalt och idrottsförening i samtliga kommuner än ungdomarna som liksom sina föräldrar är födda i Sverige[89].

En direkt jämförelse med andra kommuner när det gäller andelen ungdomar som är med i förening totalt respektive idrottsförening blir därmed inte ”rättvis” eftersom hänsyn inte tas till olikheter kopplat till ungdomarnas socioekonomiska bakgrund och grad av utländsk bakgrund eller ej. I kapitel 3 i avsnitt 3.4 har påpekats att Ung livsstils undersökningar möjliggör att ställa faktiska andelen medlemmar i förhållande till den förväntade andelen medlemmar, efter att hänsyn tagits till den sociala strukturen i kommunen (socioekonomisk bakgrund och svensk respektive utländsk bakgrund).

88 Se t.ex. Larsson, B, Larsson B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**, Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Elofsson/Blomdahl/ Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden.** Blomdahl m.fl., **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?**
89 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** och Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, **Segrar föreningslivet?** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik.**

I tabell 50 visas i vilken utsträckning föreningslivet i Malmö lever upp till de förväntade värdena.

Tabell 50. Malmö. 2019/20. Förväntade och observerade värden för deltagande i olika aktiviteter Andel i (%).

	Observerat Förväntat	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
		Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Med i förening totalt	Observerat	61	52	51	40	44	34
	Förväntat	66	54	51	42	49	44
Med i idrottsförening	Observerat	58	48	47	33	38	24
	Förväntat	63	50	46	33	33	24
Med i annan förening	Observerat	6	9	8	12	10	13
	Förväntat	9	10	8	12	9	15

Pojkar i mellanstadiet är med i förening totalt, i idrottsförening och annan förening i mindre utsträckning än förväntat. Killar i gymnasiet är mer med i en idrottsförening än förväntat. Bland tjejer i alla tre stadierna och killar i högstadiet är det små eller inga skillnader mellan observerade och förväntade värden när det gäller förening totalt, idrottsförening och annan förening. **Sammanfattningsvis kan konstateras att föreningslivet i Malmö engagerar barn och ungdomar i den utsträckning som kan förväntas utifrån den sociodemografiska struktur som finns i staden med undantag av pojkar i mellanstadiet.**

Idrottsförening är den största föreningskategorin bland barn och ungdomar i Sverige**.** I tabell 51 och 52 visar vi förväntade andelen medlemmar i en idrottsförening i förhållande till faktisk andel som är med i en idrottsförening i de studier som är genomförda i Malmö och andra kommuner under de senaste åren.

Mellanstadiebarn i Malmö är med i idrottsförening i något mindre utsträckning än som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation. Barnen i mellanstadiet i Helsingborg, Jönköping och Täby är däremot med i något större utsträckning än som kan förväntas utifrån den sociodemografiska strukturen i dessa kommuner.

Killar respektive tjejer i högstadiet i Malmö är med i en idrottsförening i den utsträckning som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation i staden. Killar i Askersund är med i en idrottsförening i mycket mindre utsträckning än vad som kan förväntas. Tjejer i Askersund, Vallentuna, Värmdö är med i mindre utsträckning än som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation.

Killar i högstadiet på Lidingö, i Täby, Sävsjö och Helsingborg är med i en idrottsförening i betydligt större utsträckning än vad som kan förväntas utifrån kommunernas sociodemografiska situation. Högstadietjejer i Täby, Helsingborg, Sävsjö och på Lidingö är med i en idrottsförening i betydligt större utsträckning än vad som kan förväntas utifrån kommunernas sociodemografiska situation.

Tabell 51. 2019/20. Andel (%) med i idrottsförening i förhållande till förväntat efter kön, kommun och stadium.

	Förväntad andelen medlemmar i idrottsförening	Med i idrottsförening	Plus/minus med i idrottsförening i förhållande till förväntat
Mellanstadiet			
Malmö			
Killar	63	58	-5
Tjejer	50	48	-2
Helsingborg			
Killar	64	65	+1
Tjejer	55	63	+8
Jönköping			
Killar	71	74	+3
Tjejer	63	67	+4
Täby			
Killar	75	81	+6
Tjejer	68	71	+3
Högstadiet			
Malmö			
Killar	46	47	+1
Tjejer	33	33	=
Helsingborg			
Killar	48	54	+6
Tjejer	38	46	+8
Jönköping			
Killar	53	56	+3
Tjejer	43	46	+3
Sävsjö			
Killar	52	60	+8
Tjejer	43	50	+7
Askersund			
Killar	53	40	-13
Tjejer	46	40	-6
Värmdö			
Killar	55	55	=
Tjejer	49	46	-3
Heby			
Killar	52	42	-10
Tjejer	46	47	+1
Knivsta			
Killar	54	58	+4
Tjejer	47	46	-1
Vallentuna			
Killar	55	54	-1
Tjejer	49	40	-9
Eskilstuna			
Killar	43	41	-2
Tjejer	38	41	+3

Tabell 52. 2019/20. Andel (%) med i idrottsförening i förhållande till förväntat efter kön, kommun och stadium.

	Förväntad andelen medlemmar i idrottsförening	Med i idrottsförening	+/minus med i idrottsförening i förhållande till förväntat
Högstadiet			
Täby			
Killar	57	66	+9
Tjejer	49	60	+11
Lidingö			
Killar	55	67	+12
Tjejer	48	54	+6

7.9 Vad har hänt över tid?

Hur har andelen medlemmar i idrottsförening utvecklats sedan 1996 i Malmö? I tabell 53 visas detta. Vi påminner läsaren om att vi inte tidigare har gjort några studier i mellanstadiet och i gymnasiet i Malmö.

Tabell 53. Malmö. Högstadiet. Andel (%) medlemmar i förening 1996, 2015 och 2019 efter kön.

	Förening totalt	Idrottsförening	Annan förening
Killar			
1996	68	62	15
2015	57	54	7
2019	51	47	8
Plus/minus från 1996. Procentenheter	**-17**	**-15**	**-7**
Tjejer			
1996	58	47	21
2015	37	31	9
2019	40	33	12
Plus/minus från 1996. Procentenheter	**-18**	**-14**	**-9**

Vi ser att andelen som är med i förening totalt, idrottsförening och annan förening har minskat sedan 1996. Det kan vi också se i studier som startade på 1980-talet och 1990-talet i andra kommuner[90].

Andelen killar som är med i förening totalt och idrottsförening har minskat sedan 2015. **Det är dock fler tjejer som är med i förening totalt, idrottsförening och annan förening 2019 än 2015.**

90 Blomdahl/Elofsson, **Segrar föreningslivet?** kapitel 6.

Har de socioekonomiska skillnaderna ökat, varit oförändrade eller minskat?
I tabell 54 ger vi svaret på frågan.

Tabell 54. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som är med i en idrottsförening 2015 och 2019 efter kön och socioekonomiska grupper.

	1+2	3	4	5	Grupp 1+2 minus grupp 5. Procentenheter	Sign. nivå
Killar						
2015	66	56	39	42	24	***
2019	57	52	30	26	31	***
2019 minus 2015. Procentenheter	**- 9**	**-4**	**-9**	**-16**		
Tjejer						
2015	44	35	20	14	30	***
2019	46	40	15	10	36	***
2019 minus 2015. Procentenheter	**+2**	**+5**	**-5**	**-4**		

Differenser mellan grupp 1+2 och grupp 5 är större 2019 än 2015. De socioekonomiska skillnaderna i idrottsförening har alltså ökat bland både killar och tjejer. Nedgången i deltagande i idrottsförening är störst bland killar i socioekonomisk grupp 5. Tjejer i socioekonomisk grupp 1+2 och 3 är något mer aktiva 2019 än 2015. Det motsatta gäller bland tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna, vilket innebär att ojämlikheten kopplad till socioekonomisk bakgrund har ökat.

Hur har utvecklingen i idrottsförening mellan 2015 och 2019 varit när det gäller de med svensk respektive utländsk bakgrund? I tabell 55 visas detta.

Tabell 55. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som är med i en idrottsförening 2015 och 2019 efter kön och svensk respektive utländsk bakgrund.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född i Sverige	Barnet född i Sv. Föräldrarna utomlands	Barnet och föräldrarna födda ut-omlands.	Diff. grupp 1 i för-hållande till 4. Procentenheter	Sign. nivå
Killar						
2015	65	53	51	40	25	***
2019	58	47	44	33	25	***
Diff. 2019 i förhållande till 2015. Procentenheter	**-7**	**-6**	**-6**	**-7**		
Tjejer						
2015	49	39	19	18	31	***
2019	48	38	20	21	27	***
Diff. 2019 i förhållande till 2015. Procentenheter	**-1**	**-1**	**+1**	**+3**		

Generellt gäller att skillnaderna bland killar mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund är oförändrade mellan åren 2015 och 2019. Vi ser bland tjejer att skillnaderna mellan de ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige och de barn som liksom sina föräldrar är födda utomlands har minskat. Dessutom ska noteras att tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands är något mer aktiva i idrottsförening 2019 än 2015. Detta innebär att ojämlikheten kopplat till svensk/utländsk bakgrund har minskat bland tjejer.

Vilka föreningskategorier som 1996, 2015 och 2019 når en större respektive mindre andel ungdomar i högstadiet visas i tabell 56.

Tabell 56. Malmö. Högstadiet. Andel (%) killar och tjejer som är med i olika kategorier av föreningar 1996, 2015 och 2019.

	Killar			Tjejer		
	1996	**2015**	**2019**	**1996**	**2015**	**2019**
Idrottsförening	62	54	47	47	31	33
Annan förening kulturell	7	2	2	7	4	4
Scouter	6	1	2	4	1	2
Annan förening idé	1	0	0	6	2	1
Invandrarorganisation[91]	2	1	0	3	1	1
Djurförening	1	0	0	3	0	0
Religiös förening/församling	1	2	2	1	2	3
Annan förening praktisk	2	0	1	0	0	0
Politiskt ungdomsförbund	0	1	0	1	1	1
Friluftsförening	2	0	1	1	0	1
Försvarsorganisation	1	0	0	0	0	0
Förening för funktionsrättsfrågor (Handikapporganisation)	0	0	0	0	0	0
Nykterhetsförening	0	0	0	0	0	0
Supporterklubb idrott	0	0	0	0	0	0

Vi ser att de flesta föreningskategorier som attraherade minst 1% av ungdomarna 1996 når ännu färre nu. Det är enbart religiös förening/församling som når minst lika stor andel ungdomar 2019 som 1996.

Hur har utvecklingen varit när det gäller de största specialidrotterna? De fyra största RF-idrotterna bland killar och tjejer 1996, 2015 och 2019 presenteras i tabell 57[92].

91 Begreppet invandrarorganisation ifrågasätts ibland. Här avses begreppet organisationer för dem som är födda utomland eller har föräldrar/släktingar som är födda utomlands eller identifierar sig med ett land eller etnisk grupp. Finska föreningen och Turkiska föreningen är ett exempel på organisationer som förs hit.
92 Kampsporterna 1996, alla de stilar som fanns inom Budoförbundet och Judoförbundet. Kamsporterna 2015 och 2019 alla stilar som finns inom Budoförbundet, Judoförbundet, Taekwondoförbundet och Karateförbundet.

Tabell 57. Malmö. Högstadiet. Andel (%) killar och tjejer som är med i de fyra största föreningsidrotterna 1996, 2015 och 2019.

Killar		**Tjejer**	
1996	**%**	**1996**	**%**
1. Fotboll	21	1. Ridning	14
2. Tennis	10	2. Fotboll	9
3. Kampsporterna	7	3. Tennis	4
4. Golf	6	4. Friidrott	4
2015	**%**	**2015**	**%**
1. Fotboll	25	1. Fotboll	6
2. Kampsporterna	7	2. Ridning	5
3. Tennis	4	3. Gymnastik	4
4. Boxning	4	4. Kampsporterna	3
2019	**%**	**2019**	**%**
1. Fotboll	19	1. Gymnastik	6
2. Kampsporterna (budo+judo+taekwonda+karate)	4	2. Ridning	5
3. Tennis	3	3. Fotboll	5
4. Basket	3	4. Kampsporterna (budo+judo+taekwondo+karate)	2
5. Simning	3	4. Handboll	2
		4. Tennis	2

Fotbollen är störst både 1996, 2015 och 2019 bland killar. Andelen killar som är med i en fotbollsklubb har under perioden minskat från 21% 1996 till 19% 2019. Flest killar spelade fotboll i en fotbollsklubb 2015. Tennis har förlorat många aktiva utövare bland tonårskillar. Även golfen har tappar från 6% 1996 till 2% 2015 och 1% 2019.

Ridningen var den största RF-idrotten bland tjejer 1996. 2015 är fotbollen störst. År 2019 når gymnastiken fler tjejer tätt följd av ridningen och fotbollen. Andelen yngre tonårstjejer som rider i klubb har minskat mycket sedan 1996. Fotbollen når 2019, trots stora framgångar för FC Rosengård, färre tonårstjejer än 1996 och något färre än 2015. Tennis och friidrott når inte heller 2019 lika stor andel tjejer som 1996[93].

93 1,6% av högstadietjejerna är med i en friidrottsklubb 2019.

7.10 Vill vara med i förening i förhållande till hur många som är med samt deltagande bland dem som vill delta

I tabell 58 redovisas andel som är med i förening, andel som vill vara med samt hur många av dem som vill som är med.

Tabell 58. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar respektive tjejer som är med respektive vill vara med i förening samt andel (%) deltagare bland dem som vill utifrån stadium.

	Är med varje vecka	Vill vara med/ varje vecka	Andel deltagare bland dem som vill. %.
Mellanstadiet 2019			
Idrottsförening			
Killar	58	55	75
Tjejer	48	57	63
Annan förening			
Killar	6	28	10
Tjejer	9	36	15
Högstadiet 2019			
Idrottsförening			
Killar	47	50	75
Tjejer	33	48	60
Annan förening			
Killar	**8**	**23**	**17**
Tjejer	**12**	**27**	**23**
Gymnasiet 2020			
Idrottsförening			
Killar	38	51	58
Tjejer	24	41	48
Annan förening			
Killar	10	18	20
Tjejer	13	19	34

Vi ser, med undantag av killar i mellanstadiet, att fler vill vara med i idrottsförening respektive annan förening än som är med nu. Killar och tjejer vill vara med i en idrottsförening i ungefär samma utsträckning. Däremot är killar i mellanstadiet med i större utsträckning i idrottsförening. Tjejer är med och vill vara med i annan förening i högre grad än killar.

75% av killar i både mellanstadiet och högstadiet och 58% av killar i gymnasiet som vill vara med i en idrottsförening är också med. Motsvarande andel bland tjejer än något över 60% i mellanstadiet och högstadiet och 48% i gymnasiet. 10%, 17% och 20% av killar som vill vara med i annan förening är med. Bland tjejer är andelen 15% i mellanstadiet, 23% i högstadiet och i gymnasiet 34%.

I tabell 59 anges andelen som är med i förening, andelen som vill delta samt andelen deltagande bland dem som vill delta i idrottsförening och annan förening för högstadiet år 2015 och 2019.

Tabell 59. Malmö. Högstadiet. Andel (%) killar respektive tjejer som är med respektive vill vara med i förening samt andel (%) deltagare bland dem som vill utifrån stadium.

	Är med varje vecka	Vill vara med varje vecka	Andel deltagare bland dem som vill. %.
Högstadiet			
Idrottsförening			
Killar 2015	54	69	69
Killar 2019	47	50	75
Tjejer 2015	31	59	46
Tjejer 2019	33	48	60
Annan förening			
Killar 2015	7	35	13
Killar 2019	8	23	17
Tjejer 2015	9	34	16
Tjejer 2019	12	27	23

Färre vill vara med i både idrottsförening och annan förening 2019 än 2015. Fler av dem som vill vara med 2019 än 2015 är dock med både i en idrottsförening och i en annan förening.

7.11 Slutat i förening

I det här avsnittet ska vi studera hur stor andel ungdomar som slutat i någon förening under de senaste 12 månaderna och vad orsakerna är till att de slutat. Frågan finns i högstadiet 2015 och 2019 och i mellanstadiet samt gymnasiet 2020.

Hur många det är som slutat i förening under de senaste 12 månaderna redovisas i tabell 60[94].

Tabell 60. Malmö 2019/2020. Andel (%) av samtliga i studien som har slutat i en idrotts-förening eller i annan förening under de senaste 12 månaderna.

	Killar	Tjejer	Totalt
Slutat i idrottsförening			
Mellanstadiet	24	20	22
Högstadiet	24	19	21
Gymnasiet	14	11	13
Slutat i annan förening			
Mellanstadiet	1	1	1
Högstadiet	2	2	2
Gymnasiet	1	3	2

Killar har slutat i en idrottsförening i något större utsträckning än tjejer. I övrigt föreningsliv har killar och tjejer slutat i ungefär samma utsträckning.

I tabell 61 visas vad barn och ungdomar anger som orsaker till att de slutat i idrottsförening. Vi rangordnar efter skälen tjejer i mellanstadiet anger.

94 Vi har studerat slutarproblematiken i alla våra undersökta kommuner i en forskningsrapport. Se Elofsson/Åkesson/Blomdahl/Bergmark/Lengheden, Vilka slutar i en idrottsförening men är kvar i en annan och vilka lämnar helt idrottsförening?

Tabell 61. Malmö. 2019/20. Orsaker till att ungdomar i Malmö har slutat i en idrottsförening efter stadium. Andel i % av de som har slutat.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Jag tröttnade	41	53	35	43	18	28
Andra intressen	30	38	37	32	19	16
Dåliga ledare	14	16	16	15	20	9
Kompisar slutade	14	14	15	9	4	7
Jag kände att jag inte platsade längre	8	11	9	16	5	11
Jag har svårt att ta mig till träningen/träffar	8	9	11	6	7	12
Jag fick en idrottsskada	10	9	10	15	8	16
För mycket tävling	6	8	4	6	0	4
Fasta träningstider passar mig dåligt			5	8	6	11
Jag hade inte möjlighet att påverka i föreningen			2	4	3	4
För dyrt	3	7	4	7	1	1
Det är roligare med annan typ av träning			14	18	3	5
Jag hade bara tid att delta i en förening	7	7	3	4	4	9
Jag bytte till en bättre klubb	15	7	17	12	15	7
Mina föräldrar vill inte att jag fortsätter	1	3	1	3	0	2
Ledarna/tränarna toppade laget	3	3	3	4	1	4
Ledaren/tränaren sa att jag inte platsade längre	1	0	1	2	3	2
Laget lades ner					8	6
Jag flyttade					7	2

Det viktigaste skälet till att sluta enligt barn och ungdomar är ”jag tröttnade” och ”andra intressen”. Få barn och ungdomar anger att skälen till att de slutat var: mina föräldrar vill inte att jag fortsätter, ledarna/tränarna toppade laget samt ledarna/tränaren sa att jag inte platsade längre.

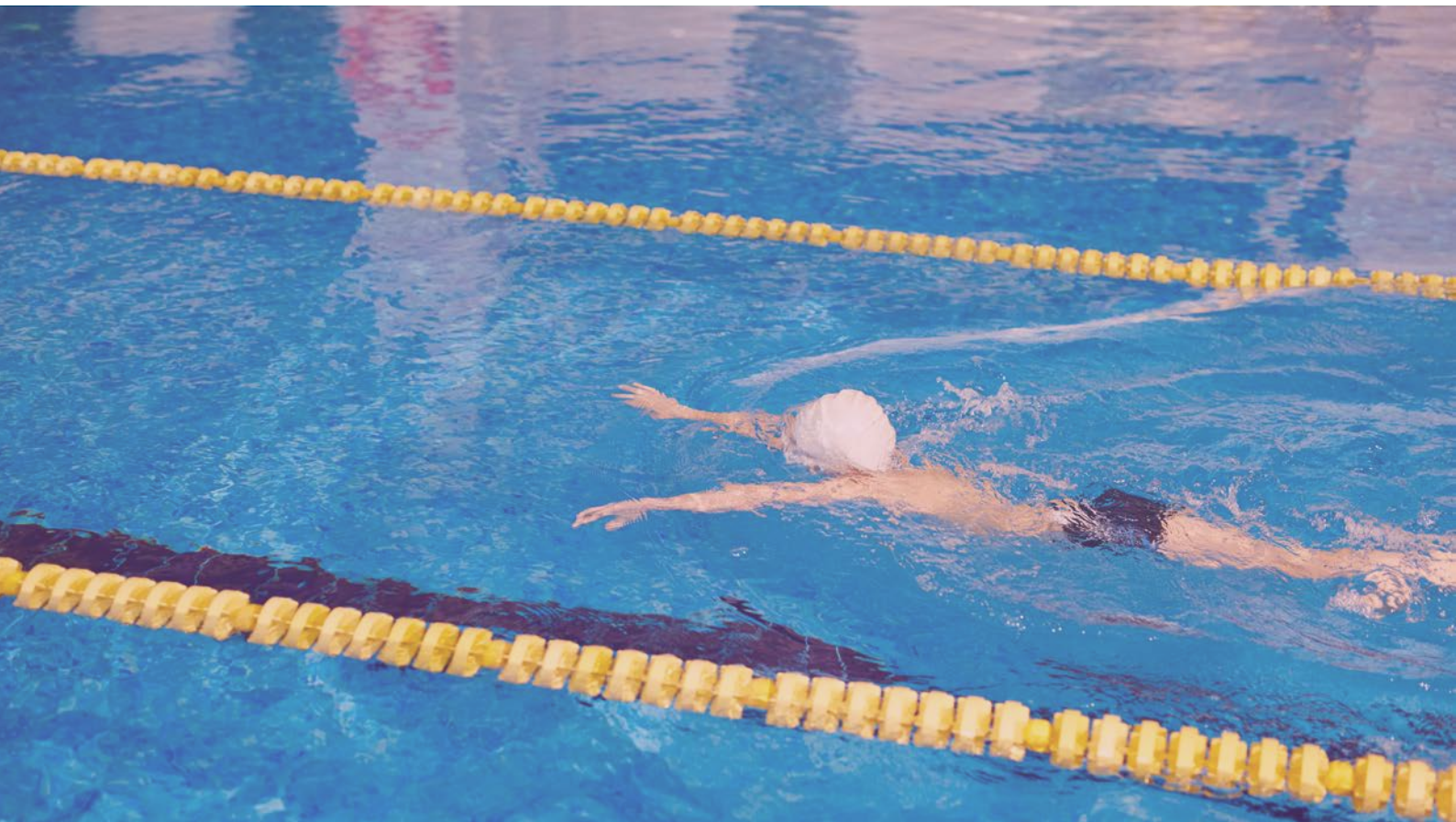

I tabell 62 visas de viktigaste skälen till att sluta i idrottsförening bland killar och tjejer i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet.

Tabell 62. Malmö. 2019/20. Viktigaste orsaker till att killar och tjejer i Malmö har slutat i en idrottsförening efter stadium. Andel i % av dem som slutat.

Killar mellanstadiet		**Tjejer mellanstadiet**	
	%		**%**
Jag tröttnade	41	Jag tröttnade	53
Andra intressen	30	Andra intressen	38
Jag bytte till en bättre klubb	15	Dåliga ledare	16
Kompisar slutade	14	Kompisar slutade	14
Dåliga ledare	14	Jag kände att jag inte platsade längre	11
Killar högstadiet	**%**	**Tjejer högstadiet**	**%**
Andra intressen	37	Jag tröttnade	43
Jag tröttnade	35	Andra intressen	32
Jag bytte till en bättre klubb	17	Det är roligare med annan typ av träning	18
Dåliga ledare	16	Jag kände att jag inte platsade längre	16
Kompisar slutade	15	Dåliga ledare	15
		Jag fick en idrottsskada	15
Killar gymnasiet		**Tjejer gymnasiet**	
Dåliga ledare	20	Jag tröttnade	28
Andra intressen	19	Andra intressen	16
Jag tröttnade	18	Jag fick en idrottsskada	16
Jag bytte till en bättre klubb	15	Jag hade svårt att ta mig till träningar	12

Vi ser att de viktigaste orsakerna till att barn och ungdomar slutat i en idrottsförening är ”jag tröttnade” och ”andra intressen”. Killar och tjejer anger i stor utsträckning likartade skäl till att de slutat. Bland killar som slutat i idrottsförening i gymnasiet kommer dock dåliga ledare först tätt följd av andra intressen och jag tröttnade.

Det viktigaste skälet till att barn och ungdomar slutar i en idrottsförening är ”jag tröttnade”. Vilka andra skäl de som har tröttnat anger till att de slutat i en idrottsförening visar vi i tabell 63[95].

95 Se också Elofsson/Åkesson/Blomdahl/Bergmark/Lengheden, **Vilka slutar i en idrottsförening men är kvar i en annan och vilka lämnar helt idrottsförening?**, sid. 36.

Tabell 63. Malmö 2019/20. Vilka andra skäl anger de som tröttnat till att de slutat. Andel (%).

Mellanstadiet. Pojkar.		**Mellanstadiet. Flickor.**	
	%		**%**
Andra intressen	44	Andra intressen	49
Kompisar slutade	23	Dåliga ledare/tränare	27
Dåliga ledare/tränare	21	Kompisar slutade	18
Idrottsskada	14	Jag kände att jag inte platsade längre	14
Jag kände att jag inte platsade längre	14		
Högstadiet. Killar.		**Högstadiet. Tjejer.**	
	%		**%**
Andra intressen	54	Andra intressen	47
Roligare med annan träning	28	Roligare med annan träning	32
Kompisar slutade	19	Jag kände att jag inte platsade längre	21
Jag kände att jag inte platsade längre	16	Dåliga ledare/tränare	17
Gymnasiet. Killar.		**Gymnasiet. Tjejer.**	
	%		**%**
Dåliga ledare/tränare	39	Andra intressen	35
Andra intressen	28	Fast träningstider passar mig dåligt	30
Kompisar slutade	22	Idrottsskada	26
Jag kände att jag inte platsade längre	22	Jag kände att jag inte platsade längre	22
Idrottsskada	22	Svårt att ta mig till träningen	22

De som slutat i en idrottsförening för att de tröttnat anger också andra intressen som en viktig orsak. Bland killar i gymnasiet anger de som slutat även dåliga ledare/tränare som en viktig orsak.

Hur stor andel av högstadieeleverna har slutat i en förening 2015 och 2019? I tabell 64 visas detta.

Tabell 64. Högstadiet. Malmö. Andel (%) av samtliga i studien som har slutat i någon förening totalt och i en idrottsförening under de senaste 12 månaderna.

	Killar	**Tjejer**	**Totalt**
2015			
Slutat i förening totalt	26	22	24
Slutat i idrottsförening	24	17	20
2019			
Slutat i förening totalt	24	20	22
Slutat i idrottsförening	24	19	21

Killar och tjejer har slutat i förening i ungefär samma utsträckning 2015 och 2019.

I tabell 65 visas de fem viktigaste orsakerna till att killar respektive tjejer i högstadiet har slutat i en idrottsförening 2015 respektive 2019.

Tabell 65. Högstadiet. Malmö. De fem viktigaste orsakerna till att killar respektive tjejer slutat i en idrottsförening 2015 och 2019. Andel (%).

Killar 2015	**%**	**Killar 2019**	**%**
Jag tröttnade	39	Jag tröttnade	35
Andra intressen	32	Andra intressen	37
Dåliga ledare	21	Jag bytte till en bättre klubb	17
Kompisar slutade	16	Dåliga ledare	16
Jag bytte till en bättre klubb	17	Kompisar slutade	15
Tjejer 2015		**Tjejer 2019**	
Jag tröttnade	40	Jag tröttnade	43
Andra intressen	33	Andra intressen	32
Dåliga ledare	24	Det är roligare med annan typ av träning	18
Jag kände att jag inte platsade längre	20	Jag kände att jag inte platsade längre	16
Det är roligare med gym/styrketräning	15	Dåliga ledare	15
Jag fick en idrottsskada	15	Jag fick en idrottsskada	15

Likheter mellan 2015 och 2019 är stora när det gäller de fem viktigaste skälen till att yngre tonåringar i Malmö slutar i en idrottsförening. De två främsta orsakerna är ”jag tröttnade” och ”andra intressen”.

7.12 Vad är viktigt när barn och ungdomar tränar?

Många barn och ungdomar är med i en idrottsförening i Malmö. Vad som är viktigt när mellanstadiebarn tränar/motionerar visar vi i tabell 66[96]. Vi jämför de som är med i en idrottsförening med dem som inte är med. Frågan i enkäten är formulerad på följande sätt: ”Hur viktigt tycker du det är att göra följande saker när du tränare/motionerar på fritiden?”. Svarsalternativen i frågan är: Inte alls viktigt, inte så viktigt, ganska viktigt och mycket viktigt. I tabellen redovisas svarsalternativet ”mycket viktigt”. Vi presenterar resultaten utefter högsta värden bland tjejer som är med i idrottsförening.

96 Se våra tidigare rapporter i ämnet: Elofsson m.fl., **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?** Elofsson m.fl., **Vilka värden söker barn och ungdomar i fotbollsförening?**, Elofsson m.fl., **Vilka värden söker barn och ungdomar som är aktiva i olika idrottsgrenar?**

Tabell 66. Malmö. Mellanstadiet. Vad är viktigt när du tränar/motionerar? Andel (%) som tycker olika saker är mycket viktiga bland medlemmar och inte medlemmar i en idrottsförening efter kön[97].

Mellanstadiet 2019	Killar		Tjejer	
	Med i en idrottsförening	Inte med i en idrottsförening	Med i en idrottsförening	Inte med i en idrottsförening
Att må bra	91	83	92	88
Att ha kul	83	72	85	75
Att ha bra tränare/ledare	73	54	75	56
Att lära mig nya saker	70	60	70	63
Att träna	71	43	65	40
Att få bra kondition	69	55	60	47
Att träffa kompisar	39	29	32	32
Att röra mig till musik	12	18	21	33
Att tävla	28	17	20	12
Att ha serier med tabeller	26	15	16	15
Att bli bäst	30	24	15	18
Att ha cuper med vinnare	34	22	14	11
Att vinna	26	21	13	14
Att alltid vara med i bästa laget	19	18	11	12

Oberoende om barn är med i en idrottsförening eller inte så är det viktigaste när de tränar att de mår bra och har kul.

Vi ser att killar som är med i en idrottsförening tycker det mesta är mycket viktigare, med undantag av ”röra mig till musik”, än killar som inte är med i en idrottsförening. Även de tjejer som är med i en idrottsförening tycker mycket är viktigare än de som inte är med. **De som är med i en idrottsförening bejakar alltså både idrottens egenvärde och investeringsvärde i större utsträckning än de som inte är med[98]. Observeras ska dock att tjejer som inte är med i en idrottsförening tycker det är viktigare att röra sig till musik.**

Bland tjejer ser vi dock att träffa kompisar, att ha serier med tabeller, att vinna och alltid spela med bästa laget är lika viktig för dem som är med respektive inte med i en idrottsförening. Vi ser också en svag tendens till att tjejer som inte är med i en idrottsförening tycker det är viktigare att bli bäst. Tjejer som inte är med i en idrottsförening tycker det är viktigare än de som är med i en idrottsförening att röra sig till musik. Observeras ska också att det är större skillnad bland killar än bland tjejer som är med respektive inte med i en idrottsförening när det gäller hur viktigt man tycker det är att t.ex. vinna, och spela med bästa laget.

I tabell 67 visar vi hur viktigt ungdomar i högstadiet som är med respektive inte med i en idrottsförening tycker olika saker är när de tränar/motionerar. Vi presenterar resultaten utifrån vad flickor som är med i en idrottsförening tycker är viktigast.

97 Skala: Inte alls viktigt, inte så viktigt, ganska viktigt och mycket viktigt.
98 För begreppen egenvärde och investeringsvärde se t.ex. Engström, L-M, **Idrott som social markör**. Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?**

Tabell 67. Malmö. Högstadiet. Vad är viktigt när du tränar/motionerar? Andel (%) som tycker olika saker är mycket viktiga bland medlemmar och inte medlemmar i en idrottsförening efter kön[99].

Högstadiet 2019	Killar		Tjejer	
	Med i en idrotts-förening	Inte med i en idrottsförening	Med i en idrotts-förening	Inte med i en idrottsförening
Att må bra	76	62	81	71
Att ha kul	74	53	77	61
Att ha bra tränare/ledare	65	32	70	36
Att träna	66	39	68	31
Att lära mig nya saker	56	38	54	39
Att uppleva gemenskap	40	24	53	38
Att få bra kondition	61	42	51	36
Att träffa kompisar	29	24	38	32
Att påverka träningen	37	22	34	19
Att röra mig till musik	14	17	28	32
Att få en snygg kropp	27	23	28	26
Att åka på läger och cuper	36	14	27	8
Att tävla	40	18	23	8
Att vinna	40	24	23	13
Att ha cuper med vinnare	42	15	21	8
Att bli bäst	37	21	20	17
Att få elitsatsa	37	14	18	8
Att ha serier med tabeller	31	11	14	11
Att alltid vara med i bästa laget	26	14	11	8

Oberoende om ungdomar i högstadiet är med i en idrottsförening eller inte så är det viktigaste när de tränar att de mår bra och har kul.

Vi ser att högstadiekillarna liksom mellanstadiekillarna som är med i en idrottsförening tycker det mesta är mycket viktigare, med undantag av ”röra mig till musik”, än de killar som inte är med i en idrottsförening. **Killar som är med i en idrottsförening bejakar alltså både idrottens egenvärde och investeringsvärde i större utsträckning än killar som inte är med**[100].

Högstadietjejer som är med i en idrottsförening tycker också det mesta är mycket viktigare, med undantag av ”röra mig till musik”, än tjejer som inte är med i en idrottsförening. **Tjejer som är med i en idrottsförening bejakar alltså både idrottens egenvärde och investeringsvärde i större utsträckning än tjejer som inte är med.**

I tabell 68 visar vi hur viktigt ungdomar i gymnasiet som är med respektive inte med i en idrottsförening tycker olika saker är när de tränar/motionerar. Vi presenterar resultaten utifrån vad flickor som är med i en idrottsförening tycker är viktigast.

99 Skala: Inte alls viktigt, inte så viktigt, ganska viktigt och mycket viktigt.
100 För begreppen egenvärde och investeringsvärde se t.ex. Engström, L-M, **Idrott som social markör**. Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?**

Tabell 68. Malmö. Gymnasiet. Vad är viktigt när du tränar/motionerar? Andel (%) som tycker olika saker är mycket viktiga bland medlemmar och inte medlemmar i en idrottsförening efter kön[101].

Gymnasiet 2020	Killar		Tjejer	
	Med i en idrotts-förening	Inte med i en idrottsförening	Med i en idrotts-förening	Inte med i en idrottsförening
Att må bra	74	57	78	61
Att ha kul	75	55	81	58
Att ha bra tränare/ledare	64	32	75	36
Att träna	76	49	73	38
Att lära mig nya saker	57	43	56	34
Att uppleva gemenskap	37	48	65	48
Att få bra kondition	69	36	57	35
Att träffa kompisar	34	28	37	26
Att påverka träningen	48	37	45	32
Att röra mig till musik	22	21	27	34
Att få en snygg kropp	38	28	28	23
Att åka på läger och cuper	39	20	32	7
Att tävla	52	28	28	8
Att vinna	54	27	28	11
Att ha cuper med vinnare	49	22	28	7
Att bli bäst	50	29	29	17
Att få elitsatsa	45	16	20	6
Att ha serier med tabeller	46	16	22	5
Att alltid vara med i bästa laget	30	15	14	6
Att bli starkare	58	48	65	45

Vi ser att killar i gymnasiet, högstadiekillar och mellanstadiekillar som är med i en idrottsförening tycker det mesta är mycket viktigare än de killar som inte är med i en idrottsförening. **Killar som är med i en idrottsförening bejakar alltså både idrottens egenvärde och investeringsvärde i större utsträckning än killar som inte är med[102].**

Gymnasietjejer som är med i en idrottsförening tycker också det mesta är mycket viktigare, med undantag av ”röra mig till musik”, än tjejer som inte är med i en idrottsförening. **Tjejer som är med i en idrottsförening bejakar alltså både idrottens egenvärde och investeringsvärde i större utsträckning än tjejer som inte är med.**

Är andra saker viktigare när man tränar/motionerar 2019 än vad det var 2015? I tabellerna 69 och 70 visas det bland killar respektive tjejer i högstadiet. Tabellerna rangordnas utifrån högsta värdet bland dem som är med i en idrottsförening år 2019.

101 Skala: Inte alls viktigt, inte så viktigt, ganska viktigt och mycket viktigt.
102 För begreppen egenvärde och investeringsvärde se t.ex. Engström, L-M, **Idrott som social markör**. Elofs-son/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?**

Tabell 69. Malmö. Högstadiet. Vad är viktigt när du tränar/motionerar? Andel (%) killar som tycker olika saker är mycket viktiga bland medlemmar och inte medlemmar i en idrottsförening.

Killar	Med i en idrottsförening		Inte med i en idrottsförening	
	2015	2019	2015	2019
Att må bra	69	76	58	62
Att ha kul	77	74	60	53
Att träna	60	66	41	39
Att ha bra tränare/ledare	65	65	40	32
Att få bra kondition	55	61	42	42
Att lära mig nya saker	55	56	45	38
Att ha cuper med vinnare		42		15
Att tävla	41	40	25	18
Att uppleva gemenskap	35	40	31	24
Att vinna	46	40	29	24
Att få en snygg kropp	32	27	32	23
Att bli bäst	38	37	34	21
Att få elitsatsa	37	37	22	14
Att påverka träningen	41	37	36	22
Att åka på läger och cuper	38	36	28	14
Att ha serier med tabeller		31		11
Att träffa kompisar	26	29	31	24
Att alltid vara med i bästa laget	33	26	25	14
Att röra mig till musik	30	14	22	17

Tabell 70. Malmö. Högstadiet. Vad är viktigt när du tränar/motionerar? Andel (%) tjejer som tycker olika saker är mycket viktiga bland medlemmar och inte medlemma i en idrottsförening.

Tjejer	Med i en idrottsförening		Inte med i en idrottsförening	
	2015	2019	2015	2019
Att må bra	77	81	70	71
Att ha kul	69	77	62	61
Att ha bra tränare/ledare	62	70	41	36
Att träna	53	68	36	31
Att lära mig nya saker	48	54	42	39
Att uppleva gemenskap	38	53	40	38
Att få bra kondition	40	51	39	36
Att träffa kompisar	27	38	23	32
Att påverka träningen	31	34	30	19
Att röra mig till musik	30	28	32	32
Att få en snygg kropp	20	28	25	26
Att åka på läger och cuper	18	27	10	8
Att tävla	9	23	8	8
Att vinna	19	23	13	13
Att ha cuper med vinnare		21		8
Att få elitsatsa	14	18	7	8
Att ha serier med tabeller		14		11
Att alltid vara med i bästa laget	10	11	14	8

Huvudtendensen är att inga stora förändringar har skett sedan 2015. Det viktigaste för ungdomar, oberoende om de är med eller inte med i en idrottsförening**, är att må bra och ha kul när de idrottar/motionerar**.

7.13 Sammanfattning

Studien om föreningslivet i Malmö visar sammanfattningsvis följande:

***** Killar i Malmö är med i förening totalt och i idrottsförening i signifikant högre grad än tjejer. I övrigt föreningsliv är tjejer något överrepresenterade.

***** Killar i årskurs 4, 5 och 6 och tjejer i årskurs 5 är i störst utsträckning med i förening totalt. Killar i årskurs 6 och tjejer i årskurs 5 är i störst utsträckning med i idrottsförening. Tjejer i årskurs 3 i gymnasiet och killar i de två första årskurserna på gymnasiet är mest med i övrigt föreningsliv.

***** Idrottsförening är den helt dominerande föreningskategorin i Malmö och i alla andra kommuner som Ung livsstil har undersökt. Kulturell förening och religiös förening/ församling når också några procent av barn och ungdomar i Malmö i alla tre stadierna.

***** Fotbollen är den klart största idrotten i alla tre stadierna bland killar i Malmö och i andra kommuner. De samlade kampsporterna är också stora bland Malmös killar. Det är fotbollen och ridningen som är de största RF-idrotterna bland tjejer när vi ser resultaten i alla tre stadierna**.** Gymnastiken är störst bland tjejer i mellanstadiet och i högstadiet och bland de största specialidrotterna i gymnasiet. De samlade kampsporterna är också stora bland Malmös tjejer i alla tre stadierna.

* Barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är med i förening totalt och i idrottsförening i signifikant större utsträckning än barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna. Skillnaderna är också signifikanta efter kontroll för utländsk bakgrund. De som bor i villa är mest med i en idrottsförening. Noteras ska att andelen som är med i en idrottsförening ökar kontinuerligt från hyreslägenhet via bostadsrätt, radhus till villa. Ju högre medianinkomsten är i en kommun desto mer är barn och ungdomar med i en idrottsförening.

* De barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige deltar i förening totalt, idrottsförening och övriga föreningar i störst utsträckning. Skillnaderna mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund är signifikanta även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund med undantag av tjejer i högstadiet. Minst med i idrottsförening är tjejer med utländsk bakgrund.

* Barn och ungdomar som bor i stadsdelar i Malmö där medelinkomsten är högre deltar i idrottsförening i större utsträckning än barn och ungdomar i områden där medelinkomsten är lägre.

* Jämförs olika kommuner är andelen mellanstadiebarn i idrottsförening högst i Täby och lägst i Malmö. I högstadiet är andelen ungdomar i idrottsförening högst i Täby och Lidingö och lägst i Haninge, Eskilstuna, Askersund, Huddinge och Malmö. Andelen i gymnasiet som är med i en idrottsförening är högst på Lidingö, näst lägst i Malmö och lägst i Helsingborg. Tjejer i Malmö i gymnasiet är minst med i idrottsförening.

* Pojkar i mellanstadiet är med i förening totalt, i idrottsförening och annan förening i mindre utsträckning än vad som kan förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur. Killar i gymnasiet är mer med i en idrottsförening än vad som kan förväntas. Bland tjejer i alla tre stadierna och killar i högstadiet är det små eller inga skillnader mellan observerade och förväntade värden när det gäller förening totalt, idrottsförening och annan förening. Sammanfattningsvis kan konstateras att föreningslivet i Malmö, med undantag för pojkar i mellanstadiet, engagerar barn och ungdomar i den utsträckning som kan förväntas utifrån den sociodemografiska struktur som finns i staden.

* Vi ser att andelen som är med i förening totalt, idrottsförening och annan förening i högstadiet har minskat i Malmö sedan 1996. Det kan vi också se i studier som påbörjades på 1980-talet och 1990-talet i andra kommuner. Andelen killar som är med i förening totalt och idrottsförening har minskat sedan 2015. Däremot är det fler tjejer som är med i förening totalt, idrottsförening och annan förening 2019 än 2015.

* Differenser när det gäller deltagande i idrottsförening mellan socioekonomisk grupp 1+2 och grupp 5 i högstadiet är större 2019 än 2015. De socioekonomiska skillnaderna i idrottsförening har alltså ökat bland både killar och tjejer.

* Generellt gäller att skillnaderna mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund är oförändrade bland killar i högstadiet mellan åren 2015 och 2019. Vi ser bland tjejer i högstadiet att skillnaderna mellan de som liksom sina föräldrar är födda i Sverige och de som liksom sina föräldrar är födda utomlands har minskat något.

* Vi ser, med undantag av killar i mellanstadiet, att fler vill vara med i idrottsförening respektive annan förening än som är med nu. Färre i högstadiet vill vara med i både idrottsförening och annan förening 2019 än 2015.

* Killar har slutat i en idrottsförening i något större utsträckning än tjejer. I övrigt föreningsliv har killar och tjejer slutat i ungefär samma utsträckning.

***** Det viktigaste skälet till att sluta i förening enligt barn och ungdomar själva är ”jag tröttnade” och ”andra intressen”. Killar och tjejer anger i stor utsträckning likartade skäl till att de slutat. Bland killar som slutat i idrottsförening i gymnasiet kommer dock dåliga ledare först tätt följd av andra intressen och jag tröttnade. Få barn och ungdomar anger att skälen till att de slutat var: mina föräldrar vill inte att jag fortsätter, ledarna/tränarna toppade laget samt ledarna/tränaren sa att jag inte platsade längre. Stora likheter mellan 2015 och 2019 kan noteras när det gäller de fem viktigaste skälen till att yngre tonåringar i Malmö slutar i en idrottsförening. De två främsta orsakerna är ”jag tröttnade” och ”andra intressen”.

***** Oberoende om barn är med i en idrottsförening eller inte så är det viktigaste när de tränar att de mår bra och har kul. Killar och tjejer i alla tre stadierna som är med i en idrottsförening tycker det mesta är mycket viktigare, med undantag av ”röra mig till musik”, än de killar och tjejer som inte är med i en idrottsförening. Killar och tjejer som är med i en idrottsförening bejakar alltså både idrottens egenvärde och investeringsvärde i större utsträckning än killar och tjejer som inte är med.

***** Det viktigaste för ungdomar i högstadiet när de idrottar/tränar både 2015 och 2019, oberoende om de är med eller inte med i en idrottsförening, är att må bra och ha kul. Huvudtendensen är att inga stora förändringar har skett sedan 2015.

8 Kulturskolan

I det här kapitlet ska vi först presentera resultaten utifrån kön, ålder, socioekonomisk bakgrund och svensk respektive utländsk bakgrund. I ett andra steg visas vad barn och ungdomar tycker är viktigt i kulturskolan.

8.1 Inledning

Malmö stad har som mål jämlikhet, jämställdhet och delaktighet. I utvecklingsplanen för barnets rättigheter står det: ”Malmö ska vara en stad för barn och unga där alla ska kunna växa upp under trygga och jämlika förhållande”[103]. Jämställdhetsmålet formuleras bl.a. på följande sätt: ”Malmö ska vara en jämställd stad som utmanar fördomar och som är öppen för förändring och samarbete”[104]. Kulturnämnden har antagit följande mål: Alla invånare ska ges likvärdiga möjligheter till deltagande, inflytande och medskapande i stadens kulturliv”[105].

Det här kapitlet bygger på resultaten dels från Ung livsstils studier dels på registerdata från kulturskolan. Kulturskolans registerdata bygger på individdata och är en bra och statistisk säker informationskälla.

8.2 Kön och ålder

I vilka åldrar de killar och tjejer är som är med i kulturskolans verksamhet på fritiden framgår av tabell 71[106].

Tabell 71. Malmö. 2019. Antalet deltagare som är med i kulturskolan utifrån ålder och kön. Registerdata.

Ålder	Antalet deltagare Totalt	Antalet Killar	Antalet Tjejer
7	59	17	41
8	516	197	319
9	577	214	363
10	533	226	327
11	542	208	334
12	508	210	298
13	411	166	245
14	367	140	227
15	278	107	171
16	148	75	73
17	143	85	58
18	91	42	49
19	11	6	5

Flest deltagare finns bland 9-åringar. Killar är mest med i kulturskolan när de är 10 år och tjejer när de är 9 år.

Tjejer är alltså mer med i kulturskolan än killar. Andelen tjejer i varje ålder framgår i tabell 72.

103 Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnens rättigheter i Malmö stad.**
104 Malmö stad, **Malmö stads budget 2021**, sid. 23.
105 Malmö stad, **Kulturnämndens budget**.
106 Siffrorna anger antalet registrerade elever i kulturskolans verksamhet som riktar sig till barn och ungdomar på fritiden. Kulturskolan driver också verksamheter som t.ex. El Sistema där inte eleverna registreras. Siffrorna ger därför inte den totala bilden av hur många i första hand barn som nås av kulturskolans verksamhet.

Tabell 72. Malmö. 2019. Andel (%) i varje åldersgrupp i kulturskolan som är tjejer. Registerdata.

Ålder	Andelen tjejer %
7	71
8	62
9	63
10	61
11	62
12	59
13	60
14	62
15	62
16	49
17	41
18	54
19	45

Bland 7-åringar dominerar tjejer starkt kulturskolan. Från 8 år till och med 15 år är tjejernas andel av deltagarna omkring 60%. Från 16 år är andelen tjejer, med undantag bland 18-åringar, mindre än 50%. **Av samtliga elever är 60% tjejer och 40% killar enligt registerdata**[107].

I tabell 73 framgår hur stor andel av deltagarna i kulturskolan som i de olika skolstadierna är tjejer.

Tabell 73. Malmö. 2019. Andel (%) i varje stadium i kulturskolans verksamhet på fritiden som är tjejer Registerdata.

	%
Lågstadiet	63
Mellanstadiet	61
Högstadiet	61
Gymnasiet	47

Vi ser att tjejer är överrepresenterade i de tre stadierna i grundskolan. I gymnasiet är tjejerna något underrepresenterade.

I tabell 74 visas fördelningen av kulturskolans elever på de olika skolstadierna.

Tabell 74. Malmö. 2019. Andelen (%) av kulturskolans elever på fritiden som går i de olika skolstadierna. Registerdata.

	%
Lågstadiet	28
Mellanstadiet	38
Högstadiet	25
Gymnasiet	9

Barn som går i mellanstadiet är den klart största gruppen bland de barn och ungdomar som deltar kulturskolan i Malmö.

107 Kulturskolan, **Registerdata 25 oktober 2019.**

I tabell 75 visas utifrån Ung livsstils studie andelen killar och tjejer i olika stadier som är med i kulturskolan i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet i Malmö.

Tabell 75. Malmö. 2019. Andel (%) av samtliga elever i studien som är med i kulturskolan på fritiden efter kön och stadium.

	Mellanstadiet 2019		Högstadiet 2019		Gymnasiet 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Med i kulturskolan	14	16	12	13	5	5

Studien visar liksom registerdata att flest är med i Kulturskolan i mellanstadiet och minst i gymnasiet.

8.3 Socioekonomiska grupper

I tabell 76 visas vilka socioekonomiska grupper som i störst utsträckning är med i kulturskolan.

Tabell 76. Malmö. 2019/20. Andel (%) som är med i kulturskolan efter socioekonomiska grupper, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
Kulturskolan										
Mellanstadiet	19	15	13	12	*	28	18	14	23	**
Högstadiet	15	13	8	7	**	16	14	9	13	*
Gymnasiet	8	5	3	4	Ns	6	4	5	1	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är med i kulturskolan i Malmö i större utsträckning än barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna. Likartade resultat finns även i de undersökningar som Ung livsstil har genomfört i andra kommuner sedan 1984[108].

8.4 Svensk respektive utländsk bakgrund

I vilken utsträckning är de med svensk respektive utländsk bakgrund med i kulturskolan? Vi använder följande fyra kategorier, vilket presenteras i kapitel 3:

1= Barnet och föräldrarna födda i Sverige

2= En förälder född utomlands eller adoptivbarn

3= Barnet fött i Sverige och båda föräldrarna födda utomlands.

4= Barnet och föräldrarna födda utomlands.

I tabell 77 visas i vilken utsträckning de med svensk respektive utländsk bakgrund är med i kulturskolan i Malmö.

108 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**.

Tabell 77. Malmö. 2019/20. Andel (%) som är med i kulturskolan efter svensk respektive utländsk bakgrund, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Svensk/utländsk bakgrund	**1**	**2**	**3**	**4**	**Sign. Nivå**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Sign. Nivå**
Mellanstadiet	17	18	15	14	Ns	24	21	20	10	**
Högstadiet	14	15	11	9	*	13	18	11	12	Ns
Gymnasiet	4	9	5	4	Ns	4	6	5	3	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Bland killar i mellanstadiet och tjejer i högstadiet finner vi inga signifikanta skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund. Tjejer med svensk bakgrund i mellanstadiet är med i kulturskolan i signifikant högre grad än tjejer med utländsk bakgrund. Högstadiekillar med svensk bakgrund är med i kulturskolan i signifikant större utsträckning än killar i högstadiet med utländsk bakgrund. I gymnasiet finner vi inga signifikanta skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund.

8.5 Vad förklarar deltagande i kulturskolan?

Vad förklarar deltagandet i kulturskolan? I resultaten framträder i vissa fall signifikanta skillnader mellan barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund liksom mellan de som har svensk och de som har utländsk bakgrund. Dessa samband är dock inte enhetliga utan skiljer sig mellan kön och de olika åldersgrupperna, vilket pekar mot att det kanske inte finns någon mer enhetligt förklaring till deltagande i kulturskolan.

För att få en bild av inverkan från dessa båda variabler har binär logistisk regression genomförts där den direkta inverkan från varje enskild variabel studeras efter kontroll för inverkan från övriga[109]. Som utfallsvariabel används andel som är med i kulturskolan. Som förklaringsvariabler ingår, utöver socioekonomisk och utländsk bakgrund, andra variabler som beskriver barnens och ungdomarnas sociala situation samt årskurs. Dessa är familjesituation (vilka man bor med samt förtroende för föräldrar), medelbetyg och typ av område. Stadsdelarna har här med utgångspunkt från medelinkomsten bland 35–64-åringar delats upp i tre typer av områden: nämligen höginkomst- och låginkomstområden samt en mellangrupp.

Resultaten från dessa analyser – som genomförts separat för killar och tjejer i de olika stadierna – visar att både socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund har en svag direkt inverkan på deltagandet i kulturskola. Visserligen framträder bland mellanstadietjejer signifikanta samband med bägge dessa variabler men sambanden är motsägelsefulla. Resultaten pekar på att deltagandet är lägre bland de tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands men samtidigt mot att deltagandet bland de med lägst socioekonomisk bakgrund (dit dessa ofta tillhör) är högre liksom bland tjejerna som kommer från familjer med hög eller ganska hög socioekonomisk bakgrund än vad som gäller i mellangruppen. Detta skulle alltså peka mot att vi finner det lägsta deltagandet bland tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands och som inte har den lägsta socioekonomiska bakgrunden. Om dessa faktorer inverkar är denna inverkan komplex. Detta står i stark motsats till vad som gäller för t.ex. deltagande i idrottsförening och besök på fritidsgård.

109 Resultaten presenteras i detalj i bilagan.

Ser vi till övriga bakgrundsvariabler tycks relationen till föräldrar ofta ha betydelse. Barn och ungdomar som inte markerat förtroende för någon förälder har ett lägre deltagande. I högstadiet tycks det också finnas en koppling till medelbetyg. Bland killar är deltagandet högre hos de som har högst medelbetyg, bland tjejer är det lägre bland de med lägre medelbetyg.

8.6 Deltar barn och ungdomar i kulturskolan i den utsträckning som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation?

Malmö stad är den kommun, av alla de som deltagit i Ung livsstil sedan år 2000, där högst andel ungdomar tillhör en lägre socioekonomisk grupp, där både medelinkomst och medianinkomst är lägst och där störst andel har utländsk bakgrund.

Utifrån Ung livsstils samlade forskning kan tydliga strukturer urskiljas. Ungdomar som tillhör socioekonomisk grupp 1 och 2 deltar i större utsträckning i förening totalt, idrottsförening och kulturskolan än ungdomar i socioekonomisk grupp 4 och 5[110]. Studierna visar också att de med utländsk bakgrund deltar mindre i förening totalt, idrottsförening och kulturskolan i samtliga kommuner än ungdomarna som liksom sina föräldrar är födda i Sverige[111].

En direkt jämförelse med andra kommuner när det gäller andelen ungdomar som är med i förening totalt, idrottsförening och kulturskolan blir därmed inte ”rättvis” eftersom hänsyn inte tas till olikheter kopplat till ungdomarnas socioekonomiska bakgrund och utländsk bakgrund eller inte. I kapitel 3 i avsnitt 3.4 visas att Ung livsstils undersökningar gör det möjligt att ställa faktiska andelen medlemmar/deltagare i förhållande till den förväntade andelen medlemmar/deltagare, efter hänsyn tagits till den sociala strukturen i kommunen (socioekonomisk bakgrund och svensk respektive utländsk bakgrund).

I tabell 78 visas i vilken utsträckning kulturskolan i Malmö lever upp till förväntade värde när det gäller deltagande.

Tabell 78. Malmö. 2019/20. Förväntade och observerade värden för deltagande i kulturskolan Andel (%).

		Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
		Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Kulturskola	Observerat	14	16	12	13	5	5
Kulturskola	Förväntat	14	19	9	11	8	8

Killar och tjejer i högstadiet deltar i kulturskolan i något större utsträckning än vad som kan förväntas utifrån den sociodemografiska situationen i Malmö.

Mellanstadiepojkar deltar i den utsträckning man kan förvänta sig och flickor i mellanstadiet i något mindre utsträckning än som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation. Killar och tjejer i gymnasiet deltar i något mindre utsträckning i kulturskolan än man kan förväntas sig.

110 Se t.ex. Larsson, B, Larsson B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**, Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom**? Elofsson/Blomdahl/ Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden**. Blomdahl m.fl., **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?**
111 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** och Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, **Segrar föreningslivet?** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**.

8.7 Är med i Kulturskolan i jämförelse med andra kommuner

I tabell 79 visas i vilken grad barn och ungdomar är med i kulturskolan i Malmö i förhållande till andra kommuner. Tabellen är uppställd utifrån högsta värde i mellanstadiet.

Tabell 79. Andel (%) barn och ungdomar som är med i kulturskola/musikskola.

	Mellanstadiet	Högstadiet	Gymnasiet
Täby 2018/19	**26**	**14**	**9**
Jönköping 2018	**25**	**14**	**6**
Nacka 2016/17 (Musikskolor+ kulturkurser)		**16**	
Lidingö (musikskola+ Sagateatern)		**15**	**4**
Malmö 2019/20	**15**	**13**	**5**
Värmdö 2018		12	
Vallentuna 2018/19		12	
Knivsta 2019		10	
Askersund 2018/2019 (musikskola)		10	
Eskilstuna 2019/20 (musikskola[112])		7	
Helsingborg 2018	10	7	4
Heby 2019		5	

Barn i mellanstadiet i Malmö deltar i kulturskolan i mindre utsträckning än barn i Täby och Jönköping men mer än barn i Helsingborg. Malmös tonåringar ligger i mitten när det gäller deltagande i kulturskolan.

8.8 Med i kulturskolan över tid

Det saknas data för att kontinuerligt kunna följa andelen som deltar i kulturskolan över tid. 1996 var det enligt vår egen studie 12% av högstadieeleverna som var med i musikskolan. I kulturskolan 2015 vara det också enligt vår studie 12% som deltog i kulturskolans verksamhet på fritiden. I studien 2019 är 13% av Malmös högstadieelever med i kulturskolan[113].

Utifrån registerdata kan utvecklingen följas sedan 2017. I tabell 80 visar vi utvecklingen sedan 2017.

Tabell 80. Malmö. Antalet upptagna platser i kulturskolan. Registerdata.

År	Antal
2017	4 001
2018	3 914
2019	4 213
2020	3 990

Vi ser att något fler barn och ungdomar är med i Kulturskolan 2019 än 2017, 2018 och 2020.

Andelen tjejer i kulturskolan är år 2017 59%, åren 2018, 2019 och 2020 60%. **Andelen killar respektive tjejer i kulturskolan är alltså i stort sett oförändrad sedan 2017 i Malmö**.

112 Musikskolan i Malmö gjordes till en kulturskola i Malmö år 1997–1998.
113 Antalet barn och ungdomar i Malmö blir allt flera. Det innebär att antalet barn och ungdomar i kulturskolan är betydligt fler än 1996 och något fler med om vi jämför med 2015.

8.9 Vill vara med i Kulturskolan i förhållande till hur många som är med?

I tabell 81 visas hur många barn och ungdomar som vill vara med i kulturskolan och hur många som är med vid undersökningstillfället.

Tabell 81. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar respektive tjejer som är med och som vill vara med i kulturskolan på fritiden.

	Är med	Vill vara med	Plus/minus. Procentenheter. Vill vara med i förhållande till är med.
Mellanstadiet			
Killar	14	21	+7
Tjejer	16	32	+16
Högstadiet			
Killar	12	14	+2
Tjejer	13	22	+9
Gymnasiet			
Killar	5	14	+9
Tjejer	5	20	+15

Betydligt fler tjejer vill vara med i kulturskolan än hur många som är med vid undersökningstillfället. Även fler killar i mellanstadiet och gymnasiet vill vara med i kulturskolan jämfört med hur många som är med nu. I högstadiet bland killar är det enbart 2 procentenheter fler som vill vara med i kulturskolan i förhållande till hur många som är med vid undersökningstillfället.

8.10 Hur ska kulturskolan göras bättre enligt yngre tonåringar?

Till de ungdomar som är med i kulturskolan har vi ställt följande fråga: Hur skulle du vilja göra kulturskolan bättre? I tabell 82 framgår ungdomarnas svar[114]. Svarsalternativen är ”inte alls viktigt”, ”inte särskilt viktigt”, ”ganska viktigt” och ”mycket viktigt”. I tabellen redovisas ganska viktigt + mycket viktigt.

114 Frågan är inte ställd i gymnasiet på grund av att få ungdomar i den åldern är med i Kulturskolan. Även med vår stora studie i gymnasiet skulle en redovisning av svaren på just denna fråga bygga på för få svar.

Tabell 82. Malmö. Högstadiet. 2019. Hur vill ungdomar göra kulturskolan bättre? I (%) av dem som är med i kulturskolan.

	Ganska viktig + mycket viktig. %.
Att kulturskolan finns nära där jag bor	49
Att ha en lokal med instrument som ungdomar kan komma till när de vill	47
Bättre möjlighet att bestämma vilka aktiviteter som finns	47
Längre lektionstider	46
Fler möjligheter att spela i band	40
Större utbud av enskild undervisning	37
Musikstudiekurser	37
Kombinationskurs i musik/teater/konst	37
Kurser på olika tider på dygnet (t.ex. på kvällar)	35
Låtskrivarkurs	34
Fler orkestrar på olika nivåer	32
Experiment med ”öppen lektionstid”	31
Lägerverksamhet	30
Större utbud av undervisning i grupp	28
Intensivkurser/helgkurser	26
Skrivarkurs (ej musik)	25
DJ-kurser	22
Mer läxor	20
Mindre läxor	34

Det viktigaste för dem som är med i kulturskolan är att kulturskolan finns nära där de bor, att ha en lokal med instrument som ungdomar kan komma till när de vill, att det finns bättre möjligheter att bestämma vilka aktiviteter som finns och att lektionstiderna blir längre. Det bör noteras att många olika möjliga satsningar i kulturskolan får stöd av ungdomarna i högstadiet.

I tabell 83 visas killars och tjejer önskemål om kulturskolans innehåll. Tabellen är ordnad efter det tjejer önskar i störst utsträckning.

Tabell 83. Malmö. Högstadiet. 2019. Hur vill ungdomar göra kulturskolan bättre? I (%) av de killar respektive tjejer som är med i kulturskolan.

	Killar	Tjejer	Signifikansnivå
Bättre möjlighet att bestämma vilka aktiviteter som finns	37	55	***
Längre lektionstider	39	53	***
Att ha en lokal med instrument som ungdomar kan komma till när de vill	40	53	***
Kombinationskurs i musik/teater/konst	19	52	***
Att kulturskolan finns nära där jag bor	47	50	Ns
Fler möjligheter att spela i band	34	46	***
Musikstudiokurser	26	46	***
Kurser på olika tider på dygnet (t.ex. på kvällar)	24	46	***
Större utbud av enskild undervisning	32	43	***
Låtskrivarkurs	25	41	***
Mindre läxor	26	40	***
Experiment med ”öppen lektionstid”	22	40	***
Lägerverksamhet	21	37	***
Fler orkestrar på olika nivåer	28	36	***
Skrivarkurs (ej musik)	14	34	***
Större utbud av undervisning i grupp	22	33	***
Intensivkurser/helgkurser	18	32	***
DJ-kurser	20	24	*
Mer läxor	19	22	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Först ska konstateras att skillnaderna i preferenser är stora mellan killar och tjejer som är med i kulturskolan i Malmö.

Högstadietjejer i kulturskolan vill i första hand ha större möjlighet att bestämma vilka aktiviteter som ska finnas och att lektionstiderna ska bli längre, att det ska finna en lokal med instrument dit ungdomar kan komma när de vill och att det ska finna kombinationskurser i musik/teater/konst.

Killar i högstadiet som är med i kulturskolan önskar i första hand att undervisningen finns nära där de bor, att det finns en lokal med instrument som ungdomar kan komma till när de vill, att lektionstiderna är längre och bättre möjlighet att bestämma vilka aktiviteter som finns.

Vi har också frågat de yngre tonåringar som är med i kulturskolan, har varit med och de som vill börja i kulturskolan vad som är viktigt för att göra kulturskolan bättre. Det är alltså en ganska stor grupp av yngre tonåringar med lite olika relation till kulturskolan som har svarat på denna fråga. I tabell 84 jämförs dessa ungdomars preferenser med de ungdomar som för närvarande är med i kulturskolan. Tabellen är ordnat efter det som tjejerna, som är med i kulturskolan, tycker är viktigast för att kulturskolan ska bli bättre.

Tabell 84. Malmö. Högstadiet. 2019. Hur skulle kulturskolan kunna bli bättre? I procent (%) av dem som är med, har varit med eller vill börja i kulturskolan i jämförelse med de ungdomar som är med i kulturskolan nu. Ganska viktigt + Mycket viktigt.

	Killar		Tjejer	
	De som är med+ varit med +vill börja	De som är med nu	De som är med+ varit med +vill börja	De som är med nu
Bättre möjlighet att bestämma vilka aktiviteter som finns	26	37	45	55
Längre lektionstider	15	39	29	53
Att ha en lokal med instrument som ungdomar kan komma till när de vill	24	40	41	53
Kombinationskurs i musik/teater/konst	11	19	33	52
Att kulturskolan finns nära där jag bor	26	47	45	50
Fler möjligheter att spela i band	16	34	29	46
Kurser på olika tider på dygnet (t.ex. på kvällar)	16	24	35	46
Musikstudiokurser	17	26	33	46
Större utbud av enskild undervisning	19	32	39	43
Låtskrivarkurs	16	25	29	41
Experiment med ”öppen lektionstid”	17	22	31	40
Mindre läxor	52	26	41	40
Lägerverksamhet	13	21	28	37
Fler orkestrar på olika nivåer	14	28	22	36
Skrivarkurs (ej musik)	9	14	27	34
Större utbud av undervisning i grupp	16	22	30	33
Intensivkurser/helgkurser	12	18	27	32
DJ-kurser	15	20	22	24
Mer läxor	12	19	17	22

De som är med i kulturskolan nu tycker allt, med ett undantag**, är viktigare än de ungdomar som har anknytningar** (är med, har varit med och vill börja) **till kulturskolan**. De som för närvarande inte är med i kulturskolan tycker dock att det ska vara mindre läxor än de som är med i kulturskolan nu.

Bättre möjligheter att bestämma kommer på första plats både för de tjejer som har en bred anknytning till kulturskolan och för de som är med i kulturskolan när undersökningen genomfördes. Längre lektionstider kommer på andra plats bland tjejer som är med i kulturskolan nu. Bland tjejer med en bredare anknytning till kulturskolan kommer längre lektionstider först på 9:e plats.

Det viktigaste bland killar som är med i kulturskolan är att den finns nära bostaden. För killar med en bredare anknytning till kulturskolans är mindre läxor det viktigaste**.** Längre lektionstider kommer på andra plats för killar som är med i kulturskolan nu. För killar med en bredare anknytning till kulturskolan kommer längre lektionstider först på 12:e plats.

8.11 Vad är viktigt i kulturskolan för barn i mellanstadiet?

Vad tycker mellanstadiebarn som är med i kulturskolan är viktigt i kulturskolan? Frågan är ställd på följande sätt: Hur viktigt tycker du det är att få göra/uppleva följande saker i Malmös kulturskola? I tabell 85 visas barnens svar.

Tabell 85. Malmö. Mellanstadiet 2019. Andel (%) som är med i kulturskolan som tycker följande är viktigt. Ganska viktigt + mycket viktigt[115].

	%
Att ha kul	98
Att må bra	96
Att lärarna är bra	91
Att lära mig mer	87
Att uppleva bra stämning	84
Att träffa kompisar	73
Att träffa min lärare	61
Att spela/sjunga den musik jag gillar	59
Att skapa något	59
Att bli bättre på mitt instrument/min röst	58
Att bli bättre på konst/teater	37
Att uppträda	37
Att delta i en orkester/kör/teatergrupp/ konstgrupp	36
Att åka på läger	33

Mellanstadiebarn som är med i kulturskolan tycker det viktigaste är att ha kul, att må bra, att lärarna är bra och att de lär sig mer.

Vad pojkar respektive flickor som är med i kulturskolan tycker är viktigt visas i tabell 86. Tabellen är ordnad efter det flickor tycker är viktigast.

115 Skalan i frågan är: Inte alls viktigt, inte särskilt viktigt, ganska viktigt och mycket viktigt.

Tabell 86. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) pojkar och flickor som är med i kulturskolan och tycker följande är viktigt. Ganska viktigt + mycket viktigt.

	Ganska viktigt + mycket viktigt		
	Pojkar	**Flickor**	**Sign. nivå**
Att ha kul	99	97	Ns
Att må bra	97	94	Ns
Att lärarna är bra	91	92	Ns
Att lära mig mer	84	89	Ns
Att uppleva bra stämning	81	87	+
Att träffa kompisar	74	72	Ns
Att skapa något	56	61	Ns
Att spela/sjunga den musik jag gillar	58	59	Ns
Att bli bättre på mitt instrument/min röst	59	58	Ns
Att träffa min lärare	64	58	Ns
Att åka på läger	39	28	+
Att bli bättre på konst/teater	29	43	**
Att delta i en orkester/kör/teatergrupp/ konstgrupp	31	39	*
Att uppträda	37	37	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Få signifikanta skillnader mellan pojkar och flickor kan noteras. Flickor tycker det är viktigare än pojkar att uppleva bra stämning och att vara bättre på konst/teater. Pojkar tycker det är viktigare än tjejer att åka på läger.

Både pojkar och flickor tycker det är viktigast att ha kul, må bra och att lärarna är bra.

8.12 Sammanfattning

I sammanfattning visar det här kapitlet om kulturskolan:

* Flest deltagare i kulturskolan finns bland 9-åringar. Killar är mest med i kulturskolan när de är 10 år och tjejer när de är 9 år.

* Bland 7-åringar dominerar tjejer starkt kulturskolan. Från 8 år till och med 15 år är tjejers andel av deltagarna omkring 60%. Från 16 år är andelen tjejer, med undantag bland 18-åringar, mindre än 50%. Av samtliga elever i kulturskolans verksamhet på fritiden är 60% tjejer och 40% killar enligt registerdata.

* Andelen barn och ungdomar som är med i kulturskolan på fritiden är störst i mellanstadiet och minst i gymnasiet.

* Barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är mer med i kulturskolan på fritiden i större utsträckning än barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna.

* Bland killar i mellanstadiet och tjejer i högstadiet finner vi inga signifikanta skillnader i deltagande mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund. Tjejer med svensk bakgrund i mellanstadiet är med i kulturskolan i signifikant högre grad än tjejer med utländsk bakgrund. Högstadiekillar med svensk bakgrund är med i kulturskolan i signifikant större utsträckning än killar i högstadiet med utländsk bakgrund. I gymnasiet finner vi inga signifikanta skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund.

* Resultat från den logistiska regressionen – där den direkta inverkan från de enskilda variablerna studeras efter kontroll för inverkan från övriga variabler som beskriver barnens och ungdomarnas sociala bakgrund – visar att både socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund har ganska svag direkt inverkan på deltagandet i kulturskolan. Detta står i stark kontrast mot vad som gäller t.ex. för deltagande i idrottsförening och besök på fritidsgård. Faktorer som i viss utsträckning tycks inverka är relationen till föräldrar samt medelbetyg. Barn och ungdomar som inte har förtroende för någon förälder har lägre deltagande. Ser vi till medelbetyg i högstadiet är deltagandet bland killar högre hos dem som har högst medelbetyg, medan det bland tjejer är lägre bland de med lägre medelbetyg.

* Killar och tjejer i högstadiet deltar i kulturskolan i något större utsträckning än vad som kan förväntas utifrån den sociodemografiska situationen i Malmö. Mellanstadiekillar deltar i den utsträckning man kan förvänta sig och tjejer i mellanstadiet i något mindre utsträckning än som kan förväntas utifrån sociodemografisk situation. Killar och tjejer i gymnasiet deltar i något mindre utsträckning i kulturskolan än man kan förväntas sig.

* Barn i mellanstadiet i Malmö deltar i kulturskolan i mindre utsträckning än barn i Täby och Jönköping men mer än barn i Helsingborg. Malmös tonåringar ligger i mitten när det gäller deltagande i kulturskolan.

* Betydligt fler tjejer i alla tre stadierna vill vara med i kulturskolan än hur många som är med vid undersökningstillfället. Även fler killar i mellanstadiet och gymnasiet vill vara med i kulturskolan jämfört med hur många som är med nu. I högstadiet bland killar är det enbart två procentenheter fler som vill vara med i kulturskolan i förhållande till hur många som är med vid undersökningstillfället.

* Det viktigaste för dem som är med i kulturskolan är att kulturskolans finns nära där de bor, att ha en lokal med instrument som ungdomar kan komma till när de vill, att det finns bättre möjligheter att bestämma vilka aktiviteter som finns och att lektionstiderna blir längre. Det bör noteras att många olika möjliga satsningar i kulturskolan får stöd av ungdomarna i högstadiet.

***** De som är med i kulturskolan nu tycker allt, med ett undantag, är viktigare än den breda gruppen av ungdomar (är med+ har varit med eller vill börja) som har anknytningar till kulturskolan. De med bredare anknytning till kulturskolan tycker dock att det ska vara mindre läxor än de som är med i kulturskolan nu. Bättre möjligheter att bestämma kommer på första plats både bland de tjejer som har en bred anknytning till kulturskolan och de som är med i kulturskolan när undersökningen genomfördes. Längre lektionstider kommer på andra plats bland tjejer i högstadiet som är med i kulturskolan nu. Bland tjejer med en bredare anknytning till kulturskolan kommer längre lektionstider först på 9:e plats. Det viktigaste bland killar som är med i kulturskolan är att den finns nära bostaden. Bland killar med en bredare anknytning till kulturskolan är mindre läxor det viktigaste. Längre lektionstider kommer på andra plats bland killar som är med i kulturskolan nu. Bland killar med en bredare anknytning till kulturskolan kommer längre lektionstider först på 12:e plats.

***** Både killar och tjejer i mellanstadiet som är med i kulturskolan tycker det är viktigast att ha kul, må bra och att lärarna är bra.

9 Fritidsgård och allaktivitetshus

I det här kapitlet ska vi visa hur många killar och tjejer i olika åldrar som besöker fritidsgård och allaktivitetshus. Dessutom presenteras vilka socioekonomiska grupper som besöker fritidsgård och allaktivitetshus mest samt om det är de med svensk eller utländsk bakgrund som är de flitigaste besökarna. I kapitlet visas också vilket innehåll som besökarna önskar att fritidsgårdarna ska ha.

9.1 Inledning

Malmö stad har till mål jämlikhet och jämställdhet. I utvecklingsplanen för barnets rättigheter står det: ”Malmö ska vara en stad för barn och unga där alla ska kunna växa upp under trygga och jämlika förhållande”[116]. Jämlikhetsmålet utrycks t.ex. på följande sätt av fritidsnämnden: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför”[117]. Kulturförvaltningen formulerar ett av sina åtagande på följande sätt: ”Kulturförvaltningen och fritidsförvaltningen åtar sig att genom gemensamma och innovativa arbetsformer skapa ett hållbart och jämlikt fritidsutbud för Malmös barn och ungdomar[118]. Jämställdhetsmålet formuleras bl.a. på följande sätt: ”Malmö ska vara en jämställd stad som utmanar fördomar och som är öppen för förändring och samarbete”[119]. Ett mål för fritidsnämnden är att andelen tjejer som besöker fritidsgårdar ska öka och 2022 utgöra minst 50% av besöken. Allaktivitetshusen har till mål att besöksgruppen ska ha en jämn könsfördelning.

Fritidsgårdarna i Malmö drivs av fritidsnämnden och allaktivitetshusen av kulturnämnden. Fritidsgårdarnas målgrupp är de i åldrarna 12–18 [120]. Allaktivitetshusen står öppna för alla åldrar. Utmärkande för fritidsgårdarna i Malmö är dels att de driver öppen verksamhet dels att det finns möjligheter att delta i olika av gruppverksamheter[121]. Utmärkande för allaktivitetshusen är att de erbjuder olika typer av gruppverksamheter. Gruppverksamheter som man anmäler sig till i förväg. Finns det plats i gruppverksamheterna kan man som barn och ungdomar börja delta direkt. Gruppverksamheterna kan pågå under en kortare eller längre period. Nya grupper kan starta när som helst under året. Både barn och ungdomar kan ta initiativ till nya grupper. Anställda ledare driver gruppverksamheterna. Båda fritidsgårdar och allaktivitetshusen är kostnadsfria för dem som deltar[122].

Uppdraget för Allaktivitetshusen är att möjliggöra, tillgängliggöra och utveckla kultur för barn, unga och vuxna. Aktiviteter som erbjuds är t.ex. läxhjälp med språkundervisning, matlagning, musik, dans, drama och idrottsaktiviteter[123]. Huvuduppdrag för Malmö stads fritidsgårdar är att erbjuda en meningsfull fritid för unga. Verksamheten bygger på frivilligt deltagande och erbjuder ungdomar en trygg och drogfri fysisk plats utanför skolan och hemmet. Ungdomsinitiativ utgör fritidsgårdens bas, och fritidsgården ska inspirera, utmana och motivera unga att ta del av ett bredare utbud av aktiviteter. Fritidsgården ska också utgöra ett alternativ för unga som till exempel inte deltar i föreningslivet[124].

Det finns för tillfället 17 fritidsgårdar och 3 allaktivitetshus i Malmö stad.

116 Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnens rättigheter i Malmö stad.**
117 Malmö stad, **Fritidsnämndens budget 2021.**
118 Malmö stad, **Kulturförvaltningens Kulturstrategi** 19–20.
119 Malmö stad, **Malmö stads budget 2021**, sid. 23.
120 När barn börjar i årskurs 6 i Malmö är de välkomna till fritidsgårdarna. I de flesta andra kommuner får ungdomar först börja gå på gård i årskurs 7.
121 För en definition på öppen verksamhet se t.ex. Blomdahl/Claeson, **Fritidsgården – dess besökare och framtid**, t.ex. sid. 7
122 I några enstaka undantag kan en mindre avgift tas ut på fritidsgårdar.
123 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtaganden**.
124 Malmö stad, **Fritidsnämndens uppdragsbeskrivning för Malmö stads fritidsgårdar**.

9.2 Kön och ålder

I tabell 87 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar besökt fritidsgård och allaktivitetshus.

Tabell 87. Malmö. 2019/20. Andel (%) som besökt fritidsgårdar och allaktivitetshus efter kön och stadium.

	ÅK 6[125] Under de senaste 7 dagarna		Högstadiet Under de senaste 4 veckorna		Gymnasiet Under de senaste 4 veckorna	
Fritidsgård	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Minst 1 ggr	18	18	22	20	17	7
Minst 3 ggr	11	12	11	8	6	3
Minst 8 ggr			4	2	2	0
Allaktivitetshus	**Mellanstadiet Under de senaste 7 dagarna**					
Minst 1 ggr	13	13	12	8	6	2
Minst 3 ggr	8	7	5	4	2	2
Minst 8 ggr			1	1	1	0

Vi ser att barn i årskurs 6 besöker fritidsgårdar och barn i mellanstadiet besöker allaktivitetshus i högre utsträckning än ungdomar i högstadiet och i gymnasiet. Pojkar och flickor i mellanstadiet besöker fritidsgård och allaktivitetshus i ungefär samma utsträckning. **Fritidsgårdar och allaktivitetshus besöks i störst utsträckning av tonårskillar**.

9.3 Socioekonomiska grupper

I tabell 88 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper besöker fritidsgård och allaktivitetshus. I mellanstadiet frågar vi barnen om de senaste 7 dagarna och i högstadiet och i gymnasiet om de senaste 4 veckorna.

Tabell 88. Malmö. 2019/20. Andel (%) som besökt fritidsgårdar och allaktivitetshus senaste 4 veckorna efter socioekonomiska grupper, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
Fritidsgårdar										
Åk 6 (senaste veckan)	17	18	20	19	Ns	14	19	18	33	*
Högstadiet Minst 1 gång s.4.v.	16	21	33	21	**	14	17	28	28	**
Högstadiet minst 3 gånger s.4.v.	6	10	19	10	***	5	7	12	14	***
Gymnasiet minst 1 gång s.4.v	14	14	26	19	Ns	3	5	10	15	**
Allaktivitetshus										
Mellanstadiet (senaste veckan)	11	11	20	11	Ns	10	11	17	17	+
Högstadiet minst 1 gång s.4.v.	9	13	14	21	*	6	8	10	16	*
Gymnasiet minst 1 gång s.4.v.	4	4	10	9	Ns	0	3	3	3	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

125 I årskurs 6 och övriga mellanstadiet frågar vi efter senaste veckan (7 dagarna). Besökt en gång i mellanstadiet motsvarar 3 gånger i högstadiet. I mellanstadiet undersöks de som går i årskurs 6 när det gäller besökt fritidsgård och hela mellanstadiet när det gäller besökt allaktivitetshus.

De i lägre socioekonomiska grupper besöker de två öppna verksamheterna fritidsgård och allaktivitetshus i störst utsträckning. Skillnaderna är dock i några fall inte signifikanta. I alla kommuner vi har undersökt sedan 1984 besöker de i lägre socioekonomiska grupperna fritidsgårdar i störst utsträckning[126].

9.4 Svensk respektive utländsk bakgrund

I vilken utsträckning besöker de med svensk respektive utländsk bakgrund fritidsgårdar och allaktivitetshus? Vi arbetar som presenteras i kapitel 3 med följande fyra kategorier när fritidsgård och allaktivitetshusundersökt:

1= Barnet och föräldrarna födda i Sverige

2= En förälder född utomlands eller adoptivbarn

3= Barnet är född i Sverige och båda föräldrarna födda utomlands.

4= Barnet och föräldrarna är födda utomlands.

I tabell 89 visas i vilken grad de med svensk respektive utländsk bakgrund besöker fritidsgårdar och allaktivitetshus.

126 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna.** Blomdahl/Claeson, **Fritidsgården – dess besökare och framtid.** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden. **Ung livsstil Malmö.**

Tabell 89. Malmö. 2019/20. Andel (%) som besökt fritidsgård och allaktivitetshus senaste 4 veckorna efter svensk respektive utländsk bakgrund, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
	1	2	3	4	Sign. nivå	1	2	3	4	Sign. nivå
Fritidsgårdar										
Åk 6 (senaste veckan)	11	14	21	33	***	14	9	23	29	**
Högstadiet minst 1 gång s.4.v.	13	19	28	34	***	12	17	23	30	***
Högstadiet minst 3 gånger s.4.v.	5	9	14	17	***	5	7	8	14	***
Gymnasiet minst 1 gång s.4.v.	10	18	21	29	**	4	5	9	12	**
Allaktivitetshus										
Mellanstadiet (senaste veckan)	6	13	16	21	***	9	9	14	21	**
Högstadiet minst 1 gång s.4.v.	8	6	15	23	**	6	7	10	13	*
Gymnasiet minst 1 gång s.4.v.	4	6	7	9	*	2	1	5	2	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund besöker fritidsgård och allaktivitetshus i störst utsträckning. Så har det varit i alla våra studier sedan 1984 när det gäller fritidsgård/ungdomsgård[127].

9.5 Stadsdelar

I tabell 90 visas i vilken utsträckning barn i årskurs 6 i olika stadsdelar besökt fritidsgård[128].

Tabell 90. Malmö. Årskurs 6. 2019. Andel (%) som besökt fritidsgård under de senaste 7 dagarna.

Fritidsgård	Killar	Tjejer	Medelinkomst 34-65 år 2018
Limhamn - Bunkeflo	8	10	386 975
Västra innerstaden	29	46	341 583
Centrum	12	10	318 985
Husie	8	4	306 669
Oxie	22	32	278 737
Kirseberg	17	11	253 390
Hyllie	22	19	240 998
Södra innerstaden	11	25	213 297
Fosie	33	13	199 332
Rosengård	39	26	172 266
Signifikantnivå	*	**Ns**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Killar i Rosengård och Fosie besöker fritidsgård i störst utsträckning. Bland tjejer finns inga signifikanta skillnader. Tjejer i Rosengård, Södra innerstaden, Västra innerstaden och Oxie besöker dock fritidsgård i mycket större utsträckning än tjejer I Husie och Limhamn – Bunkeflo.

127 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna.** Blomdahl/Claeson. **Fritidsgården – dess besökare och framtid**. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik.**
128 Vi påminner läsaren om att barn först får börja gå på fritidsgård i årskurs 6.

I tabell 91 visas i vilken utsträckning mellanstadiebarn i olika stadsdelar besöker allaktivitetshus.

Tabell 91. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) som besökt allaktivitetshus under de senaste 7 dagarna.

Allaktivitetshus	Killar	Tjejer	Medelinkomst 34-65 år 2018
Limhamn- Bunkeflo	8	7	386 975
Västra innerstaden	7	10	341 583
Centrum	9	10	318 985
Husie	6	7	306 669
Oxie	8	7	278 737
Kirseberg	9	9	253 390
Hyllie	22	23	240 998
Södra innerstaden	15	14	213 297
Fosie	26	21	199 332
Rosengård	21	23	172 266
Signifikantnivå	**	**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

Barn i stadsdelar där medelinkomsten är lägre besöker allaktivitetshus i störst utsträckning.

I tabell 92 visas i vilken utsträckning ungdomar i högstadiet i olika stadsdelar besöker fritidsgård.

Tabell 92. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) som besökt fritidsgård under de senaste 4 veckorna.

	Killar	Tjejer	Medelinkomst 34-65 år 2018
Limhamn- Bunkeflo	15	17	386 975
Västra innerstaden	15	11	341 583
Centrum	22	17	318 985
Husie	22	19	306 669
Oxie	20	13	278 737
Kirseberg	14	15	253 390
Hyllie	23	21	240 998
Södra innerstaden	36	31	213 297
Fosie	28	25	199 332
Rosengård	32	27	172 266
Signifikantnivå	***	***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Yngre tonåringar som bor i områden med lägst medelinkomst besöker fritidsgård i störst utsträckning. Så har det med något undantag också varit i våra studier i alla kommuner sedan mitten av 1980-talet.

9.6 Vad förklarar besök på fritidsgård?

Resultaten som presenterats ovan visar på att andelen som besöker fritidsgård är högre bland barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund liksom bland dem som har utländsk bakgrund[129]. Dessa faktorer är korrelerade med varandra – andelen med låg socioekonomisk bakgrund är högre bland dem som har utländsk bakgrund. Det är därför intressant att studera vilken betydelse dessa båda faktorer var för sig har för hur många som besöker fritidsgård en gång i veckan i mellanstadiet och minst en gång under de senaste 4 veckorna i högstadiet och i gymnasiet. Detta har gjorts med binär logistisk regression där den direkta inverkan från varje enskild variabel studeras efter kontroll för inverkan från övriga. Som utfallsvariabel används andel som besökt fritidsgård minst en gång per vecka och som förklaringsvariabler ingår – utöver socioekonomisk och utländsk bakgrund – liksom andra variabler som beskriver barnens och ungdomarnas sociala bakgrund – även årskurs, familjesituation (vilka man bor med samt förtroende för föräldrar), medelbetyg i högstadiet samt typ av område för att få en fyllig bild av hur barns/ungdomarnas sociala bakgrund inverkar. Stadsdelarna har här med utgångspunkt från medelinkomsten bland 35–64-åringar delats upp i tre typer av områden, nämligen höginkomst- och låginkomstområden samt en mellangrupp.

Resultaten från dessa analyser – som genomförts separat för killar och tjejer i de olika stadierna – visar att svensk/utländsk bakgrund har en central inverkan på om barn/ungdomar besöker fritidsgård eller inte (se tabell B.8 i bilagan). Analyserna tyder på att andelen besökare är något högre bland de ungdomar som liksom sina föräldrar är födda utomlands – både för killar och för tjejer. Med ett undantag har övriga bakgrundsfaktorer – alltså även socioekonomisk bakgrund – liten direkt inverkan. Undantag är medelbetyg bland högstadietjejer. Tjejer med högre medelbetyg besöker fritidsgård i lägre utsträckning. Här finns alltså bland tjejer med utländsk bakgrund en motsättning – de som har höga medelbetyg besöker inte fritidsgård i samma utsträckning som de som har lägre betyg.

Vid sidan av detta finns också en direkt skillnad mellan de som går på studie- respektive yrkesförberedande program. Ungdomar som går på yrkesförberedande program besöker i högre utsträckning än vad som kan förklaras av sociala olikheter fritidsgård.

129 Det är för få i högstadiet och i gymnasiet som besöker allaktivitetshus för att det ska vara meningsfullt att mer än i undantagsfall studera direkta samband.

9.7 Besökt fritidsgård i Malmö i jämförelse med andra kommuner

I vilken utsträckning yngre tonåringar i olika kommuner besökt fritidsgård visas i tabell 93[130].

Tabell 93. Högstadiet. Andel (%) som besökt fritidsgård på fritiden under de senaste 4 veckorna efter kommun och kön.

	Killar	Tjejer
Heby (2019)	30	29
Värmdö (2018/19)	29	25
Nacka (2016/17)	26	21
Jönköping (2018) (kommunala)	25	18
Eskilstuna (2019/20)	25	16
Askersund (2019)	24	27
Malmö (2019)	22	20
Sävsjö (2018) (kommunala)	22	28
Lidingö (2019)	21	11
Helsingborg (2018)	19	13
Vallentuna (2019)	16	13
Knivsta (2018/19)	11	10
Täby (2018/19)	10	8

I sex kommuner besöker yngre tonåringar fritidsgårdar i större utsträckning än i Malmö och i sex andra kommuner besöker högstadieelever fritidsgårdar i mindre utsträckning än i Malmö. Ungdomar i Heby och Värmdö har besökt fritidsgård i störst utsträckning. Fritidsgårdar besöks i minst utsträckning av ungdomar i Knivsta och Täby.

Killar besöker i de flesta kommuner fritidsgård mer än tjejer. **Killars överrepresentation är större när det gäller att gå på fritidsgård ofta.**

Andelen i högstadiet som går på fritidsgård i Malmö ligger i mitten av de kommuner vi undersökt. Vi har tidigare i texten visat att socioekonomisk bakgrund och svensk respektive utländsk bakgrund påverkar deltagandet i de flesta fritids- och kulturaktiviteter. Vi har tidigare också visat hur förväntade värden beräknas. I tabell 94 visar vi förväntade värden i förhållande till faktiska värden på fritidsgård i Malmö.

Tabell 94. Malmö. Högstadiet. 2019. Förväntade och observerade värden för deltagande på fritidsgård. Andel (%).

Aktivitet	Förväntat/ Observerat	Högstadiet	
		Killar	Tjejer
Besökt fritidsgård	Observerat	22	20
	Förväntat	27	21

Vi kan konstatera att killar i högstadiet i Malmö besöker fritidsgård i mindre utsträckning än förväntat utifrån sociodemografisk bakgrund. Tjejer i högstadiet besöker fritidsgård i den utsträckning som förväntas**.**

130 I de flesta andra kommuner får barn/ungdomar först börja gå på fritidsgård i årskurs 7. Vi kan alltså inte jämföra hur många som går på gård i årskurs 6 i Malmö med i vilken utsträckning andra barn besöker fritidsgård. Vi kan inte heller jämföra hur många som går på allaktivitetshus i Malmö med hur många som går i andra kommuner. Orsaken till detta är att det inte finns några allaktivitetshus i de andra kommuner vi studerat i Ung livsstil.

9.8 Besökt fritidsgård över tid

I vilken utsträckning går tonåringar på gård i dag jämfört med 2015 och 1996? I tabell 95 visas detta.

Tabell 95. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som besökt fritidsgårdar under de senaste 4 veckorna efter undersökningsår och kön.

	1996		2015		2019	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Minst 1 ggr	45	37	35	29	22	20
Minst 3 ggr	30	24	19	16	11	8
Minst 8 ggr	15	9	6	4	4	2

Andelen som besökt fritidsgård har minskat både när det gäller andelen som går på gård ibland och bland de som går ofta[131]. Samma mönster framträder i t.ex. Stockholm, Eskilstuna och Helsingborg[132].

Hur utvecklingen har varit när det gäller vilka socioekonomiska grupper som besöker fritidsgårdar 2015 respektive 2019 visas i tabell 96.

131 Detta behöver inte innebära att antalet som går på gård minskar totalt. Barn i årskurs 6 får ju besöka fritidsgård och antalet barn i Malmö har ökat. En orsak till att färre går på fritidsgård nu jämfört med 1996 är att antalet fritidsgårdar minskar. En annan orsak är troligtvis att bredden i verksamhetsutbudet har minskat.
132 Se Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**.

Tabell 96. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som besökt fritidsgård de senaste 4 veckorna efter socioekonomiska grupper och kön.

	Killar					Tjejer				
Socioek. grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
2015	34	28	49	39	**	28	28	33	26	**
2019	16	21	33	21	**	14	17	28	28	**
2019 minus 2015. Procentenheter	-18	-7	-16	-18		-14	-11	-5	+2	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Vi ser att både 2015 och 2019 har fritidsgårdar i störst utsträckning besöks av ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna. Skillnaderna bland tjejer i olika socioekonomiska grupper är ganska liten 2015 och stor 2019. De socioekonomiska skillnaderna har alltså ökat bland tjejer.

Minskningen bland killar i de olika socioekonomiska grupperna mellan 2015 och 2019 är ungefär lika stor. Däremot kan vi konstatera att tjejer i socioekonomisk grupp 1+2 går på fritidsgård betydligt mycket mindre 2019 än 2015 medan förändringar i de lägre socioekonomiska grupperna är små.

I tabell 97 visas i vilken utsträckning ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund går på fritidsgård 2015 respektive 2019.

Tabell 97. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) som besökt fritidsgård de senaste 4 veckorna utifrån svensk respektive utländsk bakgrund och kön.

	Killar					Tjejer				
Svensk/utländsk bakgrund	**1**	**2**	**3**	**4**	**Sign. nivå**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Sign. Nivå**
2015	29	33	43	34	***	18	29	36	35	***
2019	13	19	28	34	***	12	17	23	30	***
2019 minus 2015. Procentenheter	-16	-14	-15	0		-6	-12	-13	-5	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Vi ser samma mönster 2019 som 2015. De som har utländsk bakgrund besöker fritidsgård i störst utsträckning. Det gäller i nästan alla kommuner Ung livsstil har undersökt under 37 år[133].

Skillnaderna mellan ungdomar som är födda i Sverige och föräldrar födda utomlands (andra generationens invandrare) och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda utomlands (första generationen invandrare) är mycket större 2019 än 2015.

Killar som liksom sina föräldrar är födda utomlands går i samma utsträckning på fritidsgård 2015 och 2019. Övriga killar med olika bakgrund har minskat sina besök på fritidsgård i ungefär samma grad. **Skillnaderna mellan killar med svensk bakgrund** (barnet och föräldrarna är födda i Sverige) **och killar med utländsk när det gäller att besöka fritidsgård har alltså ökat sedan 2015.**

133 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik.**

Bland tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige och tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands har andelen som besöker på fritidsgård minskat mellan 2015 och 2019 i ungefär samma utsträckning. **De tjejer som själva är födda i Sverige och föräldrarna födda utomlands går på fritidsgård i betydligt mindre utsträckning 2019 än 2015**.

9.9 Vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus i förhållande till hur många som går

Hur många är det som vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus i förhållande till hur många som går? I tabell 98 visas detta.

Tabell 98. Malmö 2019. Andel (%) killar respektive tjejer som går på fritidsgård respektive vill gå på fritidsgård samt andel (%) av de som vill gå på fritidsgård som besök fritidsgård.

	Går varje vecka. %.	Vill gå på gård varje vecka. %.	Andel av dem som vill gå på gård som besöker gård. %.
Fritidsgård. Åk 6			
Killar	18	29	47
Tjejer	18	34	47
Fritidsgård. Högstadiet			
Killar	11	26	29
Tjejer	8	33	18
Fritidsgård. Gymnasiet			
Killar	6	27	18
Tjejer	3	27	7
Allaktivitetshus. Mellanstadiet			
Killar	13	23	38
Tjejer	13	27	33
Allaktivitetshus. Högstadiet			
Killar	5	15	15
Tjejer	4	20	10
Allaktivitetshus. Gymnasiet			
Killar	2	16	12
Tjejer	1	15	1

Fler vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus i förhållande till hur många som går i dag. **Tjejer vill gå i större utsträckning än killar**. Hälften av de barn i årskurs 6 som vill gå på fritidsgård gör också det. I högstadiet är det ganska få av dem som vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus som för närvarande går.

9.10 Vill att det satsas på fritidsgård i förhållande till andra aktiviteter

Malmö stad som helhet och både fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen har som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande.

Vi har som redovisats i kapitel 4 frågat ungdomarna vad de tycker Malmö stad i första hand ska satsa på inom kultur och fritid[134]. De alternativ som ungdomarna fått ta ställning till är:

- **Idrott** (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar**),**
- **Fritidsgårdar/Allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga,**
- **Natur** (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden),
- **Kultur** (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar),
- **Föreningsverksamhet - inte idrott** (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar, religiösa föreningar/församlingar/samfund[135]).

Ungdomarna har rangordnat alternativen 1 till 5 (1:a på det viktigaste, 2:a på det näst viktigaste osv.).

I tabell 99 visas vilket stöd fritidsgårdar/allaktivitetshus har i Malmö i förhållande till stödet för fritidsgårdar i andra kommuner.

Tabell 99. Högstadiet. Rangordning för prioritering av satsningar på fritidsgård i jämförelse med hur detta prioriteras i olika kommuner efter kön.

	Killar	Tjejer	Summerad rangordning killar och tjejer
Heby 2019	2: plats	1: plats	3
Värmdö 2018/19	2: plats	1: plats	3
Helsingborg 2018	2: plats	1: plats	3
Askersund 2019	2: plats	2: plats	4
Nacka 2016/17	2: plats	2: plats	4
Vallentuna 2019	2: plats	2: plats	4
Eskilstuna 2019/20	2: plats	2: plats	4
Malmö (fritidsgårdar/allaktivitetshus)	**3: plats**	**2: plats**	**5**
Jönköping 2018	3: plats	2: plats	5
Haninge 2016/17	3: plats	2: plats	5
Knivsta 2018/19	3: plats	3: plats	6
Lidingö 2019	3: plats	3: plats	6
Täby 2018/19	3: plats	4: plats	7

Stödet för satsningar på fritidsgårdar/allaktivitetshus i Malmö ligger nära genomsnittet av kommunerna. Tjejer i Malmö ger ett starkare stöd för satsningar på fritidsgårdar/allaktivitetshus än killar. I Heby, på Värmdö och i Helsingborg tycker ungdomar i störst utsträckning att kommunerna ska satsa på fritidsgårdar. I Täby får satsningar på fritidsgårdar svagast stöd.

134 De här fem områdena täcker minst 80% av driftsbudgeten för fritids- och kulturverksamheter.
135 I enkäten står det: med religiösa samfund menar vi religiösa föreningar eller verksamheter som t.ex. kristna, muslimska eller judiska församlingar.

9.11 Viktigt på fredag – lördag kväll

Sedan 1950-talet har ungdomar tyckt att fritidsgårdarna i första hand ska vara öppna på fredagar och lördagar. Några undantag från denna åsikt har vi inte funnit. Med utgångspunkt från ungdomarnas bestämda åsikt i alla andra kommuner och utrymmesbrist i enkäten i Malmö ställdes därför inte frågan i Malmö.

Däremot har vi ställt frågan ”hur viktigt är det att fritidsgårdarna arrangerar följande under fredag-lördag kväll? I tabell 100 visas yngre tonåringars önskemål. Tabellen är rangordnad efter svaret ”mycket viktigt” bland tjejer.

Tabell 100. Malmö. Högstadiet 2019. Andel (%) av samtliga ungdomar som önskar att fritidsgårdar arrangerar följande under fredag – lördag kväll efter kön.

	Inte alls viktigt		Inte särskilt viktigt		Ganska viktigt		Mycket viktig	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Läger och utflykter	51	33	17	19	24	32	8	16
Disco/dans	56	32	23	25	16	32	5	12
Filmvisningar	48	29	21	24	24	36	8	11
Spela biljard/pingis/dart	38	32	17	21	29	35	16	11
Cafékvällar	53	28	25	24	18	38	4	10
Prata om sex och samlevnad.	56	45	23	26	14	19	7	10
Samhällsdebatt	60	44	21	26	13	20	6	10
Idrottsturneringar	42	35	18	28	26	28	14	9
Kunna uppträda på öppen scen	62	42	22	29	14	22	3	7
Hjälp med att starta en förening	59	43	22	27	15	24	4	7
Att göra film/foto/musik	58	41	21	27	16	26	4	6
Skapande verksamhet	63	47	22	27	13	21	3	6
Band som spelar	63	45	23	27	12	22	3	5
TV/dataspel	37	48	21	31	26	17	16	4
Se på teater	62	45	25	34	11	16	3	4

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant . Alla frågealternativ är signifikanta mellan killar och tjejer.

Systematiska och signifikanta könsskillnader kan noteras mellan killars och tjejers önskemål om fritidsgårdarnas verksamhet på fredag och lördag. Tjejer tycker, med tre undantag, **att fritidsgårdarna ska arrangera de flesta aktiviteter som räknas upp i tabellen i större utsträckning än killar.** Det är enbart spela biljard/pingis/dart och tv-dataspel samt idrottsturneringar som killar tycker är viktigare än tjejer att fritidsgården arrangerar på fredag och lördag.

I tabell 101 visas hur viktigt (mycket viktigt+ ganska viktigt) killar respektive tjejer tycker det är att olika aktiviteter arrangeras under fredag och lördag. Aktiviteterna/verksamheterna är rangordnade efter tjejernas önskemål.

Tabell 101. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) av samtliga ungdomar som önskar att fritidsgårdar arrangerar följande under fredag – lördag kväll efter kön.

	Ganska viktigt+ mycket viktigt		
	Killar	**Tjejer**	**Signifikantnivå**
Cafékvällar	22	48	***
Läger och utflykter	32	48	***
Filmvisningar	32	47	***
Spela biljard/pingis, dart	45	46	***
Disco/dans	21	44	***
Idrottsturneringar	40	37	***
Att göra film/foto/musik	20	32	***
Hjälp med att starta förening	21	31	***
Samhällsdebatt	19	30	***
Prata om sex och samlevnad	21	29	***
Kunna uppträda på öppen scen	17	29	***
Band som spelar/uppträder	15	28	***
Skapande verksamhet	16	27	***
TV/dataspel	42	21	***
Se på teater	14	20	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

I topp bland tjejernas önskemål finns cafékvällar, filmvisningar, läger och utflykter. Killarna önskar i första hand att fritidsgårdarna arrangerar biljard/pingis/dart, tv/dataspel och idrottsturneringar. Ungdomar i Malmö och ungdomar i andra kommuner har mycket likartade önskemål om vilka aktiviteter fritidsgårdar ska arrangera på fredag och lördag.

9.12 Fasta ledarledda aktiviteter varje vecka

Det har under åtminstone de senaste 20 åren intensivt diskuterats i vilken utsträckning fritidsledare ska organisera verksamhet på fritidsgårdar. En hel del debattörer har hävdat att fritidsgårdarna ska vara en plats där ungdomarna skapar sina egna aktiviteter. Vi har frågat alla ungdomar i studien respektive de som besökt fritidsgårdar hur de ställer sig till ungdomsledd respektive ledarledd verksamhet. I tabell 102 visar vi svaren.

Tabell 102. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) ungdomar som tycker att ungdomarna själva ska leda och planera aktiviteterna.

	Inte alls viktigt		Inte särskil tviktigt		Ganska viktigt		Mycket viktig	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Alla ungdomar i studien								
Jag tycker ungdomar själva ska leda och planera aktiviteterna	39	22	21	22	27	37	13	19
Jag tycker inte det ska finnas några ledarledda aktiviteter	56	44	24	31	14	17	6	8
Gårdsbesökare i studien								
Jag tycker ungdomar själv ska leda och planera aktiviteterna	29	19	19	22	35	36	17	24
Jag tycker inte det ska finnas några ledarledda aktiviteter	47	48	25	22	19	19	9	10

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant. Resultaten för varje fråga är signifikanta (***) mellan killar och tjejer.

Det är få ungdomar som tycker att det inte ska finnas några ledarledda verksamheter. Detta är något som killar och tjejer oavsett om de besöker eller inte besöker fritidsgård, är helt överens om.

Det är också ganska få som tycker att det är mycket viktigt att ungdomarna själva leder och planerar verksamheterna. De som går på gård tycker detta är något viktigare än övriga ungdomar i studien.

I tabell 103 visar högstadieelevernas inställning till olika kategorier av fasta ledarledda aktiviteter varje vecka. Resultaten är uppställda efter det tjejer tycker är viktigast (mycket viktigt).

Tabell 103. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) ungdomar som tycker det är viktigt att fritidsgårdar har följande fasta ledarledda aktiviteter varje vecka.

	Inte alls viktigt		Inte särskilt viktigt		Ganska viktigt		Mycket viktigt	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Läxhjälp/studiehjälp	39	20	18	15	28	36	14	29
Utflykt/ läger	45	24	17	19	25	34	13	24
Bakning	43	18	22	19	26	44	9	19
Matlagning	42	19	23	19	27	45	9	17
Spela musik i replokal	51	32	23	27	19	28	8	14
Öppen idrott i sporthall, t.ex. basket	38	25	16	21	30	42	17	13
Öppen idrott i sporthall, t.ex. fotboll	34	25	12	22	33	41	21	13
Dans med ledare	60	30	23	28	12	31	5	11
Skapande t.ex. bild och form	54	31	23	38	17	31	6	11
Frågetävlingar och quiz-kvällar	49	32	22	23	21	35	7	11
Kill/tjejgrupp	61	38	20	26	15	26	5	10
Filosofi-cafe med efterföljande disk.	58	40	24	29	13	23	5	9
Film med efterföljande diskussion	54	38	22	31	18	23	6	9
Bokcirkel, läser och diskuterar	58	46	26	30	12	17	4	6
Göra film	51	37	26	34	17	21	7	8
Veckans tävling, t.ex. i idrott	42	36	17	29	28	28	13	7
E-sport/gaming-strategi	39	48	18	31	25	16	18	5

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant. Resultaten för varje fråga är signifikanta (***) mellan killar och tjejer.

Tjejer tycker att läxhjälp/studiehjälp och läger/utflykter är viktigast när det gäller ledarledda aktiviteter. Killar tycker att öppen idrott i sporthall och E-sport/ gaming-strategi är viktigast.

I tabell 104 presenterar vi killars och tjejers önskemål när det gäller ledarledda aktiviteter. Resultaten är uppställda efter det tjejer tycker är viktigast (ganska viktigt +mycket viktigt).

Tabell 104. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) som tycker det är viktigt (ganska viktigt + mycket viktigt) att det finns fasta ledarledda aktiviteter på fritidsgårdar varje vecka.

	Ganska viktigt+ mycket viktigt		
	Killar	**Tjejer**	**Sign. nivå**
Läxhjälp/studiehjälp	42	65	***
Bakning	35	63	***
Matlagning	36	62	***
Utflykt läger	38	58	***
Öppen idrott i sporthall, t.ex. basket eller volleyboll	47	55	***
Öppen idrott i sporthall, t.ex. fotboll eller innebandy	54	54	***
Frågetävlingar och quiz-kvällar med olika teman	28	46	***
Dans med ledare	17	42	***
Skapande, hobbyaktiviteter, bild och form	23	42	***
Spela musik i replokal	28	42	***
Kill/tjejgrupp	20	36	***
Veckans tävling, turneringar i olika idrotter	41	35	***
Filosofi-cafe med efterföljande diskussioner	18	32	***
Se film med efterföljande diskussioner	24	32	***
Göra film	24	29	***
Bokcirkel, där vi läser en bok och pratar om boken	16	23	***
E-sport/gaming-strategi	43	21	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

I topp bland tjejers önskemål kommer läxhjälp/studiehjälp, bakning, matlagning, utflykt/läger och öppen idrott i sporthall (t.ex. basket eller volleyboll).

Killarna önskar i första hand öppen idrott i sporthall (t.ex. fotboll eller innebandy), **öppen idrott i sporthall** (t.ex. basket eller volleyboll), **e-sport/gaming-strategi, läxhjälp/studiehjälp och veckans tävling** (t.ex. turneringar i idrott).

Vi har också frågat de unga på gymnasiet som önskar en mötesplats för enbart deras åldersgrupp vad de tycker ska finnas på mötesplatsen. I tabell 105 visas killars och tjejers svar[136]. Resultaten är uppställda efter det tjejer tycker är viktigast (mycket viktigt).

136 Skalan på frågan är: mycket viktigt, ganska viktig, inte särskild viktigt, inte viktigt alls. Signifikanstesterna är utförda på hela skalan för varje alternativ.

Tabell 105. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andelar i procent (%) av dem som önskar en mötesplats som tycker att följande ska finnas på mötesplatsen. Mycket viktigt.

	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Fik/café	38	60	***
Stort vardagsrum för olika aktiviteter om man vill eller bara hänga	35	51	***
Rum för samtal och läxläsning	27	41	***
Att det finns personal som har tid och prata med mig	30	40	***
Att mötesplatsen arrangerar event, konserter, alkohol- och drogfria ungdomsfester	25	33	***
Att jag och mina vänner kan arrangera event, konserter, alkohol- och drogfria ungdomsfester	23	27	***
Plats för bild och form, kreativt skapande, pyssel, hobby och hantverk	17	26	***
Rum för gym/styrketräning	32	26	*
Rum där man kan idrotta eller dansa själv	22	21	*
Replokal, studie eller musikrum	24	21	**
Plats för datorer och Internet	28	21	Ns
Bibliotekshörn med böcker och serier	16	19	***
Grupp och teman jag kan vara med i	19	19	Ns
Scen för uppträdanden	15	12	***
TV-spel	28	12	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

Tjejer på gymnasiet vill i första hand att mötesplatsen ska ha fik/café, stort ”vardagsrum” för olika aktiviteter eller häng, rum för samtal och läxläsning samt att det finns personal som har tid att prata med ungdomarna.

Även killar vill i första hand att det på mötesplatsen ska finnas ett fik/café och ett stort ”vardagsrum” för olika aktiviteter om man vill eller bara för att hänga. Killar i gymnasiet önskar också i stor utsträckning att mötesplatsen ska ha ett rum för gym/styrketräning och att det finns personal där som har tid att prata med ungdomar.

9.13 Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar resultaten i detta kapitel:

***** Barn i årskurs 6 besöker fritidsgårdar i större utsträckning än ungdomar i högstadiet och i gymnasiet. Allaktivitetshus besöks i högre utsträckning av mellanstadiebarn än ungdomar i högstadiet och i gymnasiet. * Pojkar och flickor i mellanstadiet besöker fritidsgård och allaktivitetshus i ungefär samma utsträckning. Fritidsgårdar och allaktivitetshus besöks i större utsträckning av tonårskillar än av tonårstjejer. Killars överrepresentation är störst när det gäller att gå på fritidsgård ofta.

***** De i lägre socioekonomiska grupper besöker de två öppna verksamheterna fritidsgård och allaktivitetshus i störst utsträckning. Fritidsgård och allaktivitetshus besöks i störst utsträckning av de med utländsk bakgrund. Yngre tonåringar som bor i områden med lägst medelinkomst besöker fritidsgård i störst utsträckning.

***** Resultaten från logiska analyser – där den direkta inverkan från de enskilda variablerna studeras efter kontroll för inverkan från övriga variabler som beskriver barnens och ungdomarnas sociala bakgrund – visar att det främst är svensk/utländsk bakgrund som inverkar på om barn och ungdomar besöker fritidsgårdar. Vid sidan av detta framträder dock ett direkt samband med medelbetyg bland tjejer i högstadiet. Sammantaget gäller alltså att ungdomar med utländsk bakgrund – både killar och tjejer – främst besöker fritidsgård. Bland högstadietjejer bryts detta mönster till vis del av faktumet att tjejer med utländsk bakgrund som har höga medelbetyg inte besöker fritidsgård i lika hög utsträckning som tjejer som har lägre betyg.

***** I sex kommuner besöker yngre tonåringar fritidsgårdar i större utsträckning än i Malmö och i sex andra kommuner besöker högstadieelever fritidsgårdar i mindre utsträckning än i Malmö. Ungdomar i Heby och Värmdö har besökt fritidsgård i störst utsträckning. Fritidsgårdar besöks i minst utsträckning av ungdomar i Knivsta och Täby.

***** Killar i högstadiet i Malmö i besöker fritidsgård i mindre utsträckning än förväntat utifrån sociodemografisk bakgrund. Tjejer i högstadiet besöker fritidsgård i den utsträckning som förväntat**.**

***** Andelen som besökt fritidsgård nu jämfört med för 20–25 år sedan har minskat i Malmö både bland dem som går på gård ibland och de som går ofta. Det gäller även i t.ex. Stockholm, Eskilstuna och Helsingborg.

***** 2015 och 2019 besöks fritidsgårdar i störst utsträckning av ungdomar från lägre socioekonomiska grupper. Skillnaderna bland tjejer i olika socioekonomiska grupper är ganska liten 2015 och stor 2019. De socioekonomiska skillnaderna har alltså ökat bland tjejer. Minskningen bland killar i de olika socioekonomiska grupperna mellan 2015 och 2019 är ungefär lika stor.

***** 2015 och 2019 besöks fritidsgårdar i störst utsträckning av ungdomar med utländsk bakgrund. Skillnaderna mellan i vilken utsträckning de ungdomar som själva liksom sina föräldrar är födda i Sverige och de ungdomar som liksom sina föräldrar är födda utomlands är mycket större 2019 än 2015. De killar som liksom sina föräldrar är födda utomlands går i samma utsträckning på fritidsgård 2015 och 2019. Övriga killar med olika bakgrund har minskat sina besök på fritidsgård i ungefär samma grad. De tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige och de tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands har minskat besöken på fritidsgård mellan 2015 och 2019 i ungefär samma utsträckning. Tjejer som är födda i Sverige med föräldrarna födda utomlands går på fritidsgård i betydligt mindre utsträckning 2019 än 2015.

***** Barn och ungdomar vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus i större utsträckning i än vad de gör i dag. Tjejer vill gå på fritidsgård och allaktivitetshus i större utsträckning än killar.

***** Stödet för satsningar på fritidsgård i Malmö är ungefär som genomsnittet av kommunerna. Tjejer i Malmö ger ett starkare stöd för satsningar på fritidsgårdar/ allaktivitetshus än killar.

***** Systematiska och signifikanta könsskillnader kan noteras mellan killars och tjejers önskemål om fritidsgårdarnas verksamhet på fredag och lördag. Tjejer tycker i större utsträckning än killar, med tre undantag, att fritidsgårdarna ska arrangera de flesta aktiviteter som räknas upp i frågan till eleverna. Det är enbart spela biljard/pingis/dart, tv/ dataspel och idrottsturneringar som killar tycker det är viktigare än tjejer att fritidsgårdarna ska arrangera på fredag och lördag. I topp bland tjejernas önskemål om aktiviteter på fredag och lördag kväll finns cafékvällar, filmvisningar, läger och utflykter. Killarna önskar i första hand att fritidsgårdarna arrangerar biljard/pingis/dart, tv-spel och idrottsturneringar.

***** Det är få ungdomar som tycker att det inte ska finnas några ledarledda verksamheter på fritidsgårdar. Killar och tjejer är överens i frågan liksom alla ungdomar i studien respektive de som går på gård. Det är också ganska få som tycker att det är mycket viktigt att ungdomarna själva leder och planerar verksamheterna. De som går på fritidsgård tycker detta är något viktigare än alla ungdomar i studien.

10 Bibliotek

I det här kapitlet ska resultaten för bibliotek presenteras.

10.1 Inledning

Jämställdhet, jämlikhet och delaktighet är några av målen för Malmö stad som helhet. I kulturförvaltningens åtaganden står det: ”alla invånare ska ges likvärdiga möjligheter till deltagande och medskapande i stadens kulturliv...”. Språk och läsförståelse är grundläggande för varje individs utveckling och deltagande i samhället. Malmöbor, såväl barn som vuxna, ges förutsättningar för inkluderande möten, delaktighet och social sammanhållning genom mötesplatser som bibliotek, allaktivitetshus och museer.

10.2 Kön och ålder

I tabell 106 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar i Malmö besökt bibliotek på sin fritid under senaste veckan och de senaste 4 veckorna. Läsaren ska alltså observera att vi frågar barn och ungdomar om i vilken utsträckning de besökt bibliotek på sin fritid.

Tabell 106. Malmö. 2019/20. Andel (%) som besökt bibliotek på fritiden de senaste 4 veckorna efter kön och stadium.

	Mellanstadiet [137]		Högstadiet Senaste 4 veckorna		Gymnasiet Senaste 4 veckorna	
Bibliotek	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Minst 1 ggr			30	42	33	47
Minst 3 ggr	30	37	8	14	13	20
Minst 8 ggr	11	14	1,5	2	3	5

Vi ser att mellanstadiebarn i Malmö besöker bibliotek i mycket högre grad än tonåringar. Detta gäller även i andra kommuner vi undersökt[138]. Antalet medialån är också större bland mellanstadiebarn än bland ungdomar i högstadiet respektive i gymnasiet. **Tjejer i Malmö och i övriga kommuner vi undersökt besöker bibliotek i högre grad än killar**[139]. Noteras ska att ungdomar i gymnasiet besöker bibliotek på sin fritid i något större utsträckning än ungdomar i högstadiet.

I tabell 107 visas hur stor andelen av barn och ungdomar i olika årskurser som varje vecka besökt bibliotek på sin fritid. I mellanstadiet gäller frågan senaste 7 dagarna och i högstadiet och gymnasiet minst 3 gånger under de senaste 4 veckorna.

137 I mellanstadiet frågar vi efter senaste veckan (7 dagarna). Besökt en gång motsvarar 3 gånger i högstadiet och besökt 2 gånger motsvarar här 8 gånger senaste 4 veckorna.
138 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, kapitel 5. Elofsson, S, **Vad gör barn och ungdomar på bibliotek?** sid. 8–9.
139 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, kapitel 4. Elofsson, S, **Vad gör barn och ungdomar på bibliotek?** sid. 8–9.

Tabell 107. Malmö. 2019/20. Andel (%) som besökt bibliotek på fritiden per vecka efter årskurs och kön.

Årskurs	Killar	Tjejer
4 Mellanstadiet	**36**	**39**
5	26	34
6	29	39
7 Högstadiet	**7**	**13**
8	9	16
9	8	11
1 Gymnasiet	**10**	**16**
2	14	21
3	14	23

Killar i årskurs 4 besöker bibliotek i störst utsträckning. Andelen killar som besöker bibliotek i årskurs 7 i förhållande till årskurs 4, 5 och 6 är liten. Killar i olika årskurser i högstadiet besöker bibliotek i ungefär samma grad. Gymnasiekillar besöker bibliotek i högre utsträckning än killar i högstadiet.

Det är tjejerna i årskurserna 4 och 6 som besöker bibliotek mest. Andelen som besöker bibliotek i årskurs 7 är mycket mindre än i årskurs 6. I högstadiet är det tjejer i årskurs 8 som besöker bibliotek i störst utsträckning. Tjejer i de två sista årskurserna på gymnasiet besöker bibliotek på fritiden i större utsträckning än högstadietjejer.

I alla årskurser besöker tjejer bibliotek i högre utsträckning än killar. Detta gäller även i alla andra kommuner vi undersökt sedan millenniumskiftet.

10.3 Socioekonomiska grupper

I tabell 108 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper besöker bibliotek på sin fritid.

Tabell 108. Malmö. 2019/20. Andel (%) som bibliotek efter socioekonomiska grupper, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
Bibliotek										
Mellanstadiet (senaste veckan)	27	27	39	33	*	35	36	38	51	*
Högstadiet (senaste 4 veckorna)	28	28	34	39	**	37	40	47	52	**
Gymnasiet (senaste 4 veckorna)	31	32	32	53	*	47	45	53	42	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna besöker bibliotek i högre utsträckning än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna. I störst utsträckning i mellanstadiet och i gymnasiet besöks bibliotek av tjejer i socioekonomisk grupp 5. Även i andra kommuner vi undersökt kan vi notera att de i de lägre socioekonomiska grupperna besökt bibliotek i större utsträckning än de i de högre socioekonomiska grupperna[140]. Tjejer i gymnasiet i olika socioekonomiska grupper besöker dock bibliotek i ungefär lika stor utsträckning.

140 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, kapitel 7.

10.4 Svensk respektive utländsk bakgrund

I vilken utsträckning besöker de med svensk respektive utländsk bakgrund bibliotek? Vi arbetar som presenteras i kapitel 3 med följande fyra kategorier:

1= Barnet och föräldrarna födda i Sverige

2= En förälder född utomlands eller adoptivbarn

3= Barnet är född i Sverige och båda föräldrarna födda utomlands.

4= Barnet och föräldrarna är födda utomlands.

I tabell 109 visas i vilken grad de med svensk respektive utländska bakgrund besöker bibliotek på fritiden.

Tabell 109. Malmö. 2019/20. Andel (%) som besökt bibliotek efter svensk respektive utländsk bakgrund, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
	1	2	3	4	Sign. nivå.	1	2	3	4	Sign. nivå
Bibliotek										
Mellanstadiet (senaste veckan)	22	25	37	41	***	27	34	40	57	***
Högstadiet (senaste 4 veckorna)	22	27	32	44	**	39	33	44	53	***
Gymnasiet (senaste 4 veckorna)	27	31	32	53	***	43	41	53	56	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

De med utländsk bakgrund besöker bibliotek i störst utsträckning. Det gäller också i flertalet kommuner vi undersökt[141]. Bibliotek besöks mest av de tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands.

141 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, kapitel 8.

10.5 Stadsdelar

I tabell 110 visas i vilken utsträckning ungdomar i olika stadsdelar besökt bibliotek på sin fritid.

Tabell 110. Malmö 2019/20 Andel (%) som besökt bibliotek efter kön och stadsdel[142].

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet		Medelinkomst
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**34-65 år 2018**
Limhamn-Bunkeflo	28	30	25	34	32	41	386 975
Västra innerstaden	23	37	21	43	27	66	341 583
Centrum	26	39	31	45	45	48	318 985
Husie	21	40	32	41	18	45	306 669
Oxie	26	38	24	32	48	61	278 737
Kirseberg	21	29	20	41	25	52	253 390
Hyllie	32	31	41	48	39	55	240 998
Södra innerstaden	28	46	39	56	38	59	213 297
Fosie	40	40	30	38	40	55	199 332
Rosengård	43	44	33	48	32	57	172 266
Signifikansnivå	***	+	*	*	**Ns**	**Ns**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är lägst besöker generellt bibliotek i störst utsträckning på sin fritid. Observera att tjejer i alla stadsdelar, med undantag av Hyllie och Fosie i mellanstadiet**, besöker bibliotek i större utsträckning än killar**.

10.6 Vad förklarar besök på bibliotek?

Resultaten som presenterats ovan visar på att andelen som besökt bibliotek är högre bland barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund, bland dem som har utländsk bakgrund liksom i stadsdelar med låg medelinkomst. Dessa variabler är korrelerade med varandra, t ex är andelen med låg socioekonomisk bakgrund liksom andelen som har utländsk bakgrund högre i områdena med låg medelinkomst. Det är därför viktigt att studera vilken betydelse dessa faktorer var för sig har för hur många som besöker bibliotek.

Detta har gjorts med binär logistisk regression där den direkta inverkan från varje enskild variabel studeras efter kontroll för inverkan från övriga. Som utfallsvariabel används andel som besökt bibliotek minst en gång per vecka i mellanstadiet och minst en gång de senaste fyra veckorna i högstadiet och gymnasiet. Som förklaringsvariabler ingår – utöver socioekonomisk och utländsk bakgrund andra variabler som beskriver barnens och ungdomarnas sociala situation samt årskurs. Dessa är familjesituation (vilka man bor med samt förtroende för föräldrar), medelbetyg och typ av område. Stadsdelarna har här med utgångspunkt från medelinkomsten bland 35–64-åringar delats upp i tre typer av områden, nämligen höginkomst- och låginkomstområden samt en mellangrupp.

142 I mellanstadiet gäller resultaten de senaste 7 dagarna och i övriga stadier minst 3 gånger under de senaste 4 veckorna.

Resultaten från dessa analyser – som genomförts separat för killar och tjejer i de olika stadierna – visar att svensk/utländsk bakgrund har en central inverkan på om barnen/ungdomarna besöker bibliotek eller inte (se tabell B.7 i bilagan). Andelen som besöker bibliotek är högst bland de som liksom sina föräldrar är födda utomlands, både för killar och för tjejer. Med ett undantag har övriga bakgrundsfaktorer – alltså även socioekonomisk bakgrund och typ av stadsdel – liten direkt inverkan. Detta tycks dock inte gälla bland gymnasietjejerna där svensk/utländsk bakgrund verkar ha en marginell inverkan.

Undantaget är typ av gymnasieprogram samt medelbetyg bland högstadietjejer. Tjejer med högre medelbetyg besöker bibliotek i högre utsträckning. Tjejer med utländsk bakgrund som har höga medelbetyg besöker alltså bibliotek i ovanligt hög utsträckning. Bland gymnasietjejer gäller att de som går yrkesförberedande program i mycket lägre utsträckning har besökt bibliotek på fritid.

10.7 Besökt bibliotek i jämförelse med andra kommuner

I vilken utsträckning besöker barn och ungdomar i Malmö och i andra kommuner bibliotek på sin fritid? I tabell 111 visas i vilken grad mellanstadieelever i olika kommuner har gått på bibliotek de senaste 7 dagarna.

Tabell 111. Mellanstadiet. Andel (%) som besökt bibliotek på fritiden under de senaste 7 dagarna efter kommun och kön.

	Killar	Tjejer
Malmö (2019)	**30**	**37**
Sävsjö (2018)	21	29
Helsingborg (2018)	23	28
Täby (2018/19)	15	22
Jönköping (2018)	16	20

Barn i Malmö besöker bibliotek i störst utsträckning på sin fritid.

I vilken utsträckning yngre tonåringar i olika kommuner besökt bibliotek visas i tabell 112.

Tabell 112. Högstadiet. Andel (%) som besökt bibliotek under de senaste 4 veckorna efter kommun och kön.

	Killar	Tjejer
Malmö (2019)	**30**	**42**
Nacka (2016/17)	34	42
Lidingö (2019)	14	38
Helsingborg (2018)	24	35
Knivsta (2018/19)	24	33
Vallentuna (2019)	21	33
Askersund (2019)	21	31
Jönköping (2018)	18	30
Haninge (2016/17)	21	28
Sävsjö (2018)	19	24
Eskilstuna (2019/20)	16	24
Täby (2018/19)	14	22
Värmdö (2018/19)	14	17
Heby (2019)	12	13

Högstadieelever i Malmö och Nacka besöker bibliotek i störst utsträckning.
I alla kommunerna besöker tjejer bibliotek i högre grad än killar.

I vilken utsträckning gymnasieelever i Malmö och andra kommuner besökt bibliotek visas i tabell 113.

Tabell 113. Gymnasiet. Andel (%) ungdomar som besökt bibliotek under de senaste 4 veckorna efter kommuner och kön.

	Killar	Tjejer
Helsingborg (2018)	37	53
Malmö (2020)	33	47
Lidingö 2019	30	45
Jönköping (2018)	20	35
Täby (2019)	18	32

Ungdomar i Helsingborg och Malmö besöker bibliotek på sin fritid i störst utsträckning. Andelen barn och ungdomar som besöker bibliotek på sin fritid är alltså mycket hög i Malmö när vi jämför med andra kommuner. Besöker barn och ungdomar bibliotek på fritiden som kan förväntas utifrån sociodemografisk struktur i Malmö?
I tabell 114 ges svaret.

Tabell 114. Malmö 2019/20. Förväntade och observerade värden för besök på bibliotek på fritiden. Andel (%).

	Observerat Förväntat	**Mellanstadiet Senaste veckan**		**Högstadiet Senaste 4 veckorna**		**Gymnasiet Senaste 4 veckorna**	
		Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Besökt bibliotek	Observerat	30	37	30	42	33	47
	Förväntat	27	32	25	35	28	42
	Observerat minus *förväntat*	+5	+5	+5	+7	+5	+5

Vi ser att barn och ungdomar besöker bibliotek på fritiden i Malmö i signifikant större utsträckning än man kan förvänta sig utifrån stadens sociodemografiska struktur[143]**.**

10.8 Besökt bibliotek över tid

I tabell 115 visas i vilken utsträckning yngre tonåringar gått på bibliotek 2015 och 2019.

Tabell 115. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som besökt bibliotek på fritiden under de senaste 4 veckorna efter undersökningsår och kön.

Högstadiet	**2015**	**2019**	**2019 - 2015 Procentenheter**
Killar	34	30	**-4**
Tjejer	47	42	**-5**
Könsskillnader Procentenheter	+13	+12	

143 Vad orsakerna till detta är kan vi tyvärr inte ringa in inom ramen för den här forskningsrapporten. Malmö stad eller kulturrådet borde undersöka detta.

Andelen som besökt bibliotek på fritiden i Malmö har minskat något sedan 2015. I andra kommuner vi undersökt har andelen tonåringar som går på bibliotek minskat framförallt när vi jämför med 1990-talet[144].

Hur utvecklingen varit när det gäller vilka socioekonomiska grupper som besökt bibliotek på fritiden i Malmö 2015 respektive 2019 visas i tabell 116.

Tabell 116. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som besökt bibliotek de senaste 4 veckorna efter socioekonomiska grupper, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
	1+2	3	4	5	Sign. nivå	1+2	3	4	5	Sign. nivå
2015	34	32	40	35	Ns	46	47	50	48	Ns
2019	28	28	34	39	**	37	40	47	52	**
2019 minus 2015 Procentenheter	**-6**	**-4**	**-6**	**+4**		**-9**	**-7**	**-3**	**+4**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

144 Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och Jämlik**, t.ex. sid. 101–103.

Resultaten från 2015 visar inga signifikanta skillnader mellan i vilken utsträckning ungdomar i olika socioekonomiska grupper besökt bibliotek på fritiden[145]. **2019 besöker de i lägre socioekonomiska grupper bibliotek på fritiden i signifikant större utsträckning än de i högre socioekonomiska grupper**. Noteras ska också att ungdomar i socioekonomisk grupp 5 besöker bibliotek i högre grad 2019 än 2015.

I tabell 117 visas i vilken utsträckning ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund går på bibliotek 2015 respektive 2019.

Tabell 117. Malmö. Högstadiet. 2019/20. Andel (%) som besökt bibliotek utifrån svensk respektive utländsk bakgrund, kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
	1	2	3	4	Sign. nivå	1	2	3	4	Sign. nivå
2015	29	27	41	42	***	38	41	54	59	***
2019	22	27	32	44	**	39	33	44	53	***
2019 minus 2015. Procentenheter	**-7**	**0**	**-9**	**+2**		**+1**	**-8**	**-10**	**-6**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Både 2015 och 2019 besöker de med utländsk bakgrund bibliotek på fritiden i högre grad än de med svensk bakgrund.

Killar som liksom sina föräldrar är födda utomlands går i något större utsträckning på bibliotek 2019 än 2015 medan både killar som är födda i Sverige och föräldrarna utomlands och killar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige går i mindre utsträckning på bibliotek. Tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige går i ungefär samma utsträckning 2015 som 2019 på bibliotek medan tjejer med utländsk bakgrund över tid gått i mindre utsträckning på bibliotek.

10.9 Vill gå på bibliotek i förhållande till hur många som går?

Hur många är det som vill gå på bibliotek på fritiden i förhållande till hur många som går? I tabell 118 visas detta.

Tabell 118. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar respektive tjejer som besöker bibliotek respektive vill besöka bibliotek samt andel (%) av dem som vill som besökt bibliotek.

	Går på bibliotek varje vecka	Vill gå på bibliotek varje vecka	Andel av dem som vill gå på bibliotek som besökt bibliotek. %.
Bibliotek. Mellanstadiet			
Killar	30	43	51
Tjejer	37	64	48
Bibliotek. Högstadiet			
Killar	8	29	60
Tjejer	14	51	60
Bibliotek. Gymnasiet			
Killar	13	39	62
Tjejer	20	60	65

145 I Malmö 1996 frågade vi om de senaste 12 månaderna. Någon jämförelse med studierna 2015 och 2019 kan därför inte göras.

Vi ser att många fler säger sig vilja besöka bibliotek än vad som gör det vid undersökningstillfället. Tjejer går mer på bibliotek och vill gå mer. Omkring 50% av de mellanstadiebarn och 60% av de tonåringar som säger sig vilja gå gör det också.

I vilken utsträckning har det då skett förändringar bland högstadieelever när det gäller viljan att besöka bibliotek på fritiden visas i tabell 119.

Tabell 119. Malmö. Högstadiet. Andel (%) ungdomar som varje vecka 2015 och 2019 vill besöka bibliotek på fritiden efter kön.

	2015	2019
Killar	39	29
Tjejer	55	51

Det är färre killar som vill gå på bibliotek 2019 än 2015.
Förändringarna bland tjejer är små.

10.10 Vad gör barn och ungdomar på bibliotek?

I tabell visar 120 visar vi vad barn och ungdomar gör på bibliotek på sin fritid.

Tabell 120. Malmö. 2019/20. Andel (%) av besökarna som nyttjat bibliotekens utbud utifrån stadium och kön.

	Mellanstadiet Senaste veckan		Högstadiet Senaste 4 v.		Gymnasiet Senaste 4 v.	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Lånade böcker/tidskrifter	84	90	53	53	30	48
Pluggade	56	56	40	57	73	83
Träffade kompisar	59	57	36	38	55	59
Lånade filmer/musik	25	20	15	7	8	4
Lånade TV-dator-spel	29	16	17	5	9	4
Använde dator/scanner/skrivare	37	33	20	12	21	17
Läste böcker och tidskrifter	37	33	35	32	18	24
Deltog i ett arrangemang (t.ex. aktivitet på KRUT, författarscen)			10	6	10	4
Tittade på film					21	17
Spelade tv/datorspel					9	4
Läxhjälp					25	12
Studerade svenska					27	12

I störst utsträckning lånar killar och tjejer på mellanstadiet och killar på högstadiet böcker/tidskrifter. Tjejer på högstadiet och killar och tjejer på gymnasiet nyttjar biblioteken i första hand för att plugga. Låna böcker kommer bland högstadieelever på andra plats och bland elever på gymnasiet på tredje plats.

Skiljer sig nyttjandet av bibliotekens utbud mellan yngre tonåringar i Malmö, Eskilstuna och på Lidingö? I tabell 121 visas detta.

Tabell 121. Högstadiet 2019. Andel (%) högstadieungdomar som besökt bibliotek som nyttjat olika tjänster på biblioteken efter kommun och kön.

	Malmö		Eskilstuna		Lidingö	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Pluggade	40	57	45	51	46	61
Lånade böcker/ tidskrifter	53	53	43	49	39	37
Träffade kompisar	36	38	37	36	26	42
Läste böcker och tidskrifter	35	32	26	31	9	13
Använde dator/scanner/skrivare	20	12	23	17	14	11
Lånade filmer/musik	15	7	16	14	5	2
Lånade TV-dator-spel	17	5	13	9	2	1
Deltog i ett arrangemang (t.ex. aktivitet på KRUT, författarscen)	10	6			2	3

Tjejer i Malmö, Eskilstuna och på Lidingö nyttjar biblioteken i första hand för att plugga. I Malmö och Eskilstuna nyttjas biblioteken i andra hand för att låna böcker/ tidskrifter.

Killar i Malmö nyttjar bibliotekens tjänster för att i första hand låna böcker/ tidskrifter och i andra hand för att plugga. Lidingös och Eskilstuna bibliotek nyttjas i första hand av killar för att plugga och i andra hand för att låna böcker/tidskrifter.

10.11 Vad är bra med bibliotek enligt barn och ungdomar?

I Ung livsstils studier ingår också frågan till barn och ungdomar vad biblioteken är bra för. I tabell 122 visas barns svar i mellanstadiet. Tabellen är uppställd efter tjejernas högsta värde på ”stämmer helt”.

Tabell 122. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn som tycker att biblioteken är bra för att där kan de göra olika saker efter kön.

	Stämmer inte alls		Stämmer ganska dåligt		Stämmer ganska bra		Stämmer helt		Sign. nivå
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	
Låna böcker	12	5	7	5	27	26	53	64	***
Få hjälp att hitta bra böcker	17	10	10	8	31	34	42	48	***
Sitta och läsa/studera	20	12	11	9	31	34	38	44	***
Få information till skoluppgifter	29	24	17	20	27	28	27	28	Ns
Använda Internet	36	37	20	23	20	21	24	19	Ns
Låna ljudböcker	37	35	21	25	24	22	18	19	Ns
Låna filmer/musik	39	37	18	24	23	22	19	17	Ns
Träffa kompisar	37	28	21	24	26	32	16	16	***
Låna TV-/dator-spel	41	48	18	25	19	13	22	14	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

Både killar och tjejer tycker i första hand att biblioteken är bra för att där kan de låna böcker, där kan de få hjälp att hitta bra böcker och där kan de sitta och läsa/studera.

I tabell 123 visas högstadieelevernas svar. Tabellen är uppställd efter tjejers högsta värde på ”stämmer helt”.

Tabell 123. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) ungdomar som tycker att biblioteken är bra för att där kan du göra olika saker efter kön.

	Stämmer inte alls		Stämmer ganska dåligt		Stämmer ganska bra		Stämmer helt		Sign. nivå
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	
Låna böcker	21	11	66	6	30	32	44	51	***
Sitta och läsa/studera	27	16	10	7	32	34	31	43	***
Vara i trivsam miljö	27	17	11	11	36	38	26	35	***
Använda Internet	38	28	15	17	26	30	21	26	***
Låna ljudböcker	38	33	15	19	25	25	22	23	Ns
Låna filmer/musik	42	36	17	20	22	23	19	22	Ns
Träffa människor i olika åldrar	42	34	16	20	24	27	18	19	*
Låna TV-/dator-spel	43	42	15	20	21	21	20	17	Ns
Använda databaser	44	36	17	23	23	25	16	17	**
Lära mig nya saker	30	22	15	19	36	44	19	15	***
Läsa dagstidningar	49	45	15	23	22	19	14	14	**
Ta del av arrangemang/ aktiviteter	50	45	19	25	20	20	11	11	Ns
Träffa kompisar	57	40	18	24	17	27	8	9	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant.

Liksom i mellanstadiet tycker både killar och tjejer i högstadiet att låna böcker och sitta och läsa/studera är det bästa med biblioteken.

I tabell 124 visas vad gymnasieelever tycker. Tabellen är uppställd efter tjejers högsta värde på ”stämmer helt”.

Tabell 124. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andel (%) ungdomar som tycker att biblioteken är bra för att där kan du göra olika saker efter kön.

	Stämmer inte alls		Stämmer ganska dåligt		Stämmer ganska bra		Stämmer helt		Sign. nivå
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	
Sitta och läsa/studera	21	6	7	5	27	27	45	60	***
Låna böcker	22	11	9	7	29	32	40	51	***
Vara i trivsam miljö	21	10	9	9	32	35	38	46	***
Använda dator/Internet	35	26	13	18	26	27	25	30	**
Använda databaser	37	31	15	23	26	24	22	27	*
Låna ljudböcker	33	27	14	20	25	28	27	24	*
Lära mig nya saker	26	20	14	17	36	43	25	20	*
Träffa människor i olika åldrar	41	34	16	22	26	25	17	20	Ns
Studera svenska	42	42	12	18	25	22	21	18	Ns
Låna filmer/musik	41	34	18	27	22	22	20	17	***
Låna TV-/dator-spel	43	39	19	27	21	19	18	16	*
Läsa dagstidningar	45	41	17	24	22	21	16	14	Ns
Läxhjälp	42	39	18	27	23	21	17	13	**
Träffa kompisar	50	36	17	25	24	28	10	12	***
Titta på film	54	49	20	29	15	13	11	9	*
Ta del av arrangemang/ aktiviteter	47	43	21	30	19	18	13	9	*

Gymnasieelever tycker det bästa med biblioteken är att där kan man plugga och låna böcker.

Har det skett någon attitydförändring sedan 2015 när det gäller vad yngre tonåringar tycker biblioteken är bra för? I tabell 125 visas högstadieelevernas svar[146].

146 Skalnivån är: stämmer inte alls, stämmer inte särskilt bra, stämmer ganska bra, stämmer helt.

Tabell 125. Malmö. Andel (%) ungdomar i högstadiet som tycker att biblioteken är bra för att där kan de göra olika saker efter kön 2015 och 2019.

	Stämmer ganska bra + stämmer helt			
	Killar		Tjejer	
	2015	2019	2015	2019
Träffa kompisar	23	25	28	36
Lära mig nya saker	61	55	64	59
Låna böcker	71	74	87	83
Låna ljudböcker	44	47	47	48
Låna filmer/musik	40	41	41	45
Låna TV-/datorspel	36	41	32	38
Sitta och läsa/studera	60	63	75	77
Vara i trivsam miljö	57	62	71	73
Använda internet	45	47	48	56
Använda databaser	48	39	36	42
Läsa dagstidningar	35	36	34	33
Träffa människor i olika åldrar	41	42	44	46
Ta del av arrangemang/aktiviteter	29	31	31	31

Mycket små förändringar har ägt rum både bland killar och bland tjejer. Killar och tjejer tycker dock 2019 i lägre utsträckning än 2015 att biblioteken är bra för att där kan de lära sig nya saker. Fler tycker dock 2019 än 2015 att biblioteken är bra för att de där kan låna TV-/datorspel.

Skiljer sig ungdomar i Malmö och Eskilstuna åt när det gäller vad biblioteken är bra för? I tabell 126 visar vi det [147].

Tabell 126. Högstadiet. Malmö. Eskilstuna. Andel (%) ungdomar i högstadiet som tycker att biblioteken är bra för att där kan de göra olika saker efter kön.

	Stämmer ganska bra + stämmer helt			
	Killar		Tjejer	
	Malmö	Eskilstuna	Malmö	Eskilstuna
Låna böcker	74	62	83	75
Sitta och läsa/studera	63	55	77	70
Vara i trivsam miljö	62	54	73	63
Lära mig nya saker	55	55	59	54
Använda Internet	47	51	56	55
Träffa människor i olika åldrar	42	47	46	47
Använda databaser	39	45	42	41
Träffa kompisar	25	34	36	36
Läsa dagstidningar	36	34	33	31

Vi ser att både killar och tjejer i båda kommunerna i första hand tycker biblioteken är bra för att de där kan låna böcker och där kan de sitta och läsa/studera. Noteras ska dock att ungdomar i Malmö tycker låna böcker, sitta och läsa/studera och vara i trivsam miljö är viktigare än ungdomar i Eskilstuna.

147 Både i Malmö och i Eskilstuna finns fler alternativ på frågan vad biblioteken är bra för. Alternativen är dock annorlunda i Malmö och Eskilstuna.

10.12 Sammanfattning

Det här kapitlet visar sammanfattningsvis:

***** Mellanstadiebarn i Malmö besöker bibliotek i mycket högre grad än tonåringar. Elever i gymnasiet besöker bibliotek i högre grad än högstadieelever.

***** Tjejer i Malmö och i övriga kommuner vi undersökt besöker bibliotek i högre grad än killar.

***** Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna besöker bibliotek i högre utsträckning än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna.

***** De med utländsk bakgrund besöker bibliotek i större utsträckning än de med svensk bakgrund.

***** Barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är lägst besöker generellt bibliotek i störst utsträckning.

***** Resultat från logistiska regressioner – där den direkta inverkan från de enskilda variablerna studeras efter kontroll för inverkan från övriga variabler som beskriver barnens och ungdomarnas sociala bakgrund – visar att svensk/utländsk bakgrund har en central inverkan på hur många som besöker bibliotek. Vid sidan av detta framträder bland tjejer i högstadiet ett direkt samband med medelbetyg samt att andelen som besöker bibliotek minskar under högstadiet. **Sammantaget gäller alltså att ungdomar med utländsk bakgrund – både killar och tjejer – främst besöker bibliotek. Speciellt hög är denna andel bland tjejer med utländsk bakgrund och höga medelbetyg**. De skillnader som i de enkla analyserna framträder mellan barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund liksom mellan barn och ungdomar i olika stadsdelar kan alltså i ganska stor utsträckning återföras till olikheter i andelen ungdomar med utländsk bakgrund.

***** Barn i mellanstadiet Malmö besöker bibliotek på sin fritid i större utsträckning än barn i andra kommuner vi undersökt. Högstadieelever i Malmö och Nacka besöker bibliotek på sin fritid i störst utsträckning av de kommuner Ung livsstil har undersökt. Ungdomar i gymnasiet i Helsingborg och Malmö besöker bibliotek i störst utsträckning.

***** Barn och ungdomar besöker bibliotek på fritiden i Malmö i större utsträckning än man kan förvänta sig utifrån den sociodemografiska strukturen i staden.

***** Andelen högstadieelever som besökt bibliotek på fritiden i Malmö har minskat något sedan 2015.

***** 2015 finns inga signifikanta skillnader mellan i vilken utsträckning ungdomar i olika socioekonomiska grupper besökt bibliotek på fritiden[148]. 2019 besöker de i lägre socioekonomiska grupper bibliotek på fritiden i signifikant större utsträckning än de i högre socioekonomiska grupper. Noteras ska också att ungdomar i socioekonomisk grupp 5 besöker bibliotek i högre grad 2019 än 2015.

***** Både 2015 och 2019 besöker de med utländsk bakgrund bibliotek på fritiden i högre grad än de med svensk bakgrund.

***** Många fler säger sig vilja besöka bibliotek än vad som gör det vid undersökningstillfället. Tjejer går mer på bibliotek och vill gå mer.

148 I Malmö 1996 frågade vi om de senaste 12 månaderna. Någon jämförelse med studierna 2015 och 2019 kan därför inte göras.

***** Det är färre killar i högstadiet som vill gå på bibliotek 2019 än 2015. Förändringarna bland tjejer är små.

***** I störst utsträckning lånar killar och tjejer på mellanstadiet och killar på högstadiet böcker och tidskrifter. Tjejer på högstadiet och killar och tjejer på gymnasiet nyttjar biblioteken i första hand för att plugga. Låna böcker kommer bland högstadieelever på andra plats och bland elever på gymnasiet på tredje plats.

***** Både killar och tjejer i mellanstadiet tycker i första hand att biblioteken är bra för att där kan de låna böcker, där kan de få hjälp att hitta bra böcker och där kan de sitta och läsa/studera. Liksom i mellanstadiet tycker både killar och tjejer i högstadiet att låna böcker och sitta och läsa/studera är det ”bästa” med biblioteken. Gymnasieelever tycker det bästa med biblioteken är att där kan man plugga och låna böcker.

***** Vi ser att både killar och tjejer i Eskilstuna och Malmö i första hand tycker biblioteken är bra för att de där kan låna böcker och där kan de sitta och läsa/studera. Noteras ska dock att ungdomar i Malmö tycker låna böcker och sitta och läsa/studera är viktigare än ungdomar i Eskilstuna.

***** Mycket små förändringar har ägt rum både bland killar och bland tjejer utifrån frågan vad biblioteken är bra för. Killar och tjejer tycker dock 2019 i lägre utsträckning än 2015 att biblioteken är bra för att där kan de lära sig nya saker. Fler tycker dock 2019 än 2015 att biblioteken är bra för att de där kan låna TV-/datorspel.

11 Läsvanor

I det här kapitlet ska vi presentera i vilken utsträckning barn och ungdomar i Malmö läser böcker och tidskrifter. Vi visar också vilken typ av litteratur som killar och tjejer läser.

11.1 Inledning

Malmö stad har som mål jämställdhet, jämlikhet och delaktighet. Kulturförvaltningens åtagande är att skapa ”likvärdiga möjligheter till kultur - alla invånare ska ges likvärdiga möjligheter till deltagande, inflytande och medskapande i stadens kulturliv”. Kulturförvaltningen åtar sig att under 2021 att utveckla mötesplatser med särskilt fokus på språk- och läsfrämjande åtgärder[149].

11.2 Kön och ålder

Vi har ställt följande fråga till barn och ungdomar[150]: ”Hur många gånger läste du i en bok förra veckan (räkna även e-böcker och ljudböcker, dock inte de gånger du läst läxor eller i skolböcker). I tabell 127 visas barns och ungdomars svar på frågan.

Tabell 127. Malmö 2019/20. Andel (%) som läst i en bok senaste veckan efter kön och stadium.

	Mellanstadiet		**Högstadiet**		**Gymnasiet**	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Ingen gång	20	13	46	39	54	44
1 gång	18	17	23	21	18	18
2-3 gånger	31	31	20	22	18	20
4-5 gånger	14	16	6	7	4	8
Mer än 5 gånger	17	21	7	11	6	10
Signifikansnivå	***		***		***	
Läst i en bok	**80**	**87**	**54**	**61**	**46**	**56**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Vi ser att 80% av killar och 87% av tjejer i mellanstadiet har läst i en bok. Motsvarande resultat för killar i högstadiet är 54% och för tjejer 61%. I gymnasiet har 46% av killar och 56% av tjejer läst i en bok senaste veckan**.**

Läsandet av böcker sjunker alltså med ålder i Malmö och i alla andra städer där vi har undersökt ungdomars läsvanor. Tjejer läser böcker mer i de tre stadierna i Malmö och i alla andra studier Ung livsstil har genomfört. Tjejer är överrepresenterade även bland dem som ofta läser böcker.

Vi har också ställt följande fråga till barn och ungdomar i Malmö: ”Hur många gånger läste du serier eller någon tidskrift förra veckan?” I tabell 128 visar vi barns och ungdomars svar på frågan.

149 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtaganden.**
150 Vi kan tyvärr inte jämföra andelen som läser i Malmö med andelen som läst 1996 och 2015. Frågorna om läsning är inte ställda på exakt samma sätt. Vi valde 2019 att ställa frågorna om läsning så jämförelse kan göras med andra kommuner. Ung livsstils studier i andra kommuner och andras forskning visar att andelen barn som läser böcker minskat över tid. Vi kan däremot jämföra hur mycket tid ungdomar i högstadiet lagt på läsning. Se senare avsnitt i detta kapitel.

Tabell 128. Malmö 2019/20. Andel (%) som läst serier eller någon tidskrift senaste veckan efter kön och stadium.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Ingen gång	49	47	63	62	65	65
1 gång	21	12	16	17	16	15
2-3 gånger	16	19	12	12	10	10
4-5 gånger	6	6	4	4	4	5
Mer än 5 gånger	8	6	5	5	6	4
Signifikansnivå	**Ns**		**Ns**		**Ns**	
Läst	**51**	**53**	**37**	**38**	**35**	**35**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Barn i mellanstadiet läser serier och tidskrifter i större utsträckning än tonåringar. Minst serier och tidskrifter läser gymnasister. Några signifikanta könsskillnader kan inte noteras vare sig i mellanstadiet, högstadiet och i gymnasiet i Malmö. Inte heller i andra kommuner där vi studerat läsvanor kan vi notera några könsskillnader när det gäller läsning av serier och tidskrifter.

Hur många timmar har då ungdomar i högstadiet och i gymnasiet läst på sin fritid de senaste 7 dagarna? I tabell 129 visar vi det[151]? Dessutom visas i tabellen om högstadieelever läst mer eller mindre än 2015. Vad ungdomar använder hela sin fria tid till visas i kapitel 6.

Tabell 129. Malmö. Antalet timmar som ungdomar har läst eller lyssnat på ljudböcker.

	2015		2019	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Högstadiet				
Läst (böcker, e-böcker, någon tidskrift, dags- eller kvällstidning)	1,6	1,9	1,1	1,9
Lyssnat på ljudböcker	0,4	0,2	0,4	0,5
Gymnasiet				
Läst (böcker, e-böcker, någon tidskrift, dags- eller kvällstidning)			1,6	2,1
Lyssnat på ljudböcker			0,5	0,6

Först ska noteras att de är en liten tid som ungdomar lägger ner på läsning (böcker, e-böcker, någon tidskrift, dags- eller kvällstidning) **och lyssnande på ljudböcker[152]. Tjejer har läst längre tid än killar i båda stadierna och lyssnat något längre på ljudböcker**. Noteras ska att killar lägger ner mindre tid på läsning av böcker/E-böcker/någon tidskrift/dags- eller kvällstidning 2019 än 2015. Tjejer lyssnar på ljudböcker i större utsträckning 2019 än 2015.

151 Frågan är inte ställd i mellanstadiet. Någon gymnasiestudie genomfördes inte 2015.

152 I en studie om läsning av litteratur som redovisas i Dagens Nyheter den 18 mars 2012 hävdas att en av orsakerna till att både killar och tjejer läser mindre och lite är att det upplevs ta för lång tid. Denna hypotes kan knytas till teorin om marginalnyttan av tid. För redovisningen av studien av läsning se Dagens Nyheter, kulturdelen den 18 mars 2021, ”Allt fler unga tycker det är slöseri med tid att läsa”, sid. 12–13. Artikeln i DN bygger på rapporten, **Generation ekvation, en rapport om ungas attityder till skola, skolämnen och lärande i Sverige.**

11.3 Socioekonomiska grupper

I vilken utsträckning barn och ungdomar läser böcker på sin fritid i olika socioekonomiska grupper visas i tabell 130.

Tabell 130. Malmö 2019/20. Läst i böcker senaste veckan i olika socioekonomiska grupper efter kön och stadium. Andel (%).

Socioekonomiska grupper	1+2		3		4		5	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet								
Minst 1 gång *	83	88	80	87	76	81	75	91
Minst 4 gånger	34	37	31	38	26	33	29	42
Högstadiet								
Minst 1 gång	55	63	53	60	54	62	62	61
Minst 4 gånger	11	19	13	19	9	16	20	16
Gymnasiet								
Minst 1 gång	48	56	46	55	43	57	45	60
Minst 4 gånger *	12	19	13	16	5	18	4	20

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. K=killar. Tj= tjejer.

Vi ser att killar i de högre socioekonomiska grupperna i mellanstadiet läser i något högre utsträckning än killar i de lägre socioekonomiska grupperna. I tjejgruppen i mellanstadiet finner vi inga signifikanta samband. Inte heller i högstadiet eller i gymnasiet finner vi några signifikanta samband i tjejgruppen. Noteras ska dock att gymnasiekillar i de lägre socioekonomiska grupperna läser i signifikant lägre grad än killar i de högre socioekonomiska grupperna.

I vilken utsträckning barn och ungdomar läser serier och tidskrifter på sin fritid i olika socioekonomiska grupper framgår i tabell 131.

Tabell 131. Malmö 2019/20. Läst serier och tidskrifter senaste veckan i olika socioekonomiska grupper efter kön och stadium. Andel (%).

Socioekonomiska grupper	1+2		3		4		5	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet								
Minst 1 gång	56	52	48	54	51	51	49	54
Minst 4 gånger	15	10	15	13	11	15	10	16
Högstadiet								
Minst 1 gång	37	38	36	39	42	38	35	33
Minst 4 gånger	9	8	10	9	9	10	8	9
Gymnasiet								
Minst 1 gång	35	26	38	35	30	42	33	37
Minst 4 gånger *	10	7	11	9	7	10	4	16

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. K=killar. Tj= tjejer.

Vi ser att barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper läser serier och tidskrifter på sin fritid i ungefär samma grad i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet. Killar i socioekonomisk grupp 5 läser tidskrifter och serier ofta i minst utsträckning.

11.4 Svensk respektive utländsk bakgrund

I tabell 132 presenteras i vilken utsträckning barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund läst böcker på sin fritid senaste veckan.

Tabell 132. Malmö. 2019/20. Läst böcker bland barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund efter kön och stadium. Andel (%).

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige		En förälder född utomlands + adoptivbarn		Barnet är född i Sverige och båda föräldrarna utomlands		Barnet och föräldrarna är födda utomlands	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet								
Minst 1 gång	80	89	81	85	78	84	83	88
Minst 4 gånger	34	42	25	32	30	35	31	34
Högstadiet								
Minst 1 gång	50	63	56	59	54	59	63	64
Minst 4 gånger	12	16	13	21	12	18	14	19
Gymnasiet								
Minst 1 gång	47	56	45	61	42	52	50	57
Minst 4 gånger	12	19	13	20	8	13	6	18

Barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund har läst böcker i ungefär samma utsträckning. Noteras ska dock att det finns en tendens till att killar i gymnasiet som liksom sina föräldrar är födda utomlands läst böcker ofta i minst utsträckning.

I tabell 133 visar i vilken utsträckning barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund läst serier och tidskrifter på sin fritid senaste veckan.

Tabell 133. Malmö. 2019/20. Läst serier och tidskrifter bland barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund efter kön och stadium. Andel (%) i procent.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige		En förälder född utomlands + adoptivbarn		Barnet är född i Sverige och båda föräldrarna utomlands		Barnet och föräldrarna är födda utomlands	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet								
Minst 1 gång	52	52	48	53	49	48	56	63
Minst 4 gånger	14	10	14	11	12	12	16	20
Högstadiet								
Minst 1 gång	34	37	36	36	38	33	43	44
Minst 4 gånger	7	7	10	7	10	11	11	11
Gymnasiet								
Minst 1 gång *	37	27	32	35	36	39	32	47
Minst 4 gånger	8	6	12	8	14	14	6	11

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. K=killar. Tj= tjejer.

I mellanstadiet och högstadiet liksom bland killar i gymnasiet finns inga signifikanta skillnader mellan i vilken utsträckning de med svensk respektive utländsk bakgrund läst serier och tidskrifter på sin fritid. Det ska dock noteras att tjejer med utländsk bakgrund i gymnasiet läser serier och tidskrifter något mer än tjejer med svensk bakgrund.

11.5 Hur mycket läser barn och ungdomar i olika kommuner?

I vilken utsträckning barn och ungdomar i Malmö läser i förhållande till Helsingborg och Jönköping framgår i tabell 134.

Tabell 134. Andel (%) barn och ungdomar som läst i en bok förra veckan efter stadium och kön.

	Killar			Tjejer		
	Malmö	**Helsingborg**	**Jönköping**	**Malmö**	**Helsingborg**	**Jönköping**
Mellanstadiet	80	80	72	87	86	81
Högstadiet	54	57	46	61	61	58
Gymnasiet	46	45	42	56	51	52

Barn och ungdomar i Malmö läser böcker i minst samma utsträckning som barn och ungdomar i Helsingborg och Jönköping. Noteras ska också att bokläsandet minskar med stadium och att tjejer läser mer än killar.

11.6 Vill läsa böcker

Hur många är det som läst böcker på sin fritid i förhållande till hur många som vill läsa i Malmö? I tabell 135 visas detta

Tabell 135. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar respektive tjejer som läst böcker respektive vill läsa böcker varje vecka på sin fritid efter stadium.

	Läser varje vecka	**Vill läsa varje vecka**
Läsa böcker. Mellanstadiet		
Killar	80	53
Tjejer	87	70
Läsa böcker. Högstadiet		
Killar	54	38
Tjejer	61	60
Läsa böcker. Gymnasiet		
Killar	46	36
Tjejer	56	60

Killar i alla tre stadierna och tjejer i mellanstadiet vill läsa i mindre utsträckning än vad de gjort. Tjejer i högstadiet har läst i den utsträckning de önskar. **I gymnasiet önskar tjejer läsa i något större utsträckning än de gjort.** Vi kan även i andra kommuner se att killar önskar läsa i mindre utsträckning än vad de gjort!

11.7 Vilken litteratur läser barn och ungdomar?

Vilken litteratur läser barn och ungdomar? I tabell 136 redovisas detta. Alternativen i tabeller är ordnade efter högsta andelen bland mellanstadietjejerna.

Tabell 136. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar som läst olika typer av litteratur efter kön och stadium. Procent bland de som läser.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Spänning/action	35	40	17	24	9	13
Ungdomsböcker	23	35	19	44		
Fantasyböcker	28	35	17	24	10	18
Äventyrsböcker	30	34	15	20	9	13
Science Fiction/skräck	22	24	16	21	10	14
Deckare	14	23	10	17	5	14
Faktaböcker	23	20	15	23	13	14
Tecknade serier	20	20	12	11	7	7
På Internet (t.ex. nättidningar, bloggar, nätforum)	13	18	17	31	25	34
Historiska böcker	17	17	13	10	10	9
Kärleksböcker	3	16	5	26	2	25
Sport och spelböcker	23	11	14	4	10	3
Dagstidningar	5	5	9	8	11	9
Tidskrifter/veckotidningar	3	4	4	5	7	9
Kvällstidningar	3	4	5	4	6	4
Dikter/Poesi	2	3	4	8	4	9
Romaner					17	39

Böcker om spänning/action, ungdomsböcker, fantasyböcker, äventyrsböcker är det som mellanstadiebarn läser mest. Få mellanstadieelever har läst dagstidningar, tidskrifter/ veckotidningar, kvällstidningar eller dikter/poesi.

Böcker om spänning/action, ungdomsböcker, fantasyböcker och nättidningar/ bloggar/ nätforum på Internet är det som flest högstadieelever har läst. Få högstadieelever har läst dagstidningar, tidskrifter/veckotidningar, kvällstidningar eller dikter/poesi.

Romaner och nättidningar/bloggar/nätforum är det som gymnasister läser i störst utsträckning. Det är enbart sport- och spelböcker som killar läser i signifikant större utsträckning än tjejer. Faktaböcker, tecknade serier, tidningar/veckotidningar, Science Fiction/skräck, dagstidningar, kvällstidningar, historiska böcker och spänning/action läser killar och tjejer i ungefär samma grad. Tjejer i gymnasiet läser romaner, dikter/poesi, nättidningar/bloggar/nätforum, deckare, kärleksböcker, äventyrsböcker, Fantasyböcker i signifikant större utsträckning än killar i gymnasiet.

I tabell 137 visas vilken typ av litteratur som killar och tjejer i de tre stadierna läser på sin fritid i störst utsträckning.

Tabell 137. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar som läst olika typer av litteratur efter kön och stadium.

Mellanstadiet	**%**	**Högstadiet**	**%**	**Gymnasiet**	**%**
Killar		**Killar**		**Killar**	
Spänning/action	35	Ungdomsböcker	18	Nättidningar/bloggar/nätforum	25
Äventyrsböcker	30	Fantasyböcker	17	Romaner	17
Fantasyböcker	28	Spänning/action	17	Faktaböcker	13
Ungdomsböcker	23	På Internet (t.ex. nättidningar)	17	Dagstidningar	11
Faktaböcker	23	Science/Fiction/skräck	16	Science/Fiction/skräck	10
Sport och spelböcker	23	Äventyrsböcker	15	Historiska böcker	10
Science/Fiction/skräck	22	Faktaböcker	15	Fantasyböcker	10
				Sport- och spelböcker	10
Tjejer mellanstadiet		**Tjejer högstadiet**		**Tjejer gymnasiet**	
Spänning/action/skräck	40	Ungdomsböcker	44	Romaner	39
Fantasyböcker	35	På Internet (t.ex. nättidningar)	31	Nättidningar/bloggar/nätforum	25
Ungdomsböcker	35	Kärleksböcker	26	Kärleksböcker	25
Äventyrsböcker	34	Fantasyböcker	24	Fantasyböcker	18
Science/Fiction/skräck	24	Spänning/action/skräck	24	Faktaböcker	14
Deckare	23	Science/Fiction/skräck	21	Deckare	14
Faktaböcker	20	Äventyrsböcker	20	Science/Fiction/skräck	14
Tecknade serier	20				

I första hand läser både killar och tjejer på mellanstadiet böcker om spänning/action, äventyrsböcker, Fantasyböcker och ungdomsböcker. I högstadiet är det ungdomsböcker som både killar och tjejer läser i störst utsträckning. Den litteratur som kommer in på fem-i-topplistan i högstadiet, och som inte finns med i mellanstadiet, är läsning på Internet (t.ex. nättidningar) och bland tjejer kärleksromaner. Killar i gymnasiet läser i första hand nättidningar/bloggar/ nätforum, romaner och faktaböcker. I gymnasiet läser tjejer i första hand romaner, nättidningar/bloggar/nätforum och kärleksböcker.

Har läsvanorna förändrats i högstadiet sedan 2015? I tabell 138 presenteras svaret på frågan.

Tabell 138. Malmö. Högstadiet. Andel (%) ungdomar som läst olika typer av litteratur 2015 och 2019 efter kön.

	2015	2019	2019 minus 2015	2015	2019	2019 minus 2015
	Killar			**Tjejer**		
Ungdomsböcker	23	18	-5	50	44	-6
Faktaböcker	23	15	-7	15	13	-2
Dikter/Poesi	6	4	-2	7	8	+1
Tecknade serier	15	12	-3	11	11	=
På internet (t.ex. nättidningar, bloggar, nätforum)	35	17	-18	45	31	-14
Tidskrifter/veckotidningar	5	4	-1	10	5	-5
Deckare	18	10	-6	18	17	-1
Science Fiction/skräck	24	16	-8	18	21	+3
Dagstidningar	20	9	-11	16	8	-8
Kvällstidningar	13	5	-8	10	4	-6
Kärleksböcker	7	5	-2	31	26	-5
Historiska böcker	20	13	-7	14	10	-4
Äventyrsböcker	28	15	-13	26	20	-6
Fantasyböcker	27	17	-10	31	24	-7
Sport och spelböcker	27	14	-13	7	4	-3
Spänning/action	31	17	-14	29	24	-5

Killar läser mindre av all typ av litteratur 2019 i jämförelse med 2015. Störst är minskningen när det gäller läsningen via Internet (t.ex. nättidningar). Minskningen är också stor när det gäller läsning av äventyrsböcker, sport och spelböcker, spänning/action och dagstidningar.

Även tjejer läser mindre av den mesta kategorin av litteratur 2019 i jämförelse med 2015. Störst är minskningen gällande läsningen via Internet (t.ex. nättidningar). Relativ stor är också minskningen av läsandet av dagstidningar och fantasyböcker. En blygsam ökning kan noteras när det gäller tjejers läsning av Science Fiction/skräck.

11.8 Sammanfattning

Detta kapitel om läsvanor kan sammanfattas i följande punkter:

***** Vi ser att 80% av killar och 87% av tjejer i mellanstadiet har läst i en bok under senaste 7 dagarna på sin fritid. Motsvarande resultat för killar i högstadiet är 54% och för tjejer 61%. I gymnasiet har 46% av killar och 56% av tjejer läst i en bok senaste veckan. Läsandet av böcker sjunker alltså med ålder i Malmö och i alla andra städer där vi har undersökt ungdomars läsvanor. Tjejer läser böcker mer i de tre stadierna i Malmö och i alla andra studier Ung livsstil har genomfört. Tjejer är överrepresenterade även bland dem som läser böcker ofta.

***** Barn i mellanstadiet läser serier och tidskrifter i större utsträckning än tonåringar. Minst serier och tidskrifter läser gymnasister. Några signifikanta könsskillnader kan inte noteras vare sig i mellanstadiet, högstadiet eller i gymnasiet i Malmö. Inte heller i andra kommuner där vi studerat läsvanor kan vi notera några könsskillnader när det gäller läsning av serier och tidskrifter.

***** Ungdomar lägger ner lite tid på läsning (böcker, e-böcker, tidskrifter, dags- eller kvällstidningar) och lyssnande på ljudböcker. Tjejer har läst längre tid än killar i både högstadiet och gymnasiet och lyssnat något längre på ljudböcker. Noteras ska att killar lägger ner mindre tid på läsning av böcker/E-böcker/någon tidskrift/dags- eller kvällstidning 2019 än 2015. Tjejer lyssnar på ljudböcker i större utsträckning 2019 än 2015.

***** Killar i de högre socioekonomiska grupperna i mellanstadiet läser i något högre utsträckning än killar i de lägre socioekonomiska grupperna. I tjejgruppen i mellanstadiet finner vi inga signifikanta samband. Inte heller i högstadiet eller i gymnasiet finner vi några signifikanta samband i tjejgruppen. Noteras ska dock att gymnasiekillar i de lägre socioekonomiska grupperna läser i signifikant lägre grad än killar i de högre socioekonomiska grupperna.

***** Barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper läser serier och tidskrifter i ungefär samma grad i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet. Killar i socioekonomisk grupp 5 läser tidskrifter och serier ofta i minst utsträckning.

***** Barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund har läst böcker på sin fritid i ungefär samma utsträckning. Noteras ska dock att det finns en tendens till att killar som liksom sina föräldrar är födda utomlands läst böcker i minst utsträckning.

***** I mellanstadiet och högstadiet liksom bland killar i gymnasiet finns inga signifikanta skillnader mellan i vilken utsträckning de med svensk respektive utländsk bakgrund läst serier och tidskrifter. Det ska dock noteras att tjejer med utländsk bakgrund i gymnasiet läser serier och tidskrifter något mer än tjejer med svensk bakgrund.

***** Barn och ungdomar i Malmö läser böcker på sin fritid i minst samma utsträckning som barn och ungdomar i Helsingborg och Jönköping**.** Noteras ska också att bokläsandet minskar med stadium och att tjejer läser mer än killar.

***** Killar i alla tre stadierna och tjejer i mellanstadiet vill läsa i mindre utsträckning än vad de gjort. Tjejer i högstadiet har läst i den utsträckning de önskar. I gymnasiet önskar tjejer läsa i något större utsträckning än de gjort. Vi kan även i andra kommuner se att killar önskar läsa i mindre utsträckning än vad de gjort!

***** Böcker om spänning/action, ungdomsböcker, fantasyböcker, äventyrsböcker är det som mellanstadiebarn läser mest. Få mellanstadieelever har läst dagstidningar, tidskrifter/ veckotidningar, kvällstidningar eller dikter/poesi. Böcker om spänning/action, ungdomsböcker, fantasyböcker och nättidningar/bloggar/nätforum på Internet är det

som flest högstadieelever har läst. Få högstadieelever har läst dagstidningar, tidskrifter/ veckotidningar, kvällstidningar eller dikter/poesi. Romaner och nättidningar/bloggar/ nätforum är det som gymnasister läser i störst utsträckning. Det är enbart sport- och spelböcker som killar läser i signifikant större utsträckning än tjejer. Faktaböcker, tecknade serier, tidningar/veckotidningar, science fiction/skräck, dagstidningar, kvällstidningar, historiska böcker och spänning/action läser killar och tjejer i ungefär samma grad. Tjejer i gymnasiet läser romaner, dikter/poesi, nättidningar/bloggar/ nätforum, deckare, kärleksböcker, äventyrsböcker, fantasyböcker i signifikant större utsträckning än killar i gymnasiet.

***** I första hand läser både killar och tjejer på mellanstadiet böcker om spänning/action, äventyrsböcker, Fantasyböcker och ungdomsböcker. I högstadiet är det ungdomsböcker som både killar och tjejer läser i störst utsträckning. Den litteratur som kommer in på fem-i-topplistan i högstadiet, och som inte finns med i mellanstadiet, är läsning på Internet (t.ex. nättidningar) och bland tjejer kärleksromaner. Killar i gymnasiet läser i första hand nättidningar/bloggar/ nätforum, romaner och faktaböcker. I gymnasiet läser tjejer i första hand romaner, nättidningar/bloggar/nätforum och kärleksböcker.

***** Killar läser mindre av all typ av litteratur 2019 i jämförelse med 2015. Störst är minskningen när det gäller läsningen via Internet (t.ex. nättidningar). Minskningen är också stor när det gäller läsning av äventyrsböcker, sport och spelböcker, spänning/action och dagstidningar. Även tjejer läser mindre av den mesta kategorin av litteratur 2019 i jämförelse med 2015. Störst är minskningen gällande läsningen via Internet (t.ex. nättidningar). Relativ stor är också minskningen av läsandet av dagstidningar och fantasyböcker. En blygsam ökning kan noteras när det gäller tjejers läsning av science fiction/skräck.

12 Utomstående i fritids- och kulturutbudet

I det här kapitlet ska vi undersöka hur många barn och ungdomar som inte deltar i det tunga offentligt subventionerade fritids- och kulturutbudet[153]. Vi ska också studera hur det ser ut med jämställdhet och jämlikhet när det gäller nyttjandet av dessa aktiviteter. En omfattande andel av det offentligt finansierade stödet till barns och ungdomars fritidsverksamheter går till fem aktiviteter, nämligen förening, kulturskola, fritidsgård/allaktivitetshus, bibliotek samt simhall. Minst 80 % av Malmös nettokostnader för kultur- och fritidsverksamhet bland barn och ungdomar går till dessa verksamheter.

12.1 Inledning

Malmö stad har som mål att unga Malmöbor ska få möjlighet till utveckling med hjälp av ett meningsfullt fritids- och kulturliv.

12.2 Begreppet utomstående

Följande verksamheter ingår i det sammanfattande måttet för nyttjande av det offentligt subventionerade fritidsutbudet[154].

- Förening (idrottsförening och övriga föreningslivet)
- Kulturskolan
- Fritidsgårdar/Allaktivitetshus och liknande mötesplatser
- Bibliotek
- Simhall

12.3 Vilka räknas som utomstående?

Vilka räknas då som utomstående? Mellanstadieelever som inte senaste veckan har deltagit i någon av verksamheterna är utomstående enligt den definition vi arbetar med i Ung livsstil. I högstadiet och i gymnasiet gäller frågorna i flera fall deltagande under de senaste fyra veckorna. De som inte är med i förening eller kulturskola och har deltagit mindre än fyra gånger de senaste fyra veckorna sammantaget för fritidsgård/allaktivitetshus, bibliotek och simhall definieras som utomstående. Den som har varit på bibliotek en gång och fritidsgård tre gånger är alltså inte utomstående enligt Ung livsstils definition.

12.4 Instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter

1939 års ungdomskommitté delade in fritidsaktiviteterna i slutna och öppna[155]. Den slutna verksamheten (syftar på föreningsliv och andra liknande verksamheter) riktar sig enligt kommittén till dem som målmedvetet går in för att ägna sig åt en viss bestämd uppgift, antingen den är av praktisk eller teoretiskt slag. Den öppna verksamheten definieras av kommittén i förhållande till de slutna. Kommittén menar att den öppna verksamheten ställer mindre krav på förhandsplanering och ihållande intresse och därmed är av mindre förpliktande karaktär för deltagarna. Ungdomskommittén menar också att den öppna verksamheten utmärks av dess fria karaktär.

153 Detta omfattar förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek samt simhall.
154 Förening är självklart inte någon kommunal verksamhet. Föreningslivet subventioneras dock av det offentliga.
155 Med fritid avses den tid som finns utanför skolan och lönearbetet. Både de verksamheterna som kommunalt benämns fritidsaktiviteter och kulturaktiviteter ryms alltså inom begreppet fritid.

Sociologiprofessorn Erik Allardt delar in fritidsaktiviteterna i instrumentella respektive expressiva[156]. Vi har senare utvecklat Allards definitioner. Utmärkande för instrumentella aktiviteter är att de är organiserade, att deltagarna måste underordna sig bestämda och klart uttalade såväl kort- som långsiktiga mål, att de är strukturerade och fordrande samt att aktiviteten är organiserad som en undervisningssituation. Till instrumentella aktiviteter för vi föreningar och kulturskolan[157]. Utmärkande för en expressiv fritidsaktivitet är bl.a. att deltagarna kan komma och gå som de vill, välja kortsiktiga mål samt bestämma vad de vill göra. Till expressiva aktiviteter för vi fritidsgård, bibliotek och simhall. Ungdomskommitténs begrepp sluten verksamhet och vårt begrepp instrumentella verksamheter har alltså stora likheter liksom kommitténs begrepp öppen verksamhet och vårt begrepp expressiv verksamhet. De tre öppna verksamheterna fritidsgård, simhall och bibliotek värderas olika i den politiska processen. Biblioteken värderas högt bland annat av skälet att de kan bidra till ett ökat läsintresse och medborgerlig bildning. Simhallen ses som en viktig resurs i folkhälsoarbetet. Fritidsgårdarna har inte samma höga status som de två övriga öppna verksamheterna. Under pandemin har dock flera aktörer pekat på vikten av att de är öppna.

12.5 Hur många är utomstående?

I tabell 139 studeras hur andelen utomstående när det gäller instrumentella aktiviteter samt totalt ser ut bland killar och tjejer i de olika stadierna[158].

Tabell 139. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön och stadium.

Stadium	**Mellanstadiet, 2019**		**Högstadiet, 2019**		**Gymnasiet, 2020**	
Utomstående	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	37	45	44	53	53	64
Sign. nivå	***		***		***	
Totalt	**17**	**18**	**35**	**41**	**44**	**54**
Sign. nivå			**		***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar mycket entydigt att nyttjandet av de offentligt finansierade fritidsverksamheterna är starkt åldersrelaterat. Oberoende av om vi ser till andelen utomstående instrumentellt eller totalt sett ökar andelen med ökad ålder[159]. Om vi ser till hur många som inte nyttjar de fem fritidsverksamheterna handlar det i mellanstadiet om cirka 20 %, i högstadiet om cirka 40 % och i gymnasiet om nästan hälften[160]. Ser vi till de instrumentella aktiviteterna ökar andelen utomstående med cirka 25% från mellan- till högstadiet och i gymnasiet har denna andel fördubblats. Förändringarna blir relativt sett ännu mer dramatiska om vi ser till hur många som inte nyttjar någon av de fem fritidsaktiviteterna. Här är andelen utomstående nästan två och en halv gånger så hög i högstadiet som i mellanstadiet och nästan tre gånger så hög i gymnasiet.

156 7 Begreppet instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter definieras och diskuteras i Blomdahl/Elofsson, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**. Se också Allardt, E, On the Cumulative Nature of Leisure Activities.
157 Se t.ex. Blomdahl. m.fl., **Segrar föreningslivet?** kapitel 8.
158 Studien i gymnasiet genomfördes i två delar. Den första delen ägde rum den 9 mars till 18 mars 2020. Det är en tidsperiod då smittspridningen var låg i Skåne. Inga fritidsaktiviteter eller kulturaktiviteter har under denna tid ställts in eller stängs ner i Malmö. Den 19 mars övergick undervisningen i gymnasiet till distansundervisning. Vår andra del av gymnasiestudien genomfördes under pandemin den 24 september till 14 oktober. Vi har undersökt detta genom att jämföra ungdomarnas svar före och under pandemin. I huvudsak är skillnaderna ganska små
159 Möjligen är skillnaderna mellan gymnasiet och de övriga stadierna något överskattade med tanke på pandemin – huvuddelen av undersökningarna i detta stadium gjordes ju under hösten 2020 – men det övergripande mönstret gäller säkert.
160 Eventuellt har vi här en viss överskattning i gymnasiet på grund av pandemin.

En annan sak som också framträder är könsskillnaderna – nyttjandet är inte jämställt. Ser vi till de instrumentella fritidsaktiviteterna är andel utomstående högre bland tjejer. Relativt sett är det ungefär 20 % vanligare att tjejer är utomstående oberoende av ålder. Ser vi till andelen utomstående totalt förändras könsskillnaderna till viss del. I mellanstadiet försvinner de helt, här kompenseras tjejernas lägre nyttjande av de instrumentella aktiviteterna helt av att de har ett högre nyttjande av de expressiva. I de båda högre stadierna kvarstår de dock, i högstadiet är andelen utomstående ungefär 20 % högre bland tjejerna och i gymnasiet ungefär 25 % högre.

12.6 Förändringar inom skolstadierna

I tabell 140 studerar vi närmare om det sker mer framträdande förändringar med ökad ålder i de olika skolstadierna.

Tabell 140. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, årskurs och stadium.

Stadium, utomstående	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Årskurs	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt			*	**	**	
Årskurs 4, 7 respektive 1	38	47	40	49	43	62
Årskurs 5, 8 respektive 2	37	40	46	51	59	67
Årskurs 6, 9 respektive 3	35	49	49	61	57	62
Totalt		+	**	**	**	
Årskurs 4, 7 respektive 1	14	17	31	38	36	53
Årskurs 5, 8 respektive 2	21	17	35	36	49	58
Årskurs 6, 9 respektive 3	16	22	41	51	48	52

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I mellanstadiet tycks förändringarna vara begränsade men med en indikation mot att andelen utomstående totalt ökar något i sista årskursen. I högstadiet och bland killar i gymnasiet ökar däremot både andelen utomstående när det gäller instrumentella verksamheter liksom totalt främst i sista årskursen.

12.7 Familjesituation och relation till föräldrar

I det här avsnittet skall vi se närmare på hur andelen utomstående instrumentellt och totalt skiljer sig beroende på familjesituation. Denna studeras dels genom familjesammansättning, dels genom förtroende för föräldrar. Vi börjar med att se på eventuella samband med familjesammansättningen.

Tabell 141. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, familjesammansättning (#) och stadium.

Stadium, utomstående	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Bor med	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	***	***	**	***	**	
Båda föräldrar	34	42	42	50	49	62
Växelvis	38	46	41	47	56	53
Ensamstående mamma	58	68	62	65	68	71
Ensam					59	69
Totalt	***	**	*	**		
Båda föräldrar	15	16	33	39	42	54
Växelvis	20	20	35	41	49	45
Ensamstående mamma	31	28	51	48	60	57
Ensam					47	60

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Alternativet ensam pappa har inte tagits med eftersom det är få som bor i sådana familjesammansättningar.

Resultaten visar mycket tydligt att det finns klara skillnader beroende på vilka man bor med, där en skiljelinje tycks gå mellan de som bor med båda föräldrar eller har växelvis boende och de som bor med en ensam mamma eller med en förälder och annan vuxen. Andelen utomstående – både instrumentellt och totalt – är högre i den senare gruppen.

Förtroende för föräldrar ger en bild av barnens relation till föräldrarna. I tabell 142 studeras hur detta kopplas till andel utomstående.

Tabell 142. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, förtroende för föräldrar och stadium.

Stadium; utomstående	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Förtroende föräldrar	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	***	***	***	***	+	**
Ingen	54	66	62	66	55	73
En	58	49	51	61	68	69
Båda	32	41	38	46	49	54
Totalt	***	*	**	**	*	**
Ingen	23	22	42	45	43	62
En	34	23	43	49	57	59
Båda	15	17	32	37	42	50

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det finns en mycket stark koppling till förtroende till föräldrar. Andelen utomstående – både instrumentell och totalt är lägst bland de som angett att de har förtroende för bägge föräldrarna. Skillnaderna tycks dock bli lite mindre när det gäller andelen utomstående totalt, speciellt i mellanstadiet.

12.8 Skolbetyg och gymnasieprogram

I rapporten från 2015 presenterades inga uppgifter kring sambandet mellan andel utomstående och skolbetyg. Då vi i undersökningen från 2019 finner ett starkt samband med skolbetyg och andel utomstående – både instrumentellt och totalt – tar vi även med resultat från undersökning 2015 för att undersöka om detta även gällde då.

Tabell 143. Malmö. Högstadiet Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, skolbetyg och undersökningsår.

Stadium. år	Hög, 2019		Hög, 2015	
Utomstående	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	***	***	***	***
Högt betyg	29	38	24	34
Ganska högt betyg	30	43	24	46
Medelbetyg	38	48	33	47
Ganska låg betyg	49	60	35	52
Lågt skolbetyg	63	73	57	72
Totalt	***	***	***	***
Högt betyg	25	31	21	33
Ganska högt betyg	25	36	22	42
Medelbetyg	33	39	27	41
Ganska låg betyg	37	45	30	45
Lågt skolbetyg	46	52	47	62

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bilden är mycket entydig – både när det gäller utomstående instrumentellt och utomstående totalt finns en klar koppling till medelbetyg. **Ungdomar med högst medelbetyg är utomstående i minst utsträckning, de som har lägst i störst utsträckning.** Ser vi till skillnaden mellan yttergrupperna är de relativa skillnaderna något lägre när vi ser till utomstående totalt men minskningen är ganska liten. Nyttjandet av de expressiva verksamheterna fritidsgård, bibliotek och simhall tycks alltså ha en mycket begränsad kompenserande effekt om vi ser till koppling till medelbetyg.

Frågan är om det finns skillnader mellan de som går på studie- och de som går på yrkesförberedande program i gymnasiet.

Tabell 144. Malmö. Gymnasiet 2020. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, typ av gymnasieprogram.

Utomstående	Killar	Tjejer
Instrumentellt	**	*
Studieförberedande	49	62
Yrkesförberedande	62	73
Totalt	*	+
Studieförberedande	41	53
Yrkesförberedande	52	61

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Andelen utomstående är högre bland de som går på yrkesinriktade program både bland killar och tjejer och tycks på det hela taget var lika stora om vi ser enbart till instrumentella aktiviteter eller till alla de fem aktiviteterna. Kompensationen genom deltagandet i expressiva aktiviteter skiljer sig ej speciellt mycket mellan de båda grupperna.

12.9 Socioekonomisk bakgrund

Frågan är om andelen utomstående skiljer sig mellan barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund. I tabell 145 ser vi närmare på detta.

Tabell 145. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt och totalt efter kön, socioekonomisk bakgrund och stadium.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Socioekonomisk bakgrund	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	***	***	***	***	***	***
Hög, ganska hög	22	30	33	40	37	52
Medel	37	43	40	46	57	61
Ganska låg	52	62	64	73	65	73
Låg	58	68	68	71	70	82
Totalt	***	**	***	***	**	***
Hög, ganska hög	11	15	26	34	33	44
Medel	19	17	33	36	45	54
Ganska låg	20	24	46	57	51	63
Låg	28	24	56	50	53	61

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar mycket tydligt på en koppling till socioekonomisk bakgrund både när det gäller utomstående instrumentellt och totalt. Barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund är i högre utsträckning utomstående både instrumentellt och totalt. Speciellt bör noteras att socioekonomisk bakgrund har större utslag bland tjejer när det gäller nyttjandet av instrumentella fritidsaktiviteter, men att denna skillnad försvinner om vi ser till andelen utomstående totalt sett.

Jämförelser mellan resultaten för högstadiet från 2015 och 2019 ger samma bild av sambanden – ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund är i klart större utsträckning utomstående instrumentellt. Det gäller också att de oftare är utomstående totalt men skillnaderna har här tonats ned något sedan 2015.

12.10 Svensk och utländsk bakgrund

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund skiljer sig i en lång rad avseenden från de som har svensk bakgrund. I genomsnitt har många fler av dem låg socioekonomisk bakgrund och många fler bor i områden där medelinkomsten bland 35-64-åringar är låg. I tabell 146 studerar vi närmare hur andelen utomstående varierar beroende på svensk/utländsk bakgrund.

Tabell 146. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, svensk/utländsk bakgrund och stadium.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Svensk/utländsk bakgrund	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	***	***	***	***	***	***
Svensk bakgrund	30	31	33	39	44	52
Ganska stark svensk	29	38	41	44	50	62
Andra gen. invandrare	42	53	51	67	58	76
Första gen. invandrare	53	70	60	66	72	75
Totalt			***	***	*	**
Svensk bakgrund	18	17	28	32	40	46
Ganska stark svensk	14	18	36	37	42	55
Andra gen. invandrare	17	19	38	51	48	62
Första gen. invandrare	19	21	44	47	53	58

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

När det gäller hur många som är utomstående instrumentellt skiljer de som har utländsk bakgrund klart – oberoende av kön och stadium - från de som har svensk bakgrund. Genomgående gäller att skillnaderna är betydligt större bland tjejer än bland killar, vilket i stor utsträckning kan kopplas samman med deltagande i idrottsförening. Oftast är andelen utomstående instrumentellt högre bland första än bland andra generationens invandrare, dock ej bland högstadie-tjejer där det inte finns någon skillnad.

Ser vi till andelen utomstående totalt förändras bilden klart i mellanstadiet där det inte framträder några större skillnader mellan de som har svensk och de som har utländsk bakgrund. Besök på fritidsgård, bibliotek och simhall kompenserar här det låga deltagandet i instrumentella aktiviteter. Detta gäller dock ej i högstadiet och gymnasiet där det fortfarande finns skillnader mellan de som har svensk och de som har utländsk bakgrund. Skillnaderna minskar dock, fritidsgård, bibliotek och simhall kompenserar iviss utsträckning det lägre deltagandet i förening och kulturskola.

Resultaten från högstadiet år 2019 stämmer i stort med de som framträdde i undersökningen från 2015, men en tydlig skillnad finns. I studien från 2015 framträder ingen tydlig skillnad bland killar mellan de med utländsk och de med svensk bakgrund när det gällde andelen utomstående totalt. Möjligen kan en förklaring till dessa olikheter vara att andelen som besökt fritidsgård minskat markant från år 2015 till 2019.

12.11 Skillnaden mellan olika stadsdelar

Skillnaderna mellan stadsdelarna kan i viss utsträckning ge en samlad bild av hur socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund påverkar. Stadsdelarna i Malmö skiljer sig mycket markant i bägge dessa avseenden. I stadsdelar där många har hög socioekonomisk bakgrund finns oftast relativt få med utländsk bakgrund och i stadsdelar som har många med utländsk bakgrund finns också många som har låg socioekonomisk bakgrund. Frågan är om detta innebär att skillnaderna mellan stadsdelar blir speciellt framträdande.

Tabell 147. Malmö. Andel (%) utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, boendeområde och stadium.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Bor med	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt	***	***	***	***	**	**
Centrum	39	48	37	72	50	69
Fosie	54	66	46	34	62	76
Husie	23	29	40	60	37	64
Hyllie	41	51	43	54	45	67
Kirseberg	47	42	40	45	53	74
Limhamn-Bunkeflo	24	26	32	38	50	50
Oxie	36	47	40	52	45	74
Rosengård	45	64	52	71	80	75
Södra Innerstaden	45	60	46	66	70	77
Västra Innerstaden	30	44	42	42	46	55
Totalt		+	*	***		
Centrum	19	19	37	42	43	60
Fosie	18	21	46	53	50	61
Husie	14	16	25	28	34	60
Hyllie	13	20	32	37	33	53
Kirseberg	28	26	35	36	47	67
Limhamn-Bunkeflo	15	12	28	33	42	45
Oxie	17	18	32	46	35	572
Rosengård	15	21	44	52	63	64
Södra Innerstaden	22	24	33	48	55	59
Västra Innerstaden	16	19	37	34	42	42

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Om vi börjar med att se till utomstående instrumentellt framträder genomgående tydliga skillnader mellan stadsdelarna. Andelen utomstående när vi ser till instrumentella verksamheter – förening och kulturskola - är speciellt hög i Fosie, Rosengård (dock inte lika markerat bland mellanstadiekillar) och för tjejer i Södra Innerstaden (ett område med låg medelinkomst). I motsats är andelen låg i Husie och Limham- Bunkeflo (dock inte lika markerat bland mellanstadiekillar).

Ser vi till utomstående totalt – då även nyttjandet av fritidsgård, bibliotek och simhall tas med – försvinner till viss del skillnaden mellan stadsdelar i mellanstadiet. Däremot kvarstår det skillnader i de bägge högre stadierna, andelen utomstående är fortfarande högre i Fosie och Rosengård. Här har alltså inte deltagandet i expressiva fritidsaktiviteter helt kompenserat för det låga deltagandet i instrumentella aktiviteter. I motsats är andelen utomstående totalt fortfarande låg i Husie och Limhamn-Bunkeflo.

För att få en mer överblickbar bild har vi också sett på skillnaderna när stadsdelarna delats upp i tre grupper utifrån deras socioekonomiska struktur[161]. Låginkomstområden innefattar Rosengård, Fosie samt Södra Innerstaden och höginkomstområden är Limhamn-Bunkeflo och Oxie.

Resultaten presenteras i tabell 148.

161 Vi arbetar för närvarande med en rapport i vilken vi jämför levnadsförhållanden och livsstil i vid mening mellan barn och ungdomar som bor i låg- respektive höginkomstområden.

Tabell 148. Malmö. Andel (%)utomstående instrumentellt respektive totalt efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur och stadium.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Boendeområdets socioekonomiska struktur	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Instrumentellt	***	***	***	***	***	*
Hög	25	30	32	39	49	51
Medel	36	43	45	50	47	68
Låg	48	64	56	68	69	76
Totalt		**	**	***	**	**
Hög	15	13	30	33	42	44
Medel	18	19	33	68	39	58
Låg	18	22	42	52	55	62

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Andelen utomstående när det gäller instrumentella verksamheter är lägst i höginkomstområdena och högst i låginkomstområdena. Även när det gäller andelen utomstående totalt skiljer sig bilden till en del i mellanstadiet från vad som gäller för de båda högre stadierna. Bland mellanstadiekillar försvinner skillnaden närmast helt men bland tjejerna i detta stadium tycks dock höginkomstområdena skilja ut sig genom att det fortfarande är få i dessa områden som är utomstående totalt. I de båda högre stadierna kvarstår dock skillnaden både bland killar och tjejer. Olikheterna mellan de tre typerna av områden kvarstår men här skiljer låginkomstområdena många gånger speciellt ut sig, genom att andelen utomstående är ovanligt hög i dessa.

12.12 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner

Hur ser då andelen utomstående ut i Malmö jämfört med hur det ser ut i andra delar av Sverige? För att få en bild av detta presenteras uppgifter från de senaste undersökningar som genomförts inom *Ung livsstil*. För att göra resultaten lättare att överblicka har de olika kommunerna i tabellen rangordnats utifrån andelen utomstående i instrumentella verksamheter i högstadiet. Först kommer kommuner där andelen utomstående är lägst, sist kommuner där den är högst.

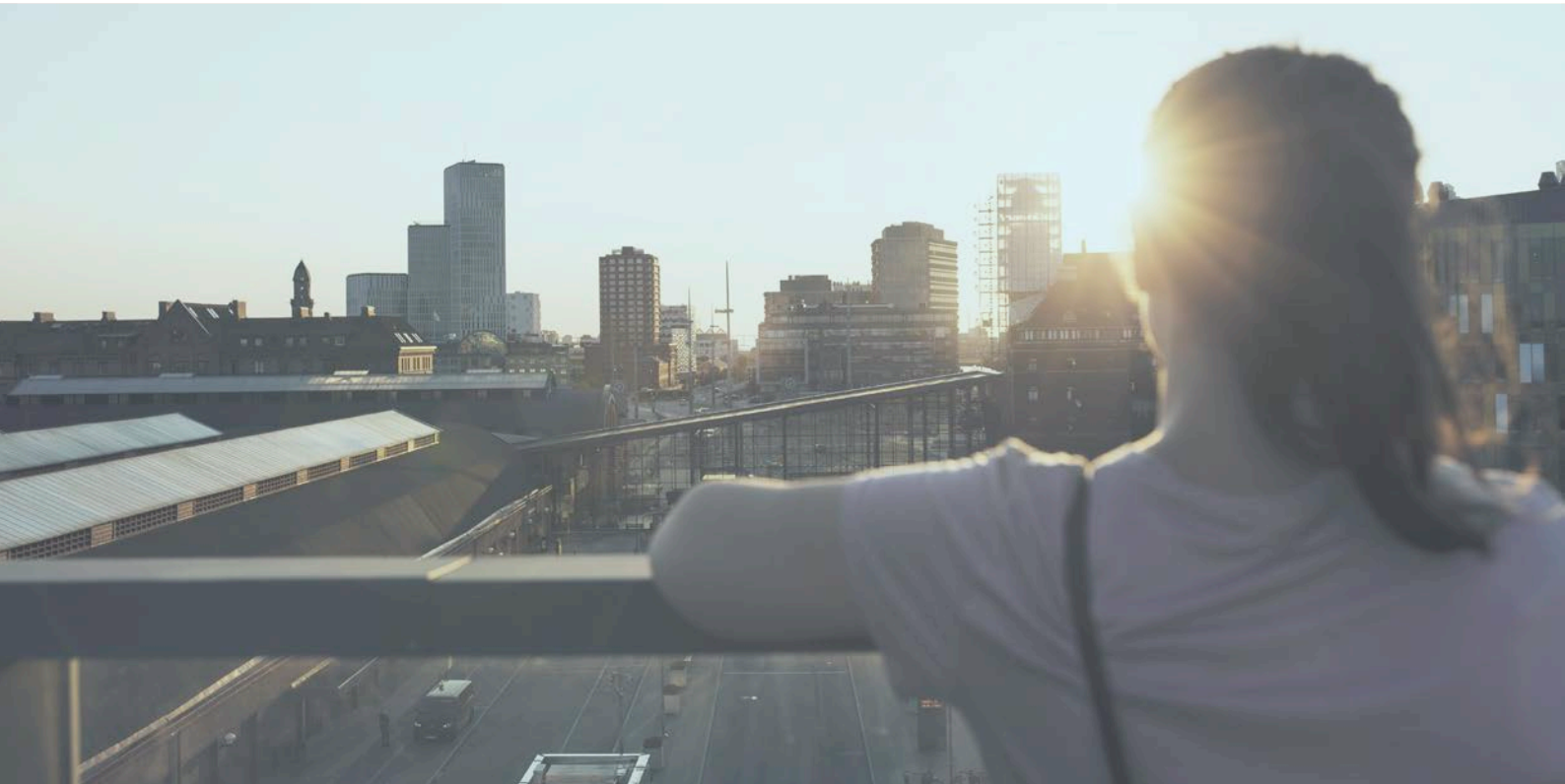

Tabell 149. Malmö. Andel utomstående – instrument och totalt. Jämförelser mellan olika kommuner efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
Bor med	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Instrumentellt						
Sävsjö, 2018	22	25	22	28	50	34
Lidingö, 2019			27	33		
Täby, 2018/19	11	18	31	33	55	50
Jönköping, 2018	16	18	32	34	44	44
Knivsta, 2019			40	43		
Vallentuna, 2019			37	42		
Värmdö, 2019			40	44		
Helsingborg, 2018	33	34	44	49	70	71
Malmö, 2019	37	48	44	53	53	64
Heby, 2019			51	46		
Huddinge, 2015	22	24	41	56		
Haninge, 2016/17			48	58		
Askersund, 2019			56	45		
Eskilstuna, 2019			53	49		
Totalt						
Sävsjö, 2018	9	10	17	21	47	29
Lidingö, 2019			25	31		
Täby, 2018/19	7	12	30	30	50	45
Jönköping, 2018	10	10	28	29	41	40
Knivsta, 2019			33	40		
Vallentuna, 2019			37	42		
Värmdö, 2019			34	37		
Helsingborg, 2018	18	17	36	40	56	55
Malmö, 2019	17	18	35	41	44	54
Heby, 2019			43	42		
Huddinge, 2015	10	9	34	45		
Askersund, 2019			51	40		
Haninge, 2016/17			40	41		
Eskilstuna, 2019			44	57		

Om vi börjar med högstadiet där jämförelsematerialet är mest omfattande gäller för andelen utomstående instrumentellt att det finns ett antal kommuner – Sävsjö, Lidingö, Jönköping, Täby och till viss del även Knivsta, Vallentuna och Värmdö – där denna andel är lägre än i övriga. Bland de övriga – där Malmö finns – är skillnaderna ganska begränsade. Sett ur detta perspektiv är andelen utomstående instrumentellt hög i Malmö, men på samma nivå som i ungefär hälften av kommunerna. Då vi flyttar över till utomstående totalt sett förbättrats Malmös position något relativt sett. Fortfarande är andelen utomstående högre än i Sävsjö, Lidingö, Täby och Jönköping, men Malmö – tillsammans med flera andra kommuner – har dock klart färre utomstående än Heby, Askersund och Eskilstuna. I gymnasiet ligger i Malmö andelen utomstående kring genomsnittet bland killarna men högt bland tjejerna.

Liksom i flertalet kommuner är andelen utomstående för instrumentella aktiviteter högre bland tjejer än bland killar. Malmö är i högstadiet med bland de fem där denna skillnad är som störst, där ungefär 20 procent fler bland tjejer är utomstående instrumentellt.

Detta kan ställas mot Eskilstuna och Heby med liten skillnad mellan könen – och speciellt mot Askersund där det är mer än 25 procent fler utomstående bland killar. Även i gymnasiet är könsskillnaden ovanligt stor i Malmö.

Även om vi ser till hur många som är utomstående totalt kvarstår faktumet att det är fler tjejer som är det. Relativt sett förändras könsskillnaden obetydligt. Här skiljer dock Jönköping, Haninge, Täby och Heby ut sig med liten skillnad mellan könen – och speciellt Askersund där det är mer än 25 procent fler utomstående bland killar.

Ser vi till mellanstadiet finner vi den största andelen utomstående när det gäller de instrumentella aktiviteterna i Malmö – totalt är det här något över 40 % som inte är med i varken förening eller kulturskola. Detta kan ställas mot Jönköping och Täby där endast kring 15 % är utomstående. Malmö skiljer också ut sig genom att könsskillnaderna är störst – i övriga kommuner är de ganska små. Även när det gäller andel utomstående total gäller att Malmö – nu tillsammans med Helsingborg – ligger högst. Det sker dock vissa förändringar. För det första är skillnaden mot övriga kommuner relativt sett mindre, för det andra försvinner könsskillnaderna. Deltagandet i de expressiva fritidsaktiviteterna – fritidsgård, bibliotek och simhall – får till effekt att Malmö skiljer ut sig något mindre.

Ett problem med dessa jämförelser är att ingen hänsyn tas till olikheter mellan kommunerna när det gäller den sociodemografiska och socioekonomiska strukturen. T.ex. skiljer sig Täby mycket markant från Malmö. För att ta hänsyn till detta har vi studerat hur andelen utomstående varierar med avseende på socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund utifrån en sammanslagning av data från de senaste genomförda studierna. Med utgångspunkt från detta kan förväntade värden beräknas där hänsyn tagits till kommunernas speciella sociala struktur[162]. I tabell 150 redovisas dessa förväntade värden – tillsammans med de observerade för de olika stadierna i Malmö.

Tabell 150. Malmö. Andel fysiskt inaktiva – förväntade respektive observerade efter kön och stadium.

Utomstående	Mellanstadiet, 2019		Högstadiet, 2019		Gymnasiet, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Instrumentellt						
Förväntade	30	41	45	54	60	65
Observerade	37	45	44	53	53	64
Totalt						
Förväntade	36	44	38	44	51	55
Observerade	17	18	35	40	44	54

Resultaten stämmer väl med de tidigare redovisade resultaten. I mellanstadiet är andelen utomstående, både instrumentellt och totalt, markant lägre än vad som kan förväntas om man tar hänsyn till socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund, medan det är liten skillnad i högstadiet. I gymnasiet ligger andelen utomstående lägre än förväntat bland killar, däremot är skillnaden liten bland tjejer. Bland tjejerna är skillnaderna av ungefär samma storleksordning både när det gäller andelen utomstående instrumentellt och totalt.

12.13 Hur inverkar social bakgrund på andel utomstående?

Resultaten som hittills presenterats i detta kapitel visar att det finns skillnader mellan barn/ungdomar i olika grupper beroende på den sociala bakgrunden. Vi har t ex funnit att de som har lägre socioekonomisk bakgrund oftare är utomstående än de som har högre, liksom att de som har utländsk bakgrund oftast är utomstående i högre utsträckning

162 En mer detaljerad beskrivning av hur de förväntade värdena har beräknats redovisas i kapitel 3, avsnitt 4.

än de som har svensk bakgrund. Ett problem är att de studerade variablerna i stor utsträckning samvarierar med varandra. Till exempel gäller att barn och ungdomar med utländsk bakgrund i genomsnitt har lägre socioekonomisk bakgrund. Stadsdelarna skiljer sig markant både när det gäller den sociodemografiska och den socioekonomiska sammansättningen.

För att få en klarare bild av vilka bakgrundsfaktorer som främst inverkar på om barn och ungdomar är utomstående eller inte har materialet analyserats med binär, logistisk regressionsanalys. Detta innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, och därmed få en bild av olika variablers direkta inverkan. I modellen används utomstående – instrumentellt respektive totalt – som utfallsvariabel. Utfallvariabeln är andelen utomstående instrumentellt respektive totalt. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning samt förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg (i högstadiet), gymnasieprogram samt stadsdel. En separat analys görs också där stadsdelarna delas upp i tre grupper utifrån socioekonomisk struktur: hög, medel, låg. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 - presenteras i tabell 151, uppdelat efter kön och stadium.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en viss variabelgrupp är utomstående i relation till hur det är i variabelns basgrupp. Ett värde under ett (1) innebär att det är färre som är utomstående, ett värde över ett (1) att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativt en relativ stor del av individerna, för att skattningarna skall bli säkra. Följande gäller för de olika variablerna:

- Årskurs – bas: den yngsta årskursen på respektive stadium
- Familjesammansättning – bas: de som bor med båda föräldrarna
- Förtroende för föräldrar – bas: de som markerat att de har förtroende för bägge föräldrar
- Socioekonomisk bakgrund – bas: mellangruppen
- Svensk/utländsk bakgrund – bas: svensk bakgrund
- Skolbetyg – bas: de som har högst betyg
- Typ av gymnasielinje, studie- eller yrkesförberedande – bas: studieförberedande
- Stadsdel – bas: Centrum
- Stadsdelens socioekonomiska struktur – bas: Medel

Signifikansnivån anger om den aktuella variabeln har en direkt inverkan på om barn och ungdomarna är utomstående eller inte.

För att illustrera hur resultaten skall utläsas och tolkas kan vi se till resultaten från mellanstadiet. Om vi ser till förekomsten av signifikanta samband framträder sådana både bland killar och tjejer när det gäller förtroende för föräldrar, socioekonomisk liksom svensk/utländsk bakgrund samt stadsdel. Vid sidan av detta finns en tendens till signifikanta samband ($p<0,10$) bland tjejer, nämligen med årskurs. **Resultaten pekar alltså mot att de strukturella faktorer som vi har med i analysen har en starkt separat inverkan när det gäller andelen utomstående i instrumentella aktiviteter bland mellanstadiebarnen.**

Om vi ser till de redovisade oddskvoterna för socioekonomisk bakgrund bland killarna är dessa lägre än ett (1) bland de som har hög eller ganska hög sådan bakgrund och tydligt över ett (1) bland de som har ganska låg eller låg socioekonomisk bakgrund. Detta visar att andelen utomstående i instrumentella verksamheter är klart lägre bland de som har högre socioekonomisk bakgrund och klart högre bland de som har låg.

Tabell 151. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på andel utomstående för instrumentella fritidsaktiviteter. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium. år	Mellan. 2019		Hög. 2019		Gym. 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		+	**	**	*	
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.16	0.84	1.61**	1.04	1.55+	0.99
6, 9 respektive 3	0.97	1.21	1.80**	1.89***	1.75*	0.96
Familjesammansättning						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.17	1.43+	1.18	1.04	1.47	0.69
Ensam mamma	1.35	2.46**	1.69+	1.13	1.53	0.95
Ensam pappa	1.32	0.79	0.94	1.67	0.51	0.75
En föräld + anvux	1.14	1.66	0.86	1.71	0.96	1.55
Ensam					0.91	0.99
Förtroende föräldr.	***	**		**		
Ingen	1.99*	1.75**	1.52*	1.81**	1.29	1.13
En	1.87**	0.87	1.05	1.34	2.03+	1.42
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	***	**	***	***		
Hög	0.13+	0.14+	0.84	0.68	0.58	0.65
Ganska hög	0.58***	0.72*	0.92	1.02	0.62+	0.92
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.60**	1.52*	2.58**	2.28***	1.04	1.68+
Låg	1.49	1.40	2.50**	1.82*	1.04	2.07
Sv/utl bakgrund	*	***	*	**	*	+
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	0.78	1.06	1.14	0.91	0.70	1.05
Andra gen. inv.	1.14	1.54	1.86**	1.77**	1.09	1.91*
Första gen. inv.	1.46+	2.95***	1.64*	1.53*	1.86+	1.78+
Betyg			***	***		
Högt			1.00	1.00		
Ganska högt			1.11	1.25		
Medel			1.36	1.35		
Ganska låg			2.21**	1.91**		
Lågt			3.79***	2.91***		
Gymnasieprogram						
Teoretiskt					1.00	1.00
Praktiskt					1.41	1.39
Stadsdel	*	***			*	
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	1.34*	1.75*	1.69+	1.50	1.76	1.08
Husie	0.76	0.63+	1.25	0.88	0.64	1.00
Hyllie	1.27	0.92	1.05	1.32	0.66	0.74
Kirseberg	1.56	0.80	1.13	0.65	1.20	1.13
Limhamn-Bunkeflo	0.79	0.50**	1.22	0.91	1.45	0.65
Oxie	1.34	1.17	1.24	1.34	0.72	1.61
Rosengård	1.18	1.37	1.38	1.39	3.29**	0.84
Södra Innerstaden	1.29	1.16	0.79	1.54	1.79	1.08
Västra Innerstaden	0.81	0.96	1.11	0.88	1.02	0.57
Pseudo R^2	14.7	21.9	22.0	22.0	15.1	11.3
Områdets struktur	*	***		+	***	
Höginkomstområde	0.72	0.64**	1.09	0.84	1.62*	0.64+
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.26	1.59**	1.23	1.37+	2.54***	1.03

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten från analyserna visar mycket tydligt att det finns en stor ojämlikhet när det gäller deltagande i de instrumentella fritidsaktiviteterna speciellt i mellan- och högstadiet, men att grunden till detta är mångfaldig. Det finns specifika ojämlikheter kopplade till familjesituation – relation till föräldrar – socioekonomisk liksom svensk/utländsk bakgrund, medelbetyg i högstadiet och stadsdelar i mellanstadiet. Barn och ungdomar i mellan- och högstadiet som saknar förtroende för föräldrar nyttjar instrumentella verksamheter i mindre utsträckning liksom de som har svagare socioekonomisk bakgrund och de som har utländsk bakgrund. I högstadiet är deltagandet i sådana aktiviteter lägre bland de som har lägre medelbetyg. I mellanstadiet är andelen utomstående instrumentellt lägre i höginkomstområdena och högre i låginkomstområdena, en skillnad som är speciellt framträdande bland tjejer.

I gymnasiet blir sambanden svagare och signifikanta samband framkommer endast bland killar för svensk/utländsk bakgrund samt stadsdel. Ser man till värdena gäller dock att sambanden följer samma mönster som i de båda lägre stadierna. Den sociala bakgrunden har en likartad inverkan, men dess inverkan är svagare, speciellt bland tjejer.

Här är det viktigt att notera att det hela tiden handlar om separat inverkan i de olika fallen. Ser vi t ex till barn/ungdomar med utländsk bakgrund gör själva detta faktum att de har ett lägre deltagande men skillnaden mot de som har svensk bakgrund förstärks också av att dessa oftare kommer från familjer med låg socioekonomisk bakgrund och om de bor i låginkomstområden och om de har lägre medelbetyg. Ojämlikheten har klart en komplex grund.

Hur ser det då ut när det gäller utomstående totalt? I tabell 152 redovisas resultat från regressionsanalyserna med utomstående totalt som utfallsvariabel.

Tabell 152. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på andel utomstående totalt. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R2) efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	**	*	**	***	+	
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.95**	1.04	1.54*	0.91	2.41	1.02
6, 9 respektive 3	1.32	1.50*	2.02***	1.82***	1.73+	0.93
Familjekonstellation						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.24	1.33	1.38	1.13	1.59	0.72
Ensam mamma	1.31	1.74*	1.49	1.10	1.70	0.71
Ensam pappa	1.08	1.76	1.33	2.18	0.56	0.59
En föräld + anvux	2.71*	1.87	1.05	1.11	1.02	1.41
Ensam					0.45	1.27
Förtroende föräldr.	**					
Ingen	1.62*	1.20	0.97	1.24	1.06	1.19
En	2.19*	1.00	1.05	1.31	1.74+	1.56+
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	**		**	*		
Hög	0.27	0.00	0.81	0.35	0.60	0.79
Ganska hög	0.54**	1.00	0.84	1.12	0.73	0.76
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.17	1.45+	1.62*	1.79***	0.81	1.59+
Låg	1.42	1.24	2.33**	1.24	0.95	1.18
Sv/utl bakgrund						
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	0.59*	0.87	1.22	0.98	0.65	1.09
Andra gen. inv.	0.85	0.97	1.48+	1.43+	1.04	1.26
Första gen. inv.	0.83	0.96	1.44	1.18	1.14	1.21
Betyg			**	*		
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska högt			1.20	1.27		
Medel			1.52***	1.39		
Ganska låg			1.96*	1.52+		
Lågt			2.71***	1.95**		
Gymnasieprogram						
Teoretiskt					1.00	1.00
Praktiskt					1.35	1.19
Stadsdel						
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	1.10	1.18	1.38	1.47	1.26	0.84
Husie	0.95	1.01	0.96	0.71	0.69	1.16
Hyllie	0.79	1.00	0.94	0.94	0.56	0.67
Kirseberg	2.01*	1.69	1.35	0.88	1.25	1.22
Limhamn-Bunkeflo	1.05	0.66	1.11	0.92	1.11	0.73
Oxie	1.32	1.12	1.19	1.57	0.60	0.79
Rosengård	0.82	1.05	1.48	1.24	1.95+	0.71
Södra Innerstaden	1.20	1.19	0.74	1.04	1.50	0.75
Västra Innerstaden	1.17	0.96	1.00	0.85	1.04	0.45+
Pseudo R^2	8.3	5.1	13.0	12.2	10.0	6.9
Stadsdelens struktur		*			*	
Höginkomstområde	0.93	0.64*	1.01	0.92	1.36	0.69+
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0.89	1.01	1.17	1.34+	1.85**	0.86

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Sambanden med bakgrundsvariablerna försvagas – antalet signifikanta samband är klart färre. Det som tydligast framträder är kopplingen till socioekonomisk bakgrund – barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund är i större utsträckning även utomstående totalt. Intressant är att sambandet med svensk/utländsk bakgrund försvagas starkt. Nyttjandet av fritidsgård, bibliotek och simhall kompenserar alltså i stor utsträckning för det låga deltagandet i de instrumentella aktiviteterna hos barn/ungdomar med utländsk bakgrund. Sambanden med de övriga bakgrundsvariablerna är svagare. Fortfarande gäller dock att ojämlikheten kopplad till medelbetyg i högstadiet kvarstår både bland killar och tjejer. Andelen utomstående totalt är högre bland de som har lägre, en skillnad som inte kan återföras till skillnader t ex i socioekonomisk bakgrund. Det finns också en tydlig skillnad mellan stadsdelarna. Även efter kontroll för skillnaderna i social bakgrund finns en klar skillnad mellan olika typer av stadsdelar. Genomgående är andelen utomstående totalt lägre i höginkomstområden än i övriga områden. Bland killar i högstadiet och gymnasiet är andelen vid sidan av detta ovanligt hög i låginkomstområdena än vad som kan förklaras av olikheter mellan områdena när det gäller socioekonomisk struktur och andelen med utländsk bakgrund.

12.13.1 Bristande jämställdhet

Nyttjandet av de instrumentella verksamheterna är inte jämställt. Allmänt är andelen utomstående cirka 20 % högre bland tjejer än bland killar. När vi tar med de expressiva aktiviteterna försvinner däremot könsskillnaderna helt i mellanstadiet, men kvarstår något minskade i de båda högre stadierna. Vid sidan av dessa allmänna könsskillnader varierar könsskillnaderna något mellan olika grupper. Ser vi till svensk/utländsk bakgrund är könsskillnaderna mindre när det gäller instrumentella fritidsaktiviteter bland de som har svensk bakgrund än bland de som har utländsk. I mellanstadiet försvinner dessa skillnader när vi ser till andelen utomstående totalt medan de kvarstår för andra generationens invandrare i högstadiet. Bland första generationens invandrare tycks könsskillnaderna dock försvinna även i högstadiet medan de kvarstår i gymnasiet. Vid sidan av detta gäller även att könsskillnaderna är större i låginkomstområden än i övriga stadsdelar. Detta gäller genomgående för instrumentella aktiviteter och för andelen utomstående totalt i högstadiet och gymnasiet. Den bristande jämställdheten skiljer sig alltså mellan olika grupper.Speciellt notabelt är att det ofta ser olika ut bland de som har svensk och de som har utländsk bakgrund.

12.13.2 Bristande jämlikhet

De ovan presenterade jämförelserna mellan olika sociala grupper visar tydligt att nyttjandet av de fritidsaktiviteter som står för huvuddelen av det offentliga finansiella stödet inte är jämlikt. Det finns klara skillnader kopplade till familjesituation – både när det gäller familjens sammansättning och relation till föräldrar – socioekonomisk liksom svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg i högstadiet och mellan olika stadsdelar. Ett problem är att dessa variabler är mer eller mindre korrelerade med varandra. För att få en klarare bild av ojämlikhetens orsaker har därför logistiska regressioner gjorts, vilket innebär att vi studerar direkta samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från de övriga.

Dessa fördjupade analyser visar att grunderna till ojämlikheten när det gäller deltagandet i instrumentella aktiviteter är mångfaldig. **Både socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund inverkar separat, vilket t ex innebär att det låga deltagandet bland barn och ungdomar med utländsk bakgrund påverkas både av deras utländska bakgrund och av att de ofta kommer från familjer med låg socioekonomisk ställning.** Vid sidan av denna inverkan från socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund framträder även tydlig inverkan från relationen till föräldrarna (förtroende till föräldrar), vilken stadsdel man bor i samt även från betyg i högstadiet. Ser vi till stadsdel t ex är andelen utomstående när det gäller instrumentella fritidsaktiviteter högre i stadsdelar med låg socioekonomisk struktur än vad som kan förklaras av att vi här har fler med låg socioekonomisk ställning

och av en högre andel med utländsk bakgrund. Tveklöst är orsakerna till ojämlikheten sammansatt – en rad olika sociala bakgrundsvariabler inverkar var för sig starkt på om barn och ungdomar deltar i de instrumentella fritidsaktiviteterna eller inte.

Även då vi för in de expressiva fritidsaktiviteterna – fritidsgård, bibliotek och simhall – kvarstår ojämlikheten men den tycks dock minska något och bli mindre komplex. Resultaten pekar här mot att ojämlikheten i mellan- och högstadiet främst kopplas till socioekonomisk bakgrund och i högstadiet till skolbetyg. Speciellt intressant är att inverkan från svensk/utländsk bakgrund försvinner, i den utsträckning barn och ungdomar med utländsk bakgrund är underrepresenterade när det gäller nyttjande handlar det om att fler bland dem har lägre socioekonomisk bakgrund och lägre medelbetyg. Även om ojämlikheten när det gäller de övriga bakgrundsvariablerna inte försvinner helt har den trots allt minskat.

I gymnasiet är sambanden mellan andel utomstående totalt och social bakgrund svagare, främst bland tjejer. Endast ett signifikant samband – med typ av bostadsområde bland killar – framträder. Killar som bor i låginkomstområden är utomstående i klart större utsträckning än vad som kan förklaras av skillnaderna mellan områdena när det gäller socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund.

13 Hur stor andel barn och ungdomar nås av de satsningar som Malmö stad gör?

I det här kapitlet redovisas i vilken utsträckning killar och tjejer i Malmö besöker ganska många av de idrotts- och kulturverksamheter som finns i staden och som inte redovisats i tidigare kapitel. I kapitlet redovisas också hur stor andel av barn och ungdomsgruppen som fritidsnämnden respektive kulturnämnden når med det utbud som nämnderna driver själva eller ger ekonomiskt stöd till.

13.1 Inledning

Malmö stad har som mål jämställdhet, jämlikhet och delaktighet. I utvecklingsplanen för barnets rättigheter står det: ”Malmö ska vara en stad för barn och unga där alla ska kunna växa upp under trygga och jämlika förhållande”[163]. Jämlikhetsmålet utrycks t.ex. på följande sätt av fritidsnämnden: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför”[164]. Kulturförvaltningen formulerar ett av sina åtagande på följande sätt: ”Kulturförvaltningen och fritidsförvaltningen åtar sig att genom gemensamma och innovativa arbetsformer skapa ett hållbart och jämlikt fritidsutbud för Malmös barn och ungdomar[165]. Jämställdhetsmålet formuleras bl.a. på följande sätt: ”Malmö ska vara en jämställd stad som utmanar fördomar och som är öppen för förändring och samarbete”[166].

I tidigare kapitel i den här rapporten har vi presenterat resultaten för bl.a. förening, bibliotek, fritidsgård/allaktivitetshus och kulturskola. Det finns dock en rad andra aktiviteter/ anläggningar som fritidsnämnden, kulturnämnden och tekniska nämnden (t.ex. spontanidrottsanläggningar) själva driver eller ger ekonomiska bidrag till, som vi inte i tidigare kapitel har redovisat. I det här kapitlet ska vi presentera resultaten för en del av dessa aktiviteter. Vi ska också visa hur stor andel barn och ungdomar som fritidsnämnden och kulturnämnden når med den verksamhet nämnderna driver själva eller ger ekonomiskt stöd till. I kapitel 12 har vi studerat hur stor andel barn och ungdomar som fritidsnämnden och kulturnämnden når med sitt samlande tunga utbud för barn och ungdomar, alltså förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård/allaktivitetshus och simhallar/badhus.

Vi har tidigare i den här forskningsrapporten visat att vi i flertalet fall frågar elever i mellanstadiet om senaste 7 dagarna och elever i högstadiet och gymnasiet om senaste 4 veckorna. Orsaken till att vi enbart har frågat eleverna i mellanstadiet om de senaste 7 dagarna är att våra provintervjuer visar att felkällorna ökar ju längre tidsperiod vi frågar barnen om. En hel del av mellanstadiebarnen kommer inte ihåg en så lång tidsperiod som 4 veckor. Praktisk skulle vi i Ung livsstil kunna redovisa hur stor del av tonåringarna som besöker verksamheterna minst 4 gånger under de senaste 4 veckorna, alltså en gång i veckan i genomsnitt. 7 dagar är dock en mycket kort tidsperiod när man vill undersöka hur många tonåringar som deltar i det utbud som Malmö stad driver själva eller ger ekonomiskt bidrag till.

Vi väljer därför i detta kapitel att ha olika tidsperioder för mellanstadiet och de två andra stadierna när vi på vissa områden studerar hur många de två olika nämnderna når med de utbud som ges eller ger ekonomiskt bidrag till.

163 Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnens rättigheter i Malmö stad**.
164 Malmö stad, **Fritidsnämndens budget för 2021**.
165 Malmö stad, **Kulturförvaltningens kulturstrategi**, sid 19–20.
166 Malmö stad, **Malmö stads budget för 2021**, sid. 23.

13.2 Mellanstadiet

I tabell 153 presenteras i vilken utsträckning barn i mellanstadiet besökt anläggningar/verksamheter för idrott/motion och kultur.

Tabell 153. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) som senaste 7 dagarna nyttjat/besökt enskilda anläggningar/verksamheter inom idrott och kultur totalt och efter kön.

	Pojkar	Flickor	Totalt
Idrott			
Spontanidrottsplatser (för t.ex. fotboll, basket, volleyboll och innebandy) (***)	50	35	42
Simhall (Ns)	30	29	29
Kul i Malmöaktivitet - idrott (Ns)	12	12	12
Ridanläggning (***)	5	16	10
Kultur			
Museum (Ns)	16	15	16
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater) (Ns)	14	17	16
Kul i Malmöaktivitet – kultur/skapande (Ns)	7	9	8

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Det är spontanidrottsanläggningar som barn nyttjar i störst utsträckning. Pojkar i mellanstadiet nyttjar spontanidrottsanläggningar i Malmö liksom i alla andra kommuner vi studerat i mycket större utsträckning än flickor i mellanstadiet[167]**. Simhallar/badhus nyttjas i stor utsträckning av både pojkar och flickor**. Flickor besöker ridanläggningar i mycket större utsträckning än pojkar. Könsskillnaderna inom kulturen är för dessa tre aktiviteter/anläggningar små och inte signifikanta.

I vilken utsträckning mellanstadiebarn från olika socioekonomiska grupper deltar i dessa aktiviteter framgår i tabell 154.

167 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson/Åkesson, **Spontanidrott för vilka?**

Tabell 154. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) i olika socioekonomiska grupper som senaste 7 dagarna nyttjat/besökt enskilda anläggningar/verksamheter efter kön.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Spontanidrottsplatser (för t.ex. fotboll, basket, volleyboll och innebandy)					
Pojkar	60	46	48	35	***
Flickor	43	34	28	29	*
Ridanläggning					
Pojkar	6	4	6	4	Ns
Flickor	19	16	12	8	**
Simhall					
Pojkar	32	27	33	31	Ns
Flickor	22	29	36	34	***
Kul i Malmöaktivitet - idrott					
Pojkar	14	12	12	9	Ns
Flickor	11	11	14	15	Ns
Museum					
Pojkar	18	16	17	9	Ns
Flickor	11	15	21	21	***
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)					
Pojkar	17	12	16	10	Ns
Flickor	17	16	21	16	Ns
Kul i Malmöaktivitet – kultur/skapande					
Pojkar	8	7	5	8	Ns
Flickor	8	8	10	15	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Spontanidrottsplatser nyttjas i signifikant mycket större utsträckning av pojkar i de högre än i de lägre socioekonomiska grupperna. När det gäller övriga aktiviteter/ anläggningar finns inga signifikanta skillnader mellan pojkar i olika socioekonomiska grupper. **Flickor i mellanstadiet i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller besök på spontanidrottsplatser och nyttjande av ridanläggningar. Fickor i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller besök på simhall, museer och Kul i Malmöaktiviteter – kultur/skapande.**

I vilken utsträckning barn med svensk respektive utländsk bakgrund nyttjat/besökt anläggningar/verksamheter framgår i tabell 155.

Tabell 155. Malmö. Mellanstadiet 2019. Andel (%) med svensk respektive utländsk bakgrund som senaste 7 dagarna nyttjat/besökt enskilda anläggningar/verksamheter efter kön.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En föräldr. född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige. Föräldarna utomlands	Barnet och föräldarna födda utom-lands.	Sign. nivå
Spontanidrottsplatser för t.ex. fotboll, basket, volleyboll och innebandy					
Pojkar	49	45	55	47	***
Flickor	36	38	34	30	Ns
Ridanläggning					
Pojkar	4	5	5	7	Ns
Flickor	20	20	11	10	**
Simhall					
Pojkar	21	29	38	40	***
Flickor	21	28	35	38	***
Kul i Malmöaktivitet - idrott					
Pojkar	8	11	16	17	***
Flickor	10	13	13	13	*
Museum					
Pojkar	14	18	17	19	***
Flickor	9	13	21	21	***
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)					
Pojkar	12	14	15	17	***
Flickor	15	18	19	18	*
Kul i Malmöaktivitet – kultur/skapande					
Pojkar	5	7	8	10	***
Flickor	6	7	10	15	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant

Pojkar med utländsk bakgrund nyttjar simhall, museer, Kul i Malmöaktivitet – idrott och Kul i Malmöaktivitet – kultur i större utsträckning än pojkar med svensk bakgrund. Pojkar som är födda i Sverige med föräldrarna födda utomlands nyttjar spontanidrottsplatser i störst utsträckning.

Flickor med svensk bakgrund nyttjar ridanläggningar i störst utsträckning. **Tjejer med utländsk bakgrund nyttjar de övriga aktiviteterna,** med undantag av spontanidrottsplatser**, i störst utsträckning.**

13.3 Högstadiet och gymnasiet

I tabell 156 visas i vilken utsträckning tonåringar nyttjat/besökt olika anläggningar/verksamheter för idrott och kultur.

Tabell 156. Malmö. 2019/20. Andel (%) som nyttjat/besökt anläggningar för idrott och kultur minst en gång under de senaste 4 veckorna på sin fritid efter kön och stadium.

	Killar	Tjejer	Totalt
Idrott högstadiet			
Spontanidrottsplatser (för t.ex. fotboll, basket, volleyboll och innebandy) (***)	48	32	39
Simhall/badhus (*)	37	32	34
Utegym (***)	28	23	25
Motionsspår (Ns)	14	15	14
Ridanläggningar (***)	3	10	6
Idrott gymnasiet			
Spontanidrottsplatser (för t.ex. fotboll, basket, volleyboll och innebandy) (***)	41	17	28
Utegym (***)	26	14	20
Simhall/badhus (*)	20	13	16
Motionsspår (Ns)	11	12	11
Ridanläggningar (*)	4	8	6
Kultur högstadiet			
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater) (***)	18	28	25
Malmö museer (t.ex. Konstmuseet, Malmö slott, teknikens och sjöfartens hus, akvariet) (Ns)	12	15	13
Malmö konsthall (*)	5	8	7
Arena 305 (Ns)	3	3	3
Kultur gymnasiet			
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, eller teater) (Ns)	12	16	14
Malmö museer (t.ex. Konstmuseet, Malmö slott, teknikens och sjöfartens hus, akvariet) (Ns)	10	11	10
Malmö opera (*)	3	7	5
Arena 305 (Ns)	6	6	6
Malmö konsthall (Ns)	3	5	4

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikan.

Spontanidrottsanläggningar är den anläggningstyp flest ungdomar i högstadiet och i gymnasiet har nyttjat. Högstadiekillar är överrepresenterade när det gäller nyttjandet av spontanidrottsanläggningar, utegym och simhall/badhus. Tjejer besöker i större utsträckning än killar kulturföreställningar, Malmö konsthall och ridanläggningar.

Killar i gymnasiet är överrepresenterade när det gäller nyttjandet av spontanidrotts-anläggningar, utegym och simhall/badhus. Tjejer i gymnasiet besöker i något större utsträckning än killar kulturföreställningar, Malmö konsthall, Operan och ridanläggningar.

Motionsspåren nyttjas i båda stadierna i ungefär lika stor utsträckning av killar och tjejer.

Vad har hänt sedan 2015 i högstadiet? Detta visas i tabell 157. Frågorna om kultur var 2015 inte lika många som 2019. Vi påminner läsaren om att det inte 2015 genomfördes några studier i mellanstadiet och i gymnasiet i Malmö.

Tabell 157. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som nyttjat idrotts- och motionsanläggningar och gått på föreställningar minst en gång under de senaste 4 veckorna på sin fritid efter kön.

	Killar		Tjejer	
	2015	**2019**	**2015**	**2019**
Spontanidrottsplatser för t.ex. fotboll, basket, volleyboll och innebandy	54	48	27	32
Simhall	35	27	29	32
Utegym	27	28	17	23
Motionsspår	18	14	14	15
Ridanläggningar	5	3	12	10
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)	20	18	23	28

Killar i högstadiet har minskat sitt deltagande, med undantag av gym**, sedan 2015. Tjejer har ökat sitt deltagande, med undantag av ridanläggningar, sedan 2015.**

I tabell 158 visas i vilken utsträckning ungdomar i högstadiet i olika socioekonomiska grupper har besökt olika kategorier av anläggningar 2019.

Tabell 158. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) i olika socioekonomiska grupper som besökt fritids- och kulturanläggningar minst en gång under de senaste 4 veckorna på sin fritid efter kön.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Simhall					
Killar	40	36	39	29	Ns
Tjejer	34	29	32	28	Ns
Gym ute					
Killar	30	29	25	20	+
Tjejer	24	21	24	21	Ns
Ridanläggning					
Killar	3	3	3	3	Ns
Tjejer	15	8	8	7	**
Spontanidrottsplatser					
Killar	57	47	44	36	**
Tjejer	34	33	29	25	Ns
Motionsspår					
Killar	19	14	10	7	**
Tjejer	19	15	12	10	*
Malmö konsthall					
Killar	6	5	3	1	+
Tjejer	11	9	4	8	Ns
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)					
Killar	23	19	13	9	***
Tjejer	36	30	20	21	*
Malmö museer (t.ex. Konstmuseet, Malmö slott, teknikens och sjöfartens hus, akvariet)					
Killar	14	11	13	8	Ns
Tjejer	20	14	10	12	Ns
Arena 305					
Killar	3	2	5	1	Ns
Tjejer	5	3	2	4	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Vi ser att killar och tjejer och i de högre socioekonomiska grupperna har besökt/nyttjat de flest verksamheter/anläggningar i större utsträckning än killar och tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna. Skillnaderna är dock i några fall inte signifikanta.

I tabell 159 visar vi i vilken utsträckning ungdomar i olika socioekonomiska grupper i gymnasiet deltar i olika aktiviteter.

Tabell 159. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andel (%) i olika socioekonomiska grupper som besökt fritids- och kulturanläggningar minst en gång under de senaste 4 veckorna på sin fritid efter kön.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Simhall					
Killar	21	19	18	28	Ns
Tjejer	11	13	15	17	Ns
Gym ute					
Killar	26	25	25	36	Ns
Tjejer	19	11	14	15	Ns
Ridaläggning					
Killar	4	4	3	4	Ns
Tjejer	11	10	4	1	**
Spontanidrottsplatser					
Killar	46	42	38	28	**
Tjejer	20	17	13	17	Ns
Motionsspår					
Killar	12	11	10	9	Ns
Tjejer	16	13	8	4	**
Malmö konsthall					
Killar	1	3	4	4	Ns
Tjejer	5	6	5	3	Ns
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)					
Killar	16	12	10	4	+
Tjejer	20	16	12	15	Ns
Malmö museer (t.ex. Konstmuseet, Malmö slott, teknikens och sjöfartens hus, akvariet)					
Killar	12	10	8	4	*
Tjejer	12	11	9	11	Ns
Arena 305					
Killar	8	5	5	8	Ns
Tjejer	3	8	4	8	Ns
Operan i Malmö					
Killar	2	3	3	2	Ns
Tjejer	9	9	4	1	+

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant.

I gymnasiet framträder få signifikanta skillnader. Noteras ska dock, liksom i högstadiet, att tjejer i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller nyttjande av ridanläggning och motionsspår. Gymnasietjejer i de högre socioekonomiska grupperna är också överrepresenterade när det gäller besök på Operan i Malmö.

Killar både i gymnasiet och i högstadiet i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller nyttjande av spontanidrottsplatser. Killar i de högre socioekonomiska grupperna är också överrepresenterade när det gäller att ha gått på föreställningar och opera. Noteras ska också, även om inte skillnaderna är signifikanta, att killar i socioekonomisk grupp 5 besökt simhall och utegym i störst utsträckning.

I tabell 160 visas i vilken utsträckning yngre tonåringar med svensk respektive utländsk bakgrund besökt anläggningar.

Tabell 160. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) med svensk respektive utländsk bakgrund som besökt fritids- och kulturanläggningar minst 1 gång under de senaste 4 veckorna på sin fritid efter kön.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet född och föräldrarna födda utomlands	Sign. nivå
Simhall					
Killar	32	30	44	43	***
Tjejer	29	29	30	37	**
Gym ute					
Killar	27	31	27	28	Ns
Tjejer	26	23	17	23	Ns
Ridanläggning					
Killar	2	1	3	2	Ns
Tjejer	17	8	3	9	***
Spontanidrottsplatser					
Killar	52	44	46	47	Ns
Tjejer	37	29	26	34	Ns
Motionsspår					
Killar	13	15	14	15	Ns
Tjejer	17	16	11	15	Ns
Malmö konsthall					
Killar	4	8	4	2	Ns
Tjejer	9	10	4	11	Ns
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)					
Killar	19	20	17	17	Ns
Tjejer	40	29	17	25	*
Malmö museer (t.e.x. Konstmuseet, Malmö slott, teknikens och sjöfartens hus, akvariet)					
Killar	12	16	11	9	Ns
Tjejer	8	17	8	15	Ns
Arena 305					
Killar	2	3	3	4	Ns
Tjejer	3	5	3	3	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

De signifikanta skillnaderna mellan killar med svensk respektive utländsk bakgrund är få när det gäller ovanstående aktiviteter/anläggningar**. Simhall/badhus besöker dock killar med utländsk bakgrund i betydligt större utsträckning än killar med svensk bakgrund.**

Tjejer med utländsk bakgrund besöker simhall/badhus i signifikant högre grad än tjejer med svensk bakgrund. Tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige är överrepresenterade när det gäller nyttjande av ridanläggningar och besök på kulturföreställningar. I tabell 161 visas resultaten i gymnasiet.

Tabell 161. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andelen (%) med svensk respektive utländsk bakgrund som besökt fritids- och kulturanläggningar minst 1 gång under de senaste 4 veckorna på sin fritid efter kön.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet född och föräldrarna födda utomlands	Sign. nivå
Simhall					
Killar	16	17	24	26	Ns
Tjejer	12	12	16	14	Ns
Gym ute					
Killar	22	27	26	36	*
Tjejer	16	12	10	17	Ns
Ridanläggning					
Killar	3	5	2	2	Ns
Tjejer	12	5	8	4	***
Spontanidrottsplatser					
Killar	42	40	45	35	Ns
Tjejer	19	29	15	13	Ns
Motionsspår					
Killar	10	13	10	12	Ns
Tjejer	13	15	11	8	Ns
Malmö konsthall					
Killar	1	4	3	3	Ns
Tjejer	6	5	4	6	Ns
Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater)					
Killar	12	13	8	14	Ns
Tjejer	21	19	9	14	+
Malmö museer (t.e.x. Konstmuseet, Malmö slott, teknikens och sjöfartens hus, akvariet)					
Killar	8	14	5	15	Ns
Tjejer	14	11	7	10	Ns
Arena 305					
Killar	5	7	5	9	Ns
Tjejer	4	6	7	6	Ns
Operan i Malmö					
Killar	3	3	2	4	Ns
Tjejer	11	4	5	3	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

De signifikanta skillnaderna mellan killar med svensk respektive utländsk bakgrund är få när det gäller ovanstående aktiviteter/anläggningar**. Simhall/badhus och gym utomhus besöker dock killar med utländsk bakgrund i betydligt större utsträckning än killar med svensk bakgrund.**

De signifikanta skillnaderna mellan tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund är få när det gäller ovanstående aktiviteter/anläggningar**. Tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige är överrepresenterade när det gäller nyttjande av ridanläggningar och besök på kulturföreställningar.**

13.4 Hur många deltar i/nås av fritidsnämndens satsningar?

Frågan kommer ofta hur stor andel av barn och ungdomar i Malmö och andra kommuner som nås av de offentliga satsningarna på fritidsområdet som görs av fritidsnämnden, kulturnämnden och i Malmös fall även tekniska nämnden och/eller andra nämnder/statliga organ som driver verksamhet i kommunen. Vad vi vet har varken vi i Ung livsstil eller några andra utvärderare/forskare tidigare försökt besvara frågan vare sig i Malmö stad eller i någon annan kommun i landet.

Ung livsstil har dock sedan 35 år tillbaka visat hur stor andel av barn och ungdom som deltar i antingen förening, kulturskola, fritidsgård, går på bibliotek eller simhall. Dessa fem satsningar står för ungefär 80% av fritids- och kulturnämndernas ekonomiska satsning på barn och ungdomar. I Malmö deltar 82% av mellanstadieeleverna, 62 procent av högstadieeleverna och 50% av gymnasieeleverna under en vecka[168].

Åter till frågan hur stor andel barn och ungdomar som tar del av de verksamheter som t.ex. fritidsnämnden själva driver/ger skattemedel till? Något exakt svar på frågan går inte att ge av två skäl. För det första kan man i enkäterna inte ta med varje liten satsning som görs. För det andra är det t.ex. svårt att veta om tonåringen har besökt den spontanidrottsanläggning som drivs av fritidsnämnden eller tekniska nämnden[169]. Eftersom tekniska nämnden (gatukontoret) står för huvuddelen av satsningar när det gäller spontanidrottsanläggningar, motionsspår och utegym redovisar vi inte dessa under fritidsnämnden. **Detta innebär att vi först visar hur stor andel barn och ungdomar som nås av de verksamheter som fritidsnämnden själva driver eller ger ekonomiskt stöd till**[170]. Eftersom vi inte i enkäterna kan ha med varje enskild satsning så nås troligtvis något fler än vad vi redovisar.

I mellanstadiet arbetar vi med följande aktiviteter/anläggningar:

1. **Med i förening**. De som är med i idrottsförening nyttjar också huvuddelen av de tider som finns i idrottsanläggningar ute och inne. Övriga föreningar får i vissa fall ekonomiskt stöd för egna lokaler. Föreningslivet får också stöd till föreningskonsulenter. Lokalt aktivitetsstöd utgår också till föreningar.

2. **Besökt simhall/badhus.**

3. **Besökt fritidsgård** (årskurs 6 får besöka fritidsgård i mellanstadiet i Malmö).

4. **Besökt/nyttjat ridanläggning**. Huvuddelen av dem som nyttjat ridanläggning är troligtvis med i ridklubb och därmed med i förening. Tillskottet av besök på ridanläggningar bör därför vara ganska litet.

5. **Besökt Kul i Malmöaktivitet- idrott**

Dessa fem aktiviteter/anläggningar redovisas som fritidsnämndens tunga ekonomiska satsningar på fritid (Mått A).

168 Se kapitel 12, Utomstående i fritids- och kulturutbudet.
169 Om vi enbart skulle undersöka detta skulle vi kunna räknat upp alla spontanidrottsanläggningar. Det kunde vi inte göra av utrymmesskäl. Vi undersöker ju Ung livsstil på en rad områden.
170 Något fler kan nås eftersom vi i enkäten inte kan ha med alla satsningar.

Tekniska nämnden står för huvuddelen av de ekonomiska satsningarna på:

6. **Spontanidrottsanläggningar**

Dessa 6 aktiviteter/anläggningar redovisas som fritidsnämndens och tekniska nämndens tunga ekonomiska satsningar på fritid och idrott. (Mått B).

I tabell 162 visas hur som andel av barnen som fritidsnämnden minst når med sina tunga ekonomiska satsningar de senaste 7 dagarna**.**

Tabell 162. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn som nås av fritidsnämndens tunga satsningar de senaste 7 dagarna totalt och efter kön.

Fritidsnämndens satsningar	Pojkar	Flickor	Totalt
Med i Förening (1)	61	52	
(1) eller: besökt simhall/badhus (2)	73	67	
(2) eller: besökt Fritidsgård (3)	77	73	
(3) eller: besökt Kul i Malmöaktivitet- idrott (4)	78	73	
(4) eller nyttjat Ridanläggning	78	74	
Med i/nyttjat fritidsnämndens satsningar totalt de senaste 7 dagarna (Mått A)	**78**	**74**	**76**
Signifikansnivå	*		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant

Minst 76% av mellanstadiebarnen deltar i någon av fritidsnämndens tunga ekonomiska satsningar. Pojkar deltar i något större utsträckning än tjejer.

I tabell 163 visar vi andelen som är med i/nyttjar fritidsnämndens tunga fritidssatsningar och tekniska nämndens satsningar (ibland i samarbete med fritidsnämnden) på spontanidrott ute.

Tabell 163. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn som de senaste 7 dagarna nås av fritidsnämndens tunga satsningar + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar totalt och efter kön.

Fritidsnämndens + Tekniska nämndens satsningar	Pojkar	Flickor	Totalt
Med i fritidsnämndens satsningar (1)	78	74	
(1) eller besökt: spontanidrottsplatser (2)	83	83	
Med i/nyttjat fritidsnämndens och tekniska nämndens satsningar på fritid, idrott/fysiskt aktivitet (Mått B)	**83**	**77**	**80**
Signifikansnivå	*		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Minst 80% av mellanstadiebarnen deltar i/nyttjar någon av fritidsnämndens tunga ekonomiska satsningar eller tekniska nämndens spontanidrottssatsningar. Pojkar deltar i något större utsträckning än tjejer.

I högstadiet och gymnasiet arbetar vi med följande aktiviteter/anläggningar:

1. **Med i förening**. De som är med i idrottsförening nyttjar också huvuddelen av de tider som finns i idrottsanläggningar ute och inne. Övriga föreningar får i vissa fall ekonomiskt stöd för egna lokaler. Föreningslivet får också stöd till föreningskonsulenter. Lokalt aktivitetsstöd utgår också till föreningar.

2. **Besökt simhall/badhus**

3. **Besökt fritidsgård/allaktivitetshus/annan liknande träffpunkt**

4. **Besökt/nyttjat ridanläggning**. Huvuddelen av de som nyttjat ridanläggning är troligtvis med i ridklubb och därmed medlem i förening. Tillskottet av ridanläggningar bör därför vara ganska litet.

Dessa fyra aktiviteter/anläggningar redovisas som fritidsnämndens tunga ekonomiska satsningar på fritid (Mått A).

Tekniska nämndens står för huvuddelen av de ekonomiska satsningarna på:

5. **Spontanidrottsanläggningar**

6. **Utegym**

7. **Motionsspår**

Dessa 7 aktiviteter/anläggningar redovisas som fritidsnämndens och tekniska nämndens tunga ekonomiska satsningar på fritid och spontanidrottsanläggningar. (Mått B).

Stadsledningskontoret och/eller fritidsnämnden ger bidrag till följande verksamheter:

Bryggeriet; Flamman; Spelens Hus, Malmö e-sport (Mitt Möllan), HaBiTat Q, Mötesplats Otto, Mötesplats Helamalmö, Mötesplats Basement och Fryshuset. **Med i/utnyttjat fritidsnämndens egna tunga satsningar (**Mått A), **fritidsnämndens egna tunga satsningar + tekniska nämndens satsningar på fritid och spontanidrottsplatser under de senaste 4 veckorna** (Mått B) **+ deltagande under de senaste 4 veckorna i ett antal verksamheter som får bidrag av fritidsnämnden eller stadsledningskontoret är vårt tredje mått** (Mått C). Observera att vi mäter tillskottet av besök i dessa verksamheter. Andelen son besöker varje verksamhet är självklart större. Dessa anläggningar är inte undersökta i högstadiet. Därför kan inte mått C bildas i högstadiet.

I tabell 164 visas i vilken utsträckning ungdomar i högstadiet och gymnasiet deltagit i/nyttjat fritidsnämndens tunga satsningar under de senaste 4 veckorna.

Tabell 164. Malmö. 2019/20. Andel (%) ungdomar som nås av fritidsnämndens tunga satsningar de senaste 4 veckorna totalt och efter kön.

Fritidsnämndens satsningar	Killar	Tjejer	Totalt
Högstadiet			
Med i förening (1)	51	40	
(1) eller: besökt simhall/badhus (2)	68	58	
(2) eller: besökt fritidsgård (3)	74	65	
(3) eller: nyttjat ridanläggning	74	66	
Med i/nyttjat fritidsnämndens tunga satsningar totalt de senaste 4 veckorna (Mått A)	**74**	**66**	**70**
Signifikansnivå	***		
Gymnasiet			
Med i förening (1)	44	34	
(1) eller: besökt simhall/badhus (2)	56	43	
(2) eller: besökt fritidsgård (3)	62	46	
(3) eller: nyttjat ridanläggning	64	2	
Med i/nyttjat fritidsnämndens tunga satsningar totalt de senaste 4 veckorna (Mått A)	**64**	**48**	**56**
Signifikansnivå	***		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Minst 70% av yngre tonåringar deltar/nyttjar under en 4-veckors period någon av fritidsnämndens tunga satsningar. Killar deltar i/nyttjar fritidsnämndens tunga satsningar i signifikant större utsträckning än tjejer. **Minst 56% av ungdomar i gymnasiet** nyttjar under en 4-veckorsperiod någon av fritidsnämndens tunga satsningar! Killar nyttjar fritidsnämndens tunga satsningar i mycket större utsträckning än tjejer.

I tabell 165 visar vi andelen högstadieelever och gymnasieelever som är med i/nyttjar De tre olika fritidssatsningarna.

Tabell 165. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn som nås av fritidsnämndens tunga satsningar + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar under de senaste 4 veckorna totalt och efter kön.

Fritidsnämndens + tekniska nämndens satsningar	Killar	Tjejer	Totalt
Högstadiet			
Med i fritidsnämndens satsningar (1)	74	66	
(1) eller besökt: spontanidrottsplats (2)	81	72	
(2) eller nyttjat: utegym (3)	82	75	
(3) eller nyttjat: motionsspår (4)	83	76	
Med i/nyttjat fritidsnämndens och tekniska nämndens satsningar på fritid och spontanidrottsanläggningar under de senaste 4 veckorna. (Mått A)	**83**	**76**	**80**
Signifikansnivå	***		
Gymnasiet			
Med i fritidsnämndens satsningar (1)	64	48	
(1) eller besökt: spontanidrottsplatser (2)	72	53	
(2) eller nyttjat: utegym (3)	76	57	
(3) eller nyttjat: motionsspår (4)	77	59	
Med i/nyttjat fritidsnämndens och tekniska nämndens satsningar på fritid och spontanidrottsplatser under de senaste 4 veckorna (Mått B)	**76**	**59**	**67**
Signifikansnivå	***		
Med i/nyttjat fritidsnämndens och tekniska nämndens satsningar på fritid och spontanidrottsplatser under de senaste 4 veckorna + i ett antal verksamheter som får bidrag av fritidsnämnden eller stadsledningskontoret (Mått C)	**77**	**61**	**68**
Signifikansnivå	***		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Vi ser att minst 80% av högstadieungdomar och 68% av gymnasieungdomar har under de senaste 4 veckorna nyttjat/deltagit i fritidsnämndens och teknisk nämndens satsningar på fritid och spontanidrottsanläggningar eller verksamheter som får bidrag från fritidsnämnden eller stadsledningskontoret. Killar deltar i/nyttjar alla de tre satsningarna i signifikant större utsträckning än tjejer.

I vilken utsträckning nås barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund av alla de olika satsningarna på fritid? I tabell 166 visar vi det.

Tabell 166. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som nyttjat fritidsnämndens (mått A och C) och fritidsnämndens + tekniska nämndens (mått B) satsningar efter kön.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar					
Mått A	87	78	71	63	***
Mått B	90	82	79	68	***
Tjejer					
Mått A	81	75	69	61	***
Mått B	84	78	71	63	***
Högstadiet					
Killar					
Mått A	81	74	70	55	***
Mått B	89	84	81	63	***
Tjejer					
Mått A	71	69	62	52	***
Mått B	80	78	74	66	**
Gymnasiet					
Killar					
Mått A	71	63	60	60	*
Mått B	82	75	73	74	+
Mått C	83	75	75	76	Ns
Tjejer					
Mått A	55	51	38	42	**
Mått B	67	59	51	57	**
Mått C	70	60	54	57	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Vi ser att barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna i störst utsträckning nyttjar fritidsnämndens (mått A och C) **liksom fritidsnämndens+ tekniska nämndens** (mått B) **tunga satsningar**. Speciellt ska observeras att nyttjandet sjunker kontinuerligt från högsta socioekonomiska grupp till lägsta. Killar i alla socioekonomiska grupperna nyttjar satsningarna i större utsträckning än tjejer.

I tabell 167 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund nyttjar fritidsnämndens (mått A och C) och fritidsnämndens + tekniska nämndens (mått B) satsningar.

Tabell 167. Malmö. 2019/20. Andelen barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund som nyttjat fritidsnämndens (mått A och C) och fritidsnämndens + tekniska nämndens (mått B) satsningar efter kön.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet född och föräldrarna födda utomlands	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar					
Mått A	81	83	75	73	**
Mått B	85	86	82	80	Ns
Tjejer					
Mått A	82	75	71	62	***
Mått B	84	79	74	65	***
Högstadiet					
Killar					
Mått A	77	70	75	69	+
Mått B	86	78	84	80	Ns
Tjejer					
Mått A	74	67	58	64	***
Mått B	84	76	69	75	***
Gymnasiet					
Killar					
Mått A	66	65	62	58	Ns
Mått B	77	78	74	73	Ns
Mått C	79	78	74	76	Ns
Tjejer					
Mått A	56	49	40	42	***
Mått B	68	56	50	56	***
Mått C	70	58	51	58	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Tjejer med svensk bakgrund nyttjar satsningarna i störst utsträckning.

Killar med svensk bakgrund nyttjar fritidsnämndens (mått A) satsningar i störst utsträckning. Skillnaderna i gymnasiet är dock inte signifikanta. Däremot finns det inga signifikanta skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund när det gäller deltagande i de satsningar som mäts genom mått B och C.

I tabell 168 visas i vilken utsträckning mellanstadiebarn i olika stadsdelar nyttjar fritidsförvaltningen eget tunga utbud och fritidsnämndens + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar.

Tabell 168. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn och ungdomar i olika stadsdelar som nyttjat fritidsnämndens (mått A) och fritidsnämndens + tekniska nämndens mått B) satsningar efter kön.

	Fritidsnämndens satsningar (mått A)		Fritidsnämndens + tekniska nämndens satsningar (mått B)		
	Pojkar	**Flickor**	**Pojkar**	**Flickor**	**Medelinkomst 34–65 år 2018**
Limhamn-Bunkeflo	85	84	88	86	386 975
Västra innerstaden	86	73	86	77	341 583
Centrum	77	72	84	78	318 985
Husie	81	79	85	80	306 669
Oxie	80	72	84	72	278 737
Kirseberg	70	71	75	74	253 390
Hyllie	79	78	81	79	240 998
Södra innerstaden	65	65	72	71	213 297
Fosie	75	65	86	70	199 332
Rosengård	79	70	83	75	172 226
Signifikansnivå	***	***	***	***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Först ska konstateras att en klar majoritet av både pojkar och flickor är aktiva i fritidsnämndens egna utbud (mått A) **och i fritidsnämndens egna utbud och tekniska nämndens utbud av spontanidrottsanläggningar** (mått B). Pojkar är i de flesta stadsdelar mer aktiva enligt både mått A och B. Det finns en tendens till att både pojkar och flickor i områden där medelinkomsten är högre nyttjar fritidsnämndens eget tunga utbud såväl som fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottsanläggningar mer än i områden där medelinkomsten är lägre[171].

I tabell 169 visas resultaten i högstadiet.

171 Resultaten på stadsdelarna sammanslagna i områden med högre, medel och lägre medelinkomst visas i rapporten Elofsson m.fl., Levnadsvillkor bland barn och ungdomar i hög- respektive låginkomstområden i olika områden.

Tabell 169. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) barn och ungdomar i olika stadsdelar som nyttjat fritidsnämndens (mått A) och fritidsnämndens + tekniska nämndens satsningar (mått B) efter kön.

	Fritidsnämndens satsningar (mått A)		Fritidsnämndens + tekniska nämndens satsningar (mått B)		
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn-Bunkeflo	78	74	88	82	386 975
Västra innerstaden	66	68	74	73	341 583
Centrum	72	65	85	77	318 985
Husie	84	75	90	84	306 669
Oxie	72	64	83	71	278 737
Kirseberg	76	70	88	78	253 390
Hyllie	81	73	90	86	240 998
Södra innerstaden	73	56	76	69	213 297
Fosie	68	56	75	68	199 332
Rosengård	70	66	81	74	172 226
Signifikansnivå	***	***	***	***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Först ska konstateras att en klar majoritet av både killar och tjejer är aktiva i fritidsnämndens egna utbud (mått A) och i fritidsnämndens egna utbud och tekniska nämndens utbud av spontanidrottsanläggningar (mått B). Killar är i de flesta stadsdelar mer aktiva enligt både mått A och B. **Det finns en tendens till att både killar och tjejer i områden där medelinkomsten är högre nyttjar fritidsnämndens tunga utbud och fritidsnämndens + tekniska nämndens spontanidrottsanläggningar mer än i områden i medelinkomsten där lägre**[172].

I tabell 170 visas resultaten i gymnasiet.

Tabell 170. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andel (%) ungdomar i olika stadsdelar som nyttjat (mått A och C) och fritidsnämndens + tekniska nämndens satsningar (mått B) efter kön.

	Fritidsnämnden (mått A)		Fritidsnämnden + tekniska nämnden (mått B)		Fritidsnämnden (mått C)		
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn-Bunkeflo	68	60	80	67	81	70	386 975
Västra innerstaden	69	58	73	74	73	74	341 583
Centrum	59	40	78	52	79	53	318 985
Husie	66	48	76	57	79	60	306 669
Oxie	62	52	72	61	72	61	278 737
Kirseberg	58	30	67	52	67	52	253 390
Hyllie	78	41	86	58	88	59	240 998
Södra innerstaden	52	47	76	59	79	59	213 297
Fosie	60	39	72	49	72	49	199 332
Rosengård	52	43	69	54	69	55	172 226
Signifikansnivå	Ns	*	Ns	*	Ns	**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

172 Resultaten på områdena sammanslagna i områden med högre och lägre medelinkomst visas i rapporten Elofsson m.fl. **Levnadsvillkor bland barn och ungdomar i hög- respektive låginkomstområden i olika områden**

Bland killar i olika stadsdelar finns inga signifikanta skillnader när det gäller deltagande i någon av de tre verksamheterna (mått A, B. C). Vi ser dock att killar i Limhamn-Bunkeflo och i Västra innerstaden deltar mer än killar i Södra innerstaden, Fosie och Rosengård. **Tjejer i områden där medelinkomsten är högre deltar i signifikant större utsträckning än tjejer i områden där medelinkomsten är lägre.**

13.5 Hur många deltar i/nås av kulturnämndens satsningar?

Frågan är hur stor andel barn och ungdomar som tar del av de verksamheter som kulturnämnden driver/ger skattemedel till? Något exakt svar på frågan går inte att ge av två skäl. För det första kan man i enkäterna inte ta med varje liten satsning som görs. För det andra är det t.ex. svårt att veta om barn och ungdomar har besökt de museer som drivs av kulturnämnden eller av någon annan aktör [173]. Vi utgår dock ifrån att huvuddelen av de museer som finns drivs av kulturnämnden i Malmö.

I mellanstadiet arbetar vi med följande verksamheter/anläggningar:

1. **Besökt bibliotek**

2. **Med i Kulturskolan**

3. **Besökt Allaktivitetshus**

4. **Besökt Kul i Malmöaktivitet- Kultur/skapande**

5. **Besökt museum**

Dessa fem verksamheter/anläggningar redovisas som kulturnämndens tunga ekonomiska satsningar på kultur. (**Mått A).**

I Malmö stad visas ett antal föreställningar i dans, balett, musikal, opera eller teater[174]. Malmö stad driver Stadsteatern och Operan i bolagsform. Privata aktörer ger utan eller med bidrag från kulturnämnden teaterföreställningar och musikalföreställningar. Vi kan i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet inte avgöra hur stor del av dessa satsningar som kulturnämnden eller Malmö stad står för. Den sjätte verksamheten som vi arbetar med när vi försöker ringa in hur många kulturnämnden når är:

6. **Föreställningar i dans, balett, musikal, opera och teater redovisar vi som andra tunga satsningar på kultur**

Dessa sex verksamheter/anläggningar redovisas som kulturnämndens och Malmös stads andra satsningar på kultur (opera och teater) **eller privata aktörers (**ofta med viss ekonomiskt stöd av staden) **tunga ekonomiska satsningar**. **(Mått B).**

I tabell 171 visas hur som stor andel barn som kulturnämnden nått med sina egna tunga satsningar de senaste 7 dagarna**.**

173 Om vi enbart skulle undersöka detta skulle vi kunna räknat upp t.ex. alla museer. Det kunde vi inte göra av utrymmesskäl. Vi undersöker ju Ung livsstil på en rad områden.
174 Malmö stad driver Operan och Stadsteatern i bolagsform.

Tabell 171. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn som nåtts av kulturnämndens tunga satsningar de senaste 7 dagarna totalt och efter kön.

Kulturnämndens tunga satsningar	Pojkar	Flickor	Totalt
Gått på bibliotek (1)	30	37	
(1) eller: är med i Kulturskolan (2)	40	47	
(2) eller: besökt Allaktivitetshus (3)	45	52	
(3) eller: besökt Kul i Malmöaktivitet – kultur/ skapande (4)	46	54	
(4) eller gått på museum[175]	52	57	
Med i/nyttjat kulturnämndens tunga satsningar totalt de senaste 7 dagarna (Mått A)	**52**	**57**	**54**
Signifikansnivå	*		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Minst 54% av mellanstadiebarnen har de senaste 7 dagarna deltagit i någon av kulturnämndens tunga satsningar. Flickor har deltagit i signifikant större utsträckning än pojkar.

I tabell 172 visar vi andelen barn som är med i/nyttjar kulturnämndens tunga och satsningar som görs av andra aktörer själva eller i vissa fall i samarbete med kulturnämnden.

Tabell 172. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn som nås av kulturnämndens tunga satsningar och satsningar som görs av andra aktörer själva eller i vissa fall i samarbete med kulturnämnden totalt och efter kön.

Kulturnämndens + andra aktörers satsningar	Pojkar	Flickor	Totalt
Med i Kulturnämndens satsningar (1)	52	57	
(1) eller: är med i kulturförening (2)	54	59	
(2) eller besökt: föreställning (t.ex. dans, balett, musikal, opera eller teater)	57	62	
Med i/nyttjat kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörer kultursatsningar (Mått B)	**57**	**62**	**60**
Signifikansnivå	*		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Minst 60% av mellanstadiebarnen har de senaste 7 dagarna deltagit i någon av kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörers satsningar. Flickor har deltagit i signifikant större utsträckning än pojkar.

175 Det finns museum som inte drivs av kulturförvaltningen. Vi väljer dock att redovisa museum här eftersom kulturförvaltningen står för huvuddelen av de ekonomiska satsningarna på museum.

I kulturnämndens tunga satsningar för yngre och äldre tonåringar ingår följande institutioner:

1. **Besökt bibliotek**

2. **Med Kulturskolan**

3. **Besökt Allaktivitetshus**

4. **Besökt museum**

5. **Besökt Arena 305**

6. **Besökt Malmö konsthall**

Dessa sex verksamheter/anläggningar redovisas som kulturnämndens tunga ekonomiska satsningar på kultur för tonåringar. (**Mått A).**

Malmö ger också ett antal föreställningar i dans, balett, musikal, opera eller teater. Malmö stad driver Stadsteatern och Operan i bolagsform. Privata aktörer ger utan eller med bidrag från kulturnämnden teaterföreställningar och musikalföreställningar. Vi kan inte i tonårsgruppen avgöra hur stor del av dessa satsningar som kulturnämnden eller Malmö stad står för. Barn och ungdomar deltar också i kulturföreningar. Dessa föreningar får i huvudsak sina bidrag från fritidsförvaltningen. Kulturföreningar är redovisade under förening på fritidsnämnden. De kan också få bidrag från kulturförvaltningen. Därför redovisas de också här. I tunga kultursatsningar totalt ingår alltså också:

7: **Kulturförening**

8. **Malmö opera** (frågan finns separat i gymnasieenkäten)

9. **Föreställningar i dans, balett, musikal, operan och teater**

Dessa nio verksamheter/anläggningar redovisas som kulturnämndens och Malmös stads övriga satsningar på kultur (opera och teater) **eller privata aktörers** (ofta med visst ekonomiskt stöd av staden) **tunga ekonomiska satsningar**. **(Mått B).**

I tabell 173 visas hur som andel ungdomar som kulturnämnden de senaste 4 veckorna når med sina egna tunga satsningar.

Tabell 173. Malmö. 2019/20. Andel (%) ungdomar som nås av kulturnämndens tunga satsningar de senaste 4 veckorna totalt och efter kön.

Kulturnämndens tunga satsningar	Killar	Tjejer	Totalt
Högstadiet			
Gått på bibliotek (1)	29	42	
(1) eller: är med i Kulturskolan (2)	37	48	
(2) eller: besökt Allaktivitetshus (3)	42	52	
(3) eller: besökt Malmö muser[176] (4)	46	55	
(4) besökt Arena 305 (5)	47	57	
(5) eller: besökt Malmö konsthall	48	58	
Med i/nyttjat kulturnämndens satsningar totalt de senaste 4 veckorna (Mått A)	**48**	**58**	**53**
Signifikansnivå	***		
Gymnasiet			
Gå på bibliotek (1)	33	47	
(1) eller: är med i Kulturskolan (2)	36	49	
(2) eller: besökt Allaktivitetshus (3)	38	50	
(3) eller: besökt Malmö muser[177] (4)	42	52	
(4) besökt Arena 305 (5)	44	54	
(5) eller: besökt Malmö konsthall	0	55	
Med i/nyttjat kulturnämndens satsningar totalt de senaste 4 veckorna (Mått A)	44	55	49
Signifikansnivå	***		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Minst 53% av de yngre och 49% av de äldre tonåringarna i Malmö har under de senaste 4 veckorna deltagit i någon av kulturnämndens tunga satsningar. Tjejer har deltagit i signifikant större utsträckning än killar.

I tabell 174 redovisas kulturnämndens och Malmös stads övriga satsningar på kultur (opera och teater), kulturföreningar eller privata aktörers (ofta med viss ekonomiskt stöd av staden) tunga ekonomiska satsningar.

176 I parentesen i enkäten står det: t.ex. konstmuseet, Malmöhus slott, Teknikens och sjöfartens hus, akvariet.
177 I parentesen i enkäten står det: t.ex. konstmuseet, Malmöhus slott, Teknikens och sjöfartens hus, akvariet.

Tabell 174. Malmö. 2019/20. Andel (%) ungdomar som nås av kulturförvaltningens tunga satsningar och andra aktörers tunga kultursatsningar otalt och efter kön.

Kulturnämndens + andra aktörers satsningar	Killar	Tjejer	Totalt
Högstadiet			
Med i kulturnämndens satsningar (1)	48	58	
(1) eller kulturföreningar (2)	49	59	
(2) eller: besökt föreställning (t.ex. dans, balett, musikal, opera eller teater)	54	67	
Med i/nyttjat kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörers kultursatsningar (Mått B)	**54**	**67**	**61**
Signifikansnivå	***		
Gymnasiet			
Med i kulturnämndens satsningar (1)	44	55	
(1) eller kulturföreningar (2)	45	56	
(2) eller opera (3)	45	57	
(4) eller: besökt föreställning (t.ex. dans, balett, musikal, eller teater)	47	60	
Med i/nyttjat kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörer kultursatsningar Mått B)	**48**	**60**	**54**
Signifikansnivå	***		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Minst 61% av högstadieeleverna och 54% av gymnasieeleverna har deltagit i/nåtts av kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörers kultursatsningar (Mått B). Tjejer är signifikant mer kulturaktiva är killar!

I tabell 175 vissas i vilken grad killar och tjejer i olika socioekonomiska grupper som deltagit i kulturens satsningar.

Tabell 175. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som nyttjat kulturnämndens tunga satsningar (mått A) och kulturnämndens + och andra aktörers tunga kultursatsningar (mått B) efter stadium och kön.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar					
Mått A	53	50	56	52	Ns
Mått B	59	55	62	54	Ns
Tjejer					
Mått A	56	55	59	68	+
Mått B	60	61	64	69	+
Högstadiet					
Killar					
Mått A	47	46	50	54	Ns
Mått B	56	52	54	59	Ns
Tjejer					
Mått A	58	56	59	63	Ns
Mått B	69	66	66	67	Ns
Gymnasiet					
Killar					
Mått A	44	42	44	57	Ns
Mått B	50	45	48	59	Ns
Tjejer					
Mått A	53	53	60	51	Ns
Mått B	60	60	64	57	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Killar i alla tre stadierna och tjejer i högstadiet respektive gymnasiet nyttjar kulturens satsningar i ungefär samma utsträckning. Mellanstadietjejer i de lägre socioekonomiska grupperna nyttjar kulturens satsningar i något större utsträckning än tjejer i de högre socioekonomiska grupperna.

I tabell 176 visas i vilken utsträckning de med svensk respektive utländsk bakgrund deltar i kulturens utbud.

Tabell 176. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund som nyttjat kulturnämndens tunga satsningar (mått A) och kulturnämndens + och andra aktörers tunga kultursatsningar (mått B) efter stadium och kön.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utom-lands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet född och föräld-rarna födda utomlands	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar					
Mått A	44	52	58	60	**
Mått B	51	58	64	63	***
Tjejer					
Mått A	49	52	63	70	***
Mått B	55	57	67	73	***
Högstadiet					
Killar					
Mått A	42	47	50	56	**
Mått B	49	55	55	62	**
Tjejer					
Mått A	56	57	54	67	*
Mått B	69	66	61	72	Ns
Gymnasiet					
Killar					
Mått A	36	45	42	64	***
Mått B	41	49	45	66	***
Tjejer					
Mått A	49	52	61	62	**
Mått B	58	58	63	64	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund nyttjar kulturutbudet i större utsträckning än de som har svensk bakgrund. Enda undantaget gäller ibland tjejer i högstadiet och gymnasiet för deltagande i kulturnämndens + och andra aktörers tunga kultursatsningar (mått B).

I vilken utsträckning kulturutbudet nyttjas av mellanstadiebarn i stadsdelarna framgår i tabell 177.

Tabell 177. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Andel (%) barn och ungdomar i olika stadsdelar som nyttjat kulturnämndens tunga satsningar (mått A) och kulturnämndens + andra aktörers tunga kultursatsningar (mått B) efter kön.

	Kulturnämnden (mått A)		Kulturnämnden (mått B)		
	Pojkar	**Flickor**	**Pojkar**	**Flickor**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn-Bunkeflo	50	46	56	51	386 975
Västra innerstaden	49	64	58	69	341 583
Centrum	51	57	54	60	318 985
Husie	44	63	49	68	306 669
Oxie	45	51	56	59	278 737
Kirseberg	46	48	57	60	253 390
Hyllie	55	61	62	65	240 998
Södra innerstaden	60	62	62	64	213 297
Fosie	64	67	67	71	199 332
Rosengård	58	62	63	69	172 226
Signifikansnivå	***	***	***	***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Omkring 50% av pojkarna och något under 60% av flickorna i mellanstadiet har nyttjat kulturnämndens tunga utbud (mått A) och omkring något över 55% procent av pojkarna och omkring 65% av flickorna har nyttjat kulturförvaltningens tunga utbud och + andra aktörers utbud (mått B) i flertalet stadsdelar. **De i låginkomstområdena nyttjar kulturens satsningar** (mått A och mått B) **något mer än i områden där medelinkomsten är högre. Flickor nyttjar kulturutbudet i något större grad än pojkar de flesta stadsdelarna**.

I vilken utsträckning kulturutbudet (mått A och B) nyttjas av högstadieungdomar i stadsdelarna framgår i tabell 178.

Tabell 178. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) barn och ungdomar i olika stadsdelar som nyttjat kulturnämndens tunga satsningar (mått A) och kulturnämndens + och andras aktörers tunga kultursatsningar (mått B) efter kön.

	Kulturnämnden (mått A)		Kulturnämnden (mått B)		
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn - Bunkeflo	46	54	57	66	386 975
Västra innerstaden	51	61	50	77	341 583
Centrum	45	59	58	69	318 985
Husie	51	59	57	67	306 669
Oxie	39	36	49	45	278 737
Kirseberg	45	56	47	71	253 390
Hyllie	51	62	56	68	240 998
Södra innerstaden	63	73	66	78	213 297
Fosie	45	55	51	66	199 332
Rosengård	45	64	52	69	172 226
Signifikansnivå	*	**	*	*	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Skillnaderna mellan stadsdelarna är signifikanta**. Vi finner dock inte att ungdomar i områden där medelinkomsten är lägst deltar systematiskt vare sig mer eller mindre.** Tjejer nyttjar kulturutbudet mer än killar i de flesta stadsdelarna.

I vilken utsträckning kulturutbudet (mått A och B) nyttjas av gymnasieungdomar i stadsdelarna framgår i tabell 179.

Tabell 179. Malmö. Gymnasiet. 2020. Andel (%) ungdomar i olika stadsdelar som nyttjat kulturnämndens tunga satsningar (mått A) och kulturnämndens + och andras aktörers tunga kultursatsningar (mått B) efter kön.

	Kulturnämnden (mått A)		Kulturnämnden (mått B)		
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Medelinkomst 34-65 år 2018
Limhamn-Bunkeflo	47	49	51	57	386 975
Västra innerstaden	31	68	39	68	341 583
Centrum	54	56	58	63	318 985
Husie	24	53	32	62	306 669
Oxie	55	74	59	74	278 737
Kirseberg	36	59	42	67	253 390
Hyllie	55	59	55	67	240 998
Södra innerstaden	59	65	59	72	213 297
Fosie	46	60	50	61	199 332
Rosengård	44	64	48	66	172 226
Signifikansnivå	***	*	**Ns**	**Ns**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Skillnaderna mellan ungdomar i gymnasiet i olika stadsdelar är signifikanta när det gäller deltagande i kulturnämndens eget tunga utbud. Ungdomar i de stadsdelar där medelinkomsten är lägst deltar något mer än ungdomar i de stadsdelar där medelinkomsten är högre. Tjejer nyttjar kulturutbudet mer än killar i de flesta stadsdelarna. När det gäller deltagandet i kulturnämndens egna tunga utbud + andra offentliga organs kultursatsningar är skillnaderna mellan ungdomar i stadsdelarna inte signifikanta.

13.6 En jämförelse mellan hur många som nås av fritidssatsningarna respektive kultursatsningarna

Vi har i den föregående texten visat hur många som nås av fritidsnämndens tunga satsningar (mått A och C), fritidsnämndens tunga + tekniska nämndens fritidsatsningar (mått B) och nyttjat kulturnämndens tunga satsningar (mått A) och kulturnämndens + och andra offentliga aktörers tunga kultursatsningar (mått B).

I tabell 180 presenteras hur många som nås av de fritidssatsningar respektive kultursatsningar som görs i Malmö stad.

Tabell 180. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar respektive tjejer som tagit del av satsningar på fritid (mått A, B. C) och kultur (mått A och B) totalt och efter kön.

Mellanstadiet	Totalt	Killar	Tjejer	Signifikant
Fritid				
Mått A	76	78	74	*
Mått B	80	83	77	*
Kultur				
Mått A	54	52	57	*
Mått B	60	57	62	*
Högstadiet				
Fritid				
Mått A	70	74	66	***
Mått B	80	83	76	***
Kultur				
Mått A	53	48	58	***
Mått B	61	54	67	***
Gymnasiet				
Fritid				
Mått A	56	64	48	***
Mått B	67	76	59	***
Mått C	68	77	61	***
Kultur				
Mått A	49	44	54	***
Mått B	54	48	60	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Låt oss först konstatera att oberoende av mått är skillnaderna mellan killars och tjejers deltagande signifikanta. **Killar deltar i alla skolstadierna mer i det som definieras som fritid och tjejer mer i det som klassificeras som kultur**.

Fritidsnämnden med sin egen tunga verksamhet (mått A) når minst 76% av mellanstadiebarn de senaste 7 dagarna, 70% av högstadieungdomar och 56% av gymnasieungdomar under de senaste 4 veckorna. Fritidsnämndens och tekniska nämnden fritidssatsningar (mått B) når 80% av mellanstadiebarn under de senaste 7 dagarna och 80% högstadieelever och 67% av ungdomar i gymnasiet under de senaste 4 veckorna.

Kulturnämnden når med sin egen tunga verksamhet (mått A) minst 54% av mellanstadiebarn de senaste 7 dagarna, 53% av högstadieungdomar respektive 49% av gymnasieungdomar de senaste 4 veckorna. Omkring 60% av både mellanstadiebarn (de senaste 7 dagarna) och högstadieungdomar (de senaste 4 veckorna), och 54% av gymnasieungdomar tar del av kulturnämndens och andra offentliga aktörers tunga kultursatsningar (mått B).

13.7 Sammanfattning

Resultaten i detta kapitel visar följande:

***** Pojkar i mellanstadiet nyttjar spontanidrottsanläggningar i mycket större utsträckning än flickor. Mellanstadieflickor är i ridanläggningar i betydligt större utsträckning än pojkar i mellanstadiet. Könsskillnaderna inom kulturområdet är för museum, föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater) och Kul i Malmöaktivitet – kultur/skapande är små och inte signifikanta.

***** Spontanidrottsplatser nyttjas i signifikant mycket större utsträckning av mellanstadiepojkar i de högre än i de lägre socioekonomiska grupperna. När det gäller övriga aktiviteter/ anläggningar, t.ex. simhall och ridanläggning, finns inga signifikanta skillnader mellan pojkar i olika socioekonomiska grupper. Flickor i mellanstadiet i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller besök på spontanidrottsplatser och nyttjande av ridanläggningar. Tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller besök på simhall, museer och Kul i Malmöaktiviteter – kultur/skapande.

***** Pojkar i mellanstadiet med utländsk bakgrund nyttjar simhall, museer, Kul i Malmöaktivitet - idrott och Kul i Malmöaktivitet - kultur i större utsträckning än pojkar med svensk bakgrund. Pojkar som är födda i Sverige och föräldrarna utomlands i mellanstadiet nyttjar spontanidrottsplatser i störst utsträckning. Flickor med svensk bakgrund i mellanstadiet nyttjar ridanläggningar i störst utsträckning. Flickor i mellanstadiet med utländsk bakgrund besöker också simhallar och museer i störst utsträckning.

***** Spontanidrottsanläggningar är den anläggningstyp flest ungdomar i högstadiet och i gymnasiet har nyttjat. Killar i högstadiet och gymnasiet är överrepresenterade när det gäller nyttjandet av spontanidrottsanläggningar, utegym och simhall/badhus. Tjejer i högstadiet besöker i större utsträckning än killar kulturföreställningar, Malmö konsthall och ridanläggningar. Tjejer i gymnasiet besöker i något större utsträckning än killar kulturföreställningar, Malmö konsthall, Operan och ridanläggningar. Motionsspåren nyttjas i båda högstadiet och gymnasiet i ungefär lika stor utsträckning av killar och tjejer.

***** Killar i högstadiet har minskat sitt deltagande, med undantag för gym, sedan 2015 när det gäller besök på spontanidrottsplatser, simhallar, motionsspår, ridanläggningar och kulturföreställningar. Tjejer har ökat sitt deltagande sedan 2015, med undantag för besök på ridanläggningar, på spontanidrottsplatser, simhallar, motionsspår och kulturföreställningar.

***** Vi ser att killar och tjejer i högstadiet i de högre socioekonomiska grupperna har besökt/nyttjat de flesta verksamheter/anläggningar i större utsträckning än killar och tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna. Skillnaderna är dock i några fall inte signifikanta.

***** Simhall/badhus besöks av högstadiekillar och högstadietjejer med utländsk bakgrund i betydligt större utsträckning än killar och tjejer i högstadiet med svensk bakgrund. Tjejer i både högstadiet och i gymnasiet som liksom sina föräldrar är födda i Sverige är överrepresenterade när det gäller nyttjande av ridanläggningar och besök på kulturföreställningar. De signifikanta skillnaderna mellan killar med svensk respektive utländsk bakgrund är få i gymnasiet**.** Gym utomhus besöks dock av killar med utländsk bakgrund i betydligt större utsträckning än killar med svensk bakgrund.

***** Barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna nyttjar i störst utsträckning fritidsnämndens (mått A och C) och fritidsnämndens+ tekniska nämndens (mått B) satsningar. Speciellt ska observeras att nyttjande sjunker kontinuerligt från högsta socioekonomiska grupp till lägsta. Killar i alla socioekonomiska grupperna nyttjar satsningarna i större utsträckning än tjejer.

***** Tjejer med svensk bakgrund nyttjar fritidsnämndens (mått A och C) och fritidsnämndens + tekniska nämndens (mått B) satsningar i störst utsträckning**.** Killar med svensk bakgrund nyttjar fritidsnämndens (mått A) satsningar i störst utsträckning. Skillnaderna i gymnasiet är dock inte signifikanta. Det finns inte heller några signifikanta skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund när det gäller fritidsnämndens + tekniska nämndens (mått B) satsningar.

***** Killar i alla tre stadierna och tjejer i högstadiet respektive gymnasiet i olika socioekonomiska grupper nyttjar kulturens satsningar i ungefär samma utsträckning**.** Mellanstadietjejer i de lägre socioekonomiska grupperna nyttjar kulturen satsningar i något större utsträckning än tjejer i de högre socioekonomiska grupperna.

***** Barn och ungdomar med utländsk bakgrund nyttjar kulturutbudet i större utsträckning än de med svensk bakgrund. Enda undantaget gäller tjejer i högstadiet och gymnasiet när det gäller deltagande i kulturnämndens + och andra aktörers tunga kultursatsningar (mått B).

***** Fritidsnämnden med sin egen tunga verksamhet (mått A) når minst 76% av mellanstadiebarn de senaste 7 dagarna, 70% av högstadieungdomar och 56% av gymnasieungdomar under de senaste 4 veckorna. Fritidsnämndens och tekniska nämnden fritidssatsningar (mått B) når 80% av mellanstadiebarn under de senaste 7 dagarna och 80% högstadieelever och 67% av ungdomar i gymnasiet under de senaste 4 veckorna.

***** Kulturnämnden når med sin egen tunga verksamhet (mått A) minst 54% av mellanstadiebarn de senaste 7 dagarna, 53% av högstadieungdomar respektive 49% av gymnasieungdomar de senaste 4 veckorna. Omkring 60% av både mellanstadiebarn (de senaste 7 dagarna) och högstadieungdomar (de senaste 4 veckorna), och 54% av gymnasieungdomar tar del av kulturnämndens och andra offentliga aktörers tunga kultursatsningar (mått B).

***** Killar i alla skolstadierna deltar mer i det som definieras som fritid och tjejer mer i det som klassificeras som kultur.

14 Fysisk aktiv/inaktiv?

I detta kapitel presenteras i vilken utsträckning ungdomar är fysiskt aktiva och hur detta varierar beroende på kön, stadium och social bakgrund.

14.1 Inledning

Uppgifter kring hur många barn och ungdomar som är fysiskt aktiva som presenteras i media och olika rapporter varierar avsevärt. Skillnaderna kan återföras både till vilka som betraktas som tillräckligt fysiskt aktiva men kanske ännu mer till hur andelen fysiskt aktiva mäts.

Definitionen av tillräcklig fysisk aktivitet utgår ofta från WHO:s rekommendation om minst 60 minuters fysisk aktivitet på måttlig nivå varje dag[178]. Åsikterna skiljer sig dock mellan olika forskare. En norsk studie t ex visar att 90 minuters daglig aktivitet är ett minimum för att förebygga risken för hjärt- och kärlsjukdomar[179]. Ibland läggs till att man bör vara intensivt fysiskt aktiv ett antal gånger per vecka (WHO har i vissa fall haft tillägget hård fysisk aktivitet minst 20 minuter minst tre gånger i veckan). I många fall nämns också att man bör träna/motionera så att man svettas eller blir andfådd minst två gånger i veckan. Här finns alltså skilda åsikter där kanske den största skiljelinjen går mellan om man inriktar sig på daglig aktivitet eller mer intensiv aktivitet minst ett antal gånger per vecka.

Men den stora skiljelinjen mellan resultat torde dock gälla hur man mäter fysisk aktivitet. I flera fall – t ex Folkhälsomyndighetens studie kring skolbarns hälsovanor – utgår man från de svarandes egna, subjektiva bedömning där man dels får ange hur många dagar man har varit fysiskt aktiv sammanlagt minst 60 minuter under den senaste veckan och hur ofta man tränar utanför skolan så mycket att man blir andfådd eller svettas. Det finns också med en fråga om hur många timmar per vecka (utanför skoltid) man tränat/motionerat så att man blir andfådd eller svettas. Det har från en rad håll riktats kritik mot resultaten från sådana undersökningar, bedömningen har varit att barn och ungdomar överskattar sin fysiska aktivitet. Mot detta skall ställas mer objektiva mätningar med accelerometer, där man mer exakt studerar hur mycket olika individer rör sig. Ett problem med denna typ av undersökningar är att de är krävande och knappast kan göras på ett stort antal individer. Även om man gör ett slumpmässigt urval finns risken att man får ett snett bortfall.

178 Se t ex Folkhälsomyndigheten **Skolbarns hälsovanor 2017/18**, sid 62. WHO. **Global recommendations on physical activity for health**. Geneva: World Health Organization, 2010. [citerad 17 september 2018]. Hämtad från: http://www.who.int/ dietphysicalactivity/publications/9789241599979/en/.
179 Andersson L B m fl **Physical activity and clustered cardiovascular risk in children; cross-sectional study**. The European Youth Heart Study.

14.2 Vårt mått på fysiskt aktiv/inaktiv

Sedan en längre tid har vi inom *Ung livsstil* sökt fånga upp den fysiska aktiviteten utifrån uppgifter kring deltagande i idrottsförening samt uppgifter kring hur ofta man ägnar sig åt dans i grupp respektive gruppträning (t ex spinning) i olika former och hur ofta man gått på gym samt ägnat sig åt egen oorganiserad fysisk aktivitet. Med utgångspunkt från dessa uppgifter bildas följande fyra grupper, som även ger en bild av hur olika former bidrar till fysisk aktivitet[180].

1. Medlem i idrottsförening (IF).

2. Ej med i idrottsförening men deltar i organiserade fysiska aktiviteter minst två gånger i veckan. De organiserade verksamheter som inkluderas är gym, bodybalance, spinning, yoga eller liknande gruppträning/pass och dans i grupp.

3. Ägnar sig endast åt fysisk aktivitet i oorganiserad form. Utgångspunkten är här en fråga där barn/ungdomar fått ange hur ofta de ägnar sig åt egen motion. Som krav ställs på högstadiet att de ska ha motionerat/tränat minst tre gånger per vecka (för att kompensera för eventuella överskattningar och för spontanidrotten som kan handla om korta pass).

4. Ej fysiskt aktiva, det vill säga den grupp som inte är fysiskt aktiv utifrån de ovan givna definitionerna.

Den följande analysen av fysisk aktivitet bygger på detta mått.

14.3 Kön och ålder

Vi börjar med att undersöka skillnaden mellan killar och tjejer med utgångspunkt från det ovan definierade måttet.

Tabell 181. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön och stadium.

Stadium, år	Mellanstadiet, 2019			Högstadiet, 2019			Gymnasiet, 2020		
	Killar	Tjejer	Sign. nivå	Killar	Tjejer	Sign. nivå	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Fysisk aktivitet			***			***			**
Idrottsförening	58	48		48	33		38	24	
Plus annat organiserat	2	4		11	14		21	21	
Tillskott oorganiserade	4	2		2	2		2	2	
Ej fysisk aktiv	36	46		40	52		39	53	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Andelen fysiskt aktiva är högre bland killar än bland tjejer på alla stadierna. För bägge könen gäller att andelen fysiskt aktiva är något högre i mellanstadiet än i de båda högre stadierna[181]. En jämförelse mellan resultaten från högstadiet 2019 och 2015 pekar mot att andelen fysiskt aktiva minskat något bland killar medan det inte skett någon större förändring bland tjejer[182].

En fråga av intresse är om det sker förändringar med ålder inom skolstadierna.
Vi ser närmare på detta i tabell 182.

180 För en närmare diskussion se Blomdahl U, Elofsson S. **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?**
181 En jämförelse mellan resultat från enkäter som genomfördes under våren – 9-18 mars – och hösten – 24 september – 14 oktober visar på små skillnader när det gäller medlemskap i idrottsförening.
182 Blomdahl, Elofsson, Bergmark **Ung livsstil Malmö**, sid 67.

Tabell 182. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön, årskurs och stadium.

Stadium, år	Killar				Tjejer			
	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF
Mellanstadiet, 2019					***			
Årskurs 4	37	4	3	57	43	3	7	48
Årskurs 5	37	5	2	57	44	2	3	52
Årskurs 6	35	4	1	60	51	3	3	43
Högstadiet, 2019					***			
Årskurs 7	40	2	7	52	48	1	14	37
Årskurs 8	41	3	9	47	49	1	17	33
Årskurs 9	39	1	18	42	59	2	11	27
Gymnasiet, 2020					+			
Årskurs 1	37	1	18	49	55	2	19	24
Årskurs 2	42	1	24	32	57	1	19	23
Årskurs 3	48	2	21	35	58	3	24	25

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bland killar tycks de största förändringarna främst ske i samband med övergången mellan stadierna. Även bland tjejer finns en sådan förändring men här tycks det också vara så att det sker en nedgång under det senaste året på de båda lägre stadierna.

14.4 Familjesituation

Med tanke på att deltagande i idrottsförening intar en mycket central plats när det gäller barns och ungdomars fysiska aktivitet är det rimligt att anta att familjesituationen inverkar. I enkäterna ingår två frågor som behandlar denna. Den första handlar om i vilken familjekonstellation man bor, den andra om man har förtroende för föräldrarna[183]. Vi börjar med att se till sambandet med familjekonstellation. Här har alternativen *ensam pappa* samt *bor med annan/andra vuxna* inte tagits med eftersom det är få som bor i sådana konstellationer.

183 Eleverna har i enkäten fått markera vilka de har förtroende för. Bland de uppräknade alternativen ingår mamma respektive pappa. Den tolkning vi gör att en avsaknad av markering står för att relationen till respektive förälder är mindre bra.

Tabell 183. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön, stadium och familjesammansättning.

Stadium, år	Killar				Tjejer			
Familjesammansättning	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**
Mellanstadiet, 2019	+				**			
Båda föräldrar	34	4	2	60	44	2	4	51
Växelvis	41	3	2	55	46	2	2	49
Ensam mamma	49	7	1	42	66	5	8	22
En förälder + annan vuxen	47	5	5	46	56	0	7	39
Högstadiet, 2019	**				***			
Båda föräldrar	37	2	12	50	49	1	14	36
Växelvis	44	0	5	52	44	2	14	41
Ensam mamma	52	3	13	32	68	3	11	18
En förälder + annan vuxen	47	3	13	37	50	2	29	19
Gymnasiet, 2020					+			
Båda föräldrar	35	2	20	42	57	2	20	25
Växelvis	46	2	22	31	43	3	23	33
Ensam mamma	49	1	28	21	60	0	23	17
En förälder + annan vuxen	41	0	21	38	51	9	20	20
Ensam	43	3	23	30	63	0	25	25

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Genomgående gäller – oberoende av kön och stadium – att andelen fysiskt aktiva oftast är högst bland de som bor med bägge föräldrar. Andelen är något lägre bland de som har växelvis boende liksom bland de som bor med en förälder och annan vuxen (kanske ofta en ny partner), men klart lägst är den bland de som bor med en ensamstående mamma. Nästan helt kan dessa skillnader återkopplas till olikheter när det gäller deltagande i idrottsförening.

Hur ser då sambandet ut mellan fysisk aktivitet och förtroende för föräldrar? Svaren har här sammanfattas i ett mått som anger hur många av föräldrarna som man har förtroende för.

Tabell 184. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön, stadium och förtroende för föräldrar.

Stadium, år	Killar				Tjejer			
Förtroende för föräldrar	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**
Mellanstadiet, 2019	***				***			
Ingen	46	6	4	44	60	5	5	30
En	52	8	0	40	56	3	5	36
Båda	33	4	2	62	42	2	3	53
Högstadiet, 2019	**				***			
Ingen	52	2	13	33	57	1	18	24
En	50	1	10	40	58	4	13	25
Båda	35	2	10	53	48	1	13	38
Gymnasiet, 2020	+				*			
Ingen	43	1	19	37	64	2	15	18
En	49	2	26	23	56	1	25	7
Båda	36	2	21	42	49	2	21	8

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Genomgående gäller att barn och ungdomar som angett att de har förtroende för bägge föräldrarna i högre utsträckning är fysiskt aktiva. Huvuddelen av dessa skillnader kan återföras till olikheter när det gäller deltagande i idrottsförening men i viss utsträckning förstärks dessa av deltagande i andra fysiskt inriktade verksamheter eller egen motion.

14.5 Socioekonomisk bakgrund

Att det finns en koppling mellan fysisk aktivitet och socioekonomisk bakgrund framstår närmast som självklart med tanke på idrottsföreningens centrala plats. Vi har tidigare i rapporten visat att deltagandet i idrottsförening är starkt kopplat till socioekonomisk bakgrund och att skillnaderna är speciellt stora bland tjejer. Den centrala frågan handlar alltså om hur stora skillnaderna är när det gäller fysisk aktivitet totalt sett. Kan deltagandet i andra former av organiserade aktiviteter eller egen motion dämpa skillnaderna något eller är det så att detta förstärker skillnaderna ännu mer.

Tabell 185. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön, stadium och socioekonomisk bakgrund.

Stadium, år	Killar				Tjejer			
Socioekonomisk bakgrund	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**
Mellanstadiet, 2019	*				***			
Hög, ganska hög	23	3	2	72	31	2	3	64
Medel	38	3	2	57	46	2	3	49
Ganska låg	49	7	2	43	59	4	5	31
Låg	48	13	1	39	68	3	8	21
Högstadiet, 2019	***				***			
Hög, ganska hög	32	2	9	57	40	1	13	46
Medel	36	1	11	52	46	1	13	40
Ganska låg	53	3	13	30	67	3	15	15
Låg	64	3	8	26	70	3	18	10
Gymnasiet, 2020	*				*			
Hög, ganska hög	25	1	27	52	42	1	23	34
Medel	40	2	18	40	52	2	19	27
Ganska låg	46	2	24	29	66	3	21	13
Låg	51	0	28	21	63	1	26	11

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Som väntat framträder starka samband genomgående med socioekonomisk bakgrund. Barn och ungdomar med högre socioekonomisk bakgrund är i högre utsträckning fysiskt aktiva än de som har lägre bakgrund. Huvuddelen av dessa olikheter kan återföras till deltagandet i idrottsförening. Fysisk aktivitet i andra former har, speciellt bland tjejer, en viss – dock svag – dämpande inverkan på de socioekonomiska skillnaderna. Främst handlar det här om olika former av annan organiserad fysisk verksamhet. Det är viktigt att notera att minskningen av ojämlikheten är mycket begränsad. **Den huvudsakliga orsaken till ojämlikheten ligger i deltagandet i idrottsförening.**

Ser vi till kön tycks ojämlikheten i mellanstadiet vara något högre bland tjejer medan det inte framträder några större könsskillnader i de båda högre stadierna. Ser vi till högstadiet står detta senare i motsats till resultaten från studien i högstadiet år 2015, där skillnaderna var något större bland tjejer[184]. Dessa skillnader kan återföras till att deltagandet i idrottsförening år 2019 är ovanligt lågt bland killarna med lägst socioekonomisk bakgrund.

14.6 Svensk och utländsk bakgrund

Med tanke på idrottsföreningens stora betydelse när det gäller fysisk aktivitet är det ganska självklart att det finns samband med svensk/utländsk bakgrund. Den intressanta frågan är främst hur andra former av fysisk aktivitet påverkar – kommer skillnaderna att minska eller är det så att de ökar. Sambanden med svensk/utländsk bakgrund presenteras i tabell 186.

184 Blomdahl, Elofsson, Bergmark **Ung livsstil Malmö**, s 70.

Tabell 186. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön, stadium och svensk/utländsk bakgrund.

Stadium, år Stadium, år	Killar				Tjejer			
Svens/utländsk bakgrund	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**
Mellanstadiet, 2019	***				***			
Svensk bakgrund	31	3	0	65	33	1	2	63
Ganska stark svensk bakgrund	32	3	1	64	40	3	3	54
Andra gen. invandrare	40	5	3	53	55	2	4	39
Första gen. invandrare	46	8	5	42	65	5	7	24
Högstadiet, 2019	***				***			
Svensk bakgrund	32	2	8	58	37	2	14	48
Ganska stark svensk bakgrund	37	2	14	47	47	1	13	38
Andra gen. invandrare	46	1	9	44	66	1	14	20
Första gen. invandrare	48	3	16	33	61	3	15	21
Gymnasiet, 2020	+				***			
Svensk bakgrund	33	1	21	46	39	3	25	34
Ganska stark svensk bakgrund	34	2	23	42	55	2	16	27
Andra gen. invandrare	43	2	19	36	68	1	17	15
Första gen. invandrare	54	3	23	20	63	1	22	14

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Andelen fysiskt aktiva är lägre bland de som har utländsk bakgrund än bland de som har svensk. Skillnaderna är större bland tjejer än bland killar. I de flesta fall är andelen aktiva något lägre bland första generationens invandrare än bland andra generationens, men skillnaderna mellan dessa båda grupper är ganska begränsade. På det hela taget framträder samma bild i alla stadierna.

Om vi ser till påverkan av deltagandet i andra former av fysiska aktiviteter än via idrottsförening är denna begränsad men det finns vissa tecken på att sådana aktiviteter minskar skillnaderna något i mellanstadiet och bland killarna i högstadiet. Främst handlar detta om deltagande i olika former av organiserade fysiska aktiviteter vid sidan om idrottsförening.

Har det då skett någon förändring i högstadiet sedan 2015[185]? Jämförelsen tyder på att ojämlikheten är relativt likartad de båda åren. Möjligen finns en indikation på att resultaten för första generationens invandrare har förbättrats något sedan 2015, bland killar främst genom ökat deltagande i andra former av fysisk aktivitet än idrottsförening, bland tjejer främst genom ökat deltagande i idrottsförening. Det är dock viktigt att observera att även om det skett en förbättring för denna grupp handlar det om begränsade förändringar.

14.7 Skolbetyg och gymnasieprogram

I studien från 2015 framträdde ett klart samband mellan skolbetyg och fysisk aktivitet. Ungdomar med högre genomsnittliga betyg var i högre utsträckning fysiskt aktiva[186]. Frågan är om samma gäller 2019.

185 Blomdahl, Elofsson, Bergmark **Ung livsstil Malmö**, sid 70
186 Blomdahl, Elofsson, Bergmark **Ung livsstil Malmö**, sid 72

Tabell 187. Malmö. Högstadiet, 2019. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön och medelbetyg.

Stadium, år	Killar				Tjejer			
Medelbetyg	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**
Högstadiet, 2019	**Ns**				**Ns**			
Högt medelbetyg	24	3	13	60	39	2	12	47
Ganska högt medelbetyg	24	2	10	64	47	1	14	40
Medel	36	1	10	53	50	2	13	36
Ganska lågt medelbetyg	46	1	10	43	56	1	15	28
Lågt medelbetyg	57	3	9	31	36	1	17	16

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Om vi ser till signifikansnivåerna är sambanden svagare år 2019 – inga signifikanta samband framträder, vilket skulle kunna tyda på att sambandet försvagats något. Data i tabellen pekar dock mot att det finns samma mönster år 2019 som 2015 men att skillnaderna mellan de som har höga och de som har låga betyg bland tjejer är mindre år 2019 än 2015. Bland killar tycks dock skillnader stort sett vara lika stora de båda åren.

Frågan är om det i gymnasiet finns skillnader mellan de som går på studie- och de som går på yrkesförberedande program.

Tabell 188. Malmö. Gymnasiet, 2020. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön och gymnasielinje.

Gymnasiet, 2020	Killar				Tjejer			
Gymnasieprogram	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**	**Nej**	**Oorganiserad**	**Organiserad**	**IF**
Sign. nivå	**				*			
Studieförberedande	34	2	23	41	50	2	22	26
Yrkesförberedande	49	1	18	32	65	3	15	17

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Ungdomar som går på yrkesförberande program är fysiskt aktiva i lägre utsträckning än de som går på studieförberedande program. Det handlar här både om att dessa i mindre utsträckning är med i idrottsförening och att de i lägre utsträckning deltar i andra organiserade fysiska aktiviteter.

14.8 Stadsdel

Ser vi till de olika stadsdelarna finns stora socioekonomiska och sociodemografiska skillnader. Medelinkomsten bland 35-64 åringar varierar från cirka 387 000 i Limhamn-Bunkeflo till endast 172 000 i Rosengård. Men det finns också stora sociodemografiska skillnader – andelen barn med utländsk bakgrund är cirka 80 procent i Rosengård mot endast kring 20 procent i Limhamn-Bunkeflo och Västra Innerstaden. I stor utsträckning är dessa saker starkt sammankopplade – andelen barn och ungdomar med utländsk bakgrund är högre ju lägre medelinkomsten är. En jämförelse mellan olika stadsdelar innebär alltså i stor utsträckning att vi studerar den kombinerade inverkan av socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund.

I tabell 189 ser vi närmare på den fysiska aktiviteten i de olika stadsdelarna uppdelat efter kön och stadium. I tabellen ordnas de olika stadsdelarna med utgångspunkt från medelinkomst – från den med högsta till den med lägsta.

Tabell 189. Malmö, 2019/20. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön och stadsdel.

	Killar				Tjejer			
	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF
Mellanstadiet, 2019	***				***			
Limhamn-Bunkeflo	23	4	0	72	26	1	2	71
Västra Innerstaden	26	5	0	70	41	9	3	47
Centrum	38	5	1	57	53	2	2	43
Husie	26	1	2	71	39	2	2	63
Oxie	38	2	1	59	47	2	5	48
Kirseberg	47	3	2	49	43	1	5	51
Hyllie	44	2	0	53	44	5	8	43
Södra Innerstaden	48	5	2	46	59	4	7	31
Fosie	47	9	5	40	70	2	3	26
Rosengård	40	8	4	48	66	3	6	26
Högstadiet, 2019	**				***			
Limhamn-Bunkeflo	28	1	11	61	34	2	12	53
Västra Innerstaden	32	3	11	53	42	5	8	45
Centrum	42	3	8	47	52	2	21	26
Husie	30	3	10	57	42	2	15	40
Oxie	31	3	17	49	55	0	7	38
Kirseberg	39	1	11	49	50	0	9	38
Hyllie	38	0	12	51	47	0	19	34
Södra Innerstaden	54	6	9	31	64	2	14	20
Fosie	52	2	11	35	63	1	15	20
Rosengård	53	1	9	37	69	1	12	18
Gymnasiet, 2020	**				*			
Limhamn-Bunkeflo	28	2	31	39	37	2	24	37
Västra Innerstaden	52	0	15	42	47	3	24	26
Centrum	37	4	21	38	48	2	32	18
Husie	24	5	16	55	57	2	21	21
Oxie	45	3	7	45	61	0	30	9
Kirseberg	42	0	25	33	59	4	15	22
Hyllie	24	0	24	53	58	2	17	23
Södra Innerstaden	45	0	21	24	71	0	12	18
Fosie	49	1	21	30	69	1	13	17
Rosengård	56	0	28	17	63	2	21	14

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Andelen fysiskt aktiva är högst eller i varje fall hög i stadsdelarna med hög medelinkomst, något som i stor utsträckning kan kopplas samman med högt deltagande i idrottsförening. Ett undantag är dock att andelen fysiskt aktiva också är hög i Husie. I huvudsak kan detta kopplas till högt deltagande i idrottsförening. Detta tycks dock ej gälla för mellanstadietjejer i Västra Innerstaden där deltagandet i oorganiserad verksamhet (egen motion) spelar en mer betydelsefull roll.

Om vi ser till motpolen – områden med låg medelinkomst finns även här ett genomgående mönster, låg andel fysiskt aktiva i Rosengård, Fosie och Södra Innerstaden. Skillnaderna är dock något mindre framträdande bland mellanstadiekillar där andelen fysiskt aktiva är lika låg i Kirseberg och Hyllie där medelinkomsten ligger högre.

Uppenbart är dock att det finns en klar skillnad mellan stadsdelar med hög medelinkomst och stadsdelar med låg medelinkomst. Den fysiska aktiviteten är högre i de förra och lägre i de senare, men med reservationen att skillnaderna är något mindre bland mellanstadiekillar. En jämförelse av resultaten för högstadiet med de som gällde 2015 tyder inte på att det skulle ha skett några större förändringar mellan de båda åren[187].

För sex år sedan gjorde vi inom *Ung livsstil* i samarbete med Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor en studie där vi jämförde levnadsförhållanden bland högstadieelever i låg- och höginkomstområden för att få en bild av hur segregation kan inverka på ungdomarnas levnadsvillkor[188]. För närvarande arbetar vi med en uppföljning av denna rapport, dels i högstadiet för att få fram aktuella data, dels i mellanstadiet och gymnasiet för att bredda analysen. I detta material ingår även Malmö. Utifrån uppgifterna om medelinkomsten samt elevernas socioekonomiska bakgrund i de olika stadsdelarna definieras Limhamn-Bunkeflo samt Västra Innerstaden som höginkomstområden, medan Södra Innerstaden, Fosie och Rosengård är låginkomstområden. Hur det ser ut i dessa båda typer av områden samt i mellangruppen presenteras i tabell 190. I tabellen redovisas även resultat från högstadiet år 2015 för att göra det möjligt med jämförelser över tid.

187 Blomdahl, Elofsson, Bergmark **Ung livsstil Malmö**, sid 77.
188 Elofsson m fl, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden.**

Tabell 190. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning efter kön, stadsdelens socioekonomiska struktur, stadium och undersökningsår.

Områdets socioek. struktur	Killar				Tjejer			
	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF
Mellanstadiet, 2019	***				***			
Höginkomstområde	24	4	0	7	29	2	2	67
Medel	38	3	1	59	44	2	4	50
Låginkomstområde	44	8	4	45	66	3	5	27
Högstadiet, 2019	***				***			
Höginkomstområde	29	1	11	59	36	2	11	51
Medel	37	2	11	50	50	2	16	33
Låginkomstområde	53	2	10	35	66	1	14	19
Högstadiet, 2015	***				***			
Höginkomstområde	18	0	9	73	27	0	17	56
Medel	41	2	8	50	57	1	12	29
Låginkomstområde	44	2	10	44	65	2	15	18
Gymnasiet, 2020	***				***			
Höginkomstområde	30	2	28	40	40	2	24	34
Medel	34	3	26	44	54	2	25	19
Låginkomstområde	52	1	23	24	67	1	16	16

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar entydigt att andelen fysiskt aktiva är lägst i låginkomstområdena, högst i höginkomstområdena. Skillnaderna kopplas starkt till olikheter när det gäller deltagande i idrottsförening. Resultaten från högstadiet år 2015 tyder på att skillnaderna mellan låg- och högstatusområden minskat svagt från 2015 till 2019.

14.9 Andel fysiskt aktiva/inaktiv i förhållande till andra kommuner

För att få en bild av hur det ser ut i Malmö jämfört med andra delar av Sverige har jämförelser gjorts med resultat från undersökningar som genomförts i samarbete med *Ung livsstil* under de senaste åren i olika kommuner. För att göra tabellen lättare att läsa har kommunerna sorterats med utgångspunkt från andelen fysiskt aktiva i högstadiet – från kommuner där denna andel är lägst.

Tabell 191. Malmö. Andel fysiskt inaktiva efter kön, årskurs och kommun.

Kommun	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	Killar	Tjejer	Sign. nivå	Killar	Tjejer	Sign. nivå	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Haninge 2016/17				57	42	***	47	52	
Eskilstuna, 2019				54	49	**			
Askersund, 2019				52	52				
Stockholm, 2014	77	51	***	60	46	***			
Huddinge, 2015	67	58		61	46	***	45	60	***
Malmö, 2019	64	54	***	60	48	*	39	53	***
Heby, 2019				51	58				
Malmö, 2015				64	47	***			
Vallentuna, 2019				62	55	**			
Värmdö, 2019				65	56	*			
Jönköping, 2018	77	72		64	59		36	46	
Knivsta, 2019				66	61				
Helsingborg, 2018	73	68		67	61	*	48	51	
Lidingö, 2019				77	64	**	28	48	
Täby, 2019	84	82	+	73	75		41	46	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Om vi börjar med mellanstadiet är andelen fysiskt inaktiva i Malmö högre än i de övriga kommunerna. En jämförelse med resultat från en undersökning i Stockholm år 2014 tyder på att andelen inaktiva är något högre i Malmö bland killar, medan skillnaden bland tjejer är liten. Om vi däremot ser till högstadiet och gymnasiet skiljer inte Malmö ut sig speciellt från övriga kommuner. Både bland killar och tjejer ligger andelen endast något under genomsnittet bland kommunerna.

Ett problem med dessa jämförelser är att ingen hänsyn tas till olikheter mellan kommunerna när det gäller den sociodemografiska och socioekonomiska strukturen. Till exempel skiljer sig Täby mycket markant från Malmö. För att ta hänsyn till detta har vi studerat hur andelen fysiskt aktiva varierar med avseende på socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund utifrån en sammanslagning av data från de senaste genomförda studierna. Med utgångspunkt från detta kan förväntade värden beräknas där hänsyn tagits till kommunernas speciella sociala struktur[189]. I tabell 192 redovisas dessa förväntade värden – tillsammans med de observerade – efter kön för de olika stadierna i Malmö.

189 En mer detaljerad beskrivning av hur de förväntade värdena har beräknats redovisas i kapitel 3, avsnitt 4.

Tabell 192. Malmö. Andel fysiskt aktiva – förväntade respektive observerade efter kön och stadium.

Fysisk inaktiva	Mellanstadiet, 2019		Högstadiet, 2019		Gymnasiet, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Förväntade	*71*	*62*	*60*	*48*	*55*	*44*
Observerade	64	54	60	48	61	47

Resultaten stämmer väl med de tidigare redovisade resultaten. I mellanstadiet är andelen fysiskt aktiva markant (cirka 10 %) lägre än vad som kan förväntas om man tar hänsyn till socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund, medan det inte finns någon skillnad i högstadiet. I gymnasiet ligger andelen fysiskt aktiva något högre än förväntat.

14.10 Hur påverkar social bakgrund om man är fysiskt aktiv eller ej?

Resultaten som hittills presenterats i detta kapitel visar att det finns skillnader mellan barn/ungdomar i olika grupper beroende på den sociala bakgrunden. Vi har t ex funnit att de som har högre socioekonomisk bakgrund oftare är fysiskt aktiva än de som har lägre, liksom att de som har utländsk bakgrund oftast är fysiskt aktiva i mindre utsträckning än de som har svensk bakgrund. Ett problem är att de studerade variablerna i stor utsträckning samvarierar med varandra. Som exempel gäller att barn och ungdomar med utländsk bakgrund i genomsnitt har lägre socioekonomisk bakgrund. Stadsdelarna skiljer sig – som redan påpekats – markant både när det gäller den sociodemografiska och den socioekonomiska sammansättningen.

För att få en klarare bild av vilka bakgrundsfaktorer som främst inverkar på om barn och ungdomar är fysiskt aktiva eller inte har materialet analyserats med binär, logistisk regressionsanalys. En sådan analys innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, vilket innebär att vi får en bild av olika variablers direkta påverkan. I modellen är utfallvariabeln andelen som är fysiskt inaktiva. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning samt förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg i högstadiet, typ av gymnasielinje i gymnasiet samt stadsdel. En separat analys görs också där stadsdelarna delats in i tre grupper utifrån socioekonomisk struktur: hög, medel, låg[190]. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 - presenteras i tabell 193, uppdelat efter kön, stadium och undersökningsår.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en viss variabelgrupp är fysiskt inaktiva i relation till hur det är i variabelns basgrupp. Ett värden under ett (1) innebär att det är färre som är fysiskt inaktiva, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativt en relativ stor del av individerna för att skattningarna skall bli säkra. Vilket värde som utgör basvärdet för de olika variablerna framgår av att detta har oddskvoten ett (1.00). Signifikansnivån anger om den aktuella variabeln har en direkt inverkan på om barn och ungdomarna är fysiskt aktiva eller inte.

190 Utifrån uppgifterna om medelinkomsten samt elevernas socioekonomiska bakgrund i de olika stadsdelarna definieras Limhamn-Bunkeflo samt Västra Innerstaden som högstatusområden, medan Södra Innerstaden, Fosie och Rosengård är lågstatusområden.

För att illustrera hur resultaten skall utläsas och tolkas kan vi se till resultaten från mellanstadiet år 2019. Om vi ser till förekomsten av signifikanta samband framkommer endast ett tydligt sådant, nämligen bland killar med förtroende för föräldrar. Vid sidan av detta finns två tendenser till signifikanta samband ($p<0.10$) bland tjejer, nämligen med förtroende för föräldrar samt socioekonomisk bakgrund. Resultaten pekar alltså mot att de strukturella faktorer som vi har med i analysen endast i begränsad utsträckning påverkar om mellanstadiebarnen är fysisk aktiva eller inte. Det är andra, kanske främst individuella faktorer, som är mer avgörande. Detta skulle kunna stödjas av faktumet att vi får den starkaste kopplingen till förtroende för föräldrar. Bakom de skillnader som vi funnit tidigare döljer sig andra faktorer som har en mer direkt inverkan.

Om vi ser till de redovisade oddskvoterna för förtroende för föräldrar bland mellanstadiekillarna ligger dessa över ett (1) bland de som inte markerat att de har förtroende för bägge föräldrarna. Detta innebär alltså att fler bland dessa är fysiskt inaktiva än bland de som har angett att de har förtroende för bägge föräldrar. Relationen till föräldrarna har alltså en direkt inverkan på om mellanstadiekillar är fysiskt aktiva eller ej (även efter hänsyn tagits till olikheter i andra avseenden).

Tabell 193. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på att inte vara fysiskt aktiv. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs				**	*	*		*
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.83	0.73+	1.15	0.94	3.67*	1.07	1.14	0.76
6, 9 respektive 3	0.65+	0.79	1.02	1.64**	1.43	0.64*	0.85	1.22
Familjesammansätt.								
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.10	1.29	1.44	0.90	2.16*	0.88	1.15	1.63+
Ensam mamma	0.73	1.10	1.11	1.60*	1.45	1.36	1.16	1.15
Ensam pappa	0.65	7.07*	2.11	2.06	1.39	0.53	2.74+	2.70
En föräld + anvux	0.69	1.42	0.89	0.87	0.93	1.16	1.28	0.92
Ensam					0.99	1.64		
Förtroende föräldr.	*	+						
Ingen	1.64	1.63+	1.31	1.02	1.35	1.50	1.13	0.98
En	2.06*	1.50+	1.54	1.02	1.37	0.95	1.22	1.09
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund		+	*	***				+
Hög	0.78	1.45	0.83	0.14+	0.42	0.20	0.65	0.88
Ganska hög	0.89	0.62*	1.10	1.01	0.51*	0.94	0.79	0.59+
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.33	1.06	1.76**	1.97***	0.73	1.47	1.30	1.03
Låg	1.20	1.22	2.01*	2.12**	0.77	0.86	1.10	1.06
Sv/utl bakgrund				**	*	**	+	**
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.23	1.26	1.00	1.07	0.71	1.70*	1.24	1.42
Andra gen. inv.	1.10	1.29	1.43+	1.86**	1.23	2.70***	1.24	2.24***
Första gen. inv.	1.22	1.57*	1.03	1.37	1.96*	2.03*	1.78*	1.92**
Betyg			***	*			***	***
Högt			1.00	1.00			1.00	1.00

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Ganska högt			1.02	1.33			1.14	1.49+
Medel			1.52+	1.37			1.02	1.57+
Ganska låg			2.42**	1.54+			1.50	2.08**
Lågt			3.49***	1.97**			2.67***	5.08***
Gymnasieprogram					**			
Studieförberedande					1.00	1.00	1.00	1.00
Yrkesförberedande					1.87	1.39		
Stadsdel					*		***	***
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	0.73	1.03	1.39	1.51	1.52	1.82+	0.81	0.39**
Husie	0.81	1.11	0.72	1.00	0.52	1.52	0.75	0.31**
Hyllie	0.74	1.03	0.86	1.00	0.47*	1.29	1.16	0.46*
Kirseberg	0.65	1.13	1.13	1.19	1.35	2.01	0.94	0.41**
Limhamn-Bunkeflo	0.60	0.84	0.76	0.72	0.89	0.88	0.38**	0.21***
Oxie	1.37	1.20	0.80	1.58	1.35	1.63	0.75	0.74
Rosengård	1.08	1.23	1.50	1.25	2.05*	1.06z	0.68+	0.71
Södra Innerstaden	0.51	0.82	1.29	1.43	1.94	2.01	0.84	0.61
Västra Innerstaden	0.40	0.55	0.60	0.97	1.56	1.00	0.43+	0.42*
Pseudo R^2	**4.7**	**6.3**	**17.2**	**17.4**	**16.7**	**16.2**	**15.2**	**25.4**
Stadsdelens socio-ekonomiska struktur	**	***	**	*	**		***	**
Hög	0.60**	0.60**	0.78	0.69*	1.15	0.69+	0.42***	0.45***
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låg	1.08	0.79***	1.54*	1.28	2.04**	1.19	0.80	0.93

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Ett genomgående mönster är de tydliga skillnaderna mellan stadsdelar med olika socio-ekonomisk struktur. Oberoende av ålder och kön är andelen fysiskt inaktiva – även efter hänsyn tagits till olikheter i social bakgrund – lägst i områdena med högst socioekonomisk struktur och högst i områden med lägst socioekonomisk struktur.

Som redan påpekats framträder i mellanstadiet endast enstaka signifikanta samband. Främst pekar detta mot att strukturella faktorer har en mer begränsad inverkan på om barn i denna ålder är fysiskt aktiva eller ej. Orsaken till att man inte är fysiskt aktiv måste sökas från annat håll. Vid sidan om sambanden med förtroende för föräldrar finns bland tjejerna en tendens till samband med socioekonomisk bakgrund som pekar mot att andelen fysiskt aktiva är något högre bland de som högre socioekonomisk bakgrund, något som kan vara värt att observera.

Om vi går till högstadiet år 2019 blir sambanden med de olika strukturella faktorerna något starkare. Både bland killar och tjejer framträder tydliga samband med socioekonomisk bakgrund och skolbetyg. **Ungdomarnas socioekonomiska bakgrund liksom deras skolbetyg har var för sig en direkt inverkan på att man inte är fysiskt aktiv.** Ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund liksom de som har lägre medelbetyg är i klart mindre utsträckning fysiskt aktiva. Vid sidan av detta finns bland tjejer direkta samband med årskurs och svensk/utländsk bakgrund. Det finns alltså bland tjejerna rent allmänt – oberoende av deras bakgrund – en klar tendens till att andelen fysiskt aktiva minskar i årskurs nio liksom att de som har utländsk bakgrund är aktiva i mindre utsträckning.

I gymnasiet visar resultaten mot en svagare koppling till socioekonomisk bakgrund medan sambanden med svensk/utländsk bakgrund kvarstår. Andelen fysiskt aktiva är lägre bland de som har utländsk bakgrund. Bland killar finns också en klar koppling till typ av gymnasieprogram. Killar som går på yrkesförberedande är i högre utsträckning fysiskt inaktiva än de som går på studieförberedande program efter kontroll för social bakgrund i övrigt.

Resultaten från högstadiet år 2015 ger i flera avseende liknande resultat men det finns en del skillnader. År 2015 är sambanden med socioekonomisk bakgrund svagare.

14.11 Vill vara fysiskt aktiv i förhållande till hur många som är det

Intresset för att delta i olika verksamheter inriktade mot fysisk aktivitet har självklart en central betydelse för om barnen/ungdomarna är fysiskt aktiva eller ej. I tabell 194 redovisas andelen som uppger att de är intresserade att minst en gång per vecka delta i/ägna sig åt de verksamheter som finns med i måttet på fysisk aktivitet uppdelat efter kön och stadium. För att få en övergripande bild av intresset för fysisk aktivitet presenteras också uppgifter om hur många av de olika aktiviteterna som barnen och ungdomarna är intresserade av samt hur många som vill ägna sig åt fysisk aktivitet i någon form minst två gånger i veckan[191].

Tabell 194. Malmö. Andel som är intresserade av att delta i/ägna sig åt olika fysiska aktiviteter efter kön, stadium och undersökningsår.

Intresserad att delta	Mellanstadiet, 2019			Högstadiet, 2019			Gymnasiet, 2020		
minst en gång/ vecka	Kille	Tjej	Sign. nivå	Kille	Tjej	Sign. nivå	Kille	Tjej	Sign. nivå
Idrottsförening	55	57		50	52		51	41	***
Dansa i grupp	15	51	***	11	49	***	15	43	***
Gruppträning				19	49	***	27	60	***
Gym				61	66	***	73	74	
Egen motion	59	63	+	52	57	*	52	59	*
Antal aktiviteter									
0	28	17		26	16	***	17	13	***
1	25	23		14	12		13	12	
2	38	33		20	13		22	18	
3	10	27		25	20		27	22	
4				11	22		15	21	
5				4	16		6	14	
Vill vara fysiskt aktiv minst 2 ggr/v	54	62	***	66	76	***	78	81	+

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Om vi börjar med de enskilda aktiviteterna finns uppenbara könsskillnader även om de inte uppträder i samtliga fall. Intresset för att delta i idrottsförening tycks i huvudsak var lika stort bland killar och tjejer, dock ej i gymnasiet, där intresset är högre bland killar. Intresset för att ägna sig åt dans i grupp är klart högre bland tjejer än bland killar. Detta gäller även för gruppträning (bodybalance, spinning, yoga eller liknande) som finns med som alternativ i de båda högre stadierna. När det gäller gym är könsskillnaderna små[192]. Något fler bland tjejerna är intresserade av egen motion, däremot framträder ingen könsskillnad i högstadiet år 2015. Den förändring som skett tycks handla om att andelen som är intresserad av egen motion har minskat mellan de fyra åren bland killarna medan det inte skett någon större förändring bland tjejer.

191 När det gäller egen motion har kravet ställts vid minst tre gånger/vecka.
192 Ser vi till högstadiet (resultaten redovisas ej) tycks könsskillnaderna ha ändrats mellan 2015 och 2019. År 2015 var något fler bland killarna intresserade, år 2019 är det något fler bland tjejerna.

Dessa könsskillnader innebär att bilden av vilka aktiviteter som främst intresserar barnen och ungdomarna skiljer sig mellan könen. Bland killarna är det relativt många som är intresserade av idrottsförening, gym och egen motion medan få är intresserade av dans i grupp och gruppträning. Störst är intresset för att gå på gym – över 60 % av högstadiekillarna är intresserade av detta och i gymnasiet nästan tre fjärdedelar. Bland tjejer är intresset för att delta i olika verksamheter mer likartat, genomgående är hälften eller fler intresserade av att delta i/ägna sig åt de olika verksamheterna. Störst är intresset för att gå på gym – i högstadiet är mer än 60 procent av tjejerna intresserade och i gymnasiet nästan tre fjärdedelar. Närmast efter detta kommer intresset av egen motion. Lägst är intresset för dans i grupp och gruppträning men även här är intresset ganska högt.

Det finns även könsskillnader om vi ser till hur många aktiviteter barnen/ungdomarna anger att de är intresserade av. Bland killar är det cirka en fjärdedel i mellan- och högstadiet – i gymnasiet något färre – som inte är intresserade av att delta i någon aktivitet. **Om vi jämför med resultaten för högstadiet år 2015 tycks intresset för fysisk aktivitet ha minskat bland killarna. Det är färre bland tjejerna – endast cirka 15 procent – som är ointresserade.** Även här finns det en svag tendens till att intresset har minskat något sedan 2015, men förändringen får dock ses som relativt begränsad. Allmänt gäller att bredden är klart större bland tjejer än bland killar.

Ser vi till andelen som uppger att de vill vara fysiskt aktiva minst två gånger per vecka ökar denna andel från mellanstadiet till gymnasiet och i samtliga stadier gäller att det är fler bland tjejerna än bland killarna som vill vara fysiskt aktiva minst så ofta.

Frågan är då hur intresset för att delta i/ägna sig åt de olika fysiska aktiviteterna inverkar på andelen fysiskt aktiva. I tabell 195 studeras hur den fysiska aktiviteten ser ut för de som är intresserade av att delta i/ägna sig åt de olika verksamheterna minst en gång per vecka. Som en sammanfattning jämförs också den fysiska aktiviteten bland de som angett att de är intresserade av att delta i minst en sådan mot de som inte är intresserad av någon alls samt bland de som vill ägna sig åt fysiska aktiviteter minst två gånger i veckan.

Tabell 195. Malmö. Fysisk aktivitet utifrån objektiv bedömning i relation till intresse för att delta i/ägna sig åt olika verksamheter efter kön, stadium och undersökningsår.

Intresse av att delta i/ägna sig åt minst 1 g/v	Killar					Tjejer				
	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF	Sign	Nej	Oorganiserad	Organiserad	IF	Sign
Idrottsförening										
Mellan, 2019	20	6	6	59	***	48	2	5	45	***
Hög, 2019	22	1	8	69	***	33	1	10	56	***
Hög, 2015	24	1	6	69	***	36	2	14	46	***
Gym, 2020	24	1	16	58	**	33	1	17	48	***
Gruppverksamhet193										
Hög, 2019	26	1	15	58	***	41	2	17	40	***
Hög, 2015	30	1	13	56	***	45	2	18	35	***
Gym, 2020	32	1	22	46	*	46	2	25	28	***
Dans i grupp										
Hög, 2019	33	1	22	45	**	45	1	19	34	***
Hög, 2015	30	2	14	54	***	50	2	20	30	***
Gym, 2020	45	1	26	28		53	2	22	22	
Gym										
Hög, 2019	32	2	13	54	**	42	2	16	40	***
Hög, 2015	31	1	9	59	***	45	1	16	37	***
Gym, 2020	32	1	25	42	***	47	2	24	27	***
Egen motion										
Mellan, 2019	27	5	1	66	***	39	2	4	54	***
Hög, 2019	31	3	10	57	***	41	2	15	42	***
Hög, 2015	30	1	9	60	***	44	2	16	38	***
Gym, 2020	29	2	22	48	***	45	3	23	29	***
Intresse total										
Mellan, 2019					***					***
Ingen	59	2	2	37		63	3	3	31	
Minst en aktivitet	27	5	2	66		31	4	4	52	
Minst två ggr/v	19	6	2	73	***	38	3	4	56	***
Hög, 2019					***					***
Ingen	62	1	10	32		78	1	10	11	
Minst en aktivitet	32	2	11	62		47	2	15	37	
Minst två ggr/v	28	2	12	58	***	43	2	15	40	***
Hög, 2015					***					***
Ingen	57	2	9	31		83	0	9	11	
Minst en	32	1	8	59		49	2	15	34	
Minst två ggr/v	29	1	9	61	***	46	2	17	36	***
Gym, 2020					***					***
Ingen	61	2	13	24		86	1	9	3	
Minst en aktivitet	34	2	23	42		49	2	22	27	
Minst två ggr/v	30	2	25	41	***	46	2	24	46	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

193 T. ex. Bodybalance, spinning, yoga, cross fit.

Ett genomgående mönster är att barn och ungdomar som är intresserade av att delta i idrottsförening är mest fysiskt aktiva men skillnaden skall inte överdrivas. Detta understryker dock idrottens centrala roll när det gäller fysisk aktivitet. Intresse för att delta i andra fysiska verksamheter får inte lika stort genomslag. Skillnaderna mellan övriga verksamheter är begränsade, möjligen kan man notera att de som är intresserade av gruppverksamheter (t. ex. bodybalance, spinning, yoga, cross fit) i något större utsträckning är fysiskt aktiva. Mer detaljerade analyser pekar dock mot att andelen fysiskt aktiva är speciellt låg bland gymnasieelever som är intresserade av dans.

Om vi ser till den samlade bilden är andelen fysiskt aktiva – inte förvånande – lägre bland de som inte angett att de är intresserade av att ägna sig åt fysisk aktivitet. Trots detta finner vi ganska många bland dem som är fysiskt aktiva. Bland killar handlar det om cirka 40 %, oberoende av ålder, bland tjejer om ungefär lika många i mellanstadiet men andelen minskar sedan med ökad ålder till strax över 20 % i högstadiet och något under detta i gymnasiet. Att barn och ungdomar, speciellt killar, inte uppgett att de är intresserade av att ägna sig åt fysiska aktiviteter innebär kanske inte alltid att de tar avstånd från sådana, kanske handlar det mer om att de tycker annat är intressantare. Eller handlar det om att de pressas till att var fysiskt aktiva?

Ser vi till gruppen som uppger att de vill ägna sig åt fysisk aktivitet blir andelen något högre om vi sätter gränsen vid att de skall vilja utöva sådana minst två gånger per vecka än om gränsen sätts vid en gång i veckan, men skillnaden är inte speciell stor. I gruppen som anger att de är intresserade av att syssla med fysisk aktivitet minst två gånger per vecka är andelen aktiva hela tiden högre bland killar än bland tjejer men varierar med åldern. Bland killar är andelen aktiva i denna grupp så hög som 80 % i mellanstadiet men minskar sedan till ungefär 70 % i de båda högre stadierna. Bland tjejerna sjunker denna andel från 62 % i mellanstadiet mer kontinuerligt till 54 % i gymnasiet. Relativt sett är dock könsskillnaderna ganska likartade, det är ungefär tre fjärdedelar så vanligt att intresserade tjejer är aktiva som att intresserade killar är det.

En jämförelse mellan resultaten i högstadiet åren 2005 och 2019 tyder inte på att det skulle ha skett några större förändringar mellan dessa två tidpunkter.

15 Kulturellt aktiv

I det här kapitlet ska vi undersöka hur stor andel av de unga som är kulturellt aktiva.

15.1 Inledning

Malmö stad har som mål jämställdhet, jämlikhet och delaktighet. Under rubriken KULTURELL ALLEMANSRÄTT FÖR STADENS BARN OCH UNGA står det: ”Alla Malmös barn och unga ska såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själva skapa kulturupplevelser”[194]. Kulturförvaltningen åtar sig också att ”under 2021 agera kompensatoriskt i de delar av Malmö där barn och unga riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där behoven utifrån socioekonomiska utmaningar är som störst[195].

Det finns få redovisade totaltmått på barns och ungdomars aktivitet inom kulturområdet både allmänt och speciellt när det gäller kommunernas satsningar. Inte heller Ung livsstil har mer än i Stockholm gjort försök att ringa in barns och ungdomars deltagande i större delar av eller i hela kulturområdet. Ung livsstil och andra forskare har undersökt de tunga kultursatsningar, t.ex. besökt bibliotek och deltagande i kulturskola var för sig[196]. Däremot har vi, som framgår i kapitel 12, sedan 1985 arbetat med begreppet utomstående i förhållande till kommunernas tunga ekonomiska satsningar för barn och ungdom inom fritid och kultur[197].

I Stockholm 2014 skapades dock ett totalmått utifrån besök på Stockholms stads tunga satsningar på kultur. De tre verksamheter som ingick i detta totalmått var Stadsteatern, Kulturhuset och Liljevalchs[198]. Våra resultat visar t.ex. att tjejer besökt kulturinstitutioner i större utsträckning än killar.

SCB har också bildat kulturaktiv genom att undersöka hur stor andel av barn som varit med i någon av följande aktiviteter: spelat musikinstrument, sjungit i sånggrupp eller dansat folkdans/balett/jazzbalett[199]. De finner att då att tjejer i större utsträckning än killar, 10–12-åringar i större utsträckning än andra åldersgrupper och barn till högre tjänstemän i större utsträckning än t.ex. arbetare och lägre tjänstemän är kulturaktiva[200].

15.2 Mått på kulturell aktiv

I Malmö har vi bildat följande tre sammanfattande mått på kulturaktiva:

Mått A. Kulturellt aktiva. Måttet bildas på följande sätt:

1	Med i kulturskolan (1)
1+2	Tillskottet (2) av de som är med i kulturförening men inte med i kulturskolan
1+2+3	Tillskottet (3) av de som dansat (t.ex. balett, showdans, hip-hop eller street)
1+2+3+4	Tillskottet (4) av rollspel eller lavja. Målat, tecknat, skulpterat, graffiti samt spelat teater
1+2+3+4+5	Tillskottet (5) av läst böcker (ej skolböcker eller i för skolan)
	Kulturellt aktiv i vecka totalt

194 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtaganden**. Det som står i citatet är ett nämndmål.
195 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtaganden**. Det som står i citatet är ett nämndmål.
196 Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Nilsson, P, **Fritid i skilda världar**. Bjurström, E, **Högt och lågt. Smak och stil i ungdomskulturen**. Statens ungdomsråd, **Ej till Salu**. Ungdomsstyrelsen **Fokus 06**, **En analys av ungas kultur och fritid**. SCB, **Fritid 1976 – 1991**.
197 Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna**.
198 Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, sid. 5
199 SCB, **Fritid 1976-1991**, sid.129
200 SCB:s definitioner av arbetare, lägre tjänstemän och högre tjänstemän finns i välfärdsrapporterna från SCB. Se t.ex. SCB, **Fritid 1976-1991**.

När det gäller **mått A** finns det anledning att påpeka tre saker. För det första att vi i enkäterna har separata frågor om kulturskola, kulturförening och de andra kulturaktiviteterna. För det andra att vi i mellanstadiet har frågat om de senaste 7 dagarna och i högstadiet och gymnasiet om de senaste 4 veckorna. De i tonåren som varit aktiv 4 gånger eller fler de senaste 4 veckorna räknas då som aktiv varje vecka. För det tredje att det är en kumulativ resultatredovisning. Vi börjar först med alla som är med i kulturskolan. Sedan redovisas tillskottet av dem som är med i en kulturell förening osv. Huvudresultaten i tabellen är hur stor andel som i veckan är kulturellt aktiv.

Mått B Kultur publik. Gått på föreställningar (t.ex. dans, musikal, opera eller teater) eller besökt museum/utställning)

I enkäterna ställs frågorna om gått på föreställning (t.ex. dans, musikal, opera eller teater) eller besökt museum/utställning) i separata frågor. I mellanstadiet har vi frågat om de senaste 7 dagarna och i högstadiet och gymnasiet om de senaste 4 veckorna. De i tonåren som varit aktiv 4 gånger eller fler de senaste 4 veckorna räknas då som aktiv varje vecka. I högstadiet och i gymnasiet finns också frågan om Malmö konsthall som separata fråga och i gymnasiet även besökt Opera som en separat fråga. Dessa två verksamheter ingår i gymnasiet i måttet publik kultur (mått B).

Mått C. Besökt öppen kulturverksamhet (bibliotek eller allaktivitetshus). Det finns både öppna verksamheter och slutna verksamheter inom kulturens ramar. En sluten kontinuerlig verksamhet är kulturskolan. Bibliotek och allaktivitetshus är två exempel på de öppna verksamheterna[201]. Hur många når de öppna verksamheterna tillsammans inom kulturen? I enkäterna ställs frågorna om bibliotek och allaktivitetshus i separata frågor[202]. I mellanstadiet har frågat barn och ungdomar om de senaste 7 dagarna och i högstadiet och gymnasiet om de senaste 4 veckorna. De i tonåren som varit aktiva 4 gånger eller fler de senaste 4 veckorna räknas då som aktiva varje vecka. Arena 305 är en öppen kulturell verksamhet för ungdomar i åldern mellan 15 och 25 år[203]. Det är enbart de som går i årskurs 9 i högstadiet som får besöka Arena 305. I hela högstadiet är mindre än 1% med. Arena 305 redovisas därför inte i det samlande måttet besökt öppen kulturell verksamhet i högstadiet. I gymnasiet ingår Arena 305 i det samlande måttet besökt öppen kulturell verksamhet.

201 Allaktivitetshusen är en öppen verksamhet med gruppverksamhet.
202 Fritidsgård/allaktivitetshus undersöks närmare i kapitel 9 och bibliotek i kapitel 10.
203 För att delta i Arena 305:s verksamheter måste man dock ibland betala en avgift.

15.3 Kön och ålder

I tabell 196 visas hur stor andel av barn och ungdomar som är kulturellt aktiva i veckan.

Tabell 196. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar som är kulturellt aktiva i veckan. Mått A.

		Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
		Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
1	Med i kulturskolan (1)	14	16	12	13	5	5
1+2	Tillskottet (2) av de som är med i kulturförening men inte med i kulturskolan	17	20	14	16	7	7
1+2+3	Tillskottet (3) av de som dansat (t.ex. balett, showdans, hip-hop eller street)	28	48	18	33	11	19
1+2+3+4	Tillskottet (4) av Rollspel eller lajva. Målat, tecknat, skulpterat, graffiti samt spelat teater	51	76	35	55	21	35
1+2+3+4+5	Tillskottet (5) av läst böcker (ej skolböcker eller i för skolan)	85	93	63	77	53	67
	Kulturellt aktiva i vecka totalt	**85**	**93**	**63**	**77**	**53**	**67**
	Signifikantnivå	***		***		***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

En stor majoritet av barn och ungdomar i Malmö är kulturellt aktiva! Tjejer är mer kulturellt aktiva än killar. Den kulturella aktiviteten sjunker med ålder.

I tabell 197 visar vi hur många är som aktiva med kultur enligt mått A, B och C. Observera att kultur publik (mått B) och kultur öppen verksamhet (mått C) inte är inräknad i kulturellt aktiva (mått A).

Tabell 197. Malmö. 2019/20 Andel (%) barn och ungdomar som är kulturellt aktiv i veckan. Mått A, B och C efter stadium och kön.

	Kultur Aktiv totalt **Mått A**	**Kultur Publik** **Mått B**	**Kultur Öppen verksamhet** **Mått C**
Mellanstadiet			
Killar	85	25	36
Tjejer	93	26	43
Signifikansnivå	**	**Ns**	***
Högstadiet			
Killar	63	11	15
Tjejer	77	14	18
Signifikansnivå	***	*	*
Gymnasiet			
Killar	53	6	15
Tjejer	67	7	21
Signifikansnivå	***	Ns	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Tjejer är något mer aktiva, med undantag av publik kultur (mått B) i mellanstadiet**, än killar när det gäller kultur enligt alla de tre måtten.** Mellanstadiebarn är mer aktiva än tonåringar.

15.4 Socioekonomisk bakgrund

I tabell 198 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar med olika socioekonomiska bakgrund är kulturellt aktiv enligt mått A.

Tabell 198. Malmö. 2019/20. Andel (%) Barn och ungdomar som är kulturellt aktiva (mått A) i veckan i olika socioekonomiska grupper efter stadium och kön.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar	88	85	82	78	+
Tjejer	94	94	93	87	*
Högstadiet					
Killar	65	63	58	64	Ns
Tjejer	80	76	77	80	Ns
Gymnasiet					
Killar	56	55	46	51	Ns
Tjejer	68	66	66	72	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Några systematiska och signifikanta socioekonomiska skillnader kan inte noteras när kulturellt aktiv (mått A) **undersöks**. Noteras ska att tjejer i varje socioekonomisk grupp är mer kulturellt aktiva än killar. Vi ser också att mellanstadiebarn i varje socioekonomisk grupp är mer kulturellt aktiva än motsvarande grupp bland ungdomar i högstadiet och speciellt i gymnasiet.

I tabell 199 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper är aktiva enligt mått B och C.

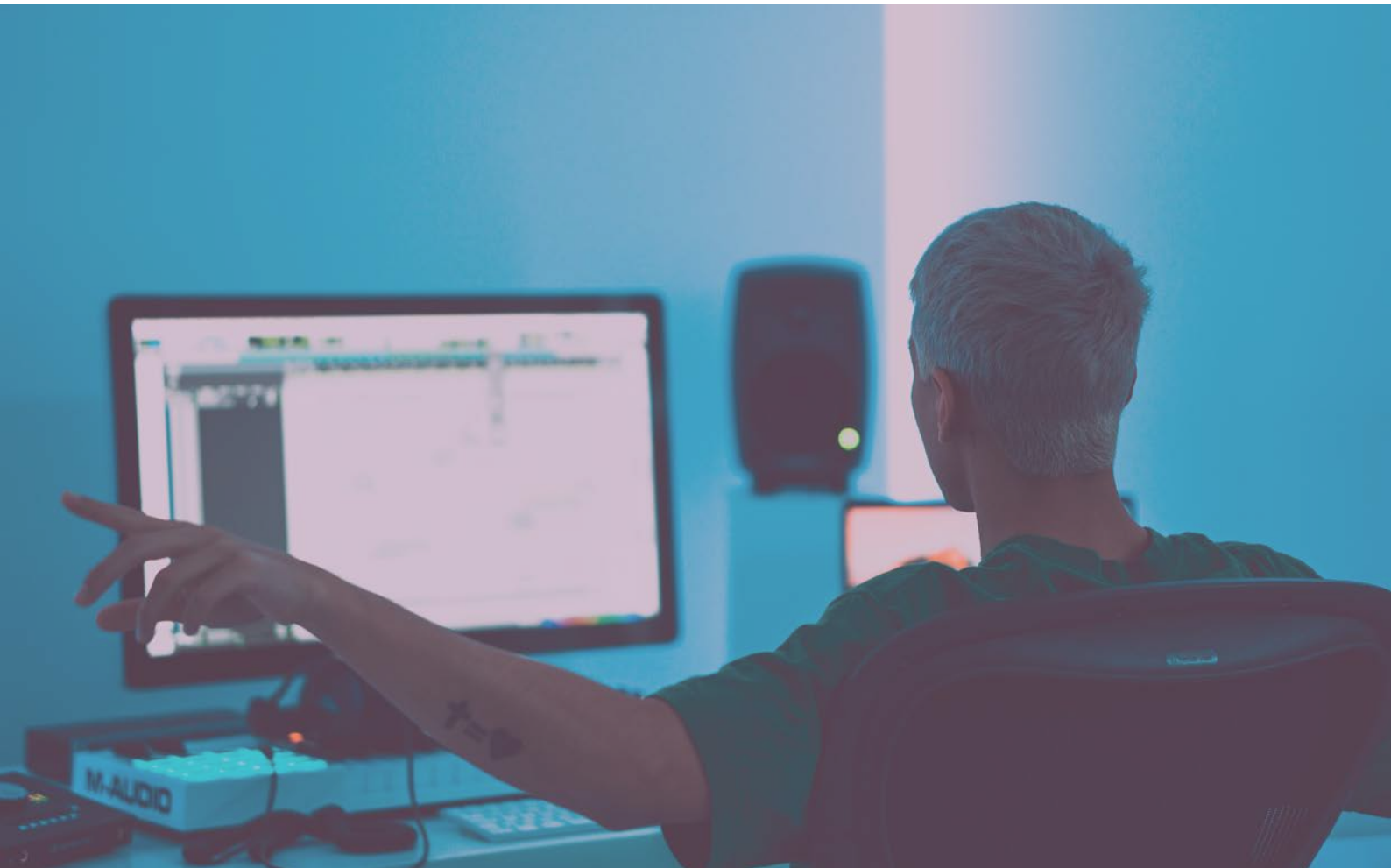

Tabell 199. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar som är kulturellt aktiva (mått B och C) i veckan i olika socioekonomiska grupper.

Socioekonomiska grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar					
Kultur publik. Mått B.	29	23	25	15	Ns
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	33	34	44	40	Ns
Tjejer					
Kultur publik. Mått B.	23	23	34	30	***
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	39	41	47	55	***
Högstadiet					
Killar					
Kultur publik. Mått B.	14	12	7	10	*
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	10	16	16	23	**
Tjejer					
Kultur publik. Mått B.	19	14	12	14	+
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	15	17	20	28	**
Gymnasiet					
Killar					
Kultur publik. Mått B.	5	7	4	4	Ns
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	12	14	17	25	*
Tjejer					
Kultur publik. Mått B.	7	7	6	7	Ns
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	19	19	25	28	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är mest aktiva när det gäller att ha besökt öppen verksamhet (mått C). Killar i olika socioekonomiska grupper i mellanstadiet besöker i ungefär samma utsträckning kulturföreställningar (mått B). Tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna besöker kulturföreställningar i störst utsträckning. **I högstadiet besöks kulturföreställningar** (mått B**) i störst utsträckning av tjejer och killar de i högre socioekonomiska grupperna.** I gymnasiet finns det inga skillnader vare sig bland killar eller tjejer när det gäller att vara publik på kulturföreställningar.

15.5 Svensk respektive utländsk bakgrund

I vilken utsträckning är de med svensk respektive utländsk bakgrund kulturellt aktiva? Vi arbetar som presenteras i kapitel 3 med följande fyra kategorier av svensk respektive utländsk bakgrund:

1= Barnet och föräldrarna födda i Sverige

2= En förälder född utomlands eller adoptivbarn

3= Barnet är född i Sverige och båda föräldrarna är födda utomlands.

4= Barnet och föräldrarna är födda utomlands.

I tabell 200 visas i vilken utsträckning de med svensk respektive utländsk bakgrund är kulturellt aktiva.

Tabell 200. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar som är kulturellt aktiva (mått A) i veckan efter svensk respektive utländsk bakgrund efter stadium och kön.

Svensk/utländsk bakgrund	1	2	3	4	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar	86	88	83	84	Ns
Tjejer	94	94	93	91	Ns
Högstadiet					
Killar	62	62	60	68	Ns
Tjejer	80	76	72	81	Ns
Gymnasiet					
Killar	55	55	47	55	Ns
Tjejer	67	71	62	71	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant

Killar och tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund är kulturellt aktiva i ungefär samma utsträckning.

I tabell 201 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund är kulturellt aktiva enligt mått B och C.

Tabell 201. Malmö. 2019/20. Andel (%) barn och ungdomar som är kulturellt aktiva (mått B och C) i veckan efter svensk respektive utländsk bakgrund efter stadium och kön.

Svensk/utländsk bakgrund	1	2	3	4	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar					
Kultur publik. Mått B.	22	25	26	28	***
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	25	33	45	49	***
Tjejer					
Kultur publik. Mått B.	19	25	32	30	***
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	31	29	47	64	***
Högstadiet					
Killar					
Kultur publik. Mått B.	13	9	11	12	Ns
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	9	9	17	27	***
Tjejer					
Kultur publik. Mått B.	18	16	7	8	***
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	13	11	23	27	***
Gymnasiet					
Killar					
Kultur publik. Mått B.	5	9	2	11	Ns
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	11	15	15	26	**
Tjejer					
Kultur publik. Mått B.	8	5	6	7	Ns
Kultur öppen verksamhet. Mått C.	18	16	26	25	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001 Ns= ej signifikant

Killar och tjejer med utländsk bakgrund besöker kulturell öppen verksamhet (mått C) **i störst utsträckning**. Killar och tjejer med utländsk bakgrund i mellanstadiet och tjejer i högstadiet har besökt kulturföreställningar mest. I gymnasiet finns inga signifikanta skillnader vare sig bland killar eller tjejer mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund.

15.6 Stadsdel

Andelen kulturaktiva (mått A och C) i olika stadsdelar redovisas först för mellanstadiet och högstadiet. I ett andra steg redovisas resultaten i gymnasiet.

I tabell 202 visas i vilken grad andelen barn och ungdomar i mellanstadiet och högstadiet är kulturellt aktiva i olika stadsdelar i Malmö.

Tabell 202. Malmö. 2019. Andel (%) barn och ungdomar som är kulturellt aktiv i veckan. Mått A efter stadium och kön.

	Killar		Tjejer		
	Mellanstadiet	**Högstadiet**	**Mellanstdiet**	**Högstadiet**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn- Bunkeflo	87	67	92	80	386 2975
Västra innerstaden	86	63	97	88	341 583
Centrum	84	66	98	76	318 985
Husie	89	58	94	73	306 669
Oxie	88	55	95	61	278 737
Kirseberg	85	56	96	75	253 390
Hyllie	85	70	95	78	240 998
Södra innerstaden	85	63	89	83	213 297
Fosie	82	62	90	84	199 332
Rosengård	81	59	92	71	172 266
Signifikansnivå	**Ns**	**Ns**	**Ns**	**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Bland killar i både mellanstadiet och högstadiet samt bland tjejer i mellanstadiet finns inga signifikanta skillnader mellan de unga i olika stadsdelar. Bland tjejer i högstadiet finns signifikanta skillnader. Några mönster utifrån medelinkomst kan dock inte noteras.

I tabell 203 visas i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika stadsdelar besöker öppen kulturell verksamhet.

Tabell 203. Malmö. 2019. Andel (%) barn och ungdomar som besökt kultur öppen verksamhet i veckan. Mått C.

	Killar		Tjejer		
	Mellan-stadiet	**Högstadiet**	**Mellanstadiet**	**Hög-stadiet**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn- Bunkeflo	32	10	32	12	386 2975
Västra Innerstaden	26	10	43	19	341 583
Centrum	29	12	41	17	318 985
Husie	24	22	43	22	306 669
Oxie	30	13	39	12	278 737
Kirseberg	25	10	33	15	253 390
Hyllie	45	19	49	22	240 998
Södra Innerstaden	37	19	51	20	213 297
Fosie	52	15	55	21	199 332
Rosengård	52	24	53	25	172 266
Signifikantnivå	**	*	***	**Ns**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Barn och ungdomar i stadsdelar med låg medelinkomst besöker öppna kulturella mötesplatser (bibliotek + allaktivitetshus) **i störst utsträckning.**

I tabell 204 visas i vilken utsträckning ungdomar i gymnasiet är kulturellt aktiv och besökt öppna kulturverksamheter.

Tabell 204. Malmö.2020. Andel (%) ungdomar i gymnasiet som är kulturellt aktiva respektive besökt kultur öppen verksamhet i veckan efter kön.

	Kulturellt aktiva Mått A		Besökt kulturell öppen verksamhet Mått C		
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Medelinkomst 34-65 år 2018**
Limhamn- Bunkeflo	58	69	13	18	386 2975
Västra Innerstaden	46	76	12	26	341 583
Centrum	65	70	16	14	318 985
Husie	50	64	5	16	306 669
Oxie	52	74	31	44	278 737
Kirseberg	56	59	17	15	253 390
Hyllie	47	64	18	25	240 998
Södra Innerstaden	59	71	24	35	213 297
Fosie	49	61	22	31	199 332
Rosengård	39	70	9	32	172 266
Signifikantnivå	**Ns**	**Ns**	**+**	******	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Inga signifikanta samband kan noteras mellan gymnasieungdomar i olika stadsdelar när det gäller att vara kulturellt aktiva (mått A). Gymnasieungdomar i låginkomstområden har dock, liksom i mellanstadiet och i högstadiet, besökt öppna kulturella mötesplatser i störst utsträckning.

15.7 Sammanfattning

Resultaten i detta kapitel visar sammanfattningsvis:

***** En stor majoritet av barn och ungdomar i Malmö är kulturellt aktiva**!** Tjejer är mer kulturellt aktiva än killar. Den kulturella aktiviteten sjunker med ålder.

***** Tjejer är något mer aktiva än killar med undantag av publik kultur (mått B) i mellanstadiet**,** när det gäller kultur enligt alla de tre måtten**.** Mellanstadiebarn är mer aktiva än tonåringar.

***** Några systematiska och signifikanta socioekonomiska skillnader kan inte noteras när kulturellt aktiv (mått A) undersöks. Noteras ska att tjejer i varje socioekonomisk grupp är mer kulturellt aktiva än killar. Mellanstadiebarn i varje socioekonomisk grupp är mer kulturellt aktiva än ungdomar i högstadiet och speciellt i gymnasiet.

***** Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är mest aktiva när det gäller att ha besökt öppen kulturell verksamhet (mått C). Killar i olika socioekonomiska grupper i mellanstadiet besöker i ungefär samma utsträckning kulturföreställningar (mått B). Tjejer i mellanstadiet från de lägre socioekonomiska grupperna besöker föreställningar i kultur i störst utsträckning. I högstadiet besöks kulturföreställningar (mått B) i störst utsträckning av tjejer och killar de från högre socioekonomiska grupper. I gymnasiet finns det inga skillnader vara sig bland killar eller tjejer när det gäller att vara publik på kulturföreställningar.

***** Killar och tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund är kulturellt aktiva (mått A) i ungefär samma utsträckning.

* Killar och tjejer med utländsk bakgrund besöker öppen kulturverksamhet (mått C) i störst utsträckning. Killar och tjejer med utländsk bakgrund i mellanstadiet och tjejer i högstadiet har besökt kulturföreställningar mest. I gymnasiet finns inga signifikanta skillnader vara sig bland killar eller tjejer mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund.

* Bland killar i både mellanstadiet och i högstadiet samt bland tjejer i mellanstadiet finns inga signifikanta skillnader mellan de unga i olika stadsdelarna. Bland tjejer i högstadiet finns signifikanta skillnader. Några mönster utifrån medelinkomst kan dock inte noteras.

* Barn och ungdomar i stadsdelar med låg medelinkomst besöker öppna kulturella mötesplatser (mått B) i störst utsträckning.

* Inga signifikanta samband kan noteras mellan gymnasieungdomar i olika stadsdelar när det gäller att vara kulturellt aktiva (mått A). Gymnasieungdomar i låginkomstområden har, liksom i mellanstadiet och i högstadiet, besökt öppna kulturella mötesplatser (bibliotek och allaktivitet) i störst utsträckning.

16 Inflytande och delaktighet

I detta kapitel presenteras först i vilken grad ungdomar i Malmö vill påverka samhället. I ett andra steg visas i vilken utsträckning ungdomar har uppdrag i föreningslivet. I ett tredje steg presenteras om Malmöungdomar upplever att de förtroendevalda lyssna på dem och i vilken grad ungdomar vill vara med och påverka sin situation.

16.1 Inledning

Malmö stad har som mål att ungdomar ska ha inflytande och vara delaktiga i samhället[204]. Dessa mål formuleras bl.a. på följande sätt: ”Malmö stad ska vara en stad som värnar barns rättigheter. Enligt barnkonventionen ska barn ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem”[205]. Malmö stad, fritidsnämnden och kulturnämnden har därmed som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande. I strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö står det: ”Malmö ska vara en stad där alla malmöbor har likvärdiga förutsättningar för delaktighet oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck”[206].

16.2 Vill påverka samhället?

Tonåringarna i Malmö har fått ställning ta till vad som är viktigt för dem på en rad områden, t.ex. att påverka samhället[207]. Frågan är ställd på följande sätt: hur viktigt är följande för dig? I tabell 205 visas ungdomarnas svar när det gäller ”att påverka samhället”.

Tabell 205. Malmö. 2019/20. Andel (%) ungdomar som tycker det är viktigt att påverka samhället efter kön och stadium.

	Inte alls viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktig	Mycket viktigt	Sign. nivå
Högstadiet					
Killar	18	36	32	14	***
Tjejer	8	34	41	18	
Gymnasiet					
Killar	14	39	30	17	***
Tjejer	6	35	42	17	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Fjorton (14) procent av killarna och 18% av tjejerna i högstadiet tycket det är mycket viktigt att påverka samhället. I gymnasiet är det 17% av både killar och tjejer som tycker det är mycket viktigt! **Tjejer tycker det är viktigare** (ganska viktigt + mycket viktigt) **än killar att påverka samhället.**

I högstadiet ställdes också frågan 2015. I tabell 206 visas om ungdomarna tycker annorlunda 2019 än vad det tyckte 2015.

204 Regeringen har i april 2020 fattat beslut om att ”stärka idrottens arbete med föreningsdemokrati: Så har står det i pressmeddelandet från regeringen ”Riksidrottsförbundet ska också stödja idrottsföreningarnas arbete med att utveckla sina demokratiska processer så att insynen och möjligheterna att delta ökar för barn och unga”. Regeringskansliet, **Regeringens stärker idrottens arbete med föreningsdemokrati**, 23 april 2020. Kulturdepartementet
205 Malmö stad, **Utvecklingsplan för barns rättigheter i Malmö stad**. FN, **Barnkonventionen**.
206 Malmö stad, **Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering**.
207 Denna fråga är inte ställd till eleverna i mellanstadiet.

Tabell 206. Malmö. Högstadiet. Andel (%) ungdomar som tycker det är viktigt att påverka samhället 2015 och 2019 efter kön.

	Inte alls viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktig	Mycket viktigt	Sign. nivå
2015					
Killar	17	35	33	15	***
Tjejer	9	32	39	20	
2019					
Killar	18	36	32	14	***
Tjejer	8	34	41	18	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Ungefär 17% tycker det är mycket viktigt att påverka samhället både 2015 och 2019. Tjejer tycker det är något viktigare än killar vid båda undersökningstillfällena. **Några större förändringar har alltså inte skett mellan 2015 och 2019 varje sig totalt eller utifrån kön.**

I vilken utsträckning ungdomar i olika socioekonomiska grupper tycker det är viktigt att påverka samhället visas i tabell 207.

Tabell 207. Malmö. Andel (%) i olika socioekonomiska grupper som tycker det är viktigt (ganska viktigt + mycket viktigt) att påverka samhället 2015 och 2019 efter kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
Högstadiet										
2015	46	45	53	66	***	54	55	66	67	***
2019	44	45	46	47	Ns	61	55	62	66	Ns
Gymnasiet 2020	**41**	**45**	**53**	**64**	**	**51**	**63**	**57**	**66**	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

I studien 2019 i högstadiet finner vi inte signifikanta skillnader mellan olika socioekonomiska grupper när det gäller hur viktigt det är att påverka samhället. 2015 ser vi att de i lägre socioekonomiska grupper tycket det är viktigare att påverka samhället än de i högre socioekonomiska grupper.

I gymnasiet ska noters att de i lägre socioekonomiska grupperna tycker det är viktigare att påverka samhället än de i högre socioekonomiska grupperna. Tjejer tycker det är viktigare att påverka samhället än killarna.

I vilken utsträckning ungdomar i med svensk respektive utländsk bakgrund tycker det är viktigt att påverka samhället visas i tabell 208.

Tabell 208. Malmö. Andel (%) med svensk respektive utländsk bakgrund som tycker det är viktigt (ganska viktigt + mycket viktigt) att påverka samhället 2015 och 2019 efter kön och stadium.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet född och föräld-rarna födda utomlands	Sign. nivå
Högstadiet					
Killar					
2015	40	48	51	59	***
2019	52	54	61	67	***
Tjejer					
2015	40	41	49	54	**
2019	57	57	57	65	Ns
Gymnasiet					
Killar	39	47	51	64	***
Tjejer	55	62	60	63	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Ungdomar med utländsk bakgrund tycker det är viktigare än de med svensk bakgrund att påverka samhället.

I vilken utsträckning ungdomar i Malmö, Jönköping och på Lidingö tycker det är viktigt att påverka samhället visas i tabell 209.

Tabell 209. Andel (%) ungdomar som tycker det är viktigt att påverka samhället efter kön, stadium och kommun.

	Inte alls viktigt	Inte så viktigt	Ganska viktig	Mycket viktigt	Sign. nivå
Högstadiet					
Malmö					
Killar	18	36	32	14	***
Tjejer	8	34	41	18	
Jönköping					
Killar	8	25	36	32	+
Tjejer	8	29	36	27	
Lidingö					
Killar	30	30	24	17	Ns
Tjejer	22	34	30	14	
Gymnasiet					
Malmö					
Killar	18	36	32	14	***
Tjejer	8	34	41	18	
Jönköping					
Killar	10	33	31	26	*
Tjejer	9	37	38	17	
Lidingö					
Killar	15	37	35	13	Ns
Tjejer	13	30	39	18	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Ungdomar i Malmö skiljer inte ut sig nämnvärt från ungdomar på Lidingö när det gäller hur viktigt det är att kunna påverka samhället.

I Malmö och på Lidingö är det omkring 15% av högstadieeleverna och gymnasieeleverna som tycker det är mycket viktigt att kunna påverka samhällsutvecklingen. I Jönköping är det något fler, speciellt i högstadiet. Ungefär 10% av både elever i högstadiet i Malmö och Jönköping och i gymnasiet i Malmö, Lidingö och i Jönköping tycker inte alls det är viktigt att påverka samhällsutvecklingen. Många ungdomar i högstadiet på Lidingö tar avstånd ifrån att det är viktigt att påverka samhällsutvecklingen.

Killar tycker i något större utsträckning än tjejer inte alls att det är viktigt att påverka samhällsutvecklingen.

16.3 Uppdrag i förening i Malmö

I det här avsnittet ska vi studera i vilken utsträckning ungdomar har uppdrag i någon förening.

I tabell 210 visas andelen ungdomar i högstadiet och i gymnasiet som har uppdrag i styrelse, ingår arbetsgrupp, hjälper till vid möten/tävling eller är ledare/tränare.

Tabell 210. Malmö 2019/20. Andel (%) av samtliga ungdomar i studien som har någon form av uppdrag i förening efter kön och stadium.

	Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Med i styrelse	2	2	3	2
Ingår i arbetsgrupp/kommitté	5	5	5	4
Hjälper till vid möten/tävling	7	8	6	7
Ledare/tränare	10	12	14	13
Uppdrag totalt	**19**	**20**	**21**	**18**
Sign. nivå. Uppdrag totalt	**Ns**		**Ns**	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Ungefär en femtedel av högstadie- och gymnasieungdomar i Malmö har någon form av uppdrag i förening. Killar och tjejer har uppdrag i ungefär samma utsträckning. Endast 2 till 3 procent av både killar och tjejer i högstadiet och i gymnasiet har styrelseuppdrag. Flest av ungdomarna har uppdrag som ledare eller tränare.

I tabell 211 visas i vilken utsträckning ungdomar i högstadiet i Malmö har uppdrag i förening 1996, 2015 och 2019. Vi påminner läsarna om att vi inte tidigare har gjort några studier i gymnasiet i Malmö.

Tabell 211. Malmö. Högstadiet. Andel (%) av samtliga ungdomar i studien som har någon form av uppdrag i förening efter undersökningsår och kön.

	1996		2015		2019	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Med i styrelse	2	3	2,5	2	2	2
Ingår i arbetsgrupp/kommitté	1	2	7	5	5	5
Hjälper till vid möten/tävling	11	14	10	8	7	8
Ledare/tränare	4	6	9	7	10	12
Uppdrag totalt	**17**	**24**	**22**	**16**	**19**	**20**

Vi konstaterar att det är få ungdomar i Malmö, liksom i övriga kommuner, som har styrelseuppdrag i någon förening 1996, 2015 och 2019[208]. Andelen som ingår i någon arbetsgrupp/kommitté har ökat i Malmö sedan 1996 men är oförändrad sedan 2015. Färre hjälper nu till vid möten/tävlingar än vad som gällde 1996. **Både killar och tjejer är tränare/ledare 2019 i något större utsträckning än 2015 och i mycket större utsträckning än 1996**. Uppdrag totalt har killar i störst utsträckning 2015 och tjejer 1996 men skillnaderna är ganska små.

Den helt dominerande föreningskategorin i Malmö och i andra kommuner är idrottsförening. I tabell 212 visas i vilken utsträckning de som är med i en idrottsförening har olika typer av uppdrag 1996, 2015 och 2019. Dessutom presenteras i vilken grad ungdomar som är med idrottsförening i gymnasiet har uppdrag.

208 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket**, Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**, Elofsson/Blomdahl/Bergmark/Åkesson/Lengheden, **Levnadsvillkor bland barn och ungdomar i hög- respektive låginkomstområden i olika kommuner.**

Tabell 212. Malmö. Andel (%) medlemmar i idrottsförening som har styrelseuppdrag, uppdrag i arbetsgrupp/kommitté och ledaruppdrag/tränaruppdrag

	Uppdrag i styrelse		Uppdrag i arbets-grupp/kommitté		Ledare/tränare	
Kommun	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Högstadiet						
1996	1,7	6,2*	0,4	3,1	5,7	10,0
2015	1,8	1,8	6,2	6,5	9,9	11,7
2019	2,5	4,2	7,3	9,4	16,5	28,3***
Gymnasiet 2020	**1,1**	**5,9****	**8,6**	**8,0**	**24,0**	**35,7*****

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Tjejer i högstadiet som är med i en idrottsförening har uppdrag i styrelse, uppdrag i arbetsgrupp/kommitté samt är ledare/tränare i högre grad än killar. Det gäller också i andra kommuner vi undersökt[209]. Även tjejer i gymnasiet som är med i en idrottsförening har styrelseuppdrag och uppdrag som ledare/tränare i en idrottsförening i högre grad än killar som är med i en idrottsförening.

Andelen killar som har styrelseuppdrag är högst 2019. Flest tjejer satt i styrelser 1996. Uppdrag i arbetsgrupp/kommitté har ungdomarna i störst utsträckning 2019. Ledare/tränare är också något ungdomar är i störst utsträckning 2019.

Är någon socioekonomisk grupp överrepresenterade när det gäller uppdrag? I tabell 213 visas detta?

Tabell 213. Malmö.2019/20. Andel (%) av alla i studien i olika socioekonomiska grupper som har uppdrag i förening efter kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
	1+2	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
Styrelseuppdrag										
Högstadiet	1,8	2,1	2,0	0,0	Ns	3,1	2,2	1,9	0,0	*
Gymnasiet	4,1	1,8	2,5	3,9	Ns	1,7	1.4	2,4	2,8	Ns
Ingår i arbetsgrupp/ kommitté										
Högstadiet	5,4	5,2	4,4	2,6	Ns	6,3	4,5	6,1	2,9	Ns
Gymnasiet	8,8	4,7	3,8	3,8	+	3,6	3,1	2,4	4,2	Ns
Ledare/tränare										
Högstadiet	9,7	10,8	7,8	5,1	Ns	18,0	12,3	8,8	5,8	***
Gymnasiet	14,3	15,2	8,2	11,3	Ns	16,9	11.8	13,8	9,7	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

De i socioekonomisk grupp 5 i högstadiet har styrelseuppdrag i minst utsträckning. I gymnasiet finns inga signifikanta samband mellan de i olika socioekonomiska grupperna när det gäller styrelseuppdrag. Tjejer och killar i socioekonomisk grupp 1 har i högstadiet och i gymnasiet ledar-/tränaruppdrag i högre utsträckning än de i lägre socioekonomiska grupper. Det finns också en tendens till att de i socioekonomisk grupp 1+2 har uppdrag i arbetsgrupp/kommitté i större utsträckning, med undantag för gymnasiekillar, än de i lägre socioekonomiska grupper.

209 Blomdahl m.fl., **Jämställdheten i föreningsidrotten**, (kommande).

I tabell 214 visas i vilken grad ungdomar i olika socioekonomiska grupper har uppdrag 2015 och 2019.

Tabell 214. Malmö högstadium. Andel (%) i olika socioekonomiska grupper som har uppdrag 2015 och 2019 efter kön.

	Killar					Tjejer				
Socioekonomiska grupper	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**	**1+2**	**3**	**4**	**5**	**Sign. nivå**
Styrelseuppdrag										
2015	3,8	2,6	0,9	1,4	*	2,8	1,7	1,9	0,0	Ns
2019	1,8	2,1	2,0	0,0	Ns	3,1	2,2	1,9	0,0	*
Ingår i arbetsgrupp/ kommitté										
2015	10,4	4,6	8,6	6,8	Ns	6,9	5,6	3,5	4,7	Ns
2019	5,4	5,2	4,4	2,6	Ns	6,3	4,5	6,1	2,9	Ns
Ledare/tränare										
2015	13,1	7,0	8,2	6,8	*	9,6	6,6	6,5	9,4	Ns
2019	9,7	10,8	7,8	5,1	Ns	18,0	12,3	8,8	5,8	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Killar i socioekonomisk grupp 1+2 och 5 har alla tre typer av uppdrag i mindre utsträckning 2019 än 2015. Tjejer i socioekonomisk grupp 4 ingår i arbetsgrupp/ kommitté och är ledare/tränare i större utsträckning 2019 än 2015. För övrigt är det svårt att finna några tydliga förändringsmönster bland tjejer i de olika socioekonomiska grupperna.

I tabell 215 visas i vilken utsträckning de med svensk respektive utländsk bakgrund har uppdrag i högstadiet och i gymnasiet.

Tabell 215. Malmö. 2019/20. Andel (%) av alla i studien med svensk respektive utländsk bakgrund som har uppdrag efter kön och stadium.

	Killar					Tjejer				
Svensk/utländsk bakgrund	**1**	**2**	**3**	**4**	**Sign. nivå**	**1**	**2**	**3**	**4**	**Sign. nivå**
Styrelseuppdrag										
Högstadiet	1,9	1,5	2,0	2,0	Ns	3,7	1,3	0,3	3,0	Ns
Gymnasiet	4,0	1,6	0,6	3,5	Ns	2,0	1,3	0,5	4,0	Ns
Ingår i arbetsgrupp/ kommitté										
Högstadiet	4,8	3,6	6,2	4,5	Ns	4,2	4,0	4,7	8,5	***
Gymnasiet	5,4	6,2	4,5	5,3	Ns	4,7	2,7	2,0	4,8	Ns
Ledare/tränare										
Högstadiet	10,4	9,8	8,8	8,9	Ns	18,1	11,2	8,5	9,3	***
Gymnasiet	17,8	9,2	9,0	10.6	**	18,8	13,6	7,5	8,8	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Killar och tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund i högstadiet och i gymnasiet har styrelseuppdrag i ungefär samma utsträckning. Tjejer med svensk bakgrund i båda stadierna och killar i gymnasiet är tränare och ledare i signifikant högre grad än de med utländsk bakgrund. Tjejer med utländsk bakgrund har uppdrag i arbetsgrupp/kommitté i högre grad än de övriga tjejerna.

I tabell 216 visas andelen med svensk respektive utländsk bakgrund i högstadiet som har uppdrag 2015 och 2019.

Tabell 216. Malmö högstadium. Andel (%) med svensk respektive utländsk bakgrund i högstadiet som har uppdrag 2015 och 2019 efter kön.

Svensk/utländsk bakgrund	Killar					Tjejer				
	1	2	3	4	Sign. nivå	1	2	3	4	Sign. nivå
Styrelseuppdrag										
2015	1,1	3,5	2,8	3,6	Ns	3,1	1,2	0,8	2,0	Ns
2019	1,9	1,5	2,0	2,0	Ns	3,7	1,3	0,3	3,0	Ns
Ingår i arbetsgrupp/ kommitté										
2015	3,9	7,6	9,2	9,8	**	5,5	4,9	5,0	5,4	Ns
2019	4,8	3,6	6,2	4,5	Ns	4,2	4,0	4,7	8,5	***
Ledare/tränare										
2015	8,3	8,7	10,2	7,7	Ns	6,9	8,0	6,4	9,8	Ns
2019	10,4	9,8	8,8	8,9	Ns	18,1	11,2	8,5	9,3	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Killar med svensk bakgrund har uppdrag i större utsträckning 2019 jämför med 2015. Killar födda i Sverige med föräldrar födda utomlands har uppdrag i mindre utsträckning 2019 än 2015. Tjejer med svensk bakgrund har år 2019 i mycket högre utsträckning än år 2015 uppdrag som ledare/tränare. Bland tjejer med utländsk bakgrund är däremot förändringen liten.

16.4 Uppdrag i idrottsförening i Malmö och andra kommuner

I tabell 217 visas i vilken utsträckning killar och tjejer som är med i idrottsförening har uppdrag i olika kommuner[210]. Kommunerna rangordnas i tabellen efter hur stor andel av tjejerna har som styrelseuppdrag.

Tabell 217. Högstadiet. Andel (%) medlemmar i idrottsförening som har styrelse-uppdrag, upp drag i arbetsgrupp/kommitté och ledaruppdrag/tränaruppdrag.

	Uppdrag i styrelse		Uppdrag i arbetsgrupp/ kommitté		Ledare/tränare	
Kommun	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Vallentuna 2019	0,6	5,6*	2,6	4,6	17,5	16,7
Jönköping 2018	1,8	4,6+	3,9	4,6	8,4	9,9
Knivsta 2018/19	0,6	4,5+	4,5	6,2	10,3	23,0
Heby 2018/19	0,0	4,4	2,4	6,5	17,6	24,7
Malmö 2019	2,5	4,2	7,3	9,4	16,5	28,3
Värmdö 2018/19	0,6	3,5	4,2	3,8	16,0	21,9
Askersund 2018/19	0,0	2,8*	7,4	2,9	2,9	22,1**
Lidingö 2019/20	1,9	2,3	3,3	7,0	17,2	27,3*
Eskilstuna 2019/20	1,5	1,8	4,2	8,3	18,0	21,1
Täby 2018	0,0	1,6	1,9	6,6	11,1	24,6+
Nacka 2016/17	0,4	0,0	0,0	0,0	10,9	9,6
Haninge 2016/17	0,6	0,0	1,2	0,0	4,3	14,4**
Sävsjö 2018	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1	4,2

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Av dem som är medlemmar i en idrottsförening så är andelen tjejer som har uppdrag högre än andelen killar i de flesta kommuner. Uppdrag i styrelse har tjejer i Vallentuna i störst utsträckning. **Andelen tjejer i idrottsförening i Malmö som har styrelseuppdrag ligger högt när jämförelse görs med tjejer i andra kommuner. Killar i Malmö som är med i en idrottsförening har styrelseuppdrag i störst utsträckning när jämförelse görs med killar i andra kommuner.**

Uppdrag i arbetsgrupp/kommitté har killar och tjejer högstadiet som är med i en idrottsförening i Malmö i störst utsträckning. Ungdomar i idrottsförening i Malmö har också i ovanligt hög utsträckning ledar- och tränaruppdrag.

I tabell 218 visas i vilken utsträckning de som är med i en idrottsförening i gymnasiet har uppdrag i sin förening.

210 Frågan är inte ställd i gymnasiet i Helsingborg 2018.

Tabell 218. Gymnasiet. Andel (%) medlemmar i idrottsförening som har styrelseuppdrag, uppdrag i arbetsgrupp/kommitté och ledaruppdrag/tränaruppdrag efter kön och kommun.

	Uppdrag i styrelse		Uppdrag i arbetsgrupp/ kommitté		Ledare/tränare	
Kommun	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Jönköping 2018	9	12	11	14	21	36**
Malmö 2020	1	6	9	8	24	34***
Lidingö 2019/20	0	2	8	15	51	40
Täby 2018	2	6	7	10	47	44

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Tjejer i gymnasiet i alla fyra kommunerna har styrelseuppdrag i större utsträckning än killar. **När det gäller att vara ledare/tränare är tjejer överrepresenterade i Malmö och Jönköping och killar på Lidingö och i Täby.**

16.5 Inflytande

I tabell 219 visas i vilken grad ungdomar i Malmö dels upplever sig har inflytande dels i vilken grad de vill vara med och bestämma när det gäller förhållanden i Malmö[211][212].

Tabell 219. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar respektive tjejer som upplever (stämmer ganska bra + stämmer helt) sig har inflytande och vill ha inflytande efter stadium.

	Killar	Tje-jer	Sign. nivå
Jag tycker politiker lyssnar på barn och ungdomar i Malmö			
Högstadiet	27	29	***
Gymnasiet	19	23	***
Jag vill vara med och bestämma mer om vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i mitt bostadsområde			
Högstadiet	40	45	***
Gymnasiet	35	36	Ns
Jag vill vara med och påverka området jag bor genom exempelvis vara med i workshops			
Högstadiet	22	31	***
Gymnasiet	21	28	***
Jag vill själv ordna arrangemang			
Högstadiet	20	20	*
Gymnasiet	16	19	Ns
Jag vet vart jag vänder mig om jag vill förändra något i Malmö			
Högstadiet	23	20	Ns
Gymnasiet	19	12	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

211 Skalnivån är: stämmer helt, stämmer ganska bra, stämmer ganska dåligt, mmer inte alls.
212 Frågorna om inflytande är inte exakt lika formulerade i alla kommuner i Ung livsstil. Det innebär självklart att vi inte heller kan jämföra resultaten med t.ex. Helsingborg.

Omkring 40% av högstadieungdomar och en tredjedel av ungdomar i gymnasiet vill vara med och bestämma vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i deras bostadsområde. En femtedel av killarna och knappt en tredjedel av tjejerna vill påverka sitt bostadsområde genom att vara med i workshops. Omkring en femtedel vill själva ordna arrangemang.

Tjugoåtta (28) procent av ungdomar i högstadiet och 21% av ungdomar i gymnasiet tycker att politikerna lyssnar på dem. Omkring 20% av ungdomar i högstadiet vet vart de ska vända sig om de vill förändra något i Malmö. 19% av killarna i högstadiet och enbart 12% av tjejerna i gymnasiet vet vart de ska vända sig om de vill förändra något i Malmö. Tjejer vill, med något undantag, vara med och bestämma i större utsträckning än killar.

I tabell 220 visas i vilken grad högstadieelever tycker sig kunna vara med och påverka 2015 och 2019.

Tabell 220. Malmö. Högstadiet. Andelen (%) ungdomar som upplever sig ha inflytande och vill ha inflytande 2015 och 2019.

	Stämmer inte alls	Stämmer ganska dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer helt
Jag tycker politiker lyssnar på barn och ungdomar i Malmö				
2015	26	42	28	4
2019	27	44	26	2
Jag vill vara med och bestämma mer om vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i mitt bostadsområde				
2015	27	30	29	15
2019	28	30	29	13
Jag vill vara med och påverka området jag bor genom exempelvis vara med i workshops				
2015	40	35	19	6
2019	40	34	19	7
Jag vill själv ordna arrangemang				
2015	50	33	13	5
2019	49	31	14	6
Jag vet vart jag vänder mig om jag vill förändra något i Malmö				
2015	49	27	17	7
2019	51	27	15	6

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Låt oss först konstatera att ungdomar 2015 och 2019 har ungefär likartade inställningar till inflytande. Ungefär en tredjedel tycker (stämmer ganska bra + stämmer helt) att politikerna i Malmö lyssnar på barn och ungdomar. Något mer än 40 % ”vill bestämma mer om vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i deras bostadsområde”. Fler av dem som vill bestämma mer anger också att de aktivt vill göra detta genom att delta i workshops (25 % av alla) eller genom att arrangera egna arrangemang (18 %). Samtidigt ska det noteras att endast en fjärdedel uppger att de vet vart man ska vända sig för att förändra något i Malmö.

I tabell 221 jämförs killars och tjejers syn på inflytande 2015 och 2019.

Tabell 221. Malmö. Högstadiet. Andel (%) killar respektive tjejer som upplever (stämmer ganska bra + stämmer helt) sig har inflytande och vill ha inflytande 2015 och 2019.

	Killar	Tjejer
Jag tycker politiker lyssnar på barn och ungdomar i Malmö		
2015	33	32
2019	27	29
Jag vill vara med och bestämma mer om vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i mitt bostadsområde		
2015	43	43
2019	40	45
Jag vill vara med och påverka området jag bor genom exempelvis vara med i workshops		
2015	23	27
2019	22	31
Jag vill själv ordna arrangemang		
2015	17	18
2019	20	20
Jag vet vart jag vänder mig om jag vill förändra något i Malmö		
2015	27	23
2019	23	20

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Könsskillnaden mellan killar och tjejer är mycket likartad 2015 och 2015 när det gäller synen på inflytande. Noteras måste dock att tjejerna 2019 i signifikant högre utsträckning än killar vill vara med och påverka sitt bostadsområde**. Några stora förändringar mellan 2015 och 2019 kan heller inte noteras.**

Frågorna om inflytande är formulerade på olika sätt i de kommuner som Ung livsstil har undersökt**.** Frågan om viljan att vara med och bestämma mer om vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i ungdomarnas bostadsområde finns dock med både i Malmö och i gymnasiet i Jönköping. I tabell 222 visas resultaten i denna fråga.

Tabell 222. Andel (%) killar respektive tjejer som upplever (stämmer ganska bra + stämmer helt) sig vilja vara med och bestämma mer om vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i sitt bostadsområde efter kön, stadium och kommun.

	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Högstadiet			
Malmö	40	45	***
Gymnasiet			
Malmö	35	36	Ns
Jönköping	41	36	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

Mellan 35% och 45% av tonåringarna vill vara med och påverka i sitt bostadsområde. I Malmö vill högstadietjejerna vara med och bestämma i störst utsträckning och i Jönköping önskar killar i gymnasiet vara med och bestämma i större utsträckning.

16.6 Sammanfattning

Resultaten i detta kapitel har visat:

***** 14% av killar och 18% av tjejer i högstadiet tycket det är mycket viktigt att påverka samhället. I gymnasiet är det 17% av både killar och tjejer som tycker det är mycket viktigt! Tjejer tycker det är viktigare (ganska viktigt + mycket viktigt) än killar att påverka samhället.

***** Ungefär 17% högstadieelever tycker det är mycket viktigt att påverka samhället både 2015 och 2019. Tjejer tycker det är något viktigare än killar att påverka samhället vid båda undersökningstillfällena.

***** I studien 2019 i högstadiet finner vi inte signifikanta skillnader mellan olika socioekonomiska grupper när det gäller att det är viktigt att påverka samhället. I gymnasiet 2020 ska noters att de i lägre socioekonomiska grupperna tycker det är viktigare att påverka samhället än de i högre socioekonomiska grupperna. Tjejer tycker det är viktigare att påverka samhället än killar.

***** De med utländsk bakgrund tycker det är viktigare än de med svensk bakgrund att påverka samhället.

***** En femtedel av högstadieungdomar och gymnasieungdomar i Malmö har någon form av uppdrag i förening. Killar och tjejer har uppdrag i ungefär samma utsträckning. 2% av både killar och tjejer i högstadiet och tjejer i gymnasiet har styrelseuppdrag. 3% av killar i gymnasiet har uppdrag i en styrelse. Flest av ungdomarna har uppdrag som ledare eller tränare i sin förening.

***** Få ungdomar i Malmö har styrelseuppdrag i någon förening 1996, 2015 och 2019[213]. Detta gäller också i alla kommuner sedan Ung livsstil startade sina studier i mitten av 1980-talet. Andelen som ingår i någon arbetsgrupp/kommitté har ökat i Malmö sedan 1996 men är oförändrad sedan 2015. Färre hjälper till vid möten/tävlingar än 1996. Både killar och tjejer är tränare/ledare 2019 i något större utsträckning än 2015 och i mycket större utsträckning än 1996. Uppdrag totalt har killar i störst utsträckning 2015 och tjejer 1996.

***** Tjejer i högstadiet i Malmö som är med i en idrottsförening har uppdrag i styrelse, uppdrag i arbetsgrupp/kommitté samt är ledare/tränare i högre grad än killar. Det gäller också i andra kommuner vi undersökt[214]. Även tjejer i gymnasiet som är med i en idrottsförening har styrelseuppdrag och uppdrag som ledare/tränare i en idrottsförening i högre grad än killar som är med i en idrottsförening. Andelen tjejer i idrottsförening i Malmö som har styrelseuppdrag ligger högt när jämförelse görs med tjejer i andra kommuner. Killar i Malmö som är med i en idrottsförening har styrelseuppdrag i störst utsträckning när jämförelse görs med killar i andra kommuner. Uppdrag i arbetsgrupp/kommitté har killar och tjejer som är med i en idrottsförening i högstadiet i Malmö i störst utsträckning. Ungdomar idrottsförening i Malmö har också i stor utsträckning ledar- och tränaruppdrag. När det gäller att vara ledare/tränare är gymnasietjejer överrepresenterade i Malmö och Jönköping. Killar är överrespresenterade på Lidingö och i Täby.

213 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket**. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Elofsson/Blomdahl/Bergmark/Åkesson/Lengheden, **Levnadsvillkor bland barn och ungdomar i hög- respektive låginkomstområden i olika kommuner**.
214 Blomdahl m.fl., **Jämställdheten i föreningsidrotten**, (kommande)

***** De i socioekonomisk grupp 5 i högstadiet har styrelseuppdrag i minst utsträckning. I gymnasiet finns inga signifikanta skillnader mellan de olika socioekonomiska grupperna när det gäller styrelseuppdrag. Tjejer och killar i socioekonomisk grupp 1 har i högstadiet och i gymnasiet ledar-/tränaruppdrag i högre utsträckning än de i lägre socioekonomiska grupper. Det finns också en tendens till att de i socioekonomisk grupp 1+2 har uppdrag i arbetsgrupp/kommitté i större utsträckning, med undantag av gymnasiekillar, än de i lägre socioekonomiska grupper.

***** Killar och tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund i högstadiet och i gymnasiet har styrelseuppdrag i ungefär samma utsträckning. Tjejer med svensk bakgrund i båda stadierna och killar med svensk bakgrund i gymnasiet är tränare och ledare i signifikant högre grad än de med utländsk bakgrund. Tjejer med utländsk bakgrund har uppdrag i arbetsgrupp/kommitté i högre grad än de övriga tjejerna.

***** Killar i socioekonomisk grupp 1+2 och 5 har alla tre typer av uppdrag i mindre utsträckning 2019 än 2015. Tjejer i socioekonomisk grupp 4 ingår i arbetsgrupp/kommitté och är ledare/tränare i större utsträckning 2019 än 2015. För övrigt är det svårt att finna några tydliga förändringsmönster i de olika socioekonomiska grupperna.

***** Killar med svensk bakgrund har uppdrag i större utsträckning 2019 jämfört med 2015. Killar födda i Sverige med föräldrar födda utomlands har uppdrag i mindre utsträckning 2019 än 2015.

***** Omkring 42% av högstadieungdomar och 36% av ungdomar i gymnasiet vill vara med och bestämma vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i deras bostadsområde. 20% av killar och 30% av tjejer vill påverka sitt bostadsområde genom att vara med i workshops. Omkring 20% vill själva ordna arrangemang.

***** 28% ungdomar i högstadiet och 21% av ungdomar i gymnasiet tycker att politikerna lyssnar på dem. Omkring 20% av ungdomar i högstadiet vet vart de ska vända sig om de vill förändra något i Malmö. 19% av killarna i högstadiet och enbart 12% av tjejerna i gymnasiet vet vart de ska vända sig om de vill förändra något i Malmö. Tjejer vill, med något undantag, vara med och bestämma i större utsträckning än killar.

***** Ungdomar i högstadiet 2015 och 2019 har ungefär likartade inställningar till inflytande. Skillnaden mellan killar och tjejer är mycket begränsad över tid när det gäller synen på inflytande**.** Noteras måste dock att tjejerna 2019 i signifikant högre utsträckning än killar vill vara med och påverka sitt bostadsområde**.**

17 Hindras att delta i olika fritids- och kulturaktiviteter

Olika hinder för att barn och ungdomar skall kunna delta i de aktiviteter de vill har diskuterats åtminstone sedan 1939 år ungdomsutredning[215]. Barnen och ungdomarna i Malmö har i en fråga fått ange om de har möjlighet att delta i de aktiviteter som de vill. De som uppgett att det inte är så, har därefter dels i en öppen fråga fått ange vilken eller vilka aktiviteter det handlar om, dels i en fråga med givna svarsalternativ fått markera skälen till detta. I tabell 223 redovisas hur många som angett att de inte kan delta i aktiviteter som de vill utöva samt skälen till att de inte kan det.

Tabell 223. Malmö. Kan ej delta i aktiviteter som man skulle vilja ägna sig åt samt skäl till att man inte kan detta efter kön, stadium och undersökningsår. Andel (%).

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Kan ej delta	*		***		Ns			
Andel (%)	14	23	11	20	12	20	7	12
Antal (n)	194	274	98	202	80	156	62	165
Skäl för att ej kunna delta								
Finns ej i Malmö	31	16	33	19	19	14	26	21
	**		*					
Familj säger nej	27	25	18	20	11	8	13	24
							*	
Kan ej ta mig dit	25	25	20	18	15	11	24	29
Kostar för mycket	18	29	36	39	44	47	27	35
	*							
Vågar ej gå dit ensam	20	28	18	35	11	22	15	33
	*		***		+		**	
Känner mig ej välkommen	22	25	15	18	10	8	10	13
Känner ingen i aktiviteten	10	11	21	26	18	18	19	25
Rädd för ”tjejig”	7	7	8	4			7	7
Rädd för ”killig”	4	11	6	7			3	7
	**							
Står i kö					4	3		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

215 SOU 1947:12. **Ungdomens fritidsverksamhet.**

Genomgående gäller att det är fler bland tjejer än bland killar som uppger att de inte kan delta i fritidsaktiviteter som de vill delta i/ägna sig åt. Resultaten från 2019 tyder på att detta är ungefär lika vanligt i alla stadierna. En jämförelse i högstadiet mellan 2015 och 2019 pekar mot att denna andel ökat sedan 2015 både bland killar och tjejer.

Svaren på följdfrågan om vilka aktiviteter det gäller (svaren redovisas ej i detalj) pekar mot att det kan handla om en rad olika aktiviteter, men bland tjejer är det relativt vanligt att det gäller ridning, gymnastik och dans ofta kombinerat med att det kostar för mycket. Bland killar är bilden mer splittrad men det är flera som tar upp fotboll.

Skälen till att man inte kan delta skiljer sig i viss utsträckning mellan tjejer och killar. Genomgående är det vanligare att tjejer än killar uppger att de inte vågar gå dit ensamma som ett skäl och i mellanstadiet är det också vanligare att tjejer uppger att det kostar för mycket eller att det är för ”killigt”. I motsats är det vanligare bland killar att skälet är att aktiviteten inte finns i Malmö.

Bland tjejer är de vanligaste skälen att det kostar för mycket, att man inte vågar gå dit ensam samt att man inte känner någon som ägnar sig åt aktiviteten. Ungefär 20-25 procent tar upp att familjen säger nej, lika vanligt bland killarna som bland tjejer. Bland killar är det vanligaste skälet att aktiviteten inte finns i Malmö. I högstadiet och speciellt i gymnasiet är det också ganska många bland killarna som tar upp att det kostar för mycket. Speciellt anmärkningsvärt är att nästan hälften av ungdomar i gymnasiet – både bland killar och tjejer – anger att skälet är att det är för dyrt.

En intressant fråga är om det finns skillnader i skälen till att man inte kan delta mellan olika kategorier av stadsdelar. För att undersöka detta har vi jämfört de tre grupperna av stadsdelar som bildats med utgångspunkt från deras socioekonomiska struktur: hög- respektive låginkomst respektive mellangruppen. Låginkomststadsdelarna karakteriseras av att i dessa finns flera med låg socioekonomiska bakgrund liksom flera med utländsk bakgrund. För höginkomstgruppen gäller motsatsen. Resultaten från dessa analyser, som ej redovisas, tyder på att skillnaderna är relativt begränsade. Speciellt intressant att notera är att det inte framträder några signifikanta skillnader för att familjen säger nej. Detta är alltså inte ett skäl – varken bland killar eller tjejer – som oftare tas upp i låginkomstområdena. Däremot är det bland tjejer i högstadiet och gymnasiet vanligare att man anger att det är för dyrt. Bland killar framträder här inga signifikanta skillnader mellan olika typer av områden.

För att få en tydligare bild av hur barnens och ungdomarnas sociala bakgrund påverkar att de inte kan delta i fritidsaktiviteter som de vill utöva har logistiska regressionsanalyser gjorts. Detta innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, och därmed får en bild av olika variablers direkta inverkan. Utfallsvariabeln är andelen som uppger att de inte kan delta i fritidsaktiviteter som de vill syssla med. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning samt förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg (i högstadiet), gymnasieprogram samt typ av stadsdel utifrån socioekonomisk struktur[216]. Oddskvoter under ett (1) innebär att det är färre som är utomstående, ett värde över ett (1) att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativt en relativ stor del av individerna, för att skattningarna skall bli säkra. Vilket som är basvärdet för de enskilda variablerna framgår av att detta har oddskvoten ett (1.00)[217].

Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 – presenteras i tabell 224, uppdelat efter kön och stadium.

216 Höginkomstområdena är Limhamn-Bunkeflo samt Västra Innerstaden, låginkomstområden är Södra Innerstaden, Fosie och Rosengård.
217 Den som vill ha en mer detaljerad beskrivning av hur resultaten skall läsas och tolkas hänvisas till kapitlet kring fysisk aktivitet, avsnitt 12.13.

Tabell 224. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på andelen som inte kan delta i fritidsaktiviteter som de vill ägna sig åt. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs								
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.85	0.74	0.98	1.09	1.77	0.84	1.15	1.02
6, 9 respektive 3	0.70	0.80	1.01	1.03	1.75	1.11	0.91	1.13
Familjekonstellation								
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.09	1.24	1.06	1.01	1.47	2.31*	1.64	0.96
Ensam mamma	0.70	1.08	0.57	1.06	1.60	1.28	0.40	1.05
Ensam pappa	0.66	7.07*	0.00	2.50	2.52	0.00	1.52	2.31
En föräld + anvux	0.66	1.39	1.30	0.57	3.30*	1.82	1.78	0.64
Bor ensam					1.51	1.87		
Förtroende föräldr.	*	+		***	*		+	***
Ingen	1.57	1.65+	0.67	2.49***	1.84*	1.29	2.13+	1.64+
En	2.07*	1.52+	0.59	2.22**	1.78	1.69+	2.21	1.62+
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund							*	***
Hög	0.84	1.48	0.52	2.37	0.87	0.00	0.84	0.43
Ganska hög	0.90	0.63+	0.99	0.98	1.13	0.58	1.37	0.42**
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.28	1.04	1.66	1.43	0.62	1.50	0.82	1.38
Låg	1.16	1.17	1.79	1.37	1.54	1.28	4.02**	2.70**
Sv/utl bakgrund								
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	1.22	1.24	1.38	0.92	1.36	1.40	1.13	1.30
Andra gen. inv.	1.10	1.29	1.46	1.59+	1.55	1.05	1.15	1.33
Första gen. inv.	1.25	1.58*	1.23	1.27	2.45*	1.44	2.01+	1.38
Betyg								
Högt			1.00	1.00			1.00	1.00
Ganska högt			1.26	1.02			1.14	0.89
Medel			0.78	0.78			0.70	0.94
Ganska låg			0.49	0.92			1.06	0.53+
Lågt			1.08	0.56*			0.72	0.68
Program								
Teoretiskt					1.00	1.00		
Praktiskt					0.56	0.32		
Området struktur	+			+				
Höginkomstområde	0,63*	0,71+	1,20	0,97	1.58	0.94	0,55	1,15
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0,89	0,96	1,07	0,60*	0.79	1.20	1,05	1,34
Pseudo R^2	3,4	5,9	4,9	8,0	11.0	10.4	9,3	9,2

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten från analyserna visar att förtroende till föräldrar har en speciell betydelse för att man inte kan delta i fritidsaktiviteter som man vill ägna sig åt. Barn och ungdomar som inte har förtroende till bägge föräldrarna – kanske är relationen till föräldrarna inte helt bra – har sämre möjligheter att delta. I studierna från 2019 är kopplingen till övriga variabler – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund liksom boendeområdet struktur – svag. I mellanstadiet framträder dock vissa indikationer på att andelen som inte kan delta i önskade aktiviteter är lägre i höginkomstområdena än i övriga boendeområden. Resultaten från högstadiet 2015 ger delvis en annorlunda bild. Hinder för att delta är här högre bland ungdomar med lägst social bakgrund. Vid sidan av detta finns också tecken på att första generationens invandrarkillar har större svårigheter att delta. Det senare gäller även i studien från gymnasiet år 2020.

18 Hur har barn och ungdomar det på fritiden?

I det här kapitlet ska vi visa hur barn och ungdomar utifrån kön, socioekonomiska bakgrund, svensk respektive utländsk bakgrund har det på fritiden i Malmö. Dessutom ska vi visa om ungdomar upplever sin fritid bättre eller sämre i Malmö i dag än 1996 och 2015. Vi ska också presentera hur barn och ungdomar bedömer sin fritid i Malmö i jämförelse med barn och ungdomar i Helsingborg, Jönköping och Eskilstuna[218]. Kapitlet avslutas med att vi undersöker vilka bakgrundsvariabler, efter kontroll för övriga, som har starkast inverkan med hur barn och ungdomar har det på fritiden i Malmö.

18.1 Hur har barn och ungdomar det på fritiden i Malmö?

Barn och ungdomar i Malmö har fått ta ställning till följande fråga i våra undersökningar 1996, 2015 och 2019/20: ”Hur har du det på din fritid?”. I tabell 225 visar vi barns och ungdomars svar.

Tabell 225. Malmö 2019/20. Hur barn och ungdomar har det på sin fritid efter kön och stadium. Andel (%).

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Bra	77	72	70	59	67	51
Ganska bra	19	23	22	29	22	34
Varken bra eller dåligt	3	4	6	11	9	12
Ganska dåligt	1	1	1	1	1	2
Dåligt	1	0	1	0	1	1
Upplever inte fritiden som bra[219]	5	5	8	12	11	15
Sign. nivå	**		***		***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. Ns= ej signifikant på 5% signifikansnivå

De flesta barn och ungdomarna i Malmö har det bra eller ganska bra på fritiden. Killar upplever sig ha det bättre på fritiden än tjejer i Malmö och i de flesta andra kommuner Ung livsstil har undersökt. Upplevelsen av att ha det bra på fritiden sjunker med ålder både bland killar och bland tjejer. Det gör det också i andra kommuner, t.ex. Helsingborg och Jönköping.

18.2 Hur har ungdomar det på fritiden 1996, 2015 och 2019?

Hur ungdomar har det på fritiden i högstadiet i Malmö år 2019 i förhållande till åren 2015 och 1996 visas i tabell 226. Vi påminner läsaren om att vi inte genomfört några studier i mellanstadiet och gymnasiet tidigare år.

218 Vi använder i det här kapitlet orden ”upplever”, ”tycker” och ”bedömer” sin fritid som relativt synonyma begrepp.
219 Upplever inte fritiden som bra: Varken bra eller dåligt, ganska dåligt, dåligt.

Tabell 226. Malmö Högstadiet. Hur barn och ungdomar har det på sin fritid 1996, 2015 och 2019. Andel (%).

	1996		2015		2019	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Kilar**	**Tjejer**
Bra	71	65	69	59	70	59
Ganska bra	20	26	23	29	22	29
Varken bra eller dåligt	7	6	6	10	6	11
Ganska dåligt	2	2	1	1	1	1
Dåligt	1	1	1	1	1	0
Upplever inte fritiden som bra	10	9	8	12	8	12
Sign. nivå	*		**		***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Killar i högstadiet i Malmö bedömer sin fritid på ungefär samma sätt 1996, 2015 och 2019. De har det bra på sin fritid. **Tjejer upplever dock att deras fritid har försämrats något från 1996 till 2015**. Inga förändringar har ägt rum sedan 2015 bland tjejer.

18.3 Hur har barn ungdomar det på fritiden i olika socioekonomiska grupper?

Hur har barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper det på fritiden? I tabell 227 ger vi svar på frågan.

Tabell 227. Malmö 2019/20. Hur barn och ungdomar har det på sin fritid i olika socioekonomiska grupper efter kön och stadium. Andel (%).

Socioekonomiska grupper	**1+2**		**3**		**4**		**5**	
	K	**Tj**	**K**	**Tj**	**K**	**Tj**	**K**	**Tj**
Mellanstadiet								
Bra	79	74	78	73	74	67	74	66
Ganska bra	19	23	19	23	22	24	19	29
Varken bra eller dåligt	2	2	3	4	4	8	6	4
Ganska dåligt	1	1	1	1	0	1	1	0
Dåligt	0	1	0	0	0	0	0	0
Högstadiet								
Bra	72	64	73	61	64	55	56	46
Ganska bra	22	26	21	29	25	30	24	32
Varken bra eller dåligt	4	9	5	9	6	13	17	18
Ganska dåligt	0	1	1	1	3	2	1	3
Dåligt	2	0	1	1	2	0	1	1
Gymnasiet								
Bra	77	58	67	52	67	42	40	47
Ganska bra	16	30	24	37	22	35	34	30
Varken bra eller dåligt	6	10	8	9	10	20	17	16
Ganska dåligt	0	1	0	1	1	2	4	2
Dåligt	1	2	1	1	1	1	6	4

K= killar. Tj= tjejer. Signifikansnivåer: Mellanstadiet K= Ns. Tj= **. Högstadiet K= ** Tj= ***.

Killar i mellanstadiet bedömer sin fritid ungefär lika bra oberoende av socioekonomisk bakgrund. Tjejer i mellanstadiet i de högre socioekonomiska grupperna upplever sin fritid bättre än mellanstadietjejer i de lägre socioekonomiska grupperna. **Både killar och tjejer i högstadiet och i gymnasiet i de högre socioekonomiska grupperna bedömer sin situation på fritiden bättre än killar och tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna**. Killar upplever sin fritid bättre i alla socioekonomiska grupper, med undantag av gymnasiet i socioekonomisk grupp 5, än tjejer.

Även i studien i högstadiet 2015 ser vi att de i de högre socioekonomiska grupperna bedömer sin fritid bättre än de i de lägre socioekonomiska grupperna[220]. Noteras ska dock att tjejer i socioekonomisk grupp 5 bedömer sin situation på fritiden bättre år 2019 än 2015.

18.4 Hur har barn och ungdomar det på fritiden med svensk respektive utländsk bakgrund?

I tabell 228 framgår hur barn och ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund har det på fritiden.

Tabell 228. Malmö 2019/20. Hur barn och ungdomar har det på sin fritid med utifrån svensk respektive utländsk bakgrund efter och stadium. Andel (%).

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige		En förälder född utomlands + adoptivbarn		Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands		Barnet född och föräldrarna födda utomlands	
	K	Tj	K	Tj	K	Tj	K	Tj
Mellanstadiet								
Bra	80	77	74	74	76	65	74	69
Ganska bra	17	20	20	20	20	29	22	24
Varken bra eller dåligt	3	3	5	5	3	4	2	7
Ganska dåligt	0	1	0	0	0	1	1	1
Dålig	0	0	0	0	0	1	1	0
Högstadiet								
Bra	75	64	67	62	70	57	62	52
Ganska bra	19	24	23	29	24	28	25	33
Varken bra eller dåligt	4	8	7	8	4	14	10	13
Ganska dåligt	1	2	2	1	1	1	2	1
Dålig	2	0	1	0	1	0	2	1
Gymnasiet								
Bra	75	60	63	51	63	44	57	38
Ganska bra	19	33	29	34	24	37	22	33
Varken bra eller dåligt	6	6	8	12	10	15	15	24
Ganska dåligt	0	0	0	2	1	3	2	2
Dålig	0	1	1	1	3	2	4	2

K= Killar ***. Tj=Tjejer ***

Killar och tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige upplever sig ha det bäst på fritiden både i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet. Killar bedömer sin fritid bättre än tjejer både bland de med svensk respektive utländsk bakgrund.

220 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, sid. 94.

Även i studien 2015 i högstadiet kunde vi konstatera att de med svensk bakgrund (barnet och föräldrarna är födda i Sverige) bedömer sin fritid bättre än vad de med utländsk bakgrund gör[221].

18.5 Hur har barn och ungdomar det på fritiden i Malmö och i andra kommuner?

Hur barn och ungdomar har det på sin fritid i Malmö i förhållande till barn och ungdomar i Helsingborg, Jönköping och Eskilstuna? I tabell 229 visas detta.

Tabell 229. Hur barn och ungdomar har det på sin fritid efter kommun, kön och stadium. Andel (%).

	Malmö 2019/20		Helsingborg 2018		Jönköping 2018		Eskilstuna 2019/20	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Mellanstadiet								
Bra	77	72	82	77	88	78		
Ganska bra	19	23	16	19	12	19		
Varken bra eller dåligt	3	4	2	3	1	3		
Ganska dåligt	1	1	1	1	0	1		
Dåligt	1	0	0	0	0	0		
Högstadiet								
Bra	70	59	74	68	79	63	70	60
Ganska bra	22	29	20	23	17	28	23	29
Varken bra eller dåligt	6	11	5	7	2	7	5	9
Ganska dåligt	1	1	1	1	1	2	1	1
Dåligt	1	0	1	1	1	0	1	1
Gymnasiet								
Bra	67	51	62	56	68	52		
Ganska bra	22	34	27	34	26	36		
Varken bra eller dåligt	9	12	8	8	5	10		
Ganska dåligt	1	2	2	1	1	2		
Dåligt	1	1	1	1	0	0		

Mellanstadiebarn i Malmö upplever sin fritid sämre på än barn i Jönköping och Helsingborg. I högstadiet bedömer ungdomar i Helsingborg och Jönköping sin fritid bättre än ungdomar i Malmö och Eskilstuna. Gymnasieelever i Malmö, Helsingborg och Jönköping bedömer sin fritid ungefär lika bra. **I samtliga kommunerna i Ung livsstils studier säger tjejer sig ha sämre på fritiden än killar.**

18.6 Vilken inverkan har olika bakgrundsvariabler på hur barn och ungdomar har det på fritiden?

En central fråga är hur social bakgrund inverkar på hur barn och ungdomar upplever sig ha det på fritiden. Är denna andel speciellt hög inom vissa grupper? För att få en bild av detta har binära, logistiska regressionsanalyser gjorts, uppdelat efter kön, stadium och undersökningsår. Resultaten från dessa analyser presenteras i tabell 230.

221 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, sid. 95.

Tabell 230. Den sociala bakgrundens påverkan på andel som inte har det bra på fritiden. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) efter kön, stadium och undersökningsår.

Kommun, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Hög, 2015		Gym, 2019	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs				***	+		*	
4 7 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5 8 2	0,87	1,93+	1,18	1,08	1,00	1,00	2.10+	1.73+
6 9 3	0,86	2,57'	1,51	2,54***	1,86+	1,08	3.11**	1.17
Familjekonstellation			*					
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1,64	1,11	2,40*	0,98	0,85	1,25	0.77	1.81
Ensam mamma	1,17	2,22*	0,36*	1,80*	1,05	1,10	0.82	1.13
Ensam pappa	0,00	0,00	0,47	0,92	1,20	0,63	0.71	1.00
En föräld + anvux	1,00	0,00	0,70	1,96	1,21	0,34	1.02	1.05
Ensam							0.35	3.34
Förtroende föräldrar	**	***	***	***	*	*		
Ingen	3,14**	7,00***	3,05***	4,17***	2,33*	2,16**	1.74	2.51**
En	4,84**	2,15+	5,86***	1,77*	1,78	1,62*	0.92	2.29*
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund					*	*		
Hög	1,62	0,00	1,70	3,14+	0,83	3,51	0.73	0.00
Ganska hög	0,72	0,77	1,16	1,09	0,87	0,83	0.85	1.38
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0,87	1,62	1,12	1,22	0,95	1,14	0.97	1.48
Låg	0,94	0,55	2,29+	1,66	3,25**	2,84**	2.37+	0.91
Svensk/utländsk bakgrund[222]					+	+	*	***
1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
2	1,59	1,40	1,36	0,78	2,69*	1,51	1.42	4.53**
3	0,99	1,15	1,01	1,16	2,93*	2,12*	2.20+	4.52**
4	0,89	1,76	1,82	0,96	3,13*	2,52**	3.89**	6.57***
Betyg								
Högt	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska högt			1,45	0,86	0,52	1,66		
Medel			1,21	1,01	0,98	1,15		
Ganska låg			0,85	1,68	0,64	1,63		
Lågt			1,95	1,24	0,83	2,10+		
Gymnasieprogram								
Teoretiskt	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Praktiskt							1.48	0.98
Områdets socioek. struktur						*		
Hög	0,82	0,68	0,65	0,61	0,34+	0,37*	1.22	0.60
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låg	0,92	0,64	0,66	1,09	0,94	0,73	1.51	1.08
Pseudo R^2	**7,8**	**16,7**	**13,9**	**15,6**	**16,0**	**13,8**	**14.2**	**17.7**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # I detta fall finns endast svarsalternativet "Någon förälder".

222 1= Föräldrarna och barnet födda i Sverige. 2= En förälder född i Sverige. 3: Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands. 4= Barnet och föräldrarna födda utomland.

Det är främst två faktorer som tydligt påverkar hur många av barnen och ungdomarna som bedömer sin situation på fritiden som inte bra. Den första är årskurs. Som vi redan noterat ökar andelen som inte bedömer sin fritid som bra kontinuerligt från mellanstadiet till gymnasiet. Resultaten från analyserna tyder på att andelen som inte upplever sin fritid som bra ökar ganska kontinuerligt med ökad ålder.

Den andra faktorn som har en stark inverkan är förtroende för föräldrar. Barn och ungdomar som inte markerat att de har förtroende för båda föräldrar upplever sin fritidssituation som sämre. En sämre – eller i varje fall mindre bra – relation till föräldrarna har uppenbart en negativ påverkan. I inget fall framträder tydliga skillnader mellan olika familjetyper. Det kan dock vara av intresse att notera att tjejer som bor med en ensamstående mamma i mellanstadiet och högstadiet, liksom högstadiekillar med växelvis boende, i högre utsträckning inte bedömer sin fritid som bra.

Sambanden med övriga bakgrundsvariabler är i de flesta fall svaga, t.ex. är det inte vanligare att barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund eller att de som har utländsk bakgrund bedömer sin situation på fritid som mindre bra. Det finns dock ett viktigt undantag. I gymnasiet säger ungdomar med utländsk bakgrund i högre utsträckning än de som har svensk bakgrund att de har det sämre på fritiden, speciellt framträdande bland killar som liksom sina föräldrar är födda utomlands. Inverkan av utländsk bakgrund är starkare bland tjejer än bland killar.

I undersökningarna från 2019 har övriga variabler – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund samt bostadsområdets karaktär – ingen tydlig påverkan på hur man har det på fritiden. Resultaten från högstadiet år 2015 ger här en annan bild än resultaten från 2019. I detta fall framträder mycket tydligt att ungdomar med lägst socioekonomisk bakgrund i högre utsträckning anger att de inte bedömer sin situation på fritid som bra. Denna negativa bild förstärks ytterligare bland ungdomar med utländsk bakgrund. Deras situation är ännu sämre än vad som kan förklaras av att de i genomsnitt har lägre socioekonomiska resurser.

Resultaten tyder inte på att det skulle finns någon tydlig koppling till boendeområdets sociodemografiska struktur – när hänsyn tagits till olikheter i den socioekonomiska strukturen.

18.7 Sammanfattning

Barn och ungdomar upplevelser av sin situation på fritiden kan sammanfattas på följande sätt:

***** De flesta barn och ungdomarna i Malmö har det bra eller ganska bra på fritiden. Killar upplever sin situation på fritiden bättre än tjejer i Malmö och i de flesta andra kommuner Ung livsstil har undersökt. Upplevelser av en bra situation på fritiden sjunker med ålder både bland killar och bland tjejer. Det gör det också i andra kommuner, t.ex. Helsingborg och Jönköping.

***** Killar i högstadiet i Malmö bedömer sin fritid på ungefär samma sätt 1996, 2015 och 2019. De har det bra på sin fritid. Tjejer upplever dock att deras fritid har försämrats något från 1996 till 2015. Inga förändringar har ägt rum sedan 2015 bland tjejer.

***** Killar i mellanstadiet bedömer sin fritid ungefär lika bra oberoende av socioekonomisk bakgrund. Tjejer i mellanstadiet i de högre socioekonomiska grupperna upplever sin fritid bättre än mellanstadietjejer i de lägre socioekonomiska grupperna. Både killar och tjejer i högstadiet och i gymnasiet i de högre socioekonomiska grupperna bedömer sin situation på fritiden bättre än killar och tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna. Killar upplever sin fritid bättre i alla socioekonomiska grupper, med undantag av gymnasiet i socioekonomisk grupp 5, än tjejer. Även i studien i högstadiet 2015 ser vi att de i de högre

socioekonomiska grupperna bedömer sin fritid bättre än de i de lägre socioekonomiska grupperna[223]. Noteras ska dock att tjejer i socioekonomisk grupp 5 bedömer sin fritid bättre år 2019 än 2015.

***** Killar och tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige upplever sig ha det bäst på fritiden både i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet**.** Killar bedömer sin fritid bättre än tjejer både bland de med svensk respektive utländsk bakgrund. Även i studien 2015 i högstadiet kunde vi konstatera att de med svensk bakgrund (barnet och föräldrarna är födda i Sverige) bedömer sin fritid bättre än vad de med utländsk bakgrund gör[224].

***** Mellanstadiebarn i Malmö upplever sin fritid sämre än barn i Jönköping och Helsingborg**.** I högstadiet bedömer ungdomar i Helsingborg och Jönköping sin fritid bättre än ungdomar i Malmö och Eskilstuna. Gymnasieelever i Malmö, Helsingborg och Jönköping bedömer sin fritid ungefär lika bra. I samtliga kommunerna i Ung livsstils studier bedömer tjejer sig ha sämre på fritiden än killar.

***** Det är främst två faktorer som tydligt har en direkt inverkar på hur många av barnen och ungdomarna som bedömer sin situation på fritiden som mindre bra. Den första är årskurs. Som vi redan noterat ökar andelen som inte bedömer sin fritid som bra kontinuerligt från mellanstadiet till gymnasiet.

Den andra faktorn som har en stark inverkan är förtroende för föräldrar. Barn och ungdomar som inte markerat att de har förtroende för båda föräldrarna upplevelser sin fritidssituation som sämre. En sämre – eller i varje fall mindre bra – relation till föräldrarna har uppenbart en negativ påverkan. I inget fall framträder tydliga skillnader mellan olika familjetyper men det kan dock vara av intresse att notera att tjejer som bor med en ensamstående mamma i mellanstadiet och högstadiet liksom högstadiekillar med växelvis boende i högre utsträckning inte bedömer sin fritid som bra.

De direkta sambanden med övriga bakgrundsvariabler är i de flesta fall svaga, t.ex. är det inte vanligare att barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund eller att de som har utländsk bakgrund bedömer sin situation på fritid som mindre bra. Det finns dock ett viktigt undantag. I gymnasiet säger ungdomar med utländsk bakgrund i högre utsträckning än de som har svensk bakgrund att de har det sämre på fritiden, speciellt framträdande bland killar som liksom sina föräldrar är födda utomlands. Inverkan av utländsk bakgrund är starkare bland tjejer än bland killar.

I undersökningarna från 2019 har övriga variabler – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund samt bostadsområdet karaktär – ingen tydlig påverkan på hur man har det på fritiden. Resultaten från högstadiet år 2015 ger här en annan bild än resultaten från 2019. I detta fall framträder mycket tydligt att ungdomar med lägst socioekonomisk bakgrund i högre utsträckning anger att de inte bedömer sin situation på fritid som bra. Denna negativa bild förstärks ytterligare bland ungdomar med utländsk bakgrund. Deras situation är ännu sämre än vad som kan förklaras av att de i genomsnitt har lägre socioekonomiska resurser.

Resultaten tyder inte på att det skulle finns någon tydlig koppling till boendeområdets sociodemografiska struktur – när hänsyn tagits till olikheter i den socioekonomiska strukturen.

223 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, sid. 94.
224 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, sid. 95.

19 Framtidssyn

I detta kapitel undersöker vi hur ungdomar ser på sina möjligheter i skolan, på fritiden och i livet samt i gymnasiet kring vad de tror de kommer att göra efter gymnasiet. Bägge dessa frågor kan sägas ge en bild av hur de ser på. framtiden.

19.1 Sämre eller bättre möjligheter än andra?

Både i högstadiet och gymnasiet har ungdomarna fått besvara frågan *Upplever du att du har samma möjligheter som andra i din ålder?* med svarsalternativen ”Jag har mycket sämre möjligheter”. ”Jag har lite sämre möjligheter”, ”Samma möjligheter”, ”Jag har lite bättre möjligheter”, ”Jag har mycket bättre möjligheter”. I frågan ingår alternativen i skolan, under fritiden, i livet som helhet. I analyserna nedan kommer vi att koncentrera oss till att analysera hur många som tycker sig ha (mycket eller lite) sämre respektive (mycket eller lite) bättre möjligheter än andra i samma ålder.

19.1.1 Kön och ålder

Vi börjar med att presentera uppgifter uppdelat efter kön och stadium. I tabellen tas även uppgifter från undersökningen i högstadiet år 2015 med för att kunna studera eventuella förändringar över tid.

Tabell 231. Malmö. Möjligheter jämfört med andra i skola, på fritiden och i livet i sin helhet. Andel (%) efter kön, stadium och undersökningsår.

Möjligheter jämfört med andra i samma ålder		Högstadiet, 2015			Högstadiet, 2019			Gymnasiet, 2020		
		Killar	Tjejer	Sign. nivå	Killar	Tjejer	Sign. nivå	Killar	Tjejer	Sign. nivå
I skolan	Sämre	25	23		17	16		15	15	+
	Bättre	32	26		24	21		25	23	
På fritiden	Sämre	17	24	**	12	15	***	15	19	**
	Bättre	35	26		38	28		33	25	
Livet i sin helhet	Sämre	22	28	**	13	17	***	18	23	**
	Bättre	41	36		40	32		38	30	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Ungdomarna har i genomsnitt inte någon negativ bild av sina möjligheter – andelen som tycker att de har bättre möjligheter är i samtliga fall minst lika stor som, i många fall större än andelen som tycker sig ha sämre möjligheter. När det gäller skolan är skillnaderna dock genomgående mer begränsade både bland killar och tjejer. Däremot är speciellt killarna mer ”optimistiska” när det gäller fritid och livet i sin helhet. I högstadiet 2019 gäller detta även bland tjejerna, medan skillnaderna här inte är speciellt framträdande i övriga fall. **Sammantaget innebär detta att det finns mycket tydliga könsskillnader när det gäller hur man upplever sina möjligheter på fritiden och i livet i sin helhet. Killar har en mer positiv bild av sina möjligheter än tjejer i dessa fall**.

En jämförelse mellan högstadiet och gymnasiet från undersökningen år 2019/20 pekar mot att man genomgående är mer optimistisk när det gäller möjligheterna på fritiden och med livet i sin helhet i högstadiet än i gymnasiet, speciellt bland killarna. Ser vi till skolan är däremot skillnaden liten.

En jämförelse mellan de två studierna på högstadiet – år 2015 0ch 2019 – tyder på att ungdomarna är mer ”optimistiska” år 2019 än 2015 när det gäller synen på fritiden och livet i sin helhet. Däremot tycks det inte ha skett någon förändring när det gäller skolan.

19.1.2 Socioekonomisk bakgrund

Frågan är vilken inverkan socioekonomisk bakgrund har. Upplever ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund i större utsträckning att de har sämre möjligheter. I tabellerna 232.a-c ser vi närmare på detta.

Tabell 232.a. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter i skolan jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, socioekonomisk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Kön	Möjligheter	Socioekonomisk bakgrund				
	sämre/bättre	Hög, ganska hög	Medel	Ganska låg	Låg	Sign. nivå
Högstadiet 2015						
Killar	Sämre	20	25	27	34	*
	Bättre	40	29	28	27	
Tjejer	Sämre	24	26	30	43	*
	Bättre	33	25	24	24	
Högstadiet 2019						
Killar	Sämre	17	15	18	29	*
	Bättre	26	21	21	20	
Tjejer	Sämre	13	14	20	22	**
	Bättre	26	20	21	15	
Gymnasiet 2020						
Killar	Sämre	7	14	20	21	***
	Bättre	40	24	17	13	
Tjejer	Sämre	8	12	22	32	***
	Bättre	27	24	16	13	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I nästa tabell ser vi närmare på skillnaderna när det gäller hur ungdomarna upplever sina möjligheter på fritiden jämfört med andra i samma ålder.

Tabell 232.b. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter på fritiden jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, socioekonomisk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Kön	Möjligheter	Socioekonomisk bakgrund				
	sämre/bättre	Hög, ganska hög	Medel	Ganska låg	Låg	Sign. nivå
Högstadiet 2015						
Killar	Sämre	13	16	22	25	*
	Bättre	38	33	36	32	
Tjejer	Sämre	17	21	30	47	***
	Bättre	31	25	23	31	
Högstadiet 2019						
Killar	Sämre	11	9	15	23	+
	Bättre	40	39	37	28	
Tjejer	Sämre	13	14	1 8	20	Ns
	Bättre	30	27	26	24	
Gymnasiet 2020						
Killar	Sämre	12	15	16	27	***
	Bättre	51	30	27	23	
Tjejer	Sämre	8	16	30	39	***
	Bättre	36	25	14	17	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I den sista av de tre tabellerna presenteras skillnaderna mellan ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund när det gäller hur ungdomarna upplever sina möjligheter i livet i sin helhet.

Tabell 232.c Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter i livet jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, socioekonomisk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år-Kön	Möjligheter	Socioekonomisk bakgrund				
	sämre/bättre	Hög, ganska hög	Medel	Ganska låg	Låg	Sign. nivå
Högstadiet 2015						
Killar	Sämre	16	19	27	37	***
	Bättre	48	40	35	40	
Tjejer	Sämre	20	23	35	49	***
	Bättre	41	33	36	33	
Högstadiet 2019						
Killar	Sämre	11	10	19	18	**
	Bättre	45	40	37	26	
Tjejer	Sämre	15	15	18	28	*
	Bättre	35	3 2	32	24	
Gymnasiet 2020						
Killar	Sämre	10	16	23	37	***
	Bättre	54	39	29	17	
Tjejer	Sämre	12	16	35	40	***
	Bättre	41	34	18	17	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar mycket tydligt att ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund i genomsnitt upplever sig ha sämre möjligheter. Detta gäller oberoende av kön och ålder. Störst blir genomslaget när det gäller hur man upplever livet i sin helhet. I stort sett tycks skillnaderna se lika ut bland killar och tjejer. Jämför vi de båda senare undersökningarna tycks skillnaderna mellan de som har hög och de som har låg socioekonomisk bakgrund vara större i gymnasiet än i högstadiet. **En jämförelse mellan de båda undersökningarna i högstadiet tyder i många avseenden på att skillnaderna mellan de som har hög respektive de som har låg bakgrund har minskat sedan 2015 utom bland killar när det gäller möjligheter på fritiden.**

19.1.3 Svensk och utländsk bakgrund

Frågan är vilken inverkan svensk/utländsk bakgrund har. Upplever ungdomar med utländsk bakgrund i större utsträckning att de har sämre möjligheter. I tabell 233.a-c studeras hur det ser ut när det gäller hur man upplever sina möjligheter i skolan.

Tabell 233.a. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter i skolan jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, svensk/utländsk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Kön	Möjligheter	Svensk/utländsk bakgrund				
	sämre/bättre	Svensk bakgrund	Ganska stark svensk	Andra generationen	Första generationen	Sign. nivå
Högstadiet 2015						
Killar	Sämre	18	22	28	38	***
	Bättre	33	24	34	36	
Tjejer	Sämre	20	22	33	34	***
	Bättre	26	26	27	26	
Högstadiet 2019						
Killar	Sämre	14	19	18	22	+
	Bättre	26	24	22	23	
Tjejer	Sämre	13	15	19	18	**
	Bättre	22	19	19	26	
Gymnasiet 2020						
Killar	Sämre	11	13	19	19	**
	Bättre	27	30	22	18	
Tjejer	Sämre	9	16	19	23	***
	Bättre	25	19	17	17	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I tabell 233.b ser vi hur sambandet med svensk/utländsk bakgrund ser ut när det gäller hur ungdomar upplever sina möjligheter på fritiden jämfört med andra i samma ålder.

Tabell 233.b. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter på fritiden jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, svensk/utländsk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Kön	Möjligheter	Svensk/utländsk bakgrund				
	sämre/bättre	Svensk bakgrund	Svagare svensk	Andra generationen	Första generationen	Sign. nivå
Högstadiet 2015						
Killar	Sämre	11	18	21	24	**
	Bättre	31	38	38	36	
Tjejer	Sämre	17	17	29	36	***
	Bättre	29	26	26	32	
Högstadiet 2019						
Killar	Sämre	9	12	12	16	
	Bättre	36	39	38	41	
Tjejer	Sämre	12	15	16	19	*
	Bättre	26	27	27	30	
Gymnasiet 2020						
Killar	Sämre	11	12	19	25	**
	Bättre	34	39	33	23	
Tjejer	Sämre	12	21	20	34	***
	Bättre	30	28	18	18	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I tabell 233.c studeras skillnader mellan de som har svensk och de som har utländsk bakgrund när det gäller hur ungdomar upplever sina möjligheter i livet jämfört med andra i samma ålder.

Tabell 233.c. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter i livet jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, svensk/utländsk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Kön	Möjligheter	Svensk/utländsk bakgrund				
	sämre/bättre	Svensk bakgrund	Svagare svensk	Andra generationen	Första generationen	Sign. nivå
Högstadiet 2015						
Killar	Sämre	11	18	21	24	***
	Bättre	40	42	38	35	
Tjejer	Sämre	17	19	35	46	***
	Bättre	32	34	35	46	
Högstadiet 2019						
Killar	Sämre	8	18	14	14	**
	Bättre	39	42	40	38	
Tjejer	Sämre	15	16	20	16	*
	Bättre	29	25	31	34	
Gymnasiet 2020						
Killar	Sämre	12	14	26	28	***
	Bättre	43	47	33	24	
Tjejer	Sämre	11	20	31	40	***
	Bättre	40	29	23	21	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar mycket tydligt att ungdomar med utländsk bakgrund oftare tycker att de har sämre möjligheter än andra i samma ålder. Skillnaderna mellan de som har utländsk bakgrund och de som har svensk är likartade bland killar och tjejer. I högstadiet framstår skillnaderna som mest framträdande när det gäller skolan, i gymnasiet när det gäller livet i sin helhet. I gymnasiet tycks det också vara så att första generationens invandrare har en mer negativ bild av sina möjligheter än andra generationens medan skillnaden mellan dessa båda grupper är begränsad i högstadiet. En jämförelse mellan undersökningarna i högstadiet och gymnasiet tyder på att skillnaderna ökar, främst handlar det här om att ungdomar med utländsk bakgrund ger en mer negativ bild av sina möjligheter i gymnasiet.

Ser vi till utvecklingen över tid – i högstadiet – tycks skillnaderna mellan killar med svensk och killar med utländsk bakgrund genomgående ha minskat från 2015 till 2019. Samma förändring finns bland tjejer när det gäller möjligheter på fritiden och i livet i sin helhet, medan skillnaderna när det gäller hur man upplever sina möjligheter i skolan förändrats obetydligt.

19.1.4 Skillnaden mellan olika stadsdelar

Skillnaderna mellan stadsdelarna kan i viss utsträckning ge en samlad bild av hur socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund inverkar. Stadsdelarna skiljer sig ju mycket markant i bägge dessa avseende. I stadsdelar där många har hög socioekonomisk bakgrund finns oftast relativt få med utländsk bakgrund och i stadsdelar som har många med utländsk bakgrund finns också många som har låg socioekonomisk bakgrund. Frågan är om detta innebär att skillnaderna mellan stadsdelar blir speciellt framträdande. En detaljerad redovisning av situationen inom alla de tio stadsdelarna blir mycket omfattande, varför analyserna begränsats till att se på skillnader mellan de tre typer av områden som bildats med utgångspunkt från stadsdelarnas socioekonomiska struktur. Låginkomstområden innefattar Rosengård, Fosie samt Södra Innerstaden och höginkomstområden är Limhamn-Bunkeflo och Västra innerstaden. I tabellerna studeras alltså skillnaderna mellan höginkomstområden, mellangruppen och låginkomstområden. Vi börjar med att presenterad uppgifter kring hur ungdomar upplever sina möjligheter i skolan jämfört med andra i samma ålder.

Tabell 234.a. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter i skolan jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur, stadium och undersökningsår

Stadium, år Kön	Möjligheter	Boendeområdets socioekonomiska struktur			
	sämre/bättre	Hög	Medel	Låg	Sign. nivå
Högstadiet 2015					
Killar	Sämre	19	34	22	**
	Bättre	36	33	28	
Tjejer	Sämre	16	32	29	**
	Bättre	29	25	26	
Högstadiet 2019					
Killar	Sämre	13	18	19	*
	Bättre	30	21	26	
Tjejer	Sämre	13	16	19	***
	Bättre	22	19	24	
Gymnasiet 2020					
Killar	Sämre	12	13	18	*
	Bättre	31	23	19	
Tjejer	Sämre	12	14	21	**
	Bättre	26	22	17	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Hur ser då skillnaderna ut mellan de tre områdestyperna när det gäller möjligheter på fritiden?

Tabell 234.b. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter på fritiden jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur, stadium och undersökningsår

Stadium, år Kön	Möjligheter	Boendeområdets socioekonomiska struktur			
	sämre/bättre	Hög	Medel	Låg	Sign. nivå
Högstadiet 2015					
Killar	Sämre	12	24	15	**
	Bättre	36	36	34	
Tjejer	Sämre	14	32	23	***
	Bättre	23	28	27	
Högstadiet 2019					
Killar	Sämre	9	13	13	*
	Bättre	40	36	41	
Tjejer	Sämre	16	14	16	**
	Bättre	28	23	32	
Gymnasiet 2020					
Killar	Sämre	10	17	18	***
	Bättre	39	31	26	
Tjejer	Sämre	12	21	25	***
	Bättre	36	23	15	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Slutligen, skillnaderna mellan de tre områdestyperna när det gäller möjligheter i livet i sin helhet.

Tabell 234.c. Malmö. Upplever sig ha sämre respektive bättre möjligheter i livet jämfört med andra i samma ålder. Andel (%) efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur, stadium och undersökningsår

Stadium, år Kön	Möjligheter	Boendeområdets socioekonomiska struktur			
	sämre/bättre	Hög	Medel	Låg	Sign. nivå
Högstadiet 2015					
Killar	Sämre	8	34	20	***
	Bättre	43	43	38	
Tjejer	Sämre	15	35	28	***
	Bättre	37	38	33	
Högstadiet 2019					
Killar	Sämre	9	14	13	**
	Bättre	47	37	38	
Tjejer	Sämre	15	18	18	**
	Bättre	31	29	37	
Gymnasiet 2020					
Killar	Sämre	12	21	22	***
	Bättre	49	33	31	
Tjejer	Sämre	16	24	32	***
	Bättre	45	28	21	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten pekar främst mot att ungdomar i höginkomstområdena i genomsnitt tycker sig ha större möjligheter – både i skolan, på fritiden och i livet i sin helhet – jämfört med andra ungdomar. Skillnaderna finns både bland killar och tjejer men framstår som något mer framträdande bland killar. Speciellt gäller detta för hur man upplever sina möjligheter på fritiden där skillnader bland tjejerna är ganska små.

En jämförelse mellan högstadiet och gymnasiet – år 2019/20 – tyder på att skillnaderna mellan de tre områdestyperna är större i den äldre åldersgruppen. Bland killar tycks det här främst handla om att andelen som tycker sig ha sämre möjligheter ökat i låginkomstområdena. Bland tjejer handlar det både om att andelen som tycker sig ha bättre möjligheter ökat i höginkomstområdena och att andelen som tycker sig ha sämre möjligheter ökat i låginkomstområdena. Detta innebär att de mer begränsade skillnaderna bland högstadietjejerna ökar i gymnasiet.

Jämförelsen mellan de båda undersökningarna i högstadiet tyder på skillnaderna mellan de tre områdestyperna har minskat, mest bland tjejer. Bland killar handlar detta främst om att det är färre i låginkomstområdena som bedömer att de har sämre möjligheter, bland tjejer om att det är fler i höginkomstområdena som tycker sig ha bättre möjligheter. Notabelt är skillnaden mellan de tre områdestyperna är ganska begränsad bland tjejer år 2019.

19.1.5 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner

Hur ser det då ut i Malmö jämfört med hur det ser ut i andra delar av Sverige? För att få en bild av detta presenteras uppgifter från de senaste undersökningar som genomförts inom *Ung livsstil*. För att göra resultaten lättare att överblicka har de olika kommunerna i tabellerna rangordnats utifrån hur många som anger att de har bättre möjligheter än andra i samma ålder, från de kommuner där denna andel är högst.

I tabell 235.a (högstadiet) och 235.b (gymnasiet) studerar vi hur det ser ut när det gäller möjligheter i skolan.

Tabell 235.a. Högstadiet. Hur upplevs möjligheterna i skolan i relation till andra i samma ålder. Andel (%) som tycker att de har sämre respektive bättre möjligheter efter kön, kommun och undersökningsår.

Kommun, undersökningsår	Killar		Tjejer		Sign.
	Sämre	Bättre	Sämre	Bättre	nivå
Täby, 2018/19	12	39	17	37	
Jönköping, 2018	11	38	12	33	
Lidingö, 2019	15	36	15	30	
Knivsta, 2019	18	38	23	26	**
Vallentuna, 2019	17	37	23	25	**
Huddinge, 2015	20	34	26	24	*
Haninge, 2016/17	21	30	23	23	+
Helsingborg, 2018	25	25	23	24	
Värmdö, 2019	23	23	25	24	
Malmö, 2015	19	26	22	20	**
Askersund, 2019	23	25	17	21	
Malmö, 2019	17	24	16	21	
Heby, 2019	23	21	20	21	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Som vi kan se kommer Malmö långt ned på listan, endast Heby kommer efter Malmö år 2019. Relativt sett är alltså malmöeleverna mindre positiva till sina möjligheter i skola. Hur ser det då ut i gymnasiet?

Tabell 235.b. Gymnasiet. Hur upplevs möjligheterna i skolan i relation till andra i samma ålder. Andel (%) som tycker att de har sämre respektive bättre möjligheter efter kön, kommun och undersökningsår.

Kommun, undersökningsår	Killar		Tjejer		Sign.
	Sämre	Bättre	nivå	Bättre	nivå
Täby, 2018/19	11	38	14	37	
Lidingö, 2019	13	40	25	31	**
Helsingborg, 2018	19	36	15	31	*
Jönköping, 2018	12	33	17	24	***
Huddinge, 2015	15	25	17	26	
Malmö, 2020	15	25	15	23	+
Haninge, 2016/17	24	22	21	21	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Även här kommer Malmö långt ned, främst bland tjejer. **Sammantaget kan vi alltså notera att ungdomar i Malmö har en mindre positiv bild när det gäller hur man ser till sina möjligheter i skolan jämfört med andra i samma ålder.** Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att även i Malmö gäller att det är ungefär lika många som tycker att deras möjligheter är bättre som att deras möjligheter är sämre. Skillnaderna handlar alltså i hög grad om att ungdomar i många av de övriga kommunerna har en mer ”optimistisk” bild av sina möjligheter.

Frågan är hur det ser ut när det gäller fritiden? I tabell 236.a studeras högstadiet.

Tabell 236.a. Högstadiet. Hur upplevs möjligheterna på fritiden i relation till andra i samma ålder. Andel (%) som tycker att de har sämre respektive bättre möjligheter efter kön, kommun och undersökningsår.

Kommun, undersökningsår	Killar		Tjejer		Sign.
	Sämre	Bättre	nivå	Bättre	nivå
Täby, 2018/19	5	53	7	40	**
Lidingö, 2019	8	52	12	35	***
Jönköping, 2018	6	49	10	37	***
Knivsta, 2019	8	50	13	32	*
Vallentuna, 2019	7	48	14	28	*
Huddinge, 2015	12	44	17	27	***
Malmö, 2019	12	38	15	27	***
Heby, 2019	7	42	24	22	***
Haninge, 2016/17	14	36	20	25	*
Askersund, 2019	9	37	21	21	**
Värmdö, 2019	14	35	18	22	*
Malmö, 2015	12	31	19	21	***
Helsingborg, 2018	14	29	20	22	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bilden blir här lite olika för studierna i Malmö från 2015 och 2019. **Ser vi till 2019 ligger Malmö kring genomsnittet** (medianen**) bland kommunerna, bland tjejer något lägre.** Ser vi till studien från 2015 kommer dock Malmö långt ner, dvs är mindre positiva.

Hur ser det då ut i gymnasiet?

Tabell 236.b. Gymnasiet. Hur upplevs möjligheterna på fritiden i relation till andra i samma ålder. Andel (%) som tycker att de har sämre respektive bättre möjligheter efter kön, kommun och undersökningsår.

Kommun, undersökningsår	Killar		Tjejer		Sign.
	Sämre	Bättre	nivå	Bättre	nivå
Lidingö, 2019	6	55	12	34	***
Täby, 2018/19	9	41	14	33	
Haninge, 2016/17	15	38	17	27	*
Huddinge, 2015	10	34	15	29	*
Jönköping, 2018	11	37	19	23	***
Malmö, 2020	15	33	19	25	**
Helsingborg, 2018	16	32	23	16	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Gymnasieungdomarna i Malmö är mindre positiva när det gäller möjligheter på fritiden än gymnasieungdomar i andra kommuner. Speciellt stor är skillnaden mot Lidingö och Täby.

Frågan är hur det ser när det gäller bedömningen av möjligheter i livet i sin helhet. I tabell 237.a ser vi närmare på högstadiet.

Tabell 237.a. Högstadiet. Hur upplevs möjligheterna i livet i relation till andra i samma ålder. Andel (%) som tycker att de har sämre respektive bättre möjligheter efter kön, kommun och undersökningsår.

Kommun, undersökningsår	Killar		Tjejer		Sign.
	Sämre	Bättre	nivå	Bättre	nivå
Lidingö, 2019	10	47	10	30	***
Täby, 2018/19	6	45	11	32	***
Jönköping, 2018	7	43	11	32	***
Malmö, 2019	13	40	17	32	***
Knivsta, 2019	9	45	14	26	**
Vallentuna, 2019	9	42	13	27	*
Malmö, 2015	14	35	20	29	***
Huddinge, 2015	13	35	20	24	*
Haninge, 2016/17	15	29	24	28	**
Värmdö, 2019	18	29	23	20	+
Heby, 2019	13	27	23	21	+
Helsingborg, 2018	16	28	21	20	+
Askersund, 2019	15	30	21	15	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Här är bilden mer positiv. **Ser vi till hur högstadieeleverna upplever sina möjligheter i livet i sin helhet kommer Malmö högre upp – i studie från 2019 över medianen** och i studien från 2015 kring medianen. Hur ser det då ut i gymnasiet?

Tabell 237.b. Gymnasiet. Hur upplevs möjligheterna i livet i relation till andra i samma ålder. Andel (%) som tycker att de har sämre respektive bättre möjligheter efter kön, kommun och undersökningsår.

Kommun, undersökningsår	Killar		Tjejer		Sign.
	Sämre	Bättre	nivå	Bättre	nivå
Lidingö, 2019	6	55	14	35	***
Jönköping, 2018	11	38	16	24	***
Täby, 2018/19	10	45	15	31	*
Malmö, 2020	18	36	23	30	**
Helsingborg, 2018	19	35	16	29	*
Haninge, 2016/17	20	31	20	27	*
Huddinge, 2015	11	31	18	27	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Ja, även här gäller att bilden blir mer positiv. Malmö ligger kring medianen.

Sammantaget kan vi alltså notera att Malmöungdomarnas bedömning av sina möjligheter i livet inte tycks skilja sig märkbart från genomsnittet i de kommuner vi studerat. När det gäller hur de upplever sina möjligheter på fritiden skiljer de inte heller ut sig speciellt men ligger dock något lägre. Däremot skiljer de klart ut sig när det gäller upplevelsen av möjligheter i skolan, Malmöungdomarna skattar sina möjligheter i skolan lågt jämfört med genomsnittet för de studerade kommunerna.

19.1.6 En sammanfattande bild

Oberoende av ålder är killar i genomsnitt mer optimistiska än tjejer när det gäller möjligheter på fritiden och i livet i sin helhet. När det gäller möjligheterna i skolan är könsskillnaden mer begränsad men även här finns i gymnasiet en tendens till att killarna är mer positiva. Ser vi till ålder är eleverna i högstadiet genomgående mer optimistiska när det gäller möjligheterna på fritiden och med livet i sin helhet, speciellt bland killarna. Ser vi till skolan är däremot skillnaden liten. En jämförelse mellan de två studierna på högstadiet – år 2015 och 2019 – tyder på att ungdomarna är mer ”optimistiska” år 2019 än 2015 när det gäller synen på fritiden och livet i sin helhet. Däremot tycks det inte ha skett någon förändring när det gäller skolan.

Om vi jämför resultaten från Malmö med resultat från andra delar av Sverige är Malmöungdomarna mindre positiva - dock i genomsnitt fortfarande positiva. Ser vi till hur man upplever möjligheterna på fritiden och i livet i sin helhet är det något bättre, men fortfarande ligger Malmö lågt i gymnasiet.

Det finns tydliga samband med ungdomarnas sociala bakgrund. Ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund upplever sig i genomsnitt ha sämre möjligheter. Störst blir skillnaderna när det gäller hur man upplever livet i sin helhet. Ungdomar med utländsk bakgrund upplever oftare att de har sämre möjligheter än andra i samma ålder. I högstadiet är skillnaderna mest framträdande när det gäller skolan, i gymnasiet när det gäller livet i sin helhet. I gymnasiet tycks det också vara så att första generationens invandrare har en mer negativ bild av sina möjligheter än andra generationens medan skillnaden mellan dessa båda grupper är begränsad i högstadiet. Ungdomar i höginkomstområdena upplever i högre utsträckning sig ha större möjligheter – både i skolan, på fritiden och i livet i sin helhet - jämfört med andra ungdomar. Skillnaderna finns både bland killar och tjejer men framstår som något mer framträdande bland killar. Speciellt gäller detta för hur man upplever sina möjligheter på fritiden där skillnaderna bland tjejerna är ganska små.

En jämförelse mellan de båda undersökningarna i högstadiet tyder i många avseenden på att skillnaderna – både när det gäller socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund och mellan olika typer av bostadsområden – i stor utsträckning har minskat sedan 2015. I några avseende är dessa förändringar dock mer begränsade. Detta gäller för skillnaden mellan olika socioekonomiska grupper när det gäller möjligheter på fritiden bland killar. Ser vi till kopplingen till svensk/utländsk bakgrund är förändringarna små när det gäller hur ungdomar upplever sina möjligheter i skolan.

19.2 Vad göra efter gymnasiet?

I undersökningen i gymnasiet har ungdomarna fått besvara frågan *Vad tror du att du kommer att göra i livet fram till du fyller 25 år? (I denna fråga kan du kryssa i fler svar).* Frågan innefattar ett antal fasta svarsalternativ, vilka framgår i tabellerna nedan, men ungdomarna har också kunnat skriva in egna alternativ. Det senare har dock endast ett begränsat antal gjort. I detta avsnitt skall vi studera hur ungdomarna svarat och i vilken utsträckning dessa varierar beroende på ungdomarnas bakgrund.

19.2.1 Kön.

Vi börjar med att presentera svaren uppdelat efter kön.

Tabell 238. Malmö. Gymnasiet 2020. Vad göra fram till 25 år? Andel (%) efter kön.

Vad göra fram till 25 år	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Högskola Sverige	41	66	***
Ut och resa	35	60	***
Jobba i Malmö	39	49	***
Jobba utomlands	24	32	**
Högskola utomlands	17	26	***
Jobba i annan kommun	18	21	
Bo kvar hemma	14	17	
Satsa på fritidsintressen	17	13	*
Komplettera betyg	9	12	*
Vet ej	10	6	+
Annat	4	2	*
Folkhögskola	4	1	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det finns mycket klara skillnader mellan vad killar och tjejer tänker sig göra före 25 års ålder. Det är vanligare att tjejer tänker sig att ge sig ut att resa, att jobba i Malmö, att jobba utomlands, att komplettera betyg, att gå på högskola/universitet i Sverige eller utomlands. Killar uppger oftare att de kommer att satsa på sina fritidsaktiviteter och försörja sig med tillfälliga arbeten. Det finns också en viss indikation på att killar i högre utsträckning inte vet vad de kommer att göra. Speciellt kan vi notera att det omkring 40 procent så vanligt att tjejer uppger att de skall studera vid högskola i Sverige – 66 % - som att killar – 41 % - uppger att de kommer att göra det[225].

19.2.2 Socioekonomisk bakgrund

Finns det skillnader mellan vad ungdomarna tänker sig att göra beroende på socioekonomisk bakgrund? I tabell 239 ser vi närmare på detta.

Tabell 239. Malmö. Gymnasiet 2020. Vad göra fram till 25 års ålder? Andel (%) efter kön och socioekonomisk bakgrund.

Vad göra	Kön	Socioekonomisk bakgrund				
		Hög, ganska hög	Medel	Ganska låg	Låg	Sign. nivå
Bo kvar hemma	Killar	14	14	17	11	
	Tjejer	15	19	16	13	
Ut och resa	Killar	35	38	29	28	+
	Tjejer	66	65	50	56	**
Jobb Malmö	Killar	39	41	39	32	
	Tjejer	51	50	48	42	
Jobb annan kommun	Killar	18	20	15	13	
	Tjejer	23	20	23	14	
Jobb utomlands	Killar	22	27	23	17	
	Tjejer	42	34	19	26	***
Komplettera betyg	Killar	10	9	7	9	
	Tjejer	12	12	12	14	
Högskola Sverige	Killar	54	41	34	34	***
	Tjejer	66	67	67	51	**
Universitet utomlands	Killar	18	21	12	8	*
	Tjejer	34	27	19	18	**
Folkhögskola	Killar	1	5	2	6	
	Tjejer	2	5	4	3	
Satsa på fritidsintresse	Killar	19	19	13	17	
	Tjejer	12	13	14	14	
Vet ej	Killar	5	9	11	11	+
	Tjejer	5	7	5	6	
Annat	Sämre	4	5	3	0	
	Bättre	2	2	2	1	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

225 Vi har inte tagit med hur många som anger att de skall studera utomlands eftersom många av dessa kombinerar detta med att studera vid högskola, universitet i Sverige.

I två fall – för att gå på högskola/universitet i Sverige respektive utomlands – framträder både bland killar och tjejer en tydlig koppling till socioekonomisk bakgrund. Ungdomar med högre socioekonomisk bakgrund anger oftare att de kommer att göra detta. Bland tjejer är det dock endast de som har allra lägst bakgrund som avviker när det gäller inriktningen att studera på högskola i Sverige. Bland tjejer framträder även klara skillnader när det gäller att ge sig ut att resa samt att jobba utomlands. Tjejer med lägre socioekonomisk bakgrund anger i lägre utsträckning att de kommer att göra detta. Bland killar finns en tendens till att de som har lägre socioekonomisk bakgrund tror att de kommer att ge sig ut och resa och fler bland dem uppger att de inte vet vad de kommer att göra.

Ser vi till hur många som uppger att de skall studera vid högskola, universitet i Sverige finns det mycket tydliga samband. Bland killar är detta vanligast hos de med högre socioekonomisk bakgrund, mindre vanligt bland de som har ganska låg eller låg bakgrund. Bland tjejerna tycks det däremot främst handla om att det är färre bland de som har låg socioekonomisk bakgrund än bland övriga. Detta innebär att könsskillnaderna är större bland ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund speciellt bland de med ganska låg socioekonomisk bakgrund där det är omkring dubbelt så vanligt att tjejer uppger att de kommer att studera vid högskola eller universitet i Sverige.

19.2.3 Svensk och utländsk bakgrund

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund skiljer sig i en lång rad avseenden från de som har svensk bakgrund. I genomsnitt har många fler av dem låg socioekonomisk bakgrund och många fler bor i områden där medelinkomsten bland 35-64-åringar är låg. I tabell 240 studerar vi närmare hur resultaten skiljer sig beroende på svensk/utländsk bakgrund.

Tabell 240. Malmö. Gymnasiet 2020. Vad göra fram till 25 års ålder? Andel (%) efter kön och svensk/utländsk bakgrund.

Vad göra	Kön	Svensk/utländsk bakgrund				
		Svensk bakgrund	Ganska stark svensk	Andra generationen	Första generationen	Sign. nivå
Bo kvar hemma	Killar	14	14	13	11	
	Tjejer	16	12	20	19	
Ut och resa	Killar	32	34	32	35	
	Tjejer	70	61	51	50	***
Jobb Malmö	Killar	42	41	36	35	
	Tjejer	50	54	53	36	+
Jobb annan kommun	Killar	21	15	12	20	
	Tjejer	25	24	16	14	**
Jobb utomlands	Killar	23	29	23	23	
	Tjejer	40	32	21	30	**
Komplettera betyg	Killar	8	9	10	7	
	Tjejer	10	15	11	15	
Högskola Sverige	Killar	41	41	39	46	
	Tjejer	67	63	70	58	
Universitet utomlands	Killar	16	19	20	16	
	Tjejer	28	30	18	31	*
Folkhögskola	Killar	3	3	3	5	
	Tjejer	4	3	4	3	
Satsa på fridsintresse	Killar	17	22	15	16	
	Tjejer	11	13	16	12	
Vet ej	Killar	9	7	7	11	
	Tjejer	5	6	8	5	
Annat	Sämre	5	5	3	1	*
	Bättre	1	4	3	1	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tydliga skillnader mellan de som har svensk och de som har utländsk bakgrund framträder nästan enbart bland tjejer. Tjejer med utländsk bakgrund tror i lägre utsträckning att de kommer att ge sig ut att resa, att de kommer att jobba i annan kommun än Malmö eller utomlands. Resultaten antyder också att första generationens invandrartjejer i lägre utsträckning tror att de kommer att jobba i Malmö eller att de kommer att läsa på högskola i Sverige. Bland killar framträder endast ett klart samband. Detta anger att det är färre bland killar med utländsk bakgrund som angett något alternativ vid sidan av de som räknas upp i frågan.

Ser vi till hur många som tror att de kommer att studera vid högskola, universitet i Sverige framträder inga signifikanta skillnader - kanske något överraskande uppger ungdomar med utländsk bakgrund ungefär lika ofta som de som har svensk bakgrund att de kommer att göra det. Genomgående att det är fler bland tjejerna än bland killar som uppger att de kommer att göra detta, men könsskillnaden är speciellt stor bland andra generationens invandrare. Här är det kring dubbelt så många bland tjejerna som bland killarna som anger att de kommer att göra det.

19.2.4 Skillnaden mellan olika stadsdelar

Skillnaderna mellan stadsdelarna kan i viss utsträckning ge en samlad bild av hur socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund påverkar. I tabell 241 studeras skillnader då dessa delats in i tre grupper utifrån deras socioekonomiska struktur. Låginkomstområden innefattar Fosie, Rosengård samt Södra Innerstaden och höginkomstområden är Limhamn-Bunkeflo och Västra innerstaden.

Tabell 241. Malmö. Gymnasiet. Vad göra fram till 25 års ålder? Andel (%) efter kön och typ av stadsdel.

Vad göra	Kön	Boendeområdets socioekonomiska struktur			
		Hög	Medel	Låg	Sign. nivå
Bo kvar hemma	Killar	12	16	13	
	Tjejer	17	17	20	
Ut och resa	Killar	36	34	36	
	Tjejer	78	61	45	***
Jobb Malmö	Killar	39	43	45	
	Tjejer	58	55	49	
Jobb annan kommun	Killar	18	14	14	
	Tjejer	21	18	12	+
Jobb utomlands	Killar	25	26	23	
	Tjejer	44	31	19	***
Komplettera betyg	Killar	7	10	9	
	Tjejer	16	12	15	
Högskola Sverige	Killar	52	41	42	+
	Tjejer	74	70	66	
Universitet utomlands	Killar	20	20	12	+
	Tjejer	40	26	17	**
Folkhögskola	Killar	1	4	3	+
	Tjejer	2	6	4	*
Satsa på fridsintresse	Killar	19	17	14	
	Tjejer	11	15	13	
Vet ej	Killar	7	10	6	
	Tjejer	5	5	7	
Annat	Sämre	7	4	1	*
	Bättre	0	2	3	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Skillnaderna kopplade till boendeområdets socioekonomiska struktur framträder klart starkast bland tjejer. Tjejer som bor i låginkomstområden tror i lägre utsträckning att de kommer att jobba i annan kommun eller utomlands, att de kommer att studera vid universitet utomlands eller att de kommer att gå på folkhögskola. **Bland tjejerna i höginkomstområdena är det många som tror att de kommer att jobba utomlands liksom att de kommer att läsa vid universitet utomlands.** Samtidigt kan det vara viktigt att observera skillnaderna mellan de tre typerna av områden inte är så stora om vi ser till hur många som räknar med att de skall studera vid högskola i Sverige även om andelen är något lägre i låg- än i höginkomstområdena.

Bland killar framträder inga tydliga signifikanta samband utom när det gäller hur många som angett något eget alternativ – det görs oftare i hög-, mindre ofta i låginkomstområdena. Däremot framträder vissa tendenser till sådana. Killarna i höginkomstområdena anger oftare att de kommer att studera vid universitet i Sverige eller utomlands samt att de kommer att gå på folkhögskola. Killar i låginkomstområden uppger i ovanligt låg utsträckning att de kommer att studera utomlands.

Om vi ser till hur många som uppger att de kommer att studera på högskola/universitet i Sverige är skillnaderna ganska begränsad men med en svag tendens till att detta skulle vara något vanliga bland killar i höginkomstområdena än bland killar i övriga områden. Könsskillnaderna är ganska lika i alla de tre områdena.

19.2.5 Skillnader mellan de som går på studie- och yrkesförberedande linjer

En fråga man kan ställa sig är hur stora skillnaderna är mellan de som går på studie- och de som går på yrkesförberedande linjer. Vi studerar detta i tabell 242.

Tabell 242. Malmö. Gymnasiet 2020. Vad göra fram till 25 års ålder? Andel (%) efter kön och typ av gymnasielinje.

Vad göra	Gymnasielinje, kön					
	Killar			Tjejer		
	Studieförberedande	Yrkesförberedande	Sign. nivå	Studieförberedande	Yrkesförberedande	Sign. nivå
Bo kvar hemma	14	16		17	17	
Ut och resa	35	36		61	57	
Jobb Malmö	35	48	**	49	49	
Jobb annan kommun	18	18		20	27	+
Jobb utomlands	26	21		33	27	
Komplettera betyg	9	8		13	8	
Högskola Sverige	50	21	***	72	36	***
Universitet utomlands	22	7	***	29	11	***
Folkhögskola	4	3		4	4	
Satsa på fridsintresse	17	19		12	16	
Vet ej	10	7		5	8	
Annat	5	2		2	3	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I två fall framträder tydliga skillnader mellan de som går på studie- och de som går på yrkesförberedande program. Inte speciellt förvånande handlar detta om att studera på högskola/universitet i Sverige eller utomlands. **Det är klart mycket vanligare att de som går på studieförberedande program uppger att de kommer att göra detta.** Samtidigt skall man inte bortse från att även en del av de som går på yrkesförberedande program anger att de kommer att göra det. Vi sidan av detta framträder bland killar en signifikant skillnad när det gäller alternativet att jobba i Malmö, något som fler bland de som går på yrkesförberedande program uppger att de kommer att göra. Bland tjejer finns också en tendens till att det är fler bland de som går på yrkesförberedande program som tror att de kommer att jobba i någon annan kommun i Sverige.

19.3 En sammanfattande bild

Oberoende av ålder är killar i genomsnitt mer optimistiska än tjejer när det gäller möjligheter på fritiden och i livet i sin helhet. När det gäller möjligheterna i skolan är könsskillnaden mer begränsad men även här finns i gymnasiet en tendens till att killar är mer positiva. Ser vi till ålder är eleverna i högstadiet genomgående mer optimistisk när det gäller möjligheterna på fritiden och med livet i sin helhet, speciellt bland killar. Ser vi till skolan är däremot skillnaden liten. En jämförelse mellan de två studierna på högstadiet – år 2015 och 2019 – tyder på att ungdomarna är mer ”optimistiska” år 2019 än 2015 när det gäller synen på fritiden och livet i sin helhet. Däremot tycks det inte ha skett någon förändring när det gäller skolan.

Om vi jämför resultaten från Malmö med resultat från andra delar av Sverige ger Malmöungdomarna en mindre positiv bild av sina möjligheter i skolan – dock i genomsnitt fortfarande positiv. Ser vi till hur man upplever möjligheterna på fritiden och i livet i sin helhet är det något bättre, men fortfarande ligger Malmö lågt i gymnasiet.

Könsskillnaderna är ofta större bland ungdomar med högre socioekonomisk bakgrund liksom bland de som går på studieförberedande linjer. Tjejer i dessa grupper uppger ovanligt ofta att de kommer att resa, jobba utomlands, läsa på högskola i Sverige eller utomlands, däremot i lägre utsträckning att de kommer att jobba i Malmö.

Som vi redan påpekat är det av speciellt intresse att se närmare på hur många som kommer att studera på universitet/högskola. I analyserna har vi koncentrat oss till hur många som räknar med att de skall göra detta i Sverige eftersom många av de som uppger att de kommer att studera utomlands kombinerar detta med studier i Sverige. Ser vi allmänt till könsskillnaderna är det cirka 40 procent vanligare att tjejer uppger att kommer att studera på högskola i Sverige – 66 % - än att killar kommer att göra detta – 41 %. Även om könsskillnaderna varierar något mellan olika sociala grupper – det är t ex dubbelt så vanligt att tjejer anger att de skall göra detta i den näst lägsta gruppen av socioekonomisk bakgrund liksom bland andra generationens invandrare – framstår könsskillnaderna oftast som ganska allmänna, generella.

Ser vi till ojämlikheten framträder denna främst bland tjejer. Tjejer med högre socioekonomisk bakgrund, de som har svensk bakgrund, bor i höginkomstområden uppger många gånger oftare att de kommer att ge sig ut och resa, jobba i annan kommun eller utomlands liksom att de kommer att studera i Sverige eller utomlands. Bland killar är ojämlikheten mer begränsad. Killar i höginkomstområdena anger oftare att de kommer att studera vid universitet i Sverige eller utomlands samt att de kommer att gå på folkhögskola. Killar i låginkomstområden uppger i ovanligt låg utsträckning att de kommer att studera utomlands.

I två fall framträder tydliga skillnader – både bland killar och tjejer - mellan de som går på studie- och de som går på yrkesförberedande program. Inte speciellt förvånande handlar detta om att studera på högskola/universitet i Sverige eller utomlands. Det är klart mycket vanligare att de som går på studieförberedande program uppger att de kommer att göra detta. Samtidigt skall man inte bortse att även en del av de som går på yrkesförberedande program anger att de kommer att göra det. Vi sidan av detta framträder bland killar en signifikant skillnad när det gäller alternativet att jobba i Malmö, något som fler bland de som går på yrkesförberedande program uppger att de kommer att göra. Bland tjejer finns också en tendens till att det är fler bland de som går på yrkesförberedande program som tror att de kommer att jobba i någon annan kommun i Sverige.

Ser vi till hur många som uppger att de kommer att studera vid högskola/universitet i Sverige framträder främst en skillnad – ojämlikhet kopplad till socioekonomisk bakgrund. Bland killar är detta vanligast hos de med högre socioekonomisk bakgrund, mindre vanligt bland de som har ganska låg eller låg bakgrund. Bland tjejerna tycks det däremot främst handla om att det är färre bland de som har låg socioekonomisk bakgrund än bland övriga. Däremot är skillnaderna om vi ser till svensk/utländsk bakgrund liksom till typ av stadsdel – hög- kontra låginkomst-områden samt övriga områden – ganska begränsade.

20 Matvanor

I det här kapitlet studeras matvanorna bland barn och ungdomar och hur dessa varierar beroende på kön, ålder och deras sociala bakgrund.

20.1 Inledning

Även om matvanornas inverkan på hälsa inte tas upp lika ofta som betydelsen av fysisk aktivitet är det viktigt att komma ihåg att matvanorna har en central inverkan på barns och ungdomars hälsosituation. Detta har tydligt visats i två rapporter som presenterats inom *Ung livsstil*[226]. Det är alltså viktigt att se närmare på barnens och ungdomarnas matvanor och dess koppling till hälsa/livskvalitet. Hur matvanor direkt – efter kontroll för social bakgrund och fysisk aktivitet – inverkar på hälsa/livskvalitet studeras i kapitel 22, avsnitt 10.

Barnen och ungdomarna har i frågan *Hur ofta händer följande?* fått besvara frågor kring matvanorna med svarsalternativen Sällan eller aldrig, En gång i veckan, Flera gånger i veckan samt Varje dag. Följande alternativ tas upp i frågan;

- Att du hoppar över frukosten
- Att du hoppar över lunchen
- Att du hoppar över middagen
- Att du äter snabbmat (t ex pizza, hamburgare, kebab)
- Att du dricker läsk/energidryck
- Att du äter godis/chips/sötsaker
- Att du äter grönsaker
- Att du äter frukt

Det finns i den här rapporten inte plats för att gå närmare in på hur matvanorna i detalj varierar inom olika sociala grupper. Som en bakgrund presenteras de detaljerade svaren uppdelade efter kön och stadium men efter detta koncentreras analyserna till bättre och mindre bra matvanor. Som bättre matvanor betraktas att man alltid eller nästan alltid äter frukost, lunch respektive middag, att man äter grönsaker eller frukt minst flera gånger per vecka. Till mindre bra matvanor räknas att man äter snabbmat, godis respektive dricker läsk mer än en gång per vecka. Tyvärr leder även denna begränsning till att presentationen av sambanden med ungdomarnas sociala bakgrund – familjesituation, socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund samt boendeområde – skulle bli alltför omfattande varför analyserna av dessa samband koncentreras till hur många som alltid äter frukost respektive lunch. Detta är något som ofta framhävs som mycket betydelsefullt.

20.2 Kön och ålder

Vi börjar med att presentera detaljerade uppgifter kring matvanorna uppdelat efter kön och stadium. I tabell 243 presenteras även svar från studien i högstadiet år 2015 för att få en viss bild av om det skett några förändringar de senaste åren.

226 Se Elofsson, Bergmark, Blomdahl Matvanor och hälsa samt Elofsson, Åkesson, Blomdahl **Matvanor och deras betydelse för hälsa och livskvalitet.**

Tabell 243. Malmö. Matvanor efter kön, stadium och undersökningsår. Andelar (%).

	Killar				Tjejer				Sign. nivå
Hur ofta äter	**Sällan, aldrig**	**En gång/v**	**Flera ggr/v**	**Varje dag**	**Sällan, aldrig**	**En gång/v**	**Flera ggr/v**	**Varje dag**	
Frukost									
Mellan, 2019	5	4	14	77	7	6	16	71	***
Hög, 2019	13	22	15	50	20	27	15	39	***
Hög, 2015	9	22	18	51	14	28	17	41	***
Gym, 2020	19	28	15	38	20	30	15	35	
Lunch									
Mellan, 2019	2	2	16	80	3	3	19	75	**
Hög, 2019	4	18	23	56	5	21	25	49	**
Hög, 2015	2	14	23	61	2	18	24	56	+
Gym, 2020	3	15	22	60	5	20	26	49	***
Middag (#)									
Mellan, 2019	2	2	9	88	1	2	11	85	
Hög, 2019	2	5	10	83	3	7	16	75	***
Gym, 2020	2	6	13	78	1	9	18	72	*
Grönsaker									
Mellan, 2019	8	8	36	49	5	9	36	50	*
Hög, 2019	8	12	41	59	5	13	38	44	**
Hög, 2015	8	15	43	35	7	10	42	41	**
Gym, 2020	8	11	41	41	5	8	34	53	***
Frukt									
Mellan, 2019	7	12	39	43	5	10	39	47	**
Hög, 2019	9	20	40	30	9	19	39	35	*
Hög, 2015	10	17	43	30	6	18	42	34	*
Gym, 2020	11	21	38	30	9	20	36	36	*
Snabbmat									
Mellan, 2019	37	45	12	7	44	41	10	5	***
Hög, 2019	28	51	18	3	32	47	18	3	
Hög, 2015	30	49	18	3	32	47	19	3	
Gym, 2020	21	51	25	3	24	50	23	3	
Läsk									
Mellan, 2019	32	40	21	6	39	41	15	5	***
Hög, 2019	25	36	33	7	32	34	26	8	**
Hög, 2015	22	40	32	7	30	35	28	7	**
Gym, 2020	19	30	40	12	25	27	36	12	+
Godis									
Mellan, 2019	11	61	24	4	8	62	26	4	+
Hög, 2019	15	47	33	5	10	44	40	7	***
Hög, 2015	14	49	32	5	9	48	36	7	***
Gym, 2020	21	42	33	4	11	36	47	6	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Alternativet ingick inte i enkäten år 2015.

Resultaten ovan visar att det finns en rad könsskillnader men främst skillnader mellan åldersgrupperna. För att göra resultaten mer överblickbar presenteras i tabell 244 hur vanligt det är med bättre och sämre matvanor. Som bättre betraktas att alltid äter frukost, lunch, middag, att man äter grönsaker och frukt minst flera gånger i veckan samt att äta snabbmat, godis eller dricker läsk högst en gång i veckan.

Tabell 244. Malmö. Bättre matvanor. Andelar (%) efter kön och stadium.

	Mellanstadiet, 2019			Högstadiet, 2019			Gymnasiet, 2019		
	K	Tj	Sign. nivå	K	Tj	Sign. nivå	K	Tj	Sign. nivå
Alltid frukost	77	71	***	50	39	***	38	35	
Alltid lunch	80	75	**	56	49	**	60	49	***
Alltid middag	88	85		83	75	***	78	72	*
Ofta grönsaker (#)	85	86		80	82	**	81	88	***
Ofta frukt (#)	81	85	**	70	74	*	68	72	+
Sällan snabbmat (##)	81	85	***	79	79		72	74	
Sällan godis (##)	72	70	+	62	53	***	63	47	***
Sällan läsk (##)	73	80	***	60	68	**	48	52	+

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Minst flera gånger i veckan. ## Högst en gång i veckan

Resultaten visar på betydande skillnader mellan könen. **Pojkar tycks ofta ha bättre matvanor. Det är vanligare att de alltid eller nästan alltid äter frukost, lunch och i de båda högre stadierna även middag.** Ser vi till olika former av mat skiljer sig resultaten till en del mellan olika åldersgrupper. I mellanstadiet är det vanligare att tjejer äter frukt och mindre vanligt att de äter snabbmat eller dricker läsk. I högstadiet äter killar mindre ofta godis medan tjejerna har bättre matvanor om vi ser till frukt och läsk. Det är fler bland dem som äter frukt ofta och färre som dricker läsk ofta. I gymnasiet gäller däremot att killar i lägre utsträckning än tjejer äter grönsaker däremot oftare frukt och i mindre utsträckning äter godis.

Om vi ser till skillnaderna mellan skolstadierna kan vi notera att eleverna i mellanstadiet i många avseenden har bäst matvanor. Det är vanligare att dessa alltid äter frukost, lunch respektive middag. Vid sidan av detta gäller även att fler oftare äter grönsaker och att det är mindre vanligt att de äter godis eller dricker läsk. **Allmänt tycks matvanorna försämras markant vid övergången från mellan- till högstadiet.** De finns också flera tecken på att matvanorna försämras från högstadiet till gymnasiet. Andelen som alltid äter frukost eller middag minskar, allt fler äter snabbmat eller dricker läsk mer än en gång i veckan.

20.3 Familjesituation

I det här avsnittet studeras hur andelen som alltid äter frukost respektive lunch skiljer sig beroende på familjesituation. Denna studeras dels genom familjesammansättning, dels genom förtroende för föräldrar. Vi börjar med att se på eventuella samband med familjesammansättningen. Alternativen ensamstående pappa och annan/andra vuxna har inte tagits med eftersom det genomgående är få som bor i sådana familjekonstellationer.

Tabell 245. Malmö. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch efter kön, familjesituation och stadium.

Stadium, år Bor med	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Alltid frukost		*	***	**	*	*
Båda föräldrar	78	72	53	41	40	38
Växelvis	78	65	49	39	38	35
Ensamstående mamma	70	75	38	29	33	26
Förälder + annan vuxen	70	59	40	32	27	37
Ensam					30	13
Alltid lunch		+	*	**	+	***
Båda föräldrar	81	77	59	51	65	51
Växelvis	77	66	45	49	51	49
Ensamstående mamma	80	76	42	39	60	41
Förälder + annan vuxen	80	65	70	36	32	49
Ensam					30	38

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar att det finns klara skillnader beroende på vilka man bor med. I mellanstadiet är dock sambanden svagare, här finns endast en tendens till skillnader (p<0.10) bland tjejer. I allmänhet finns en skiljelinje mellan de som bor med båda föräldrar eller har växelvis boende och de som bor med en ensam mamma eller med en förälder och annan vuxen eller ensamma (i gymnasiet). **Högst andel som alltid äter frukost och lunch finns bland de som bor med bägge föräldrar eller har växelvis boende medan det är färre som gör detta i övriga grupper.** Speciellt notabelt är att det är mycket få bland de ensamboende gymnasietjejerna som alltid äter frukost.

Hur ser då sambanden ut med förtroende för föräldrar?

Tabell 246. Malmö. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch efter kön, förtroende för föräldrar och stadium.

Stadium, år Förtroende föräldrar	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Alltid frukost	**	***	*	***	*	*
Ingen	68	56	44	29	32	33
En	76	64	38	25	31	25
Båda	79	74	52	45	41	39
Lunch		+	*	***	*	*
Ingen	80	74	49	39	60	43
En	84	63	51	44	48	43
Båda	80	77	58	53	62	53

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar att det även finns en mycket stark koppling till förtroende till föräldrar, speciellt när det gäller hur många som alltid äter frukost men i högstadiet och gymnasiet även när det gäller lunch. **Barn och ungdomar som anger att de har förtroende till bägge föräldrarna äter i högre utsträckning alltid frukost och lunch.**

20.4 Socioekonomisk bakgrund

Frågan är om frukost- och lunchätandet skiljer sig mellan barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund. I tabell 247 studeras detta.

Tabell 247. Malmö. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch efter kön, socioekonomisk bakgrund och stadium.

Stadium, år Socioekonomisk bakgrund	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Alltid frukost	**		***	**	***	***
Hög, ganska hög	81	70	58	44	45	37
Medel	78	73	52	40	41	41
Ganska låg	71	68	36	32	28	27
Låg	67	63	41	29	26	17
Lunch		+			**	**
Hög, ganska hög	79	74	55	51	72	55
Medel	80	74	59	47	59	50
Ganska låg	84	78	50	48	55	46
Låg	77	84	47	50	53	37

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det finns en mycket tydlig koppling mellan socioekonomisk bakgrund och frukostätande. **Barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund äter i mindre utsträckning alltid frukost.** Tydliga sambanden med lunchätandet framträder främst i gymnasiet och visar här att de som har högre socioekonomisk bakgrund oftare alltid äter lunch. På de båda lägre stadierna är skillnaden mellan de olika socioekonomiska grupperna mindre.

20.5 Svensk och utländsk bakgrund

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund skiljer sig i en lång rad avseenden från de som har svensk bakgrund. I genomsnitt har många fler av dem låg socioekonomisk bakgrund och många fler bor i områden där medelinkomsten bland 35–64-åringar är låg. I tabell 248 studerar vi närmare hur andelen som alltid äter frukost respektive lunch varierar beroende på svensk/utländsk bakgrund.

Tabell 248. Malmö. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch efter kön, svensk/utländsk bakgrund och stadium.

Stadium, år Svensk/utländsk bakgrund	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Alltid frukost	***	***	***	***	***	***
Svensk bakgrund	85	78	60	48	46	45
Ganska stark svensk	75	69	47	34	41	35
Andra gen. invandrare	73	65	43	32	26	25
Första gen. invandrare	67	69	43	38	27	27
Lunch	*	***			*	*
Svensk bakgrund	78	71	59	48	65	53
Ganska stark svensk	78	72	50	49	57	51
Andra gen. invandrare	82	78	54	45	58	45
Första gen. invandrare	84	83	57	55	54	42

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Ser vi till frukostätandet framträder klara skillnader oberoende av kön och ålder. **Genomgående gäller att det är mindre vanligt att barn och ungdomar med utländsk bakgrund alltid äter frukost än de som har svensk bakgrund.** Ser vi till lunchätandet är bilden mer splittrad. I mellanstadiet är det vanligare att barn med utländsk bakgrund (speciellt första generationens invandrare) äter lunch än de som har svensk bakgrund, medan det i gymnasiet är mindre vanligt. I högstadiet är skillnaderna däremot ganska små.

20.6 Skillnaden mellan olika stadsdelar

Skillnaderna mellan stadsdelarna kan i viss utsträckning ge en samlad bild av hur socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund påverkar. Stadsdelarna skiljer sig mycket markant i bägge dessa avseenden. I stadsdelar där många har hög socioekonomisk bakgrund finns oftast relativt få med utländsk bakgrund och i stadsdelar där många har utländsk bakgrund finns också många som har låg socioekonomisk bakgrund. Frågan är om detta innebär att skillnaderna mellan stadsdelar blir speciellt framträdande.

Tabell 249. Malmö. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch efter kön, boendeområde och stadium.

Stadium, år Bor med	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Frukost	***	*	***	***	***	*
Limhamn-Bunkeflo	88	77	71	47	50	45
Västra Innerstaden	77	74	52	46	54	41
Centrum	71	70	47	33	36	32
Husie	76	73	59	44	53	40
Oxie	70	60	52	41	25	26
Kirseberg	77	75	37	40	36	44
Hyllie	76	73	53	47	34	30
Fosie	69	61	36	31	23	24
Södra Innerstaden	70	72	49	32	17	29
Rosengård	70	60	32	31	21	18
Lunch					*	+
Limhamn-Bunkeflo	81	75	62	57	74	52
Västra Innerstaden	79	76	58	58	62	50
Centrum	76	72	54	45	59	44
Husie	84	81	47	45	50	57
Oxie	73	71	52	46	56	44
Kirseberg	78	76	58	46	56	70
Hyllie	84	81	54	57	66	39
Fosie	85	77	52	42	56	39
Södra Innerstaden	78	76	54	49	59	38
Rosengård	84	80	55	45	42	57

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Om vi börjar med att se till hur vanligt det är att barn och ungdomar alltid äter frukost finns tydliga skillnader mellan stadsdelarna oberoende av kön och ålder. **Speciellt kan vi notera att andelen som alltid äter frukost är speciellt låg i Fosie och Rosengård och delvis även i Södra Innerstaden, d v s stadsdelar med låg socioekonomisk struktur.** Då man ser till hur vanligt det är att man alltid äter lunch tonas däremot skillnaderna ner betydligt, det är endast i gymnasiet som det framträder signifikanta skillnader eller indikationer på sådana. Bland killarna kan vi här notera att det är ovanligt många i Limhamn-Bunkeflo och ovanligt få i Rosengård som uppger att de alltid eller nästan alltid äter lunch.

För att ge en mer överblickbar bild presenteras i tabell 250 nedan hur det ser ut om vi jämför de tre områdestyper som skapats med utgångspunkt från de olika stadsdelarnas socioekonomiska struktur. Låginkomstområden innefattar Fosie, Rosengård samt Södra Innerstaden och höginkomstområden är Limhamn-Bunkeflo och Västra Innerstaden.

Tabell 250. Malmö. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur och stadium.

Stadium, år Stadsdelens struktur	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Alltid frukost	***	***	***	***	***	**
Höginkomstområden	87	76	66	47	50	44
Medel	76	72	49	40	37	35
Låginkomstområden	69	63	37	31	21	22
Alltid lunch			+	**	**	
Höginkomstområden	81	75	61	56	72	52
Medel	78	74	54	48	58	48
Låginkomstområden	83	78	54	44	52	45

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bilden blir här mer tydlig. Ser vi till frukostätandet framträder mycket tydligt att det är fler barn och ungdomar i höginkomstområdena som alltid äter frukost, färre i låginkomstområdena som gör detta. När det gäller hur vanligt det är att man alltid äter lunch tycks skillnaderna mellan de tre områdestyperna vara små i mellanstadiet medan det finns skillnader i de båda högre stadierna. **Även här gäller att det är fler av ungdomarna i hög-, färre i låginkomstområdena som alltid äter lunch.** Speciellt framträdande är dessa skillnader bland tjejer i högstadiet och killar i gymnasiet.

20.7 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner

Hur ser det då ut i Malmö jämfört med hur det ser ut i andra delar av Sverige? För att få en bild av detta presenteras uppgifter från de senaste undersökningar som genomförts inom *Ung livsstil*. För att göra resultaten lättare att överblicka har de olika kommunerna i tabellen rangordnats utifrån andelen som alltid äter frukost respektive lunch i högstadiet. Först kommer kommuner där andelen som regelbundet äter frukost respektive lunch är högst, sist kommuner där den är lägst.

Tabell 251. Andel (%) som alltid äter frukost respektive lunch. Jämförelser mellan olika kommuner efter kön, stadium och undersökningsår.

Kommun, stadium, år Äter regelbundet	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Frukost						
Jönköping, 2018	89	86	65	60	50	54
Knivsta, 2019			65	55		
Lidingö, 2019			62	55	45	39
Täby, 2018/19	74	75	64	53	47	49
Vallentuna, 2019			60	49		
Helsingborg, 2018	74	69	59	49	41	41
Stockholm, 2014	72	70	#	#		
Värmdö, 2019			49	43		
Huddinge, 2015	72	67	53	45	38	33
Eskilstuna, 2019			51	44		
Askersund, 2019			46	49		
Malmö, 2015			50	41		
Malmö, 2019/20	77	71	50	39	38	35
Heby, 2019			44	44		
Haninge, 2016/17			47	35	33	39
Lunch						
Eskilstuna, 2019			66	58		
Helsingborg, 2018			68	55	65	62
Askersund, 2019			63	58		
Täby, 2018/19			59	51	71	66
Knivsta, 2019			61	56		
Malmö, 2015			60	56		
Huddinge, 2015			57	53	63	55
Jönköping, 2018			#	#		
Värmdö, 2019			59	45		
Malmö, 2019/20	80	75	56	49	60	49
Stockholm, 2014	74	73	#	#		
Lidingö, 2019			52	49	62	52
Haninge, 2016/17			53	43	58	57
Vallentuna, 2019			46	46		
Heby, 2019			48	40		

Om vi börjar med högstadiet där jämförelsematerialet är mest omfattande ligger Malmö relativt lågt men inte lägst både när det gäller andelen som alltid äter frukost och hur många som alltid äter lunch. I de två andra stadierna – där jämförelsematerialet är mer begränsat ligger Malmö kring nära genomsnittet.

20.8 Hur inverkar social bakgrund på frukost- och lunchätande?

Resultaten som hittills presenterats visar att det finns skillnader mellan barn/ungdomar i olika grupper beroende på den sociala bakgrunden. Vi har t ex funnit att de som har högre socioekonomisk bakgrund oftare äter frukost än de som har lägre, liksom att de som har utländsk bakgrund i mindre utsträckning alltid äter frukost än de som har svensk bakgrund. Ett problem är att de studerade variablerna i stor utsträckning samvarierar med varandra. Som exempel gäller att barn och ungdomar med utländsk bakgrund i genomsnitt har lägre socioekonomisk bakgrund. Stadsdelarna skiljer sig – som redan påpekats – markant både när det gäller den sociodemografiska och den socioekonomiska sammansättningen.

För att få en tydligare bild av vilka faktorer som främst påverkar hur många som alltid äter frukost respektive lunch är det därför nödvändigt att studera sambanden med de olika faktorerna efter kontroll för inverkan från övriga faktorer. Som exempel kan man ställa socioekonomisk bakgrund mot boendeområde. Är det främst barn och ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund oberoende var de bor som mindre ofta äter frukost eller är det främst boendeområde som inverkar på frukostätandet? Detta har givetvis betydelse för hur insatser skall inriktas.

För att få en klarare bild av vilka bakgrundsfaktorer som främst inverkar har materialet analyserats med binär, logistisk regressionsanalys. En sådan analys innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, vilket innebär att vi får en bild av olika variablers direkta påverkan. I modellen används frågan om barn och ungdomarna alltid äter frukost respektive lunch som utfallsvariabler. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning samt förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg i högstadiet, typ av gymnasieprogram – studie- eller yrkesförberedande – i gymnasiet samt boendeområdets socioekonomiska struktur: hög, medel, låg. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 - presenteras i tabell 252, uppdelat efter kön och stadium.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en viss variabelgrupp alltid äter frukost respektive lunch i relation till hur det är i variabelns basgrupp. Ett värde under ett (1) innebär att det är färre som äter frukost respektive lunch, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativt en relativ stor del av individerna för att skattningarna skall bli säkra. Vad som utgör basvärde i de olika fallen framgår av att detta värde har oddskvot ett (1.00).

Tabell 252. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel som alltid äter frukost. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	***	***	+	**	*	
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.65*	0.62**	0.71*	0.94	0.49**	1.11
6, 9 respektive 3	0.41***	0.42***	0.73+	0.56**	0.77	1.07
Familjekonstellation						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.83	0.67*	0.68+	0.94	1.04	0.85
Ensam mamma	0.88	1.39	0.67	0.91	1.13	0.90
Ensam pappa	2.19	0.53	0.40	0.33	1.28	0.55
En förälder + annan vuxen	0.70	0.64	0.68	1.03	0.88	1.37
Ensam					1.48	0.32
Förtroende föräldrar.	*	***		***		
Ingen	0.62*	0.42***	0.92	0.51***	0.88	0.98
En	1.13	0.67+	0.81	0.44***	0.71	0.66
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioekonomisk bakgrund			*			+
Hög	0.41	0.81	0.50	0.43	1.02	0.14+
Ganska hög	1.17	0.88	1.25	1.11	1.21	0.75
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.86	1.06	0.63*	0.87	0.84	0.77
Låg	0.81	0.71	0.79	0.84	0.74	0.41*
Svensk/utländsk bakgrund	*	+	*	*		*
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska svensk	0.58*	0.72+	0.63*	0.66**	0.90	0.73
Andra gen. inv.	0.59**	0.64*	0.63*	0.65*	0.68	0.45**
Första gen. inv.	0.52**	0.83	0.68+	0.84	0.63	0.51*
Stadsdelen socioek. struktur	**		***		**	
Hög	1.79**	1.10	1.80**	1.12	1.51+	1.24
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låg	0.87	0.77	0.70*	0.79	0.54*	0.71
Pseudo R^2	**9.3**	**8.5**	**11.9**	**9.8**	**11.9**	**11.8**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Analyserna ovan visar att andelen som alltid äter frukost minskar kontinuerligt med ökad ålder utom bland tjejerna i gymnasiet. Sambanden med förtroende för föräldrar pekar mot att relationen till föräldrarna har betydelse speciellt i mellanstadiet och bland högstadietjejer. De som inte uppger sig har förtroende för föräldrarna (speciellt ingen av dem) äter frukost i klart lägre utsträckning.

Vi har ju tidigare funnit starka kopplingar till både socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund. Resultaten från analyserna visar att dessa skillnader främst kan återföras till faktumet att barn och ungdomar med utländsk bakgrund i mindre utsträckning alltid äter frukost. Denna sämre situation bland de som har utländsk bakgrund förstärks också (främst bland killar) av faktumet att andelen som alltid äter frukost i låginkomstområdena är lägre än vad som kan förklaras av att många här har utländsk bakgrund.

Frågan är då hur det ser ut när det gäller hur många som alltid äter lunch.

Tabell 253. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på andel som alltid äter lunch. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium	**Mellan, 2019**		**Hög, 2019**		**Gym, 2020**	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Årskurs	**+**	*******		*****	**+**	
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.79	0.47***	1.26	1.24	0.67+	1.41+
6, 9 respektive 3	0.64*	0.36***	1.37+	0.85	0.59*	1.48+
Familjekonstellation			*****		*****	
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.82	0.65*	0.59'	0.91	0.58	0.71
Ensam mamma	0.81	1.17	0.52*	0.61	1.09	0.82
Ensam pappa	1.27	2.44	0.59	0.74	1.38	0.46
En förälder + annan vuxen	0.78	0.70	1.59	0.60	0.27**	0.78
Ensam					0.33*	0.70
Förtroende föräldrar.		*******		******		**+**
Ingen	0.94	0.55**	0.76	0.53**	0.77	0.62*
En	1.44	0.43***	1.00	0.78	0.56+	0.69
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioekonomisk bakgrund						
Hög	0.42	0.32*	0.50	0.24*	1.22	0.61
Ganska hög	1.02	1.10	0.83	1.13	1.69+	1.28
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.27	1.19	0.77	1.13	1.27	1.03
Låg	0.80	1.66	0.74	1.43	1.64	0.90
Svensk/utländsk bakgrund		*****		**+**		
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska svensk	0.99	1.12	0.71+	1.13	0.72	0.83
Andra gen. inv.	1.21	1.37+	0.81	1.11	0.86	0.57*
Första gen. inv.	1.47	1.99**	0.96	1.63*	0.78	0.62+
Stadsdelen socioek. struktur				******	*****	
Hög	1.26	1.22	1.30	1.49*	1.59+	0.95
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låg	1.22	1.10	1.04	0.83	0.75	1.09
Pseudo R^2	**2.4**	**8.8**	**5.4**	**6.5**	**12.6**	**6.1**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Även i detta fall framträder i första hand samband med årskurs, förtroende för föräldrar och svensk/utländsk bakgrund men de är svagare och ser vi till svensk/utländsk bakgrund har de en helt annan riktning. Bland tjejer i mellan- och högstadiet tycks andelen som alltid äter lunch minska med åldern inom de båda stadierna. Detta gäller även bland killar i gymnasiet.

Det finns också klara tecken på att tjejer som inte har förtroende för föräldrarna (speciellt de som inte har förtroende för någon) i lägre utsträckning alltid äter lunch. Ser vi till svensk/utländsk bakgrund framträder i detta fall samband för tjejer i mellan- och högstadiet. Dessa visar att det är fler bland de som har utländsk bakgrund (speciellt första generationens invandrare) som alltid äter lunch. I övrigt är skillnaden mellan de som har svensk och utländsk bakgrund begränsade.

De två samband som framträder med boendeområdet socioekonomiska struktur visar att andelen som alltid äter lunch är högre bland tjejer i högstadiet och killar i gymnasiet som kommer från höginkomstområden än vad som kan förklaras av att fler här har hög socioekonomisk bakgrund och att fler har svensk bakgrund.

20.9 Sammanfattning

Den inledande analysen – där enkäternas samtliga frågor kring såväl goda som mindre goda matvanor – analyseras visar att det finns ålders- och könsskillnader. Matvanorna är bättre bland mellanstadieeleverna än bland ungdomarna i de högre stadierna och framstår sammantaget som bättre bland killar än bland tjejer. Tydligast framträder dessa skillnader när det gäller regelbundet intag av frukost och lunch. Med utgångspunkt från detta och den allmänt accepterade åsikten att just regelbundet intag av dessa måltider har en central betydelse för hälsa och levnadsförhållanden har den fortsatta analysen – för att inte bli alltför omfattande – begränsat till att studera andelen som äter frukost respektive lunch varje dag eller nästan varje dag.

En jämförelse mellan hur det ser ut i Malmö jämfört med andra kommuner pekar på att matvanorna bland barn och ungdomar i Malmö inte skiljer sig från genomsnittet, möjligen är de svagt sämre i högstadiet.

De enkla sambanden med olika bakgrundsvariabler visar mycket tydligt att matvanorna varken är jämställda eller jämlika. Det är vanligare att killar regelbundet äter frukost och lunch än att tjejer gör detta. De bästa matvanorna finner vi i mellanstadiet och det finns även vissa tecken på att de är något sämre i gymnasiet än i högstadiet, i varje fall förbättras de inte. Det finns en tydlig koppling till familjeförhållandena. Barn och ungdomar som bor med bägge föräldrar eller har växelvis boende äter oftare både frukost och lunch än de som bor i andra familjekonstellationer. Speciellt dålig är situationen bland de som inte har förtroende för bägge föräldrar – och därför sämre kontakt med eller relation till båda föräldrar.

Ser vi till socioekonomisk bakgrund gäller att de med högre socioekonomisk bakgrund oftare äter frukost regelbundet och i gymnasiet gäller detta även för lunchätandet. Däremot är är skillnaderna när det gäller lunch inte lika framträdande i mellan- och högstadiet. Ser vi till frukostätandet är detta klart sämre bland barn och ungdomar med utländsk bakgrund än bland de som har svensk bakgrund. När det gäller lunch är bilden mer splittrad. I mellanstadiet är det vanligare att barn med utländsk bakgrund äter lunch, i högstadiet ärr skillnaden mellan de som har svensk och utländsk bakgrund liten men i gymnasiet gäller att ungdomar med utländsk bakgrund mindre ofta äter lunch.

När det gäller den sociala bakgrundens inverkan blir bilden i flera avseenden olika när det gäller frukost och lunch. En tydlig skillnad tycks vara att social bakgrund totalt sett har en starkare inverkan när det gäller hur många som regelbundet äter frukost än hur många som gör det när det gäller lunch.

Frågan är då vilka faktorer som främst inverkar på ojämlikheten i matvanorna – vilka faktorer har i första hand en direkt inverkan? Ett gemensamt drag är att matvanorna – när det gäller frukost och lunch – tycks försämras kontinuerligt med ökad ålder. Ett annat är att relationen till föräldrarna (förtroende för föräldrar) har en klar inverkan både när det gäller hur många som äter frukost liksom lunch regelbundet. Föräldrarnas centrala betydelse – främst när det gäller frukost – framhävs även av faktumet att andelen som alltid äter lunch är högre bland de som bor med bägge föräldrar än de som bor i andra familjekonstellationer. Ett annat likartat resultat är att socioekonomisk bakgrund har en mycket begränsad inverkan - den lägre andelen som regelbundet äter frukost respektive lunch bland de som har lägre socioekonomisk bakgrund kan i ganska stor utsträckning förklaras av att det finns fler med utländsk bakgrund bland dessa. Svensk/utländsk bakgrund har en klar inverkan både när det gäller hur många som äter frukost liksom hur många som äter lunch regelbundet men dess inverkan ser olika ut. När det gäller frukost är bilden mycket entydig och klar – utländsk bakgrund leder till att färre äter frukost regelbundet. Den mer positiva bilden för de med svensk bakgrund förstärks också att vi i höginkomstområden har en högre andel som äter frukost regelbundet än vad som kan förklaras av deras speciella socioekonomiska struktur.

Då vi ser till hur många som alltid äter lunch är inverkar från svensk/utländsk bakgrund svagare och har då en helt annan riktning. Här framträder i första hand samband bland tjejer i mellan- och högstadiet. Dessa visar att det är fler bland de som har utländsk bakgrund (speciellt första generationens invandrare) som alltid äter lunch. I övrigt är skillnaden mellan de som har svensk och utländsk bakgrund begränsade. De två samband som framträder med boendeområdet socioekonomiska visar att andelen som alltid äter lunch är högre bland tjejer i högstadiet och killar i gymnasiet i höginkomstområden än vad som kan förklaras av olikheterna i socioekonomisk struktur.

21 Rädd att gå ut om kvällarna

I detta kapitel studeras vilka som är rädda att gå ut om kvällarna utifrån kön, ålder och social bakgrund. Vi arbetar för närvarande med en rapport som ger en mer detaljerad bild än vad som redovisas nedan. Denna kommer att publiceras i *Ung livsstils* rapportserie.

21.1 Inledning

Flera studier från *Ung livsstil* har visat att det finns en koppling mellan rädsla för att vara ute på fredags- och helgkvällarna och upplevd hälsa/livskvalitet[227]. I rapporten som presenterades 2017 studeras samband mellan hälsa och hur ofta ungdomar angav att de vara rädda på buss/tåg respektive i centrum[228]. I denna rapport konstaterades att ungdomar som uppger att de ofta eller alltid kände sig rädda i stor utsträckning har en sämre hälsosituation. I den här rapporten breddar vi perspektivet något och har även tagit med rädsla för att vara ute i bostadsområdet på kvällarna. Vid sidan av resultaten från studierna 2019 presenteras också resultat från högstadiet 2015. Hur rädsla att vara ute på kvällarna direkt – efter kontroll för social bakgrund – inverkar på hälsa/livskvalitet studeras i kapitel 22, avsnitt 11.

Barnen och ungdomarna har i frågan Är du rädd när du är på något av följande ställen under kvällstid? fått uppge hur ofta de känner sig rädda i olika sammanhang med svarsalternativen: Aldrig, Ibland, Ganska ofta, Alltid. Följande alternativ tas upp i frågan;

- I centrum
- I området där du bor
- På buss eller tåg
- I centrum
- På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet
- På fritidsgård eller annan liknande mötesplats
- På väg till eller från träning, fritidsgård eller annan liknande aktivitet

Det är inte möjligt att i denna övergripande rapport studera svaren på dessa frågor i detalj. Efter en första presentation av svaren uppdelat efter kön och stadium koncentreras analysen till att studera andelen som uppger att det ofta (ganska ofta eller alltid) är rädda i boendeområdet, på buss/tåg och i centrum.

227 Se Stig Elofsson. **Rädd att gå ut om kvällarna? En studie av högstadie- och gymnasieelever. Blomdahl & Elofsson, Jämställd och Jämlik! En studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm.**
228 Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Karolina Bergmark och Linda Lengheden **Ung Livsstil Malmö.**

21.2 Kön och ålder

Vi börjar med att redovisa svaren på frågorna i detalj uppdelat efter kön och stadium. I tabellen redovisas även resultat från undersökningen i högstadiet år 2015 för att få en viss bild av om det skett förändringar under de senaste åren.

Tabell 254. Malmö. Rädd att vara ute på kvällarna efter kön. Andel (%) efter kön, stadium och undersökningsår.

	Sign. nivå	Killar				Tjejer			
		Aldrig	Ibland	Ganska ofta	Alltid	Aldrig	Ibland	Ganska ofta	Alltid
Hemmet (###)									
Hög, 2019	***	93	5	1	1	89	10	1	0
Hög, 2015	***	93	5	1	1	84	13	2	1
Boendeområdet									
Mellan, 2019	***	68	21	7	4	53	32	10	6
Hög, 2019	***	73	21	3	2	50	41	7	2
Hög, 2015	***	78	16	4	2	47	41	8	4
Gym, 2020	***	81	13	3	3	46	36	13	6
Vid fritidsaktiviteter (#)									
Hög, 2019	***	90	7	2	1	85	12	2	1
Hög, 2015	***	91	7	1	1	82	13	3	2
Gym, 2020	***	91	6	2	2	77	16	5	5
Fritidsgård (#)									
Hög, 2019	**	79	15	4	2	69	24	5	1
Hög, 2015	***	78	16	4	2	63	25	8	4
Gym, 2020	***	82	11	5	3	66	22	8	4
På väg till fritidsakt.									
Mellan, 2019	***	75	17	5	3	61	25	9	5
Hög, 2019	***	76	19	3	2	50	33	12	5
Gym, 2020	***	79	14	5	3	41	34	16	9
Buss/tåg									
Mellan, 2019	***	72	21	5	2	46	34	14	7
Hög, 2019	***	70	23	5	2	31	49	16	4
Hög, 2015	***	72	24	3	1	32	46	17	6
Gym, 2020	***	75	19	3	3	26	48	19	7
Malmö centrum (##)									
Mellan, 2019	***	67	27	9	3	39	39	14	9
Hög, 2015	***	61	31	6	3	30	42	20	9
Gym, 2020	***	37	22	7	4	26	44	19	11

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Alternativen finns ej med i mellanstadiet. ## Alternativet finns ej med i högstadiet, 2019. ### Alternativet finns ej i mellanstadiet och gymnasiet.

Det första vi kan notera är den stora könsskillnaden – tjejer anger genomgående i högre utsträckning att de känner sig rädda. Ser vi till i vilka situationer ungdomarna känner sig rädda tycks detta vara vanligast när det gäller boendeområde, buss/tåg samt i centrum. Få ungdomar uppger att de är rädda i hemmet, på träning eller annan organiserade fritidsaktiviteter eller på fritidsgård, men även i dessa fall är det vanligare bland tjejer än bland killar. Det är också få bland killarna, dock något fler bland tjejerna som uppger att de ofta är rädda på väg till eller från fritidsaktiviteter. Här ligger andelen som uppger att de ofta är rädda på ungefär samma nivå som när det gäller boendeområdet.

Som redan påpekats koncentreras den fortsatta analysen till att studera hur många som ofta (ganska ofta eller alltid) är rädda i boendeområdet, på buss/tåg och i centrum. För att få en bild av åldersskillnaderna när det gäller hur många som är rädda när de är ute i centrum används i högstadiet uppgifter från undersökningen som gjordes år 2015, då detta alternativ inte finns med i undersökningen på högstadiet år 2019. En jämförelse mellan dessa båda underökningar tyder på att andelen som uppger att de är rädda i olika sammanhang skiljer sig mycket lite.

I tabell 255 redovisas uppgifter om andelen som ofta (ganska eller alltid) är rädda i olika sammanhang uppdelat efter kön och stadium samt social bakgrund.

Tabell 255. Malmö. Andel som uppger att de är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum efter kön och stadium.

Ibland eller alltid rädd	Mellanstadiet, 2019			Högstadiet, 2019			Gymnasiet, 2019		
	K	Tj	Sign. nivå	K	Tj	Sign. nivå	K	Tj	Sign. nivå
I boendeområdet	11	16	**	5	9	***	5	18	***
På buss eller tåg	7	21	***	7	20	***	6	26	***
I Centrum (##)	21	23	***	9	28	***	11	30	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Uppger att de ofta eller alltid är rädda. ## Gäller högstadiet 2015

Ser vi till mönstret i resultaten framträder både köns- och åldersskillnader. **Ett gemensamt drag är dock att tjejer oftare uppger att de är rädda.**

I mellanstadiet är det klart vanligast att barnen är rädda när de är ute i centrum samt bland tjejer på buss/tåg. Kring en femtedel uppger i dessa fall att de ganska ofta eller alltid är rädda. Killarna i mellanstadiet är mindre rädda på buss/tåg eller när de är ute i boendeområdet – endast 10 % procent anger att de alltid eller ofta är rädda i dessa fall. Ungefär en sjättedel av mellanstadietjejerna anger att de ofta är rädda när de är ute i boendeområdet under fredags- och helgkvällar.

I högstadiet och gymnasiet[229] är det färre av killarna som är rädda när de är ute i bostadsområdet eller i centrum än vad som gäller i mellanstadiet. I bägge dessa stadier är det få killar som ofta är rädda på buss/tåg. Även bland tjejerna gäller att det är färre i högstadiet som är rädda i bostadsområdet, däremot är fler rädda på buss/tåg och i centrum. Gymnasietjejer anger i ovanligt hög utsträckning – lika hög som bland mellanstadietjejerna – att de är ofta är rädda när de är ute i bostadsområdet.

229 En jämförelse mellan resultat från enkäter som genomfördes under våren – 9-18 mars – och hösten – 24 september – 14 oktober visar på små skillnader när det gäller rädsla på buss/tåg och i centrum.

21.3 Familjesituation och relation till föräldrar

I det här avsnittet studeras hur andelen som ofta är rädda varierar beroende på familjesituation. Denna studeras dels genom familjesammansättning, dels genom förtroende för föräldrar. Vi börjar med att se om det finns samband med familjesammansättningen.

Tabell 256. Malmö. Andel som uppger att de ofta är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum efter kön, familjesituation och stadium.

Ofta rädd Familjesammansättning	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområdet	*		*	**		*
Båda föräldrar	11	14	6	8	5	16
Växelvis	8	18	4	11	4	20
Ensamstående mamma	19	23	4	15	10	19
Förälder+ annan vuxen	25	6	3	2	0	16
Ensam					12	47
På buss/tåg			+			
Båda föräldrar	7	20	6	19	6	27
Växelvis	7	21	6	22	6	25
Ensamstående mamma	10	23	12	30	8	21
Förälder+ annan vuxen	5	27	4	15	3	16
Ensam					13	47
I centrum (##)			***			
Båda föräldrar	12	23	8	28	13	31
Växelvis	11	21	11	30	4	27
Ensamstående mamma	13	26	12	25	13	24
Förälder+ annan vuxen	15	25	4	27	3	23
Ensam					13	40

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Uppger att de ofta eller alltid är rädda. ## Gäller högstadiet 2015.

Allmänt gäller att sambanden med familjesammansättningen är starkast när det gäller rädsla i boendeområdet. Mellanstadieelever, killar i högstadiet samt tjejer i gymnasiet som bor med en ensamstående mamma uppger i högre utsträckning att de ofta är rädda. Till detta skall läggas att gymnasieelever som bor ensamma, speciellt tjejer, oftare uppger att de är rädda när de är ute i bostadsområdet. Ser vi till övriga situationer blir sambanden svaga.

Frågan är vilken koppling det finns till förtroende för föräldrar.

Tabell 257. Malmö. Andel som uppger att de ofta är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum efter kön, förtroende för föräldrar och stadium.

Ofta rädd i Förtroende föräldrar	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområdet	**	**	***	***	*	**
Ingen	13	23	11	20	10	27
En	20	25	8	13	7	19
Båda	10	13	5	10	4	16
På buss/tåg	*	***	**		*	**
Ingen	12	16	11	21	9	27
En	4	37	14	22	6	19
Båda	7	20	5	20	6	16
I centrum (##)			***	+		*
Ingen	13	26	9	25	9	38
En	14	27	18	28	6	24
Båda	12	25	8	29	6	24

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Uppger att de ofta eller alltid är rädda. ## Gäller högstadiet 2015

Här blir sambanden starkare. **Barn och ungdomar som inte angett att de har förtroende för föräldrarna** (speciellt de som inte har förtroende för någon) **är i högre utsträckning rädda när de är ute i bostadsområdet.** Detta gäller också – dock ej bland högstadietjejer – om vi ser till hur många som säger att de ofta är rädda när det är på buss/tåg och bland högstadiekillar och tjejer i gymnasiet när de är ute i centrum.

21.4 Socioekonomisk bakgrund

Frågan är hur rädsla varierar mellan barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund. I tabell 258 ser vi närmare på detta.

Tabell 258. Malmö. Andel som uppger att de ofta är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum efter kön, socioekonomisk bakgrund och stadium.

Ofta rädd i Socioekonomisk bakgrund	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområdet	*	**		***		*
Hög, ganska hög	8	10	5	6	6	15
Medel	8	15	5	9	4	17
Ganska låg	17	22	4	13	7	20
Låg	21	24	4	12	5	31
På buss/tåg		*	*	**		
Hög, ganska hög	7	17	6	20	4	30
Medel	7	23	7	23	7	25
Ganska låg	7	31	7	18	6	25
Låg	3	16	4	15	5	26
I centrum (##)	***			***	*	
Hög, ganska hög	16	25	9	31	14	29
Medel	12	23	9	30	13	33
Ganska låg	10	20	7	28	8	24
Låg	6	16	7	18	0	28

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Uppger att de ofta eller alltid är rädda. ## Gäller högstadiet 2015

Om vi ser till de signifikanta sambanden skiljer sig inverkan av socioekonomisk bakgrund markant när det gäller rädsla i boendeområdet från rädsla på buss/tåg och i centrum. Sambanden när det gäller andelen som ofta är rädda när de är ute i bostadsområdet – mellanstadieeleverna och tjejerna i högstadiet och gymnasiet – visar att fler bland de som har låg socioekonomisk bakgrund är rädda. I de båda andra sammanhangen gäller motsatsen. I de fall det framträder skillnader handlar det här om att färre är rädda bland de som har låg socioekonomisk bakgrund.

21.5 Svensk och utländsk bakgrund

I tabell 259 studerar vi närmare hur förekomst av rädsla varierar beroende på svensk/utländsk bakgrund.

Tabell 259. Malmö. Andel (%) som uppger att de ofta är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum efter kön, svensk/utländsk bakgrund och stadium.

Ofta rädd i Svensk/utländsk bakgrund	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområdet	***	**	**			*
Svensk bakgrund	6	13	2	8	5	13
Ganska stark svensk	10	13	6	11	4	16
Andra gen. invandrare	14	18	8	8	5	29
Första gen. invandrare	17	19	8	12	9	15
På buss/tåg				*		*
Svensk bakgrund	8	21	7	22	7	25
Ganska stark svensk	6	21	5	22	3	27
Andra gen. invandrare	7	22	5	20	5	33
Första gen. invandrare	7	27	8	18	9	16
I centrum (##)	*	***	**	***	**	*
Svensk bakgrund	15	24	11	37	15	33
Ganska stark svensk	10	27	11	28	10	30
Andra gen. invandrare	9	21	5	22	7	33
Första gen. invandrare	14	18	8	25	7	16

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Uppger att de ofta eller alltid är rädda. ## Gäller högstadiet 2015.

Mönstret påminner om det som framkom när det gäller socioekonomisk bakgrund. När det finns signifikanta skillnader är fler barn/ungdomar med utländsk bakgrund rädda i boendeområdet, däremot färre på buss/tåg liksom i centrum.

21.6 Skillnaden mellan olika stadsdelar

Skillnaderna mellan stadsdelarna kan i viss utsträckning ge en samlad bild av hur socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund påverkar. Stadsdelarna skiljer sig ju mycket markant i bägge dessa avseende. Stadsdelar där många har hög socioekonomisk bakgrund finns oftast relativt få med utländsk bakgrund och i stadsdelar där många med utländsk bakgrund bor finns också många som har låg socioekonomisk bakgrund. Frågan är om detta innebär att skillnaderna mellan stadsdelar blir speciellt framträdande. I tabell 260 ser vi närmare på skillnaderna mellan de tre grupperna med olika socioekonomisk struktur. Låginkomstområden innefattar Fosie, Rosengård samt Södra Innerstaden och höginkomstområden är Limhamn-Bunkeflo och Västra Innerstaden.

Tabell 260. Malmö. Andel (%) som uppger att de ofta är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur och stadium.

Ofta rädd i Stadsdelens struktur	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområdet	***	***	**	***		**
Höginkomst	7	11	3	6	3	11
Medel	10	14	5	8	5	21
Låginkomst	17	22	9	14	8	28
På buss/tåg	+					
Höginkomst	5	19	5	21	5	29
Medel	7	22	7	21	4	28
Låginkomst	9	21	7	18	9	26
I centrum (##)			+	***		
Höginkomst	12	26	12	40	15	36
Medel	13	21	6	21	10	27
Låginkomst	12	20	8	26	6	26

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Uppger att de ofta eller alltid är rädda. ## Gäller högstadiet 2015

Ser vi till rädsla när man är ute i bostadsområdet framkommer signifikanta skillnader genomgående mellan de tre typerna av områden utom bland killar i gymnasiet. **I samtliga fall – även för killarna i gymnasiet – gäller att barn/ungdomar i låginkomstområdena i högre utsträckning uppger att de ofta är rädda i sitt bostadsområde, färre i höginkomstområdena.** När det gäller rädsla på buss/tåg är skillnaderna mellan de tre områdestyperna mycket liten. Även när det gäller rädsla i centrum är skillnaderna begränsade, men bland högstadietjejer är dock andelen som är rädda lägre i höginkomstområdena än vad som kan förväntas utifrån deras speciella socioekonomiska struktur.

21.7 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner

Hur ser det då ut i Malmö jämfört med hur det ser ut i andra delar av Sverige? För att få en bild av detta presenteras uppgifter från de senaste undersökningar som genomförts inom *Ung livsstil*. För att göra resultaten lättare att överblicka har de olika kommunerna i tabellen rangordnats utifrån andelen högstadietjejer som uppger att de ofta är rädda. Först kommer kommuner där denna andel är lägst, sist kommuner där den är högst.

Tabell 261. Andel (%) som uppger att de ofta är rädda (#) i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum. Jämförelser mellan olika kommuner. efter kön, stadium och undersökningsår.

Rädd i kommun	Mellan		Hög		Gym	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområde						
Vallentuna, 2019			4	7		
Eskilstuna, 2019			3	8		
Malmö, 2019/20	11	16	5	9	5	18
Askersund, 2019			1	10		
Stockholm, 2014			4	10	3	15
Jönköping, 2018			3	11	1	16
Heby, 2019			3	11		
Malmö, 2015			5	12		
Lidingö, 2019			4	13	4	14
Helsingborg, 2018	7	11	5	13	4	15
Huddinge, 2015			4	14	7	24
Värmdö, 2019			5	14		
Täby, 2018/19	5	15	3	15	5	24
Haninge, 2016/17			6	20	4	14
Buss/tåg						
Täby, 2018/19	5	37	12	5	9	49
Askersund, 2019			1	10		
Eskilstuna, 2019			4	16		
Heby, 2019			4	20		
Malmö, 2019/20	7	21	7	20	6	20
Vallentuna, 2019			4	23		
Värmdö, 2019			5	23		
Malmö, 2015			5	23		
Jönköping, 2018			4	28	7	47
Lidingö, 2019			9	30	9	37
Helsingborg, 2018	7	16	7	32	6	31
Huddinge, 2015			11	43	8	41
Haninge, 2016/17			11	45	4	34
Centrum						
Askersund, 2019			5	18		
Lidingö, 2019			5	19	8	27
Heby, 2019			5	26		
Haninge, 2016/17			4	28	7	26
Huddinge, 2015			8	28	8	29
Malmö, 2015			9	28		
Täby, 2018/19	4	23	10	28	8	27
Eskilstuna, 2019			11	29		
Vallentuna, 2019			17	31		
Jönköping, 2018			6	33	3	35
Stockholm, 2014			9	33	6	30
Helsingborg, 2018	16	23	17	44	16	50
Malmö, 2019/20	21	23	#	#	11	30

Alternativet finns inte med i enkäten

Om vi börjar med högstadiet där jämförelsematerialet är mest omfattande gäller i alla de tre fallen att Malmö ligger kring genomsnittet bland kommunerna. Malmö tycks inte heller skilja ut sig i jämförelse med andra kommuner – där uppgifter finns – i mellanstadiet eller gymnasiet. **Allmänt finns alltså knappast några tecken på att barn och ungdomar i Malmö skulle känna sig mer rädda än andra barn och ungdomar i Sverige.**

21.8 Hur påverkar social bakgrund förekomst av rädsla?

För att studera vilka bakgrundsfaktorer som främst inverkar på om barn och ungdomar känner sig rädda eller ej har materialet analyserats med binär, logistisk regressionsanalys. En sådan analys innebär att vi studerar samband med de enskilda variablerna efter kontroll för inverkan från övriga variabler, vilket innebär att vi får en bild av olika variablers direkta påverkan. I modell används andelen som uppger att de ofta är rädda i boendeområdet, på buss/tåg respektive i centrum som utfallsvariabler. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning samt förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, skolbetyg i högstadiet, typ av gymnasieprogram samt stadsdel. När det gäller boendeområdet har stadsdelarna delas i tre grupper utifrån socioekonomisk bakgrund: hög, medel, låg. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 - presenteras i tabell 262, uppdelat efter kön, stadium och undersökningsår.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en viss variabelgrupp ofta är rädda i relation till hur det är i variabelns basgrupp. Ett värde under ett (1) innebär att det är färre som ofta är rädda, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativt en relativ stor del av individerna för att skattningarna skall bli säkra. Vilka dessa basvärden är framgår i tabellerna av att dessa har oddskvot lika med ett (1).

Vi börjar med att studera andel som uppger att de ofta är rädda ute i boendeområdet.

Tabell 262. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på om man ofta är rädd i boendeområdet. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	+					
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.61*	0.87	0.63	1.07	0.64	1.05
6, 9 respektive 3	0.62+	0.68+	0.97	1.24	1.13	0.75
Familjekonstellation						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.78	1.28	0.91	1.42	0.91	1.29
Ensam mamma	1.23	1.09	0.36+	1.61	2.40	1.11
Ensam pappa	0.00	0.83	0.00	1.77	0.00	1.51
En föräld + annan vuxen	2.00	0.27	0.33	0.20	0.00	1.37
Ensam					1.61	4.41*
Förtroende föräldrar		**	**			
Ingen	1.09	1.69*	1.67	1.54	2.22	1.72+
En	1.90+	2.10**	4.88**	1.55	2.24	1.13
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund		+				
Hög	1.87	1.83	5.78+	1.06	2.34	3.82
Ganska hög	1.09	0.74	1.25	0.70	2.18	1.17
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.70*	1.43+	0.90	1.23	1.24	1.20
Låg	1.97+	1.42	0.56	0.85	0.26	1.66
Sv/utl bakgrund			+			**
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	1.20	0.79	2.41+	1.16	0.96	0.81
Andra gen. inv.	1.64+	0.98	3.53**	0.61	0.74	1.94*
Första gen. inv.	1.83+	0.95	3.46*	0.99	1.74	0.68
Stadsdelens struktur		**		**		
Höginkomstområde	0.80	0.80	0.62	0.77	0.53	0.56+
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.46+	1.67*	1.60	2.10**	1.88	1.10
Pseudo R^2	**8.5**	**6.7**	**11.1**	**7.4**	**12.9**	**10.7**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Sambanden är genomgående svaga bland killarna. Detta är inte förvånande med tanke på att det är ganska få bland killar som uppger att de ofta är rädda när de är ute i boendeområdet. I gymnasiet framträder dock samband med förtroende för föräldrar som visar att killar som inte har förtroende för bägge föräldrarna oftare uppger att de är rädda. Resultaten från de båda övriga stadierna pekar i samma riktning.

Även bland tjejer finns klara tecken på att förtroende till föräldrar har en direkt inverkan. **Tjejer som inte har förtroende för bägge föräldrarna uppger i högre utsträckning att de är rädda.** Vid sidan av detta framträder i gymnasiet även samband med svensk/utländsk bakgrund, som dock i viss mening framstår som motsägelsefullt. Andra generationens tjejer uppger oftare att de är rädda, första generationens att de mindre ofta är rädda än de som har svensk bakgrund. Starkast är dock sambandet med typ av boendeområde. **Tjejer som bor i låginkomstområden uppger oftare att de är rädda, speciellt gäller detta i de båda lägre stadierna.** Resultaten pekar också i samma riktning bland killar även om skillnaderna inte är lika framträdande.

Frågan är hur barnens/ungdomarnas sociala bakgrund inverkar på om de är rädda på buss/tåg. I tabell 263 studeras detta närmare.

Tabell 263. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på om man är rädd på buss/tåg. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		*				+
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.17	1.74**	0.52	0.96	1.08	1.02
6, 9 respektive 3	1.06	1.62*	0.86	1.36	0.75	0.61+
Familjekonstellation				*		+
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.20	0.92	0.89	1.17	1.80	0.74
Ensam mamma	2.43+	0.80	1.62	2.21**	2.45	0.57+
Ensam pappa	0.00	0.56	1.45	2.69+	0.00	1.51
En föräld + annan vuxen	0.91	0.78	0.40	0.84	0.76	0.31+
Ensam					0.97	3.12+
Förtroende föräldrar	+	***	**			**
Ingen	1.87+	0.88	1.89*	0.99	0.83	2.39**
En	0.49	2.76***	3.82**	0.95	1.49	1.28
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund				*		
Hög	2.15	1.36	2.45	1.80	1.89	5.10+
Ganska hög	1.11	0.67*	1.00	0.86	0.83	1.49
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.78	0.92	0.93	0.73	0.52	1.54
Låg	0.35	0.57	0.32+	0.38**	0.22	1.46
Sv/utl bakgrund						*
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	0.61	0.99	0.55	1.03	0.46	1.15
Andra gen. inv.	0.66	0.97	0.54+	0.93	1.00	1.51
Första gen. inv.	0.82	0.69	0.87	0.95	2.16	0.59
Stadsdelens struktur	+					
Höginkomstområde	0.64	0.79	0.69	0.95	1.26	1.03
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.48	0.90	1.06	0.90	2.71+	0.62+
Pseudo R^2	**4.2**	**5.2**	**7.1**	**3.7**	**9.5**	**9.5**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Även i detta fall – rädd på buss/tåg – är det ganska få bland killar som ofta är rädda. Därför är det kanske inte så förvånande att det framträder ganska få signifikanta samband. Men även i detta fall framkommer klara tecken på att de som inte markerat förtroende för bägge föräldrar i högre utsträckning uppger att de är rädda. Vid sidan av detta framträder klara tecken – dock utan att ge signifikanta samband – på att killar i låginkomstområden i högre utsträckning uppger att de är rädda när de åker buss eller tåg på kvällar.

Bland tjejer framträder en starkare koppling till social bakgrund. I mellanstadiet ökar andelen som ofta är rädda kontinuerligt med ökad ålder. I övriga stadier tycks det dock inte ske en liknande förändring. Notabelt är dock att andelen som ofta är rädda tycks minska i sista årskursen i gymnasiet. Liksom bland killar finns en koppling till förtroende för föräldrar, dock ej i högstadiet. Tjejer som inte har förtroende till bägge föräldrarna uppger i högre utsträckning att de ofta är rädda på buss/tåg. I högstadiet finns däremot en stark koppling till familjesammansättningen – tjejer som bor med bägge föräldrar är mindre ofta rädda. Sammantaget tyder detta på att kontakten med/relationen till föräldrarna inverkar på om barn/ungdomar är rädda när det åker buss/tåg på kvällar.

I högstadiet framträder även ett tydligt samband med socioekonomisk bakgrund. **Tjejer med lägre bakgrund uppger oftare att de är rädda.** Resultaten pekar i samma riktning i mellanstadiet medan inverkan av socioekonomisk bakgrund tycks vara svag i gymnasiet.

Ett centralt faktum är att sambanden med såväl svensk/utländsk bakgrund liksom med typen av bostadsområde är relativt svaga. Det finns alltså mycket svagt stöd för att tjejer med utländsk bakgrund eller att de som bor i låginkomstområden skulle vara rädda i högre utsträckning när de är ute och åker buss/tåg.

Hur inverkar då social bakgrund på om barnen/ungdomarna är rädda när de är ute i centrum?

Tabell 264. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på om man är rädd i centrum. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan, 2019		Hög, 2015		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		*		*		
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.21	1.56*	0.75	1.16	0.70	0.88
6, 9 respektive 3	1.45	1.51*	0.79	0.76	0.48+	0.95
Familjekonstellation						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.98	0.87	0.82	1.11	0.41	0.76
Ensam mamma	1.19	1.14	1.01	1.02	1.78	0.70
Ensam pappa	0.00	0.92	0.94	0.47	0.00	3.36*
En föräld + annan vuxen	1.59	1.13	3.73	1.14	0.43	0.83
Ensam					3.10	0.94
Förtroende föräldrar			*			
Ingen	1.22	1. 05	0.90	1.21	0.77	1.37
En	1.26	1.17	0.32**	0.95	0.91	1.01
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	+					
Hög	2.51	1. 65	1.45	2.04	1.78	0.77
Ganska hög	1.17	0.94	1.10	1.06	1.11	0.90
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.66	0. 86	1.07	1.01	0.53	0.77
Låg	0.40+	0. 83	1.30	4.53	0.00	1.12
Sv/utl bakgrund	+			*		**
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	0.68	1. 21	0.92	1.46+	1.01	1.09
Andra gen. inv.	0.54*	0.85	1.74	1.74**	0.80	1.60+
Första gen. inv.	0.93	0.75	1.43	1.48+	1.11	0.45*
Stadsdelens struktur				*		+
Höginkomstområde	0.84	1. 28	0.67	0.62*	1.49	1.63+
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.14	1.03	1.09	1.13	0.72	0.86
Pseudo R^2	**3.8**	**2.4**	**5.9**	**6.1**	**11.7**	**7.5**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Även i detta fall är sambanden med social bakgrund ganska svaga bland killarna. I högstadiet – dock ej i de båda övriga stadierna – finns tecken på att de som endast har förtroende för en förälder i högre utsträckning uppger att de ofta är rädda när de är ute i centrum. I mellanstadiet gäller att de som har lägre socioekonomisk bakgrund liksom att andra generationens invandrare i mindre utsträckning är rädda. Detta tycks dock ej gälla i de båda övriga stadierna. I högstadiet pekar resultaten tvärtemot – det är vanligare att killar med utländsk bakgrund är rädda. Sammantaget ger resultaten knappast någon entydig bild, vilket kanske skall tolkas som att det inte är strukturella utan mer individuella faktorer som främst påverkar.

Bland tjejerna tycks andelen som känner sig rädda öka med åldern under mellanstadiet. Sambanden med familjesituationen tycks vara svaga. Både i högstadiet och gymnasiet finns en koppling till svensk/utländsk bakgrund samt till typ av boendeområde. Tjejer med utländsk bakgrund uppger i högre utsträckning att de är rädda när de är ute i centrum. I högstadiet är också tjejer som bor i höginkomstområden mindre ofta rädda, medan resultaten i gymnasiet pekar åt motsatt håll – fler bland tjejerna som bor i höginkomstområden är rädda när de rör sig i centrum. Troligen gäller även bland tjejer att individuella faktorer spelar en viktig roll när det gäller vilka som känner sig rädda när de är ute i centrum.

21.9 Sammanfattning

Det första vi kan notera är den stora könsskillnaden – tjejer anger genomgående i högre utsträckning att de känner sig rädda. Ser vi till i vilka situationer ungdomarna känner sig rädda tycks detta vara vanligast när det gäller boendeområde, buss/tåg samt i centrum. Få ungdomar uppger att de är rädda i hemmet, på träning eller annan organiserade fritidsaktiviteter eller på fritidsgård, men även i dessa fall är det vanligare bland tjejer än bland killar. Det är också få bland killarna, dock något fler bland tjejerna som uppger att de ofta är rädda på väg till eller från fritidsaktiviteter. Här ligger andelen som uppger att de ofta är rädda på ungefär samma nivå som när det gäller boendeområdet.

Det finns också åldersskillnader. I mellanstadiet är det klart vanligast att barnen är rädd när de är ute i centrum samt bland tjejer på buss/tåg. Kring en femtedel uppger i dessa fall att de ganska ofta eller alltid är rädda. Killarna i mellanstadiet är mindre rädda på buss/tåg eller när de är ute i boendeområdet – endast 10 % procent anger att de alltid eller ofta är rädda i dessa fall. Ungefär en sjättedel av mellanstadietjejerna anger att de ofta är rädda när de är ute i boendeområdet under fredags- och helgkvällar.

I högstadiet och gymnasiet är det färre bland killarna som är rädda när de är ute i bostadsområdet eller i centrum än vad som gäller i mellanstadiet. I bägge dessa stadier är det få killar som ofta är rädda på buss/tåg. Även bland tjejer gäller att det är färre i högstadiet som är rädda i bostadsområdet, däremot är fler rädda på buss/tåg och i centrum. Gymnasietjejer anger i ovanligt hög utsträckning – lika hög som bland mellanstadietjejer att de är ofta är rädda när de är ute i bostadsområdet.

Ser vi till inverkan från övriga strukturella faktorer – dvs de direkta sambanden med olika bakgrundsvariabler - går en klar skiljelinje mellan rädsla kopplad till boendeområdet och rädsla kopplad till buss/tåg respektive centrum. Det första tycks vara att strukturella faktorer har en starkare inverkan när det gäller hur många som är rädda i boendeområdet. Barn och ungdomar som inte markerat förtroende till båda föräldrarna är oftare rädda. Dessa tecken på att föräldrarna har betydelse förstärks också av att barn i mellanstadiet som bor med bägge föräldrar i minst utsträckning anger att de är rädda. Det finns också klara indikationer på att såväl socioekonomisk liksom svensk/utländsk bakgrund, var för sig, har en direkt inverkan. Barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund liksom de som har utländsk bakgrund uppger oftare att de är rädda när de är ute i boendeområdet på kvällar. Samtidigt finns skillnader mellan olika typer av bostadsområden – som inte kan återföras till skillnader mellan dessa när det gäller socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund. Andelen rädda är speciellt hög i låginkomstområdena.

Även om familj och föräldrar påverkar rädsla på buss/tåg och i centrum är denna påverkan inte lika framträdande. I de fall det framträder klara samband gäller – liksom när det gäller rädsla i boendeområdet – att det är de som har förtroende för bägge föräldrar som är rädda i mindre utsträckning. Ser vi däremot till socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund liksom påverkan av stadsdelarnas sociala struktur skiljer sig inverkan – i de fall denna finns – klart från vad som gäller för rädsla i boendeområdet. Här är det de som har högre socioekonomisk, svensk bakgrund och bor i höginkomstområden som oftare uppger att

de är rädda. För socioekonomisk bakgrund gäller detta främst bland högstadieelever och tjejer i mellanstadiet för rädsla kopplad till buss/tåg samt bland killar i mellanstadiet och gymnasiet och tjejer i högstadiet när det gäller rädsla då man är ute i centrum på kvällar. Ser vi till svensk/utländsk bakgrund gäller mer allmänt att de som har svensk bakgrund i högre utsträckning uppger att de känner sig rädda när det är ute i centrum. Till detta kan läggas att tjejer med svensk bakgrund i högstadiet och gymnasiet oftare uppger att de är rädda när de åker buss/tåg. Stadsdelens struktur tycks ha en begränsad separat inverkan.

22 Hälsa, psykosomatiska besvär och livskvalitet

I detta kapitel studeras hälsa, förekomst av psykosomatiska besvär och livskvalitet. Detta analyseras närmare utifrån kön, familjeform, socioekonomisk bakgrund, svensk respektive utländsk bakgrund och stadsdel. I kapitlet studeras även vilken direkt inverkan fysisk aktivitet, matvanor samt rädsla (när barnen och ungdomar är ute på kvällen) har på deras hälsosituation.

22.1 Inledning

I agenda 2030, som undertecknats av Malmö stad anges som mål 3 att man skall säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar[230]. I Hållbarhetsrapporten 2019 påpekar man att Malmöbornas ojämlika hälsa är den största utmaningen inom detta målområde som är kopplat till flera andra målområden inom Agenda 2030[231]. Detta utvecklas senare:

De sociala bestämningsfaktorerna som påverkar hälsan är ojämlikt fördelade i Malmö. För att skapa jämlika levnadsvillkor och därigenom förutsättningar för en god och jämlik hälsa behövs insatser på flera områden och av aktörer på alla samhällsnivåer: Kommunen är en nyckelaktör i detta arbete, då den ansvarar för verksamheter som påverkar viktiga bestämningsfaktorer för hälsa, som skola/barnomsorg, fysisk planering, bostadsförsörjning samt vård och omsorgsverksamheter[232].

Till detta kan väl också läggas fritids- och kulturområdet, vilket tveklöst har stor betydelse för barns och ungdomars hälsa och livskvalitet.

På initiativ från Enheten för folkhälsa och social hållbarhet har Region Skåne och Kommunförbundet Skåne under 2016 genomfört en folkhälsoenkät som riktar sig till barn och ungdomar i årskurs sex respektive nio i grundskolan och årskurs två i gymnasiet. En liknande undersökning, som var den första heltäckande undersökningen bland barn och unga i Skåne - genomfördes år 2012[233]. Samtliga kommuner i Skåne har deltagit och sammanlagt har något mer än 27 000 elever besvarat enkäten[234]. En redovisning av resultaten från denna undersökning – med jämförelse av resultat från undersökningen 2012 – redovisas i *Folkhälsorapport. Barn och Unga i Skåne 2016*[235]. Ser man till hur många som uppger att de mår bra eller mycket bra (har god hälsa) minskar denna andel från mellanstadiet till gymnasiet både bland killar och tjejer. En jämförelse med resultaten från motsvarande studie år 2012 visar att det genomgående, både bland killar och tjejer i samtliga årskurser, skett en försämring sedan 2012. Störst är denna bland tjejer i årskurs nio och årskurs två i gymnasiet. I rapporten studeras även förekomst av somatiska och psykiska besvär. Ser man till det sammanfattande måttet – minst två psykiska eller somatiska besvär mer än en gång i veckan - har denna andel också ökat över tid för killar och tjejer i alla årskurser, utom bland killar i årskurs sex. Även här gäller att ökningen är störst bland tjejer i årskurs nio och årskurs två i gymnasiet. Ser vi till hur barnen och ungdomarna trivs med livet – som har fyra svarsalternativ – trivs de flesta bra eller mycket bra, andelen minskar dock något bland killar och försämras markant bland tjejer mellan årskurs sex och nio i grundskolan[236].

230 **Agenda 2030. A Declaration of Cities Commitment to the 2030 Sustainable Development Agenda.**
231 Malmö stad **Hållbarhetsrapporten 2019**, sid 18.
232 Malmö stad **Hållbarhetsrapporten 2019**, sid 29.
233 Folkhälsoenkäter som riktar sig till den vuxna befolkningen i åldern 18-80 år har genomförts vart fjärde år sedan år 2000.
234 Totalt har enkäten besvarats av 27 395 elever, 10 303 i mellanstadiet. 9 143 i högstadiet och 7 949 i gymnasiet. Svars frekvens är totalt 78 %. I mellanstadiet 83 %, i högstadiet 77 %, i gymnasiet 73 %.
235 Fridh M, Grahn M, Lindström M, Modén B. **Folkhälsorapport. Barn och unga i Skåne 2016 – en undersökning om barn och ungdomars livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.**
236 Frågan lyder Hur trivs du i stort sett med livet just nu? och har svarsalternativen ”Mycket bra”, ”Ganska bra”, ”Inte så bra” samt ”Inte alls”.

Liksom när det gäller hälsa och psykosomatiska besvär har det skett försämringar sedan 2012. Detta gäller bland tjejer i alla årskurs, bland killar dock endast i årskurs två i gymnasiet.

I en rapport från Forte ges följande bild av hälsoläget bland barn och ungdomar i Sverige[237].

• Ungdomar och unga vuxna överlag uppger sig vara vid god hälsa men det finns stora skillnader mellan olika grupper.

• Ungdomar och unga vuxna från hem med låg socioekonomisk status uppvisar sämre fysisk och psykisk hälsa än de från hem med högre socioekonomisk status. Ungdomar och unga vuxna med låg socioekonomisk status har ett ohälsosammare beteende, utsätter sig för fler risker och drabbas mer av olyckor, sexuellt och fysiskt våld, och dödsfall på grund av olycka eller självförvållat våld. Vidare ökar risken att diagnostiseras med neuropsykiatrisk sjukdom, och att drabbas av depression och psykossjukdom.

• Flickor och unga kvinnor skattar sin psykiska hälsa som sämre jämfört med pojkar och unga män.

• Flickor med utländskt ursprung uppger en hög grad av hälsoproblem, oberoende av familjens ekonomiska status.

• Ungdomars egna ekonomiska resurser, oberoende familjens, inverkar på deras psykiska hälsostatus. Den som lever i en fattig familj men anser sig ha tillräckliga ekonomiska resurser uppger bättre hälsostatus än den som har välbärgade föräldrar men inte anser sig ha nog med egna ekonomiska medel.

• Ungdomars och unga vuxnas sociala relationer påverkar deras psykiska hälsa. De som uppger att de har goda relationer till vänner och föräldrar uppger generellt ett högre psykiskt välbefinnande än de som saknar vänner och har dåliga relationer till sina föräldrar.

• En betydande andel flickor och unga kvinnor utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Stödjande insatser med syfte att förebygga och stoppa detta förtryck behöver tas fram och utvärderas[238].

I Ung livsstils undersökningar har ungdomarna fått bedöma sin hälsa i en fråga med fem svarsalternativ: ”bra”, ”ganska bra”, ”varken bra eller dålig”, ”ganska dålig”, ”dålig”. I den fördjupade analysen studeras andelen som inte skattar sin hälsa som bra eller ganska bra med utgångspunkten från att det är rimligt att barn/ungdomar i det studerade åldersintervallet bör skatta sin hälsa som god. Självskattad hälsa är ett mått som bland vuxna visat sig ge en tydlig bild av hälsosituationen – ett flertal studier har visat att individens egen bedömning av sin hälsa är starkt kopplad till framtida sjuklighet och dödlighet[239]. Kunskaperna kring hur det ser ut bland barn/ ungdomar är mer begränsade men det finns vissa indikationer på ett likartat samband[240].

Man kan också notera att detta mått har använts i SCB:s levnadsnivåstudier för barn och i Folkhälsoinstitutets kontinuerliga undersökningar kring skolbarns levnadsvillkor[241]. Det finns alltså en mycket utbredd föreställning om att självskattad hälsa kan ge en viktig bild av hälsosituationen även bland barn och ungdomar.

237 Forte, **Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet.**
238 Forte, **Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet.** Sid 69-70.
239 Se Idler EL, Benyamini Y, **Self-rated health and mortality: a review of twenty-seven community studies.**
240 Fosse NE, Haas SA, Validity and stability of self-reported health among adolescents in a longitudinal, nationally representative survey.
241 Statistiska Centralbyrån, **Barns villkor**. Tabeller baserade på undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter amne/Levnadsforhallande/Undersokningar-av-barns-levnadsforhallande/produktrelaterad-standard/Barns-villkor/ alternativt Statistiska Centralbyrån, **Barns hälsa. levnadsförhållanden rapport 115** http://www.scb.se. 121 Se t. ex. Marklund U, Skolbarns hälsovanor under ett decennium. Health Behavior in School-Aged Children. A WHO Collaborative Study samt Statens Folkhälsoinstitut. **Svenska skolbarns hälsovanor 2009/10 grundrapport.**

Ett annat mått som används i många undersökningar – även i de tidigare nämnda – handlar om förekomst av olika (speciellt psykosomatiska) besvär. Detta mått har också fått en central plats i den omfattande debatten kring förekomst av stress och andra psykiska besvär bland dagens ungdom. Det har dock framförts viss kritik mot att barnens och ungdomarnas egna beskrivningar av sådana besvär ger en rättvisande bild av deras psykiska hälsa. Att barn och ungdomar – i varje fall då och då – känner oro, nervositet eller stress är kanske ganska normalt under uppväxten. I Ung livsstils enkäter har eleverna fått besvara frågan *Har du under de senaste 12 månaderna haft följande besvär?* Som indikationer på psykiska besvär ingår ”ont i huvudet”, ”ont i magen (inte mensvärk)”, ”ont i resten av kroppen” ”känt dig stressad”, ”känt dig deppig”, ”svårt att somna eller sova”, ”känt ångest/oro” samt ”varit jättetrött”. För att en bild av eventuellt mer allvarliga psykosomatiska problem studerar vi rapporten hur många som angett att de dagligen eller nästan dagligen har mer än två sådana problem.

Vid sidan av detta studeras ungdomarnas upplevelse av sin livskvalitet på en skala från 1 till 10 (1=mycket dålig, 10=mycket bra). Även i detta fall används medelvärdet som mått. För att få en bild av hur många det är som har låg livskvalitet studeras dock även andelen som skattat sin livskvalitet som fem eller lägre.

Vid analyserna är det viktigt att ha i åtanke att de olika måtten som presenterats ovan troligen mäter olika aspekter av barns/ungdomars hälsa och välmående. Möjligen kan man här tänka sig att skattningen av hälsa i högre utsträckning utgår från ett mer långsiktigt perspektiv.

Även om det självklart är viktigt att mer allmänt förbättra barns och ungdomars hälsa och livskvalitet är det speciellt viktigt att sätta in åtgärder riktade mot de som har mer allvarliga hälsoproblem. Detta perspektiv har lett till att den fortsatta analysen i kapitlet starkt inriktas mot att studera följande grupper;

- De som skattar sin hälsa som inte bra
- De som anger att de dagligen (eller nästan dagligen) har mer än två dagliga psykosomatiska besvär
- De som skattar sin livskvalitet som fem eller lägre

I presentationen av resultaten redovisas genomgående även uppgifter från undersökningen i högstadiet år 2015. Skälet till detta är att vi här gör mer detaljerade analyser av barn och ungdomar med en mer utsatt hälsosituation. I många fall redovisades inte lika detaljerade uppgifter om detta i den rapport som presenterades år 2017[242].

I ett första steg studeras hur hälsosituationen varierar beroende på kön och ålder samt skillnader kopplade till barnens och ungdomarnas sociala bakgrund. Efter detta följer en analys av hur social bakgrund mer direkt inverkar på hälsan. Vilken direkt inverkan har familjesituation, socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund och boendeområde? Vid dessa analyser har även fysisk aktivitet tagits med som en förklaringsvariabel.

Men även om sociodemografiska och socioekonomiska faktorer har en viktig inverkan på hälsosituationen finns det självklart även andra faktorer i barnens och ungdomarnas levnadsförhållanden som har en direkt inverkan. I tidigare studier har vi funnit att såväl matvanor, upplevd rädsla då man är ute på kvällarna liksom deltagande i de central offentligt finansierade fritidsaktiviteterna har en separat koppling till hälsa/livskvalitet. I avsnitten 22.10 till 22.12 studeras närmare vilken specifik inverkan dessa faktorer har – efter kontroll för social bakgrund.

242 Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Karolina Bergmark och Linda Lengheden **Ung livsstil Malmö.**

Kapitlet avslutas med en sammanfattning inriktad mot jämställdhets- och jämlikhetsproblem när det gäller barnens och ungdomarnas hälsosituation.

22.2 Kön och ålder

En första fråga är vilka skillnader det finns mellan kön och de båda skolstadierna. I tabell 265 studeras vid sidan av de utvalda grupperna även hur svaren fördelar sig mellan olika alternativ när det gäller självskattad hälsa, genomsnittlig förekomst av psykosomatiska besvär[243] och genomsnittlig livskvalitet. I tabellen redovisas även genomsnittlig (m) förekomst av psykosomatiska besvär och skattad livskvalitet[244].

Tabell 265. Malmö. Hälsa, psykosomatiska besvär samt livskvalitet efter kön, stadium och undersökningsår. Andel (%) respektive medelvärden.

Stadium, år Hälsa/livskvalitet	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa								
Bra	64	61	52	34	51	24	53	37
Ganska bra	28	31	32	41	33	42	34	37
Varken bra eller dålig	7	7	13	21	12	27	9	20
Ganska dålig	1	1	2	4	3	6	2	5
Dålig	0	0	1	2	1	2	2	1
Sign. nivå	Ns		***		***		***	
Självskattad hälsa – ej bra	**8**	**8**	**16**	**26**	**15**	**34**	**15**	**34**
Psykosomatiska besvär								
Förekomst (m)	1.77	1.96	1.83	2.31	1.90	2.43	1.96	2.39
Sign. nivå	***		***		***		***	
Fler än två dagliga besvär	4	7	5	16	6	21	6	21
Sign. nivå	**		***		***		***	
Livskvalitet								
Förekomst (m)	8.53	8.16	7.88	6.96	7.82	6.99	8.22	7.12
Sign. nivå	***		***		***		***	
Låg livskvalitet	8	12	14	25	14	25	10	24
Sign. nivå	**		***		***		***	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Om vi ser till självskattad hälsa gäller genomgående att en stor majoritet skattar sin hälsa som bra eller ganska bra. **Andelen som inte skattar sin hälsa som bra ökar dock avsevärt från mellan- till högstadiet och sedan bland tjejer även i gymnasiet.** Bland killar ökar denna från åtta procent till kring 15 %, d v s nästan en fördubbling. Bland tjejerna är förändringen ännu mycket större, från åtta procent till ungefär en tredjedel i gymnasiet, d v s en fyrdubbling[245]. **Detta innebär att könsskillnaderna, som är små i mellanstadiet, ökar starkt i högstadiet.**

243 Detta har beräknats som ett medelvärde av hur ofta barnen/ungdomarna uppger sig ha olika former av psykosomatiska besvär utifrån följande kodning: 1=sällan eller aldrig, 2=ungefär en gång per månad, 3=ungefär en gång per vecka, 4=i stort sett varje dag. Detta innebär att ett högre medelvärde innebär högre förekomst av psykosomatiska besvär.
244 Medelvärdet när det gäller förekomst av psykosomatiska besvär utgår från följande kodning: 1=sällan eller aldrig, 2=ungefär en gång i månaden, 3=ungefär en gång i veckan, 4=i stort sett varje dag.
245 En jämförelse mellan resultat från enkäter i gymnasiet som genomfördes under våren – 9-18 mars – och hösten – 24 september – 14 oktober visar på små skillnader när det gäller låg hälsa, mer än två psykosomatiska besvär och låg livskvalitet.

När det gäller förekomsten av psykosomatiska besvär liksom självskattad livskvalitet finns i alla åldersgrupper tydliga könsskillnader. **Tjejer redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär och fler bland dem uppger att de har mer än två dagliga besvär. Den genomsnittliga livskvaliteten är lägre och det också fler bland tjejer som skattar sin livskvalitet lågt.**

Som redan påpekats skattar högstadie- och gymnasieelever sin hälsa lägre än mellanstadieeleverna. Samma bild framträder om vi se till besvär och livskvalitet. De äldre ungdomarna redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär och lägre livskvalitet. Åldersskillnaderna är speciellt framträdande bland tjejer. Förändringarna från högstadiet till gymnasiet är i dock mindre. Jämför vi de olika måtten är könsskillnaderna störst när det gäller förekomst av psykosomatiska besvär.

En jämförelse mellan åren 2019 och 2015 i högstadiet visar att det åt 2019 är färre bland tjejerna som skattar sin hälsa lågt och färre som redovisar mer än två psykosomatiska besvär. I motsats till detta har det blivit fler bland killarna som skattar sin livskvalitet lågt. Sammantaget innebär detta att könsskillnaderna är mindre år 2019, men fortfarande gäller att tjejer har sämre hälsosituation.

Som vi noterat skiljer sig bedömningen av sin hälsa och livskvalitet åt mellan de olika skolstadierna. Frågan är om denna förändring främst sker vid övergången mellan de olika stadierna eller om det sker en mer kontinuerlig förändring med ökad ålder. Vi ser närmare på detta i tabell 266.

Tabell 266. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, årskurs, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Årskurs	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa - låg		***		***			***	***
Årskurs 4, 7, 1	8	5	16	21	12	34	9	19
Årskurs 5, 8, 2	8	8	14	25	14	37	12	26
Årskurs 6, 9, 3	8	11	17	33	20	31	17	32
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga		***		**				***
Årskurs 4, 7, 1	4	5	5	14	6	17	5	16
Årskurs 5, 8, 2	4	7	3	13	6	25	5	20
Årskurs 6, 9, 3	4	9	6	24	5	21	7	29
Livskvalitet - låg		**					*	+
Årskurs 4, 7, 1	7	8	13	24	10	23	7	20
Årskurs 5, 8, 2	9	11	15	23	19	26	10	24
Årskurs 6, 9, 3	9	15	15	29	14	26	12	26

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten skiljer sig tydligt mellan killar och tjejer. Bland killarna tycks hälsoläget vara relativt stabilt inom respektive stadium, förändringarna sker vid övergången från mellanstadiet till högstadiet. **Däremot tycks det bland tjejer ske förändringar även under de olika stadierna.** Förändringarna är relativt kontinuerliga med ökad ålder från mellan- till årskurs nio i högstadiet, men tycks vara som störst i den sista årskursen på respektive stadium när det gäller alla de tre måtten. Förändringarna vid övergången till gymnasiet och under gymnasiet är däremot ganska begränsad. I stort sett är bilden likartad i högstadiet åren 2019 och 2015.

22.3 Situationen i Malmö i jämförelse med andra kommuner

Hur är då hälsosituationen i Malmö jämfört med hur det ser ut i andra delar av Sverige? För att få en bild av detta presenteras uppgifter från de senaste undersökningar som genomförts i olika kommuner. För att göra resultaten lättare att överblicka har de olika kommunerna i tabellen rangordnats efter hur hälsosituationen ser ut. Först kommer kommuner där hälsosituationen framstår som bäst, sist kommuner där den framstår som sämst.

Tabell 267. Jämförelser mellan olika kommuner. Andel som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium Kommun Undersökningsår	Självskattad hälsa låg			Mer än 2 dagliga besvär			Låg livskvalitet		
	Kille	Tjej	Sign. nivå	Kille	Tjej	Sign. nivå	Kille	Tjej	Sign. nivå
Mellanstadiet									
Malmö, 2019	8	8		4	7	**	8	12	**
Jönköping, 2018	9	8		10	16	*	5	6	
Täby, 2019	8	10		9	16	**	6	10	
Helsingborg, 2018	11	12		4	8	**			
Huddinge, 2015	10	13		5	9	*	4	7	+
Högstadiet									
Eskilstuna, 2019	14	19	**	13	34	***			
Jönköping, 2018	12	20	***	9	26		9	18	***
Lidingö, 2019	10	19	***	15	31	***	10	13	
Malmö, 2019	16	26	***	5	16	***	14	25	***
Malmö, 2015	13	26	***	6	23	***	10	24	***
Helsingborg, 2018	13	20	**	#	#		14	22	***
Huddinge, 2015	15	28	***	11	29	***	7	18	
Täby, 2019	14	18		17	37	***	10	18	**
Askersund, 2019	13	22	+	7	31	**	14	33	***
Vallentuna, 2019	16	26	***	10	36	***	12	25	***
Värmdö, 2019	14	25	**	10	20	**	19	42	***
Knivsta, 2019	17	23	+	14	38	***	16	23	*
Haninge, 2016/17	17	28	**	10	31	**	14	34	***
Heby, 2019	20	34	**	12	39	***	20	37	**
Gymnasiet									
Lidingö, 2019	13	23	**	11	17		4	10	*
Täby, 2019	19	22		19	42	***	11	15	+
Helsingborg, 2018	16	22	**	#	#		16	17	
Malmö, 2020	15	34	***	6	21	***	14	25	***
Haninge, 2016/17	24	33	*	6	22	***	15	27	***
Jönköping, 2018	16	28	***	16	40	***	10	18	***
Falkenberg, 2016	5	19		37	49	*	8	12	
Huddinge, 2015	21	30	***	15	37	***	12	22	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Frågan har här formulerats på annat sätt varför inga uppgifter kan ges.

Mönstret är likartat i de tre stadierna. **För alla de tre måtten gäller att Malmö ligger kring genomsnitten bland kommunerna**. I gymnasiet tycks det dock finnas tecken på att det är relativt många bland tjejerna som skattar sin hälsa och sin livskvalitet lågt. I motsats är andelen som redovisar mer än två dagliga psykosomatiska besvär relativt låg.

22.4 Familjesituation och relation till föräldrar

I det här avsnittet skall vi se närmare på hur barnens och ungdomarnas hälsosituation varierar beroende på deras familjesituation. Denna studeras dels genom familje-sammansättning, dels genom förtroende för föräldrar. Vi börjar med att se på eventuella samband med familjesammansättningen[246].

Tabell 268. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, familjeform, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Hälsa/livskvalitet	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg	***	**	*	**	+	***	**	***
Båda föräldrar	7	6	14	23	*13*	*31*	12	23
Växelvis	10	14	20	31	16	33	10	20
Ensamstående mamma	25	17	17	37	29	36	18	45
En förälder + annan vuxen	9	12	27	31	22	49	26	30
Ensam					17	50		
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga	***			**		*		***
Båda föräldrar	3	6	4	14	6	20	6	20
Växelvis	6	10	7	17	4	16	4	28
Ensamstående mamma	8	7	4	27	5	23	5	32
En förälder + annan vuxen	10	0	0	23	6	31	4	25
Ensam					3	38		
Livskvalitet - låg	*	***	***	**	+	***	**	***
Båda föräldrar	7	9	12	22	13	22	8	20
Växelvis	10	21	16	24	11	21	9	25
Ensamstående mamma	19	23	27	34	17	28	14	40
En förälder + annan vuxen	5	13	24	37	24	37	19	34
Ensam					17	56		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar mycket tydligt att hälsosituationen – oberoende av ålder och kön – är bäst bland de som bor med bägge föräldrar. Dessa redovisar i minst utsträckning låg självskattad hälsa, förekomst av psykosomatiska besvär och låg livskvalitet

I de flesta fall gäller att de som har växelvis boende eller bor med en förälder och annan vuxen (kanske ny partner) har en något sämre hälsosituation. Speciellt kan uppmärksammas att killar i högstadiet med växelvis boende redovisar ovanligt hög förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär samt att de som bor med en förälder och annan vuxen ofta uppger att hälsan inte är bra.

246 Alternativet Endast pappa och Annan/andra vuxna har inte tagits med eftersom få bor i sådana familjekonstellationer.

Uppenbart är att hälsosituationen framstår som sämst bland de som bor med en ensamstående mamma, speciellt gäller detta bland mellanstadiekillarna för låg hälsa och låg livskvalitet. Även om mellanstadietjejer som bor med en ensamstående mamma har den sämsta hälsosituationen även bland tjejerna är skillnaderna mot övriga inte lika stora som bland killarna. I gymnasiet är hälsosituationen ovanligt bekymmersam bland tjejerna som bor ensamma.

Om vi jämför resultaten i högstadiet åren 2015 och 2019 framstår skillnaderna i många fall som relativt små. Möjligen kan man notera bland de växelvis boende att andelen som redovisar låg hälsa har ökat. Bland killar som bor i denna typ av familjen är det 2019 också fler som skattar sin livskvalitet som låg. Ser vi till de som bor med en ensamstående mamma framstår situationen bland tjejerna som något bättre år 2019 än 2015. Här är det dock svårt att avgöra om det verkligen handlar om verkliga förändringar eller endast om ett mer slumpartat utfall.

Förtroende för föräldrar torde ge en bild av barnens relation till, kontakt med föräldrarna. Troligen har de som inte markerat att de har förtroende för mamma respektive pappa mindre eller sämre kontakt med dessa. I tabell 269 studeras hur förtroende för föräldrar kopplas samman med barnens och ungdomarnas hälsosituation.

Tabell 269. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, förtroende för föräldrar, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Förtroende föräldrar	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg	*	***	***	***	**	***	***	***
Ingen	11	17	23	35	21	50	20	37
En	17	20	19	32	26	45	23	37
Båda	7	5	13	21	12	25	11	21
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga	*	***	*	***	*	***	***	***
Ingen	4	15	7	21	10	33	14	39
En	10	14	8	25	4	22	8	31
Båda	3	5	4	13	5	15	4	18
Livskvalitet - låg	***	***	***	***	**	***	***	***
Ingen	16	26	39	53	20	42	29	55
En	22	20	28	33	17	34	24	34
Båda	6	8	10	18	12	12	6	16

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar att det finns en mycket stark koppling mellan hälsosituationen och förtroende till föräldrar. **Hälsa och livskvalitet är klart sämre bland de som inte har förtroende för bägge föräldrarna.** Jämför vi år 2019 och 2015 i högstadiet har skillnaderna mellan de som har förtroende för bägge föräldrar och de som inte har detta minskat när det gäller förekomst av mer än två psykosomatiska besvär främst beroende på en mindre negativ bild bland de som inte har förtroende för bägge föräldrar.

22.5 Socioekonomisk bakgrund

Frågan är hur hälsosituationen skiljer sig mellan barn och ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund.

Tabell 270. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, socioekonomisk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Socioekonomisk bakgrund	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg	+	**	**	+	*	+		**
Hög, ganska hög	6	5	10	25	13	29	10	21
Medel	8	8	17	23	14	34	15	25
Ganska låg	10	13	19	30	13	35	10	29
Låg	10	6	20	31	35	43	19	32
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga						**		
Hög, ganska hög	4	6	3	18	6	17	6	23
Medel	4	7	4	14	7	19	6	21
Ganska låg	3	9	8	18	3	24	6	24
Låg	7	5	4	18	10	32	5	28
Livskvalitet - låg			***	**	*	***		***
Hög, ganska hög	7	11	9	21	12	20	7	14
Medel	9	11	13	24	13	21	11	22
Ganska låg	8	12	19	27	15	32	10	29
Låg	10	15	38	38	25	42	12	44

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten pekar på att sambanden skiljer sig mellan de olika måtten. Ser vi till hur vanligt det är att man skattar sin hälsa lågt framträder samband eller tendens till samband genomgående. **Barn och ungdomar från lägre socioekonomiska grupp skattar i högre utsträckning sin hälsa som icke bra. För skattad livskvalitet framträder i högstadiet och gymnasiet ett likartat mönster, fler bland de som har lägre socioekonomisk bakgrund skattar sin livskvalitet lågt.** I mellanstadiet framträder inga signifikanta samband men ser vi till siffrorna visar dessa samma mönster. Däremot framkommer endast en tydlig koppling mellan socioekonomisk bakgrund och förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär. Tjejer i gymnasiet med lägst socioekonomisk bakgrund redovisar högre förekomst av besvär. Detta gäller även bland killarna men sambandet är inte signifikant.

Jämförelser mellan resultaten för högstadiet från 2015 och 2019 ger samma bild av sambanden – ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund skattar sin hälsa och livskvalitet lägre, däremot finns inga tecken på att de oftare redovisar psykosomatiska besvär. Speciellt bör noteras att det år 2019 är färre som redovisar låg livskvalitet bland de som har låg socioekonomisk bakgrund. Bland tjejer gäller detta även för förekomst av mer än två dagliga besvär. I dessa fall har alltså ojämlikheten med avseende på socioekonomisk bakgrund minskat något.

Viveca Östberg visar i sin kunskapsöversikt kring ojämlikhet i levnadsvillkor och hälsa bland barn och ungdomar att det inte finns något kontinuerligt samband med familjeinkomst men att de som kommer från de 20 procent av familjerna med lägst inkomst har sämre hälsa[247]. Ett mycket starkt samband framträder däremot med familjens kontantmarginal[248]. Barn och ungdomar från familjer som saknar kontantmarginal har en (ofta markant) sämre hälsa.

I enkäterna i högstadiet och gymnasiet har eleverna fått svara på en fråga om de är oroade över familjens ekonomi, något som kan ses som en parallell till frågan om kontantmarginal[249]. Vilket samband finns mellan svaren på denna fråga och hälsosituation?

Tabell 271. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, oro över familjens ekonomi, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Oro över familjens ekonomi	Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg	***	***	***	***	***	***
Inte alls orolig	9	16	10	23	10	14
Inte så orolig	13	29	20	40	13	32
Ganska orolig	32	62	26	54	29	53
Mycket orolig	50	65	36	65	28	57
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga	***	***	***	***	***	***
Inte alls orolig	3	11	5	15	4	16
Inte så orolig	4	19	3	21	7	25
Ganska orolig	13	33	13	37	9	44
Mycket orolig	21	33	22	65	16	54
Livskvalitet - låg	***	***	***	***	***	***
Inte alls orolig	7	18	8	11	6	13
Inte så orolig	19	69	17	25	13	31
Ganska orolig	53	56	24	50	23	41
Mycket orolig	59	50	65	65	33	63

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten är mycket entydiga – oro över familjens ekonomi kopplas stark till hälsosituationen oberoende av vilket mått vi utgår från. Skillnaderna mellan de som uppger att de aldrig är oroliga och de som är ganska eller mycket oroliga är stor, men även en ganska begränsad oro får en negativ inverkan. Notabelt är att skillnaderna mellan dessa båda grupper är klart större år 2019 än 2015 – detta gäller för alla de tre måtten. **Oro över familjens ekonomi leder alltså till sämre hälsa i högre utsträckning år 2019 än vad som gällde 2015**.

247 Östberg V. **Ojämlikhet i levnadsvillkor och hälsa – resultat från Välfärdsundersökningarna för barn och ungdomar.**
248 Kontantmarginalen utgår från frågan om man har möjlighet att betala en viss summa på kort tid.
249 En rapport kring vilka som oroar sig över familjens ekonomi kommer att publiceras inom den närmaste tiden.

22.6 Svensk och utländsk bakgrund

Barn och ungdomar med utländsk bakgrund skiljer sig i en lång rad avseenden från de som har svensk bakgrund. I genomsnitt har många fler av dem låg socioekonomisk bakgrund och många fler bor i områden där medelinkomsten är låg. I tabell 272 studerar vi närmare skillnaderna när det gäller hälsa och livskvalitet.

Tabell 272. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, svensk/utländsk bakgrund, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Svensk/utländsk bakgrund	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg		*		*				
Svensk bakgrund	8	5	12	22	15	31	12	23
Ganska stark svensk	12	8	18	29	17	32	16	26
Andra gen. invandrare	7	12	18	30	15	40	11	29
Första gen. invandrare	8	8	16	22	14	33	16	26
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga					**	**		
Svensk bakgrund	3	6	5	14	3	15	5	22
Ganska stark svensk	6	7	7	17	11	22	5	28
Andra gen. invandrare	4	9	3	19	9	26	7	24
Första gen. invandrare	4	6	4	15	4	24	7	18
Livskvalitet – låg		+			+	***	***	+
Svensk bakgrund	7	9	13	24	12	18	6	20
Ganska stark svensk	10	13	18	27	14	24	11	22
Andra gen. invandrare	9	12	13	22	15	32	10	27
Första gen. invandrare	9	14	17	19	19	33	17	25

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Ser vi till förekomsten av signifikanta samband framstår inte skillnaden mellan barn och ungdomar med utländsk bakgrund och de som har svensk som speciellt framträdande. Bland tjejer finns dock klara tecken på att andra generationens invandrare i högre utsträckning skattar sin hälsa som icke bra. Första generationens invandrare skiljer sig däremot inte speciellt från tjejer med svensk bakgrund. Även om skillnaderna inte blir signifikanta bland killarna pekar dock data mot att de som har utländsk bakgrund i något högre utsträckning skattar sin hälsa lågt. Resultaten från 2015 ger samma bild för högstadiet som resultaten från 2019. Här skall dock noteras att skillnaden mellan de som har svensk och de som har utländsk bakgrund när det gäller låg livskvalitet har minskat sedan 2015. Främst handlar det här om att det är fler bland de med svensk bakgrund som uppger att de har låg livskvalitet.

Ser vi till förekomst av psykosomatiska besvär och lågt skattad livskvalitet är skillnaderna mycket begränsade. **Sammantaget är skillnaderna mellan barn och ungdomar som har utländsk respektive svensk bakgrund inte särskilt stora.**

22.7 Skillnaden mellan olika stadsdelar

Skillnaderna mellan stadsdelarna kan i viss utsträckning ge en samlad bild av hur socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund påverkar barnens och ungdomarnas hälsa. Stadsdelarna skiljer sig ju mycket markant i bägge dessa avseende. Stadsdelar där många har hög socioekonomisk bakgrund har oftast relativt få med utländsk bakgrund. Frågan är om detta innebär att skillnaderna mellan stadsdelar blir speciellt framträdande.

Tabell 273. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, stadsdel, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Stadsdel	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg			+	*		+	**	**
Limhamn-Bunkeflo	8	6	11	20	14	26	5	17
Västra Innerstaden	14	3	18	25	23	29	13	21
Centrum	12	5	23	25	19	34	14	29
Husie	4	8	15	18	11	35	16	28
Oxie	5	7	4	23	17	35	24	32
Kirseberg	8	10	17	25	11	30	19	23
Hyllie	8	9	18	33	17	38	10	27
Fosie	7	14	14	37	12	46	10	32
Södra Innerstaden	11	8	21	24	14	53	14	41
Rosengård	7	11	10	25	17	26	16	22
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga	+						**	*
Limhamn-Bunkeflo	2	7	1	15	5	14	2	20
Västra Innerstaden	3	4	5	19	4	21	3	39
Centrum	7	5	4	19	5	21	6	17
Husie	4	7	9	19	0	24	8	28
Oxie	2	10	4	12	10	22	18	20
Kirseberg	4	9	2	14	11	7	9	21
Hyllie	6	7	7	15	6	23	6	24
Fosie	4	6	3	17	3	26	6	22
Södra Innerstaden	5	4	6	18	11	35	7	37
Rosengård	4	9	8	15	4	24	6	18
Livskvalitet - låg						*		
Limhamn-Bunkeflo	8	9	9	19	9	16	5	15
Västra Innerstaden	9	9	13	34	27	21	11	18
Centrum	13	13	19	27	15	22	10	30
Husie	5	13	15	25	5	21	10	21
Oxie	6	18	12	24	14	30	17	21
Kirseberg	8	10	18	26	4	19	8	27
Hyllie	10	11	16	23	16	36	9	23
Fosie	6	11	12	30	17	32	8	24
Södra Innerstaden	6	15	23	26	21	35	10	32
Rosengård	11	10	11	24	17	35	18	29

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Skillnader mellan de olika stadsdelarna framträder främst när det gäller lågt skattad hälsa. **Det är endast bland högstadietjejer som en klar skillnad framträder när det gäller lågt skattad hälsa.** Vid sidan av detta kan vi dock notera att det även finns tendens (p<0,10) till skillnader mellan stadsdelarna bland högstadiekillarna och gymnasietjejerna. I den sista gruppen framträder också en klar skillnad mellan stadsdelarna för lågt skattad livskvalitet. Bland mellanstadiekillarna finns också en tendens till skillnader mellan stadsdelarna för andelen som redovisar mer än två dagliga besvär.

I undersökningen från högstadiet år 2015 framträder mer tydliga skillnader mellan stadsdelarna både då det gäller förekomst av låg hälsa och mer än två dagliga psykosomatiska besvär. Bland killarna är det ovanligt många som skattar sin hälsa lågt och redovisar hög förekomst av psykosomatiska besvär i Oxie. Bland tjejerna är bilden mer splittrad, de som bor i Södra Innerstaden redovisar speciellt hög förekomst av låg hälsa, de som bor i Västra Innerstaden eller i Fosie hög förekomst av mer än två dagliga, psykosomatiska besvär.

Frågan är om vi får ett tydligare mönster om vi utgår från indelningen av stadsdelarna utifrån deras socioekonomiska struktur. I tabell 274 jämförs hälsosituation i de tre grupperna – höginkomst-, mellan- samt låginkomstområden. Låginkomstområden innefattar Fosie, Rosengård samt Södra Innerstaden och höginkomstområden är Limhamn-Bunkeflo och Västra Innerstaden.

Tabell 274. Malmö. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, boendeområdets socioekonomiska struktur, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Stadsdelens struktur	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg		**		*		*	*	**
Höginkomst	9	5	13	21	15	26	6	18
Medel	7	8	17	25	16	35	16	28
Låginkomst	8	11	15	30	14	39	14	29
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga	*		+			*	*	
Höginkomst	2	7	2	16	5	16	2	23
Medel	5	8	5	16	6	21	8	22
Låginkomst	4	7	6	16	4	26	6	23
Livskvalitet - låg						**	*	**
Höginkomst	8	9	10	23	12	17	6	15
Medel	8	13	17	25	13	25	11	25
Låginkomst	8	12	14	27	18	33	12	27

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bilden blir här något mer tydlig men fortfarande gäller att skillnaderna mellan de olika områdena är relativt liten. Om vi ser till självskattad hälsa finns signifikanta skillnader i samtliga fall bland tjejerna samt i högstadiet år 2015 bland killarna. I alla dessa fall gäller att andelen som skattar sin hälsa som inte bra är lägst i höginkomstområdena och högst i låginkomstområdena. Vad som bör noteras är att andelen som skattar sin hälsa lågt bland killar liksom andelen som skattar sin livskvalitet lågt bland tjejer har ökat speciellt i höginkomstområdena. När det gäller förekomst av psykosomatiska besvär framträder i första hand skillnader bland killar i mellan- och högstadiet, bland tjejer är de små utom i gymnasiet.

Denna typ av besvär tycks i dessa fall vara något mindre vanliga i höginkomstområdena än i de båda andra områdestyperna. När det gäller livskvalitet finns signifikanta skillnader för gymnasietjejer, i övrigt är skillnaderna mindre. Tendensen är – utom bland mellanstadiekillarna – att de som bor i höginkomstområdena i mindre utsträckning redovisar låg livskvalitet.

Sammantaget pekar resultaten alltså mot att barn och ungdomar i höginkomstområdena har en bättre hälsosituation än de som bor i andra områden. Resultaten från högstadiet år 2015 stämmer väl in i denna bild, i vissa fall förstärks den, t.ex. om vi ser till livskvalitet.

22.8 Skolbetyg, gymnasieprogram och läxläsning mot hälsa och livskvalitet

Det finns en föreställning som ofta framförs, nämligen att tjejer som presterar högt i skolan har sämre hälsa. En del menar att detta kan vara en central orsak till att vi finner så stora skillnader mellan killar och tjejer när det gäller hälsa. I det här avsnittet skall vi studera hur medelbetyg i högstadiet respektive gymnasielinje samt hur mycket tid man lägger ned på läxläsning kopplas till hälsa/livskvalitet.

Resultaten från högstadiet år 2015 visade på klara skillnader mellan ungdomar med olika skolbetyg[250]. Ungdomar som hade lägre genomsnittsbetyg skattade oftare sin hälsa som icke bra och tjejerna som hade lägst betyg skattade också sin livskvalitet lägre. Framträder liknande skillnader i resultaten från 2019?

Tabell 275. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, skolbetyg.

Stadium, år Medelbetyg	Hög, 2019		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg	*	***	**	***
Högt	10	21	8	18
Ganska högt	16	20	11	19
Medel	16	27	10	28
Ganska låg	15	35	11	28
Lågt	20	30	21	35
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga				
Högt	5	14	6	22
Ganska högt	4	16	4	23
Medel	1	18	7	24
Ganska låg	7	16	5	20
Lågt	6	18	7	25
Livskvalitet - låg	**	***	+	***
Högt	9	19	11	17
Ganska högt	14	22	6	18
Medel	12	24	6	18
Ganska låg	13	31	7	26
Lågt	24	32	14	38

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

250 Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Karolina Bergmark och Linda Lengheden **Ung livsstil Malmö**, s 89.

Resultaten stämmer väl med vad som framkom vid analysen av materialet från 2015. **Ungdomar med lägre betyg skattar i högre utsträckning sin hälsa liksom sin livskvalitet lågt.** I stort sett framstår skillnaderna som likartade bland tjejer och killar. Däremot är kopplingen mellan medelbetyg och förekomst av besvär svag. Mönstren är likartade år 2019 som 2015.

Hur ser det då ut i gymnasiet? Skiljer sig hälsosituationen mellan de som går på studie- och de som går på yrkesförberedande program?

Tabell 276. Malmö. Gymnasiet. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön och gymnasielinje.

Stadium, år Gymnasieprogram	Gym, 2020	
	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg		+
Studieförberedande	15	32
Yrkesförberedande	16	41
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga		
Studieförberedande	5	20
Yrkesförberedande	7	25
Livskvalitet - låg	+	**
Studieförberedande	´12	23
Yrkesförberedande	18	36

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Främst framträder skillnader bland tjejer. Tjejer som går på yrkesförberedande program skattar i högre utsträckning än de som går på studieförberedande program sin livskvalitet låg. Resultaten i tabellen pekar i samma riktning för låg skattad hälsa liksom mer omfattande förekomst av psykosomatiska besvär även om skillnaderna inte blir lika framträdande. **Hälsosituationen är alltså sämre bland tjejer för de som går på yrkesförberedande program**. Bland killarna är skillnaderna mellan de två grupperna mindre, här finns dock tecken på att de som går på yrkesförberedande program i högre utsträckning skattar sin livskvalitet lågt.

För att få en mer fördjupad bild av skolans inverkan på hälsosituationen bland gymnasieelever har vi även studerat hur den kopplas till betygsnivån bland de som går på studieförberedande linjer[251]. Liksom i högstadiet gäller att hälsosituationen är sämst bland de som har lägst medelbetyg. En detaljerad analys av skillnader, separat efter kön, mellan olika program – ekonomiprogrammet, estetiska programmet; International Baccalaureate, Naturvetenskapsprogrammet, Samhällsvetarprogrammet och Teknikprogrammet – tyder knappast på att det finns några systematiska skillnader mellan dessa varken när det gäller hälsa eller stress.

Frågan är hur hälsosituationen varierar beroende på hur mycket tid ungdomarna lägger ned på att läsa läxor. Åtminstone i viss utsträckning kan vi utgå från att de som ägnar mer tid åt läxläsning är mer prestationsinriktade.

251 Det är knappast rimligt att jämföra betygsnivåerna på studie- och yrkesförberedande nivåer.

Tabell 277. Malmö. Högstadiet. Andel (%) som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet lågt efter kön, stadium och tid för läxläsning.

Stadium, år Tid för läxläsning	Hög, 2019		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg		*		**
Lite, ingen tid	17	28	15	49
Cirka 1 timme/vecka	15	31	15	47
Cirka 2 timmar/vecka	16	24	13	33
3-4 timmar/vecka	17	27	17	33
5-10 timmar/vecka	9	21	13	30
Mer än 10 timmar/v	16	21	21	27
Psykosomatiska besvär – mer än två dagliga				
Lite, ingen tid	8	17	6	22
Cirka 1 timme/vecka	3	16	7	32
Cirka 2 timmar/vecka	3	13	6	18
3-4 timmar/vecka	1	17	5	18
5-10 timmar/vecka	5	15	4	16
Mer än 10 timmar/v	12	21	7	26
Livskvalitet - låg		*		
Lite, ingen tid	24	31	18	33
Cirka 1 timme/vecka	12	25	16	36
Cirka 2 timmar/vecka	13	26	12	30
3-4 timmar/vecka	9	24	9	21
5-10 timmar/vecka	10	25	16	21
Mer än 10 timmar/v	23	17	15	23

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Sammantaget är kopplingen mellan hur mycket tid ungdomar lägger ned på att läsa läxor och hälsa/livskvalitet svag. Bland tjejer framträder dock signifikanta samband – både i högstadiet och gymnasiet - när det gäller andelen som skattar sin hälsa lågt. **I bägge fallen gäller att tjejer som lägger ned lite tid på att läsa läxor – en timme under veckan eller mindre – oftare skattar sin hälsa lågt.** Mönstret är likartat år 2015 och 2019.

Sammantaget ger resultaten inget stöd för att tjejer som är prestationsinriktade och lyckas bra i skolan skulle ha sämre hälsa, resultaten pekar snarare i motsatt riktning. Föreställningen att hälsa är sämre bland tjejer på grund av press att de skall lyckas i skolan – som av flera framhävs som en förklaring till könsskillnaderna – får inget som helst stöd.

22.9 Hur inverkar social bakgrund på hälsa och livskvalitet?

De tidigare avsnitten i detta kapitel visar att det finns vissa kopplingar till barnens och ungdomarnas sociala bakgrund. Dessa olika bakgrundsvariabler är korrelerade med varandra. Bakom skillnader mellan grupper med olika socioekonomisk bakgrund finns också att andelen med svensk respektive utländsk bakgrund skiljer sig markant. I skillnaderna mellan olika stadsdelar finns olikheter både när det gäller socioekonomisk och svensk/utländsk bakgrund. Skillnaderna i hälsosituationen mellan stadsdelarna påverkas självklart också av dessa olikheter.

För att få en klarare bild av hur de olika bakgrundsvariablerna påverkar hälsosituationen har materialet därför analyserats med binär, logistisk regressionsanalys, vilket innebär att vi får en direkt bild av sambanden med de olika förklaringsvariablerna. Denna analys innebär nämligen att vi studerar sambanden med de enskilda variablerna efter kontroll för påverkan från de övriga.

I analyserna används följande utfallsvariabler: Hälsa ej bra, Mer än två dagliga psykosomatiska besvär samt låg livskvalitet. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning och förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, oro över familjens ekonomi, skolbetyg i högstadiet, typ av gymnasieprogram, stadsdel samt uppgifter om barnen och ungdomarna är fysiskt aktiva eller ej. En separat analys görs också där stadsdelarna delas in i tre grupper utifrån medelinkomsten bland 35-64-åringar: hög, medel, låg. Fysisk aktivitet har tagits med därför att man ofta – både i forskning och massmedia – tar upp fysisk aktivitet som central för hälsan. Resultat från dessa analyser – förekomst av signifikanta samband, oddskvoter samt Pseudo R^2 – presenteras nedan, uppdelat efter kön och stadium. I tabellerna presenteras även resultat för undersökningen från högstadiet år 2015.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar inom en viss variabelgrupp har låg hälsa, hög förekomst av psykosomatiska besvär respektive låg livskvalitet i relation till hur det är i variabelns basgrupp. Ett värde under ett (1) innebär att det är färre som har en sämre hälsosituation, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Som bas för varje variabel väljs det värde som innefattar flest individer eller alternativt en relativ stor del av deltagarna för att skattningarna skall bli säkra. Vilka basvärdena är framgår av att dessa värden har oddskvoten ett (1). Signifikansnivån anger om den aktuella variabeln har en direkt inverkan på barns och ungdomarnas hälsosituation eller ej.

Vi börjar med att redovisa resultaten för lågt skattad hälsa. Den som tycker sig behöva en läsinstruktion hänvisas till den som presenterats i samband med motsvarande analyser av fysisk aktivitet (se avsnitt 14.10). Resultaten presenteras i tabellerna 278. a-b.

Tabell 278.a. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på låg självskattad hälsa. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		**		***			**	**
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.00	2.28*	0.86	1.36+	0.82	1.15	1.48	1.24
6, 9 respektive 3	0.90	2.92***	1.41	2.37***	1.61+	0.86	2.66**	1.81**
Familjekonstellation		*						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.25	2.62**	1.07	1.37	1.16	0.84	0.68	0.72
Ensam mamma	3.41**	1.77	0.73	1.48+	1.31	0.72	1.08	1.72*
Ensam pappa	1.96	0.43	1.15	0.90	2.49	3.14+	0.64	0.74
En föräld + Ann vuxen	1.12	0.86	1.74	1.35	1.09	1.93	1.57	1.06
Ensam					0.72	1.27		
Förtroende föräldrar		***	+	*		***	+	*
Ingen	1.34	4.66***	1.61*	1.64*	1.68	2.87***	1.70+	1.56*
En	1.31	4.26***	0.93	1.21	1.61	2.01**	1.85+	1.50+
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund								
Hög	2.04	0.00	0.9	1.27	1.11	1.33	0.51	0.42
Ganska hög	0.82	0.59	0.50*	1.32	1.08	1.09	0.76	1.03
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.14	1.34	0.87	1.07	0.70	0.79	0.50*	0.95
Låg	0.75	0.46	0.78	0.97	2.28+	0.57	0.72	0.96
Oro familjens ekonomi			***	***	***	***	**	***
Inte alls orolig			1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Inte så orolig			2.98***	2.16***	2.24**	2.24***	1.20	2.57***
Ganska orolig			5.09***	7.99***	2.31+	4.19***	3,32***	5.50***
Mycket orolig			11.4***	8.62***	4.60*	10.2**	2.99*	6.04***
Sv/utl bakgrund		+	+	+		+		
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	1.50	1.51	1.27	1.26	0.90	0.88	1.31	1.00
Andra gen. inv.	0.82	1.96	1.33	1.24	1.02	1.21	0.71	1.02
Första gen. inv.	1.01	1.00	0.66	0.74	0.64	0.56+	0.95	0.76
Fysiskt aktiv	*	*	***	*	**	**	***	***
Ja	1.0	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Nej	1.67	1.60	3.43***	1.48	2.28	1.79	5.74	2.04
Betyg				*				
Högt			1.00	1.00			1.00	1.00
Ganska högt			1.71	0.97			1.09	0.96
Medel			1.33	1.43			1.03	1.55
Ganska låg			1.05	2.00**			1.05	1.21
Lågt			1.25	1.59+			1.90	1.50
Gymnasieprogram								
Studieförberedande					1.00	1.00		
Yrkesförberedande					0.78	0.98		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001

Tabell 278.b. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på låg självskattad hälsa. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Stadsdel				+			*	+
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	0.65	2.94*	0.50+	1.61+	0.58	1.24	0.65	1.25
Husie	0.46	2.35	0.76	0.64	0.63	0.94	1.68	1.41
Hyllie	0.68	2.00	0.66	1.74+	1.15	1.05	0.63	0.88
Kirseberg	0.50	3.47*	0.73	0.97	0.62	0.97	2.17	0.75
Limhamn-Bunkeflo	0.82	2.02	0.59	0.92	0.97	0.71	0.54	0.88
Oxie	0.48	2.17	0.16**	0.86	1.04	1.39	2.47+	1.30
Rosengård	0.61	1.94	0.30**	0.95	0.81	0.60	1.48	0.54
Södra Innerstaden	1.15	1.88	0.58	0.77	0.63	1.69	1.08	1.58
Västra Innerstaden	1.33	0.60	0.79	0.95	1.62	0.70	2.40	0.64
Pseudo R^2	**7.6**	**19.0**	**16.2**	**12.7**	**13.1**	**15.1**	**24.4**	14.2
Området struktur							*	
Höginkomstområde	1.43	0.83	0.82	0.96	0.64	1.38	0.39*	0.72
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.13	1.15	0.72	1.30	0.73	1.44	0.82	1.02

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001

Om vi allmänt ser till resultaten visar dessa att avsaknad av fysisk aktivitet har en klar negativ inverkan på självskattad hälsa. Social bakgrund tycks däremot ha en mer begränsad inverkan och det är främst bland tjejer som det framträder signifikanta samband. Den sociala bakgrunden tycks alltså ha en större påverkan på hälsosituationen bland tjejer än bland killar. I ett par fall finns dock tydliga likheter. Generellt gäller att såväl socioekonomisk som svensk/utländsk bakgrund liksom bostadsområdet har en mycket begränsad direkt inverkan på skattning av hälsa. Däremot finns en stark koppling till oro för familjens ekonomi. **Ungdomars som oroar sig för denna har betydligt oftare låg hälsa.** Lägst andel finns genomgående bland de som svarat att de inte alls oroar sig för ekonomin.

Bland tjejer sker en kontinuerlig försämring med ökad ålder från början av mellanstadiet fram till början av gymnasiet. Däremot gäller både bland killar och tjejer att det sker en tydlig försämring vid övergången från mellan- till högstadiet, och bland tjejer även vid övergången till gymnasiet. Detta innebär självklart att könsskillnaderna ökar med ökad ålder. En annan faktor som tydligt påverkar tjejernas skattning av hälsan är deras familjesituation, starkast gäller detta förtroende för föräldrarna. **Tjejer som angett att de har förtroende för bägge föräldrarna skattar i mindre utsträckning sin hälsa lågt.** Ett liknande mönster finns även bland killar men förtroende för föräldrar får inte ett lika starkt genomslag.

Nästa steg är att se på hur barnens och ungdomarnas sociala bakgrund påverkar förekomst av psykosomatiska besvär. I tabellerna 279 a-b presenteras resultat för hur vanligt det är att man uppgett mer än två dagliga besvär.

Tabell 279.a. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på hög förekomst av dagliga psykosomatiska besvär (mer än två). Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		+		***				
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.80	1.66*	0.63	0.87	1.00	1.53	1.13	1.29
6, 9 respektive 3	0.99	2.07*	1.29	1.96**	0.81	1.23	1.27	2.18***
Familjekonstellation	+							
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	2.55*	1.56	1.40	1.08	0.47	0.89	0.80	1.45
Ensam mamma	1.69	0.68	0.56	1.88*	1.06	0.80	0.49	1.58
Ensam pappa	3.56	2.08	0.51	0.78	0.00	1.96	0.00	2.69+
En förälder + anvux	3.91	0.00	0.00	1.82	2.00	1.44	0.00	1.06
Ensam					0.00	1.48		
Förtroende föräldr.		***		*		**	**	**
Ingen	0.97	3.80***	1.92+	1.74*	1.64	2.25**	3.31***	1.97**
En	2.02	3.45***	2.52+	1.73 *	0.50	1.92*	1.78	1.61+
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund				+				
Hög	0.00	3.03	3.86+	3.38*	0.00	0.90	2.03	0.75
Ganska hög	1.01	0.80	0.75	1.52+	1.77	1.39	1.58	1.20
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.43+	1.22	1.54	1.11	0.18*	0.97	0.76	0.99
Låg	1.03	0.58	0.78	0.76	1.05	1.19	0.41	0.94
Oro familjens ekonomi			**	***	+	**	***	***
Inte alls orolig	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Inte så orolig			1.31	1.90**	0.89	1.42	1.94+	1.76**
Ganska orolig			4.23**	3.67***	2.71	2.48**	7.05***	1.08***
Mycket orolig			8.29**	3.36*	6.35*	7.70**	6.53*	5.32***
Sv/utl bakgrund					**			
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	2.04+	1.19	1.04	1. 2 6	13.9**	0.97	1.19	1.24
Andra gen. inv.	1.26	1.63	0.40+	1.40	13.4**	1.42	1.08	1.07
Första gen. inv.	1.20	1.00	0.43	0.98	2.74	0.82	0.86	0.67
Fysiskt aktiv	+				*			
Ja	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Nej	1.74	1.39	1.22	1.27	3.20	1.11	1.61	1.23
Betyg								
Högt			**1.00**	**1.00**			**1.00**	**1.00**
Ganska högt			0.99	1.15			0.58	1.08
Medel			0.27+	1.32			1.02	1.19
Ganska låg			1.40	1.14			0.60	0.80
Lågt			1.27	1.21			0.97	1.09
Gymnasieprogram								
Studieförberedande					1.00	1.00		
Yrkesförberedande					1.56	1.22		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell 279.b. Malmö.. Den sociala bakgrundens påverkan på hög förekomst av dagliga psykosomatiska besvär (mer än två). Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Stadsdel							+	
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	0.70	0.92	1.28	0.83	0.25	1.26	0.85	1.59
Husie	0.81	1.70	3.48+	1.06	0.00	1.57	1.62	2.11
Hyllie	1.05	1.30	2.57	0.74	1.25	1.08	0.90	1.57
Kirseberg	0.38	2.50	0.69	0.78	2.40	0.41	1.85	1.62
Limhamn-Bunkeflo	0.41	1.89	0.34	0.76	1.38	0.78	0.33	1.46
Oxie	0.25+	2.19	0.44	0.55	1.76	1.60	3.78*	1.38
Rosengård	0.69	1.38	3.27+	0.83	0.68	1.13	0.82	1.38
Södra Innerstaden	0.83	0.76	1.45	0.85	2.10	1.51	1.06	2.85+
Västra Innerstaden	0.00	0.94	1.36	1.14	0.29	1.08	0.64	3.28*
Pseudo R^2	**10.6**	**11.0**	**17.3**	**12.1**	**32.4**	**12.3**	**14.8**	**10.5**
Områdets struktur			+				*	
Höginkomstområde	0.53	1.02	0.35*	1.18	0.73	1.46	0.16**	1.21
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.03	0.68	1.28	0.94	1.34	1.40	0.67	1.05

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det första vi kan konstatera är att fysisk aktivitet har en mycket begränsad påverkan på förekomsten av psykosomatiska besvär – en klar motsättning till vad som gäller för självskattad hälsa. Bland killarna i gymnasiet tycks dock avsaknad av fysisk aktivitet leda till ökad förekomst av psykosomatiska besvär och resultaten pekar i samma riktning bland mellanstadiekillarna. **Liksom när det gäller självskattad hälsa har oro för familjens ekonomi en stark inverkan.** Ungdomar som oroar sig över denna redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär.

I övrigt framträder ännu färre direkta samband med social bakgrund när det gäller hög förekomst av psykosomatiska besvär. Detta skulle peka mot att den sociala bakgrunden här har en något lägre påverkan, kanske är det andra faktorer (eventuella mer personliga) som har en större betydelse. Här skall vi dock notera att killar i gymnasiet med utländsk bakgrund redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär än killar i samma ålder med svensk bakgrund. Ser vi till årskurs och familjesituation – speciellt förtroende för föräldrar – får vi likartade samband som för låg hälsa. Bland tjejer gäller – utöver den uppgång som sker i samband med övergången från mellan- till högstadiet – att andelen som redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär ökar med stigande ålder inom bägge stadierna, speciellt i den sista årskursen. Resultaten visar också att avsaknad av förtroende för föräldrar leder till en klar ökning av andelen som uppger att de har mer än två dagliga besvär. Detta gäller inte bara bland tjejerna utan även bland högstadiekillarna.

Det tredje måttet som används för att beskriva barnens och ungdomarnas hälsosituation är skattningarna av livskvalitet. I tabellerna 280 a-b presenteras resultat från analysen av andel som skattat livskvaliteten som låg.

Tabell 280.a. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på låg livskvalitet. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		**		*				
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.51	1.83*	1.09	0.95	1.83+	1.04	1.59	0.97
6, 9 respektive 3	1.49	2.45**	1.25	1.60*	1.24	1.24	1.59	1.17
Familjekonstellation		***						
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.54	2.91***	0.95	1.14	0.65	1.05	1.12	1.10
Ensam mamma	1.27	2.12*	1.01	1.02	1.20	1.10	0.73	1.44
Ensam pappa	0.83	0.33	0.63	0.73	0.57	4.88*	0.32	1.56
En föräld + anvux	0.56	0.97	0.80	1.52	1.75	1.62	0.51	1.58
Ensam					0.72	3.16+		
Förtroende föräldr.	***	***	***	***		***	***	***
Ingen	3.22***	4.71***	5.68***	4.75***	1.16	3.03***	5.10***	5.17**
En	3.31***	2.52**	2.27*	1.77**	0.73	1.93*	5.14***	1.78**
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund								
Hög	0.75	0.00	1.71	1.74	0.87	3.44	0.96	1.13
Ganska hög	0.79	1.07	0.89	0.86	1.35	0.96	0.85	0.74
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.57+	0.96	1.02	0.88	0.83	1.11	0.72	1.17
Låg	0.51	1.11	2.08+	1.54	1.04	0.99	0.51	1.70
Oro familjens ekonomi			***	***	***	**	***	
Inte alls orolig	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Inte så orolig			2.76***	1.97***	2.81**	1.24	1.81*	2.61***
Ganska orolig			14.1***	5.49***	3.08*	2.64**	3.14**	2.75**
Mycket orolig			19.9***	3.32*	18.1***	7.39**	8.09***	6.18***
Sv/utl bakgrund				*				
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska stark svensk	1.45	1.23	1.06	1.05	0.87	0.96	1.96+	1.02
Andra gen. inv.	1.38	1.26	0.63	1.11	1.03	1.54	1.46	1.13
Första gen. inv.	1.28	1.17	0.68	0.52*	0.97	1.08	2.11	0.79
Fysiskt aktiv	*		**	*			*	*
Ja	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Nej	1.57	1.32	2.06	1.53	1.36	1.45	1.81	1.49
Betyg			+				+	
Högt			1.00	1.00			1.00	1.00
Ganska högt			2.36*	1.15			0.39*	0.93
Medel			1.26	1.25			0.38*	0.84
Ganska låg			1.56	1.67+			0.62	1.13
Lågt			2.47*	1.74*			1.81*	1.49*
Gymnasieprogram						*		
Studieförberedande					1.00	1.00		
Yrkesförberedande					1.34	1.92		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell 280.b. Malmö. Den sociala bakgrundens påverkan på låg självskattad livskvalitet. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Stadsdel							+	
Centrum	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Fosie	0.38*	0.95	0.48	1.24	1.00	1.63	0.56	0.93
Husie	0.37+	1.52	1.18	1.04	0.34	1.34	1.26	1.22
Hyllie	0.70	1.05	0.88	0.64	0.93	2.15+	0.47	0.76
Kirseberg	0.51	1.41	1.15	1.20	0.82	1.17	0.81	1.52
Limhamn-Bunkeflo	0.72	1.04	0.70	0.78	0.57	1.00	0.69	0.82
Oxie	0.44	2.36*	0.79	1.02	0.83	2.23	2.59	0.90
Rosengård	0.78	0.69	0.38+	0.82	0.90	1.82	1.72	0.96
Södra Innerstaden	0.41	1.48	1.07	0.90	1.29	1.35	0.51	1.08
Västra Innerstaden	1.05	0.72	0.61	2.00+	1.58	1.27	1.90	0.55
Pseudo R^2	9.6	15.2	26.2	19.0	16.1	18.6	19.6	19.2
Området struktur			+					
Höginkomstområde	1.31	0.67+	0.60+	1.09	1.13	1.55	0.82	0.67
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0.86	0.69	0.57*	1.11	0.93	1.44	1.05	0.96

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I **stor utsträckning blir resultaten – i varje fall om vi ser till förekomsten av signifikanta samband – liknande som för lågt skattad hälsa**. Detta är kanske inte så förvånande, eftersom det finns en tydlig koppling mellan skattad livskvalitet och skattad hälsa. Liksom i de båda övriga fallen finns en stark koppling till oro för familjens ekonomi. Ungdomar som oroar sig över denna redovisar oftare låg livskvalitet. Även här finns en mycket tydlig koppling till fysisk aktivitet, barn och ungdomar som är fysiskt aktiva skattar i mindre utsträckning sin livskvalitet lågt. Avsaknad av förtroende för föräldrar har också en stark påverkan, främst bland tjejer men även bland killar.

22.10 Matvanornas direkta inverkan på hälsa/livskvalitet.

Även om matvanornas inverkan på hälsan inte tas upp lika ofta som betydelsen av fysisk aktivitet är det viktigt att komma ihåg att matvanorna har en central betydelse för barns och ungdomars hälsosituation. Detta har tydligt visats i två rapporter som presenterats inom *Ung livsstil*[252]. Det är alltså viktigt att se närmare på barnens och ungdomarnas matvanor och deras koppling till hälsa/livskvalitet.

Som tidigare konstaterats påverkar barnens och ungdomarnas sociala bakgrund matvanorna. Frågan är hur olika matvanor direkt påverkar hälsa och livskvalitet, d.v.s. efter kontroll för påverkan av social bakgrund. Detta innebär att vi får en direkt bild av hur matvanornas påverkar. För att studera detta har binära, logistiska regressionsanalyser gjorts där de direkta sambanden mellan matvanor och hälsa/livskvalitet studeras. I de följande tabellerna nedan – 281 a-c – redovisas oddskvoter och signifikansnivåer från dessa analyser. **Vi börjar med att se hur matvanorna inverkar på förekomst av lågt skattad hälsa.**

252 Se Elofsson, Bergmark, Blomdahl. **Matvanor och hälsa** samt Elofsson, Åkesson, Blomdah. **Matvanor och deras betydelse för hälsa och livskvalitet**.

Tabell 281.a. Malmö. Matvanors inverkan på låg självskattad hälsa efter kontroll för social bakgrund. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Matvanor	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Frukost	*	+		**	***	***		**
Mindre ofta	1.76	1.60	1.05	1.66	3.45	2.22	1.26	2.04
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Lunch	***	*	**	+	***	***		
Mindre ofta	2.53	1.86	1.80	1.37	3.13	2.70	1.82	2.23
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Middag			*	**	**	***		
Mindre ofta	0.97	1.19	1.82	1.65	2.22	2.00		
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Grönsaker					+	**		
Sällan	0.62	0.66	0.81	1.22	1.69	1.89	1.20	1.05
Ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Frukt			*	**	**			**
Sällan	1.37	1.23	1.65	1.68	2.05	1.16	1.49	1.92
Ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Snabbmat						***	*	
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	1.09	1.18	0.71	0.82	1.09	1.69	0.42	1.37
Läsk	+			*		*		
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	1.60	1.02	1.44	1.66	1.22	1.47	0.88	1.09
Godis		+			*			
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	0.86	1.53	1.10	1.09	1.73	1.27	1.45	0.97

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Främst tycks hur ofta man regelbundet äter frukost, lunch och middag direkt inverka på att barn och ungdomar skattar sin hälsa lågt. Mer regelbundet intag av nyttig eller onyttig mat tycks allmänt sett ha en mindre inverkan men även detta påverkar i vissa fall självskattad hälsa.

I mellanstadiet finns indikationer på att killar som ofta dricker läsk liksom tjejer som ofta äter godis i högre utsträckning skattar sin hälsa lågt. I högstadiet blir inverkan mer framträdande.

Ungdomar som mindre ofta äter frukt liksom tjejer som ofta dricker läsk har lägre hälsa. Starkast tycks dock intaget av bra och mindre bra mat inverka på hälsoskattningen i gymnasiet. Bland killar leder lägre intag av frukt och grönsaker och att man ofta äter godis till lägre hälsa. Bland tjejer gäller detta för de som mer sällan äter grönsaker, oftare äter snabbmat eller oftare dricker läsk. **Matvanor har uppenbart en klar, separat inverkan på självskattad hälsa.**

Hur ser det då ut när det gäller andelen som redovisar mer än två psykosomatiska besvär dagligen eller nästan dagligen?

Tabell 281.b. Malmö. Matvanors inverkan på hur många som har mer än två dagliga besvär efter kontroll för social bakgrund. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Matvanor	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Frukost		**	+	*	*	***		***
Mindre ofta	1.20	2.09	2.28	2.11	2.94	2.27	1.60	2.86
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Lunch	***	**	+	*	**	***		
Mindre ofta	4.28	2.19	2.23	1.68	3.44	2.13	2.45	1.68
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Middag	*			**	***	***		
Mindre ofta	0.20	1.58	1.47	2.04	4.55	2.05		
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Grönsaker	*				*		*	
Sällan	0.27	0.58	1.39	0.66	2.27	1.28	2.12	0.87
Ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Frukt			+					
Sällan	1.74	1.28	1.98	1.00	1.48	1.01	1.00	1.16
Ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Snabbmat	+		*	+	**	***		
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	2.05	1.18	2.63	1.51	2.59	2.12	0.97	1.18
Läsk	+	*		*	*	**		*
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	2.01	1.88	0.97	1.74	2.09	1.89	1.15	1.55
Godis								
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	1.33	1.09	1.16	0.92	1.55	1.30	0.90	1.07

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Regelbundet intag av frukost, lunch och middag har också en inverkan på förekomst av psykosomatiska besvär, mest framträdande bland tjejer. **Barn och ungdomar som äter frukost, respektive lunch regelbundet redovisar i lägre utsträckning mer än två dagliga psykosomatiska besvär.** Men även matvanor i övrigt inverkar. Ser vi till mellanstadiet redovisar barn som oftare dricker läsk samt killar som oftare äter snabbmat högre förekomst av besvär. I högstadiet har de som oftare äter snabbmat i högre utsträckning besvär och samma gäller bland killar för de som sällan äter frukt och bland tjejer för de som ofta dricker läsk. Matvanornas inverkan på förekomsten av besvär tycks dock vara allra starkast i gymnasiet.

Vid sidan av den tydliga kopplingen till frukost, lunch- och middagsätandet gäller att de som ofta äter snabbmat eller ofta dricker läsk redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär än vad som kan förklaras av social bakgrund. Till detta kan läggas att killar som mindre ofta äter grönsaker också redovisar högre förekomst av besvär.

Hur inverkar då matvanorna på upplevd livskvalitet? I tabell 281 c redovisas resultat när det gäller matvanornas direkta inverkan på hur många som skattar sin livskvalitet lågt.

Tabell 281.c. Malmö. Matvanors inverkan på låg skattad livskvalitet efter kontroll för social bakgrund. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Matvanor	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Frukost	**	*		*	+	***		**
Mindre ofta	2.34	1.63	1.18	1.62	1.54	2.56	1.81	1.88
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Lunch	**	*	**	*	***	***	***	
Mindre ofta	2.26	1.60	2.11	1.44	3.33	1.96	5.93	1.39
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Middag			**	***	***	***		
Mindre ofta	1.06	1.30	2.44	2.11	2.50	2.38		
Alltid	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Grönsaker		**			*		**	
Sällan	0.72	0.46	0.94	0.88	1.96	1.39	2.70	0.93
Ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Frukt				*	**		+	
Sällan	1.28	1.45	1.38	1.55	1.99	1.27	1.89	1.19
Ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Snabbmat						*		
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	0.84	0.93	0.92	1.14	1.16	1.54	0.93	1.00
Läsk		+				**		*
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	1.41	1.55	0.95	1.22	1.24	1.76	0.80	1.63
Godis	*							
Sällan	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	0.55	1.09	0.73	0.99	1.16	1.17	0.69	0.89

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten stämmer väl med vad vi tidigare funnit. Barn och ungdomar som inte äter frukost, lunch respektive middag regelbundet skattar oftare sin livskvalitet lågt. Allra tydligast framträder detta i gymnasiet. Men även matvanorna i övrigt har – främst i gymnasiet – en inverkan. **Killar i gymnasiet som äter grönsaker respektive frukt mindre ofta skattar sin livskvalitet lågt i högre utsträckning.** Bland tjejer gäller samma för de som oftare äter snabbmat eller oftare dricker läsk.

Sammantaget visar resultaten att det är mycket viktigt att barnen och ungdomarna regelbundet äter både frukost, lunch och middag. Att inte göra detta har en direkt inverkan på både hälsa, förekomst av psykosomatiska besvär och livskvalitet. Detta understryker starkt vikten av regelbundna matvanor. Goda matvanor har minst lika stor betydelse som fysisk aktivitet. Speciellt kan man notera att vi här även finner en direkt koppling till förekomst av psykosomatiska besvär, något som inte gäller för fysisk aktivitet.

Men även om regelbundet intag av de tre måltiderna spelar en central roll för hälsosituationen spelar även matvanor i övrigt – något mindre när det gäller livskvalitet – en betydelsefull roll, främst i gymnasiet.

Ser vi till olika typer av mat följer sambanden det man kan vänta sig. Ett mer regelbundet intag av frukt och grönsaker kopplas mer eller mindre starkt till bättre hälsa, medan ett alltför omfattande intag av snabbmat och läsk leder till sämre hälsa. Ett högt intag av godis skiljer dock ut sig – att ofta äta godis tycks i mindre utsträckning leda till en lägre hälsa och livskvalitet. Sammantaget tycks inverkan vara likartad bland killar och tjejer men ser vi till olika typer av matvanor finns vissa skillnader. Den negativa inverkan av att ofta dricka läsk slår igenom i mycket större utsträckning bland tjejer, medan lägre intag av grönsaker och frukt tycks ha en större inverkan bland killarna.

22.11 Hur inverkar rädsla då man är ute på kvällarna på hälsa och livskvalitet?

Flera studier från *Ung livsstil* har visat att det finns en koppling mellan rädsla för att vara ute på kvällarna och upplevd hälsa/livskvalitet[253]. I rapporten som presenterades 2017 studerades samband mellan hälsa och hur ofta ungdomar angav att de vara rädda på buss/tåg respektive i centrum[254]. I denna rapport konstaterades att ungdomar som uppger att de ofta eller alltid kände sig rädda i stor utsträckning hade en sämre hälsosituation. I den här rapporten breddar vi perspektivet något och har även tagit med rädsla för att vara ute i bostadsområdet på kvällarna. Vid sidan av resultaten från studierna 2019 presenteras också resultat från högstadiet 2015.

Vid analysen av kopplingen mellan rädsla och hälsa/livskvalitet har vi valt att jämföra de som uppger att de alltid eller ganska ofta är rädda i olika sammanhang med de som uppgett att de aldrig är rädda eller endast är det vid enstaka tillfällen[255]. Liksom när det gäller matvanor har vi med hjälp av binär, logistisk analys studerat de direkta sambanden med hälsa/livskvalitet efter kontroll för social bakgrund. Resultat från dessa analyser – oddskvoter och förekomst av samband – presenteras i tabellerna 282 a-c.

253 Se Stig Elofsson. **Rädd att gå ut om kvällarna? En studie av högstadie- och gymnasieelever**. Blomdahl & Elofsson: **Jämställd och Jämlik! En studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm.**

254 Ulf Blomdahl, Stig Elofsson, Karolina Bergmark och Linda Lengheden **Ung livsstil Malmö**.

255 Man skall givetvis inte bortse från att en upplevelse av rädsla vid ett enstaka tillfälle kan vara allvarligt, kanske t o m traumatiserande, men rimligtvis torde detta inte vara så allvarligt i de flesta fall.

Tabell 282.a. Malmö. Rädslans direkta inverkan på låg självskattad hälsa efter kontroll för social bakgrund. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Rädd i/på	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområde	+	**	**	***		*	**	***
Sällan, aldrig	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	1.69	2.08	2.62	2.60	0.77	1.67	2.97	2.53
Buss/tåg	*	**	***	*		**	*	***
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	2.16	1.93	2.94	1.52	1.65	1.80	2.58	1.91
Centrum	**	***						+
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	2.22	2.50			1.78	1.38	1.10	1.47
Vid fritidsakt.		+	*			*	*	
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	1.00	1.63	2.86	1.63	1.43	2.37	2.93	1.36
På fritidsgård			***			***		*
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid			4.44	1.47	2.05	3.28	1.69	1.73
Väg till fritakt.			***	+		***		
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid			3.93	1.43	1.01	2.81		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten visar klart att upplevd rädsla i olika situationer har en direkt separat inverkan på hur barn och ungdomar beskriver sin hälsosituation. Om vi ser till förekomsten av signifikanta samband i studierna från 2019/20 framträder åldersrelaterade könsskillnader. I mellanstadiet och speciellt i gymnasiet har rädsla i olika situationer en mer omfattande negativ inverkan på självskattad hälsa bland tjejer, medan sådan rädsla har en mer omfattande inverkan i högstadiet bland killar. Sammantaget tycks dess påverkan vara mer omfattande i högstadiet än i de båda andra stadierna.

Hur ser det då ut när det gäller kopplingen till förekomst av psykosomatiska besvär? I tabell 282.b presenteras samband efter kontroll för social bakgrund.

Tabell 282.b. Malmö. Rädslans direkta inverkan på förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär efter kontroll för social bakgrund. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Rädd i/på	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområde	**	*		***		***	***	**
Sällan, aldrig	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	2.83	1.98	1.87	2.75	1.39	2.52	7.94	2.10
Buss/tåg	***	***	***	***		*	**	***
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	3.37	2.92	3.39	3.32	1.01	1.78	3.38	1.80
Centrum		*			*	*	*	**
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	1.76	1.77			4.36	1.67	2.29	1.65
Vid fritidsakt.	**	***	**				*	
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	2.06	2 .23	4.81	0.74	0.00	1.45	4.04	1.09
På fritidsgård			***			**	**	**
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid			3.37	1.26	0.00	2.27	3.38	2.03
Väg till fritakt.			*	***		**		
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid			2.69	2.76	1.09	2.01		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Den samlade bilden tyder på att rädsla i olika sammanhang har en negativ, likartad inverkan på förekomst av psykosomatiska besvär som på upplevd hälsa. I mellan- och högstadiet är inverkan ungefär lika stor bland killar och tjejer, men i gymnasiet får den klart större genomslag bland tjejer. Bland killar framträder här endast ett signifikant samband – när det gäller rädsla i centrum – medan vi bland tjejer finner signifikanta samband i samtliga fall utom när det gäller rädsla på väg till och från fritidsaktiviteter. Sambanden framträder totalt sett i ungefär samma omfattning för olika situationer.

Har rädsla också en direkt inverkan på hur barnen och ungdomarna upplever sin livskvalitet?

Tabell 282.c. Malmö. Rädslans direkta inverkan på låg livskvalitet efter kontroll för social bakgrund. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Rädd i/på	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020		Hög, 2015	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Boendeområde		**		**		***	**	***
Sällan, aldrig	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ofta	1.45	2.05	0.99	2.15	1.89	2.89	2.83	3.26
Buss/tåg		**	**	***		***	*	+
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	1.74	2.10	2.40	1.88	1.92	2.89	2.88	1.42
Centrum		**			+	*		+
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	1.25	1.84			2.08	1.67	1.66	1.36
Vid fritidsakt.		***	*		*	*		
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid	1.38	2.53	3.51	0.71	3.56	2.02	2.18	1.18
På fritidsgård			**		**	+		
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid			2.99	0.83	3.40	1.71	1.77	1.20
Väg till fritakt.				**		*		
Mindre ofta	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Alltid			1.69	1.69	1.85	1.75		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Rädsla i olika situationer har även en negativ inverkan på livskvaliteten, men genomslaget är klart mer omfattande bland tjejer än bland killar. Även här tycks det vara så att rädsla i olika situationer får genomslag i ungefär lika stor utsträckning.

22.12 Inverkar deltagandet i de offentligt finansierade verksamheterna på hälsa och livskvalitet?

I flera undersökningar har vi funnit att barn och ungdomar som inte nyttjar de offentligt finansierade verksamheterna många gånger redovisar lägre hälsa och livskvalitet. För att studera detta närmare har vi analyserat de direkta – alltså efter kontroll för social bakgrund - sambanden med låg självskattad hälsa, förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär samt låg livskvalitet. Som förklaringsvariabler ingår årskurs, familjesituation – familjesammansättning och förtroende för föräldrar – socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund, stadsdelens socioekonomiska struktur samt uppgifter om barnen och ungdomarna är utomstående totalt eller ej. Resultat från dessa analyser när det gäller utomstående totalt[256] – förekomst av signifikanta samband samt oddskvoter – presenteras i tabell 283, uppdelat efter kön och stadium.

Oddskvoten som redovisas anger hur vanligt det är att barn/ungdomar som är utomstående totalt redovisar låg hälsa/livskvalitet i relation till de som nyttjar dessa aktiviteter. Ett värden under ett (1) innebär att det är färre som har en sämre hälsosituation, ett värde över ett (1) innebär att det är fler. Signifikansnivån anger om den aktuella variabeln har en direkt inverkan på barnens och ungdomarnas hälsosituation eller ej.

256 Som utomstående räknas de som inte är med i förening eller kulturskola eller inte sammanlagt besökt fritidsgård, bibliotek och simhall minst en gång per vecka.

Tabell 283. Malmö. Andel som skattar sin hälsa som inte bra, har mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive skattar sin livskvalitet låg i relation till utomstående totalt efter kön, boendeform, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Utomstående totalt	Mellan, 2019		Hög, 2019		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Självskattad hälsa – låg	+		***	**	**	**
Nej	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ja	1.58	1.45	2.07	1.49	2.31	1.91
Psykosomatiska besvär - mer ä två dagliga					*	
Nej	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ja	1.00	1.48	1.59	1.24	2.90	1.05
Livskvalitet – låg			**		*	
Nej	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ja	1.35	1.14	1.90	1.27	1.81	1.00

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Allmänt sett tycks utomstående främst inverka på självskattad hälsa. Både i högstadiet och gymnasiet gäller att ungdomar som är utomstående i högre utsträckning skattar sin hälsa som låg än vad som kan förklaras av olikheter i social bakgrund. Samma mönster framträder även i mellanstadiet (sambanden dock ej signifikanta). Ett viktigt faktum är att inverkan genomgående tycks vara starkare bland killar än bland tjejer.

Detta förstärks också om vi ser till hur många som redovisar mer än två dagliga besvär eller låg livskvalitet, där signifikanta samband framträder bland killarna i högstadiet och gymnasiet. Killar på dessa stadier som inte nyttjar de offentligt finansierade fritids-aktiviteterna (är utomstående totalt) skattar alltså sin hälsa och sin livskvalitet lägre och redovisar högre förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär än vad som kan förklaras av deras speciella sociala bakgrund.

Sammantaget gäller alltså att icke-deltagande i de offentligt finansierade fritidsaktiviteterna leder till sämre hälsa bland ungdomar i högstadiet och gymnasiet, speciellt uttalat bland killarna. Bland killarna finns också klara tecken på att dessa också skattar sin livskvalitet lågt och redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär.

22.13 En sammanfattande bild

Vi har i det här kapitlet studerat hur många av barnen och ungdomarna och vilka av dem som har en mer problematisk hälsosituation. Detta görs genom att studera de som inte skattar sin hälsa som bra, redovisar mer än två dagliga psykosomatiska besvär respektive uppger att de har låg livskvalitet.

Om vi ser till de enkla sambanden med social bakgrund är ett mycket framträdande resultat könsskillnaderna som är starkt åldersrelaterad. I årskurs 4 i mellanstadiet är skillnaderna mellan hälsosituationen för killar och tjejer mycket liten men redan i nästa årskurs – årskurs 5 – börjar tjejer skatta sin hälsosituation som sämre. **Efter detta ökar könsskillnaderna kontinuerligt med ökad ålder för att i årskurs tre i gymnasiet vara betydande**. Analyserna av hur könsskillnaderna skiljer sig mellan olika sociala grupper tyder på att dessa könsskillnader ser likartade ut, d v s att interaktionseffekterna är begränsade.

En annan central faktor är åldersförändringarna. Bland killar sker en försämring av hälsosituationen från mellan- till högstadiet/gymnasiet, bland tjejerna försämras den mer kontinuerligt från mellanstadiet till gymnasiet.

En jämförelse med resultat från andra kommuner som varit med i Ung livsstils undersökning visar att hälsosituationen i Malmö inte skiljer sig markant från genomsnitten bland kommunerna. I gymnasiet tycks det dock finnas tecken på att det är relativt många bland tjejerna som skattar sin hälsa och sin livskvalitet lågt. I motsats är andelen som redovisar mer än två dagliga psykosomatiska besvär relativt låg.

Om vi ser till barnens/ungdomarnas sociala bakgrund i övrigt framkommer tydliga skillnader beroende på familjesituation. Speciellt stark är kopplingen till förtroende för föräldrar. De som inte har har förtroende för bägge föräldrarna – något som indikerar att de har mindre bra kontakt med dem – redovisar lägre hälsa och livskvalitet. Det finns också flera indikationer på att hälsosituationen – oberoende av ålder och kön – är bäst bland de som bor med bägge föräldrar. I flera fall finner vi den sämsta hälsosituationen bland de som bor med en ensamstående mamma.

När det gäller socioekonomisk bakgrund skiljer sig sambanden mellan de olika måtten. Ser vi till hur vanligt det är att man skattar sin hälsa lågt framträder samband – eller tendens till samband - både bland killar och bland tjejer på alla stadierna. **Barn och ungdomar från lägre socioekonomiska grupper skattar i högre utsträckning sin hälsa som icke bra.** För skattad livskvalitet framträder i högstadiet och bland gymnasietjejer ett likartat mönster, fler bland de som har lägre socioekonomisk bakgrund skattar sin livskvalitet lågt. Däremot framkommer ingen tydligt koppling mellan socioekonomisk bakgrund och förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär.

Om vi ser till oro för familjens ekonomi – där uppgifter endast finns i högstadiet och gymnasiet – framträder ett mycket tydligt och genomgående samband. Oberoende av vilket mått vi utgår från gäller att ungdomar som oroar sig över familjens ekonomi har en sämre hälsa. Bäst är hälsan bland de som svarat att de inte alls oroar sig.

Skillnaden mellan barn och ungdomar med utländsk respektive svensk bakgrund är ganska begränsade. Bland tjejer finns dock klara tecken på att andra generationens invandrare i högre utsträckning skattar sin hälsa som icke bra. Första generationens invandrare skiljer sig däremot inte speciellt från tjejer med svensk bakgrund. Bland killarna pekar även data mot att de som har utländsk bakgrund i något högre utsträckning skattar sin hälsa lågt. För förekomst av psykosomatiska besvär och lågt skattad livskvalitet är skillnaderna mycket begränsade. Sammantaget är skillnaderna mellan barn och ungdomar som har utländsk respektive svensk bakgrund inte speciellt stora.

En analys av skillnader mellan stadsdelarna – uppdelat efter deras socioekonomiska struktur – visar att barn och ungdomar i höginkomstområdena har en bättre hälsosituation än de som bor i andra områden. Ett intressant faktum som måste observeras är att låg-inkomstområdena inte framstår som speciellt utsatta, tvärtom handlar det främst om att hälsan är bättre i höginkomstområdena.

I många fall framförs att hälsosituationen är sämre bland tjejer som lyckas bra i skolan därför att de känner stress. En analys av samband med medelbetyg i högstadiet, typ av gymnasieprogram samt tid för läxläsning ger inget stöd för detta. Då det finns skillnader gäller tvärtom. **Hälsosituationen är sämre bland de som har lägre medelbetyg, bland de som går på yrkesförberedande program och bland de som lägger ingen eller mycket liten tid på läxläsning**.

En sammanfattande analys av hur social bakgrund och vad i denna som främst **direkt inverkar** på barnens och ungdomarnas hälsosituation visar att förtroende till föräldrar har en stark inverkan. Hälsa och livskvalitet är klart sämre bland de som inte har förtroende för bägge föräldrarna. Social bakgrund i övrigt tycks ha en mer begränsad inverkan och det är främst bland tjejer som det framträder signifikanta samband. Den sociala bakgrunden

tycks alltså ha en större påverkan på hälsosituationen bland tjejer än bland killar. I ett par fall finns dock tydliga likheter. Generellt gäller att såväl socioekonomisk som svensk/utländsk bakgrund liksom bostadsområdet har en mycket begränsad direkt inverkan på skattning av hälsa. Ser vi till skillnaderna mellan grupper med olika socioekonomisk bakgrund respektive svensk och utländsk bakgrund stämmer resultaten ganska väl med vad som presenteras i FORTES sammanställning[257]. Barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund skattar sin hälsosituation som sämre. Tjejer med utländsk bakgrund skattar sin livskvalitet lägre och andra generationens invandrartjejer skattar sin hälsa lägre och redovisar högre förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär, medan första generationens invandrartjejer inte gör detta i högre utsträckning än tjejer med svensk bakgrund. Däremot förvinner alla dessa skillnader efter kontroll för social bakgrund i övrigt – speciellt anmärkningsvärt är att utländsk bakgrund i sig själv inte har någon direkt negativ inverkan på hälsa/livskvalitet vilket står i motsats till resultaten från FORTE-rapporten där man anger att tjejer med utländsk bakgrund uppger en högre förekomst av hälsoproblem, oberoende av familjens ekonomiska status.

Orsakerna till en dålig hälsosituation måste alltså i stor utsträckning förstås utifrån livsstil. Vi kan här se att avsaknad av fysisk aktivitet är en viktig faktor. De icke fysiskt aktiva redovisar högre förekomst av låg självskattad hälsa och låg livskvalitet genomgående. Däremot tycks fysisk aktivitet ha liten inverkan när det gäller förekomsten av psykosomatiska besvär. Ett undantag är killarna i gymnasiet där avsaknad av fysisk aktivitet leda till ökad förekomst av psykosomatiska besvär. Resultaten pekar i samma riktning bland mellanstadiekillarna.

En annan sak som inverkar på hälsosituationen är matvanorna. Goda matvanor har minst lika stor betydelse som fysisk aktivitet. Speciellt kan man notera att vi här även finner en direkt koppling till förekomst av psykosomatiska besvär, något som inte gäller för fysisk aktivitet. Barn och ungdomar som regelbundet äter frukost, lunch respektive middag har bättre hälsa. Även goda matvanor i övrigt – dock något mindre när det gäller livskvalitet – har en viktig inverkan, främst i gymnasiet.

En tredje faktor som har en direkt separat inverkan på hur barn och ungdomar upplever sin hälsosituation är rädsla i olika sammanhang. I mellanstadiet och speciellt i gymnasiet har rädsla i olika situationer en mer omfattande negativ inverkan på självskattad hälsa bland tjejer, medan den en mer omfattande inverkan i högstadiet bland killar. Sammantaget tycks dess påverkan vara mer omfattande i högstadiet än i de båda andra stadierna. Den samlade bilden tyder på att rädsla i olika sammanhang har en likartad inverkan på förekomst av psykosomatiska besvär som på upplevd hälsa. I mellan- och högstadiet är inverkan ungefär lika stor bland killar och tjejer, men i gymnasiet får den klart större genomslag bland tjejer. Rädsla i olika situationer har klart även en inverkan på livskvaliteten, men genomslaget är klart mer omfattande bland tjejer än bland killar.

257 Forte, **Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet.**

23 Jämställdhet - en sammanfattning

I det här kapitlet ska vi visa vilka könsmönster som kan noteras när det gäller preferenser för och deltagande i olika fritids- och kulturaktiviteter, matvanor, rädd att gå ut på kvällarna samt hälsa, psykosomatiska besvär och livskvalitet. I ett andra steg undersöks könsfördelningen - andelen tjejer i förhållande till samtliga i varje socioekonomisk grupp och bland de med svensk respektive utländsk bakgrund för ett antal mer centrala variabler.

23.1 Inledning

Malmö stad har jämställdhet som mål. Så här står det i Malmö stads budget för 2021: ”Malmö ska vara en jämställd stad som utmanar fördomar och som är öppen för förändring och samarbete”[258]. I fritidsnämndens budget för 2021formuleras målen om jämställdhet och jämlikhet på följande sätt: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför”[259]. I ett av kulturnämndens mål står det: ”Alla Malmös barn och unga ska såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själv skapa kulturupplevelser”[260].

23.2 Vilka könsmönster kan vi notera i de tre stadierna?

De könsmönster som har kunnat noteras när det gäller vilka anläggningar ungdomar önskar att kommunerna ska satsa på, intresse för och deltagande i enskilda aktiviteter och t.ex. hälsa har presenterats i kapitlen 4 till och med 22.

I det här avsnittet ska vi ge en sammanfattande bild av könsmönstren i Malmö. Här arbetar vi med följande tre kategorier: killar överrepresenterade, jämn könsfördelning och tjejer överrepresenterade[261].

Jämn könsfördelning är det enligt vår definition i detta kapitel när andelen tjejer eller killar ligger inom intervallet 45%-55%[262]. Killarna är överrepresenterade om deras andel ligger över 55% av andelen totalt. Motsvarande gäller för tjejer. Vill man se andelen bland killar respektive tjejer som t.ex. går på bibliotek så går man till kapitel 10 om bibliotek. **Observeras ska att skillnader mellan killar och tjejer kan vara signifikanta i en aktivitet trots att t.ex. andelen tjejer ligger inom intervallet 45–55%**.

I tabellerna 284–287 presenteras resultaten för mellanstadiet. Låt oss först slå fast att det inte är helt enkelt att sammanfatta alla resultat i tidigare kapitel i några få översiktliga i tabeller. Noteras ska dock att killar är överrepresenterade i betydligt färre fall än tjejer**. Killar är överrepresenterade när det gäller preferenser och aktiviteter som är knutna till idrotta/fysisk aktivitet**. Killar är också överrepresenterade när det gäller intresse för att det satsa på lokaler för LAN och TV/-datorspel liksom att dricka läsk/ energidryck.

258 Malmö stad, **Malmö stads budget 2021**, sid. 23.
259 Malmö stad, **Fritidsnämndens budget för 2021**.
260 Malmö stad, **Kulturnämndens budget för 2021**.
261 I frågeformulären för högstadiet och för gymnasiet finns alternativen: Kille, tjej och annat. Vi frågar också i gymnasiet följande: Hur identifierar du dig? Svarsalternativen är kille, tjejer, icke-binär, annat alternativ och osäker. Det är få som har prickat för något av alternativen icke-binär, annat alternativ och osäker . Det är 11 personer som har kryssat icke-binär, 7 stycken som har kryssat annat alternativ och 19 personer som har svarat att de är osäkra. Resultat som bygger på så få individer är för osäkra för att redovisas. Det interna bortfallet på i frågan är 9 personer, alltså 0,05%.
262 Beräknas på följande sätt: andelen tjejer eller killar i förhållande till andelen totalt.

Tjejer är överrepresenterade i det mesta som gäller kultur. Vi ser också att tjejer är överrepresenterade när det gäller önskemål om satsningar på t.ex. simhallar, badplatser utomhus och danslokaler. **Tjejer är också överrepresenterade när det gäller rädsla att gå ut på kvällarna, låg livskvalitet och när det gäller förekomst av psykosomatiska besvär**.

Det är jämn könsfördelning i mellanstadiet i ganska många fall t.ex. när det gäller att besöka och vilja besöka fritidsgård och allaktivitetshus. Killar och tjejer är utomstående totalt i ungefär samma utsträckning[263]. Fritidsnämndens och kulturnämndens utbud nyttjas i ungefär samma grad. Killar och tjejer upplever sin situation på fritiden ungefär lika bra. Det är inte några större skillnader i matvanor mellan killar och tjejer i mellanstadiet. Inte heller skiljer sig skattad hälsa åt mellan killar och tjejer i mellanstadiet.

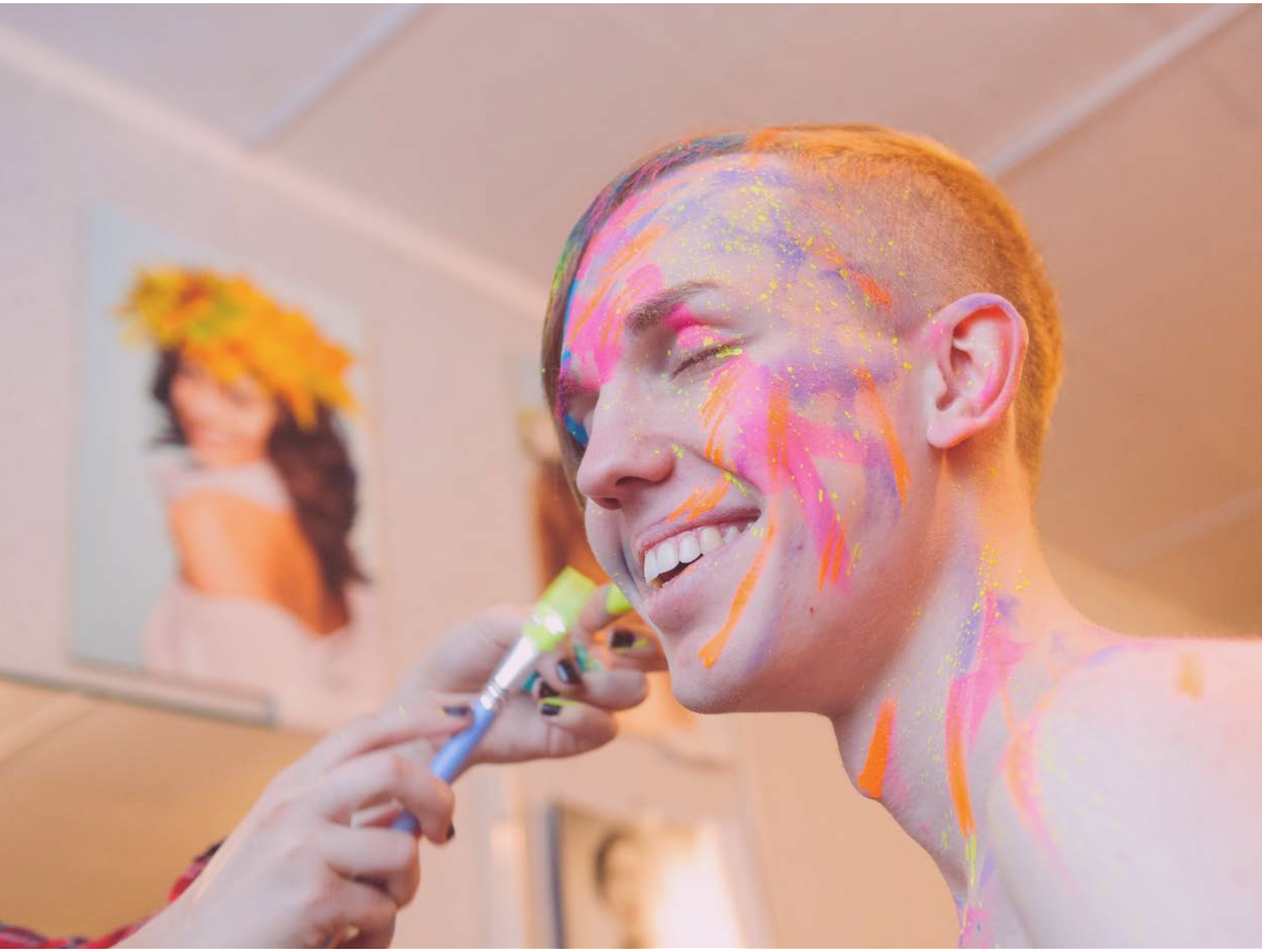

263 I t.ex. kapite12 finns definitionen på utomstående såväl i instrumentella aktiviteter som total. Begreppen används i de flesta kapitlen i den här rapporten.

Tabell 284. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Könsmönster preferenser och aktiviteter.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Satsa fotbollsplaner	Satsa utegym	Satsa simhall/badhus
Satsa inomhushall för fotboll	Satsa spontanaktivitetsyta	Satsa badplatser utomhus med aktivitet.
Satsa lokaler för kampsport	Satsa museer och konstutställningar	Satsa beachvolleyplaner
Satsa anläggning för parkour	Med i scouter	Satsa friidrottsanläggningar
Satsa rackethallar	Med i basketklubb	Satsa ishallar
Satsa sporthallar	Med i friidrottsförening	Satsa lokaler för dans
Satsa skate/BMX-anläggning	Med i kulturskolan	Satsa klättervägar
Satsa lokaler för LAN och TV/-datorspel	Besökt fritidsgård (Åk 6)	Satsa motionsspår
Börja med fotboll	Besökt allaktivitetshus	Satsa ridanläggning
Börja med kampsporter	Läst böcker	Satsa specialanläggning för gymnastik
Börja med boxning	Läst serier	Satsa bibliotek
Börja med gaming	Utomstående totalt	Satsa konserter (att se på/lyssna)
Med i idrottsförening	Fritidsnämndens utbud	Satsa kulturskolan
Med i fotbollsklubb	Fritidsnämndens + tekniska nämndens utbud	Satsa festivaler för musik, film, teater, dans
Med i kampsporter	Kulturnämndens utbud	Satsa replokaler för musik
Med i boxningsklubb	Kulturnämnd utvidgade utbud	Satsa skapande verksamhet (t.ex. bild)
Med i innebandyklubb	Kulturellt aktiv	Satsa teater (att se på)
Fysiskt aktiv	Besökt kultur öppen verksamhet	Börja med basket
	Kul i Malmö- kultur/skapande	Börja med dans
	Varit på museum	Börja med gymnastik
	Vill gå på fritidsgård	Börja med ridning
	Vill gå allaktivitetshus	Börja med simning
	Vill vara med i idrottsförening	Börja med teckna, designa, fota
	Vill besöka simhall/badhus	Börja med att spela musikinstrument
	Upplever sin situation på fritiden ungefär lika bra	Med i övrigt föreningsliv
		Med i kulturell förening
		Med i simförening
		Med i tennisförening
		Med i ridklubb
		Med i handbollsklubb
		Med i gymnastikförening
		Besökt bibliotek
		Utomstående instrumentella aktiviteter
		Besökt kulturföreställningar
		Vill gå bibliotek
		Vill vara med i övrigt föreningsliv
		Vill vara med i kulturskolan
		Vill läsa böcker

Tabell 285. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Hur många gånger i veckan äter eller dricker du[264]?

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Läsk/energidryck	Frukost	
	Lunch	
	Middag	
	Snabbmat (t.ex. pizza, hamburgare eller kebab)	
	Godis/chips/sötsaker	
	Grönsaker	
	Frukt	

Tabell 286. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Rädd att gå ut på kvällarna.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
		Rädd i centrum
		Rädd i området där du bor
		Rädd på buss eller tåg
		På väg eller från träning, fritidsgård eller annan liknande aktivitet

Tabell 287. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Hälsa, besvär och livskvalitet.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
	Bra hälsa	Dålig livskvalitet
		Mer än två dagliga psykosomatiska besvär
	Dålig hälsa	Ont i huvudet[265]
	Mycket bra livskvalitet	Ont i magen (inte mensvärk)
	Varit jättetrött	Känt dig stressad
		Känt dig deppig
		Svårt att somna eller sova
		Känt ångest/oro

Resultaten i högstadiet presenteras i tabellerna 288–292.

264 Skalnivån är: sällan eller aldrig, en gång i veckan, flera gånger i veckan och varje dag. Här studeras flera gånger i veckan + varje dag.
265 Skalnivån är: sällan eller aldrig, en gång i veckan, flera gånger i veckan och varje dag. Här studeras flera gånger i veckan + varje dag.

Tabell 288. Malmö. Högstadiet. 2019. Könsmönster preferenser och aktiviteter.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Satsa på idrott på (förening+anläggningar)	Satsa fritidsgårdar	Satsa på natur
Satsa fotbollsplaner	Satsa övriga föreningar	Satsa på kultur
Satsa inomhushallar för fotboll	Satsa utegym	Satsa lokaler för dans
Satsa anläggningar för parkour	Satsa friidrottsanläggning	Satsa gym
Satsa sporthallar	Satsa lokaler för kampsport	Satsa simhallar
Satsa rackethallar	Satsa museer	Satsa motionsspår
Satsa anläggningar för Skate/BMX	Börja basket	Satsa ridsportsanläggningar
Satsa lokaler för LAN och TV-/datorspel	Börja boxning	Satsa beachvolleybollplaner
Satsa lokaler för brädspel, rollspel och lajv	Med i simförening	Satsa specialanläggning för gymnastik
Börja med fotboll	Med i kulturskola	Satsa anläggningar för roller derby
Börja med kampsporter	Besökt fritidsgård s.fyra. v.[266]	Satsa ishallar
Med i idrottsförening	Med i scouter	Satsa badplatser ute
Med i fotbollsklubb	Läst böcker	Satsa klättervägger
Med i kampsporter	Läst serier	Satsa festivaler för musik/film/teater/dans
Med i tennis	Utomstående instrumentella	Satsa bibliotek
Med i innebandy	Utomstående totalt	Satsa disco/klubb
Med i basket	Besökt simhall	Satsa konserter (att se på/lyssna)
Besökt fritidsgård ofta	Besökt utegym	Satsa skapande verksamhet
Besökt allaktivitetshus	Nyttjat motionsspår	Satsa kulturskolan
Fysiskt aktiv	Besökt Arena 305	Satsa replokaler för musik
Spontanidrottat	Nyttjat fritidsnämndens utbud	Satsa dansföreställning att se på
Upplever sin situation på fritiden bättre	Nyttjat fritidsnämndens + tekniska nämndens utbud	Satsa teater att se på
	Nyttjat kulturnämndens utbud	Satsa replokaler för dans/teater
	Vill vara med i idrottsförening	Börja dans
	Vill besöka simhall	Börja gymnastik
	Vill vara med i annan förening	Börja ridning
	Besökt öppen verksamhet kultur	Börja simning
	Uppdrag i förening	Börja styrketräning/gym
	Uppdrag i styrelse	Med i övrigt föreningsliv (ej idrottsf.)
	Uppdrag i arbetsgrupp	Med i gymnastikförening
	Uppdrag som ledare/tränare	Med i handbollsförening
		Med i ridförening
		Besökt bibliotek
		Med i kulturförening
		Med i religiös förening
		Vill gå på bibliotek
		Läst böcker ofta
		Gått på föreställning (kultur)
		Besökt museum
		Besökt konsthall
		Nyttjat kulturnämndens + andra kultur utb.
		Vill gå på fritidsgård eller allaktivitetshus
		Kulturellt aktiv
		Besökt kulturföreställningar

266 Betyder senaste 4 veckorna.

Tabell 289. Malmö. Högstadiet. 2019. Matvanor[267].

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Äta frukost	Att äta lunch	
Äta middag	Att äta snabbmat (t.ex. pizza, hamburger, kebab)	
	Att dricka läsk/energidryck	
	Att äta godis/chips/sötsaker	
	Att äta grönsaker	
	Att äta frukt	

Tabell 290. Malmö. Högstadiet. 2019. Rädd att gå ut på kvällarna[268].

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
	På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet	I ditt hem
	På fritidsgård eller annan liknande mötesplats	I området där du bor
		På buss eller tåg
		På väg till eller från träning, fritidsgård eller annan liknande aktivitet

Tabell 291. Malmö. Högstadiet. 2019. Läkemedel, rökning/snus, alkohol, övriga droger

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Använt övriga droger (t.ex. hasch)	Rökning/snus	Använt sömntabletter
Använt medel för att sniffa	Använt alkohol	Använt värktabletter

Tabell 292. Malmö. Högstadiet. 2019. Hälsa, besvär och livskvalitet.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Bra hälsa	Idrottsskada	Sämre hälsa
Mycket bra livskvalitet		Dålig livskvalitet
		Mer än 2 psykosomatiska besvär
		Ont i huvudet[269]
		Ont i magen (ej mensvärk)
		Ont i resten av kroppen
		Känt dig stressad
		Känt dig deppig
		Svårt att somna eller sova
		Känt ångest
		Varit jättetrött

267 Skalnivån är: sällan eller aldrig, en gång i veckan, flera gånger i veckan och varje dag. Här redovisas flera gånger i veckan + varje dag.
268 Skalnivån är: Aldrig, ibland, ganska ofta, alltid. Här redovisas ganska ofta + alltid.
269 Skalnivån är: sällan eller aldrig, en gång i veckan, flera gånger i veckan och varje dag. Här redovisas flera gånger i veckan + varje dag.

Liksom i mellanstadiet är killar överrepresenterade i färre fall och på andra områden än tjejer.

Noteras ska de stora likheterna mellan resultaten i mellanstadiet och i högstadiet. Även i högstadiet är killar överrepresenterade i betydligt färre fall än tjejer. **Killarna är överrepresenterade när det gäller preferenser och aktiviteter som är knutna till idrott/fysisk aktivitet**. Killar är också överrepresenterade när det gäller att kommunen ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel. I motsats till mellanstadiet är killarna överrepresenterade när det gäller att gå på fritidsgård och allaktivitetshus. Killar i högstadiet har bra hälsa, mycket bra livskvalitet och bedömer sin situation på fritid bättre än tjejer. Killarna använder droger (t.ex. hasch) och sniffar i högre utsträckning än tjejer.

Tjejer i högstadiet är liksom i mellanstadiet överrepresenterade när det gäller preferenser för och deltagande i kulturen. Detta gäller t.ex. satsa på bibliotek, vill gå på bibliotek och besökt bibliotek. Tjejer i högstadiet tycker i större utsträckning än killar att Malmö stad ska satsa på natur och en rad idrottsanläggningar, t.ex. lokaler för dans, gymnastik, ridning och gym. Liksom i mellanstadiet vill tjejer i större utsträckning att det ska satsas på badplatser ute. Tjejer i Malmö, både i mellanstadiet och i högstadiet, är i högre grad än killar med i övrigt föreningsliv (ej idrottsförening). Tjejer i högstadiet är också mer rädda att vara ute på kvällarna. Fler tjejer har använt mer sömntabletter och värktabletter än killar. Tjejer är också överrepresenterade när det gäller en rad indikatorer på mindre bra hälsa. De skattar sin hälsa och livskvalitet sämre än killar, fler redovisar omfattande besvär, t.ex. stress, deppighet och hög trötthet.

Det är jämn könsfördelning i högstadiet liksom i mellanstadiet i ganska många fall. Fritidsnämnden och kulturnämndens utbud nyttjas t.ex. i ungefär (ligger inom intervallet 45/55 %) samma utsträckning av killar respektive tjejer. Det är också jämn könsfördelning när det gäller andelen utomstående både i instrumentella aktiviteter utomstående totalt. Det är inte några större skillnader i matvanor mellan högstadiekillar och högstadietjejer. Killar och tjejer röker/snusar och använder alkohol i ungefär samma utsträckning.

I tabellerna 293–297 presenteras resultaten i gymnasiet.

Tabell 293. Malmö. Gymnasiet. 2020. Könsmönster preferenser och aktiviteter.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Satsa på idrott (anläggningar och idrottsf.)	Satsa natur	Satsa på kultur
Satsa fotbollsplaner	Satsa fritidsgårdar	Satsa simhallar/badplatser
Satsa inomhushall för fotboll	Satsa övrig föreningsverksamhet	Satsa badplatser ute med aktiviteter
Satsa lokaler för kampsport	Satsa friidrottshallar	Satsa beachvolleyplaner
Satsa anläggningar för parkour	Satsa gym inomhus	Satsa gruppträningslokaler
Satsa rackethallar	Satsa utegym	Satsa ishallar
Satsa sporthallar	Satsa anläggningar för cricket	Satsa lokaler för dans
Satsa anläggningar för skate	Satsa museer och konstutställn.	Satsa klättervägar
Satsa lokaler för LAN och TV/-datorspel	Börja basket	Satsa motionsspår
Satsa lokaler för brädspel, rollspel och lavj	Börja boxning	Satsa ridanläggning/stall
Satsa anläggningar för amerikansk fotboll/ rugby	Med i scoutförening	Satsa spontan aktivitetsyta
Satsa motorsportanläggning	Uppdrag i idrottsförening	Satsa gymnastikanläggning
Satsa replokaler för musik	Uppdrag i övriga föreningar	Satsa bibliotek
Vill börja spela fotboll	Idrottat på egen hand	Satsa disco/klubb
Med i idrottsförening	Med i tennisklubb	Satsa dansföreställningar (att se på)
Vill vara med i idrottsförening	Med i boxningsklubb	Satsa konserter
Slutat i idrottsförening	Vill gå på fritidsgård	Satsa kulturskolan
Med i fotbollsförening	Vill gå på allaktivitetshus	Satsa festivaler
Med i kampsporter	Med i kulturskolan	Satsa replokaler för dans/teater
Med i ishockeyklubb	Läst serier	Skapande verksamhet
Besökt fritidsgård	Nyttjat motionsspår	Satsa teater (se på)
Besökt allaktivitetshus	Besökt Malmö museer	Vill börja med dans
Besökt spontanidrottsplatser	Besökt Arena 305	Vill börja med styrketräning/gym
Besökt utegym		Vill börja ridning
Besökt simhall		Med i övriga föreningar totalt
Fysiskt aktiv		Med i religiös förening
Nyttjat fritidsnämnden utbud (mått A)		Med i kulturell förening
Nyttjat fritidsnämnden + tekniska nämndens utbud (mått B)		Vill läsa böcker
Upplever sin situation på fritiden bättre		Med i ridklubb
		Med i gymnastikförening
		Slutat i övrig förening (ej idrottsf.)
		Vill vara med i kulturskolan
		Vill besöka bibliotek
		Besökt bibliotek
		Läst böcker
		Besökt kulturföreställningar
		Besökt Malmö opera
		Besökt Malmö konsthall
		Utomstående i instrumentella aktivit.
		Utomstående totalt
		Nyttjat kulturnämndens utbud (mått A)
		Nyttjat kulturnämndens + andra offentliga kultursatsningar (mått B)

Tabell 294. Malmö. Gymnasiet. 2020. Matvanor[270].

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Äter lunch	Äter frukost	Att äta godis/chips/sötsaker
Äter middag	Äter snabbmat	
	Dricker läsk/energidryck	
	Äter grönsaker	
	Äter frukt	

Tabell 295. Malmö. Gymnasiet. 2020. Rädd att gå ut på kvällarna[271].

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
		I centrum
		I området där du bor
		På buss eller tåg
		På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet
		På fritidsgård eller annan liknande mötesplats
		På väg till eller från träning, fritidsgård eller annan liknande aktivitet

Tabell 296. Malmö. Gymnasiet. 2020. Läkemedel, rökning/snus, alkohol, övriga droger.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Använder snus	Röker	Använder sömnmedel
Använder medel att sniffa	Använder lugnande medel	Använder värktabletter
Använder narkotika	Använder alkohol	

Tabell 297. Malmö. Gymnasiet. 2020. Hälsa, besvär och livskvalitet.

Killar överrepresenterade	Jämn könsfördelning	Tjejer överrepresenterade
Bra hälsa		Sämre hälsa
Mycket bra livskvalitet		Dålig livskvalitet
		Minst 3 psykosomatiska besvär
Idrottsskada		Ont i huvudet
		Ont i magen (inte mensvärk)
		Ont i axel, nacke eller rygg
		Känt sig stressad
		Känt sig deppig/nedstämd
		Svårt att somna eller sova
		Känt ångest/oro
		Ihållande trötthet

270 Skalnivån är: sällan eller aldrig, en gång i veckan, flera gånger i veckan och varje dag. Här redovisas flera gånger i veckan + varje dag.
271 Skalnivån är: aldrig, ibland, ganska ofta, alltid. Här redovisas ganska ofta + alltid.

Stora likheter kan noteras i könsmönstren i högstadiet och i gymnasiet[272]. Killarna är överrepresenterade när det gäller preferenser och aktiviteter som är knutna till idrott/fysisk aktivitet. Noteras ska speciellt att killar även i gymnasiet är mer med i idrottsförening och är dessutom mer fysiskt aktiva totalt. Killar är också överrepresenterade när det gäller önskemål att staden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel. Killar i gymnasiet och högstadiet har i störst utsträckning besökt fritidsgård och allaktivitetshus. De bedömer sin situation på fritiden som bättre än tjejer och upplever sig ha bra hälsa i högre grad än tjejer. Killar i gymnasiet är överrepresenterade både när det gäller nyttjande av fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar (mått b).

Tjejer är även i gymnasiet överrepresenterade i det mesta som gäller kultur. Detta gäller t.ex. satsa på bibliotek, vill gå på bibliotek och besökt bibliotek. Tjejer i gymnasiet är också överrepresenterade när det gäller deltagande i kulturnämndens eget tunga utbud (mått A) och kulturnämndens och andra offentliga kultursatsningar (mått B). Vi ser också att tjejer i gymnasiet liksom i mellanstadiet och högstadiet är överrepresenterade när det gäller satsningar på t.ex. simhallar, badplatser utomhus och danslokaler. Tjejer är också överrepresenterade när det gäller låg livskvalitet och en rad indikatorer på psykosomatiska besvär. Användandet av sömntabletter och värktabletter är större bland tjejer. Tjejer hoppar över frukosten och middagen i högre grad än killar. Tjejer är också mer rädda än killar att vara ute på kvällarna i området där de bor, på buss eller tåg och på väg till eller från träning, fritidsgård eller liknande aktivitet.

272 Vi har tidigare påtalat att det även finns likheter i könsmönstren mellan de i mellanstadiet, högstadiet och i gymnasiet.

23.3 Intersektionella samband

Kön har såväl i tidigare forskning liksom i den här forskningsrapporten visat sig ha ett starkt samband med barns och ungdomars preferenser för och deltagande i en rad olika fritidsaktiviteter, t.ex. deltagande i idrottsförening och kulturskola, besök på bibliotek och fritidsgård liksom hälsa och livskvalitet[273]. Resultaten i den här studien och annan forskning samt vår egen tidigare forskning har också visat att tjejers preferenser och deltagande i en rad aktiviteter kan variera mycket i olika socioekonomiska grupper och bland de med svensk respektive utländsk bakgrund[274] [275].

Vi börjar med att studera hur det ser ut för socioekonomiska bakgrund genom att studera deltagandet i/besökt på några centrala fritids- och kulturaktiviteter, fysisk aktivitet, hälsa och livskvalitet

Utifrån tidigare forskning och debatt kan åtminstone fyra hypoteser formuleras när det gäller barn och ungdomar:

1. Könsskillnaderna i de olika socioekonomiska grupperna är likartad.

2. Könsskillnaderna ökar med lägre socioekonomisk bakgrund. Om denna hypotes får stöd så är skillnaderna störst i socioekonomisk grupp 4 och 5.

3. Könsskillnaderna minskar med lägre socioekonomisk bakgrund. Om denna hypotes får stöd så är skillnaderna minst i socioekonomiska grupperna 4 och 5.

4. Könsskillnaderna i en aktivitet i olika socioekonomiska grupper är olika i de olika skolstadierna eller uppvisar inga systematiska mönster.

I tabellerna 298 och 299 visas intersektionaliteten för ett antal aktiviteter, hälsa, livskvalitet m.m. utifrån kön, ålder (skolstadium) och socioekonomisk bakgrund.

I tabellen redovisas **kvoten,** dvs. andel bland tjejer i förhållande till andel totalt. En kvot över 0,50 betyder att tjejer är överrepresenterade. En kvot under 0,50 att tjejer är underrepresenterade[276]. Vill man se hur stor andel bland killar respektive tjejer som t.ex. går på bibliotek så går man till kapitlet om bibliotek.

273 Se t.ex. Blomdahl, **Folkrörelserna och folket.** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Blomdahl/ Elofsson/ Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**. Blomdahl/Elofsson Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?**
274 Se t.ex. Blomdahl, **Folkrörelserna och folket**. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Blomdahl/ Elofsson/ Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**. Blomdahl/Elofsson Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?**
275 Även killars preferenser och deltagande i en rad aktiviteter kan som visats i tidigare kapitel variera mycket i olika socioekonomiska grupper och bland de med svensk respektive utländsk bakgrund.
276 Beräknas på följande sätt: andelen tjejer eller killar i förhållande till andelen totalt.

Tabell 298. Malmö. 2019/20. Tjejers andel (%) av andel totalt (kvot) i ett antal aktiviteter utifrån socioekonomisk bakgrund och skolstadium.

Socioekonomisk bakgrund	1+2	3	4	5
Idrottsförening				
Mellanstadiet	0,47	0,46	0,42	0,35
Högstadiet	0,45	0,43	0,33	0,38
Gymnasiet	0,40	0,40	0,31	0,34
Annan förening				
Mellanstadiet	0,53	0,59	0,63	0,80
Högstadiet	0,54	0,65	0,56	0,60
Gymnasiet	0,58	0,58	0,63	0,63
Kulturskola				
Mellanstadiet	0,60	0,55	0,52	0,66
Högstadiet	0,52	0,52	0,53	0,65
Gymnasiet	0,43	0,44	0,63	0,21
Bibliotek				
Mellanstadiet	0,56	0,57	0,49	0,61
Högstadiet	0,57	0,59	0,58	0,57
Gymnasiet	0,60	0,58	0,62	0,44
Fritidsgård				
Mellanstadiet (Åk 6)	0,54	0,51	0,47	0,63
Högstadiet	0,47	0,45	0,46	0,57
Gymnasiet	0,18	0,26	0,28	0,44
Simhall				
Mellanstadiet	0,50	0,49	0,48	0,49
Högstadiet	0,46	0,45	0,45	0,49
Gymnasiet	0,34	0,42	0,45	0,38
Utomstående instrumentella				
Mellanstadiet	0,58	0,54	0,54	0,54
Högstadiet	0,54	0,53	0,53	0,51
Gymnasiet	0,58	0,55	0,55	0,54
Utomstående totalt				
Mellanstadiet	0,58	0,47	0,55	0,46
Högstadiet	0,57	0,52	0,55	0,47
Gymnasiet	0,58	0,56	0,57	0,53
Fysisk inaktiv				
Mellanstadiet	0,57	0,54	0,55	0,59
Högstadiet	0,56	0,56	0,56	0,52
Gymnasiet	0,63	0,56	0,59	0,55
Fritidsnämnd + tekniska (mått B)				
Mellanstadiet	0,48	0,49	0,47	0,48
Högstadiet	0,47	0,48	0,48	0,51
Gymnasiet	0,45	0,44	0,41	0,44
Kulturnämnd (mått A)				
Mellanstadiet	0,52	0,52	0,51	0,56
Högstadiet	0,55	0,55	0,54	0,54
Gymnasiet	0,55	0,56	0,58	0,47

Tabell 299. Malmö.2019/20 Tjejers andel (%) av andel totalt (kvot) när det gäller hälsa, besvär, livskvalitet, bedömning av situation på fritiden utifrån socioekonomisk bakgrund.

Socioekonomisk bakgrund	1+2	3	4	5
Bra Hälsa				
Mellanstadiet	0,48	0,49	0,48	0,47
Högstadiet	0,40	0,40	0,39	0,39
Gymnasiet	0,45	0,43	0,43	0,47
Sämre hälsa				
Mellanstadiet	0,45	0,53	0,56	0,38
Högstadiet	0,71	0,58	0,61	0,61
Gymnasiet	0,62	0,70	0,73	0,55
Mer än 2 psykosomatiska besvär				
Mellanstadiet	0,60	0,60	0,64	0,50
Högstadiet	0, 86	0,78	0,69	0,82
Gymnasiet	0,74	0,73	0,89	0,76
Bra livskvalitet				
Mellanstadiet	0,46	0,47	0,44	0,49
Högstadiet	0,40	0,31	0,40	0,33
Gymnasiet	0,42	0,34	0,35	0,35
Sämre livskvalitet				
Mellanstadiet	0,61	0,55	0,60	0,62
Högstadiet	0,70	0,65	0,59	0,50
Gymnasiet	0,63	0,62	0,68	0,63
Bra fritid				
Mellanstadiet	0,48	0,48	0,48	0,47
Högstadiet	0,47	0,46	0,46	0,45
Gymnasiet	0,49	0,49	0,47	0,51
Mindre bra fritid				
Mellanstadiet	0,57	0,55	0,69	0,38
Högstadiet	0,59	0,62	0,57	0,53
Gymnasiet	0,63	0,55	0,65	0,46

Låt oss först konstatera att ingen av hypoteserna får helt stöd när det gäller alla undersökta eller en majoritet av de undersökta aktiviteterna eller områdena. Däremot får alla hypoteserna stöd i vissa fall.

Det ska dock noteras att hypotesen om att skillnaderna ökar mellan killar och tjejer med lägre socioekonomisk bakgrund får stöd på några områden. Tjejers underrepresentation i förhållande till killars i idrottsförening är mycket större i de lägre socioekonomiska grupperna än i de högre socioekonomiska grupperna. Noteras ska också när det gäller bra livskvalitet att skillnaden mellan killar och tjejer i tonåren är störst i de lägsta socioekonomiska grupperna.

Hypotesen om att skillnaderna minskar med lägre socioekonomisk grupp mellan killar och tjejer får stöd när det gäller utomstående i instrumentella aktiviteter och i utomstående totalt. Skillnaderna mellan killar och tjejer ökar med lägre socioekonomisk grupp när det gäller deltagande i övrigt föreningsliv och när det gäller att besöka fritidsgård.

Den första hypotesen om att könsskillnaderna är ganska likartade i de olika socioekonomiska grupperna får stöd när det gäller deltagande i fritidsnämndens + tekniska nämndens tunga utbud (mått B), i kulturnämndens tunga utbud (mått A), besökt simhall, bra hälsa och bra fritid.

Den fjärde hypotesen om att resultaten går i olika riktning i olika stadium får stöd när det gäller deltagande i kulturskolan, besökt bibliotek, fysiskt inaktiv, sämre livskvalitet, sämre hälsa och minst tre psykosomatiska besvär dagligen.

I tabellerna 300 och 301 visas intersektionaliteten för ett antal aktiviteter, hälsa, livskvalitet m.m. utifrån kön och svensk respektive utländsk bakgrund. I tabellen redovisas **kvoten, dvs.** andelen tjejer i förhållande till andelen totalt. En kvot över 0,50 betyder att tjejer är överrepresenterade. En kvot under 0,50 att tjejer är underrepresenterade [277]. Vill man se andelen bland killar respektive tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund som t.ex. går på bibliotek så går man till kapitlet om bibliotek.

Utifrån tidigare forskning och debatt kan åtminstone fyra hypoteser formuleras bland barn och ungdomar:

1. Könsskillnaderna i de fyra grupperna utifrån svensk respektive utländsk bakgrund är likartade.

2. Könsskillnaderna ökar med graden av utländsk bakgrund. Om denna hypotes får stöd så är skillnaderna störst bland barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda utomlands.

3. Könsskillnaderna minskar med utländsk bakgrund. Om denna hypotes får stöd så är skillnaderna minst bland de barn och ungdomar som är födda i Sverige och föräldrarna födda utomlands liksom bland de barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda utomlands.

4. Könsskillnaderna i en aktivitet/ett område utifrån svensk respektive utländsk bakgrund är olika i de tre skolstadierna eller uppvisar inga systematiska mönster för en aktivitet/ett område.

277 Beräknas på följande sätt: Andelen tjejer eller killar i förhållande till andelen totalt.

Tabell 300. Malmö. 2019/20. Tjejers andel (%) av andel totalt (kvot) i ett antal aktiviteter utifrån svensk/utländsk bakgrund.

	Barnet och föräldrar födda i Sverige	En förälder är född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet och föräldrarna födda utomlands
Idrottsförening				
Mellanstadiet	0,49	0,40	0,42	0,36
Högstadiet	0,45	0,44	0,29	0,39
Gymnasiet	0,43	0,39	0,29	0,41
Annan förening				
Mellanstadiet	0,58	0,53	0,75	0,63
Högstadiet	0,58	0,59	0,64	0,67
Gymnasiet	0,63	0,56	0,56	0,68
Kulturskola				
Mellanstadiet	0,59	0,54	0,57	0,42
Högstadiet	0,48	0,55	0,50	0,57
Gymnasiet	0,50	0,40	0,50	0,43
Bibliotek				
Mellanstadiet	0,55	0,58	0,52	0,58
Högstadiet	0,64	0,55	0,58	0,55
Gymnasiet	0,61	0,57	0,62	0,51
Fritidsgård				
Mellanstadiet (Åk 6)	0,56	0,39	0,52	0,47
Högstadiet	0,48	0,47	0,45	0,47
Gymnasiet	0,29	0,22	0,30	0,29
Simhall				
Mellanstadiet	0,50	0,49	0,48	0,49
Högstadiet	0,48	0,49	0,41	0,46
Gymnasiet	0,43	0,31	0,40	0,35
Utomstående instrumentella				
Mellanstadiet	0,51	0,57	0,56	0,57
Högstadiet	0,54	0,52	0,57	0,50
Gymnasiet	0,55	0,56	0,57	0,52
Utomstående totalt				
Mellanstadiet	0,58	0,47	0,55	0,46
Högstadiet	0,53	0,51	0,57	0,52
Gymnasiet	0,55	0,58	0,56	0,54
Fysisk inaktiv				
Mellanstadiet	0,51	0,55	0,58	0,59
Högstadiet	0,53	0,56	0,59	0,56
Gymnasiet	0,54	0,62	0,61	0,54
Fritidsnämnd + tekniska				
Mellanstadiet	0,50	0,48	0,47	0,45
Högstadiet	0,49	0,49	0,45	0,48
Gymnasiet	0,47	0,42	0,40	0,43
Kulturnämnd (mått A)				
Mellanstadiet	0,53	0,50	0,52	0,54
Högstadiet	0,57	0,55	0,53	0,54
Gymnasiet	0,58	0,54	0,59	0,49

Tabell 301. Malmö. 2019/20. Tjejers andel (%) av andel totalt (kvot) när det gäller hälsa, besvär, livskvalitet, fritid utifrån svensk respektive utländsk bakgrund.

	Barnet och föräldrar födda i Sverige	En förälder är född utomlands eller adoptivbarn	Barnet född i Sverige och föräldrar utomlands	Barnet och föräldrarna födda utomlands
Bra hälsa				
Mellanstadiet	0,49	0,50	0,47	0,49
Högstadiet	0,42	0,43	0,36	0,44
Gymnasiet	0,45	0,45	0,41	0,44
Sämre hälsa				
Mellanstadiet	0,38	0,42	0,63	0,50
Högstadiet	0,66	0,61	0,63	0,58
Gymnasiet	0,67	0,65	0,72	0,70
Mer än 2 psykosomatiska besvär				
Mellanstadiet	0,58	0,63	0,61	0,60
Högstadiet	0,73	0,71	0,86	0,78
Gymnasiet	0,83	0,67	0,74	0,86
Bra livskvalitet				
Mellanstadiet	0,45	0,48	0,46	0,48
Högstadiet	0,40	0,41	0,39	0,40
Gymnasiet	0,37	0,28	0,35	0,48
Sämre livskvalitet				
Mellanstadiet	0,56	0,56	0,57	0,61
Högstadiet	0,65	0,63	0,69	0,52
Gymnasiet	0,60	0,63	0,68	0,63
Bra fritid				
Mellanstadiet	0,49	0,50	0,46	0,48
Högstadiet	0,46	0,48	0,45	0,46
Gymnasiet	0,50	0,48	0,48	0,47
Mindre bra fritid				
Mellanstadiet	0,50	0,50	0,63	0,67
Högstadiet	0,63	0,47	0,72	0,54
Gymnasiet	0,50	0,65	0,61	0,58

Låt oss först konstatera att ingen av hypoteserna får fullständigt stöd när det gäller alla undersökta aktiviteter eller områden. Den fjärde hypotesen om att resultaten skiljer sig mellan stadierna eller varierar inom en aktivitet eller ett område får starkast stöd.

Den första hypotesen om att könsskillnaderna är ganska likartade i de olika socioekonomiska grupperna får stöd när det gäller deltagande i fritidsnämndens+ tekniska nämndens tunga utbud (mått B), i kulturnämndens tunga utbud (mått A), bra hälsa och bra fritidstrivsel och när det gäller att besöka fritidsgård i tonåren.

Det ska noteras att hypotesen om att skillnaderna ökar mellan killar och tjejer utifrån svensk respektive utländsk bakgrund får klart stöd på ett område. **Tjejers underrepresentation i förhållande till killars i idrottsförening är större bland de med utländsk bakgrund än bland de med svensk bakgrund**. Noteras ska dock att skillnaderna mellan killar och tjejer i deltagande i idrottsförening är störst bland de ungdomar som själva är födda i Sverige och båda föräldrarna utomlands.

Skillnaderna ökar också när det gäller deltagande i övrigt föreningsliv. Tjejernas överrepresentation i förhållande till killars är då störst bland de med utländsk bakgrund.

Hypotesen om att skillnaderna minskar med utländsk bakgrund mellan killar och tjejer får inget tydligt stöd.

Den fjärde hypotesen om att resultaten varierar beroende på stadium eller inte följer något systematiska mönster får stöd när det gäller att besöka bibliotek och simhall, vara med i kulturskolan, vara utomstående i instrumentella aktiviteter och utomstående totalt, vara fysiskt inaktiv, ha mer än 2 psykosomatiska besvär dagligen, ha bättre livskvalitet, ha sämre livskvalitet, sämre livskvalitet samt en mindre bra fritid.

23.4 Sammanfattning

Malmö stad har jämställdhet som mål. I det här kapitlet har vi i ett **första steg** sammanfattat jämställdhet när det gäller deltagande i och preferenser för en rad fritid- och kulturaktiviteter, matvanor och rädsla att gå ut på kvällarna samt hälsa, psykosomatiska besvär, livskvalitet och bedömning av hur bra situationen är på fritiden. I kapitlet har vi arbetat med följande tre kategorier, killar överrepresenterade, jämn könsfördelning och tjejer överrepresenterade. **Jämn könsfördelning är det enligt vår definition i det här kapitlet när andelen tjejer eller killar ligger inom intervallet 45%-55%**[278].

I ett andra steg har vi undersökt intersektionaliteten. Resultaten i den här studien och annan forskning samt vår egen tidigare forskning har också visat att tjejers preferenser och deltagande i en rad aktiviteter kan variera mycket i olika socioekonomiska grupper och bland de med svenskt respektive utländsk bakgrund[279]. Vi redovisar kvoten, dvs. andelen tjejer av andelen totalt inom varje socioekonomisk grupp och inom varje grupp utifrån svensk respektive utländsk bakgrund. En kvot över 0,50 betyder att tjejer är överrepresenterade. En kvot under 0,50 att tjejer är underrepresenterade.

Vi börjar här med att sammanfatta könsmönstren.

***** Låt oss först slå fast att det inte är helt enkelt att kortfattat sammanfatta resultaten när tre skolstadier har undersökts. I den här sammanfattningen ska vi i första hand leta efter resultat som är likartade (statistiska säkerställda) i de tre skolstadierna. Det är alltså starka krav! Det innebär t.ex. att tonårskillars överrepresentation när det gäller deltagande i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar (mått B) inte här noteras som satsningar där killar är överrepresenterade. Detta beroende på att skillnaderna i mellanstadiet inte är signifikanta!

***** Först ska observeras att killar är överrepresenterade i färre fall än tjejer. **Killar är överrepresenterade när det gäller preferenser och aktiviteter som är knutna till idrotta/fysisk aktivitet**. Killar är också överrepresenterade när det gäller att Malmö stad ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel.

Tjejer är överrepresenterade i alla tre stadierna i det mesta som gäller kultur. Tjejer i mellanstadiet, högstadiet och i gymnasiet upplever sig ha sämre livskvalitet än killar och är också mer rädda att vara ute på kvällarna. Dessutom anger de i större utsträckning än killar högre frekvens liksom tecken på psykosomatiska besvär. I högstadiet och i gymnasiet redovisar de också i högre utsträckning låg hälsa.

278 Beräknas på följande sätt: andelen tjejer eller killar i förhållande till andelen totalt.
279 Det vore naturligtvis önskvärt att göra motsvarande för killar. Det ligger dock just nu utanför den tidsmässiga ramen för den här skriften.

I den följande texten sammanfattas intersektionaliteten[280]:

***** De fyra hypoteserna om intersektionalitet utifrån socioekonomisk bakgrund får stöd i olika aktiviteter och på olika undersökningsområden. Den hypotes som vi mött oftast på kurser och konferenser är att könsskillnaderna ökar med lägre socioekonomisk grupp när det gäller deltagande i idrottsförening. Hypotesen får stöd i vår studie. Tjejers underrepresentation i förhållande till killars i idrottsförening är mycket större i de lägre socioekonomiska grupperna än i de högre socioekonomiska grupperna.

***** De fyra hypoteserna om intersektionalitet utifrån svensk respektive utländsk bakgrund får var för sig stöd i olika aktiviteter och på olika undersökningsområden. Den hypotes som vi möter ofta på kurser och konferenser är att könsskillnaderna ökar utifrån svensk respektive utländsk bakgrund när det gäller deltagande i idrottsförening. Hypotesen får stöd i vår studie. Tjejers underrepresentation i förhållande till killars i idrottsförening är större bland de med utländsk bakgrund.

280 I en ytterligare rapport ska analysen om intersektionaliteten fördjupas.

24 Jämlikhet – en sammanfattning

I det här kapitlet ska vi försöka ge en sammanfattande bild av jämlikhet utifrån socioekonomisk bakgrund respektive svensk och utländsk bakgrund när det gäller deltagande i olika fritids- och kulturaktiviteter, skolframgång, matvanor, rädd att gå ut på kvällarna, livschanser, hälsa, psykosomatiska besvär, livskvalitet och bedömning av situationen på fritiden.

24.1 Inledning

Malmö stad har jämlikhet som mål. I strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö står det: ”Malmö ska vara en stad där alla malmöbor har likvärdiga förutsättningar för delaktighet oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck”[281]. I nämndbudgeten för fritidsnämnden 2021 står det: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför.[282]. I utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter finns följande formulering: ”Malmö ska vara en stad för barn och unga där alla ska kunna växa upp under trygga och jämlika förhållande och utveckla sin fulla potential”[283]. I kulturförvaltningens åtagande formuleras målet om jämlikhet på följande sätt: ”Kulturförvaltningen åtar sig att under 2021 agera kompensatoriska i de delar av Malmö där barn och ungdomar riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där behoven utifrån socioekonomiska utmaningar är som störst”[284].

24.2 Socioekonomisk bakgrund

Skillnader mellan olika socioekonomiska grupper när det gäller vilka anläggningar ungdomar önskar att kommunerna ska satsa på, deltagande i enskilda aktiviteter och t.ex. hälsa har presenterats i kapitlen 4 till och med 22.

I det här avsnittet ska vi ge en sammanfattande bild av resultaten utifrån socioekonomisk bakgrund i Malmö. Här arbetar vi med följande tre kategorier: de högre socioekonomiska grupperna är signifikant överrepresenterade, inga signifikanta skillnader mellan de socioekonomiska grupperna och de lägre socioekonomiska grupperna är signifikant överrepresenterade. Signifikanstestningen är i de flest fall gjord utifrån hela skalan socioekonomisk grupp 1–5. Skillnaderna som presenteras är signifikanta på minst 5 % -nivån. Resultaten presenteras uppdelat på killar respektive tjejer.

I det här kapitlet studerar vi alltså enbart om skillnader är signifikanta eller inte. Det innebär att skillnader som inte är signifikanta, förs till **inga** skillnader i detta kapitel. Konsekvenser av detta är att skillnader mellan de socioekonomiska grupperna i vissa fall kan underskattas. Den som vill specialstudera en enskild aktivitet eller t.ex. hälsa utifrån socioekonomisk bakgrund ska därför även granska resultaten i varje kapitel.

För att inte texten ska dränkas av detaljer arbetar vi här i stort med samma aktiviteter och områden t.ex. deltagande i fritids- och kulturaktiviteter och hälsa som när vi undersökte intersektionaliteten i förra kapitlet.

I tabell 302 och 303 presenteras resultaten utifrån socioekonomisk bakgrund för killar och tjejer i mellanstadiet. Frågan är om vi finner några systematiska skillnader i så låga åldrar?

281 Malmö stad, **Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering.**
282 Malmö stad, **Fritidsnämndens nämndbudget för 2021**.
283 Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad.**
284 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtagande 2021.**

Tabell 302. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Killar. Socioekonomiska grupper.

De i högre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De i lägre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övrigt föreningsliv	Besöker bibliotek
Med i kulturskolan	Besökt simhall	Utomstående instrumentellt
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Besökt fritidsgård	Äter snabbmat (t.ex. hamburgare) ofta
Deltar i fritidsnämndens utbud[285]. (mått B)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Dricker läsk ofta
Fysiskt aktiv	Deltar i kulturnämnd. utbud[286]. (mått B)	Rädd i sitt bostadsområde
Äter frukost alltid	Utomstående totalt[287]	
Äter middag alltid	Bra hälsa	
Rädd i centrum	Dålig hälsa	
	Mer än 2 psykosomatiska besvär	
	God livskvalitet	
	Dålig livskvalitet	
	Bra fritid	
	Dålig fritid	
	Äter lunch alltid	
	Äter grönsaker ofta	
	Äter frukt ofta	
	Äter godis ofta	
	Rädd på buss eller tåg	
	Rädd på väg till eller från t.ex. träning och fritidsgård	

285 Mått B= Fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott.
286 Mått B= Kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga kultursatsningar.
287 De i socioekonomiska grupper 1+2 är dock i lägre utsträckning utomstående.

Tabell 303. Malmö. Mellanstadiet. 2019.Tjejer. Socioekonomiska grupper.

De i högre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De i lägre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övriga föreningar	Besökt simhall
Med i kulturskolan	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Besökt bibliotek
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)	Besökt fritidsgård
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått B)	Utomstående totalt	Utomstående instrumentella
Fysiskt aktiv	Bra hälsa	Dålig fritid
Äter middag	3 eller fler psykosomatiska besvär	Dålig hälsa
	God livskvalitet	Äter snabbmat (t.ex. hamburgare)
	Dålig livskvalitet	Dricker läsk
	Bra fritid	Äter godis
	Äter frukost	Rädd i sitt bostadsområde
	Äter lunch	
	Äter grönsaker	
	Äter frukt	
	Rädd i centrum	
	Rädd på buss eller tåg	
	Rädd på väg till eller från t.ex. träning och fritidsgård	

Låt oss först konstatera att för de flesta undersökta aktiviteterna m.m. finns det inga signifikanta skillnader mellan de olika socioekonomiska grupperna i mellanstadiet.

Vi ser dock redan i mellanstadiet att både killar och tjejer i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade i idrottsförening, kulturskolan och i fritidsnämndens tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens och tekniska nämndens tunga fritidsutbud (mått B). De i högre socioekonomiska grupperna är också överrepresenterade när det gäller att vara fysiskt aktiv och när det gäller att äta middag. Vi ser också att killar i de högre socioekonomiska grupperna äter frukost i störst utsträckning.

Killar och tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller besöka bibliotek, att vara utomstående i instrumentella aktiviteter, när det gäller att äta snabbmat, dricka läsk och att vara är rädd i sitt bostadsområde. Tjejerna i mellanstadiet i de lägre socioekonomiska grupperna är också överrepresenterade när det gäller att besöka fritidsgård och allaktivitetshus och när det gäller sämre hälsa och dålig fritid.

I tabellerna 304 och 305 presenteras resultaten utifrån socioekonomisk bakgrund i högstadiet. Frågan är om skillnaderna blir större i högstadiet än i mellanstadiet?

Tabell 304. Malmö. Högstadiet. 2019. Killar. Socioekonomiska grupper.

De i högre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De i lägre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Besökt simhall	Besökt bibliotek
Med i övrigt föreningsliv	Deltar i kulturnämnd. utbud. (Mått A)	Besökt fritidsgård, Allaktivitetshus
Med i kulturskolan	Deltar i kulturnämnd. utbud[288]. (Mått B)	Utomstående instrumentella
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Bra hälsa	Utomstående totalt
Deltar i fritidsnämndens utbud[289]. (mått B)	3 eller fler psykosomatiska besvär	Dålig hälsa
Fysiskt aktiv	Goda på chanser fritiden[290]	Dålig livskvalitet
Hög livskvalitet	Rädd i sitt bostadsområde	Dålig fritid
Bra fritid	Rädd buss eller tåg	Sämre skolbetyg
Bättre skolbetyg	Rädd på träning	Sämre chanser i skolan
Större chanser skolan	Rädd på fritidsgård	Sämre chanser fritiden
Större chanser livet som helhet	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	Sämre livschanser i livet som helhet
Äter frukost alltid	Äter lunch alltid	Äter snabbmat (t.ex. hamburgare) ofta
Åter middag alltid	Äter godis ofta	Dricker läsk ofta
Äter grönsaker ofta		
Äter frukt ofta		

Tabell 305. Malmö. Högstadiet. 2019. Tjejer. Socioekonomiska grupper.

De i högre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De i lägre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övrigt föreningsliv	Besökt bibliotek
Med i kulturskolan	Besökt simhall	Besökt fritidsgård, Allaktivitetshus
Deltar i fritidsnämndens utbud. (Mått A)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (Mått A)	Utomstående instrumentellt
Deltar i fritidsnämndens utbud. (Mått B)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (Mått B)	Utomstående totalt
Fysiskt aktiv	Bra hälsa	Dålig hälsa
Hög livskvalitet	3 eller fler psykosomatiska besvär	Dålig livskvalitet
Bra fritid	Bättre chanser på fritiden	Dålig fritid
Bra skolbetyg	Rädd buss eller tåg	Dåliga skolbetyg
Bättre chanser skolan	Rädd på träning	Sämre chanser skolan
Bättre chanser i livet som helhet	Rädd på fritidsgård	Sämre chanser på fritiden
Äter frukost alltid	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	Sämre chanser i livet som helhet
Äter middag alltid	Äter lunch alltid	Rädd i sitt bostadsområde
Äter grönsaker ofta		Äter snabbmat (t.ex. hamburgare)
Äter frukt ofta		Dricker läsk ofta
		Äter godis ofta

Vi ser i högstadiet fler signifikanta skillnader än i mellanstadiet. Ungdomar i högre socioekonomiska grupper i högstadiet är liksom i mellanstadiet överrepresenterade när det gäller idrottsförening, kulturskolan och i fritidsnämndens tunga utbud (mått A), fritidsnämndens tunga fritidsutbud + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar (mått B) samt när det gäller att vara fysiskt aktiv. Dessutom är de överrepresenterade när det gäller hög livskvalitet, bra fritid, bra skolbetyg, större chanser i skolan och i livet som helhet. De i högre socioekonomiska grupperna i högstadiet är också överrepresenterade när det gäller att äta frukost, middag, grönsaker och frukt.

288 Mått B= Fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott.
289 Mått B= Kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga kultursatsningar.
290 Killar i socioekonomisk grupp 5 anser att de har sämst livschanser.

Ungdomar i lägre socioekonomiska grupper i högstadiet är liksom i mellanstadiet överrepresenterade när det gäller besöka bibliotek, fritidsgård och allaktivitetshus, att vara utomstående i instrumentella aktiviteter och utomstående totalt, när det gäller att äta snabbmat, dricka läsk och vara rädd i sitt bostadsområde (ej killar). Tjejer i högstadiet liksom i mellanstadiet i de lägre socioekonomiska grupperna är också överrepresenterade när det gäller dålig hälsa och dålig fritid. Både bland killar och bland tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna i högstadiet gäller också att de har sämre livskvalitet, sämre fritid, lägre skolbetyg, sämre chanser i skolan och livet som stort.

I tabellerna 306 och 307 presenteras resultaten utifrån socioekonomisk bakgrund i gymnasiet Frågan är om skillnaderna blir större i gymnasiet än i högstadiet?

Tabell 306. Malmö. Gymnasiet. 2020. Killar. Socioekonomiska grupper.

De i högre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De i lägre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övriga förening	Utomstående instrumentell
Fysiskt aktiv	Med i kulturskolan	Utomstående totalt
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Besökt bibliotek
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått B)[291]	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)[292]	Sämre hälsa
Bra hälsa	Kulturellt aktiv	Sämre livskvalitet
Bra livskvalitet	Besökt fritidsgård	Sämre fritid
Bra fritid	Besökt allaktivitetshus	Går på yrkesförberedande program
Läst böcker ofta >3 gånger	Besökt simhall	Sämre chanser i skolan
Rädd i centrum	Minst två psykosomatiska besvär	Sämre chanser på fritiden
Rädd på väg till och från aktiviteter	Läst böcker	Sämre chanser i livet i stort
Går på studieförberedande program	Rädd i området	
Bättre chanser i skolan	Rädd på buss	
Bättre chanser på fritiden	Rädd på träning	
Bättre chanser i livet i stort	Rädd på fritidsgård	
Äter frukost alltid	Äter snabbmat ofta	
Äter lunch alltid	Dricker läsk ofta	
Äter middag alltid	Äter godis/chips ofta	
Äter grönsaker ofta		
Äter frukt ofta		

291 Mått B= Fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott.
292 Mått B= Kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga kultursatsningar.

Tabell 307. Malmö. Gymnasiet. 2020. Tjejer Socioekonomiska grupper.

De i högre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De i lägre socioekonomiska grupper signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övriga förening	Besökt fritidsgård
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Utomstående instrumentell
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått B)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)	Utomstående totalt
Fysiskt aktiv	Kulturellt aktiv	Minst 3 psykosomatiska besvär
Bra livskvalitet	Med i kulturskolan	Sämre livskvalitet
Bra fritid	Besökt bibliotek	Sämre fritid
Bra hälsa	Besökt Allaktivitetshus	Sämre hälsa
Rädd i centrum	Besökt simhall	Rädd i området
Går på studieförberedande	Läst i böcker	Rädd på träning
Bättre chanser i skolan	Läst böcker ofta	Går på yrkesförberedande program
Bättre chanser på fritiden	Rädd på buss	Sämre chanser i skolan
Bättre chanser i livet i stort	Rädd på fritidsgård	Sämre chanser på fritiden
Äter frukost alltid	Rädd på väg till och från aktivitet	Sämre chanser i livet i stort
Äter lunch alltid	Dricker läsk ofta	Äter snabbmat ofta
Äter middag alltid	Äter godis/chips ofta	
Äter grönsaker ofta		
Äter frukt ofta		

Likartade mönster när det gäller socioekonomisk bakgrund och aktivitet m.m. kan noteras i gymnasiet som i mellanstadiet och i högstadiet.

Barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna i gymnasiet liksom i såväl högstadiet som i mellanstadiet är överrepresenterade när det gäller deltagande idrottsförening, och i fritidsnämndens tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens och tekniska nämndens tunga fritidsutbud (mått B) samt när det gäller att vara fysiskt aktiv. Dessutom är de i gymnasiet i de högre socioekonomiska grupperna överrepresenterade när det gäller bra livskvalitet, bra fritid, bra hälsa, att gå på studieförberedande program, bättre livschanser i skolan och i livet som helhet. Ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är också överrepresenterade när det gäller att äta frukost, lunch och middag, grönsaker och frukt. Dessutom upplever gymnasisterna i de högre socioekonomiska grupperna, i motsats till i högstadiet, att de har större chanser även på fritiden än de i lägre socioekonomiska grupperna.

Ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna i gymnasiet är överrepresenterade på de flesta områden där högstadieungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna var överrepresenterade. Det gäller t.ex. att besöka bibliotek (killar) och fritidsgård (tjejer). De i lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller att vara utomstående i instrumentella aktiviteter och utomstående totalt, sämre hälsa och sämre livskvalitet. De upplever sig också ha sämre livschanser i skolan, på fritiden och i livet i stort. Gymnasietjejerna i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade på fler områden än killar i de lägre socioekonomiska grupperna. Det gäller t.ex. att ha mer än två psykosomatiska besvär, äter snabbmat, rädd i sitt område och rädd på träningen. Killar och tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller att gå på yrkesförberedande program.

24.3 Svensk respektive utländsk bakgrund

Skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund när det gäller vilka anläggningar ungdomar önskar att kommunerna ska satsa på, deltagande i enskilda aktiviteter och t.ex. hälsa har presenterats i kapitel 4 till och med kapitel 22.

I det här avsnittet ska vi ge en sammanfattande bild av jämlikhet utifrån svensk bakgrund respektive utländsk bakgrund i Malmö. Här arbetar vi med följande tre kategorier, de med svensk bakgrund är signifikant överrepresenterade, inga signifikanta skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund, de med utländsk bakgrund är signifikant överrepresenterade. Signifikanstestningen är i de flest fall gjord utifrån hela skalan svensk respektive utländsk bakgrund (grupp 1-4). Skillnaderna som presenteras är signifikanta på minst 5 % -nivån. Resultaten presenteras uppdelat på killar respektive tjejer.

I det här kapitlet redovisar vi alltså enbart skillnader som är signifikanta. Det innebär att skillnader som finns men som inte är signifikanta, förs till inga skillnader i detta avsnitt. Konsekvenser av detta är att skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund i vissa fall underskattas. Den som vill specialstudera en enskild aktivitet eller t.ex. hälsa ska därför även granska resultaten i varje kapitel.

För att inte texten ska dränkas av detaljer arbetar vi här i stort med samma aktiviteter och områden t.ex. deltagande i fritids- och kulturaktiviteter och hälsa som när vi undersökte intersektionaliteten i förra kapitlet.

I tabellerna 308 och 309 visas resultaten i mellanstadiet.

Tabell 308. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Killar. Svensk/utländsk bakgrund.

De med svensk bakgrund signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De med utländsk bakgrund signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i kulturskolan	Gå på bibliotek
Med i övrigt föreningsliv	Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått B)[293]	Gå på fritidsgård
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Gå på allaktivitetshus
Fysiskt aktiv	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)[294]	Besökt simhall
Tre eller fler psykosomatiska besvär	Bra hälsa	Utomstående instrumentellt
Äter middag alltid	Sämre hälsa	Utomstående totalt
Äter grönsaker ofta	Hög livskvalitet	Äter lunch i minst utsträckning
	Sämre livskvalitet	Äter snabbmat (t.ex. hamburgare)
	Bra fritid	Dricker läsk/energidryck ofta
	Sämre fritid	Rädd i bostadsområdet
	Äter frukt ofta	
	Äter godis ofta	
	Rädd i centrum	
	Rädd på buss eller tåg	
	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	

293 Mått B= Fritidsnämndens eget tung utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott.
294 Mått B= Kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga kultursatsningar.

Tabell 309. Malmö. Mellanstadiet. 2019. Tjejer. Svensk respektive utländsk bakgrund.

De med svensk bakgrund signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De med utländsk bakgrund signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Gå på bibliotek
Med i övrigt förening	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)	Gå på fritidsgård
Med i kulturskolan	Bra hälsa	Gå på allaktivitetshus
Med i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Dålig hälsa	Besökt simhall
Med i fritidsnämndens utbud. (mått B)	Tre eller fler psykosomatiska besvär	Utomstående instrumentellt
Fysisk aktiv	Sämre livskvalitet	Utomstående totalt
Bra fritid	Rädd i centrum	Sämre fritid
Äter frukost varje dag	Rädd på buss eller tåg	Äter lunch i minst utsträckning
Äter middag varje dag	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	Äter snabbmat (t.ex. hamburgare)
Äter grönsaker ofta		Dricker läsk/energidryck ofta
		Äter godis ofta
		Rädd i sitt bostadsområde

Vi kan konstatera att de med svensk bakgrund är överrepresenterade både bland killar och bland tjejer när det gäller deltagande i idrottsförening, övrig förening och deltagande i fritidsnämndens tunga utbud (mått A) och när det gäller att vara fysiskt aktiv. De med svensk bakgrund är också överrepresenterade när det gäller att äta middag och grönsaker. Tjejer med svensk bakgrund är även överrepresenterade när det gäller att ha en bra fritid.

De med utländsk bakgrund är överrepresenterade när det gäller att gå på bibliotek, fritidsgård, allaktivitetshus och simhall samt när det gäller att vara utomstående både för deltagande i instrumentella aktiviteter och deltagande totalt. De med utländsk bakgrund är också överrepresenterade när det gäller att äta snabbmat och dricka läsk/energidryck. De äter också lunch i mindre utsträckning än de med svensk bakgrund. Dessutom är de mer rädda i sitt bostadsområde. Tjejerna med utländsk bakgrund i mellanstadiet upplever också i större utsträckning än de med svensk bakgrund att de har en sämre fritidssituation. Inga skillnader kan noteras mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund när det gäller vare sig bra eller dålig hälsa.

I tabellerna 310 och 311 visas resultaten i högstadiet.

Tabell 310. Malmö. Högstadiet. 2019. Killar. Svensk/utländsk bakgrund.

De med svensk bakgrund signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De med utländsk bakgrund signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Besökt bibliotek
Med i övrigt föreningsliv	Med i fritidsnämndens utbud. (mått B)[295]	Besökt fritidsgård/allaktivitetshus
Med i kulturskolan	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Besökt simhall
Fysiskt aktiv	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)[296]	Utomstående instrumentella
Bra hälsa	God livskvalitet	Utomstående totalt
Bra fritid	Sämre hälsa	Sämre fritid
Bra skolbetyg	Tre eller fler psykosomatiska besvär	Dåliga skolbetyg
Äter frukost varje dag	God livskvalitet	Äter lunch i mindre grad
Äter middag varje dag	Sämre livskvalitet	Äter snabbmat
Äter grönsaker ofta	Äter frukt ofta	Dricker läsk
	Äter godis ofta	Sämre livschanser skolan
	Bättre chanser i skolan	Sämre livschanser fritiden
	Bättre chanser på fritiden	Rädd i mitt bostadsområde
	Bättre chanser i livet	Rädd på träning/annan fritidsaktivitet
	Sämre chanser i livet	
	Rädd på buss eller tåg	
	Rädd på fritidsgård	
	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	

Tabell 311. Malmö. Högstadiet. 2019. Tjejer. Svensk respektive utländsk bakgrund.

De med svensk bakgrund signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De med utländsk bakgrund signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i kulturskolan	Besökt bibliotek
Med i övrigt föreningsliv	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Besökt fritidsgård
Med i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)	Besökt simhall
Med i fritidsnämndens utbud. (mått B)	Bra hälsa	Utomstående instrumentellt
Fysiskt aktiv	Dålig hälsa	Utomstående totalt
Bra fritid	Tre eller fler psykosomatiska besvär	Sämre fritid
Bra skolbetyg	God livskvalitet	Äter lunch varje dag
Äter frukost	Sämre livskvalitet	Äter snabbmat (t.ex. hamburgare)
Äter middag	Äter frukt ofta	Dricker läsk ofta
Äter grönsaker	Bättre chanser i skolan	Äter godis ofta
	Bättre chanser på fritiden	Sämre skolbetyg
	Bättre chanser i livet	Sämre chanser i skolan
	Sämre livschanser i livet	Sämre livschanser fritiden
	Rädd området	Rädd på träning/annan fritidsaktivitet
	Rädd på buss eller tåg	
	Rädd på fritidsgård	
	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	

295 Mått B= Fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott
296 Mått B= Kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga kultursatsningar

Vi kan konstatera att de med svensk bakgrund både i högstadiet och i mellanstadiet är överrepresenterade både bland killar och bland tjejer när det gäller deltagande i idrottsförening och annan förening samt när det gäller att vara fysiskt aktiv. De med svensk bakgrund i högstadiet upplever också i störst utsträckning att de har bra fritid och de har även bättre skolbetyg. Ungdomar med svensk bakgrund äter i störst utsträckning frukost, middag och grönsaker.

De med utländsk bakgrund är överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek, fritidsgård, allaktivitetshus och simhall. De är också överrepresenterade när det gäller utomstående i instrumentella aktiviteter och utomstående totalt. De med utländsk bakgrund är också överrepresenterade när det gäller lägre skolbetyg, sämre fritid och mindre chanser i skolan och på fritiden. De är också sämre på att äta lunch och överrepresenterade när det gäller att äta snabbmat och dricka läsk. De är dessutom oftare rädda på träning/annan fritidsaktivitet.

I tabellerna 312 och 313 presenteras resultaten för gymnasiet.

Tabell 312. Malmö. Gymnasiet. 2020. Killar. Svensk/utländsk bakgrund.

De med svensk bakgrund signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De med utländsk bakgrund signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övrig förening (ej idrottsförening)	Besökt simhall
Fysiskt aktiv	Med i kulturskolan	Besökt fritidsgård
Bra livskvalitet	Kulturellt aktiv	Besökt allaktivitetshus
Bra fritid	Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Besökt bibliotek
Rädd i centrum	Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått B)[297]	Utomstående instrumentellt
Rädd på träning/annan fritidsaktivitet	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Utomstående totalt
Bättre chanser i skolan	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)	3 eller fler psykosomatiska besvär
Bättre chanser på fritiden	Bra hälsa	Sämre livskvalitet
Bättre chanser i livet i stort	Sämre hälsa	Sämre fritid
Äter frukost varje dag	Rädd i området	Sämre chanser i skolan
Äter lunch varje dag	Rädd på buss	Sämre chanser på fritiden
Äter middag varje dag	Rädd på fritidsgård	Sämre chanser i livet i stort
Äter grönsaker ofta	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	Äter snabbmat
Äter godis ofta	Går på studieförberedande program	
	Går på yrkesförberedande program	
	Dricker läsk ofta	
	Äter frukt ofta	

297 Mått B= Fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott

Tabell 313. Malmö. Gymnasiet. 2020. Tjejer. Svensk respektive utländsk bakgrund.

De med svensk bakgrund signifikant överrepresenterade	Ingen signifikant skillnad	De med utländsk bakgrund signifikant överrepresenterade
Med i idrottsförening	Med i övrig förening (ej idrottsförening)	Besökt simhall
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått A)	Besökt allaktivitetshus	Besökt fritidsgård
Deltar i fritidsnämndens utbud. (mått B)	Besökt kulturskolan	Besökt bibliotek
Fysiskt aktiv	Kulturellt aktiv	Utomstående instrumentella
Bra livskvalitet	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått A)	Utomstående totalt
Bra fritid	Deltar i kulturnämnd. utbud. (mått B)[298]	3 eller fler psykosomatiska besvär
Rädd i centrum	Bra hälsa	Sämre livskvalitet
Rädd på träning/annan fritidsaktivitet	Sämre hälsa	Sämre fritid
Bättre chanser i skolan	Rädd på buss	Rädd området
Bättre chanser på fritiden	Rädd på fritidsgård	Sämre livschanser skolan
Bättre chanser i livet i stort	Rädd på väg eller till fritidsaktivitet	Sämre livschanser fritiden
Äter frukost varje dag	Går på studieförberedande program	Sämre livschanser livet i stort
Äter lunch varje dag	Går på yrkesförberedande program	Äter snabbmat
Äter middag varje dag	Dricker läsk ofta	
Äter grönsaker ofta	Äter frukt ofta	
Äter godis ofta		

Vi kan konstatera att ungdomar med svensk bakgrund både bland killar och bland tjejer är överrepresenterade när det gäller att vara med i en idrottsförening, vara fysiskt aktiv, ha en bra livskvalitet och bra fritid och upplever att de har bättre chanser i skolan, fritiden och i livet i stort. De äter också frukost, lunch, middag, grönsaker och godis i större utsträckning. De med svensk bakgrund är mer rädda i centrum och på träning/annan organiserad fritidsaktivitet.

De med utländsk bakgrund i gymnasiet är överrepresenterade när det gäller att besöka simhall, bibliotek och fritidsgård. De är också överrepresenterade när det gäller att vara utomstående både i instrumentella aktiviteter och totalt. Både killar och tjejer med utländsk bakgrund anger fler besvär, sämre livskvalitet, sämre fritid, sämre livschanser i skolan, på fritiden och i livet som helhet samt äter snabbmat i större utsträckning än de med svensk bakgrund. Tjejer med utländsk bakgrund är underrepresenterade när det gäller deltagande i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar (mått B).

298 Mått B= Kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga kultursatsningar

24.4 Sammanfattning

Malmö stad har som mål jämlikhet mellan t.ex. olika socioekonomiska grupper och de med svensk respektive utländsk bakgrund.

* I det här kapitlet redovisar vi enbart skillnader som är signifikanta. Det innebär att vissa skillnader som finns men som inte är signifikanta, förs till inga skillnader i detta kapitel. Konsekvenser av detta blir att skillnader mellan de socioekonomiska grupperna och mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund i vissa fall underskattas. Den som vill specialstudera en enskild aktivitet ska därför även granska resultaten i aktuellt kapitel.

* Vi har i det här kapitlet visat vilka signifikanta skillnader som finns mellan barn och ungdomar i de olika socioekonomiska grupperna i de tre stadierna. Först kan vi konstatera att det redan i mellanstadiet finns skillnader som i en del fall förstärks ibland tonåringar. I alla tre stadierna gäller dock att både killar och tjejer i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade i idrottsförening, när det gäller fysisk aktivitet samt att vara aktiv i fritidsnämndens tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens + tekniska nämndens tunga fritidsutbud (mått B). I alla tre stadierna gäller också att barn ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna har bättre matvanor. Vi kan också konstatera att i mellanstadiet framträder inga signifikanta skillnader mellan de olika socioekonomiska grupperna när det gäller god hälsa och livskvalitet. I högstadiet och i gymnasiet ser vi att de i högre socioekonomiska grupperna skattar sin hälsa, livskvalitet och sina livschanser högre än de lägre socioekonomiska grupperna.

I alla tre stadierna besöker barn och ungdomar i lägre socioekonomiska grupperna, med undantag av tjejer i gymnasiet, bibliotek i störst utsträckning. Fler är också utomstående i instrumentella aktiviteter. I mellanstadiet bland tjejer och i högstadiet, samt i gymnasiet bland både killar och tjejer har de i lägre socioekonomiska grupper sämre hälsa, fritid och livskvalitet. Tjejer i de lägre socioekonomiska grupperna besöker också fritidsgård i störst utsträckning i alla tre stadierna. Tjejer och killar i de lägre socioekonomiska grupperna i högstadiet och gymnasiet upplever sig också ha sämre chanser i skolan, på fritiden och i livet som stort.

* De med svensk bakgrund (barnen själv och både föräldrarna är födda i Sverige) är i alla tre stadierna överrepresenterade när det gäller att vara med i en idrottsförening och vara fysiskt aktiv. De är också överrepresenterade i alla tre stadierna när det gäller att äta middag och grönsaker. I högstadiet och i gymnasiet har de med svensk bakgrund också en bättre fritid och hälsa och de äter i störst utsträckning frukost, lunch och middag. Tjejer i alla tre stadierna med svensk bakgrund är överrepresenterade när det gäller deltagande i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) och fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar (mått B).

* De med utländsk bakgrund är i alla tre stadierna överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek, simhall och fritidsgård. De är i större utsträckning utomstående både i instrumentella aktiviteter och totalt. De med utländsk bakgrund är också överrepresenterade när det gäller att äta snabbmat. I högstadiet och i gymnasiet upplever de med utländsk bakgrund i signifikant högre utsträckning än de med svensk bakgrund att de har sämre livschanser i skolan och på fritiden. Tonåringarna med utländsk bakgrund upplever att de har det sämre på fritiden.

25 Slutdiskussion

I det här kapitlet sammanfattas och analyseras resultaten i rapporten.

25.1 Inledning

Malmö stad har som mål bl.a. jämställdhet, jämlikhet och delaktighet.

Målet om jämställdhet formuleras så här i Malmö stads budget för 2021: ”Malmö ska vara en jämställd stad som utmanar fördomar och som är öppen för förändring och samarbete”[299]. I fritidsnämndens budget för 2021 formuleras målen om jämställdhet och jämlikhet på följande sätt: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför[300]”. I ett av kulturnämndens mål står det: ”Alla Malmös barn och unga ska såväl under skoltid som på sin fritid ha goda och likvärdiga möjligheter att påverka, ta del av och själv skapa kulturupplevelser”[301].

Målet om jämlikhet formuleras på följande sätt i strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö: ”Malmö ska vara en stad där alla malmöbor har likvärdiga förutsättningar för delaktighet oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck”[302]. I nämndbudgeten för fritidsnämnden 2021 står det: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför.[303]. I utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter finns följande formulering: ”Malmö ska vara en stad för barn och unga där alla ska kunna växa upp under trygga och jämlika förhållande och utveckla sin fulla potential”[304]. I kulturförvaltningens åtagande formuleras målet om jämlikhet på följande sätt: ”Kulturförvaltningen åtar sig att under 2021 agera kompensatoriska i de delar av Malmö där barn och ungdomar riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där behoven utifrån socioekonomiska utmaningar är som störst”[305].

Malmö stad ska vara en stad som värnar barns rättigheter[306]. Enligt barnkonventionen ska barn ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Malmö stad, fritidsnämnden och kulturnämnden har därmed som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande.

25.2 Studien

Studier om deltagande i och preferenser för olika fritids- och kulturaktiviteter har gjorts i Malmö 1996, 2015 och 2019–2020[307]. Urvalet i Malmö och i de övriga kommunerna har genomförts genom ett slumpmässigt stratifierat urval[308]. I samtliga kommuner som Ung livsstil samarbetar med ingår både kommunala skolor och friskolor i urvalet. Resultaten är därför representativa för alla elever i kommunen[309]. I kapitel 2 och 3 presenteras undersökningen i detalj.

299 Malmö stad, **Budget 2021**, sid. 23.
300 Malmö stad, **Fritidsnämndens budget för 2021.**
301 Malmö stad, **Kulturnämndens budget för 2021.**
302 Malmö stad, **Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering.**
303 Malmö stad, **Fritidsnämndens budget för 2021.**
304 Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad.**
305 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtagande 2021.**
306 Malmö stad, **Utvecklingsplan för barns rättigheter i Malmö stad.**
307 Vi gjorde också en studie tillsammans med fritidsförvaltningen i Malmö 1990. Datafilen från studien finns inte kvar på grund av en datakrasch på universitet på 1990-talet. Någon rapport skrevs heller inte då och Malmö stad har inte kvar de redovisningar som då gjordes.
308 För en detaljerad genomgång om hur urvalet i alla Ung livsstils studier gått till se t.ex.: Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** kapitel 2.
309 Vi har inte undersökt de som går i särskolan.

I tabell 314 redovisas undersökningsgrupperna 1996, 2015 och 2019–2020.

Tabell 314. Malmö stad. Antalet barn ungdomar i urvalet, besvarade enkäter och svarsfrekvens.

	Urval Antal	Besvarade enkäter Antal	Svarsfrekvens %
Högstadiet 1996	**851**	**720**	**85**
Högstadiet 2015	**2 526**	**2 189**	**87**
Mellanstadiet 2019	**3 043**	**2 659**	**87**
Högstadiet 2019	2 868	2 319	81
Gymnasiet 2020	2 169	1 511	70
Totalt 2019-20	**8 080**	**6 489**	**80**

I undersökningen 2019 och 2020 har 6 489 barn och ungdomar besvarat våra enkäter. Urvalet i studien var 8 080. Svarsfrekvensen i hela undersökningen är 80%. Högst är svarsfrekvensen i mellanstadiet, 87%.

Huvudsyftet med den här undersökningen är att studera barns och ungdomars levnadsvillkor och livsstil i Malmö med speciell inriktning på idrott, kultur, fritid och hälsa. Delsyftet med undersökningen är:

1. Att jämföra resultaten i Malmö med resultaten i andra kommuner

2. Att jämföra resultaten i högstadiet i Malmö 1996, 2015 och 2019

Vilken sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund har barn och ungdomar i Malmö i förhållande till barn och ungdomar i andra kommuner Ung livsstil har undersökt? I kapitel 3 visar vi detta i detalj. **Malmö har störst andel barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna och är den kommun där medianinkomsten är lägst. Andelen barn och ungdomar med utländsk bakgrund är också störst i Malmö**.

I samtliga Ung livsstils studier sedan 1984 konstateras att ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna och där medianinkomsten/medelinkomsten är högre i större utsträckning är med i förening totalt, idrottsförening och musikskolan/kulturskolan än ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna och där medianinkomsten/medelinkomsten är låg[310]. Även studien Malmö 1996 och 2015 visade detta[311]. Studierna visar också att både de barn och ungdomar som är födda i Sverige och där föräldrarna är födda utomlands och de barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda utomlands deltar mindre i förening totalt och i idrottsförening i alla kommuner vi har undersökt än barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige[312]. Studier visar också att barn och ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund, låg medianinkomst och där många har utländsk bakgrund i störst utsträckning besöker bibliotek och går på fritidsgård. Undersökningar visar också att de med höga betyg (eller meritpoäng i åk 9) är med i idrottsförening och i kulturskolan i högre grad än de som har låga betyg. Det motsatta gäller för att besöka fritidsgård.

310 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket**. Larsson B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer.** Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden.**
311 Se Blomdahl m.fl. **Ung livsstil Malmö**.
312 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** och Blomdahl/Elofsson,/Lengheden/Åkesson, **Segrar föreningslivet?**

Enbart en direkt jämförelse med andra kommuner när det gäller andelen ungdomar som t.ex. är med i idrottsförening och går på bibliotek blir därför inte rättvisande eftersom denna inte tar hänsyn till olikheter när det gäller ungdomarnas socioekonomiska bakgrund och utländsk bakgrund[313]. Malmö skiljer sig alltså i stor utsträckning från de flesta andra kommuner när det gäller ungdomarnas sociodemografiska och socioekonomiska bakgrund i dessa avseenden. För att söka ge en mer rättvisande bild av hur det ”ser ut” i Malmö har förväntade värden med utgångspunkt från den sociala strukturen bland de ungdomar som besvarat enkäten arbetats fram. Som bas för beräkningen används en sammanställning av studier som genomförts inom Ung livsstil under perioden 2013–2020[314]. Utifrån detta material skattas andel medlemmar i de 20 grupper som innefattas i kombinationen av socioekonomisk bakgrund (5 grupper) och svensk respektive utländsk bakgrund (4 grupper). Med tanke på den markanta könsskillnad som finns t.ex. i medlem i idrottsförening görs dessa beräkningar separat för killar och tjejer.

Med utgångspunkt från svarsfördelningen i dessa avseenden bland dem som besvarat enkäten i Malmö beräknas därefter ett ”förväntat” värde när det gäller andelen medlemmar i förening m.fl. aktiviteter som sedan kan jämföras med det aktuella utfallet. Beräkningar av det förväntade värdet i förhållande till utfallet görs för: förening totalt, idrottsförening, annan förening, utomstående i fritidsutbudet, besökt fritidsgård, besökt bibliotek, med i kulturskolan och fysiskt aktiv/inaktiv.

25.3 Deltar barn och ungdomar i fritids- och kulturutbudet i den utsträckning som kan förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur?

I vilken utsträckning deltar barn och ungdomar i fritids- och kulturutbudet utifrån den sociodemografiska struktur som Malmö stad har[315]? I tabell 315 ger svaret på frågan.

313 Till ”annan förening” förs alla föreningar som inte är idrottsföreningar. Se kapitel 7 i denna rapport.
314 Se t.ex. Elofsson/Blomdahl/ Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden**. Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, **Segrar föreningslivet?**
315 I avsnitt 25.2 beskrivs hur förväntade värden beräknas.

Tabell 315. Malmö 2019/20. Förväntade och observerade värden för deltagande i olika aktiviteter. Andel i % efter stadium och kön.

Aktivitet	Förväntat/ Observerat	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
		Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Med i förening							
	Observerat	61	52	51	40	44	34
	Förväntat	66	55	51	42	49	44
Med i idrottsförening							
	Observerat	58	48	47	33	38	24
	Förväntat	63	50	46	31	33	24
Med i annan förening							
	Observerat	6	9	8	12	10	13
	Förväntat	9	10	8	12	9	15
Utomstående instrumentella aktiviteter[316]							
	Observerat	37	45	44	53	53	64
	Förväntat	30	41	46	54	60	65
Utomstående totalt [317]							
	Observerat	17	18	35	41	44	54
	Förväntat	14	16	37	44	51	55
Fysisk aktiv [318]							
	Observerat	64	54	60	49	61	47
	Förväntat	71	62	58	48	55	54
Besök fritidsgård							
	Observerat			22	20	17	7
	Förväntat			27	21	20	11
Besök bibliotek							
	Observerat	30	37	30	42	33	47
	Förväntat	27	32	25	35	28	42
Med i kulturskola							
	Observerat	14	16	12	13	5	5
	Förväntat	14	19	9	11	8	8

Barn och ungdomar i Malmö besöker bibliotek i betydligt större utsträckning än vad som kan förväntas utifrån stadens sociodemografiska situation. Inte i någon annan kommun kan vi notera att barn och ungdomar besöker bibliotek i så mycket större utsträckning än som kan förväntas.

316 De som inte deltar varje vecka i förening eller kulturskola räknas som utomstående i instrumentella aktiviteter.
317 De som inte varje vecka deltar i förening totalt, kulturskolan eller besökt fritidsgård, bibliotek eller simhall är utomstående totalt enligt vår definition. För en detaljerad definition av begreppen utomstående se kapitel 12.
318 Fysiskt aktiv är den som antingen senaste veckan varit med i idrottsförening eller varit aktiva i organiserad gruppträning (t.ex. aerobics, spinning), eller varit med i dansgrupper eller själv utövat en fysisk aktivitet. För en detaljerad definition se kapitel 14.

Killar och tjejer i mellanstadiet är mindre med i förening totalt och idrottsförening än som förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur. **Mellanstadiebarn är också mer utomstående i instrumentella aktiviteter och är fysisk aktiva i mindre grad än som kan förväntas**. Killar i mellanstadiet är med i kulturskolan i den utsträckning som förväntas medan tjejer deltar något mindre än förväntas.

I högstadiet deltar ungdomar i de flesta aktiviteter, bortsett från framförallt bibliotek**, ungefär i den utsträckning som kan förväntas**. Observeras ska dock att killar i högstadiet besöker fritidsgård i mindre utsträckning än vad som kan förväntas utifrån den sociodemografiska och socioekonomiska strukturen i Malmö.

Killar i gymnasiet är med i en idrottsförening mer än vad som kan förväntas och tjejer i den grad som kan förväntas. Killar är utomstående mindre än förväntat både i instrumentella aktiviteter och totalt och tjejer i den utsträckning som kan förväntas. Gymnasiekillarna är mer fysiskt aktiva än förväntat och tjejer i mindre utsträckning än förväntat. Tjejer och killar besöker fritidsgård och är med i kulturskolan i något mindre utsträckning än förväntat.

När resultaten i de tre olika stadierna jämförs ser vi som påpekats att barn och ungdomar i Malmö genomgående besöker bibliotek i större utsträckning än förväntat. Tjejer är med i idrottsförening och annan förening i alla tre stadierna i den utsträckning som kan förväntas. Killar i mellanstadiet är i mindre utsträckning med i idrottsförening och killar i gymnasiet mer. Utomstående totalt är barn och ungdomar i alla tre stadierna, med undantag för killar i gymnasiet, i den utsträckning som motsvarar Malmös sociodemografiska struktur. Gymnasiekillar är mindre utsträckning utomstående både i instrumentella aktiviteter och totalt än som kan förväntas. Mellanstadiebarn och tjejer i gymnasiet är mindre fysiskt aktiva än som kan förväntas. Killar i gymnasiet är mer fysiskt aktiva än vad som kan förväntas och tjejer och killar i högstadiet i den utsträckning som kan förväntas utifrån Malmös sociodemografiska struktur. Ungdomar besöker fritidsgård något mindre än vad som kan förväntas.

Vad är då orsakerna till att barn och ungdomar besöker bibliotek i Malmö i alla tre stadierna i större utsträckning än som kan förväntas? Tyvärr kan vi inte ringa in orsakerna till detta inom ramen för denna rapport[319]. Det saknas uppgifter från Malmö och andra kommuner kring hur mycket som satsas per ungdomar i åldersgruppen 10–19 år, vilka andra riktade satsningar de gör m.m.

25.4 Varför deltar så många i fritids- och kulturutbudet i Malmö?

Sedan minst 50 år tillbaka har frågan ställts hur stor andel av barn och ungdomar i Malmö och andra kommuner som nås av de offentliga satsningarna på fritidsområdet som görs av fritidsnämnden, kulturnämnden och i Malmös fall tekniska nämnden och/eller andra nämnder/ statliga organ som driver verksamhet i kommunen. Vad vi vet har vare sig vi i Ung livsstil eller några andra utredare/forskare tidigare försökt besvara frågan i Malmö stad eller i någon annan kommun i landet.

Ung livsstil har dock sedan 35 år tillbaka visat hur stor andel av barn och ungdomar som deltar/besökt något av följande varje vecka: förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek eller simhall. Dessa fem satsningar står för mellan 75% och 80% av fritids- och kulturnämndernas ekonomiska satsning på barn och ungdomar. Vi har i kapitel 12 redovisat andelen som är utomstående, dvs. inte deltar i någon av dessa fem aktiviteter. Här redovisar vi andelen som deltar**. I Malmö deltar 82% av mellanstadieelever, 62% av högstadieelever och 45% av elever i gymnasiet varje vecka.**

319 Kulturrådet, Myndigheten för kulturanalys eller Malmö stad borde avsätta resurser för att finna de framgångsfaktorer som medför att biblioteken i Malmö når fler än vad som kan förväntas.

Hur många deltar då i nämndernas satsningar[320]?

* Minst 76% av mellanstadiebarnen har nyttjat någon av fritidsnämndens tunga ekonomiska satsningar under de senaste 7 dagarna.

* Minst 80% av mellanstadiebarnen deltar i/nyttjar någon av fritidsnämndens tunga ekonomiska satsningar eller tekniska nämndens spontanidrottssatsningar under de senaste 7 dagarna.

* Minst 70% av högstadieungdomarna och 56% av gymnasieungdomarna har under de senaste 4 veckorna nyttjat fritidsnämndens tunga satsningar.

***** Minst 80% av högstadieungdomarna och 67% av gymnasieungdomarna har nyttjat/deltagit i fritidsnämndens och tekniska nämndens satsningar på fritid och spontanidrottsanläggningar under de senaste 4 veckorna.

* Minst 54% av mellanstadiebarnen har de senaste 7 dagarna deltagit i någon av kulturnämndens tunga satsningar.

* Minst 60% av mellanstadiebarnen har de senaste 7 dagarna deltagit i någon av kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörers kultursatsningar.

* Minst 53% av högstadieeleverna och 49% av gymnasieeleverna har under de senaste 4 veckorna deltagit i någon av kulturnämndens tunga satsningar.

* Över 60% av högstadieeleverna och 54% av gymnasieeleverna har under de senaste 4 veckorna deltagit/nåtts av kulturnämndens tunga satsningar + andra aktörers kultursatsningar.

En stor majoritet av barn och ungdomar i Malmö deltar i fritids- och kulturnämndernas samlade satsningar. Vad är förklaringarna till detta? 1939 års ungdomsutredning gav oss en av nycklarna till att förstå detta. De påpekade att föreningslivet inte kommer att nå alla. Det behövs andra satsningar, t.ex. öppnande av fritidsgårdar, för att de många skulle ges möjlighet att delta i en aktivitet på fritiden[321]. Utredningen menar alltså att barn och ungdomar har så olika preferenser att utbudet som helhet måste svara mot de många ungdomarnas olika önskemål. Malmö stad satsar i dag på föreningslivet, simhallar, bad utomhus, fritidsgårdar, spontanidrott, sommarlovsverksamhet, bibliotek, kulturskola, museer, konstutställningar, festivaler, studieförbunden m.m. Vi ser i första hand i kapitel 4 och 5 att dessa olika satsningar svarar mot ungdomars mycket differentierade önskemål om vad Malmö stad ska satsa på nu.

Ett av de utmärkande dragen i samhällets utveckling är också en allt mer tilltagande differentiering[322]. Vi får t.ex. allt fler stilar inom både kulturen, studieförbunden, föreningsidrotten, spontanidrotten och övrigt föreningsliv. Inom föreningsidrotten kan vi se att det finns åtminstone över 600 stilar[323]. De differentierade kampsporterna, friidrotten, simningen, skidåkningen är exempel på där det också inom de allt fler specialidrottsförebuden pågår en differentiering. **Kommunernas generella bidrag till föreningslivet svarar upp mot den tilltagande differentieringen**. Vi kan också se att personalen på t.ex. bibliotek och i kulturskolan ganska snabbt har noterat förändrade preferenser bland barn och ungdomar och som ett svar på de förändrade preferenserna har nya verksamhetsformer startats.

320 Se kapitel 13 i denna rapport.
321 Se t.ex. Claeson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg**, kapitel 1. SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet**.
322 Se t.ex. Blomdahl, U, ”Från industrisamhälle till informationssamhälle. Vilka krav och preferenser möter fritidssektorn efter år 2000?” i Zetterberg, O, **Fritid i ny tid**, sid. 25-29.
323 Differentieringen totalt och t.ex. inom föreningsidrotten, biblioteken och fritidsgårdar och när det gäller musikstilar, TV- kanaler förtjänar en egen forskningsrapport. Det ligger dock utanför syftet med den här rapporten.

Bredden i kommunernas satsningar är alltså ett huvudskäl till att en klar majoritet av Malmös barn och ungdomar deltar. Delaktighetsmålet att nå en stor del av Malmös barn och ungdomar är i ganska stor utsträckning uppnådda.

25.5 Hur ser delaktigheten och inflytande ut bland unga i Malmö?

Malmö stad har som mål att ungdomar ska ha inflytande och vara delaktiga i samhället[324]. Dessa mål formuleras bl.a. på följande sätt: ”Malmö stad ska vara en stad som värnar barns rättigheter. Enligt barnkonventionen ska barn ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem”[325]. Malmö stad, fritidsnämnden och kulturnämnden har därmed som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande. I strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö står det: ”Malmö ska vara en stad där alla malmöbor har likvärdiga förutsättningar för delaktighet oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck”[326].

Vi har i tidigare avsnitt visat att om delaktighetsmålet definieras som deltagande i kultur- och fritidsutbudet så är målet i ganska stor utsträckning uppnått i Malmö. Av fritids- och kulturnämndernas ekonomiska satsningar för barn och ungdomar när det gäller förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek eller simhall går mellan 75% och 80% till dessa fem aktiviteter[327]. I Malmö deltar 82 procent av mellanstadieeleverna, 62 procent av högstadieeleverna och 45 procent av gymnasieeleverna i någon av dessa fem aktiviteter varje vecka. En stor majoritet deltar också i fritidsnämndens egna tunga satsningar och i fritidsnämndens egna tunga satsningar + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar. En klar majoritet av barn och ungdomar deltar också i kulturnämndens eget tunga utbud och i kulturnämndens eget tunga utbud och i kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga organs kultursatsningar på barn och ungdomar. **Huvudorsaken till att en stor majoritet av barn och ungdomar är delaktiga på sin fritid i Malmö när det gäller deltagande i det tunga fritids- och kulturutbudet ska alltså sökas i bredden på utbudet.**

Inflytandemålet har i den här rapporten undersökts bl.a. genom viljan att påverka samhället i stort, att påverka i Malmö och genom att ha uppdrag i förening. 14% av killar och 18% av tjejer i högstadiet tycker det är mycket viktigt att påverka samhället[328]. I gymnasiet är det 17% av både killar och tjejer som tycker det är mycket viktigt. **Tjejer tycker det är viktigare** (ganska viktigt + mycket viktigt) **än killar att påverka samhället både i högstadiet och i gymnasiet.** I t.ex. gymnasiet tycker 47% av killar och 58% av tjejer det. Motsvarande resultat i högstadiet är 46% respektive 59%. Varför vill fler tjejer än killar vara med och påverka samhället? Orsakerna till detta ska troligtvis sökas utifrån förhållandet att tjejer inte tycker de får vara med och bestämma tidigare och i dag och att de vill ha större inflytande och större ansvar för framtiden. Några större förändringar har inte skett mellan 2015 och 2019 bland de yngre tonåringarna när det gäller viljan att påverka samhället.

324 Regeringen har i april 2020 fattat beslut om att ”stärka idrottens arbete med föreningsdemokrati. Så här står det i pressmeddelandet från regeringen ”Riksidrottsförbundet ska också stödja idrottsföreningarnas arbete med att utveckla sina demokratiska processer så att insynen och möjligheterna att delta ökar för barn och unga”. Regeringskansliet, **Regeringens stärker idrottens arbete med föreningsdemokrati**, 23 april 2020. Kulturdepartementet.
325 Malmö stad, **Utvecklingsplan för barns rättigheter i Malmö stad.**
326 Malmö stad, **Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering.**
327 Se kapitel 12 i denna rapport.
328 Skalan på frågan är: Inte alls viktig, Inte så viktigt, Ganska viktigt och Mycket viktigt.

I gymnasiet 2020 ska noteras att ungdomar i lägre socioekonomiska grupperna tycker det är viktigare att påverka samhället än de i högre socioekonomiska grupperna. Tjejer tycker det är viktigare att påverka samhället än killar. **De med utländsk bakgrund tycker det är viktigare än de med svensk bakgrund att påverka samhället**. Dessa tre grupper som nyttjar de offentliga satsningarna på fritid minst tycker alltså det är viktigare att påverka samhället i stort än de grupper som nyttjar satsningarna mest.

I Malmö har vi frågat tonåringarna om i vilken utsträckning politikerna lyssnar på dem, hur mycket de vill påverka och om de vet vart de ska vända sig om de vill påverka. Mellan 19% och 29% av tonåringar i högstadiet och i gymnasiet tycker att politiker i Malmö lyssnar på dem[329]. Tjejer och killar tycker så i ungefär lika stor utsträckning. Mellan 35% och 40% vill vara med och påverka mer i sitt bostadsområde, tjejer och killar i ungefär lika stor utsträckning. Omkring 25% vill vara med och påverka genom att delta i workshop, tjejer i något större utsträckning än killar. Ungefär 18% av både killar och tjejer vill själv ordna arrangemang/aktiviteter. Omkring 20% av ungdomar i högstadiet och 15% i gymnasiet vet vart de ska vända sig om de vill förändra något i Malmö. Det är tjejerna i gymnasiet som i minst utsträckning vet vart de ska vända sig om de vill förändra något.

Ungdomar i högstadiet 2015 och 2019 har ungefär likartade inställningar till inflytande. **Skillnaden mellan killar och tjejer är mycket begränsad över tid när det gäller synen på inflytande**[330]. Noteras måste dock att tjejerna 2019 i signifikant högre utsträckning än killar vill vara med och påverka sitt bostadsområde**.**

Speciellt ska observeras att de i lägre socioekonomiska grupper och de med utländsk bakgrund i störst utsträckning vill vara med och bestämma vilka fritidsaktiviteter som ska finnas i deras bostadsområde, påverka området de bor i och själv ordna arrangemang/aktiviteter (tabellerna visas inte här). Tjejer i lägre socioekonomiska grupper och tjejer och killar med utländsk bakgrund tycker också i minst utsträckning att politikerna lyssnar på dem. Alltså barn och ungdomar vars föräldrar har mindre ekonomisk kontrollvidd och där de själva är mer utomstående i fritidsutbudet.

Att ha uppdrag i föreningslivet är en viktig indikator på inflytande och delaktighet. En femtedel av högstadieungdomar och gymnasieungdomar i Malmö har någon form av uppdrag i förening. Killar och tjejer har uppdrag i ungefär samma utsträckning. 2% av både killar och tjejer i högstadiet och tjejer i gymnasiet har styrelseuppdrag. 3% av killarna i gymnasiet har uppdrag i styrelse. Vanligtvis har ungdomarna uppdrag som ledare eller tränare.

Vi konstaterar att det är få ungdomar i Malmö som har styrelseuppdrag i någon förening 1996, 2015 och 2019[331]. Detta gäller även i andra kommuner. Andelen som ingår i någon arbetsgrupp/kommitté har ökat i Malmö sedan 1996 men är oförändrad sedan 2015. Färre hjälper till vid möten/tävlingar än 1996**. Både killar och tjejer är tränare/ledare 2019 i större utsträckning än 2015 och i mycket större utsträckning än 1996**. Uppdrag totalt har killar i störst utsträckning 2015 och tjejer 1996.

329 Skala på svarsalternativen är: Stämmer inte alls, Stämmer ganska dåligt, Stämmer ganska bra och Stämmer helt. Här redovisas stämmer ganska bra + stämmer bra.
330 Tabellen presenteras i tabellbilagan.
331 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket**. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Elofsson/Blomdahl/Bergmark/Åkesson/Lengheden, **Levnadsvillkor bland barn och ungdomar i hög- respektive låginkomstområden i olika kommuner.**

Idrottsförening är den största föreningskategorin i Malmö och i alla andra kommuner. Därför är det viktigt att undersöka i vilken grad de som är med i en idrottsförening har uppdrag. **Tjejer i högstadiet som är med i en idrottsförening har uppdrag i styrelse, uppdrag i arbetsgrupp/kommitté samt är ledare/tränare i högre grad än killar**. Det gäller också i andra kommuner vi undersökt[332]. **Även tjejer i gymnasiet som är med i en idrottsförening har styrelseuppdrag och uppdrag som ledare/tränare i en idrottsförening i högre grad än killar som är med i en idrottsförening**. Ett av skälen till att tjejer tar/har uppdrag i störst utsträckning ska troligtvis sökas i att de är mer intresserade av idrottens egenvärde (social gemenskap och att må bra) och att det inte är lika intresserade som killar av idrottens investeringsvärde (vinna, tävla, spela i bästa laget). En annan viktig orsak kan vara att tjejer i större utsträckning socialiseras till att ta ett socialt ansvar. Det kan alltså finnas en könsnorm som gör att tjejer i större utsträckning än killar förväntas ta uppdrag i sin idrottsförening.

Andelen killar i högstadiet i Malmö som har styrelseuppdrag är högst 2019. Flest tjejer i högstadiet var med i en styrelse 1996. Uppdrag i arbetsgrupp/kommitté har ungdomar i högstadiet i störst utsträckning 2019. Ledare/tränare är också högstadieungdomar i störst utsträckning 2019. Vad kan orsakerna vara till att fler är ledare/tränare i dag? En orsak kan vara att fritidsförvaltningen och idrottsklubbarna har gjort riktade insatser för att stimulera ungdomar till att bli ledare. En annan kan vara att barn har varit med så länge i sin idrottsklubb att de kan sin idrott tidigare i dag. Ett tredje skäl kan vara att ungdomar i allt större utsträckning får betalt när de är tränare.

Ungdomar i socioekonomisk grupp 5 i högstadiet har uppdrag i minst utsträckning. Tjejer i socioekonomisk grupp 1 har i högstadiet i signifikant större utsträckning än de i lägre socioekonomiska grupp ledar-/tränaruppdrag. I gymnasiet finns också ett signifikant samband. Killar i socioekonomisk grupp 1+2 har uppdrag i arbetsgrupp/kommitté i större utsträckning än killar i övriga socioekonomiska grupper. Det finns också en tendens till att tjejer i socioekonomisk grupp 1+2 har uppdrag som tränare och ledare i högre grad än tjejer i socioekonomisk grupp 5. **Ungdomar som kommer från hem med minst ekonomisk kontrollvidd har uppdrag i minst utsträckning**.

Killar och tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund i högstadiet och i gymnasiet har styrelseuppdrag i ungefär samma utsträckning. Tjejer med svensk bakgrund i båda stadierna och killar i gymnasiet är tränare och ledare i signifikant högre grad än de med utländsk bakgrund. Tjejer med utländsk bakgrund har uppdrag i arbetsgrupp/kommitté i högre grad än övriga tjejer i studien.

Av dem som är medlemmar i en idrottsförening i högstadiet så är andelen tjejer som har uppdrag högre än andelen killar i de flesta kommuner. **Andelen tjejer i idrottsförening i Malmö som har styrelseuppdrag ligger högt när jämförelse görs med tjejer i andra kommuner. Det gör det också bland killar**. Uppdrag i arbetsgrupp/kommitté har killar och tjejer i Malmö i störst utsträckning. Ungdomar idrottsförening i Malmö har också i stor utsträckning ledar- och tränaruppdrag när jämförelse görs med ungdomar i andra kommuner. Vad orsakerna till detta är vet vi inte säkert. Det kan vara delvis vara en effekt att de riktade insatser som fritidsförvaltningen i Malmö gjort och gör. Fritidsförvaltningen har sedan 2016 speciellt arbetat med ungdomars delaktighet i föreningslivet t.ex. genom ledarskapsprogram för unga och genom samarbete med skolidrottsförbundet försökt stimulera högstadieelever att bli föreningsledare m.m. Dessutom har två av de stora föreningarna i Malmö arbetat med ungdomsinflytande och ledarskap.

Tjejer i gymnasiet i alla fyra kommunerna har styrelseuppdrag i större utsträckning än killar. När det gäller att vara ledare/tränare är tjejer i gymnasiet överrepresenterade i Malmö och Jönköping och killar på Lidingö och i Täby.

332 Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson/Bergmark **Jämställdheten i föreningsidrotten**, (kommande).

25.6 Vad ska Malmö stad satsa på inom fritid och kultur?

Malmö stad som helhet och både fritidsnämnden och kulturnämnden har som målsättning att öka unga Malmöbors delaktighet och inflytande.

Vi har frågat högstadieungdomarna och gymnasieungdomarna vad de tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på inom kultur och fritid[333]. De alternativ som tonåringarna fått ta ställning till är:

- **Idrott** (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)**,**
- **Fritidsgårdar/Allaktivitetshusliknande/liknande mötesplatser för unga**,
- **Natur** (t.ex. skötsel och underhåll av stränder, naturområden och parkområden),
- **Kultur** (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, musik, teater och utställningar),
- **Föreningsverksamhet - inte idrott** (t.ex. scoutkårer, politiska organisationer, kulturella föreningar, religiösa föreningar/ församlingar/samfund)[334].

Ungdomarna har rangordnat alternativen från 1 till 5
(1 det viktigaste, 2 det näst viktigast osv.).

Tonåringar i Malmö önskar i första hand kommunen ska satsa på idrott. Det gör också ungdomar i andra kommuner, med något enskilt undantag, sedan första studierna på 1990-talet. Frågan är varför? Vi återkommer senare i texten till frågan.

Killar i högstadiet och i gymnasiet i Malmö, liksom i alla andra kommuner vi undersökt, vill i första hand att kommunerna ska satsa på idrott. Skillnaderna mellan killar och tjejers önskemål i Malmö om satsningar på idrott är större än i flertalet andra kommuner. **Tjejer i högstadiet vill i första hand att det ska satsas på natur och tjejer i gymnasiet att det i första hand ska satsas på fritidsgårdar/allaktivitetshus/liknande mötesplatser för ungdomar.** Tätt efter satsningar på naturen kommer bland tjejer i högstadiet satsningar på kulturen, fritidsgårdar och idrotten bland tjejer. Tätt efter satsningar på fritidsgårdar/allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga kommer bland tjejer i gymnasiet satsningar på kulturen, idrotten och naturen. I nästan alla andra kommuner vi undersökt så önskar tjejer att kommunerna i första hand ska satsa på idrott. Vi återkommer senare i det här avsnittet till varför Malmö skiljer ut sig.

Några signifikanta skillnader mellan killar i de olika socioekonomiska grupperna finner vi inte när det gäller önskningar att staden ska satsa på idrott. Vi kan dock notera en tendens till att killar i socioekonomisk grupp 4 och 5 i något mindre utsträckning tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på idrott. Likartade resultaten kunde noteras i studien 2015. **Mellan tjejer i olika socioekonomiska grupper finner vi inte heller signifikanta skillnader när det gäller i vilken utsträckning Malmö stad ska satsa på idrott**. Inte heller i studien från 2015 finner vi några signifikanta skillnader.

Killar med svensk respektive utländsk bakgrund tycker i ungefär samma utsträckning att Malmö stad ska satsa på idrott. Motsvarande kan noteras bland tjejer i högstadiet. Inga signifikanta skillnader kunde heller 2015 noteras i högstadiet. Tjejer med svensk bakgrund i gymnasiet tycker däremot i signifikant större utsträckning än tjejer med utländsk bakgrund Malmö stad ska satsa på idrott.

333 Resultaten redovisas i detalj i kapitel 4.
334 I enkäten står det: ”med religiösa samfund menar vi religiösa förening eller verksamheter som t.ex. kristna, muslimska eller judiska församlingar”.

Hur ska vi förstå att killar både i högstadiet och i gymnasiet i första hand vill att det ska satsas på idrott? Orsakerna ska bl.a. sökas i att idrotten fortfarande är mer förankrad både när det gäller identitet och utövande bland killar än bland tjejer[335]. Killar anger (öppen fråga) idrott som viktigaste fritidsintresse. Bland tjejer kommer kompisar på första plats och idrott på andra. Killar är mer med i idrottsförening och mer fysiskt aktiva än tjejer. Killar bejakar idrottens investeringsvärde (t.ex. tävla och spela med bästa laget) i högre grad än tjejer[336].

För tjejer i högstadiet kommer satsningar på natur först tätt följt av satsningar på kultur, idrott och fritidsgårdar. För tjejer i gymnasiet kommer först satsningar fritidsgårdar/ allaktivitetshus tätt följt av satsningar på kultur, idrott och natur. **Tjejer har alltså en större bredd i sina önskemål om Malmö stads satsningar än killar**. Det kan vi också se i andra likartade frågor. Vad kan orsakerna till detta vara? En av orsakerna är troligtvis att tjejer socialiseras till en bredare livsstil än vad killar socialiseras till.

Vi har som redovisats i kapitel 4 presenterat vilka typer av **idrotts- och fritidsanläggningar som barn och ungdomar tycker att Malmö stad ska satsa på**. Frågan till barn och ungdomar är ställd på följande sätt: ”Vilka av följande idrotts- och fritidsanläggningar tycker du att Malmö stad ska satsa på? Kryssa för högsta 4 alternativ”[337].

Högt på önskemålen om satsningar på idrotts- och fritidsanläggningar i alla tre stadierna **finns simhallar och fotbollsplaner**. Både elever i högstadiet och i gymnasiet önskar att staden i första hand ska satsa på **Gym**. Alltså två öppna verksamheter, simhallar och gym samt en specialidrottsanläggning för fotboll. Vi ska senare i texten visa hur önskemålen har förändrats i högstadiet sedan 2015.

Innan vi visar killars respektive tjejers önskemål finns det anledning att notera att tjejer i större utsträckning än killar nyttjar sina möjligheter att tala om vilka idrotts- och fritidssatsningar som Malmö stad ska satsa på**.** Så har det inte varit tidigare!

Vi ser att fotbollsplaner, simhallar/badhus, sporthallar och inomhushallar för fotboll finns på killars fem-i-topplista i alla stadierna. Killar oberoende ålder är alltså ganska överens om vad Malmö stad ska satsa på. I högstadiet och i gymnasiet toppar satsningar på gym listan bland killar.

Tjejer i olika åldrar är mindre överens än killar om vad Malmö stad ska satsa på. **Det är enbart simhallar/badhus och lokaler för dans som finns på tjejernas fem-i-topplista i alla tre stadierna**. Satsningar på gym kommer på första plats bland tjejernas önskemål i högstadiet och i gymnasiet. Alternativet gym finns inte med i mellanstadieenkäten.

Vilka förändringar har skett i högstadiet sedan 2015? Små förändringar i preferenser kan noteras för vad kommunen ska satsa på när det gäller idrotts- och fritidsanläggningar. **Ungdomarna tycker dock i större utsträckning 2019 än 2015 att fritidsnämnden i Malmö ska satsa på gym** (inomhus), **simhallar/badhus, badplatser utomhus med aktiviteter och ytor för spontanidrott**. Stödet för att kommunen ska satsa på fotbollshallar har minskat. Tre öppna anläggningar får alltså ökat stöd. Dessa anläggningar utmärks av att de kan nyttjas för olika verksamheter, besöken kan ske när det passar, den som nyttjar anläggningarna kan göra det med den eller de man önskar.

335 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Elofsson/ Blomdahl/ Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden**. Blomdahl Elofsson/Lengheden/ Åkesson, **Segrar föreningslivet?**
336 Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?** Elofsson/ Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark **Vilka värden söker barn och ungdomar som är aktiva i olika idrotter?** Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar i fotbollsförening?** Se också kapitel 7 i denna rapport och Blomdahl/Elofsson/Bergmark, **Ung livsstil Malmö**.
337 De som har kryssa fler än 4 alternativ har förts till bortfall på frågan.

Vi kan konstatera att killar i högstadiet har samma fem anläggningskategorier på sin topplista både 2015 och 2019. 2015 kom fotbollsplaner på första plats och 2019 kom gym (inomhus) på första plats. En öppen anläggningstyp har alltså bytt plats med en specialidrottsanläggning.

Tjejer i högstadiet 2015 och 2019 är inte lika överens som killarna om vad Malmö stad ska satsa på. **De tre första önskemålen, gym, simhallar och lokaler för dans kommer dock i samma ordning i tjejernas önskemål 2015 och 2019**. Satsningar på fotbollsplaner har bytt plats från fjärdeplats 2015 till femte plats 2019. Badplatser utomhus med aktiviteter är ny bland tjejernas fem-i-topplista. Sporthallar för inomhusidrott har åkt ut från fem-i-topplistan. Den återfinns dock 2019 på sjätte plats.

Killar i olika socioekonomiska grupper har 2019 ganska lika preferenser för vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. I alla socioekonomiska grupper kommer gym (inomhus) simhallar/badhus och fotbollsplaner bland de tre första önskemålen. Noteras ska att satsningar på gym inte kommer på första plats bland killar i socioekonomisk grupp 5. Observeras ska också att stödet för att satsa på fotbollsplaner inte är lika starkt i de lägre socioekonomiska grupperna som i de högre socioekonomiska grupperna.

2015 ligger satsningar på fotbollsplaner på första plats bland killar i alla socioekonomiska grupper. Det gör den inte 2019. Nu ligger satsningar på gym (inomhus) på första plats i socioekonomisk grupp 1+2, 3 och 4. Noteras ska också att stödet för simhallar/badhus har ökat i alla socioekonomiska grupper och att stödet för att satsa på fotbollshallar har minskat.

Vi ser också ganska stora likheter i vad tjejerna i olika socioekonomiska grupper tycker att Malmö ska satsa på 2019. Simhallar/badhus, gym (inomhus), badplatser ute med aktiviteter, danslokaler och fotbollsplaner (ej socioekonomisk grupp 5) är med på topp-fem-listan i de olika socioekonomiska grupperna. I de olika socioekonomiska grupperna kommer simhallar/badhus på första plats och gym (inomhus) på andra plats.

2015 ville tjejerna i första hand att Malmö stad skulle satsa på gym (inomhus**).** Den första platsen har gym (inomhus) 2019 knappt förlorat till satsningar på simhall/badhus. Satsningar på badplatser ute har 2019 starkare stöd än 2015.

Killar med svensk respektive utländsk bakgrund har ganska likartade preferenser för vad Malmö stad ska satsa på både 2015 och 2019. 2015 tyckte killar oberoende av bakgrund att staden i första hand skulle satsa på fotbollsplaner. 2019 kommer fotbollsplaner på första plats enbart bland killar som är födda i Sverige och föräldrarna utomlands. Gym kommer 2019 på första plats bland killar med svensk bakgrund.

Noteras ska att inga drastiska förändringar har skett sedan 2015 bland tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund. Andelen tjejer som vill att staden ska satsa på gym och simhallar har ökat utom bland tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands.

Vilka **kulturverksamheter** tycker då elever i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet att Malmö stad ska satsa på i första hand? Barn och ungdomar har fått kryssa för högst 3 alternativ[338]. I mellanstadiet har barnen haft 10 olika typer av anläggningar/verksamheter att ta ställning till och i högstadiet och i gymnasiet 14 stycken.

338 Har barn och ungdomar kryssat för flera än 3 alternativ räknas inte deras svar.

Flest mellanstadiebarn tycker att kulturnämnden ska satsa på bibliotek och festivaler för musik, film, teater och dans. Både yngre och äldre tonåringar önskar i första hand att Malmö stad ska satsa på festivaler, bibliotek och disco/klubb. Det är alltså satsningar på bibliotek och festivaler som barn och ungdomar tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på. Två öppna verksamheter med differentierade utbud som kan svara mot de ungas allt mer differentierade smak. Här bör likheter med barn och ungdomars preferenser när det gäller satsningar på idrotts- och fritidsanläggningar noteras. I topp där finns också de öppna verksamheterna simhallar, utomhusbad med aktiviteter och gym.

Tjejer i alla tre stadierna vill i större utsträckning än killar att det ska satsas på fler kulturaktiviteter. Tjejer använder också i alla tre stadierna i större utsträckning än killar sina möjligheter att uttrycka att Malmö stad ska satsa på kultur. Frågan är varför? En orsak till detta kan vara att innehållet i kultursatsningarna bättre svarar mot de värden tjejer söker än vad killar söker. En annan orsak är troligtvis att tjejer socialiseras till bredare livsstil än vad killar socialiseras till. Könsnormen är troligtvis att tjejer i större utsträckning än killar ska syssla med kultur.

Killar i mellanstadiet önskar i första hand att kulturnämnden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel**. Mellanstadietjejer tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på bibliotek**. Bibliotek kommer på andra plats bland mellanstadiekillars önskemål om satsningar inom kulturområdet. Satsningar på bibliotek har alltså ett mycket starkt stöd bland barn i mellanstadiet.

Killar i högstadiet vill, liksom mellanstadiekillar, att Malmö stad i första hand ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel. Gymnasiekillar vill att det i första hand ska satsa på festivaler. Högstadiekillar vill också i stor utsträckning att Malmö stad ska satsas på bibliotek, festivaler och disco/klubb. Killar i gymnasiet önskar i ganska stor utsträckning att staden ska satsa på disco/klubb, bibliotek och lokaler för LAN och TV-/datorspel.

Tjejer i högstadiet vill liksom tjejer i gymnasiet att staden i första hand ska satsa på festivaler. Satsningar på bibliotek, disco/klubb och konserter kommer också högt bland tonårstjejers önskningar om satsningar. Det är fyra öppna kulturverksamheter som står högst upp på tjejernas önskan om satsningar. Det är verksamheter som både svarar mot likhet i tjejers preferenser och önskan om ett varierande utbud inom ramen för t.ex. festivaler som ger stora möjligheter till att vara mot olikheter i preferenser.

Förändringar i preferenser mellan 2015 och 2019 är små i högstadiet. Killar vill 2019 i mindre utsträckning än 2015 att kommunen ska satsa på disco/klubb och lokaler för LAN och TV-/datorspel. Stödet för att satsa på konserter har dock ökat bland killar. Tjejer vill i större utsträckning än 2015 att Malmö stad ska satsa på festivaler, disco/klubb och konserter.

I kapitel 10 visas att barn i de lägre socioekonomiska grupperna besöker bibliotek i högre utsträckning än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna. **Några signifikanta samband mellan i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper önskar att Malmö stad ska satsa på bibliotek kan inte noteras. Biblioteken har alltså en stark ställning i alla socioekonomiska grupper.**

I kapitel 10 visas att barn och ungdomar med utländsk bakgrund besöker bibliotek i störst utsträckning. **Det finns också tendenser till att de med utländsk bakgrund i större utsträckning än de med svensk bakgrund önskar att kulturnämnden ska satsa på bibliotek**.

25.7 Vilka aktiviteter vill barn och ungdomar börja med?

Vi har som visats i kapitel 5 ställt följande öppna fråga till barn och ungdomar i Malmö[339]: ”Vilken idrott/fysiskaktivitet/kulturverksamhet eller liknande skulle du vilja börja med”[340]? Barn och ungdomar har alltså själv fått formulera sina önskemål. Tidigare forskning visar att de barn och ungdomar som är aktiva brukar svara på denna typ av frågor i större utsträckning än de som inte är aktiva i någon organiserad fritidsaktivitet. Några signifikanta skillnader när det gäller önskan att börja med en aktivitet, vilket visats i kapitel 5, kan dock inte noteras mellan de aktiva respektive icke aktiva i Malmö.

Killar i alla stadier i Malmö och andra kommuner vill i första hand börja i en fotbollsklubb. **Hur ska vi förstå att flest killar vill börja med fotboll?** Vi återkommer lite senare i texten med möjliga svar. På andra plats bland killarnas önskemål i mellanstadiet kommer basket. I tonåren vill killar i andra hand börja med styrketräning/fys/gym. Högt på killarnas önskemål i alla tre stadierna kommer också basket, boxning och kampsporter. Noteras ska speciellt att bortsett från ”gaming” är det enbart föreningsidrotter och fysisk aktivitet på killarnas topplistor. Att börja med någon kulturaktivitet och att besöka fritidsgårdar/allaktivitetshus saknas högt på killarnas önskelistor.

Tjejer i alla tre stadierna vill i första hand börja med dans både i Malmö och i andra kommuner[341]. Det gäller också i alla stadsdelar i Malmö i mellanstadiet, högstadiet och i gymnasiet. Inte heller finner vi några signifikanta skillnader när det gäller önskan att börja med dans mellan tjejer utifrån socioekonomisk bakgrund, svensk/utländsk bakgrund eller utifrån skolbetyg. Mellanstadietjejer i Malmö vill också i stor utsträckning börja med gymnastik, ridning och fotboll. I högstadiet och gymnasiet önskar tjejer i ganska hög utsträckning börja med styrketräning/fys/gym. **Hur ska vi förstå att flest tjejer vill börja med dans?** Något definitivt svar kan vi inte ge. Eftersom vi inte har ställt frågan tidigare kan vi inte heller se om det är lika många eller fler jämfört med 2015 som vill börja med dans. Vi återkommer lite senare i texten med möjliga svar.

Åtminstone 6 frågor söker svar utifrån resultaten om vilka aktiviteter barn och ungdomar vill börja med i Malmö.

1. Varför är enbart specialidrotter och fysiska aktiviteter med på killarna topplista?

2. Varför vill killar i alla stadier, stadsdelar och i olika socioekonomiska grupper och bland de med svensk och utländsk bakgrund i första hand börja med fotboll?

3. Vad utmärker de idrotter som bland killar kommer efter fotboll, dvs. basket, boxning och kampsporter i alla tre stadier och styrketräning/fys/gym på högstadiet och i gymnasiet?

4. Varför har tjejer så stor bredd på sina önskemål?

5. Varför vill tjejer i första hand börja med dans oberoende av ålder, sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund?

6. Vad utmärker de idrotter som kommer efter dans på tjejernas önskelista i alla tre stadierna, dvs. ridning, fotboll och basket?

339 Frågan är inte ställd 2015 i Malmö. Första studien frågan ställdes är i högstadiet i Malmö 2019, i Vallentuna 2019, på Lidingö 2019 och i Eskilstuna 2019/20.
340 I mellanstadiet är frågan ställd på följande sätt: Vilken aktivitet skulle du vilja börja med på din fritid?
341 Vi har i enkäten inte ställt frågan om vilken dansstil ungdomarna vill börja med. I de fall tjejerna angett en speciell dansstil ser vi att önskemålen varierar ganska mycket. Vi påminner om att det troligtvis finns över 30 olika grundstilar i dans och kanske över 100 specifika dansstilar.

Vår **första fråga** är alltså hur vi ska tolka att det enbart är specialidrotter eller annan fysisk aktivitet som killar i första hand vill börja med? **Orsakerna ska bl.a. sökas i att idrotten fortfarande är mer förankrad både när det gäller identitet och utövande bland killar än bland tjejer**[342]. Killar vill i första hand att kommunerna ska satsa på idrott. Killar anger idrott som viktigaste fritidsintresse. Killar är mer med i idrottsförening och mer fysiskt aktiva än tjejer. Spontanidrottsanläggningar nyttjas mest av killar. Killar söker i högre grad idrottens investeringsvärde (t.ex. tävla och spela med bästa laget) än tjejer[343]. Killar vill också på t.ex. fritidsgård att det ska finnas tillgång till möjligheter att idrotta. Det kan också vara så att killar i högre grad än tjejer drömmer om att kunna försörja sig genom att bli professionell i någon idrott. Det är ju betydligt fler killar än tjejer som kan försörja sig på idrott.

Den **andra frågan** som förtjänar ett svar är varför killar oberoende ålder och sociodemografisk bakgrund i första hand vill börja spela i en fotbollsklubb[344]. Detta trots att så många killar redan är med i en fotbollsklubb. Först ska påpekas att fotboll är den idrott som killar i olika socioekonomiska grupper och killar med svensk respektive utländsk bakgrund i ungefär samma utsträckning, i studierna åtminstone fram till 2019/20, utövar. Det finns alltså en möjlighetshorisont för killar oberoende sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund. Dessutom är det förhållandevis billigt att börja i de flesta fotbollsklubbar. Detta gäller också basket, boxning, brottning och många av stilarna inom kampsporter. Trots detta är det fotboll killar i första hand vill börja med. Varför? En orsak till detta skulle kunna vara att det finns en fotbollsklubb geografiska nära för flertalet killar. En annan orsak kan vara att killar spelar fotboll mer spontant än de utövar andra idrotter spontant. Steget från spontanfotboll till att spela fotboll i klubb behöver därför tankemässigt inte vara långt. Ett tredje skäl är att fotboll är den idrott som visas mest i TV. Möjligheten att identifiera sig och stimuleras till att vilja börja i en fotbollsklubb därför att man ser fotboll på TV är stor. Ett fjärde skäl att en hel del, i första hand mellanstadiekillar, vill börja spela fotboll i lag beror troligtvis på att de ser fotbollen som ett möjligt framtida yrke, ett yrke med stjärnstatus! Det kan också vara så att spela fotboll i lag för flertalet killar uppfattas ha högre legitimitet och status än utövandet av andra idrotter.

Hur ska vi förstå att högt på killars önskelista i alla tre stadierna kommer även att börja med basket, boxning och kampsporter? Detta är vår **tredje fråga**. En av orsakerna kan vara att möjlighetshorisonten är stor eftersom det är idrotter som utövas ganska oberoende av sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund. Det är också idrotter som är relativt billiga att börja med och idrotter som man kan träda in i vid olika åldrar. **Vi ser att på andra plats i högstadiet och i gymnasiet kommer önskan att få börja med styrketräning/fys/gym**. Det är en fysisk aktivitet som i större utsträckning än de flesta specialidrotter kan utövas när som helst, hur ofta man vill, tillsammans med vem man vill och träningen kan ske en vecka och sedan pausas en vecka. Det är dessutom en motionsform som många vuxna män utövar. Steget in till gymmen blir därför också ett snabbt steg in i vuxenvärlden. Att vilja bör på gym kan också svara mot idealet att bygga muskler. Kostnadsmässigt är det däremot generellt inte billigare att gå på gym än att delta i de flesta RF-idrotter.

342 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Elofsson/ Blomdahl/ Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden.** Blomdahl/Elofsson/Lengheden/ Åkesson, **Segrar föreningslivet?**
343 Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?** Elofsson/ Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark **Vilka värden söker barn och ungdomar som är aktiva i olika idrotter?** Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar i fotbollsförening?** Se också kapitel 7 i denna rapport och Blomdahl/Elofsson/Bergmark, **Ung livsstil Malmö.**
344 Att fotboll startades av män och att killar/män är i majoritet i klubbfotbollen i dag behöver knappast påpekas.

Vår **fjärde fråga** är varför tjejer, i motsats till killar, har både RF-idrotter, dans och i mellanstadiet kulturaktiviteterna teckna/måla/modellera och spela musikinstrument högst på sin önskelista om vilka aktiviteter de vill börja med[345]? Tjejers svar i denna fråga följer svaren i andra frågor av likartat slag. Tjejer önskar i ungefär lika stor utsträckning att Malmö stad ska satsa på kultur, fritidsgårdar, idrott och natur! Tjejer har också bredare önskemål om vilka aktiviteter som ska finnas på fritidsgårdar. Tjejer tycker också i större utsträckning än killar att olika kulturaktiviteter och idrottsaktiviteter ska få stöd. Ett av svaren på varför tjejer önskar börja med olika kategorier av aktiviteter är alltså att de söker identitet bredare än killar.

Vår **femte fråga** är varför tjejer i första hand vill börja med **dans**? Intresset för det är högt oberoende av ålder, socioekonomisk bakgrund, svensk respektive utländsk bakgrund, kommun/stad, kommundel/ stadsdel, skolbetyg, studieförberedande respektive yrkesförberedande program på gymnasiet. Hur ska vi förstå tjejernas önskemål? Varför önskar de inte att spela fotboll eller boxas i klubb eller vara med i någon annan specialidrott inom Riksidrottsförbundet istället? Det beror inte på att få tjejer dansar i grupp i de olika stadierna. Det är minst lika många eller fler som redan dansar än som t.ex. är med i en fotbollsklubb. Vi återkommer till frågan.

Innan vi försöker ringa in varför tjejer helt oberoende av ålder och sociodemografisk bakgrund i första hand vill börja med dans finns det anledning att påpeka att dans i grupp organiseras av företag, akademier, kulturskolan, studieförbund, dansförbundet inom Riksidrottsförbundet (RF) och även ibland av fritidsgårdar. Det ska påpekas att de som har formulerat att de vill börja med dans i enstaka fall har angett att det är RF-idrotten dans de önskar börja med.

Det finns också anledning att konstatera att dans som aktivitet fångar upp många dansstilar. Antalet grundstilar i dans är över 30 och kombinationer är så långt vi kan se över 100[346]. Differentieringen av antalet dansstilar liksom av RF-idrotten eller stilar inom enskilda specialidrotter går snabbt. De olika dansstilarna knyter också an till olika tjejers skilda musiksmak. Efter detta konstaterande kvarstår dock ändå den konkreta frågan: varför vill tjejer i första hand börja med dans?

Det har i debatten i framförts argumentet om att tjejer väljer dans för att de inte få full tillgång till den föreningsidrott som startades av män för män och i dag i ganska stor utsträckning styrs av män och där flertalet ledare och tränare är män. Lite i våra studier tyder på att tjejerna väljer dans av dessa skäl. I föreningsidrotterna gymnastik, ridning, konståkning m.fl. är tjejer i klar majoritet och i den relativt stora idrotten basket är det jämn könsfördelning. Det beror inte heller på att tjejer får sämre träningstider inom föreningsidrotten än killar[347]. Lite talar alltså för att dansen är ett negativt val för tjejerna. Mycket talar för att det är ett positivt val!

Kan det vara så att det är innehållet i RF-idrotten som helhet i förhållande till innehållet i dans som gör att tjejer i första hand vill börja med dans? Tjejer är i mindre utsträckning än killar intresserade av föreningsidrottens investeringsvärden t.ex. tävla, vinna och spela med bästa laget[348]. Investeringsvärdena är en central del av föreningsidrotten. 28% av tjejerna i gymnasiet som är med i en idrottsförening tycker tävling är mycket viktigt. 36% av tjejer som spelar fotboll i lag tycker tävling är mycket viktigt. Av dem som vill börja dans och som inte är med i en idrottsförening är det 3%.

345 Danssport är en specialidrott inom RF. Den dans tjejer har formulerat att de vill börja i den öppna frågan ligger dock i nästan samtliga fall utanför RF.
346 Vi har frågat ett antal kunniga personer på dans hur många dansstilar de känner till. Experterna har tillsammans lätt kunna räkna upp över 100 dansstilar. Hur många dansstilar det exakt finns ligger utanför syftet med den här rapporten.
347 Se Blomdahl/Elofsson/Öhman, **Får flickorna de sämsta träningstiderna?**
348 Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?** Se också kapitel 7 i denna rapport.

Tjejer är ungefär lika intresserade som killar av att ha kul när det idrottar. På ett område skiljer sig tjejer allmänt mycket från killar. De är mycket mer intresserade än killar av att röra sig till musik[349]. Detta oberoende av om de är med i en idrottsförening eller inte. Även inom tjejgruppen kan vi notera stora skillnader mellan de som är med en idrottsförening allmänt eller speciellt i en fotbollsklubb om de vill börja dansa. Av de tjejer som är med i en idrottsförening i gymnasiet är det 27% som tycker att det är mycket viktigt att röra sig till musik när de tränar/motionerar. 24% av tjejer som är med i en fotbollsklubb i gymnasiet tycker det är mycket viktigt att röra sig till musik. 51% av de tjejer som vill börja dans och inte är med i en idrottsförening tycker det är mycket viktigt när de tränar att samtidigt få röra sig till musik. Att röra sig till musik är en av orsakerna till varför tjejerna i alla tre stadierna i första hand vill börja med dans. Vilka ytterligare förklaringar kan finnas?

Forskare och debattörer noterar att tjejer i många fall strävar efter att få utrycka estetiska rörelser och värden på ett speciellt sätt[350] [351]. Dansen och föreningsidrotterna gymnastik och konståkning ger möjlighet till detta. Vi ser också i mellanstadiet att tjejer i andra hand vill börja med gymnastik. I högstadiet kommer önskan att börja med gymnastik på sjunde plats. Möjligheten att i dansen att få uttrycka specifika estetiska värden är troligtvis en orsak till att tjejer i första hand vill börja med dans. En rad forskare menar att tjejer tycker att det estetiska är viktigt när tjejer skapar identitet. Dansen med dess möjlighet att experimentera med kroppen svarar då bra mot detta.

Undersöker vi dansen mer konkret så kan den i stor utsträckning utövas spontant t.ex. i det egna rummet eller i vardagsrummet, på skolgården och på gräsmattan. Tjejer gör egna dansprogram som kompisar får se via i första hand tik-tok. Steget till att vilja börja dansa i grupp är därför mycket kort för många. Som nybörjare är det också relativt lätt att börja i någon av alla de dansgrupper som finns.

En ytterligare orsak till att tjejer i första hand vill börja med dans kan vara att dans i olika former/stilar i stor utsträckning finns på Tv, i filmer och på sociala medier. Att utöva dans är så spridd att den blivit en legitim del av den ungdomskultur där tjejer är överrepresenterade. Lika legitim som fotboll är bland killar. En av de vi har intervjuat uttrycker önskan att vilja dansa och dansa i grupp på följande sätt[352]: ”Danskulturen har blivit en statusgrej bland unga tjejer. Det finns i vår kommun få kommunala satsningar eller föreningssatsningar på dans. Däremot finns en dansstudio i kommunen. Den säljer kurser i dans för barn och ungdomar. Den är väldigt populär men dyr. Att få plats där ger status”.

Vår **sjätte fråga** är vad utmärker de idrotter som kommer efter dans på tjejernas önskelista i alla tre stadierna, dvs. ridning, fotboll och basket? Först ska konstateras att det är tre RF-idrotter. I två av stadierna finns simning (mellanstadiet och högstadiet) och styrketräning/fys/gym (högstadiet och gymnasiet) också högt på önskemålet om att få börja med en aktivitet. Det är stora lagidrotter som fotboll och basket och stora individuella idrotter som ridning, gymnastik och simning. Sedan måste också konstateras att de är olika på en hel del sätt. Bland dem som rider och är utövar gymnastik bland barn och ungdomar är tjejer starkt överrepresenterade. Basket och simning är det en jämn könsfördelning bland utövarna och i fotbollen är killar över 70% av utövarna. De flesta som rider tävlar inte medan tävlingen är en central de i både fotboll, basket, gymnastik och simning.

349 Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?** Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark **Vilka värden söker barn och ungdomar som är aktiva i olika idrotter?**
350 En sammanfattning hur forskare uttrycker sig om tjejers sökande efter att få uttrycka sig estetiskt finns t.ex. i Blomdahl/Elofsson/Eriksson, **PUNKT medis – en utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm.**
351 Även killar uttrycker sig estetisk på olika sätt inom idrotten. Detta ligger dock utanför den tidsmässiga ramen för den här rapporten att beskriva och analysera detta.
352 Vi har ställt frågan via de som arbetar med ungdomar i Ung livsstilkommunerna. Frågan är också ställd på Ung livsstils facebook sida. Urvalet är alltså inte statistiskt slumpmässigt.

Dessutom är det bland tonåringar den individuella träningsformen styrketräning/fys/gym. Vi kan återigen konstatera att tjejer väljer bredare än killar. När tjejer väljer aktiviteter är det legitimt att både vilja erövra det som är kodat manligt och det som är kodat kvinnlig. Killars valmöjligheter är snävare.

25.8 Varför sjunker aktiviteten med ålder?

Forskningen har tydligt visat att ålder även inom barn- och ungdomsgruppen är en av de viktigaste bakgrundsvariablerna på fritidsområdet[353]. Det är dock viktigt att notera att ålder inom barn- och ungdomsgruppen inte alls diskuteras och undersöks lika mycket som kön, socioekonomisk bakgrund och svensk respektive utländsk bakgrund[354].

Våra studier i Malmö 1996 och 2015 och i alla andra kommuner vi undersökt visar att deltagandet i de flesta aktiviteter sjunker med ålder. Detta oberoende av om resultaten i denna studie används eller registerdata från kommunerna själva är underlaget. I Malmöstudien 2019/2020 sjunker deltagandet när det gäller att vara med i förening totalt, idrottsförening, kulturskola samt när det gäller att besöka fritidsgård[355]. Dessutom sjunker den fysiska aktiviteten, den kulturella aktiviteten och bokläsande med ålder. De samlade måtten på deltagande vi arbetar med i den här rapporten visar självklart samma utveckling, d.v.s. deltagandet sjunker med ålder. Det gäller för deltagandet i fritidsnämndens respektive kulturnämndens egna tunga utbud, fritidsnämndens egna tunga utbud tillsammans med tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar och kulturförvaltningens eget tunga utbud tillsammans med andra aktörers kultursatsningar. Andelen utomstående i det tunga fritids- och kulturutbudet ökar också med ålder. **Hur ska detta förstås?**

Innan vi försöker förstå orsakerna till att deltagandet sjunker med ålder finns det anledning att ställa frågan om det inte finns några undantag från den **mycket** entydiga bilden? I den här studien ser vi att andelen i Malmö som besöker bibliotek är större i gymnasiet än i högstadiet. Motsvarande kan noteras på Lidingö 2019. Vi kan också notera att gymnasieelever i Täby besöker fritidsgårdar i större utsträckning än högstadieelever. Orsakerna till att de tydliga åldersmönstren har förändrats när det gäller bibliotek i Malmö och på Lidingö ska bl.a. sökas i att många studieplatser har ordnats och kulturprogram anordnats för gymnasister. När det gäller fritidsgårdar/mötesplatser i Täby är en av huvudorsakerna att kommunen öppnade mötesplatsen Esplanad för just gymnasielever. Andra orsaker är att Esplanad byggdes med många studieplatser, möjligheter att själv skapa kultur och möjligheter till större kulturarrangemang och moderna stora lokaler.

Nu tillbaka till huvudfrågan om varför deltagandet, med något undantag, i alla aktiviteter sjunker med ålder? Har det inte alltid varit så att barn deltar mer i organiserade fritidsverksamheter än ungdomar? **Svaret på frågan är nej**! 1939 års ungdomsutredning formulerade följande kring ålder och idrott: ”Såväl en rad inom Sverige företagna undersökningar som finskt och amerikanskt motsvarande material visar, att det aktiva idrottsintresset synes öka fram till 19-årsåldern för att avta under senare delen av ungdomsåren. Då synes istället det passiva idrottsintresset – åskådare - tillta”[356]. På 1970-talet var ungdomar i högstadiet mer med i en förening än barn[357]. Våra studier på 1980-talet visade att högstadieungdomar var med i förening i betydligt större utsträckning än barn i lågstadiet och något mer än barn i mellanstadiet[358].

353 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik.**
354 En av orsakerna till detta är att forskare inte har resurser att genomföra studier i mer än i ett stadium eller några årskurser.
355 Fritidsgård får man börja gå på från årskurs 7 i de flesta kommuner och från årskurs 6 i Malmö. För resultaten se Elofsson/Åkesson/Blomdahl, **Hur många deltar inte i det offentligt subventionerade fritids- och kulturutbud?**
356 SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet**, sid.164.
357 Göteborgs stad, **Fritid & Kultur i Göteborg**. Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomars fritids- och kulturvanor m.m.
358 Se t.ex. Classon, Å, Fritidsvanor i Göteborg. I denna studie kan vi se att ungdomar i högstadiet i Stockholm, Göteborg, Västerås, Norrköping och Eskilstuna är med i förening mer än barn. Se också Blomdahl, U, **Folkrörelserna och folket**.

På ungdomsgårdar fick man till mitten av 1960-talet först börja gå när man fyllt 14 år. I slutet av 1960-talet fick man börja gå på ungdomsgård i årskurs 7. Nu har en del gårdar, t.ex. i Malmö, målgrupp från årskurs 6 även i kvällsverksamheten. En hel del fritidsgårdar har också börjat med eftermiddagsverksamhet för barn i mellanstadiet. I idrottsföreningar, musikskolan kunde man på 1980-talet tidigast börja i lågstadiet eller i början av mellanstadiet. Antalet aktiviteter för de små barnen har också ökats på bibliotek. I dag kan man börja i idrottsförening redan när man är 3 år och i kulturskolan när man är 5 år, i dansskola från 2 år o.s.v.

Vad är orsakerna till att deltagandet i nästan alla fritids- och kulturaktiviteter sjunker med ålder? Skulle vi enbart ha skrivit en rapport om deltagande i idrottsförening hade ganska många sagt att orsakerna till att barn och ungdomar slutar är att de slås ut. Enligt Ung livsstils studier i ett antal kommuner är det mellan 1%-2% som säger att de slutat för att ledarna/ tränarna säger att de inte platsar[359]. I studien i Malmö 2015 var det i högstadiet 2% av killar och 3% av tjejer som slutade för att ledarna sa att de inte platsade längre[360]. I studien 2019 är det i mellanstadiet 1% av killar och 0% av tjejer som säger att de slutade för att ledarna sa de inte platsade. Motsvarande siffror för högstadiet är 1% av killar och 2% av tjejer och i gymnasiet 3% av killar och 2% av tjejer som anger att de slutat för att ledarna säger att de inte lägre platsar[361].

Hur ska vi då förstå att barn och ungdomar lämnar kulturskolan, idrottsförening och nästan alla andra fritidsaktiviteter med ålder? Utslagning kan ju knappast vara orsaken till att ungdomar t.ex. slutar gå på fritidsgård eller lämnar kulturskolan. Låt oss börja med frågan varför barn och ungdomar börjar i de flesta aktiviteter i allt tidigare ålder.

Orsakerna till den allt tidigare starten i alla (nästan alla) fritidsaktiviteter ska bl.a. sökas i tron att de goda vanorna skapas genom att barn tidigt kommer i kontakt med idrott, kultur och fritidsgårdar[362]. Vi benämner denna tro och handling för socialisationshypotes[363]. Mot denna hypotes kan då ställas en mättnadshypotes[364]. Börjar barn i organiserad verksamhet vid väldigt unga år kommer de också att sluta i allt tidigare tonår eller redan i mellanstadiet eller till och med i lågstadiet. De söker alltså det de hade ont om när de var små barn, d.v.s. fri tid från all av vuxna organiserad fritid.

Konsekvensen av den allt tidigare starten har inte lett till att tonåringar i dag är mer med i organiserade fritidsverksamheter än vad tonåringar var tidigare, tvärtom. Vi ser t.ex. att andelen tonåringar som besökt fritidsgård, är med i en idrottsförening samt har läst böcker har minskat i alla kommuner[365]. Andelen medielån på bibliotek sjunker också med ålder i alla kommuner vi har undersökt. Dessutom har med några undantag andelen som besökt bibliotek minskat med ålder.

359 Elofsson/Åkesson/Blomdahl/Bergmark/Lengheden, **Vilka slutar i en idrottsförening men är kvar i en annan och vilka lämnar helt idrottsförening?**, sid. 27-31.
360 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, sid. 55-56.
361 Elofsson/Åkesson/Blomdahl/Bergmark/Lengheden, V**ilka slutar i en idrottsförening men är kvar i en annan och vilka lämnar helt idrottsförening?**
362 En annan orsak till den allt tidigare starten är att både ideella organisatörer och kommersiella aktörer ser en marknad i de allt yngre barnen.
363 För en kort presentation av socialisationshypotesen se t.ex. Blomdahl/Elofsson/Åkesson/Lengheden, **Segrar föreningslivet?**, sid. 8-9.
364 Se. t.ex. Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, **Segrar föreningslivet?**
365 Se. t.ex. Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson, **Segrar föreningslivet?** Elofsson/Blomdahl, **Barn, ungdomar och bibliotek**. Lengheden/Blomdahl/Elofsson, **Fritidsgården i går, i dag och i framtiden**.

Hur ska vi då förstå detta? Följer vi ungdomarnas svar beror det i första hand på att de tröttnar på att vara med i förening, i kulturskolan eller gå på fritidsgård eller besöka bibliotek[366]. Ungdomar i våra studier säger till och med att den viktigaste orsaken till att de slutar i föreningslivet är att de tröttnat[367]. Ju tidigare barn börjar desto tidigare slutar de! Socialisationshypotesen får alltså ett begränsat stöd. Ungdomar och även barn säger redan i slutet av mellanstadiet i allt större utsträckning att de tröttnat på sin förening eller föreningar och på t.ex. kulturskolan. Ungdomar som slutar säger också i större utsträckning än tidigare att de vill pröva nya aktiviteter/saker på fritiden. Aktiviteter som innehåller fler **frihetsgrader**. Barn och ungdomar anger också i större utsträckning än tidigare att de vill ta det lugnt. Det verkar alltså som att barn och ungdomar i allt tidigare åldrar är mätta på att delta i organiserade verksamheter på fritiden. **Mättnadshypotesen får alltså stöd**[368].

Till dessa förklaringar ska läggas, åtminstone för idrottsföreningar, att den bredd mellan egenvärden/kulvärden och investeringsvärde som erbjuds de små, i takt med stigande ålder allt mer inriktats på investeringsvärde eller det sociologen Mats Trondman benämner ”idrottens interna kärnlogik”[369]. Investeringsvärdena eller ”idrottens kärnlogik” svarar då ganska dåligt mot de många ungdomarnas önskemål om idrottens egenvärde[370]. Orsakerna till att ungdomarna slutar med organiserad verksamhet med ålder beror däremot knappast på mängden läxläsning. Högstadieelever i Malmö läser läxor i snitt 4,4 timmar i veckan 2015 och 3,7 timmar 2019. Gymnasieeleverna i Malmö läser läxor 5,7 timmar i veckan 2020[371]. Dessutom visar våra studier att det inte finns något samband mellan hur mycket ungdomar läser läxor och i vilken grad man lämnar kulturskola och idrottsförening.

Kanske är det också så att innehållet och pedagogiken i verksamheterna även för tonåringar anpassas efter de små? Pedagogernas och ledarnas tid upptas av de små barnen. De ungdomar vi intervjuade i kulturskolan i Stockholm och som slutat påpekade att låtar de fick öva på var för de små, att metodiken med notläsning såg ut som för de små[372].

Jämför vi med situationen på t.ex. 1990-talet går allt mer av de offentliga satsningarna på fritidsområdet till yngre barn[373]. Målet om jämlikhet utifrån ålder är inte uppfyllt.

366 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Elofsson/ Blomdahl/ Lengheden/Åkesson, Ungas livsstil i låg- och högstatusområden. Lengheden/ Blomdahl/ Elofsson, **Fritidsgården i går, i dag och i framtiden.**

367 Ungdomarnas svar på varför de slutade i förening är likartade i de olika kommunerna och bland killar och tjejer. I t.ex. Täby i högstadiet var den främsta orsaken till att de slutade ”jag tröttnade”. Det svarade 47%. Som andra orsak angav ungdomarna ”andra intressen” 31%. I Stockholm i högstadiet svarande 46% av killar och 53% av tjejer att de tröttnade. Endast 3% av killar och 5% av tjejer svarade att ledarna hade sagt att de inte platsade i laget längre. När det gäller att slutat i en idrottsförening så kombineras ”jag tröttnade” med dåliga ledare, prova nytt, dålig gemenskap. Se Elofsson,/Åkesson/ Blomdahl/Bergmark/Lengheden, **Vilka slutar i en idrottsförening men är kvar i en annan och vilka lämnar helt idrottsförening?**

368 Mättnad kan uppstå åtminstone av fyra skäl. För det första av det skälet att barn och ungdomar har håll på med sin aktivitet sedan de var småbarn. För det andra att det blir tråkigt att göra samma sak år efter år. För det tredje att intensiteten av en aktivitet för blir stor. För det fjärde för det att de deltar i många aktiviteter under en vecka.

369 Centrum för idrottsforskning, **Ett idrottspolitiskt dilemma. Unga, föreningsidrotten och delaktigheten**, sid. 7. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Engström, L-M, **Idrott som social markör**, t.ex. sid. 21-25 och 38-41.

370 Exempel på investeringsvärden är långsiktiga satsningar, många träningar, tävla, vinna, rangordna och prestation och resultatinriktning. Exempel på idrottens egenvärde är att ha kul, träffa kompisar och uppleva gemenskap. Se Blomdahl/ Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** kapitel 7.

371 Killar i högstadiet läser läxor 3,2 timmar i veckan och tjejer i högstadiet 4,3 timmar. Killar i gymnasiet läxor 3,7 timmar i veckan och tjejer i gymnasiet 5,5 timmar.

372 Markensten, K, **Varför slutade du i Kulturskolans musikundervisning? Iakttagelser och reflektionen från en intervjuundersökning.**

373 Se Blomdahl, **PM angående offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet.** Vi föreslår att en ny utredning tillsätts när det gäller ålder och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet.

25.9 Varför inte jämställdhet?

Malmö stad har som vi har visat i kapitel 1 jämställdhet som mål!

Vi har i kapitel 4 till och med kapitel 23 presenterat resultat om könsskillnader när det t.ex. gäller preferenser för och deltagande i fritids- och kulturaktiviteter, hälsa och livskvalitet. I dessa kapitel har vi undersökt om skillnaderna är signifikanta. I kapitel 23 har vi sammanfattat könsskillnader. Jämn könsfördelning är det enligt vår definition när andelen tjejer eller killar ligger inom intervallet 45%–55%. Killarna är överrepresenterade om deras andel ligger över 55% av andelen totalt. Motsvarande gäller för tjejer. I det här slutkapitlet försöker vi förklara generella könsfrågor. Vi kommer då att koncentrera oss på de resultat som är signifikanta. Skulle de signifikanta skillnaderna ligga inom intervallet 45–55% noterar vi det.

Vi börjar detta avsnitt med att analysera andelen utomstående i det tunga offentliga fritids- och kulturutbudet utifrån ett könsperspektiv[374]. I ett andra steg presenteras och analyseras andelen som deltar i fritidsförvaltningen utbud (mått A och B) och kulturförvaltningens utbud (mått A och B) utifrån kön[375]. Därefter analyseras könsmönster separat för idrottsförening, övrigt föreningsliv, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall, dvs. de aktiviteter som bildar utomstående.

Tjejer i både mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet är signifikant mer utomstående än killar i instrumentella aktiviteter (förening + kulturskola). **För utomstående totalt** (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård/allaktivitetshus, simhall) **finns inga signifikanta skillnader mellan killar och tjejer i mellanstadiet. I högstadiet och i gymnasiet är dock tjejer utomstående totalt i signifikant högre grad än killar.** Hur ska vi förstå att tjejer deltar mindre, alltså är utomstående i större utsträckning? Låt oss börja med orsaker till att tjejer är mer utomstående i instrumentella aktiviteter.

Är då inte huvudskälet till att tjejer är mer utomstående i instrumentella aktiviteter att de inte vill delta? Svaret på frågan är nej vilket framgår av tabell 316.

Tabell 316. Malmö. Andel (%) killar och tjejer som varje vecka vill delta i olika fritidsaktiviteter

	Mellanstadiet 2019		Högstadiet 2019		Gymnasiet 2020	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Idrottsförening	55	57	50	48	51	41
Annan förening	28	36	23	27	18	18
Kulturskola	21	32	14	22	14	20
Instrumentella aktiviteter totalt	64	72	57	60	57	53
Signifikansnivå totalt	***		*		Ns	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Tjejer vill alltså delta i de instrumentella aktiviteterna i minst samma utsträckning som killar. Den sammanlagda preferensen för instrumentella aktiviteter kan alltså inte förklara att tjejer deltar mindre. **Vad är då möjliga förklaringar till att tjejer är mer utomstående i instrumentella aktiviteter**? Låt oss först påminna om att killar är mer/mycket med i idrottsföreningen än tjejer i Malmö. Tjejers överrepresentation i kulturskolan och övriga föreningar kompenserar inte för detta.

374 I kapitel 12 presenteras i detalj andelen utomstående.
375 I kapitel 13 visas i detalj andelen som deltar i fritidsförvaltningens respektive kulturförvaltningens satsningar.

Frågan blir då varför killar är överrepresenterade i idrottsförening?[376] Svaret på den frågan ska bl.a. sökas i hur killar och tjejer gör kön i förhållande till utbudet i idrottsrörelsen. Vi ser i den här och våra andra studier att killar i högre grad än tjejer vill att kommunerna ska satsa på idrottsföreningar och idrottsanläggningar. Dessutom visar våra resultat att killar i högre grad än tjejer anger att deras viktigaste fritidsintresse är idrott inom ramen för en idrottsförening. RF-idrotten med dess innehåll svarar alltså i dag mer mot killars sätt att göra kön än tjejers. När killar gör kön är det fortfarande viktigare, jämfört med tjejer, att bli sedda via en idrottstävling, fysisk tävling med kropp och kanske möjligheter att få god ekonomisk ersättning via någon RF-idrott[377]. Killar gör maskulinitet via deltagande i en idrottsförening. Det beror däremot inte enligt våra och andras studier på att killar får bättre träningstider än tjejer[378] [379].

Varför attraheras så många fler killar och tjejer av idrottsförening än av andra offentligt subventionerade fritidsaktiviteter? Vi ser att satsningar på idrottsföreningar och idrotts-anläggningar rangordnas högst och satsningar på t.ex. kultur, fritidsgårdar och övrigt föreningsliv lägre av de unga själva i samtliga våra studier[380]. I Malmö 2019/20 önskar 29% av högstadieungdomar och 32% av gymnasieungdomar att staden i första hand ska satsa på idrottsanläggningar och idrottsföreningar. Motsvarande för kultur är 18% i högstadiet 19% i gymnasiet, fritidsgårdar/liknande träffpunkter 21% av högstadieungdomar och 22% av gymnasieungdomar, natur 24% av högstadieungdomar och 20% av gymnasieungdomar och övrigt föreningsliv 5% av högstadieungdomar och 7% av gymnasieungdomar. Ungdomar i alla våra kommuner säger också att deras föräldrar tycker det är viktigare att de är med i en idrottsförening än att vara med i kulturskolan, gå på bibliotek, gå på fritidsgård eller vara med i övrigt föreningsliv[381].

Vi ser också att ungdomar i allt mindre grad säger att de vill börja i många av de föreningar som vi klassificerat som övrigt föreningsliv. Det svagare stödet för övrigt föreningsliv, bibliotek, fritidsgårdar och kulturskola i förhållande till idrottsföreningar ska sökas i att idrotten får en stark uppmärksamhet i media, att ungdomar kan drömma om att bli proffs inom tävlingsidrotten samt att ungdomar och föräldrar vet att idrott/motion är viktigt för hälsan. En ytterligare orsak skulle kunna vara att fritidsgård, bibliotek och kulturskolan inte har ett innehåll och en pedagogik som i samma grad som idrotten svarar mot tonåringars önskemål.

376 Det är så, som alla vet, att tjejer är överrepresenterade när det gäller att vara med i t.ex. ridförening och i gymnastikförening. Se t.ex. kapitel 7.
377 Se också Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Elofsson/ Blomdahl/Lengheden/Åkesson/ Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?**
378 Blomdahl/Elofsson/Öhman, **Får flickorna de sämsta träningstiderna?**
379 Däremot är det så att tjejer som kollektiv får färre träningstider totalt än killar som kollektiv. Orsaken till detta är att tjejer i mindre grad är med i idrottsförening. Vi får också rapporter om - framför allt inom fotbollen - att klubbarna själva i en del fall byter så att killar får den bästa planen. Dessa klubbar har då två planer bredvid varandra på samma träningstid. I vilken omfattning detta sker saknas kunskap om.
380 I t.ex. Helsingborg är det bland ungdomar i högstadiet 39% som i första hand önskar att kommunen ska satsa på idrottsföreningar och idrottsanläggningar mot 3% för satsningar på övrigt föreningsliv. I Stockholm är det i högstadiet 47% som önskar att staden i första hand ska satsa på idrottsföreningar och idrottsanläggningar. Motsvarande procentenhet för övrigt föreningsliv är 4%.
381 Frågan är inte ställd i Malmö. I studien i Stockholm tycker 35% av ungdomarna i högstadiet att deras föräldrar anser det är viktigt att de är med i en idrottsförening. Motsvarande siffra för kulturskolan är 4% och för fritidsgård och ”annan förening 3%. Se Ung livsstil på Facebook den 2 april 2017. Den 3 april 2019 redovisades också på Facebook vad killar respektive tjejer tror att deras föräldrar tycker. I Vallentuna 2019 har vi i högstadiet frågat ungdomarna om hur viktigt deras föräldrar tycker det är att de är med i en rad aktiviteter. Svarsalternativen var stämmer precis, stämmer ganska bra, stämmer inte särskilt bra och stämmer inte alls. 38% säger det stämmer precis att deras föräldrar tycker det är viktigt att är med i en idrottsförening, 7% att de är med i någon annan förening, 4% att de är med i kulturskolan och 3% att de går på fritidsgård.

Den andra frågan är då varför tjejer är mer överrepresenterade även när det gäller utomstående totalt. I mellanstadiet är skillnaderna i motsats till bland tonåringar inte signifikanta. Kan orsakerna sökas i att tjejer inte tycker det är lika viktigt som killar? I tabell 317 ges svaret.

Tabell 317. Malmö. Andel (%) som vill delta i de aktiviteter (idrottsförening, annan förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek och simhall) som ingår i utomstående totalt.

	Mellanstadiet 2019		Högstadiet 2019		Gymnasiet 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Vill delta totalt åtminston i en av aktiviteterna	84	92	73	83	74	84
Signifikansnivå	***		***		*	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Vi ser att tjejer i större utsträckning än killar vill delta i någon av aktiviteterna idrotts-förening, annan förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek och simhall. Den samlade preferensen för de aktiviteter som ingår i utomstående kan alltså inte direkt förklara att tjejer deltar mindre. **Vad är då möjliga förklaringar till tjejer är mer utomstående totalt?**

Huvudskälet till detta ska sökas i att killar är starkt överrepresenterade i idrottsförening. Detta förstärks även något av att fler killar i tonåren än tjejer går på fritidsgård och simhall. Tjejers överrepresentation när det gäller att vara med i kulturskolan, ”annan förening” och besöka bibliotek kompenserar inte för killars överrepresentation i idrottsföreningar. Vi har när utomstående i instrumentella aktiviteter behandlats försökt ringa in varför föreningsidrotten når så många.

I kapitel 13 har vi visat att killar i alla tre stadierna i signifikant större utsträckning än tjejer deltar i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) och i fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott (mått A+B) samt i gymnasiet mått A+B samt deltagande i en rad verksamheter som får föreningsstöd, t.ex. Fryshuset och Spelens hus (mått C)[382]. Tjejer i alla tre skolstadierna deltar i signifikant större utsträckning än killar i kulturnämndens eget tunga utbud (mått A) och i kulturnämndens eget tunga utbud + andra aktörers kulturutbud (mått B).

Hur ska vi förstå killars överrepresentation oberoende av hur vi möter deltagandet där fritidsnämndens satsningar är basen och tjejer överrepresentation där kulturnämndens satsningar är basen?

Låt oss börja med killars överrepresentation **oberoende av hur vi mäter deltagandet där fritidsnämndens satsningar är basen**. I fritidsnämndens och tekniska nämndens tunga utbud ingår stöd till/ekonomiska satsningar på idrottsföreningar, fritidsgårdar, simhallar och spontanidrottsanläggningar. Vi har försökt ringa in orsakerna till att killar är överpresenterade i idrottsföreningar och spontanidrottsanläggningar. Här blir frågan varför killar även är överpresenterade på fritidsgårdar?

Varför har killar redan sedan starten på 1930-talet varit överrepresenterade bland dem som besöker fritidsgård? Det beror inte på att tjejer i mindre utsträckning än killar önskar att det ska satsas på fritidsgårdar eller att de i mindre utsträckning vill gå på fritidsgård eller allaktivitetshus[383]. **Huvudorsaken ska sökas i att innehållet** (pingis, biljard, turneringar i olika idrotter, LAN/onlinespel och allmänt häng i öppen verksamhet) **bättre svarar mot killars än mot tjejers preferenser**[384].

382 Dessa verksamheter finns uppräknade i kapitel 13.
383 Se kapitel 9 i denna rapport
384 Se kapitel 9 i detta kapitel och Lengheden/Blomdahl/Elofsson, **Fritidsgården i går, i dag och i framtiden** (kommande).

Tjejer vill i större utsträckning än killar att det ska finnas olika former av gruppverksamhet med kulturell inriktning (skapande, film, måla, skriva, dans) och att helgverksamhet ska bestå av arrangemang med fest- och kulturell inriktning (band som spelar/ uppträder, disco/dans, fester, öppen scen, cafékvällar).

En ytterligare orsak till killars överrepresentation är också att de flesta fritidsgårdarna sedan ett antal år har flyttat in vardagsverksamheten i helgverksamheten[385]. Verksamheten på vardag och helg skiljer sig alltså inte åt. Tidigare var det ofta disco/klubb/arrangemang på fredag och lördag. Vi påminner dessutom om att öppna verksamheten med kulturellt innehåll attraherade tjejer mer[386]. I en kulturell kontext är tjejer lika attraherade som killar av öppen verksamhet. **Tjejers underrepresentation på fritidsgård ska alltså i första hand sökas i vilka aktiviteter som i dag finns där.**

Hur ska vi förstå att tjejer är överrepresenterade i de kultursatsningar (mått A och B) som Malmö stad och andra offentliga organ gör och dessutom mer allmänt kulturaktiva[387]? Vi påminner läsaren om att tjejer också är överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek, låna media på bibliotek, läsa böcker och vara med i kulturskolan. Dessutom är tjejer mer med i kulturell förening och religiös förening/samfund än killar.

Först ska konstateras att tjejer i högre grad än killar vill att Malmö stad ska satsa på kultur[388]. Dessutom ska noteras att tjejer i högre grad än killar vill att staden ska satsa på enskilda kulturaktiviteter[389]. Tjejer i Malmö vill också att staden ska satsa på fler kulturaktiviteter än killar. Kulturutbudet svarar alltså i högre grad i dag mot tjejers än mot killars preferenser. Tjejer är också överrepresenterade t.ex. i kulturskolan, när det gäller att gå på bibliotek, låna media på bibliotek, läsa böcker och vara med i ”annan förening”? Vid en närmare granskning av övrigt föreningsliv visar det sig att det bara är i frikyrka/religiöst samfund och i kulturell förening som tjejer är klart mer med än killar.

Hur ska vi då förstå tjejernas överrepresentation i kulturell verksamhet[390]? Låt oss först konstatera att tjejer i högre grad än killar även vill börja i kulturföreningar, i frikyrkan/ religiöst samfund, vara med i kulturskolan, gå på bibliotek och läsa böcker m.m. Dessutom vill tjejer i mycket högre grad än killar att kommunerna ska satsa på kultur allmänt, kulturskolan, bibliotek och t.ex. kulturföreningar.

Dessa kultursatsningar verkar spela större roll vid tjejers skapande av kön än killars. Orsaker till detta ska troligtvis sökas i att tjejer i kulturella verksamheter och delvis även i kyrkliga sammanhang i högre grad än killar kan söka svar på frågan om relationer, andlighet, kärleken och vuxenblivandet. Frågor som i dag är centrala för tjejer i när det gör kön[391]. I kulturen finns också de estetiska uttrycksformer som är viktiga för tjejer i sitt identitetsskapande. Alla våra studier visar att tonårstjejer i högre grad än killar tycker det sociala och medmänskliga engagemanget för andra är viktigare (t.ex. vara stöd för någon kompis). De kulturella verksamheterna ger tjejer utrymme för detta. Orsaker ska också mer konkret sökas i det utbud som i dag finns i kulturskolan. I den gamla musikskolan var det en ganska jämn könsfördelning. När det blev en kulturskola startades också kurser i teater, dans och bild och form. Kurser som i dag mer attraherade tjejer än killar.

385 Lengheden/Blomdahl/Elofsson, **Fritidsgården i går, i dag och i framtiden** (kommande).
386 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson/Eriksson, **PUNKTmedis. På PUNKTmedis och Lava på Kulturhuset var tjejer överrepresenterade.**
387 Se kapitel 13 och 15.
388 Se kapitel 4 och 13.
389 Se kapitel 13.
390 Det är, som de flesta vet, så att killar är överrepresenterade i kulturskolan när det gäller instrument som gitarr och slagverk.
391 För en närmare diskussion om flickor och kultur se Blomdahl/Elofsson/Eriksson, **PUNKTmedis- en utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm**, sid. 199–122. Se också Elofsson, S, Kultur åt flickor – idrott åt pojkar.

Målet om jämställdhet är inte uppnått när det gäller deltagande i det tunga fritids- och kulturutbudet. Tjejer är mer utomstående både i de instrumentella aktiviteterna och totalt. Inte heller fritidsnämndens egna tunga satsningar och fritidsnämndens egna tunga satsningar + tekniska nämndens satsningar på spontanidrott nås kraven om jämställdhet. Tjejer deltar mindre i dessa två satsningar. Målet om jämställdhet nås inte heller när det gäller kulturnämndens egna tunga satsningar och kulturnämndens egna tunga satsningar + andra offentliga aktörers kultursatsningar. Killar är på kulturens område klart underrepresenterade. Vi påminner läsaren om att målet om jämställdhet gäller både inom idrottens område och inom kulturens område.

25.10 Varför inte jämlikhet utifrån socioekonomisk bakgrund?

I det här avsnittet ska vi analysera resultaten om jämlikhet utifrån socioekonomisk bakgrund.

25.10.1 Inledning

Malmö stad har som framgår t.ex. i kapitel 1 jämlikhet som mål.

I Malmö och i alla andra kommuner vi undersökt sedan 37 år tillbaka kan vi notera socioekonomiska skillnader i fritids- och kulturdeltagandet[392].

Noteras ska att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är mer utomstående såväl i instrumentella fritidsaktiviteter som i deltagandet totalt, dvs. de i högre socioekonomiska grupper deltar mer[393]**. Barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupper är också signifikant mer med i de tre verksamhetsområden** (mått A, B, C) **där fritidsnämndens satsningar utgör grunden.** Några signifikanta skillnader utifrån socioekonomisk bakgrund kan däremot inte noteras när det gäller deltagande i de satsningar som kulturnämnden själv gör eller gör tillsammans med andra offentliga organ (mått A och B).

Barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupperna är signifikant mer med i idrottsförening, övrigt föreningsliv och kulturskolan än barn och ungdomar i lägre socioekonomiska grupper. Det är alltså de tre verksamheter som bildar måttet utomstående instrumentellt. Skillnaderna är stora när det gäller deltagande i idrottsförening.

392 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna.** Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket**. Blomdal/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Larsson, Ungdomarna och idrotten. **Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**. Elofsson/Blomdahl/ Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden**. Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?** Blomdahl/ Elofsson/Åkesson/Bergmark/Lengheden, **Ökar ojämlikheten utifrån socioekonomisk bakgrund när barn och ungdomar är med i flera idrotter?**

393 För definition av utomstående se kapitel 12.

Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek i alla tre stadierna, fritidsgård bland tonåringar och när det gäller att besöka allaktivitetshus i högstadiet.

Följande sex resultat söker vi svar på:

1. Varför är de lägre socioekonomiska grupperna mest utomstående i instrumentella aktiviteter?

2. Varför är de lägre socioekonomiska grupperna mest utomstående även totalt?

3. Varför är de lägre socioekonomiska grupperna underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud och fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrotts-satsningar?

4. Varför finns inga socioekonomiska skillnader i kulturnämndens eget tunga utbud och i kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga aktörers kulturutbud?

5. Varför är skillnaderna socioekonomiskt störst för idrottsförening?

6. Varför är de unga i de lägre socioekonomiska grupperna överrepresenterade när det gäller besök på bibliotek och fritidsgård?

25.10.2 Varför socioekonomiska skillnader?

Låt oss börja med den första frågan varför de i lägre socioekonomiska grupper är underrepresenterade i instrumentella aktiviteter[394]. Vi påminner läsaren om att i gruppen instrumentella aktiviteter ingår idrottsförening, annan förening och kulturskolan. Minst deltar barn och ungdomar som bor i hyreslägenheter i områden där många tillhör socioekonomisk grupp 4 och 5 och där många har utländsk bakgrund.

Kan det också vara så att de i lägre socioekonomiska grupper tycker att dessa instrumentella aktiviteter som grupp är mindre viktiga? I tabell 318 visas svaret på frågan.

Tabell 318. Malmö. Andelen (%) killar och tjejer i olika socioekonomiska grupper som varje vecka vill delta i någon instrumentell aktivitet.

Socioek. grupper	1+2	3	4	5	Sign. nivå
Mellanstadiet 2019					
Killar	73	63	69	64	**
Fickor	76	73	64	62	**
Högstadiet 2019					
Killar	64	59	48	39	***
Tjejer	71	60	52	54	***
Gymnasiet 2020					
Killar	59	57	53	62	Ns
Tjejer	56	54	47	57	Ns

+p<0.001, Ns= ej signifikant

394 Se också Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**.

Vi ser att de i högre socioekonomiska grupper i mellanstadiet och i högstadiet – som grupp – vill delta i instrumentella aktiviteter i större utsträckning än de i de lägre socioekonomiska grupperna. I gymnasiet är det inte några signifikanta skillnader mellan de i olika socioekonomiska grupperna.

När det gäller enbart idrottsförening vill de i de högre socioekonomiska grupperna både bland killar och bland tjejer i mellanstadiet och högstadiet och bland tjejer i gymnasiet vara med i idrottsförening i högre grad än de i de lägre socioekonomiska grupperna. I annan förening och kulturskolan är skillnaderna socioekonomiskt i mellanstadiet och i högstadiet inte signifikanta. I gymnasiet vill de i de lägre socioekonomiska grupperna delta både i kulturskolan och i annan förening i signifikant större utsträckning än de i högre socioekonomiska grupper.

Åter till frågan om vad som är orsakerna till att de i de lägre socioekonomiska grupperna är utomstående i instrumentella aktiviteter (idrottsförening, övrig förening och kulturskola) i störst utsträckning? Vi påminner om att idrottsförening och kulturskola som enskilda aktiviteter i minst utsträckning når de i de lägre socioekonomiska grupperna. Den sociala snedrekryteringen till t.ex. idrottsförening och kulturskolan ska sökas i att barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupper i större utsträckning stimuleras (föräldrarna har själva varit med i högre utsträckning och tycker dessutom det är viktigare) till både önskan och deltagande i både idrottsförening och kulturskolan[395]. Möjlighetshorisonten är alltså större i de högre socioekonomiska grupperna. Dessutom har barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna i större utsträckning än i de lägre också stimulerats till och erövrat den långsiktighetskod som krävs för deltagande i dessa skolliknande fritidsaktiviteter[396].

Den tredje orsaken till att barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade i instrumentella aktiviteter kan sökas i de kostnader som krävs för deltagande[397]. Den fjärde orsaken till den sociala snedrekryteringen till instrumentella aktiviteter kan vara de krav som ställs på föräldrarna att komma till träningar/lektioner på tider som inte ligger på fritiden, t.ex. kl. 16.00. Föräldrar i de i högre socioekonomiska grupperna har ofta så flexibla arbetstider att de kan komma till barnens träningar/lektioner även om dessa inte ligger efter kl. 17.00. Den femte orsaken till den sociala ojämlikheten i instrumentella aktiviteter ska sökas i att en hel del av föräldrarna i lägre socioekonomiska grupperna arbetar skift eller oregelbundet. De kan därför inte regelbundet följa med sina barn till aktiviteter som fortgår på samma tider varje vecka.

Den femte frågan är varför skillnaden socioekonomiskt i Malmö och andra kommuner är störst när det gäller deltagande idrottsförening[398]. Detta oberoende av om socialgrupp, ekonomiska resurser, boendeform eller socioekonomisk grupp används som mått på samhällsställning. Frågan är varför? Orsakerna ska sökas i att deltagande i idrottsförening kostar mer, det är fler träningar, föräldramedverkan krävs i större utsträckning både när det gäller den dagliga verksamheten och när det gäller tävlingar, läger och vid cuper.

395 Tabellerna visas inte här.
396 Långsiktighetskoden behandlas närmare redan i 1939 års ungdomsutredning. Se SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet.** Huch, K, **Vägen in i klassamhället**. Malmgren, G, Gymnasiekulturer. Blomdahl, U, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**. Blomdahl/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Se också Jönsson m.fl., Skola- fritid- framtid och Ambjörnsson, F, I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasieelever. Dahlgren, A, **Två världar. Om ungdomar och könsroller. Ett kunskapssociologiskt perspektiv.**
397 Några studier med små bortfall som visar att det blir dyrare att vara med i framför allt en idrottsförening har vi inte sett. Vi har dock frågat alla tränare och ledare vi känner om det blivit dyrare. Det entydiga svar vi får är att det blivit betydligt dyrare även om man tar hänsyn till inflationen. Det stämmer också med våra egna erfarenheter som tränare.
398 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik.**

Låt oss lite mer i detalj diskutera varför skillnaderna är så stora socioekonomiskt när det gäller deltagande i idrottsförening. Något helt säkert svar på frågan varför de i högre socioekonomiska grupper deltar så mycket mer i föreningsidrotten än de i lägre socioekonomiska grupper går inte att ge. Vi har dock i ett antal forskningsrapporter försökt ringa in orsaker till att barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupper deltar mer i föreningsidrotten och är mer fysiskt aktiva än barn och ungdomar i lägre socioekonomiska grupper[399].

Den sociala snedrekryteringen till idrottsföreningar ska sökas i att barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupper i större utsträckning stimuleras (socialiseras) till deltagande i idrottsförening (föräldrarna har själva varit med i högre utsträckning och dessutom tycker de att det är viktigare att barnen är med i en idrottsförening/är fysiskt aktiva). Föräldrar i de högre socioekonomiska grupperna är mer fysiskt aktiva än föräldrar i de lägre socioekonomiska grupperna. Den större fysiska aktiviteten bland föräldrar i högre socioekonomiska grupper leder med ganska stor säkerhet deras egna barn dels till fysisk aktivitet i allmänhet, dels till deltagande i föreningsidrotten i synnerhet[400].

Barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna har dessutom i större utsträckning än i de lägre också stimulerats till och erövrat den långsiktighetskod som krävs för deltagande i skolan och i skolliknande fritidsaktiviteter som idrottsförening och kulturskolan. De som har långsiktighetskoden upplever troligtvis i större utsträckning än de som inte har den att fritidsaktiviteter som idrottsförening och kulturskolan svarar upp till det de har med sig via socialisation, dvs. att långsiktiga mål är självklara.

Den tredje orsaken till att barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna sedan många år tillbaka har varit, och är i dag, överrepresenterade i RF-idrotten kan sökas i kostnaderna (medlemsavgift, träningsavgift, avgifter för tävlingar, kostnader för utrustning, avgifter för träningsläger o.s.v.) som krävs för deltagande. Mikael Tåhlin har i sin avhandling visat att vuxna med större ekonomiska resurser deltar mer i de flesta instrumentella fritidsaktiviteter[401]. Tillgången till större ekonomiska resurser har enligt Tåhlin både en direkt och en indirekt påverkan på deltagandet. I försöken att förstå sambandet mellan ekonomiska resurser och deltagande i olika fritidsaktiviteter för Tåhlin in begreppet kontrollvidd. Han skriver: ”Värdet av växande ekonomiska resurser antas huvudsakligen ligga i att individens kontrollvidd ökar - mängden möjliga handlingar blir större”[402].

Tolkar vi Tåhlin rätt menar han att mängden möjliga handlingar både mentalt och faktiskt blir fler med större ekonomiska resurser. De som har större ekonomiska resurser har då större möjligheter än de med mindre ekonomiska resurser att låta sina barn både pröva olika idrotter och låta dem fortsätta när kostnaderna ökar. Våra studier i samtliga kommuner visar också att barn och ungdomar i högre socioekonomiska grupper är med i båda de kostnadskrävande aktiviteterna idrottsförening och kulturskolan i högre grad än barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna[403]. Dessutom framgår det i våra studier i alla kommuner vi undersökt att barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna i högre utsträckning är med i fler idrottsföreningar än barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna.

399 Fysiskt aktiv totalt mäts genom deltagande i idrottsförening, med i dans, med i gruppträning (t.ex. aerobics), gått på gym och egen fysisk aktivitet se Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung Livsstil Malmö**, kapitel 17. Se också kapitel 14 i denna rapport

400 Se t.ex. SCB, **Fritid 1976–2002**, t.ex. kapitel 6.

401 Tåhlin, M, Arbetets värde och kostnader, sid. 29. För en definition av instrumentella fritidsaktiviteter se Blomdahl, U, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**, sid. 18-21.

402 Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**, sid. 115.

403 Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik! En studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholms stad i jämförelser med andra kommuner.**

Frågan kommer ganska ofta om inte de stora socioekonomiska skillnaderna i idrottsförening ska förstås utifrån att så många i socioekonomisk grupp 4 och 5 har utländsk bakgrund. Ung livsstils studier visar alltså sedan 1985 att socioekonomisk bakgrund har en **direkt** inverkan på deltagande i föreningsidrotten. Skillnaderna mellan de högre respektive lägre socioekonomiska gruppernas deltagande i föreningsidrotten kan **inte** reduceras till att det i de lägre socioekonomiska grupperna finns fler barn och ungdomar med utländsk bakgrund. I tabell 319 visas de socioekonomiska skillnader bland de barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige.

Tabell 319. Malmö. Andelen (%) barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige i olika socioekonomiska grupper som med i en idrottsförening.

Socioekonomiska grupper	1-2	3	4	5	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar	73	61	53		***
Tjejer	73	63	45		***
Högstadiet					
Killar	63	59	46	44	*
Tjejer	51	54	31	6	**
Gymnasiet					
Killar	49	47	35		+
Tjejer	44	34	14		**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

De socioekonomiska skillnaderna finns även bland barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. **Det finns alltså generella ojämlikhetsmekanismer som verkar oberoende av svensk eller utländsk bakgrund eller i vilket område barn och ungdomar bor**[404] [405].

Den andra frågan är varför de i de i lägre socioekonomiska grupperna också är mer utomstående totalt. Utomstående totalt bildas av förening, kulturskola, bibliotek, simhall och fritidsgård. Vad är orsakerna till detta? Bibliotek och fritidsgård besöks ju i störst utsträckning av de i lägre socioekonomiska grupper. Orsaken ska i första hand sökas i att så många fler är med i idrottsförening + kulturskola varje vecka i förhållande till hur många som besöker fritidsgård och bibliotek varje vecka. Överrepresentationen för de högre socioekonomiska grupperna i idrottsförening och kulturskola slår igenom på måttet utomstående totalt.

Den tredje frågan är varför de lägre socioekonomiska grupperna är underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud och fritidsnämndens+ tekniska nämndens spontanidrottssatsningar. Fritidsnämndens eget tunga utbud består av stöd till föreningslivet (bidrag och anläggningar), drift av simhallar och fritidsgårdar. Tekniska nämndens satsningar på fritid består i stort av byggande och drift av motionsspår, utegym och spontanidrottsanläggningar[406]. Fritidsgårdar besöks i störst utsträckning av de i lägre socioekonomiska grupperna. Orsakerna till att besöken på fritidsgårdar inte kompenserar för den sneda sociala sammansättningen i idrottsförening och nyttjande av spontanidrottsanläggningar ska sökas i att så många fler är med i förening och besöker spontanidrottsanläggningar.

404 Barn och ungdomar som bor i villa/radhus deltar mer i föreningsidrotten än de som bor i hyreslägenheter även i utsatta områden och de i lägre socioekonomiska grupper deltar lika lite oberoende vilket område de bor i. Se också Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och Jämlik - en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner.**
405 Detta gäller också för deltagande i kulturskolan.
406 Fritidsnämnden driver också i några fall motionsspår och andra typer av spontanidrottsanläggningar.

Den fjärde frågan är varför det inte är några signifikanta socioekonomiska skillnader i kulturnämndens egna tunga utbud och i kulturnämndens eget tunga utbud + andra offentliga aktörers kulturutbud. Resultaten visar ju att de i högre socioekonomiska grupper besöker en hel del av kultursatsningarna i störst utsträckning. Orsakerna ska i första hand sökas i att de i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade när det gäller att besöka bibliotek på sin fritid. Det är fler barn och ungdomar som besöker bibliotek än som besöker de flesta andra kultursatsningar. Därför kompenserar de lägre socioekonomiska gruppernas överrepresentation för bibliotek för de högre socioekonomiska gruppernas överrepresentation på andra kulturverksamheter.

Den sjätte frågan är varför de öppna verksamheterna fritidsgård/allaktivitetshus och bibliotek når/attraherar de i lägre socioekonomiska grupper mer? Orsakerna till detta ska i första hand sökas i kombinationen av att dessa aktiviteter är just öppna, kostar lite eller är kostnadsfria, att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna i större utsträckning socialiseras till en expressiv fritidsstil och att deras egen kod för planering av fritiden är ganska kortsiktig[407]. Det är troligtvis så att innehållet i de öppna verksamheterna mer attraherar de i de lägre än i de högre socioekonomiska grupperna. Dessutom är barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna mer trångbodda och söker därför efter offentliga platser där de kan umgås.

Målet om jämlikhet utifrån socioekonomisk bakgrund är inte uppnått när det gäller andelen barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som är utomstående i de instrumentella aktiviteterna och totalt. Inte heller är målet uppnått när det gäller deltagande i fritidsnämndens egna tunga satsningar (mått A och C) **och fritidsnämndens egna tunga satsningar + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar** (mått B). **Däremot är jämlikhetsmålen uppnådda när det gäller kulturnämndens satsningar** (mått A och B). Detta beror i huvudsak på att biblioteken och allaktivitetshusen besöks mer av barn och ungdomar i de lägre än i de högre socioekonomiska grupperna.

25.11 Varför inte jämlikhet utifrån svensk respektive utländsk bakgrund?

I det här avsnittet av slutkapitlet ska vi analysera jämlikheten utifrån svensk respektive utländsk bakgrund.

25.11.1 Inledning

Malmö stad har jämlikhet som mål. I strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering i Malmö står det: ”Malmö ska vara en stad där alla malmöbor har likvärdiga förutsättningar för delaktighet oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck”[408].

I Malmö och i alla andra kommuner vi undersökt sedan 37 år tillbaka kan vi notera skillnader i fritids- och kulturdeltagandet mellan unga med svensk respektive utländsk bakgrund[409]. Låt oss sammanfatta resultaten i studierna 2019 och 2020 i följande sex punkter.

407 För en utförlig analys se Blomdahl/Elofsson, **Utomstående i fritids- och kulturutbudet i Huddinge**. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Lengheden/ Blomdahl/Elofsson, **Fritidsgården i går, i dag och i framtiden**. Blomdahl/Elofsson/Eriksson, PUNKTmedis.
408 Malmö stad, **Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering**.
409 Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna**. Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket.** Blomdal/Elofsson, **Hur många idrottar/motionerar för lite och vilka är dom?** Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**. Blomdahl/Elofsson/Larsson, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer.** Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden.** Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?** Blomdahl/Elofsson/Åkesson/Bergmark/Lengheden, **Ökar ojämlikheten utifrån socioekonomisk bakgrund när barn och ungdomar är med i flera idrotter?**

1. **De med utländsk bakgrund är mer utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter** (förening och kulturskola) **än de med svensk bakgrund**. De med svensk bakgrund deltar alltså mer. Sambanden kvarstår även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund.

2. **De med utländsk bakgrund är mer utomstående totalt** (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall), dvs. de med svensk bakgrund deltar mer i det samlande tunga utbudet som fritidsnämnden och kulturnämnden tillsammans själva står för eller ger ekonomiskt stöd till. Sambanden kvarstår även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund bland tjejer i alla tre stadierna och bland killar i högstadiet.

3. **Tjejer med utländsk bakgrund är signifikant mindre med än tjejer med svensk bakgrund i de tre verksamhetsområden** (mått A, B, C) **där fritidsnämndens satsningar utgör grunden**. Sambanden kvarstår efter kontroll för socioekonomisk bakgrund. I fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) är killar i mellanstadiet och högstadiet med utländsk bakgrund underrepresenterade. **Efter kontroll för socioekonomisk bakgrund kvarstår inga signifikanta skillnader i killgrupperna**. I gymnasiet deltar killar oberoende bakgrund i ungefär samma utsträckning i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A). I fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontanidrottsanläggningar (mått B) finns inga signifikanta skillnader bland killar med svensk respektive utländsk bakgrund.

4. **Killar och tjejer med utländsk bakgrund deltar i ungefär samma utsträckning som killar och tjejer med svensk bakgrund i de kultursatsningar som kulturnämnden själv gör** (mått A) **eller gör tillsammans med andra offentliga organ** (mått B).

5. **De med utländsk bakgrund är i signifikant mindre utsträckning med i idrottsförening och övrigt föreningsliv än de med svensk bakgrund**. Skillnaderna är stora när det gäller deltagande i idrottsförening. Sambanden kvarstår efter kontroll för socioekonomisk bakgrund när det gäller deltagande i idrottsförening. Minst deltar tjejer med utländsk bakgrund.

6. De med utländsk bakgrund är överrepresenterade i alla tre stadierna när det gäller att besöka bibliotek, fritidsgård och allaktivitetshus. I mellanstadiet och högstadiet också när det gäller att nyttja simhall. Även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund kvarstår sambanden. De **med utländsk bakgrund är alltså överrepresenterade i öppna verksamheter**.

25.11.2 Varför skillnader mellan de med svensk respektive utländsk bakgrund?

Låt oss först börja med frågan varför de med utländsk bakgrund är underrepresenterade i instrumentella aktiviteter[410]. Vi påminner läsaren om att i gruppen instrumentella aktiviteter ingår idrottsförening, annan förening och kulturskolan. Kan det också vara så att de med utländsk bakgrund tycker att dessa aktiviteter som grupp är mindre viktiga? I tabell 320 visas svaret på frågan.

410 Se också Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik**.

Tabell 320. Malmö. 2019/20. Andel (%) killar och tjejer med svensk respektive utländsk bakgrund som varje vecka vill delta i minst en av de instrumentella aktiviteterna.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Barnet fött i Sverige och föräldrarna utomlands	Barnet och föräldrarna födda utomlands	Sign. nivå
Mellanstadiet					
Killar	70	64	62	61	**
Fickor	75	68	70	69	*
Högstadiet					
Killar	64	55	54	50	**
Tjejer	70	60	50	60	***
Gymnasiet					
Killar	58	55	59	55	Ns
Tjejer	54	54	43	66	***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Vi ser att de med utländsk bakgrund i mellanstadiet och i högstadiet vill delta i instrumentella aktiviteter i lägre utsträckning än de med svensk bakgrund. Bland killar i gymnasiet är skillnaderna inte signifikanta. Tjejer i gymnasiet som liksom sina föräldrar är födda utomlands vill delta i instrumentella aktiviteter i högre grad än t.ex. tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige.

Vad finns det för övriga orsaker till att de deltar mindre? En orsak till detta ska sökas i att de i högre grad än barn och ungdomar med svensk bakgrund tillhör socioekonomisk grupp 4 och 5. Vi har i förra avsnittet försökt ringa in varför de i lägre socioekonomiska grupper deltar i mindre utsträckning i instrumentella aktiviteter. Orsakerna till detta ska sökas utifrån tillgång till ekonomisk kontrollvidd, att föräldrar i lägre socioekonomiska grupper har svårt beroende på fasta arbetstider att komma till träningar/lektioner som ligger före kl. 17.00. En tredje orsak kan vara de bor i områden med ett relativt begränsat föreningsutbud[411].

Även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund kan vi konstatera att de med utländsk är mer utomstående i instrumentella aktiviteter. Vad är tänkbara orsaker till detta? Sociologen Alexandra Ålund menar att situation för de med utländsk bakgrund i Sverige ska förstås både utifrån **krafter bakifrån** (t.ex. vilka erfarenheter de har med sig från de länder/kulturer de kommer ifrån) och **krafter framifrån** (t.ex. vilka strukturer de möter i Sverige)[412]. Följer vi Ålund är det rimligt att anta att de (föräldrar och barn) med utländsk bakgrund har mindre erfarenheter av att barn och ungdomar deltar i organiserade långsiktiga fritidsaktiviteter än barn med svensk bakgrund i motsvarande socioekonomiska grupper. En kraft framifrån kan vara kravet på att anmäla barn till aktiviteter och i många fall delta i barnens verksamhet[413]. Krafter bakifrån och framifrån medför troligtvis att barn och ungdomar med utländsk bakgrund är mer utomstående i instrumentella aktiviteter även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund.

411 Några systematiska undersökningar om detta har vi inte gjort. De svar vi får i alla kommuner är dock att föreningsutbudet är lägre i områden med många i socioekonomisk grupp 4 och 5 och där många har utländsk bakgrund. Det framförs också ganska entydigt att det är svårare att rekrytera ledare i dessa områden.
412 Ålund, A, S**kyddsmurar. Etnicitet och klass i invandrarsammanhang.**
413 Vi har som tränare under många år upplevt detta.

Vår andra fråga är varför de med utländsk bakgrund också är mer utomstående totalt? Utomstående totalt bildas av idrottsförening, annan förening, kulturskola, bibliotek, simhall och fritidsgård. **Många barn och ungdomar är med i idrottsförening och kulturskola.** I dessa aktiviteter är de med svensk bakgrund starkt överrepresenterade. De med utländsk bakgrund är överrepresenterade när det gäller att besöka fritidsgård, bibliotek och simhall. Besöken på dessa verksamheter/anläggningar varje vecka kompenserar dock inte för de många som är med i förening och kulturskola. Orsaken till att de med utländsk bakgrund är mer utomstående totalt ska inte sökas i att de i mindre utsträckning än de med svensk bakgrund vill delta i dessa aktiviteter som grupp.

Vår tredje fråga är varför tjejer i alla tre stadierna deltar mindre i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A och C), **fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar** (mått B). Frågan är också varför killar med utländsk bakgrund inte är underpresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottsanläggningar (mått B) i alla tre stadierna och även i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A och C) i gymnasiet. Däremot kan vi notera att killar med utländsk bakgrund i mellanstadiet och högstadiet är signifikant underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A). Här är alltså tre resultat som ska tolkas.

Varför deltar tjejer med utländsk bakgrund i alla tre stadierna mindre än tjejer med svensk bakgrund i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A och C), fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar (mått B). Vi påminner om att idrottsförening, simhall och fritidsgård ingår i de tre måtten. I mått B ingår även satsningar på spontanidrottsanläggningar. Huvudskälet ska sökas i att tjejer med utländsk bakgrund deltar i så liten utsträckning i den aktivitet (idrottsförening) som når flest. Vi har tidigare i texten i detalj analyserat varför tjejer med utländsk bakgrund deltar i så liten grad i en idrottsförening. Några av orsakerna till detta ska sökas bl.a. i familjens ekonomiska kontrollvidd och mindre erfarenheter av organiserade fritidsaktiviteter från utvandringslandet.

Killar med utländsk bakgrund i mellanstadiet och högstadiet är också signifikant underrepresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud. Även killar med utländsk bakgrund i gymnasiet deltar något mindre än de med svensk bakgrund i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A). Huvudskälet ska sökas i att killar med utländsk bakgrund deltar i så liten utsträckning i den aktivitet, idrottsförening, som når flest. Deltagande när det gäller besök på fritidsgård kompenserar inte för detta trots att fritidsgård i störst utsträckning besöks av de i med utländsk bakgrund. Tidigare i texten har vi analyserat varför killar med utländsk bakgrund deltar i idrottsförening i så liten utsträckning jämför med killar med svensk bakgrund. En av orsakerna till detta ska sökas bl.a. i familjens ekonomiska kontrollvidd.

Frågan är också varför killar med utländsk bakgrund **inte** är signifikant underpresenterade i fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottsanläggningar (mått B) i alla tre stadierna. Orsakerna till detta ska sökas i att killar med utländsk bakgrund i större utsträckning besöker fritidsgård, simhall och i vissa stadier spontanidrottsanläggningar än killar med svensk bakgrund. Besöken på dessa tre anläggningar kompenserar delvis för underrepresentation när det gäller deltagande i idrottsförening. Därför blir detta inga signifikanta skillnader mellan killar beroende på bakgrund när det gäller deltagande i fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens spontanidrottsanläggningar (mått B).

Den fjärde frågan är vad orsakerna kan vara till att killar och tjejer med utländsk bakgrund deltar i ungefär samma utsträckning som killar och tjejer med svensk bakgrund i de kultursatsningar som kulturnämnden själv gör (mått A) **eller gör tillsammans med andra offentliga organ** (mått B). Huvudskälet ska sökas i att så många med utländsk bakgrund besöker bibliotek. Även om de med utländsk bakgrund är underrepresenterade när det gäller deltagande/besök på vissa kulturaktiviteter så slår detta inte igenom på mått A och B beroende på att de med utländsk bakgrund är starkt överrepresenterade när det gäller besök på bibliotek.

Den femte frågan är varför barn och ungdomar med utländsk bakgrund i signifikant mindre utsträckning är med i idrottsförening och övrigt föreningsliv än de med svensk bakgrund. Skillnaderna är stora när det gäller deltagande i idrottsförening. Sambanden kvarstår efter kontroll för socioekonomisk bakgrund när det gäller deltagande i idrottsförening. Minst deltar i Malmö tjejer med utländsk bakgrund. Detta gäller även i alla andra kommuner vi undersökt.

Tre frågor söker här svar. För det första varför de med utländsk bakgrund deltar mindre än de med svensk bakgrund i idrottsförening. Motsvarande skäl som gäller för de med svensk bakgrund i socioekonomisk grupp 4 och 5 gäller även här. Deras föräldrar har i mindre utsträckning ekonomisk kontrollvidd, dvs. de ekonomiska resurser som i många fall behövs för att barnet ska få pröva olika idrotter och sedan fortsätta är begränsade[414].

Den andra frågan är varför skillnaderna kvarstår efter kontroll för socioekonomisk bakgrund. Alltså: vilka speciella effekter av utländsk bakgrund finns det? Följer vi Ålund är det rimligt att anta att de med utländsk bakgrund (föräldrar och barn) har mindre erfarenheter av att barn och ungdomar deltar i organiserade långsiktiga fritidsaktiviteter, t.ex. idrottsförening, än barn med svensk bakgrund i motsvarande socioekonomiska grupper. En kraft framifrån kan vara kravet på att anmäla barn till aktiviteter och i många fall delta i barnens verksamhet[415]. Krafter bakifrån och framifrån medför troligtvis att barn med utländsk bakgrund är mer utomstående även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund.

Den tredje frågan är varför tjejer med utländsk bakgrund deltar i så liten grad i idrotts-förening. I mellanstadiet deltar 63% av tjejerna som själva liksom sina föräldrar är födda i Sverige jämfört med 24% av de tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands. I högstadiet är motsvarande siffror 48% respektive 21% och i gymnasiet 34% respektive 14%. Signifikanta skillnader kvarstår även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund. Vi återkommer till svaret på frågan under rubrikerna ”vilken betydelse har antalet år i Sverige” och ”vilken betydelse har ursprungsland”?

414 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden/Åkesson, **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?** Blomdahl/Elofsson/Åkesson/Bergmark/Lengheden, **Ökar ojämlikheten utifrån socioekonomisk bakgrund när barn och ungdomar är med i flera idrotter?**

415 Vi har som tränare under många år upplevt detta.

25.11.3 Vilken betydelse har antalet år i Sverige?

Antal år i Sverige har visat sig ha betydelse för t.ex. skolframgång. Resultaten visar t.ex. att de som är relativt nyanlända har svårare att få behörighet till gymnasiet. Det är också rimligt att anta att hur länge man har varit i Sverige har betydelse för i vilken utsträckning man deltar i idrottsrörelsen och i kulturskolan. Studien i Malmö 2015 visar också detta[416]. I den här rapporten har vi frågat de ungdomar i högstadiet som liksom sina föräldrar är födda utomlands hur många år de har varit i Sverige[417]. Samtliga svar har kategoriserats i följande tre grupper:

- Bott i Sverige mellan 0–4 år (160 ungdomar)
- Bott i Sverige mellan 5–8 år (90 ungdomar)
- Bott i Sverige 9 år eller mer (96 ungdomar)

Studierna har visat att det finns ett starkt samband mellan socioekonomisk bakgrund och deltagande i idrottsförening. I tabell 321 visar vi sambandet mellan socioekonomisk bakgrund och antal år i Sverige.

Tabell 321. Malmö. Högstadiet. 2019. Socioekonomisk bakgrund bland de utlandsfödda ungdomarna som har varit i Sverige olika lång tid i jämförelse med alla födda i Sverige respektive de som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. %.

	Socioekonomisk grupp 1+2	Socioekonomisk grupp 4+5
Bott i Sverige 0-4 år	8	55
Bott i Sverige 5-8 år	14	44
Bott i Sverige 9 år eller mer	23	34
Alla i studien födda i Sverige	28	25
Barnet och föräldrarna födda i Sverige	32	17

Vi ser att ju kortare tid i Sverige desto fler ungdomar kommer från familjer i socioekonomisk grupp 4 och 5. 55 % av de ungdomar som varit i Sverige 4 år eller mindre tillhör socioekonomisk grupp 4+5. Motsvarande för ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige är 17 %. De som varit i Sverige mer än 9 år kommer i dubbelt så stor utsträckning som de som varit i Sverige kortare tid från familjer i socioekonomisk grupp 1+2.

I tabell 322 visar vi i vilken utsträckning ungdomar som varit i Sverige olika länge är med i en idrottsförening.

416 Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö**, kapitel 10.
417 En mindre del av dem som är födda utomlands svarar att de inte vet vilket år de kom till Sverige.

Tabell 322. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) utlandsfödda ungdomar i högstadiet som varit i Sverige olika många år som är med i en idrottsförening. %.

	Killar	Tjejer
Bott i Sverige 0-4 år	25	18
Bott i Sverige 5-8 år	37	13
Bott i Sverige 9 år eller mer	44	30
Alla i studien födda i Sverige	50	36
Barnet och föräldrarna födda i Sverige	58	48

Det finns ett samband mellan antal år i Sverige och i vilken utsträckning ungdomar är med i en idrottsförening. Killar som har levt en kort period i Sverige är med i en idrottsförening i mindre utsträckning än både de som har levt här 5-8 år och de som har levt i Sverige mer än 9 år. Tjejer som levt här 9 år eller mer är med dubbelt så mycket som tjejer som levt här 8 år eller kortare. De som är födda i Sverige är mer med i en idrottsförening än de som är födda utomlands. **Observeras ska dock att utlandsfödda killar som levt i Sverige 9 år eller mer i högre utsträckning är med i en idrottsförening än alla tjejer som är födda i Sverige**.

25.11.4 Vilken betydelse har ursprungsland?

I de tidigare analyserna av sambanden mellan utländsk bakgrund och deltagande i idrottsförening har alla som är födda utanför Sverige behandlats som en grupp. Det hade naturligtvis varit av stort intresse att kunna visa hur stor andel av de barn som liksom sina föräldrar är födda utomlands från olika länder som är med i en idrottsförening i Sverige. Tyvärr går inte detta beroende på att det är för få ungdomar som kommer från de flesta enskilda länder även i vår stora studie. Vi tvingas istället slå ihop enskilda näraliggande länder till regioner. Eftersom vi anser att det är absolut nödvändigt att redovisa resultaten uppdelat på killar och tjejer tvingas vi i vissa fall arbeta med stora regioner. Vi är naturligtvis medvetna om att livsvillkoren kan skilja sig mellan de länder som vi slår ihop till regioner. Man måste också observera att det kan finnas skillnader inom olika länder beroende på vilket område man kommer från och föräldrarnas utbildning. Detta kan vi dock inte göra mycket åt inom ramen för den här rapporten. Vi är också medvetna om att sammanslagningen av länder till regioner kan diskuteras. I tabell 323 framgår vilka regioner vi arbetar med:

Tabell 323. Malmö. Högstadiet. Födelseregion för de ungdomar som inte är födda i Sverige. Antal. Varje regions andel (%) av samtliga utomlandsfödda.

	Antal individer	Procent av de utlandsfödda
Norden	72	16
Övriga Europa+ USA	115	25
Latinamerika	10	2
Asien (minus Afghanistan, Syrien och Libanon)	62	13
Afrika	37	9
Turkiet/Libanon/Syrien/Jordanien/Palestina/Kurdistan/Libyen	92	20
Iran/Irak/Afghanistan	72	16

Fyrtioen procent (41%) av de utlandsfödda ungdomarna kommer från Europa. Det är för få ungdomar från Latinamerika och Afrika för att resultaten här ska redovisas uppdelat på killar och tjejer.

Det kulturella och sociala avståndet till Sverige antas av många forskare och utredare ha betydelser för att i vilken utsträckning institutioner/verksamheter i Sverige erövras[418]. Om vi följer antagandet skulle de från Norden och övriga Europa vara med i en idrottsförening i större utsträckning än de som kommer från övriga delar världen. I tabell 324 visar vi i vilken utsträckning killar respektive tjejer födda i Norden, övriga Europa + USA i jämförelse med de som är födda utanför Europa är med i en idrottsförening.

Tabell 324. Malmö. Högstadiet. 2019. Andel (%) som är med i en idrottsförening bland utlandsfödda ungdomar som är födda i Europa respektive utanför Europa.

	Killar	Tjejer
Född i övriga Norden (inte Sverige)	50	43
Född i övriga Europa + USA	44	34
Född utanför Europa	34	20
Alla i studien födda i Sverige	50	36
Födda i Sverige av föräldrar födda i Sverige	58	48
Födda i Sverige av föräldrar födda i Sverige i socioekonomiska grupper 4+5	46	25

Vi ser att killar liksom tjejer som är födda i Norden deltar mer i en idrottsförening än killar respektive tjejer som är födda i övriga Europa + USA och speciellt utanför Europa. Deltagande i idrottsförening sjunker utifrån geografiskt och kulturellt avstånd till Sverige.

Resultaten visar att killar som är födda utanför Europa är med i en idrottsförening i mycket mindre utsträckning än killar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. De är också mindre med i idrottsförening än de killar i socioekonomisk grupp 4+5 som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. **Tjejer som är födda utanför Europa är i liten grad med i en idrottsförening**. 80% är alltså inte med! Tjejer i socioekonomisk grupp 4+5 som liksom sina föräldrar är födda i Sverige är 5 procentenheter mer med i en idrottsförening än tjejer födda utanför Europa.

Finns det då någon skillnad när det gäller medlemskap i en idrottsförening mellan de ungdomar som är födda utomlands i skilda regioner? I tabell 325 visas detta. Vi påminner om att det är för få som är födda i Latinamerika och i Afrika för att vi ska kunna redovisa resultaten uppdelade på killar respektive tjejer.

418 Se t.ex. Ålund, A, **Skyddsmurar. Etnicitet och klass i invandrarsammanhang.**

Tabell 325. Malmö Högstadiet. Andel (%) ungdomar som är med i en idrottsförening i relation till födelseregion.

	Killar	Tjejer
Född i övriga Norden (inte Sverige)	50	43
Övriga Europa + USA	44	34
Övriga Asien	48	36
Turkiet/Libanon/Syrien/Jordanien/Palestina/ Kurdistan/Libyen	28	19
Iran/Irak/Afghanistan	32	5
Födda i Sverige (alla)	50	36
Födda i Sverige av föräldrar födda i Sverige	58	48
Födda i Sverige av föräldrar födda i Sverige i socioekonomisk grupper 4+5[419]	46	25

Vi ser att killar från Turkiet/Libanon/Syrien/Jordanien/Palestina/Kurdistan/ Libyen och Iran/Irak/Afghanistan i minst utsträckning delar i idrottsförening. Ungefär 70% deltar inte. Observeras ska också att de deltar i betydligt mindre utsträckning än killar i socioekonomisk grupp 4+5 som själva liksom sina föräldrar är födda i Sverige. Killar födda i Asien deltar i ungefär samma utsträckning som killar från Norden. Detta kan delvis förstås utifrån att en del av killarna är adopterade av föräldrar i högre socioekonomiska grupper. Vi kan också se att killar födda Asien inte i lika stor utsträckning som andra killar födda utanför Europa tillhör en lägre socioekonomisk grupp (tabellen visas inte här).

Tjejer födda i/med ursprung från Turkiet/Libanon/Syrien/Jordanien/Palestina/ Kurdistan/Libyen och Iran/ Irak/Afghanistan deltar i liten utsträckning i idrottsförening. Detta gäller även när man jämför med tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige och tillhör socioekonomiska grupper 4+5. Minst deltar tjejer från Iran/ Irak/Afghanistan. 95% av dem deltar alltså inte i den föreningsidrott som finns i Sverige. Tjejer från ovanstående två regioner motionerar också i mycket liten utsträckning. Enbart 27% har motionerat senaste veckan. Motsvarande siffra för de som själva liksom och föräldrarna är födda i Sverige är 63%.

Hur ska vi förstå detta? Vår studie visar att det **inte** beror på att tjejer från ovanstående två regioner har varit kortare tid i Sverige än alla tjejer födda utomlands[420]. Det beror inte heller på att de i större utsträckning än av alla födda i Sverige bor i stadsdelar i Malmö där medelinkomsten är lägst. Inte heller hjälper de till hemma mer än marginellt fler timmar i veckan än andra tjejer. Inte heller säger de att orsaken till att de inte tränar är att föräldrarna säger att de måste hjälpa till hemma. Det beror inte heller på enligt tjejerna födda i Turkiet/ Libanon/ Syrien/ Jordanien/Palestina/Kurdistan/Libyen och Iran/ Irak/Afghanistan att de i större utsträckning än alla tjejer födda utomlands eller alla födda i Sverige anger att deras föräldrar inte vill att de ska träna. Det är inte heller så att de i mindre utsträckning skulle vilja börja med idrotter som killar dominerar, t.ex. fotboll, eller med idrotter som tjejer dominerar, t.ex. dans i mindre utsträckning än andra tjejer som är födda utomlands eller födda i Sverige. Tjejerna från Turkiet/ Libanon/ Syrien/ Jordanien/ Palestina/Kurdistan/Libyen och Iran/ Irak/Afghanistan tycker också i ungefär samma utsträckning som tjejer i hela Malmö att det är mycket viktigt att t.ex. vinna eller tävla när de tränar/ motionerar.

419 I socioekonomisk grupp 4 är 31% med i en idrottsförening och i socioekonomisk grupp 5 är 6% med i en idrottsförening.
420 Tabellerna som detta avsnitt bygger på visas inte här.

Inte heller skattar de sin hälsa sämre och de upplever sig inte ha fler besvär än alla tjejer födda utanför Europa eller alla tjejer som är födda i Sverige. Inte heller beror det på att de är mer rädda att gå ut på kvällarna. Det beror heller inte på att fler av dem jämfört med alla tjejer födda i Sverige eller utanför Europa säger att de inte har möjlighet att delta i de aktiviteter de vill. Det beror heller inte på att de i mindre utsträckning än tjejer i hela undersökningen bor med båda föräldrarna.

I debatten påstås ganska ofta att dessa tjejer inte får vara med i fritidsaktiviteter utanför hemmet. De flesta tjejernas svar från dessa två regioner motsäger detta påstående. Vi ser också att tjejerna från Turkiet/ Libanon/Syrien/Jordanien/ Palestina/Kurdistan/Libyen och Iran/ Irak/ Afghanistan besöker bibliotek, fritidsgård och allaktivitetshus i större utsträckning än tjejer födda i Sverige och tjejer födda i Sverige och som kommer från socioekonomisk grupp 4 och 5.

Kan vi då finna några orsaker till att tjejerna tjejer födda i Turkiet/ Libanon/Syrien/ Jordanien/Palestina/Kurdistan/Libyen och Iran/ Irak/Afghanistan i så liten utsträckning är med i en idrottsförening? Tjejer från de två regionerna tillhör i högre utsträckning lägre socioekonomiska grupper än tjejer födda i Sverige och där deras föräldrar är födda utomlands samt tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. Föräldrarna från dessa två regioner har alltså mindre ekonomisk kontrollvidd[421]. Det kan vara en orsak till att föräldrarna satsar lite på tjejernas fritidsaktiviteter. Det finns också en viss skillnad när det gäller viljan att börja i en idrottsförening. 42% av de som är födda i de två regionerna och 47% av alla tjejer i undersökningen vill börja i en idrottsförening. 50% av alla tjejer som är födda utomlands och 38% av tjejer som är födda i Sverige och klassificeras i socioekonomisk grupp 4+5 vill vara med i en idrottsförening. Dessa små skillnader kan inte förklara mer än en marginell del av varför tjejerna från de två regionerna deltar så lite i idrottsförening. 80% av tjejerna från de två regionerna kan alltså delta i de aktiviteter de vill. Bland de 20% som säger att de inte kan delta är det dock ganska många, 43%, som anger att orsaken är att familjen säger nej.

Ovanstående orsaker kan dock bara förklara en mindre del av varför dessa tjejer deltar så lite i en idrottsförening. En nyckel till förståelse är att deras deltagande i kulturskola också är liten jämfört med både de som är födda i Sverige, födda i Norden och övriga Europa och alla födda utomlands. Vad utmärker då idrottsförening och kulturskola? Aktiviteterna kostar pengar, är kontinuerliga osv. I debatten har det påstått att föräldrar med små ekonomiska resurserna är mindre angelägna att satsa på sina döttrars än på sina söners kostnadskrävande aktiviteter. Detta kan vara en av förklaringarna till dessa tjejers mycket låga deltagande i idrottsförening och kulturskola.

Antalet utlandsfödda ungdomar från några enskilda länder är så stort att vi i tabell 326 redovisar i vilken utsträckning de är med i idrottsförening[422].

Tabell 326. Malmö. Högstadiet. Andel (%) i idrottsförening bland ungdomar som själva är födda i olika länder.

	Danmark		Irak		Syrien		Alla födda utomlands		Alla född i Sverige		Född i Sverige av föräldrar födda i Sverige	
	K	Tj	K	Tj	K	Tj	K	Tj	K	Tj	K	Tj
Medlem i idrottsförening	48	46	33	3	32	7	34	20	50	36	58	48

K= Kille. Tj= Tjej

421 Tjejerna från dessa två regioner är också mer orliga för familjens ekonomi.
422 Dessa ungdomar har också föräldrar som är födda utomlands.

Låt oss först konstatera att killar födda i Danmark är med i idrottsförening i ungefär lika stor utsträckning som alla killar som är födda i Sverige och något mindre än de killar som liksom sina föräldrar är födda Sverige. Killar födda i Irak och Syrien är med i en idrottsförening i ungefär samma utsträckning som alla killar som är födda utomlands och i betydligt mindre utsträckning än killar som är födda i Danmark eller Sverige.

Tjejer som är födda i Danmark är med i en idrottsförening i ungefär samma grad som alla tjejer som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. Tjejer från Syrien och Irak är med i mycket liten utsträckning med i en idrottsförening.

Målet om jämlikhet utifrån svensk respektive utländsk bakgrund är inte uppnått när det gäller andelen barn och ungdomar som är utomstående i de instrumentella aktiviteterna och totalt. De med utländsk bakgrund är i högre utsträckning utomstående både bland killar och bland tjejer. Inte heller är målet uppnått när det gäller killars och tjejers deltagande i fritidsnämndens egna tunga satsningar (mått A) och tjejers deltagande i fritidsnämndens + tekniska nämndens spontanidrottssatsningar (mått B). Målet om jämlikhet är däremot uppnått bland killar när det gäller fritidsnämndens egna tunga satsningar+ tekniska nämndens spontanidrottssatsningar (mått B) och kulturnämndens satsningar (mått A och B). Att jämlikhetsmålet är uppnått när det gäller kulturens satsningar beror i huvudsak på att de med utländsk bakgrund är överrepresenterade på bibliotek och allaktivitetshus.

25.12 Varför stora skillnader mellan stadsdelarna?

I nämndbudgeten för fritidsnämnden 2021 står det: ”Fritidsnämnden ska tillhandahålla och möjliggöra ett fritidsutbud som är tillgängligt för alla malmöbor, som jämnar ut skillnader i staden och där ingen lämnas utanför”[423]. I kulturförvaltningens åtagande formuleras målet om jämlikhet mellan stadsdelarna på följande sätt: ”Kulturförvaltningen åtar sig att under 2021 agera kompensatoriska i de delar av Malmö där barn och ungdomar riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och där behoven utifrån socioekonomiska utmaningar är som störst”[424].

Vi har i detalj i tidigare kapitel visat i vilken grad barn och ungdomar i olika stadsdelar i Malmö deltar i olika aktiviteter, vilka preferenser de har, hur fysiskt aktiva de är och hur hälsan samt matvanorna ser ut. Stadsdelarnas sociodemografiska status beskrivs i huvudsak utifrån medelinkomst, socioekonomiska grupper samt svensk respektive utländsk bakgrund[425]. Sambanden mellan dessa tre bakgrundsvariabler är starka. Vilka samband finns det i Malmö 2019 och 2020 mellan sociodemografisk struktur i de olika stadsdelarna och t.ex. utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter, deltagande i idrottsförening, besökt bibliotek och hälsa?

De generella mönster vi har presenterat i tidigare kapitel utifrån medelinkomst, socioekonomisk bakgrund och svensk respektive utländsk bakgrund avspeglar sig i resultaten mellan barn och ungdomar i stadsdelarna i Malmö stad.

423 Malmö stad, **Fritidsnämndens nämndbudget för 2021.**
424 Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtagande 2021**.
425 I några kapitel använder vi också meritvärde i årskurs 9, boendeform och elevernas oro för familjens ekonomi som bakgrundsvariabler. Det finns starka samband också mellan dessa tre bakgrundsvariabler och de övrig mått på sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund vi använder i den här rapporten.

Barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är högre deltar i större utsträckning i instrumentella aktiviteter (förening och kulturskola) och totalt (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall) än barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är lägre[426]. Störst skillnader kan noteras när det gäller deltagande i idrottsförening. Barn och ungdomar i områden med högre medelinkomst är också fysiskt aktiva i störst utsträckning. De som deltar mer i fritidsnämndens och tekniska nämndens fritidsatsningar (mått A, B och C) är barn och ungdomar i stadsdelarna där medelinkomsten är högre. Barn och ungdomar där medelinkomsten är högre har också högre skolbetyg, bättre hälsa, högre livskvalitet och bättre frukostvanor. Tonåringarna i områden med högre medelinkomst säger också att de har större möjligheter i skolan, under fritiden och livet som helhet än ungdomar i områden där medelinkomsten är lägre.

När det gäller deltagande i kulturnämndens eget tunga utbud och kulturnämndens och andra offentliga organs kultursatsningar finns inga signifikanta skillnader utifrån sociodemografisk struktur mellan de som bor i olika stadsdelar. En förklaring till detta är att biblioteken och allaktivitetshusen i störst utsträckning besöks av barn och ungdomar i lägre socioekonomiska grupper och av barn med utländsk bakgrund. Inte heller kan signifikanta skillnader mellan barn och ungdomar i olika områden observeras när det gäller hur de bedömer sin situation på fritiden.

Barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är lägst besöker generellt biblioteki störst utsträckning. Mellanstadiebarn och yngre tonåringar som bor i områden med lägst medelinkomst besöker också fritidsgård och allaktivitetshus i störst utsträckning.

Vi har i tidigare i rapporten och framför allt i den här slutdiskussionen ringat in orsakerna till att barn och ungdomar med föräldrarna som har högre medelinkomst, tillhör en högre socioekonomisk grupp är där många har svensk bakgrund deltar mer i många offentliga satsningarna på fritiden, har bättre hälsa och framtidsutsikter och skolbetyg än barn och ungdomar i lägre socioekonomiska grupper och där många har utländsk bakgrund. En utförlig diskussion om orsakerna till detta finns tidigare i detta kapitel. Här konstateras kortfattat att orsakerna ska sökas i bl.a. i ekonomisk kontrollvidd, skilda socialisationsmönster och möjligheter att vara med när träningar/lektioner ligger före kl. 17.00.

Vi kan alltså också se att barn från lägre socioekonomiska grupper och barn med utländsk bakgrund besöker bibliotek i störst utsträckning i alla tre skolstadierna. Mellanstadiebarn och yngre tonåringar som bor i områden med lägst medelinkomst besöker också fritidsgård och allaktivitetshus i störst utsträckning. Orsakerna till detta ska sökas i kombinationen av att dessa aktiviteter är just öppna, kostar lite eller är kostnadsfria, att barn och ungdomar i dessa grupper i större utsträckning socialiseras till en expressiv fritidsstil och att deras egen kod för planering av fritiden är ganska kortsiktig[427]. Det kan också vara så att de öppna verksamheterna i större grad än idrottsförening och kulturskolan ger utrymme för identitetssökande mellan erfarenheterna bakifrån (föräldrarnas kultur) och krafterna framifrån (de bostadsområden de växer upp i)[428]. Tillgången till böcker på det språk barnet och föräldrarna pratade innan de kom till Sverige och/eller det språk familjen också kommunicerar på i Sverige kan vara en viktig orsak till att barn med utländsk bakgrund besöker bibliotek i stor utsträckning.

De generella könsmässiga och sociodemografiska och socioekonomiska mekanismerna bakom preferenser för och deltagande i fritids- och kulturaktiviteter, hälsa och livskvalitet, skolbetyg och framtidsplaner ger oss svaret på varför det finns stora skillnader mellan barn och ungdomar från olika stadsdelar.

426 Barn och ungdomar är alltså mer utomstående i både instrumentella aktiviteter och totalt.
427 För en utförlig analys se Blomdahl/Elofsson, **Utomstående i fritids- och kulturutbudet i Huddinge.** Blomdahl/ Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Lengheden/ Blomdahl/Elofsson, **Fritidsgården i går, i dag och i framtiden**. Blomdahl/Elofsson/Eriksson, PUNKTmedis.
428 Krafter bakifrån och framifrån presenteras närmare i Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** sid.103-107.

Målen om jämställda och jämlika livsvillkor mellan barn och ungdomar i de olika stadsdelarna i Malmö är inte uppnådda.

25.13 Varför har tjejer sämre hälsa?

Resultaten från undersökningarna visar mycket tydligt att tjejer i genomsnitt beskriver sin hälsosituation som sämre än killarna i högstadiet och gymnasiet. I mellanstadiet är skillnaderna mindre men det finns tecken på att skillnaderna börjar framträda redan här. Dessa skillnader framträder i hög utsträckning likartat oberoende av om vi ser till låg självskattad hälsa, förekomst av mer än två dagliga besvär eller låg livskvalitet. Skillnaderna är också i stor utsträckning generella och likartade oberoende av ungdomarnas sociala bakgrund. Detta stämmer väl med vad Folkhälsomyndigheten funnit i den senaste studien av skolbarns hälsa[429]. Resultaten är inte heller unika för Malmö – liknande resultat framkommer i en lång rad andra studier. Detta är inte heller något som framträtt under de senaste åren, tvärtom är det något som gällt under lång tid. Sedan är det mer problematiskt att bedöma huruvida skillnaderna förändrats över tid – här framkommer ibland olika resultat – men tveklöst gäller att hälsosituationen (så som den beskrivs av ungdomar själva) är och sedan länge varit sämre för tjejer än för killar. I den utsträckning vi följt upp studier som genomförts inom Ung livsstil finner vi dock inte större tecken på att det skulle ha skett några stora förändringar.

En förklaring till könsskillnaderna i hälsa skulle kunna vara skillnader i levnadsförhållanden och livsstil. Ser vi till sociodemografisk och socioekonomisk bakgrund är i huvudsak könsskillnaderna i hälsa ganska lika i olika grupper, så här hittar vi inte förklaringen. Vid sidan av detta finns det också andra faktorer när det gäller levnadsförhållanden och livsstil som har en direkt, fristående inverkan på hälsan och där det finns könsskillnader. Dit hör

- Nyttjande av offentligt finansierade fritidsaktiviteter – de som inte gör detta har sämre hälsa.
- Hur nöjd man är med sin fritidssituation – de som är mindre nöjda redovisar i genomsnitt sämre hälsa.
- Matvanor – de som har sämre matvanor i olika avseenden har sämre hälsa.
- Fysisk aktivitet – de som inte är fysiskt aktiva har sämre hälsa.
- Rädsla då man är ute på fredags-, helgkvällar – de som uppger att de ofta är rädda har sämre hälsa.

I alla dessa fall finns könsskillnader, det är vanligare att tjejer har levnadsförhållanden eller en livsstil som kan leda till sämre hälsa. Även om dessa faktorer inverkar på hälsan förklarar de inte könsskillnaderna. Könsskillnaderna kvarstår även om vi ser till de som har ”bra” levnadsvillkor och en ”bra” livsstil.

En förklaring till könsskillnaderna – som många gånger förs fram – är att tjejer satsar mer på att prestera i skolan, t ex lägger de ner mer tid på att läsa läxor. Detta och (inte minst de egna) kraven på att lyckas leder till att de blir stressade, vilket i sin tur leder till att de har sämre hälsa. Resultaten som presenterats tidigare i rapporten ger inget stöd för denna förklaring. Tjejer som lägger mycket tid på läxläsning redovisar inte sämre hälsa, i många fall är denna snarare sämst bland de som lägger ned liten tid på att läsa läxor. Tjejer med låga medelbetyg liksom de som går på yrkesförberedande gymnasieprogram har i genomsnitt sämre hälsa. Könsskillnaderna är inte heller märkbart mindre i de grupper där tjejer kan tänkas vara mindre pressade. Denna förklaring till könsskillnader får alltså inte stöd.

429 Folkhälsomyndigheten, **Pojkar mår bättre än flickor i tonåren.**

En annan förklaring som också ofta framförs är att tjejer pressas av dubbla krav/förväntningar. De skall vara ”kvinnliga” men också kunna konkurrera med killarna. För att undersöka detta har vi studerat vilken vikt ungdomarna lägger vid att vara bra i skolan, bra i idrott, ha en vältränad kropp, vara smal och att vara en bra kompis och hur detta kopplas till hälsa/livskvalitet. Resultaten från dessa analyser – som inte redovisas – ger inget stöd för att de som angett att de olika sakerna är mycket viktiga skulle ha en sämre hälsa än de som uppger att det är mindre viktigt[430]. Könsskillnaderna i hälsa försvinner inte heller om vi ser till de som svarat att alla dessa saker är mycket viktiga – alternativt mycket eller ganska viktiga. Tjejer som uppger detta – och rimligtvis ställer större högre krav på sig själva – har inte sämre hälsa och könsskillnaderna är inte större i dessa grupper. Resultaten ger alltså knappast stöd för att högre, kanske dubbla förväntning på tjejerna – kanske ofta från dem själva – skulle förklara könsskillnaderna i hälsa.

Sammantaget måste vi alltså konstatera att det är svårt att finna en förklaring till varför tjejer i genomsnitt skattar sin hälsosituation som sämre. Skillnaderna framstår som mycket generella och genomgående. Då man arbetar med jämställdhet är det ofta viktigt att finna grupper där könsskillnaderna är små – eller obefintliga – liksom grupper där de är mycket stora. Det första kan ge inspiration kring hur man kan minska könsskillnaderna, de senare idéer kring vilka grupper man främst skall inrikta sig mot. När det gäller hälsa är det svårt att finna – i vare fall större – grupper där något av detta gäller.

Sammanfattningsvis måste vi alltså konstatera att vi finner svagt stöd för att alla de förklaringar som framförts till att tjejer har en sämre hälsa än killar från analysen av materialet i Malmö. Möjligen skall man göra en reservation för att frågan kring ungdomarnas krav på sig själva inte fångat upp alla aspekter på hur tjejer förväntas vara men det framstår trots allt som tveksamt att detta skulle kunna förklara de genomgående könsskillnaderna. Möjligen skulle man här finna en grupp med speciellt dålig hälsa, men denna torde knappast vara speciellt stor. Man skall kanske också ställa frågan varför killar ger en bättre bild av sin hälsosituation. Till manlighetsidealet hör ju att vara stark och frisk. Kanske tränger en del killar undan en del problem för att inte framstå som svaga.

25.14 Varför är hälsan ojämlik?

Hälsosituationen är inte jämlik. Resultaten från analyserna av enskilda samband – alltså utan kontroll - visar på tydlig ojämlikheten om vi ser till barnens och ungdomarnas familjesituation och speciellt till förtroende för föräldrar. De som bor med bägge föräldrarna har bättre hälsa än de som bor i andra familjesituationer. Barn och ungdomar som inte har förtroende för bägge föräldrar – troligen sämre kontakt eller relation till föräldrar – har sämre hälsa än de som har förtroende för bägge föräldrar.

Dessa enkla samband visar också att barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund i högre utsträckning skattar sin hälsa som låg med något mindre skillnader i mellanstadiet än i de båda högre stadierna. Till detta skall läggas att gymnasietjejer med lägre socioekonomisk bakgrund oftare redovisar högre förekomst av psykosomatiska besvär: speciellt kan noteras att ungdomarna i högstadiet och gymnasiet som är oroade över familjens ekonomi redovisar en klart sämre hälsosituation utifrån alla perspektiv.

Det finns även skillnader om vi ser till svensk/utländsk bakgrund där det främst är andra generationens invandrartjejer som i högre utsträckning redovisar låg hälsa. I gymnasiet gäller även att tjejer med utländsk bakgrund uppger högre förekomst av dagliga psykosomatiska besvär än tjejer med svenskt ursprung.

430 Ett undantag är dock vilken vikt man lägger vid att vara smal, här är hälsa sämre bland de tjejer som angett att detta är mycket viktigt. Sammantaget är det 15 % av killar i högstadiet, 17 % av tjejerna i högstadiet, 11 % av killarna i gymnasiet samt 17 % av tjejerna i gymnasiet som uppger att detta är mycket viktigt. Könsskillnaderna är dock inte speciellt mycket större bland dessa än bland de som tycker att detta är mindre viktigt.

Slutligen kan vi notera en tydlig koppling till medelbetyg i högstadiet – ungdomar med lägre betyg har oftare låg hälsa och låg livskvalitet än de som har högre betyg. Bland gymnasietjejer gäller även att de som går på yrkesförberedande program oftare har låg hälsa och låg livskvalitet än tjejer som går på studieförberedande program.

Även om det framträder skillnader mellan barn/ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund liksom mellan de som har utländsk och svensk bakgrund visar de fördjupade analyserna att bägge dessa faktorer har en begränsad direkt inverkan på hälsosituationen. Ojämlikheten framträder här i mer utsatta grupper, t ex gäller att ungdomar som är bekymrade över familjens ekonomi har en sämre hälsosituation.

Däremot har andra faktorer som handlar om livsstil en klar inverkan på hälsosituationen som kan kopplas till ojämlikhet. Avsaknad av tillräcklig fysisk aktivitet leder till lägre hälsa och livskvalitet men tycks däremot ha liten inverkan när det gäller förekomst av psykosomatiska besvär. De som inte deltar i eller nyttjar de centrala offentligt finansierade fritidsaktiviteterna – förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek och simhall – har en sämre hälsosituation än vad som kan förklaras av skillnader i social bakgrund. Matvanorna – speciellt regelbundet ätande av frukost, lunch och middag – har en separat inverkan på hälsosituationen. De som alltid äter frukost, lunch eller middag har en bättre hälsa och också bra matvanor i övrigt – regelbundet intag av frukt och grönsaker eller att man undviker läsk – har till viss del också en positiv effekt. Det finns också en koppling mellan rädsla/oro och hälsa/livskvalitet. Ungdomar som uppger att de är rädda i olika sammanhang när de är ute på fredags- och helgkvällar redovisar sämre hälsa än vad som kan förklaras av olikheter i social bakgrund.

Alla dessa faktorer har en mer eller mindre stark koppling till socioekonomisk och svensk utländsk bakgrund liksom till vilket område man bor i, något som innebär att dessa faktorer indirekt inverkar via livsstil och levnadsvillkor i övrigt. Sambanden är dock inte fullständiga vilken kan förklara att den direkta kopplingen till den socioekonomiska och sociodemografiska bakgrunden blir svag.

Insatser mot att förbättra hälsosituationen och göra denna mer jämlik bland barn och ungdomar bör inriktas mot att identifiera och att i större utsträckning sätta in insatser mot specifika grupper. Detta handlar om barn och ungdomar som

- Känner sig orolig för familjens ekonomi (starkt samband med låg socioekonomisk grupp)
- Inte deltar i eller nyttjar de offentligt finansierade fritidsaktiviteterna förening, kulturskola, fritidsgård, bibliotek eller simhall
- Inte är fysiskt aktiva
- Har sämre matvanor, speciellt de som inte äter frukost, lunch respektive middag regelbundet
- Är rädda i olika sammanhang när det är ute på fredags- och helgkvällar
- Inte har förtroende för föräldrar

Ser vi till skillnaderna mellan grupper med olika socioekonomisk bakgrund respektive svensk och utländsk bakgrund stämmer resultaten ganska väl med vad som presenteras i FORTEs sammanställning[431].

431 Forte **Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet**, s 69.

Barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund skattar sin hälsosituation som sämre. Tjejer med utländsk bakgrund skattar sin livskvalitet lägre och tjejer som är födda i Sverige och föräldrarna utomlands skattar sin hälsa lägre och redovisar högre förekomst av mer än två dagliga psykosomatiska besvär, medan tjejer som liksom sina föräldrar är födda utomlands inte gör detta, mer än tjejer med svensk bakgrund. Däremot försvinner alla dessa skillnader efter kontroll för social bakgrund i övrigt – speciellt anmärkningsvärt är att utländsk bakgrund i sig själv inte har någon direkt negativ inverkan på hälsa/livskvalitet vilket står i motsats till resultaten från FORTE-rapporten där man anger att tjejer med utländsk bakgrund uppger en högre förekomst av hälsoproblem, oberoende av familjens ekonomiska status.

En jämförelse mellan barn och ungdomar från olika socioekonomiska grupper liksom svensk/utländsk bakgrund visar att det framträder vissa skillnader – främst bland tjejer när det gäller lågt skattad hälsa – men resultaten ger långtifrån en entydig bild av att de som har lägre socioekonomisk eller utländsk bakgrund genomgående skulle ha en sämre hälsosituation. Den fördjupade analysen förstärker också detta. Efter kontroll för andra bakgrundsfaktorer har bägge dessa faktorer begränsad direkt inverkan på hälsosituationen. Till detta skall läggas att skillnaderna mellan olika stadsdelar är relativt begränsade. Det finns vissa tecken på att de som bor i höginkomstområden har bättre hälsa/livskvalitet medan hälsosituationen hos de som bor i låginkomstområdena inte skiljer sig från övriga ungdomar. Detta stämmer väl med vad Viveca Östberg visar i sin kunskapsöversikt kring ojämlikhet i levnadsvillkor och hälsa bland barn och ungdomar[432]. Hon finner inte något kontinuerligt samband med familjeinkomst men att de som kommer från de 20 procent av familjerna med lägst inkomst har sämre hälsa.

Ett mycket starkt samband framträder däremot med familjens kontantmarginal[433]. Barn och ungdomar från familjer som saknar kontantmarginal har en (ofta markant) sämre hälsa. I våra undersökningar finns inga uppgifter om familjernas kontantmarginal men däremot i högstadiet och gymnasiet en fråga om ungdomarna känner sig oroade över familjens ekonomi. En analys av svaren på denna fråga visar mycket entydigt att de som oroar sig över familjens ekonomi har en markant sämre hälsosituation. Även om det givetvis finns kopplingar till såväl socioekonomisk liksom svensk/utländsk bakgrund fångar denna fråga troligen bättre upp en mer ”utsatt” grupp. Ytterligare ett resultat som stärker bilden av att hälsosituationen är sämre i speciellt utsatta grupper är den starka kopplingen till förtroende för föräldrar. Denna faktor har – även efter kontroll för inverkan från andra sociala bakgrundsfaktorer – en tydlig direkt inverkan på hälsosituationen. Barn och ungdomar som inte har förtroende för bägge föräldrar – ibland kanske det handlar om att de inte har kontakt med någon av dem – har klart sämre hälsa/livskvalitet.

25.15 Avslutning

Malmö stad har som mål bl.a. jämställdhet, jämlikhet och delaktighet.

Fritidsnämnden och kulturnämnden har tillsammans med forskningsgruppen Ung livsstil undersökt levnadsvillkor och preferenser i Malmö 1990, 1996, 2015 och nu 2019-2020. Urvalet i studien 2019-2020 i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet var 8 080. Antalet svarande är 6 489. Svarsfrekvensen i hela studien är 80%. Resultaten är generaliserbara för de barn och ungdomar som går i Malmös skolor. Syftet med den här rapporten är att presentera Ung livsstil i Malmö.

Killar i tonåren i Malmö önskar i första hand liksom 2015 att staden ska satsa på idrott (idrottsanläggningar och idrottsföreningar). Önskningar om satsningar på idrott kommer långt före önskningar om satsningar på fritidsgårdar, natur, kultur och övrigt föreningsliv bland killar.

432 Östberg, V, **Ojämlikhet i levnadsvillkor och hälsa - resultat från välfärdsundersökningarna för barn och ungdomar.**
433 Kontantmarginalen utgår från frågan om man har möjlighet att betala en viss summa på kort tid.

Tjejer i högstadiet önskar i första hand att staden ska satsa på natur och gymnasietjejer att Malmö stad ska satsa på fritidsgårdar/allaktivitetshus/liknande mötesplatser för unga. Önskningar om satsningar på kultur och idrott kommer tätt efter önskningar om satsningar på fritidsgårdar respektive natur.

Vi ser att fotbollsplaner, simhallar/badhus och sporthallar (för inomhusidrott) och inomhushallar för fotboll finns på killars fem-i-topplista i alla stadierna. Killar oberoende ålder är alltså ganska överens om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. I högstadiet och i gymnasiet toppar satsningar på gym listan bland killar. Frågan om gym är inte ställd i mellanstadiet.

Tjejer i olika åldrar är mindre överens än killar om vad Malmö stad ska satsa på. Det är enbart simhallar/badhus och lokaler för dans som finns på tjejers fem-i-topplista i alla tre stadierna. Satsningar på gym kommer på första plats bland tjejernas önskemål i både högstadiet och gymnasiet.

Killar i mellanstadiet och i högstadiet önskar i första hand att kulturnämnden ska satsa på lokaler för LAN och TV-/datorspel. Mellanstadiekillar önskar i andra hand att Malmö stad ska satsa på bibliotek. Gymnasiekillar vill att det i första hand ska satsa på festivaler. Högstadiekillar vill också i stor utsträckning att Malmö stad ska satsa på bibliotek, festivaler och disco/klubb. Killar i gymnasiet önskar i ganska stor utsträckning att staden ska satsa på disco/klubb, bibliotek och lokaler för LAN och TV-/datorspel.

Tjejer i mellanstadiet tycker att Malmö stad i första hand ska satsa på bibliotek. Tjejer i högstadiet vill liksom tjejer i gymnasiet att staden i första hand ska satsa på festivaler. Satsningar på bibliotek, disco/klubb och konserter kommer också högt på tonårstjejers önskningar om satsningar.

Resultaten i den här studien visar att Malmö stads mål om delaktighet i ganska stor utsträckning är uppnått. 82% av mellanstadieelever, 62% av högstadieelever och 45% av gymnasieelever nås varje vecka av fritidsnämndens och kulturnämndens gemensamma satsningar på förening, fritidsgårdar, simhallar, bibliotek och kulturskolan. **Fritidsnämndens** egna tunga satsningar når under veckan 76% och fritidsnämndens + tekniska nämnden når varje vecka 80% av de som går i mellanstadiet. Fritidsnämndens egna tunga satsningar når under de senaste 4 veckorna 70% och fritidsnämndens + tekniska nämndens 80% av de som går i högstadiet. Motsvarande resultat i gymnasiet är 56% respektive 67%.

Kulturnämndens egna tunga satsningar når senaste veckan 54% av barn i mellanstadiet och kulturens egna tunga satsningar + andra offentliga aktörers kultursatsningar når 60%. De senaste 4 veckorna nås 53% av högstadieelever och 49% av gymnasielever av kulturnämndens egna tunga satsningar. Kulturnämndens egna tunga satsningar + andra offentliga aktörers kultursatsningar når under de senaste 4 veckorna 60% av högstadieelever och 54% av gymnasieelever.

Malmö stad är den kommun, som Ung livsstil har undersökt, där högst andel ungdomar har en låg socioekonomisk bakgrund, låg medianinkomst och där högst andel ungdomar har utländsk bakgrund. När vi tar hänsyn till dessa bakgrundsvariabler deltar de unga i Malmö i huvuddelen av utbudet i ungefär den utsträckning som kan förväntas utifrån den sociodemografiska bakgrunden. Ett resultat avviker i alla tre stadierna. **Barn och ungdomar i Malmö besöker bibliotek i större utsträckning än förväntat**. Inte i någon annan kommun kan vi notera att barn och ungdomar besöker bibliotek i så mycket större utsträckning än som kan förväntas.

I en öppen fråga tillfrågas barn och ungdomar vilka aktiviteter de vill börja med**. Tjejer vill i första hand i alla tre stadierna börja med dans och killar med fotboll. Detta gäller också i olika socioekonomiska grupper, bland de med svensk respektive utländsk bakgrund och i alla stadsdelarna.**

Malmö stad har jämställdhet som mål. Målet är inte uppnått! Tjejer i Malmö är mer utomstående än killar både när det gäller instrumentella aktiviteter (förening + kulturskola) och totalt (förening + kulturskola, fritidsgård, bibliotek och simhall). Tjejer är också mindre med i de tre mått på deltagande där fritidsnämndens satsningar är grunden. Tjejer är också mindre med i idrottsförening. Tjejer nyttjar spontanidrottsanläggningar, motionsspår, utegym och simhall mindre än killar. De är också mindre fysiskt aktiva och besöker i tonåren fritidsgård i mindre utsträckning än killar. Tjejer har sämre hälsa, fler psykosomatiska besvär, sämre frukostvanor och sämre livskvalitet och är mer rädda att gå ut på kvällarna än killar.

Killar är underrepresenterade när det gäller att vara med i kulturens egna tunga satsningar (mått A) och kulturens egna tunga satsningar + andra offentliga institutioners kultursatsningar (mått B). Killar är också underrepresenterade när det gäller att vara kulturellt aktiva allmänt, besöka bibliotek, läsa böcker och besöka kulturföreställningar.

I den här rapporten har vi undersökt jämlikheten utifrån bl.a. ålder, socioekonomiska grupper, svensk/utländsk bakgrund och stadsdel. **Målet om jämlikhet utifrån ålder är inte uppnått!** Ju äldre de unga blir desto mindre deltar de i de flesta aktiviteter och deras hälsa och livskvalitet sjunker. Vi hittar dock åtminstone ett undantag från detta. Biblioteken i Malmö besöks i större utsträckning av de i gymnasiet än av de i högstadiet[434].

Målet om jämlikhet utifrån samhällsställning är inte uppnått. Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna deltar mindre både i instrumentella aktiviteter (förening + kulturskola) och totalt (förening + kulturskola+ bibliotek+ fritidsgård+ simhall) samt i de fritids- och idrottssatsningar där fridsnämndens tunga satsningar utgör grunden än de i de i högre socioekonomiska grupperna. De i lägre socioekonomiska grupper är också underrepresenterade i idrottsförening och när det gäller fysisk aktivitet. De har också sämre hälsa och livskvalitet. De i lägre socioekonomiska grupperna är däremot inte underrepresenterade när det gäller kulturnämndens egna tunga satsningar och kulturnämndens egna tunga satsningar + andra offentliga organs kultursatsningar. Detta beror bl.a. på att de i lägre socioekonomiska grupper besöker bibliotek i betydligt större utsträckning än de i högre socioekonomiska grupper.

Målet om jämlikhet utifrån svensk och utländsk bakgrund är inte uppfyllt. De med utländsk bakgrund är mer utomstående än de med svensk bakgrund i instrumentella fritidsaktiviteter (förening och kulturskola) och totalt (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall). De med svensk bakgrund deltar alltså mer i dessa aktiviteter. Resultaten kvarstår även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund när det gäller instrumentella aktiviteter i alla tre stadierna både bland killar och tjejer och när det gäller totalt bland tjejer i alla tre stadierna och bland killar i högstadiet.

Tjejer med utländsk bakgrund är signifikant mindre med än tjejer med svensk bakgrund i de tre verksamhetsområden (mått A, B, C) där fritidsnämndens satsningar utgör grunden. Resultaten kvarstår efter kontroll för socioekonomisk bakgrund. I fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A) är killar i mellanstadiet och högstadiet med utländsk bakgrund underrepresenterade. Vid kontroll för socioekonomisk bakgrund kvarstår inga signifikanta skillnader bland killar. I gymnasiet deltar killar med svensk respektive utländsk bakgrund i ungefär samma utsträckning i fritidsnämndens eget tunga utbud (mått A).

434 Vi har noterat motsvarade i studien i Täby och på Lidingö 2019 och 2020.

I fritidsnämndens eget tunga utbud + tekniska nämndens satsningar på spontan-idrottsanläggningar (mått B) finns inga signifikanta skillnader bland killar med svensk respektive utländsk bakgrund. Killar och tjejer med utländsk bakgrund deltar i ungefär samma utsträckning som killar och tjejer med svensk bakgrund i de kultursatsningar som kulturnämnden själv gör (mått A) eller gör tillsammans med andra offentliga organ (mått B).

Ett av skälen till detta är att de med utländsk bakgrund besöker bibliotek i så stor utsträckning.

De med utländsk bakgrund är i signifikant mindre utsträckning med i idrottsförening och övrigt föreningsliv än de med svensk bakgrund. Skillnaderna är stora när det gäller deltagande i idrottsförening. Sambanden kvarstår efter kontroll för socioekonomisk bakgrund när det gäller deltagande i idrottsförening. I minst utsträckning deltar tjejer med utländsk bakgrund.

De med utländsk bakgrund är överrepresenterade i alla tre stadierna när det gäller att besöka bibliotek, fritidsgård och allaktivitetshus. I mellanstadiet och i högstadiet också när det gäller att nyttja simhall. Sambanden kvarstår även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund**.** De med utländsk bakgrund är alltså överrepresenterade i öppna verksamheter.

Jämlikhetsmålet är inte uppnått när det gäller levnadsvillkoren mellan barn och ungdomar i olika stadsdelar. Barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är hög är mer med i instrumentella aktiviteter (förening och kulturskola) och mer med totalt (förening, kulturskola, bibliotek, fritidsgård och simhall) än barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är låg. Störst skillnader kan noteras när det gäller deltagande i idrottsförening. Barn och ungdomar i områden med högre medelinkomst är också fysiskt aktiva i störst utsträckning. Mest med i fritidsnämndens och tekniska nämndens fritidsatsningar satsningar (mått A, B och C) är barn och ungdomar i stadsdelarna där medelinkomsten är högst. Barn och ungdomar där medelinkomsten är högst har också högre skolbetyg, bättre hälsa, högre livskvalitet och bättre frukostvanor. Tonåringarna i områden med hög medelinkomst säger också att de har större möjligheter i skolan, under fritiden och livet som helhet än de ungdomar där medelinkomsten är lägre.

När det gäller deltagande i kulturnämndens eget tunga utbud (mått A) och kulturnämndens och andra offentliga organs kultursatsningar (mått B) finns inga signifikanta skillnader mellan de som bor i olika stadsdelar. Det beror i första hand på att de unga i de områden där medelinkomsten är låg besöker bibliotek och allaktivitetshus i stor utsträckning.

Barn och ungdomar i stadsdelar där medelinkomsten är lägst besöker generellt bibliotek i störst utsträckning. Mellanstadiebarn och yngre tonåringar som bor i områden med lägst medelinkomst besöker också fritidsgård och allaktivitetshus i störst utsträckning.

Litteraturförteckning

Allardt, E, **On the Cumulative Nature of Leisure Activities**, 1958, Acta Sociologica, Vol 3.

Ambjörnsson, F, **I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasieelever**, 2004, Ordfront.

Andersson, L B, m.fl, **Physical activity and clustered cardiovascular risk in children; cross-sectional study.** The European Youth Heart Study. 2006, The Lancet 2006 369 (9532): 299-304

Bettie, J, **Women without class: girls, race and identity**, 2003/2014, Berkeley, University of California Press.

Bjurström, E, **Högt och lågt. Smak och stil i ungdomskulturen**, 1997, Borea Bokförlag.

Blomdahl, U, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet en prövning av en generell hypotes**, 1985, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Fritid Stockholm.

Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna - en studie av årskurserna 1-9,** 1987, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Fritid Eskilstuna.

Blomdahl/Claeson, **Fritidsgården- dess besökare och framtid**, 1989, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl, U, **Folkrörelserna och folket**, 1991, Institutet för framtidsstudier och Carlsons bokförlag.

Blomdahl, U, **Missgynnas kvinnor av de offentliga satsningarna på fritidsområdet**? 1996, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl/Elofsson, **En granskning av utredningen Fritid i förändring. Om kön och fördelning av fritidsresurser,** 1996, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl, U, ”Fritidens dolda läroplan. En studie av resursfördelningen mellan män och kvinnor” i Zetterberg, O, **Fritid i Ny Tid**, 1998, Sober.

Blomdahl, U, **PM – angående offentligt resursutnyttjande inom fritidsområdet**, 1990, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl/Elofsson/Öhman, **Hur mycket satsas på fritidsgårdar (öppen verksamhet) år 2002 i förhållande till 1981 och 1990**, 2002, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholms stad.

Blomdahl/Elofsson/Öhman, **Får tjejerna de sämsta träningstiderna**? 2003, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och FOU vid idrottsförvaltningen och kulturförvaltningen i Stockholm.

Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom? En studie av den unga befolkningen i Stockholm, Haninge, Helsingborg, Jönköping och Lidingö**. 2007, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholms stad.

Blomdahl/Elofsson/Eriksson, **PUNKTmedis**. **En utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm**, 2009, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och kulturförvaltningen i Stockholms stad.

Blomdahl/Elofsson**, Idrott och motion bland ungdomar i särskolan**, 2011, Stockholms universitet, Stockholm kommun, Haninge kommun, Tyresö kommun.

Blomdahl/Elofsson/Åkesson, **Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret**, 2012, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholms stad.

Blomdahl/Elofsson, **Utomstående i fritids- och kulturutbudet i Huddinge -en studie av barn och ungdomar i åldersgruppen 10-19 år**, 2012, Stockholms universitet och Huddinge kommun.

Blomdahl/Elofsson/Åkesson/Lengheden, **Segrar föreningslivet? En studie av svenskt föreningsliv under 30 år bland barn och ungdom,** 2014, Institutionen för social arbete vid Stockholms universitet och idrottsförvaltningen i Stockholm stad. (denna rapport finns också i något förkortad version i Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, **Fokus 14**). Ung livsstil nr 15.

Blomdahl/Elofsson/Bergmark/Lengheden, **Ung livsstil Malmö. En studie av ungdomar i högstadiet,** 2017, Ung livsstil, Stockholms universitet, Malmö stad.

Blomdahl/Elofsson, **Jämställd och jämlik. En studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner**, 2017, Stockholms universitet, Stockholms stad och forskningsprojektet Ung livsstil. Ung livsstil nr 22. Rapporten är också publicerad av kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Bergmark/Åkesson, **Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten? En studie av socioekonomisk bakgrund och barns och ungdomars deltagande i idrottsförening**, 2018, Stockholms universitet, Stockholm stad och forskningsgruppen Ung livsstil. Ung livsstil nr 23.

Blomdahl/Elofsson/Åkesson/Bergmark/ Lengheden, **Ökar ojämlikheten utifrån socioekonomisk bakgrund när barn och ungdomar är med i flera idrotter**? 2019, Stockholms universitet, Stockholm stad och forskningsgruppen Ung livsstil.
Ung livsstil nr 29.

Blomdahl/Elofsson/Lengheden/Åkesson/Bergmark **Jämställdheten i föreningsidrotten**, 2022, (Ung livsstil, kommande).

Bremberg S, Dalman C, **Begrepp, mätmetoder och förekomst av psykisk hälsa, psykisk ohälsa och psykiatriska tillstånd hos barn och unga,** 2015**,** www.forte.se

Claeson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg,** 1990, Fritid Göteborg.

Currie C, Molcho M, Boyee W, Holstein B, Torsheim T, Richter M., **Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale,** 2008, Social Science & Medicine 66(2008); 1429-1436

Dahlgren/Persson, **Ungdomens fritids- och samhällssyn**, 1975, Prisma.

Dahlgren, A, **Två världar, Om ungdomar och könsroller. Ett kunskapssociologiskt perspektiv**, 1979, Rabén & Sjögren.

DN, Kihlström, S, **Fattiga unga mår sämre**, DN onsdag 4 februari 2015.

Dagens Nyheter, **”Allt fler unga tycker det är slöseri med tid att läsa”,** kulturdelen den 18 mars 2021.

Damberg, B, **Farstaprojektet -för samverkan i närsamhället,** 1979, Stockholms skolförvaltning.

Elofsson/Andersson, **Hur nöjda är vuxna med fritidsutbudet?**, 1994, Stockholms universitet.

Elofsson**,** S**, Rädd att gå ut om kvällarna?, 1998, En studie av högstadie- och gymnasieelever**, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid kultur- och idrottsförvaltningen Stockholms stad.

Elofsson, S, **Vilka ungdomar är med i förening? En studie av barn och ungdomar på mellan- och högstadiet samt gymnasiet i Helsingborg**, 2000, Skol- och fritidsnämnden i Helsingborg och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S, **Kultur åt tjejer - idrott åt killar. En studie av socialisering i relation till kön och social bakgrund**, 2001, Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholms stad.

Elofsson, S, **Ungdomars föreningsdeltagande - Vad har hänt sedan 2000?**, 2004, Skol- och fritidsnämnden i Helsingborg och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S**, Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?**, 2012, Stockholms universitet och idrottsförvaltningen i Stockholm. Ung livsstil nr 13.

Elofsson/Blomdahl/ Lengheden/Åkesson, **Ung livsstil i högstatusområden respektive lågstatusområden**, 2014, Institutionen för social arbete vid Stockholms universitet och idrottsförvaltningen i Stockholms stad. Ung livsstil nr 16. Denna rapport finns också i något förkortad version i Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, **Fokus 14**.

Elofsson/Bergmark/Blomdahl, **Matvanor och hälsa. En rapport från Ung livsstil Malmö**, 2018, Stockholms universitet, Malmö stad och Ung livsstil.

Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?**, 2018, Stockholms universitet, Stockholm stad och forskningsgruppen Ung livsstil. Ung livsstil nr 23.

Elofsson/Blomdahl/Åkesson/Lengheden, **Vilka värden söker barn och ungdomar som är aktiva i olika idrottsgrenar?,** 2019, Stockholms universitet, Stockholm stad och forskningsgruppen Ung livsstil. Ung livsstil nr 25.

Elofsson/Blomdahl/Åkesson/Lengheden, **Vilka värden söker barn och ungdomar i fotbollsförening?** 2019, Stockholms universitet, Stockholm stad och forskningsgruppen Unglivsstil. Ung livsstil nr 27.

Elofsson/Åkesson/Blomdahl, **Hur många deltar inte i det offentligt subventionerade fritids- och kulturutbudet?** 2020, Stockholms universitet, Stockholm stad och forskningsgruppen Ung livsstil. Ung livsstil nr 27.

Elofsson/Åkesson/Blomdahl/Bergmark/Lengheden, 2020, **Vilka slutar i en idrottsförening men är kvar i en annan och vilka lämnar helt idrottsförening?,** Stockholms universitet, Stockholm stad, Malmö stad och forskningsgruppen Ung livsstil. Ung livsstil nr 31.

Elofsson/Blomdahl/Lengheden/Åkesson/Bergmark, **Levnadsvillkor bland barn och ungdomar i hög- respektive låginkomstområden i olika kommuner,** 2022, (Ung livsstil (kommande).

Engström, L-M, **Idrott som social markör,** 1999**,** HLS förlag.

Fridh/Grahn/Lindström/Modén, **Folkhälsorapport. Barn och unga i Skåne 2016 – en undersökning om barn och ungdomars livsvillkor, levnadsvanor och hälsa**, 2016, Region Skåne.

Folkhälsomyndigheten, **Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/14. Grundrapport,** 2014.

Folkhälsomyndigheten, Pojk**ar mår bättre än flickor i tonåren**, 2019, pressmeddelande om rapporten ”skolbarns hälsovanor 2017/2018”.

Fosse N E, Haas S A, **Validity and stability of self-reported health among adolescents in a longitudinal, nationally representative survey,** 2009, Pediatrics.

Frostenson, C, **Lust och glädje**. **Hur uppfattar och värderar eleverna kulturskolans undervisning,** 2003, Kulturförvaltningen i Stockholms stad.

Göteborg stad, **Fritid & Kultur i Göteborg. Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomars fritids- och kulturvanor m.m.,** 1971.

Huch, K, **Vägen in i klassamhället, Hur barnen formas i familj och skola,** 1977, W&W-serien,

Idler EL, Benyamini Y, **Self-rated health and mortality: a review of twenty-seven community studies,** 1997, Journal of Health and Social Behavior.

Kulturdepartementet, **Regeringen stärker idrottens arbete med föreningsdemokrati**, 23 april 2020. Regeringskansliet.

Larsson, B, **Ungdomar och idrotten: Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer,** 2008, Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet.

Lengheden, L, **Kompisrelationer och fritidsgårdsbesök bland ungdomar i grund- och gymnasiesärskolan i Stockholm och Jönköping -en jämförelse med övriga ungdomar**, 2017, Stockholm stad och forskningsprojektet Ung livsstil.

Lengheden/Blomdahl/Elofsson, **Fritidsgården i går, idag och i framtiden,** 2022, (Ung livsstil, kommande).

Lundahl, A, **Fritid och rekreation,** 1971, Låginkomstutredningen.

Lykke, N, **Intersektionalitet ett användbart begrepp för genusforskningen,** 2003, Kvinnovetenskaplig tidskrift 1:47-57.

Malmberg, G, **Gymnasiekulturer**, 1992, Lunds universitet. Didaktseminariet nr 92: 199.

Markensten, K, **Varför slutade du i Kulturskolan musikundervisning? Iakttagelser och reflektioner från en intervjuundersökning**, 2006, Forskningsenheten vid fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen i Stockholm.

Marklund U, **Skolbarns hälsovanor under ett decennium. Health Behavior in School-Aged Children. A WHO Collaborative Study**, 1997.

Malmö stad, **Malmö stads budget 2021**.

Malmö stad, **Fritidsnämndens budget för 2021**.

Malmö stad, **Kulturnämndens budget för 2021**.

Malmö stad, **Kulturförvaltningens åtaganden 2021**.

Malmö stad, **Fritidsnämndens uppdragsbeskrivning för Malmö stads fritidsgårdar**.

Malmö stad, **Hållbarhetsrapport 2019**.

Malmö stad, Agenda 2030 i Malmö - Malmö stad (malmo.se).

Malmö stad**, Strategisk utvecklingsplan för arbetet mot diskriminering.**

Malmö stad, **Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad (2017–2020).**

Nilsson, P, **Fritid i skilda världar**, 1998, Ungdomsstyrelsen.

Persson/Dahlgren, **Ungdomens fritid och samhällssyn**, 1975, Prisma i samarbete med Statens ungdomsråd.

Pettersson, T**, Bakom dubbla lås,** 1988, Institutet för framtida studier och projektet framtida folkrörelser.

Richter M, Moor I, van Lenthe F J), **Explaining socioeconomic differences in adolescent self-rated health: the contribution of material, psychosocial and behavioral factors,** 2012, J Epidemiol Community Health 66:691-697.

SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet**.

SCB**, Fritid 1976–1991.** Rapport 85.

SCB, **Fritid 1976–2002**, Rapport 103.

Statens Folkhälsoinstitut, **Svenska skolbarns hälsovanor 2009/10, grundrapport**, 2011.

Statens Ungdomsråd**, Ej till Salu, Till varje pris -slutrapport,** 1981. Liber förlag.

Statistiska centralbyrån, **Undersökningar av barns levnadsförhållanden,** 2014.

Statistiska Centralbyrån**. Barns villkor**, (2007).

Statistiska Centralbyrån, **Barns hälsa. Levnadsförhållanden rapport 115**.

Schelin, B, **Den ojämlika idrotten. Om idrottsstratifiering, idrottspreferenser och val av idrott**, 1985, Sociologiska institutionen vid Lunds universitet.

Thedin Jakobsson, B, **Vilka stannar kvar och varför? En studie av ungas föreningsidrottande under uppväxtåren,** 2015, Gymnastik och idrottshögskolan i Stockholm.

Trondman, M, **Ett idrottspolitiskt dilemma. Unga, föreningsidrotten och delaktigheten.** Centrum för idrottsforskning 2011:3.

Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader. En studie av lönearbetes värde och kostnader,** 1987, Institutionen för social forskning vid Stockholms universitet**.**

Tåhlin, M, **Fritid i välfärden. Svenska folkets fritids- och kulturvanor**, 1985, Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar.

Ungdomsstyrelsen, **Fokus 06-om ungas kultur och fritid,** 2006.

U.S Department of Health and Human Services, **Physical Activity and Health: A Report of Surgeon General,** 1996, Atlanta, GA: U.S Department of Health and Human Services, Centers of Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion

Weber, M, **Ekonomi och samhälle. Förståelsesociologins grund**, 1983, Argos.

Zetterberg, O, red, **Fritid i ny tid**, Sober, 1998.

Ålund, A, **Skyddsmurar**. **Etnicitet och klass i invandrarsammanhang**, 1985, Liber**.**

Östberg, V, **Ojämlikhet i levnadsvillkor och hälsa - resultat från välfärdsundersökningarna för barn och ungdomar**, 2018, Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Institutionen för folkhälsovetenskap, Centrum för forskning om ojämlikhet i hälsa (CHESS).

Bilaga. Tabeller.

Tabell B 1. Ung livsstil. Antal i urvalet, antalet besvarade enkäter och svarsfrekvens efter stadium.

	Urval Antal	Besvarade enkäter Antal	Svarsfrekvens (%)
Mellanstadiet			
Stockholm 2014	2 563	1 897	73
Huddinge 2015	1 001	853	85
Helsingborg 2018	1 505	1 257	84
Jönköping 2018	898	846	94
Täby 2019	797	736	92
Summa mellanstadiet	6 764	5 589	83
Högstadiet			
Stockholm 2014	2 887	2 088	72
Huddinge 2015	1 773	1 517	86
Nacka 2016/17	1 334	1 038	79
Haninge 2016/17	886	707	80
Helsingborg 2018	1 632	1 450	89
Jönköping 2018	1 405	1 219	87
Sävsjö 2018	145	132	91
Värmdö 2018/19	636	541	85
Askersund 2019	351	219	83
Knivsta 2019	716	620	87
Heby 2019	402	316	79
Täby 2019	868	774	89
Vallentuna 2019	654	572	87
Lidingö 2019/20	657	560	85
Eskilstuna 2019/20	1 618	1 366	84
Summa högstadiet	15 964	13 119	82
Gymnasiet			
Stockholm 2014	2 051	1 464	73
Huddinge 2015	1 614	1 264	78
Falkenberg 16/17	572	445	78
Haninge 16/17	814	641	79
Helsingborg 2018	1 163	879	76
Jönköping 2018	1 319	1 150	87
Täby 2019	1 306	1 087	83
Lidingö 2019	570	486	85
Summa gymnasiet	9 409	7 416	79
Summa totalt	**32 137**	**26 124**	**81%**

Tabell B 2. Malmö. 2019/20. Barns och ungdomarnas önskemål om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. Andelar i %.

	Mellanst.	Högst.	Gymnasiet
Gym (inomhus)		36	40
Simhallar	31	32	29
Fotbollsplaner	21	22	21
Sporthallar (för inomhusidrott)	14	14	14
Badplatser utomhus med aktiviteter	9	15	13
Utegym	10	12	12
Ishallar	13	8	11
Inomhushallar för fotboll	11	9	10
Motionsspår (t.ex. löpning eller promenad)	6	8	10
Lokaler för dans	9	12	9
Lokaler för kampsport	6	7	9
Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	5	10	9
Lokaler för gruppträning/pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga)		4	8
Klättervägar	12	8	8
Beachvolleyplaner	3	6	7
Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	4	6	7
Motorsportanläggningar			6
Ridsportanläggningar/stall	10	5	5
Friidrottsanlägggningar	6	5	5
Anläggningar för parkour	7	5	4
Anläggningar för skate/BMX	6	5	3
Anläggning för Amerikansk fotboll/rugby			3
Specialanläggningar för gymnastik	7	3	2
Anläggningar för roller derby		1	1
Anläggning för cricket			1

Tabell B 3. Malmö. Mellanstadiet 2019. Killars och tjejers önskemål om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. Andelar i %.

	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Simhallar/badhus	27	34	***
Ridsportanläggningar/stall	1	19	***
Lokaler för dans	1	17	***
Ishallar	9	17	***
Klättervägggar	9	15	***
Fotbollsplaner	28	14	***
Specialanläggningar för gymnastik	1	13	***
Sporthallar (för inomhusidrott)	16	12	*
Badplatser utomhus med aktiviteter	8	10	Ns
Utegym	11	10	Ns
Motionsspår (t.ex. löpning eller promenad)	5	7	*
Inomhushallar för fotboll	15	7	***
Friidrottsanlägggningar	4	7	***
Anläggningar för parkour	9	5	***
Lokaler för kampsport	8	5	**
Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	6	5	Ns
Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	5	4	Ns
Anläggningar för skate/BMX	9	4	***
Beachvolleyplaner	3	4	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Tabell B 4. Malmö. Gymnasiet 2020. Killars och tjejers önskemål om vilka idrotts- och fritidsanläggningar Malmö stad ska satsa på. Andelar i %.

	Killar	Tjejer	Sign. nivå
Gym (inomhus)	39	40	Ns
Simhallar/badhus	24	33	***
Badplatser utomhus med aktiviteter	8	19	***
Lokaler för dans	1	16	***
Fotbollsplaner	30	14	***
Motionsspår (t.ex. löpning eller promenad)	6	14	***
Ishallar	7	14	***
Utegym	11	13	Ns
Sporthallar	15	12	Ns
Lokaler för gruppträning/pass (t.ex. bodybalance, spinning och yoga)	2	12	***
Beachvolleyplaner	4	10	***
Spontan aktivitetsyta (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll)	8	10	Ns
Klättervägar	7	9	Ns
Ridanläggningar/stall	1	8	***
Lokaler för kampsport	10	7	Ns
Rackethallar (för badminton, pingis, squash, och tennis)	8	6	Ns
Inomhushallar för fotboll	16	5	***
Friidrottsanlägggningar	5	4	Ns
Motorsportanläggningar	10	3	***
Anläggning för amerikansk fotboll/rugby	4	3	Ns
Anläggningar för skate/BMX	4	2	Ns
Specialanläggningar för gymnastik	1	2	Ns
Anläggningar för parkour	6	2	***
Anläggningar för roller derby	1	0	Ns

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001, Ns= ej signifikant

Tabell B 5. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel medlemmar i annan förening än idrottsförening. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan. 2019		Hög. 2019		Hög. 2015		Gym. 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	**				**			
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.98	0.74	0.94	1.30	1.54	1.22	1.15	0.72
6, 9 respektive 3	0.37	0.64+	0.70	1.26	2.94**	1.42	0.81	0.93
Familj – bor med	+							
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.33*	0.89	0.91	0.79	1.72	0.53	0.87	1.53
Ensam mamma	0.28	0.85	0.33	1.05	1.11	0.76	0.90	0.61
Ensam pappa	0.00	0.00	1.90	1.94	0.91	0.43	1.46	0.00
En föräld + anvux	1.67	2.19	1.89	1.08	1.66	0.67	0.36	1.42
Ensam							0.00	0.00
Förtroende föräldr.								+
Ingen	0.77	0.91	1.17	0.62	1.06	1.36	0.84	0.50
En	0.70	1.14	2.31+	0.85	1.59	1.90*	1.27	1.49
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund		+						
Hög	1.45	0.45	2.87	1.64	0.42	0.52	1.92	0.00
Ganska hög	0.92	0.83	1.17	0.75	1.50	0.73	1.30	1.06
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.28	0.84	0.66	0.83	0.98	0.93	0.54	1.29
Låg	1.03	2.62*	0.77	1.18	1.85	0.80	0.56	1.22
Sv/utl bakgrund	**	***	*					
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	0.68	0.53	0.82	0.62	1.57	0.94	0.81	0.88
Andra gen. inv.	0.20***	0.38**	0.46*	0.68	0.82	0.58+	0.87	0.67
Första gen. inv.	0.31	0.27***	0.23*	0.55	1.33	0.42*	1.20	1.17
Betyg			*	**	*			
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			0.90	0.66	1.18	0.89		
Medel			0.67+	0.52*	0.56	0.60		
Ganska låg			0.34*	0.50*	0.58	0.72		
Lågt			0.35*	0.22**	0.27*	0.64		
Gymnasieprogram							+	
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							0.41	0.95
Området struktur				*				
Höginkomstområde	1.09	0.82	0.87	0.52*	0.66	0.93	1.30	1.49
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0.52	0.87	1.02	0.76	0.64	0.69	0.82	0.71
Pseudo R^2	**12.3**	**6.0**	**10.9**	**8.2**	**10.1**	**5.5**	**8.1**	**9.2**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 6. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel deltagare i kulturskolan. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan. 2019		Hög. 2019		Hög. 2015		Gym. 2019	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs				**	*			+
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.12	1.24	0.79	1.24	0.71	0.95	1.17	0.55+
6, 9 respektive 3	1.18	1.00	0.92	0.56*	0.48***	1.23	1.43	0.39+
Familj – bor med								
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.73	0.66	1.54	0.99	0.77	1.13	1.02	1.22
Ensam mamma	0.56	0.57	0.92	0.95	0.81	1.41	1.14	0.72
Ensam pappa	0.00	1.16	3.11	1.57	0.91	0.44	1.89	1.05
En föräld + anvux	0.71	0.63	1.98	0.65	0.00	0.78	0.00	0.00
Annan/ andra vuxna	1.40	0.00	0.00	0.00	6.10*	0.00	0.57	0.00
Förtroende föräldr.	*	**		*				
Ingen	0.43*	0.43*	0.50*	0.38**	0.76	0.74	1.11	1.66
En	0.88	1.68	0.89	0.94	1.04	0.90	0.79	0.26
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund		**						
Hög	1.23	2.32	0.92	1.19	0.84	1.28	1.13	0.00
Ganska hög	1.13	1.56*	1.31	1.01	0.97	1.31	1.48	1.49
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.83	0.82	0.65	0.71	0.77	1.03	0.60	1.18
Låg	0.92	2.25*	0.43	1.09	0.97	0.98	0.63	0.41
Sv/utl bakgrund		**						
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.20	0.80	0.80	1.66	1.15	1.11	2.53*	1.73
Andra gen. inv.	0.99	0.83	0.62+	0.90	0.97	0.65	1.34	0.93
Första gen. inv.	0.96	0.34**	0.72	1.11	1.05	1.13	1.80	1.01
Betyg			**		*			
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			0.37**	0.80	0.51*	0.80		
Medel			0.54*	0.76	0.43*	0.64		
Ganska låg			0.44*	0.53*	0.49*	0.60		
Lågt			0.29**	0.58+	0.33*	0.46*		
Gymnasieprogram								
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							1.17	0.67
Områdets struktur			+			+		
Höginkomstområde	1.32	0.77	0.71	0.84	1.10	0.62+	1.00	0.92
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0.94	0.88	1.49	1.11	0.59+	1.34	0.54	0.51
Pseudo R^2	**3.6**	**7.2**	**8.9**	**6.5**	**9.0**	**4.4**	**7.4**	**9.8**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 7. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel som besökt bibliotek (#). Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan. 2019		Hög. 2019		Hög. 2015		Gym. 2019	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs			+	*		*		
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.68*	0.80	1.16	0.90	0.76	1.12	1.03	1.26
6, 9 respektive 3	0.80	1.03	0.76	0.62*	0.90	0.73+	1.12	1.22
Familj – bor med			+					
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.78	1.03	0.67	0.86	1.08	0.98	1.47	1.37
Ensam mamma	1.64	1.08	0.66	1.08	0.77	0.61+	0.72	1.19
Ensam pappa	1.99	1.15	1.03	1.19	1.43	0.90	1.25	1.10
En föräld + anvux	0.97	0.32+	0.59	0.53*	0.22+	0.60	0.53	0.79
Ensam							0.57	1.10
Förtroende föräldr.	**							
Ingen	1.05	0.94	1.29	1.21	0.83	1.22	1.03	0.88
En	0.26***	0.83	1.28	1.21	1.06	1.04	1.44	1.20
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund				**				
Hög	0.43	1.46	0.42	1.93	1.54	0.80	0.83	0.36
Ganska hög	1.09	0.96	1.06	0.80	1.04	1.10	0.88	1.15
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.32	0.86	1.41	1.43*	1.20	1.02	0.95	0.98
Låg	1.06	1.22	1.33+	1.75*	1.11	0.94	2.19*	0.58
Sv/utl bakgrund	***	***	**	**	*	***	***	
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.16	1.35+	1.61*	0.76	0.94	1.13	1.02	0.79
Andra gen. inv.	1.94***	1.78***	1.59*	1.26	1.50+	1.90**	0.99	1.30
Första gen. inv.	2.26***	3.54***	2.46***	1.69**	1.88**	2.65***	3.14***	1.34
Betyg				***	*			
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			1.44	0.59***	0.70	0.86		
Medel			0.68	0.46***	0.51**	1.06		
Ganska låg			0.90	0.41***	0.66+	0.72		
Lågt			0.81	0.41***	0.51**	0.66+		
Gymnasieprogram								***
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							0.79	0.37
Områdets struktur	*							
Höginkomstområde	1.36+	0.87	0.87	0.81	0.96	0.93	0.80	0.81
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.46*	0.96	0.93	0.91	1.30	0.96	0.92	1.29
Pseudo R^2	**8.9**	**7.5**	**8.3**	**8.0**	**6.3**	**6.8**	**11.8**	**8.2**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # i mellanstadiet minst en gång senaste veckan, i högstadiet och gymnasiet minst en gång de senaste 4 veckorna.

Tabell B 8. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel som besökt fritidsgård (#). Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan. 2019		Hög. 2019		Hög. 2015		Gym. 2019	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs							***	
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2			1.18	1.59*	0.87	0.74	0.84	0.77
6, 9 respektive 3			1.05	0.81	0.91	0.79	0.26***	0.47
Familj – bor med								
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.45	1.14	1.22	1.43	1.07	1.11	0.58	1.83
Ensam mamma	1.67	0.73	1.51	1.38	1.16	0.80	0.81	2.29+
Ensam pappa	0.00	0.00	0.78	0.80	0.93	1.83	1.27	1.60
En föräld + anvux	1.00	0.00	2.03	0.97	1.70	1.33	1.03	0.87
Ensam							1.44	0.70
Förtroende föräldr.							+	
Ingen	1.05	1.73	1.20	1.07	0.97	1.12	1.83*	0.76
En	1.45	0.98	0.58	0.99	1.17	1.20	1.49	0.53
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund			*	+	**			
Hög	0.00	0.00	0.50	2.02	1.42	0.95	2.19	0.00
Ganska hög	1.00	0.76	0.88	0.79	1.26	1.13	0.82	0.79
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.79	0.84	1.62*	1.52*	2.20***	0.96	1.40	1.13
Låg	0.47	1.88	0.53	1.41	1.37	0.68	0.68	2.32
Sv/utl bakgrund	*	*	**	**		***	*	+
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.21	0.72	1.50	1.27	1.07	1.84*	1.81	1.84
Andra gen. inv.	1.64	2.19*	2.11**	1.77*	1.31	2.59***	1.22	2.85+
Första gen. inv.	3.26**	2.45*	2.31**	2.60***	0.93	2.54***	2.77**	4.30*
Betyg				**				
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			1.56	1.23	1.03	1.10		
Medel			1.54	2.33**	0.87	1.60+		
Ganska låg			1.52	2.17**	1.01	1.44		
Lågt			2.03*	2.87***	0.94	1.38		
Gymnasieprogram							**	
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							2.07	1.82
Områdets struktur	+				+		**	
Höginkomstområde	0.75	1.11	0.92	1.23	0.71	1.19	0.67	1.71
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.88*	0.87	1.41+	1.39+	1.26	1.13	2.15**	2.10+
Pseudo R^2	**14.1**	**9.3**	**11.6**	**14.2**	**6.7**	**6.5**	**21.2**	**12.4**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # i mellanstadiet minst en gång senaste veckan, i högstadiet och gymnasiet minst en gång de senaste 4 veckorna.

Tabell B 9. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel som läst böcker minst två gånger i veckan. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) – efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan, 2019		Hög, 2019		Hög, 2015		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	***	***	**	***				
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.57**	0.67*	0.71+	0.65**	0.75	1.03	1.50	1.50+
6, 9 respektive 3	0.43***	0.42***	0.48**	0.42***	0.87	1.02	1.07	1.45
Familj – bor med	*							
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.55**	1.07	0.73	0.92	0.65	1.04	1.31	1.04
Ensam mamma	0.60	0.92	0.98	0.70	0.79	0.72	0.94	0.62
Ensam pappa	0.75	4.42	0.53	1.03	2.26	0.81	0.25	0.52
En föräld + anvux	0.73	0.90	1.26	1.33	0.47	1.26	0.28	1.98
Ensam							0.90	0.89
Förtroende föräldr.				*	*	*		
Ingen	0.69	0.54*	0.91	0.57**	0.47**	0.71	0.18	1.33
En	0.98	0.96	0.99	0.79	0.96	1.38	0.97	1.00
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund								
Hög	1.01	1.84	0.77	0.53	0.74	1.84	1.39	0.18
Ganska hög	1.15	1.10	0.97	1.12	1.14	1.03	0.91	0.90
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.98	0.84	0.87	1.15	1.10	1.32	0.86	1.00
Låg	0.99	1.88+	1.12	1.50	1.08	1.68+	0.88	1.28
Sv/utl bakgrund			**			*		
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk.	0.88	0.88	1.61*	1.08	0.81	0.90	0.97	1.15
Andra gen. inv.	0.85	0.87	1.17	1.13	1.15	1.00	0.74	0.92
Första gen. inv.	1.06	1.32	2.04**	1.56*	1.27	1.78*	0.89	0.89
Betyg			*	***	*			
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			0.93	0.83	0.80	0.68+		
Medel			0.68+	0.62*	0.49**	0.64*		
Ganska låg			0.61+	0.46***	0.69	0.41***		
Lågt			0.46**	0.30***	0.51*	0.28***		
Gymnasieprogram							**	*
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							0.47	0.58
Områdets struktur		*						
Höginkomstområde	0.82	0.77+	1.16	1.03	1.40	1.30	0.69	1.12
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0.94	0.68+	0.99	0.89	1.16	1.06	0.85	1.13
Pseudo R^2	**5.0**	**6.4**	**6.0**	**9.8**	**6.2**	**7.9**	**7.1**	**5.1**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 10. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel som vill idrotta i idrottsförening minst en gång per vecka. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön, stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan, 2019		Hög, 2019		Hög, 2015		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	*	+		**	*	***		
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	1.32+	1.07	0.86	0.93	0.74	0.66*	0.67+	0.83
6, 9 respektive 3	1.48*	1.04	0.71+	0.56**	0.62**	0.48***	0.69	0.83
Familj – bor med								
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.72+	0.97	1.02	0.83	1.15	0.93	0.65	0.70
Ensam mamma	1.18	0.80	0.77	0.60*	1.36	0.61+	1.19	0.78
Ensam pappa	0.91	1.58	1.12	1.31	1.23	0.87	1.64	0.72
En föräld + anvux	0.89	1.01	1.53	0.96	1.30	0.91	2.95*	0.48
Ensam							1.21	0.49
Förtroende föräldr.	**		***		***			
Ingen	0.57**	0.83	0.37***	0.79	0.35***	0.84	0.62*	0.95
En	0.56*	0.90	1.02	0.94	0.57+	1.12	0.76	1.15
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	*		+					+
Hög	2.63	1.36	0.63	2.76	1.23	1.19	1.34	2.92
Ganska hög	1.53**	1.09	1.25	1.16	1.06	0.91	1.26	1.60*
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.96	0.78	0.78	1.01	1.20	0.94	0.98	0.82
Låg	1.20	0.73	0.61	1.13	1.45	0.94	1.52	1.38
Sv/utl bakgrund					*			**
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	0.77	1.00	0.91	0.87	0.59*	0.97	1.06	1.00
Andra gen. inv.	0.89	1.00	1.00	0.98	1.03	0.79	1.44	0.62
Första gen. inv.	0.84	0.86	1.47+	1.40+	1.09	0.92	1.29	1.75*
Betyg			**	***		*		
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			0.99	0.76	0.85	1.00		
Medel			0.77	0.63*	0.73	0.99		
Ganska låg			0.51**	0.54**	0.62*	0.82		
Lågt			0.49**	0.38**	0.39*	0.52**		
Gymnasieprogram								
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							0.93	1.18
Områdets struktur	*			**	+		+	
Höginkomstområde	1.49**	1.21	1.09	1.76**	1.49*	1.18	0.74	1.14
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	1.09	0.90	0.75+	0.92	1.30	0.95	5.62*	0.93
Pseudo R^2	**6.4**	**2.5**	**11.8**	**10.2**	**8.6**	**7.8**	**5.5**	**7.7**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 11. Malmö. Den sociala bakgrundens inverkan på andel som inte trivs bra på fritiden. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön stadium och undersökningsår.

Stadium, år Variabel	Mellan, 2019		Hög, 2019		Hög, 2015		Gym, 2020	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs		*		***	+		*	
4, 7 respektive 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5, 8 respektive 2	0.87	1.93+	1.18	1.08	1.00	1.00	2.10+	1.73+
6, 9 respektive 3	0.86	2.27*	1.51	2.54***	1.86+	1.08	3.11**	1.17
Familj – bor med			*					
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	1.64	1.11	2.40*	0.98	0.85	1.25	0.77	1.87
Ensam mamma	1.17	2.22*	0.36*	1.80	1.06	1.10	0.82	1.13
Ensam pappa	0.00	0.00	0.47	0.98	1.20	0.63	0.71	1.00
En föräld + anvux	1.00	0.00	0.70	1.96	1.21	0.34	1.02	1.05
Annan/ andra vuxna	6.41	7.26	1.73	0.00	3.53	1.30	0.35	3.34
Förtroende föräldr.	**	***	***	***	*	*		**
Ingen	3.14**	7.00***	3.05***	4.17***	2.33*	2.16**	1.74	2.51**
En	4.84**	2.15+	5.86***	1.77*	1.78	1.62+	0.92	2.29*
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund					*	*		
Hög	1.62	0.00	1.70	3.44+	0.83	3.51	0.73	0.00
Ganska hög	0.72	0.77	1.16	1.09	0.87	0.83	0.85	1.38
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.87	1.62	1.12	1.22	0.95	1.14	0.97	1.48
Låg	0.94	0.55	2.29	1.66	3.25**	2.34**	2.39+	0.91
Sv/utl bakgrund					+	+	*	***
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.59	1.40	1.37	0.78	2.69*	1.51	1.42	4.53**
Andra gen. inv.	0.99	1.15	1.01	1.16	2.93*	2.12*	2.20+	4.52**
Första gen. inv.	0.90	1.76	1.82	0.96	3.13*	2.52**	3.89**	6.57***
Betyg								
Högt			1.00	1.00	1.00	1.00		
Ganska högt			1.45	0.8	0.52	1.66		
Medel			1.21	1.01	0.98	1.15		
Ganska låg			0.85	1.68	0.64	1.63		
Lågt			1.95	1.24	0.83	2.10+		
Gymnasieprogram								
Studieförbered.							1.00	1.00
Yrkesförbered.							1.48	0.98
Områdets struktur					+	*		
Höginkomstområde	0.82	0.79	0.65	0.61	0.34+	0.37*	1.22	0.60
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomstområde	0.92	0.64	0.66	1.09	0.94	0.73	1.51	1.08
Pseudo R^2	**7.9**	**16.7**	**13.9**	**15.6**	**16.0**	**13.8**	**14.2**	**17.1**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 12. Malmö. mellanstadium 2019. Den sociala bakgrundens inverkan på nyttande av fritids- och kulturförvaltningens aktiviteter. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön, stadium och undersökningsår.

Variabel	Fritidsförvaltningen		Fritids- och park-förvaltning		Kulturförvaltning Mått A		Kulturförvaltning totalt	
	Killar	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**	**Killar**	**Tjejer**
Årskurs	**	***	*	**			+	
4	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5	0.54**	0.95	0.56**	1.06	0.92	0.82	0.88	0.78+
6	0.68+	0.55**	0.72	0.60**	0.81	0.91	0.72*	0.82
Familj – bor med		+		*				
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.61*	0.82	0.58*	0.85	0.70	0.72+	0.60**	0.75+
Ensam mamma	0.70	0.48**	1.03	0.43**	1.13	0.98	0.97	1.06
Ensam pappa	0.32	0.52	0.51	0.45	1.01	1.32	0.75	1.10
En föräld + anvux	0.73	1.17	0.72	1.46	0.77	0.67	0.87	00.86
Annan/ andra vuxna	1.12	0.48	0.94	0.45	0.74	0.65	0.61	0.61
Förtroende föräldr.	*		**					
Ingen	0.60*	0.99	0.49**	0.98	0.96	0.85	1.08	0.80
En	0.58+	0.93	0.44**	0.83	0.56*	1.25	0.58*	1.21
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	**		***					
Hög	4.03	3.42	3.34	2.77	0.63	3.35*	0.81	3.77*
Ganska hög	1.66**	1.23	1.91**	1.32	1.21	1.09	1.26	1.03
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.83	0.90	0.87	0.83	1.06	0.96	1.21	1.00
Låg	0.57*	0.80	0.47*	0.73	0.84	1.26	0.83	1.08
Sv/utl bakgrund		**		**	**	***	*	**
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.23	0.80	1.26	0.88	1.38+	1.09	1.32	0.99
Andra gen. inv.	0.77	0.64*	0.91	0.61*	1.62**	1.58**	1.57**	1.40*
Första gen. inv.	0.83	0.48**	1.00	0.45***	1.85**	2.20***	1.62*	1.95
Områdets struktur		+			*			*
Höginkomst	1.29	1.44*	1.25	1.39+	1.19	0.80	1.18	0.73*
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomst	0.99	0.93	1.16	1.12	1.47*	1.11	1.30+	1.11
Pseudo R^2	**8.7**	**8.7**	**8.6**	**9.4**	**4.9**	**5.3**	**4.9**	**4.7**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 13. Malmö. högstadium 2019. Den sociala bakgrundens inverkan på nyttande av fritids- och kulturförvaltningens aktiviteter. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön, stadium och undersökningsår.

Variabel	Fritidsnämnd Mått A		Fritids- och tekniska nämnden Mått B		Kulturnämnd Mått A		Kulturnämnd + Andra offentliga Mått B	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	**	**	*	***				
7	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
8	0.57**	1.00	0.55*	0.79	0.77	1.00	0.85	1.10
9	0.50**	0.58*	0.66	0.40***	0.76	0.74+	0.74+	0.79
Familj – bor med								
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.90	0.82	1.13	0.64+	0.92	0.94	1.03	1.17
Ensam mamma	0.58+	1.06	0.65	1.11	0.82	0.91	0.89	0.87
Ensam pappa	0.66	0.60	0.69	0.49	3.02	1.09	3.25+	1.16
En föräld + anvux	4.81*	0.88	6.54+	0.86	1.11	0.59	1.23	0.58
Annan/vuxna	>100	>100	>100	>100	8.17+	>100	7.35+	>100
Förtroende föräld.								
Ingen	0.91	0.80	0.93	0.76	0.93	0.99	0.99	0.91
En	0.77	0.74	0.58	0.72	1.03	1.35	1.27	1.17
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund	*		**					
Hög	1.67	2.29	2.91	3.11	1.06	1.27	0.84	1.28
Ganska hög	1.37	0.97	1.52	0.97	1.03	1.04	1.26	1.04
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	0.79	0.90	0.93	1.19	1.31	1.25	1.24	1.18
Låg	0.46*	0.61+	0.34*	0.74	1.19	1.56	1.21	1.41
Sv/utl bakgrund				*	*	+	*	
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	0.87	0.83	0.76	0.77	1.29	1.07	1.37	0.90
Andra gen. inv.	1.03	0.66*	1.26	0.56**	1.38+	0.99	1.35	0.79
Första gen. inv.	0.85	0.92	1.00	0.86	1.88**	1.62*	2.03**	1.21
Betyg	*		*		**	***	***	**
Högt	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska högt	0.74	0.81	1.05	0.95	0.74	0.66*	0.78	0.63*
Medel	0.74	0.91	0.78	0.76	0.54*	0.45***	0.56**	0.53**
Ganska låg	0.42**	1.08	0.39**	1.04	0.59*	0.44***	0.59*	0.44***
Lågt	0.54*	0.86	0.58	0.70	0.45**	0.48**	0.35***	0.44***
Områdets struktur		*	*					
Höginkomst	0.86	1.13	0.73	1.00	0.93	0.94	1.01	1.00
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomst	0.84	0.71*	0.51**	0.75	0.94	1.16	0.96	1.25
Pseudo R^2	**10.2**	**6.7**	**13.0**	**8.3**	**4.8**	**5.2**	**5.9**	**4.6**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B 14. Malmö gymnasium 2020. Den sociala bakgrundens inverkan på nyttande av fritids- och kulturförvaltningens aktiviteter. Resultat från binär logistisk regression – oddskvoter och förklaringsgrad (pseudo-R^2) - efter kön, stadium och undersökningsår.

Variabel	Fritidsnämnd Mått A		Fritids- och tekniska nämnden Mått B		Kulturnämnd Mått		Kulturnämnd + Andra offentliga Mått B	
	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer	Killar	Tjejer
Årskurs	***		***					
1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
2	0.87	1.08	0.73	0.81	0.92	1.12	0.81	1.25
3	0.36***	1.02	0.31***	0.78	1.10	0.93	0.91	0.94
Familj – bor med	*		**		+			
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Växelvis	0.52+	1.53	0.64	1.54	1.42	1.20	1.48	1.26
Ensam mamma	0.56+	1.34	0.40**	1.04	0.58	1.06	0.72	1.04
Ensam pappa	2.93	0.89	>100	0.45	3.11	1.06	3.01	0.84
En föräld + anvux	1.54	0.79	3.87+	1.10	0.52	0.66	0.98	0.80
Ensam	2.76*	2.40	3.29+	2.15	1.30	0.77	1.34	0.63
Förtroende föräld.								
Ingen	1.47	0.63+	0.96	0.71	1.07	0.86	1.16	0.76
En	0.94	0.84	0.74	1.03	1.15	1.15	1.04	1.00
Båda	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Socioek. bakgrund								
Hög	2.18	0.76	1.60	0.93	1.07	0.31	1.29	0.39
Ganska hög	1.43	1.10	1.96	1.45	1.05	1.21	1.26	1.08
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska låg	1.22	0.74	1.43	1.00	1.02	0.94	1.02	1.01
Låg	1.26	0.94	1.27	1.34	1.50	0.71	1.30	0.80
Sv/utl bakgrund					**	+	***	*
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svagare svensk	1.03	1.05	1.26	0.75	1.46	1.07	1.29	1.01
Andra gen. inv.	0.86	0.76	0.79	0.64+	1.03	1.48	0.96	1.20
Första gen. inv.	0.76	0.98	0.90	0.92	2.97***	1.56	2.72**	1.26
Program					**	+	***	*
Studieförbered.	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Yrkesförbered.	0.80	0.84	0.54*	0.75	0.49	0.62	0.46	0.54
Områdets struktur		*						
Höginkomst	0.98	1.91**	0.88	1.56*	0.90	0.82	0.85	0.75
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låginkomst	0.63*	1.14	0.70	1.00	0.96	1.15	0.95	1.02
Pseudo R^2	**11.9**	**8.0**	**16.4**	**6.7**	**10.3**	**5.0**	**9.5**	**5.2**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

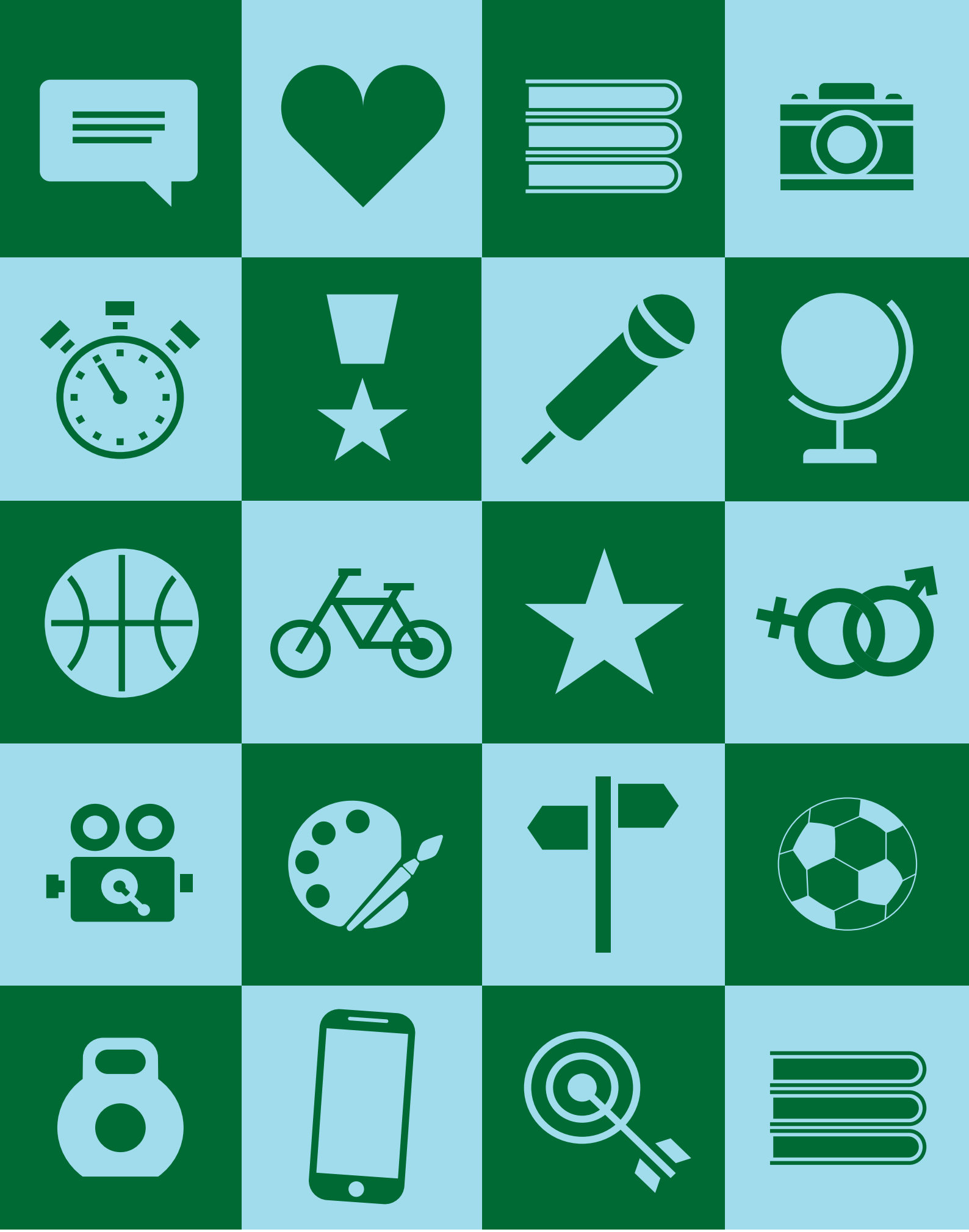

Malmö stad